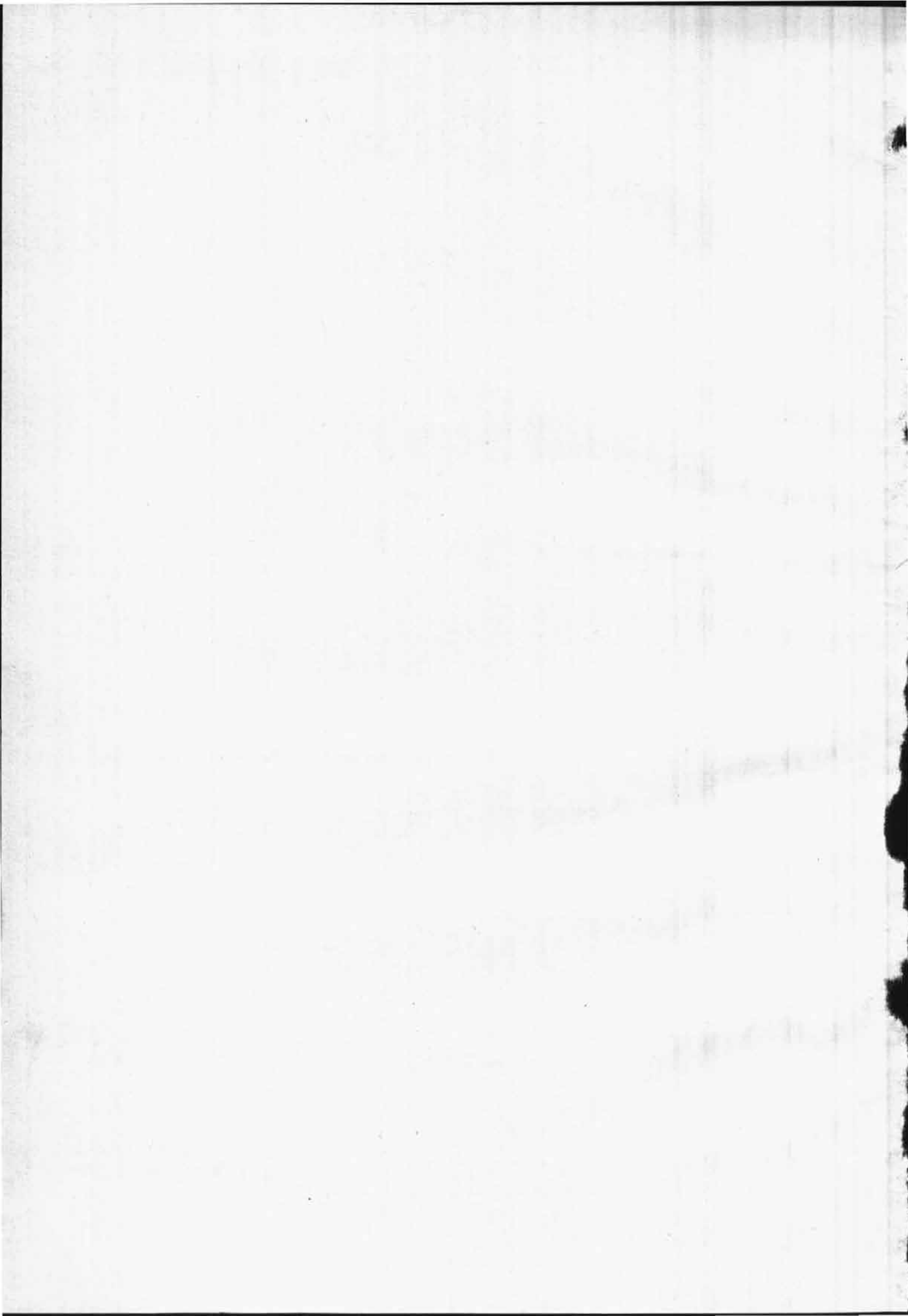

1
D

Het chronologisch overzicht ontbreekt.

1921

I

1921/1/1

VOLKSRAAD.

Cb	g	3937
----	---	------

Tz b
9390
T

EX LIBRIS
UNIVERSITATIS
NOVIOMAGENSIS
A.682.707

HANDELINGEN

VAN DEN

VOLKSRAAD

GEDURENDE DE EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

1ste VERGADERING — MAANDAG 4 APRIL 1921.

Redevoering van den Voorzitter ter herdenking van de bestuurswisseling.

1ste VERGADERING.

Vergadering van Maandag 4 April 1921.

(Bijeenroepingsuur 9 voormiddag).

Redevoering van den Voorzitter ter herdenking van de bestuurswisseling. — Opening der zitting. — Ingekomen stukken. — Beëdiging van nieuw benoemde leden. — Regeling der werkzaamheden.

Voorzitter: Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

Tegenwoordig, met den Voorzitter 22 leden, te weten de heeren:

Abdoel Moeis, P. Bergmeijer, Ch. G. Cramer, Mr. D. A. Delprat, M. W. Dwidjosewojo, Mr. A. A. Galestin, G. J. Goutsma, Mr. H. 's Jacob, R. Kamil, H. H. Kan, Khouw Kim An, D. van Hinloopen Labberton, Landjoemin gelar Soetan Toemenggoeng, F. Laoh, J. V. L. Oppermann, P. A. A. P. Prangwadono, J. A. Sosalisa, J. J. E. Teeuwen, A. M. Valkenburg, Th. F. Vreede en A. L. Waworoentoe.

Regeeringsgemachtigde: de heer Muurling.

Afwezig met kennisgeving de heeren:

R. A. A. Djajadiningrat, Mr. S. J. Hirsch, Van der Jagt, P. T. A. Koesoemo Joedo, R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, Lim A Pat, T. Ottolander, Ch. Ponto, A. P. de Queljoe, Dr. R. Ng. Radjiman, Dr. J. Schmutzer, R. T. Soejono, Z. Stokvis, J. M. I. Suys, Tjipto Mangoenkoesoemo en M. Vierhout.

Afwezig zonder kennisgeving de heer:

R. O. S. Tjokroaminoto.

De Voorzitter: In de korte spanne tijds, die tusschen het sluiten van de vorige en de opening van de

(VOORZITTER.)

huidige zitting verstreken is, heeft de Regeeringswisseling plaats gehad. Van ons is een man heengegaan, die vijf jaren lang het Koninklijk gezag in deze Gewesten heeft vertegenwoordigd. Ik zou verre de grenzen van mijn ambt en die der betamelijkheid te buiten gaan, wanneer ik van deze plaats het beleid van den vorigen Landvoogd in beschouwing zou nemen.

Slechts dit.

Toen onder de leden van den Raad spontaan het plan werd opgevat in deze zaal het portret te doen ophangen van Zijn Excellentie Graaf van Limburg Stirum, heeft dit allerinstemming gevonden, en de schilderij, die daar hangt ter herinnering, ter aansporing, ook ter vermaning, getuigt, dat boven alle politieke gezindheid in elk onzer de erkentelijkheid leeft jegens den landvoogd, die den Volksraad wist te begrijpen, omdat hij Indië lief had.

Onze staatsinrichting kent aan de gemalin van den Landvoogd geen officieele positie toe. Maar hooger dan wettelijke regelen kunnen geven, heeft Gravin van Limburg Stirum zich in de harten der Indische ingezetenen een plaats verworven, door haar bezielend werken op dat terrein, waar de vrouw zooveel meer vermag dan de man, waar leed te verzachten en ziekte te genezen valt, en daar waar de toekomst voor elk volk ligt: het kind.

De Commissie uit Uw midden wist in Uw aller geest te handelen, door Haar foto's aan te bieden van gindsche schilderij in deze zaal, als een uiterlijke vertolking van de onzegbaar stille waardeering, die in onze harten leeft om hetgeen zij voor Indië geweest is.

Voor wie meenen mochten, dat de lijn door den Gouverneur-Generaal van Limburg Stirum getrokken, door den nieuwen Landvoogd ruw zou worden verbroken, heeft op de openbare audientie een klaar geluid geklonken. Wie Uwer daar met mij aanwezig mochten zijn, hebben met vreugde gehoord hoe Zijn Excellentie Mr. Fock aan de beteekenis van ons college recht heeft gedaan en in welken

1ste VERGADERING — MAANDAG 4 APRIL 1921.

Redevoering van den Voorzitter ter herdenking van de bestuurswisseling. — Opening der zitting. — Ingekomen stukken. — Beëdiging van nieuw benoemde leden.

(VOORZITTER.)

zin de ontwikkeling van onze staatsinrichting beraamd wordt. En dat het Z. E. met deze woorden heilige ernst is, het zal — zoo dit nog noodig mocht zijn — nog heden bevestigd worden, wanneer het ontwerp tot herziening van de Grondwet aan Uwen Raad ter adviseering wordt aangeboden.

Zoo is de hoop ijdel gebleken, dat de Gouverneur-Generaal van de dwalingen zijner politieke jengd bekeerd zou zijn en zich niet meer zou herinneren, dat Zijn Excellentie, als minister van Koloniën, reeds in 1907 een ontwerp had ingediend, dat de Raad van Indië met niet-ambtelijke leden wilde uitbreiden, en wat meer zegt, de Indische begroting door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Indië, in een openbare zitting laten vaststellen, waarbij de Staten-Generaal slechts een goed- of afkeuringsrecht in toto zouden uitoefenen. Het ware voor Indië heel wat beter geweest, indien het ontwerp toen tot werkelijkheid ware geworden.

Zijn Excellentie heeft in zijn gedenkwaardige rede de hoop uitgesproken van met ons college te kunnen samenwerken tot krachtige bevordering van het algemeen belang, dat ons allen voor oogen staat.

Die hoop beantwoordt de Volksraad met zijn vertrouwen.

En hiermede open ik de buitengewone zitting van den Volksraad.

Ik geef thans het woord aan den wd. secretaris voor het voorlezen van de ingekomen stukken.

A. De volgende op de leden betrekking hebbende Regeeringsbescheiden:

1. Een brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris, dat de heer C. van den Linde zijn mandaat ter beschikking van de Regeering heeft gesteld.
2. a. Besluiten van den Gouverneur-Generaal van 11 Februari en 3 Maart 1921, houdende benoeming van de heeren G. J. Houtsma en Mr. D. A. Delprat tot lid van den Volksraad, voor den duur der eerste zittingsperiode.
- b. Mededeeling van den Gouvernements-Secretaris, dat de heeren Houtsma en Delprat hunne benoeming aannemen.

Nadat de heeren Houtsma en Delprat den voorgeschreven eed hebben afgelegd, worden zij als volgt toegesproken.

De Voorzitter: Mijne Heeren! Het is mij een aangename taak u namens den Volksraad geluk te wenschen met de benoeming, die u is ten deel gevallen, en ik meen ook den Volksraad te mogen gelukwenschen met de aanwinst, die hij thans gekregen heeft.

Mijne Heeren! Gij behoort beiden tot een klasse van ingezetenen, die voor het eerst in dit college geroepen is tot medebhartiging van de openbare zaak. Dit voorrecht

legt plichten op. De Volksraad vertrouwt erop, niet alleen dat gij die plichten zult vervullen met alle toewijding en kracht, die noodig zijn, maar dat gij ook — niet al uw tijd, dat zou te veel gevergd zijn, doch zooveel mogelijk van uw tijd zult geven voor de gewichtige vraagstukken, die in dezen Raad ter sprake zullen komen.

Ik verzoek u thans uw zetels te willen innemen.

De wd. secretaris zet de voorlezing der ingekomen stukken voort.

3. a. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 3 Maart 1921 houdende benoeming van de heeren S. J. Aay, Dr. Abdoel Rivai, Mr. J. van den Brand, W. Burer, Ch. G. Cramer, Mr. D. A. Delprat, M. Ng. Dwidjosewojo, H. H. Kan, Khouw Kim An, F. Laoh, Lim A Pat, Mohamad Joesoef, Ch. Ponto, P. A. A. P. Prangwadono, R. P. de Queljoe, Hadji A. Salim, J. C. F. van Sandiek, Dr. J. Schmutzer, Raden Kosasih alias Soerakoesoemah, H. Soetadi, J. A. Soselisa, J. J. E. Teeuwen, S. A. Teixeira de Mattos en Todong gelar Soetan Goenoeng Moelia tot lid van den Volksraad, met ingang van de eerste gewone zitting 1921...
- b. Mededeeling van den 1sten Gouvernements-Secretaris, dat de heeren Prangwadono en Mohamad Joesoef hun benoeming niet aannemen en van den Gouvernements-Secretaris, dat de heeren Lim A Pat, Soerakoesoemah, Laoh, Ponto, Schmutzer en Delprat hun benoeming aanvaardden.

De stukken 1 t/m 3 worden ter inzage gelegd ter secretarie van den Volksraad.

B. De geloofsbrieven van de heeren Mr. H. 's Jacob, Ch. H. M. H. Kiës, Raden Kamil, R. T. A. Said, Mr. A. A. Galestin, Raden Sadjiroen, G. J. Houtsma, Mr. Dr. H. Westra, R. T. Mohamad Notohadisoerjo, P. T. A. Koesoemo Joedo, M. B. van der Jagt, H. C. Kerckamp, R. T. Rangga Soeria Karta Legawa, P. A. Mandagie, J. den Hollander en A. M. Valkenburg.

C. De volgende mededeelingen van de leden:

1. Een na het sluiten der 2e gewone zitting 1920 ontvangen brief van den heer Koesoemo Joedo, gedateerd 6 Februari 1921, houdende mededeeling van verhindering.
2. Berichten van verhindering van de heeren Lim A Pat, Vierhout, Koesoemo Oetoyo, Suys, Stokvis, Schmutzer, Van der Jagt, Ottolander, Ponto en Soejono.

Deze mededeelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

D. Een tweeledige vraag van den heer Vreede aan de Regeering, luidende:

1. Blijkens nota van wijzigingen op de begroting van

Ingekomen stukken.

(VOORZITTER.)

Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 (Tweede Kamer zitting 1920—'21, Onderwerp 4 — stuk 12) is onderafdeeling 574 „Personeel van den eeredienst” met f 9 600 verhoogd voor uitbreiding van het aantal Rooms-Katholieke Geestelijken van den 3den rang met vier. Voorzoover bekend, is deze post — in tegenstelling met de meeste andere posten hier nota — niet vooraf aan het oordeel van den Volksraad onderworpen. Een dergelijke handelwijze zou te meer bevreemden, omdat de Volksraad zich uitdrukkelijk heeft uitgesproken tegen scheiding van Kerk en Staat. Is de Regeering bereid mede te deelen — zoodoort na verkregen inlichtingen van den Minister — op grond van welke overwegingen de Minister gemeend heeft genoemde post buiten den Volksraad om op de ontwerp-begrooting te moeten plaatsen?

2. Blijkens de rede van den Minister, gehouden in de vergadering van de Tweede Kamer op 23 December 1920 (Handelingen bladzijde 1353) heeft de Minister voor de motiveering van zijn voorstel een „scheiding in de cijfers” toegepast, waaromtrent Zijne Excellentie verklaarde deze aan het lid der Kamer, den heer Van Vuuren te willen mededeelen. Is de Regeering bereid, de door den Minister bedoelde cijfers ook aan den Volksraad mede te deelen?

Deze vraag werd 16 Maart j.l. aan de Regeering doorgezonden.

E. De volgende Regeeringsbrieven en -beschikkingen:

1. Een kabinetsschrijven van den Gouverneur-Generaal van 18 Maart 1921, ten geleide van een ontwerp van besluit tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, in verband met eene voorgenomen verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan.

De stukken zijn gedrukt en zullen in de afdelingen worden behandeld.

2. Een kabinetsschrijven van den Gouverneur-Generaal, houdende mededeeling, dat het advies van den Volksraad inzake het sub 1 genoemde ontwerp van besluit vóór 18 April bij de Regeering zal dienen te zijn ingekomen.
3. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 11 Februari 1921, houdende vaststelling, overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad, van de tweede algemeene aanvullingsbegrooting 1921 met eerste nota van wijzigingen.
4. Besluiten van den Gouverneur-Generaal van 18 Februari en 22 Maart 1921, houdende ontbinding der duurte-commissie en der commissie tot overweging van een Inlandsch bezoldigingsstelsel.
5. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 4 Maart Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

1921, betreffende exploitatie en vestiging van Gouvernementspandhuizen.

6. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 17 Maart 1921, betreffende het bestuur en de algemeene politie in de onderdistricten Sidhoardjo, Modjokerto en Djombang.
7. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 23 Maart 1921, inzake wijziging der administratieve indeeling van de residenties Kedoe en Semarang.
8. Een brief van den Directeur van Gouvernementsbedrijven ten geleide van het geheime rapport van den heer Middelberg in de zaak-Phefferkorn, welke zaak, ingevolge toezegging in de vergaderingen van 28 Juni en 9 December 1920, werd onderzocht.
9. Een door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur in de vergadering van 7 Februari 1921 toegezegd exemplaar van de voorloopige regeling van aanslag enz. der onder den naam „oepeti” geheven wordende grondbelasting in streken van de afdeeling Zuid-Bali.

De stukken sub 1 t/m 9 zullen ter inzage worden gelegd ter Secretarie van den Volksraad.

10. Een brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 14 Maart 1921, houdende eenige inlichtingen, betreffende het tot den Volksraad gericht verzoekschrift van het hoofd der desa Kadjene, afdeeling Pemalang, om aan zijn desagenooten af te staan een terrein groot ± 200 bouws voor sawahs of tegalans.
11. Een brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 Maart 1921, houdende eenige inlichtingen, betreffende het verzoekschrift van Mas Djojokoesoemo e. a., allen werkzaam bij den zoutdienst te Grobogan om regeling hunner bezoldiging.
12. Een brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 1 April 1921, houdende eenige inlichtingen, betreffende het tot den Volksraad gericht verzoekschrift van J. H. L. Tatontos, hulponderwijzer te Tamahd, om teruggaaf van hem ontnomen vogelnestklippen.

De brieven sub 10 en 12 worden in handen gesteld van de commissie voor de verzoekschriften.

13. Twee brieven van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 en 22 Maart 1921 ter beantwoording van door de heeren Koesoemo Joedo en Van der Jagt gestelde vragen.

De van de Regeering ontvangen antwoorden zullen worden opgenomen in het aanhangsel van de Handelingen.

F. De volgende ter kennisneming ontvangen bescheiden:

1. Een afschrift van een door den bond van marine-

Ingekomen stukken.

(VOORZITTER.)

- onderofficieren tot H. M. de Koningin gericht verzoekschrift, betreffende de classificatie van onderofficieren in het overtochtsreglement.
2. Een afschrift der beschouwingen van de commissie tot hervorming der Inlandsche rechtsschool naar aanleiding van het rapport der Nederlandsche Commissie.
 3. Een brief van den heer Moechji, president van den localen Sarekat Islam te Madioen, inzake het verleen van een jaarvergunning voor het geven van biocoop-voorstellingen.
 4. Een motie van een openbare vergadering van eenige politieke- en vakverenigingen, gehouden te Soerabaja op 18 Februari 1921, betreffende het uitzenden van 200 Duitse onderwijzers.
 5. Een afschrift van een tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gericht schrijven van den gepensionneerden luitenant-kolonel der infanterie N.-I. L. Berenschot, inzake de militaire pensioenen.
 6. Afschriften van een motie en een tot de Regeering gericht verzoekschrift van het bestuur van het Comité „Kertas Oekon” te Soerabaja, betreffende afschaffing der zilverbons van een halve gulden.
 7. Een schrijven van den heer Van Hulstijn te Tasikmalaja, betreffende het verwerpen van de post: Surtaxe op de landrente.
 8. Een brief van den heer Engelhard te Kediri, betreffende het aanleggen van wegen.
 9. Een afschrift van een door de vereeniging van Nederlandsch-Indische Spoor- en Tramwegmaatschappijen te 's Gravenhage tot de Tweede Kamer gericht verzoekschrift, betreffende de voorgestelde belasting op het goederen-vervoer in Nederlandsch-Indië.
 8. Het derde deel van: „Kromoblanda”, over 't vraagstuk van het wonen in Kromo's groote land, door H. F. Tillema.
 9. Verzameling van overeenkomsten gesloten met particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen.
 10. Negen en dertig exemplaren der monografie: „Het Gouvernement Celebes”, ontvangen van het encyclopaedisch kantoor.
 11. Tien exemplaren van het verslag der Staatsspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië over 1918, 2e deel.
 12. Drie exemplaren van No. 9 der verslagen en mededeelingen betreffende Indische delftstoffen en hare toepassingen, getiteld: IJzerertsafzettingen in Borneo, ontvangen van den dienst van het Mijnwezen.
 13. Tien exemplaren van een lezing, betreffende reorganisatie van bestaande landbouwverenigingen, gehouden door den heer Ottolander.
 14. Twee exemplaren van het jaarverslag over 1919 van het scheikundig laboratorium te Weltevreden.
 15. Veertig exemplaren van het verslag der „Komisi perihal koeli”.
 16. Twee exemplaren van het eerste deel der Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië over 1919.
 17. Vier exemplaren van het verslag van het marine-etablisement over 1919.
 18. Verslag aan de Regeering van de commissie voor de topographische inrichting.
 19. Vijf exemplaren van het dertiende jaarverslag der vereeniging ter bestrijding der lepra in Nederlandsch-Indië.
 20. Verslag der krijgsgeschiedkundige afdeeling van den generalen staf over 1918 t/m 1920.
 21. Vier exemplaren van de aanvullingen en wijzigingen 1920 van overeenkomsten met Inlandsche zelfbesturen in Oost-Sumatra.

Deze bescheiden zullen ter inzage gelegd worden ter Secretarie van den Volksraad.

G. De volgende boekwerken:

1. Een drietal exemplaren van het verslag der opiumfabriek over 1919, ontvangen van het departement van Gouvernementsbedrijven.
2. Jaarverslag van de Nederlandsche Kamers van Koophandel en Monsterkamers in Zuid-Afrika over 1919.
3. Verslag omtrent Handel, Nijverheid en Scheepvaart van Nederland gedurende 1919.
4. Vijf exemplaren van het vierde verslag, betreffende het spoor- en tramwezen in Nederlandsch-Indië 1917—1918.
5. Vijftig exemplaren van een publicatie van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, getiteld: „Het landbouwonderwijs in Nederlandsch-Indië”.
6. De ontwikkeling van het Indisch muntwezen sedert de 19e eeuw, door H. G. F. van Huls.
7. Verslag van den toestand der gemeente Batavia over 1918.

Deze boekwerken worden onder dankbetuiging aanvaard en zullen in de boekerij worden opgenomen, terwijl van de sub 5, 10 en 15 vermelde werken aan elk der leden een exemplaar zal worden uitgereikt.

H. De volgende verzoekschriften:

1. Een verzoekschrift van een vijf en dertigtal kantoorhoofden en commiezen bij de contrôle en statistiek der Staatsspoorwegen te Bandoeng, om bij de te behandelen bezoldigingsvoorstellen tegemoet te komen aan nader omschreven wenschen.
2. Een verzoekschrift van Raden Rekso Negoro e. a., allen werkzaam bij 's Lands kas te Bangkalan (Madoera), om bij de komende bezoldigingsherziening rekening te houden met in het rekest nader uitgedrukte wenschen.

1ste VERGADERING — MAANDAG 4 APRIL 1921.

Ingekomen stukken. — Regeling der werkzaamheden.

(VOORZITTER.)

De verzoekschriften sub 1 en 2 zullen bij de aan de orde komende voorstellen, inzake bezoldigingsherziening, in bespreking worden genomen.

3. Een verzoekschrift van Areani te Sambas (Westerafdeeling van Borneo), betreffende plaatsing van uit die afdeeling geboortige onderwijzers en het verleen van vrije passage bij verloven.
4. Een verzoekschrift van Mas Sastrosoebroto te Petengan (afdeeling Demak), oneervol ontslagen schrijver bij den wedana van Kajon (afd. Pati), om herplaatsing in 's Lands dienst.
5. Een ongezegeld verzoekschrift van Raden Ario Gondo Atmodjo te Soemenep, om verhooging der hem toegekende persoonlijke toelage.
6. Een verzoekschrift van het bestuur der locale S. I. te Kaliwoengoe (Kendal) om spoedige instelling van desaraden.
7. Een verzoekschrift van den tijd. wd. hoofdingenieur 2e klasse H. E. Hoffman te Meester-Cornelis, om ondersteuning van zijn tot de Regeering gericht verzoek, betreffende vermeend onbillijke behandeling.
8. Een verzoekschrift van Mas Mohamad Soekardi te Sekajoe (Palembang), betreffende het hem verleend ontslag als vaccinateur.
9. Een verzoekschrift van Raden Saleh bin R. Sipa te Weltevreden, om het uitkeeren van onderstand aan de afstammelingen van Sultan Oemar Kamaloedin.
10. Een verzoekschrift van Baserie van doesoen Talang Balai (Palembang), betreffende teruggaaf van hem ten onrechte onthouden gelden.
11. Een verzoekschrift van den gewezen assistent-demang Hadji Mohamad Zèn te Tjempaka, om herplaatsing in 's Lands dienst in een overeenkomstige betrekking.
12. Een verzoekschrift van het hoofdbestuur van den Bond van niet-gegradueerd S.S. personeel 1e klasse (Staatsspoorbond), om wijziging van het pensioensreglement.
13. Een ongezegeld verzoekschrift van Tengkoeh Mohamad Joesoep Asahan te Billiton, om verhooging van de hem als afstammeling van den Sultan van Asahan toegekenden onderstand.
14. Een verzoekschrift van C. H. Zeemeijer te Tandjoeng Pinang, om herplaatsing in 's Lands dienst als commieskashouder dan wel commies op een der gewestelijke kantoren in de buitenbezittingen.
15. Een verzoekschrift van W. J. D. Wattimena, radja van Makareki e. a., om aandacht te schenken aan op 28 Mei 1919 en 12 Februari 1921 ingediende rekest.
16. Een verzoekschrift van J. L. K. Kandou, candidaatkweekeling te Balikpapan, om positie-verbetering voor de candidaatkweekelingen en candidaat-goeroe's bantoe in geheel Nederlandsch-Indië. (Dit rekest werd adressant op 4 December 1920 ter zegeling geretourneerd).

(VOORZITTER, LABBERTON.)

17. Een verzoekschrift van R. M. Ario Atmodjonegoro te Sitoebondo, om verhooging van den hem toegekende onderstand.
18. Een verzoekschrift van Raden Nganten Sastroprawiro, weduwe van den gepensionneerden patih van Magetan, om toekenning van onderstand.
19. Een verzoekschrift van een twintigtal mantri's bij het Volkscredietwezen in de residentie Cheribon, om positie-verbetering.
20. Een verzoekschrift van het bestuur der afdeeling Koedoes en omstreken van het N. I. O. G., betreffende het in dienst nemen der 200 Duitse onderwijzers.
21. Een verzoekschrift van Tengkoeh Mohamad Sjoekoer te Tandjong Balai, om een onderzoek in te stellen naar aanleiding van nader in het rekest omschreven klachten.
22. Een verzoekschrift van Si Gadat gelar Hadji Achmad, om uitvoering te geven aan het verzoek, neergelegd in zijn gratierekest van 27 November 1920 en 21 Maart 1921.

De verzoekschriften 3 t/m 22 worden in handen gesteld van de commissie voor de verzoekschriften.

De Voorzitter: Mijne heeren, tengevolge van de door mij ontvangen mededeeling van de Regeering, dat vandaag zal worden ingediend bij den Volksraad het ontwerp tot wijziging van de Grondwet, voor zoover de koloniale artikelen betreft, is noodzakelijkerwijze eenige wijziging gekomen in het vastgestelde rooster van werkzaamheden.

Voor vandaag blijft gehandhaafd het onderzoek in de afdeelingen voor het ontwerp betreffende de aardolie, vermoedelijk zal het Regeeringsantwoord ons tijdig genoeg bereiken om Donderdagochtend tot openbare behandeling over te gaan.

De stukken betreffende de grondwetsherziening zullen uiterlijk morgenochtend om twaalf uur geroneografeerd zijn, zoodat er vermoedelijk nog deze week gelegenheid zal zijn om met het afdeelingsonderzoek aan te vangen.

Het komt mij niet noodig voor het ontwerp eerst te doen behandelen door een commissie van voorbereiding, aangezien de materie hier reeds herhaaldelijk is ter sprake gekomen, laatstelijk nog in de commissie van voorbereiding van het voorstel-Labberton en dezelfde stof, zij het op andere wijze, ook verwerkt is in het rapport van de Herzieningscommissie.

Misschien is de mededeeling van de Regeering voor den heer Labberton aanleiding om zijn voorstel in te trekken?

De heer Van Hinloopen Labberton: Ja, Mijnheer de Voorzitter, een goede tijding komt nooit te laat. Ik zal mijn voorstel intrekken.

1ste VERGADERING — MAANDAG 4 APRIL 1921.

Regeling der werkzaamheden.

(VOORZITTER.)

De Voorzitter: Het voorstel van den heer Labberton is ingetrokken en maakt dus geen punt van beraadslaging meer uit. Daarmede is ook vervallen het advies van de Schakelcommissie betreffende de prealabele kwestie.

Ik nodig de heeren uit, om na sluiting van de openbare vergadering direct in de afdelingen over te gaan voor het onderzoek der suppletoire begrooting betreffende de

aardolie. Vermoedelijk kan dus in de openbare vergadering van Donderdagochtend het aardolie-ontwerp worden behandeld, benevens de lijst van verzoekschriften, zooals op de agenda is vermeld.

De vergadering wordt gesloten.

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Ingekomen stukken.

2de VERGADERING.

Vergadering van Maandag 11 April 1921.

(Bijeenroepingsuur 9 voormiddag).

Ingekomen stukken. — Aanvullingsbegrooting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan). — Behandeling van verzoekschriften. — Regeling van werkzaamheden.

Voorzitter: Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

Tegenwoordig, met den Voorzitter 24 leden, te weten de heeren:

Abdoel Moeis, P. Bergmeijer, Ch. G. Cramer, Mr. D. A. Delprat, R. A. A. Djajadiningrat, M. W. Dwidjosewojo, Mr. A. A. Galestin, G. J. Houtsma, Mr. H. 's Jacob, R. Kamil, H. H. Kan, Khouw Kim An, D. van Hinloopen Labberton, Landjoemin gelar Soetan Toemenggoeng, F. Laoh, J. V. L. Oppermann, P. A. A. P. Prangwadono, R. P. de Queljoe, R. T. Soejono, J. A. Soselisa, A. M. Valkenburg, Th. E. Vreede en A. L. Waworoentoe.

Regeeringsgemachtigden de heeren: Janssen en Muurling.

Afwezig met kennisgeving de heeren:

Mr. S. J. Hirsch, M. B. van der Jagt, P. T. A. Koesoemo Joedo, R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, Lim A Pat, Tjipto Mangoenkoesoemo, Ch. Ponto, T. Ottolander, Dr. J. Schmutzer, Z. Stokvis, J. M. I. Suijs en M. Vierhout.

Afwezig zonder kennisgeving de heeren:

Dr. R. Ng. Radjiman, J. J. E. Teeuwen en R. O. S. Tjokroaminoto.

De Voorzitter opent de vergadering en geeft het woord aan den Wd. Secretaris voor het voorlezen van de notulen.

De notulen van het in de vorige openbare vergadering verhandelde worden gelezen en goedgekeurd.

De Wd. Secretaris deelt mede, dat sedert de vorige vergadering zijn ingekomen:

A. Een schrijven van den heer Koesoemo Joedo, dat hij wegens familieomstandigheden voorloopig verhinderd is de zitting bij te wonen.

Dit schrijven wordt voor kennisgeving aangenomen.

B. De geloofsbrief van het verkozen lid, de heer Mohamad Zain.

C. De volgende regeeringsbrieven:

1e. Een kabinetsschrijven van den Gouverneur-Generaal Handellngen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(VOORZITTER, BERGMEIJER.)

van 3 dezer No. 1, ter toelichting van het ingediende ontwerp in zake de grondwetsherziening.

2e. Een geheim schrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris, ter aanbieding van een verslag der Commissie tot het houden van een onderzoek, als bedoeld in de door de Volksraad aangenomen motie-Bergmeijer e.a., betrekking hebbend op den aankoop van vervoermiddelen voor de politie, benevens een uittreksel uit een geheimen brief van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur en het advies van het hoofd van de I. C. A.

De Voorzitter: Ik stel voor brieven sub 1 en 2 ter inzage te leggen ter secretarie van den Volksraad.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Tot mijn groote verwondering heb ik en hebben waarschijnlijk vele leden met mij vernomen, dat het rapport sub 2 bedoeld geheim moet blijven. Ik zou echter gaarne willen voorstellen om aan de Regeering te vragen, die geheimhouding op te heffen, wijl het mij meer in 's Lands belang voorkomt om het rapport te publiceeren.

De Voorzitter: Ik wil er aan toevoegen, dat er door mij stappen zijn gedaan om die geheimhouding opgeheven te krijgen, maar dat de Regeering blijft bij het genomen besluit om het rapport als geheim behandeld te willen zien.

De heer Bergmeijer: Maar kan dan later in eene geheime vergadering de Regeering worden uitgenoodigd om de besprekingen bij te wonen?

De Voorzitter: Natuurlijk!

De heer Bergmeijer: Dan zal ik mij voorloopig met die toezegging tevreden stellen.

Het voorstel van den Voorzitter wordt z. h. s. aangenomen.

De wd. Secretaris zet de lezing der ingekomen stukken voort.

3e. Een brief van den 1sten Gouvernements Secretaris, houdende eenige inlichtingen met betrekking tot het verzoek van de Balische vrouw Ni Koeplit, om opheffing van hare verbanning naar Timor.

Deze brief wordt in handen gesteld van de Commissie voor de verzoekschriften.

4e. Een schrijven van den Algemeenen Secretaris, ter aanbieding van het verslag der Commissie tot overweging van een Indisch Bezoldigingsstelsel enz.

De brief wordt voorgelezen en zal met de bijlagen

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Ingekomen stukken. — Aanvullingsbegrooting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(VOORZITTER, VREEDE.)

ter inzage gelegd worden ter secretarie van den Volksraad en worden gedrukt en rondgedeeld (Ond. 3).

D. Het 1e jaarverslag der Vereeniging van Indische verlofgangers.

Dit geschrift zal ter inzage gelegd worden ter secretarie van den Volksraad.

E. 2 exemplaren van het verslag van den dienst der pestbestrijding over 1919, ontvangen van de Algemeene Secretarie.

Dit boekwerk wordt in de boekerij opgenomen.

F. Een verzoekschrift van R. Kartominoto om toekening van wachtgeld.

Dit verzoekschrift wordt in handen gesteld van de Commissie voor de verzoekschriften.

De Voorzitter: Thans is aan de orde de behandeling van de aanvullingsbegrooting voor 1921 in verband met eene verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan (Ond. 1).

Ik deel mede, dat ingekomen is de volgende motie, onteekend door de heeren Vreede, Soejono, Oppermann en Djajadiningrat (Stuk 7). •

De Volksraad,

van oordeel, dat behoort te kunnen worden beschikt over juiste gegevens nopens de hier te lande in 1920 geproduceerde en verbruikte hoeveelheden benzine, kerosine en residu en andere aardolie-producten, benevens over de verkoopprijzen dezer producten, zoo op de binnenlandsche als op de buitenlandsche markt;

noodigt de Regeering uit zich deze gegevens binnen bekwamen tijd te verschaffen en aan den Volksraad bekend te stellen

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie zal bij het aan de orde zijnd onderwerp in behandeling worden genomen.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik stel het op hoogen prijs, dat de Regeering den Volksraad zoo spoedig na de behandeling van de Tariefwet in de Tweede Kamer in deze zaak heeft gekend. Wij weten, dat de Minister in de Kamer eene toezegging tot verdere verhooging van uitvoerrechten op aardolie heeft gedaan. Maar wij hebben, voor zoover mij bekend is, nog nimmer een zoo snelle opeenvolging gehad van de behandeling eener zaak in de Tweede Kamer en in den Volksraad. Omdat dit nu zoo is en omdat, voor zoover ik weet, enkelen van ons, zoo niet de meerder-

(VREEDE.)

heid onzer leden, onvoldoende, althans niet volkomen bekend zijn met de stukken, die over deze aangelegenheid zijn gewisseld en met de beraadslagingen in de Tweede Kamer, daarover gevoerd, lijkt het mij niet ondienstig om de voorgeschiedenis van deze kwestie in het kort even op te halen.

Wij hebben dan bij de behandeling van de aanvullingsbegrooting van 1920, toen de Regeering kwam met het voorstel tot invoering van verschillende nieuwe belastingen, ook de aankondiging gehad van de invoering van eene nieuwe petroleum-belasting. De Regeering deelde in de desbetreffende Memorie van Toelichting mede, dat zij het billijk achtte om de petroleumindustrie in dezelfde mate te doen bijdragen in 's Lands belastingen, als ook gevorderd zoude worden van de landbouwindustrieën en zij meende, dat daarvoor een algemeene belasting in den vorm van een vast recht op geproduceerde aardolie ad f 1.— per ton een behoorlijke basis zoude opleveren.

De Volksraad heeft zich destijds met dit voorstel kunnen vereenigen. Tegen zulk een bijzondere petroleumbelasting heeft evenwel de Minister van Koloniën bezwaar gemaakt. De Minister heeft zich daarbij op het standpunt gesteld, dat hij eene dergelijke bijzondere petroleumbelasting beschouwde als een vermomde eijnsheffing. In verband daarmee wenschte hij een uitvoerbelasting op aardolie-producten in te voeren. De Minister motiveerde verandering van eene productenbelasting in een uitvoerrecht in de Memorie van Toelichting tot zijne belastingvoorstellen als volgt:

Ook t.a.v. de aardolieindustrie, welke in verband met haar concentratie, voornamelijk in enkele weinige handen, op de wereldmarkt een sterk monopolistisch karakter heeft verkregen, bestaat gereede aanleiding tot verzwaring harer bijdragen aan de koloniale middelen, zij het ook dat, zooals hieronder nog met een enkel woord zal worden toegelicht, de fiscus door te dien opzichte bestaande rechtsverhoudingen zijne bemoeienis beperkt vindt tot eene verhooging van het vigeerend uitvoerrecht van de aardolie en de bijproducten'.

De Minister neemt derhalve thans het standpunt in, dat in een uitvoerrecht de beste belasting van de petroleumindustrie is gelegen. Het is verder bekend, dat de Minister voorstelde om het uitvoerrecht te verhoogen van f 0.60 op f 1.50 per ton voor residu, liquid fuel en bepaalde met name genoemde bijproducten en in te voeren een uitvoerrecht van f 7.50 per ton voor petroleum en alle andere bijproducten. Dat een verdere verhooging dan tot op f 1.50, die de Minister blijkbaar zelf ook reeds aanstonds onvoldoende oordeelde, niet mogelijk zoude zijn, blijkt volgens de Memorie van Toelichting te berusten op de volgende overwegingen:

Hoezeer, in verband met de toenemende beteekenis van liquid fuel voor nijverheid en scheepvaart, dit product der aardolie-industrie in aanmerking zou komen voor een hooger recht dan het thans voorgestelde van f 1.50 per ton van 1000 K.G. verzet zich tegen de verwezenlijking daarvan

Aanvullingsbegroting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(VREEDE.)

de praktische overweging, dat voor niet-deskundigen, als hoedanig de douane-ambtenaren zijn te beschouwen, de onderscheiding tusschen liquid fuel en het — belangrijk minder waarde hebbend — petroleumresidu vele bezwaren oplevert en derhalve den douanediens voor groote moeilijkheden zou plaatsen.

Mijnheer de Voorzitter! Blijkbaar is niet alleen de douanediens niet geheel op de hoogte van de petroleum-industrie, maar is dit ook met den Minister het geval, want deze geeft aan petroleumresidu een belangrijk mindere waarde dan aan liquid fuel, terwijl in de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp, dat wij thans behandelen, juist de omgekeerde beweging voorkomt. De Indische Regeering is hier blijkbaar beter au fait dan de Minister van Koloniën.

Dat deze voorstellen in de Tweede Kamer geen bijzonder gunstig onthaal hebben gevonden, blijkt al aanstonds uit het desbetreffend voorloopig verslag, waarin men o.m. het volgende kan lezen, nadat daarin eerst critiek is uitgeoefend op de gestie van de Regeering ten aanzien van de petroleumindustrie:

In verband met het bovenstaande konden de hier aan het woord zijnde leden de gedachte dan ook niet van zich afzetten, dat het achterwege laten dezer belasting een ongemotiveerde bevoordeeling van de petroleum-monopolisten is. Het verwonderde hun, dat volgens de mededeeling van den Minister ook de Gouverneur-Generaal besloot daarvan af te zien, terwijl hun van een verandering van de meening van den Volksraad in deze niets was gebleken.

Dat was juist, Mijnheer de Voorzitter, want de Volksraad had geen gelegenheid gehad, over de gewijzigde belasting-voorstellen zijn opinie te doen kennen.

Deze voorstellen hebben bij hunne behandeling in de Tweede Kamer een zeer slecht onthaal gevonden. De heer Marchant heeft den Minister bepaaldelijk min of meer à faire genomen. Ik veroorloof mij uit diens rede het volgende voor te lezen:

„Het is met de belasting op olie in Indië altijd eenigszins zonderling geloopt. Het is ongelooflijk, welke uitvluchten en chicanes de Regeering in den loop der jaren heeft overgenomen van de besturen van de petroleummaatschappijen en heeft doorgegeven aan de Kamer. Ik heb vroeger al eens de eer gehad met de Regeering in debat te zijn omtrent deze zaak. Toen is b.v. gezegd, dat het heffen van een uitvoerrecht op petroleum een onmogelijkheid was, omdat de Regeering niet in staat was te controleeren, hoeveel olie er uit Indië werd uitgevoerd, aangezien deze somtijds was verpakt in tanks en dan weer in vaten. Dat zijn van die kinderpraatjes, die men niet verwachten zou, dat een Nederlandsch Minister van achter de ministers-tafel aan de Kamer zou trachten wijs te maken”.

Een zeer zakelijke critiek op de voorstellen werd voorts uitgeoefend door den heer Albarda, die zich daarbij beriep

op eene berekening van de winst, gemaakt in de petroleum-industrie, welke voorkomt in „De Taak” van 21 en 28 Februari 1920 van de hand van den mijningenieur A. C. de Jongh. Volgens deze berekening moet die winst voor den oorlog ruwweg reeds meer dan f 50 miljoen hebben bedragen.

Een ander getal, dat bij de discussie in de Tweede Kamer naar voren is gekomen, is het winsteijfer van f 240 miljoen, hetwelk door den heer Van Ravesteyn werd genoemd en dat door hem was ontleend aan het Soer. Handelsblad van 30 November 1920, dat daarbij op zijn beurt weer steunde op de door mijzelve tijdens de voorjaarszitting van het vorige jaar in den Volksraad verstrekte gegevens.

Hoe goed de Minister van de zaak, waarom het hier ging, op de hoogte was, blijkt uit zijn antwoord van de Ministerstafel, waaruit ik het volgende aanhaal:

„Mijnheer de Voorzitter! Het ligt nu niet in mijn bedoeling, den heer Albarda van groote woorden te beschuldigen. Dat wil niet zeggen, dat ik zou willen zweren bij de cijfers, die ik gehoord heb. Ik weet niet, of de petroleum-industrie 25, 50 of 100 miljoen heeft verdiend, wel, dat zij een behoorlijke, zoo niet een groote winst, ook in Indië maakt”.

Mijnheer de Voorzitter! Ik stel de vraag: hoe is het mogelijk, dat de Regeering, de toepassing van het beginsel van belasting naar draagkracht als eenig juist erkennende, toch absoluut onbekend kan zijn en blijven met de winst van deze industrie? Intusschen, het was een gelukkige omstandigheid, dat de Minister bij dezelfde gelegenheid verklaarde, in beginsel geen bezwaar tegen een uitvoerrecht te hebben en daarover nader te willen overleggen met de Indische Regeering, waaraan het dan ook te danken is, dat wij de zaak hier nu ter verdere behandeling hebben gekregen.

Wanneer ik nu mijn eigen oordeel over het voorstel zal trachten te formuleeren, wil ik dat doen door allereerst mijn oordeel over den vorm van de belasting te geven, terwijl ik vervolgens een poging zal doen om de winst der petroleum-industrie nader te becijferen, om daaruit dan af te leiden het bedrag voor een uitvoerrecht, zooals dat naar mijn meening billijk is.

Wat aangaat den vorm van de belasting, is ook naar mijn meening een belasting op de omgezette hoeveelheid, zooals aanvankelijk in den Volksraad is ter sprake gebracht, te ruw. Ik heb er ook dit bezwaar tegen, dat een dergelijke belasting beïnvloedt de binnenlandsche prijzen. Hetgeen men als belasting legt op het petroleumproduct, dat in het binnenlandsch verkeer komt, wordt verhaald op den binnenlandschen consument en draagt aldus tot verhooging van den levensstandaard bij. Ik beschouw petroleum als één der eerste levensbehoefden, welke zoo min mogelijk moet worden belast, zoodat ik alleen reeds uit dien hoofde groot bezwaar heb tegen een belasting op de omgezette hoeveelheid. Beter dan een dergelijke productenbelasting is een uitvoerrecht, hetwelk immers uitsluitend drukt op de producten, die

Aanvullingsbegrooting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(VREEDE.)

naar het buitenland gaan en dus den binnenlandschen consument niet raakt.

Maar het bezwaar, dat tegen uitvoerrecht bestaat, is bekend; een vast recht is heel moeilijk toe te passen op de winsten, die uit den aard der zaak variabel zijn. Wanneer men de zaak zoo stelt, komt men tot het inzicht, dat een speciale petroleumbelasting beter moet zijn dan een uitvoerrecht. Hetgeen men echter voor een petroleumbelasting noodig heeft te kennen, is van jaar tot jaar de bedragen der winsten, opdat naar deze winsten de aanslag zuiver kan plaats hebben. Op deze wijze kan men komen tot een productenbelasting met sliding-scale. Tot nu toe is dit door de Regeering afgewezen, omdat Haar — naar Zij zeide — hiertoe de noodige gegevens ontbraken. Ik meen, dat wij bij een dergelijke onbekendheid niet mogen neerzitten en ik heb daarom de motie geformuleerd, zoo juist door U, Mijnheer de Voorzitter, voorgelezen, waarin die gedachte tot uiting is gekomen.

Ik zou intusschen, Mijnheer de Voorzitter, alvorens verder te gaan, een enkele opmerking willen maken over die absolute onbekendheid van de Regeering met de uitkomsten der petroleumindustrie. Ik heb mij afgevraagd, of ik hier voor „de Regeering” niet moet lezen: „het hoofdbureau der douane. Ik acht het verkeerd, dat deze zaak uitsluitend wordt bekeken en behandeld door het bureau der douane, dat heeft te maken met uitvoerrechten en niet door een bureau als van het mijnwezen, waarin alleen deskundige ambtenaren op het gebied der petroleumindustrie zijn te vinden. Er schijnt mij onvoldoende samenwerking tusschen die beide bureau's te bestaan. Ik heb bemerkt, dat de inlichtingen, die ik verkreeg van den dienst van het mijnwezen, in de Memorie van Antwoord door de Regeering — lees „douane” — als onjuist worden teruggewezen. Zoo heeft de dienst van het mijnwezen mij medegedeeld — ik geloof, dat de chef van het bureau mijnwezen er geen bezwaar tegen zal hebben, dat ik zulks hier bekend stel — dat de totale productie van aardolie en bijproducten het vorig jaar heeft bedragen 2 400 000 ton. De Regeering deelt evenwel in de Memorie mede, dat die cijfers haar niet bekend zijn. Uit haar berekening kan intusschen worden afgeleid, dat er belangrijk minder zoude zijn geproduceerd dan overeenkomt met de opgaaf van het mijnwezen en met de hoeveelheid waarover daar uitvoerrecht is betaald. Ik wil daarom aandrigen op veel verder gaande samenwerking tusschen het Departement van Financiën en dat van Gouvernementsbedrijven, om aldus aan de lasten, die op de petroleumindustrie gelegd kunnen worden een betere basis te kunnen geven dan tot nu toe het geval was.

Ik kom nu tot de vraag: hoeveel winst maakt de petroleumindustrie ongeveer? Ik heb reeds gezegd, dat een eerste berekening daaromtrent verscheen in „de Taak” van 21 en 28 Februari 1920, waarin de heer De Jongh de winst uit de geheele Indische petroleumindustrie berekende op f 50 miljoen, waarvan dan nog slechts de exploratie- en kapitaalvoorzieningskosten afgaan. In dat winsteijfer is geen

rekening gehouden met de zeer belangrijke verhooging der olieprijsen gedurende de laatste drie oorlogsjaren, noch met de winsten, gemaakt door vervoers- en verkoopmaatschappijen. De winst is in die jaren werkelijk vele malen hooger geweest dan 50 miljoen.

Ik wil er vervolgens aan herinneren, dat ik in de voorjaarszitting van het vorige jaar bij de behandeling van de oliemotie, die ik toen de eer heb gehad te verdedigen, een berekening trachtte te leveren van de winst, zooals die door de petroleumindustrie over het jaar 1919 moet zijn gemaakt. Ik berekende, dat totaal geproduceerd was 2 miljoen ton olie, die bij een gemiddelde opbrengst van f 150 per ton, en bij gemiddelde productiekosten van f 30 per ton, zoodat per ton een winst gemaakt was van rond f 120, een winst opgeleverd moeten hebben van 240 miljoen gulden. Dit bedrag is zeer hoog en gaf aanstoot bij belanghebbenden in de suikerindustrie, die zich op het standpunt hadden gesteld: „wij suikerindustrielen hebben altijd zooveel moeten betalen, wat drommel, waarom kan de petroleumindustrie niet in dezelfde mate betalen?” Verschillende groote belastingbetalers hebben zich op het standpunt gesteld, dat onlangs ook door een zeer bekwaam lid van de Tweede Kamer, de heer Mr. De Geer, bij de behandeling der Indische belastingvoorstellen verdedigd heeft, t.w. dat ook zware belastingen zeer goed kunnen worden gedragen, mits maar alle belastingbetalers naar gelijken maatstaf worden aangeslagen. Het is alleen maar onbillijk belasting te moeten betalen, wanneer men niet de overtuiging heeft, rechtvaardig behandeld te worden.

Welnu, Mijnheer de Voorzitter, de suikerindustrie, die verleden jaar eenige protesten heeft doen hooren tegen de haar opgelegde belasting, kan er zich natuurlijk mee vereenigen, dat aan de petroleumindustrie dezelfde belasting wordt opgelegd.

Aan de hand van mijne berekening van de winst der olieindustrie, schreef dan ook de heer Mr. K. Denys een scherp artikel in het Soerabajaasch Handelsblad, waarin hij voorstelde om een petroleumbelasting te heffen naar den maatstaf van de suikerbelasting. De petroleumindustrie zoude dan hebben te betalen een bedrag van circa 50 miljoen gulden.

Ik heb reeds gezegd, dat dit betoog werd overgenomen door het lid van de Tweede Kamer, den heer van Ravesteyn, en dat het blijkbaar indruk heeft gemaakt. De Minister kon het eijfer niet beoordeelen, omdat hij er geen gegevens voor had. Wij hebben daarom nu in de afdelingen eene nieuwe berekening opgezet. Deze berekening is in hoofdzaak geschied aan de hand van officieele Regeeringcijfers. Ik wil daarop hier nog even nader ingaan. Die berekening baseert zich op gegevens, ontleend aan de Memorie van Toelichting. Men kan daaruit alleen afleiden de waarde van de uitgevoerde producten. Voor de waarde van de binnenlandsche consumptie zijn belangrijk lagere eenheidsprijzen gesteld, zoodat niet gezegd kan worden, dat die cijfers, die niet van Regeeringswege werden gegeven, overtreven zouden

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Aanvullingsbegroting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(VREEDE.)

zijn voorgesteld. De zeer belangrijke verhooging tusschen het berekende en het tenslotte globaal gestelde bedrag van opbrengst is te wijten aan het verschil, dat nog steeds bestaat tusschen de opgaven van het mijnwezen en het bureau van de douane. Volgens de laatste is uitvoerrecht geheven van 1 700 000 ton olie en volgens het mijnwezen heeft de productie bedragen 2 400 000 ton.

Aan de hand van die berekening is het resultaat, dat in de petroleumindustrie over 1920 een winst moet zijn gemaakt van rond 378 miljoen gulden.

Het is inderdaad zeer te betreuren, Mijnheer de Voorzitter, dat in de Memorie van Antwoord op die berekening niet uitvoerig is ingegaan en dat de Regeering zich daarvan heeft afgemaakt met de mededeeling, dat Zij niet beschikt over gegevens aangaande de juiste hoeveelheden kerosine en andere producten, noch over de voortbrengingskosten dier producten. Dit is een standpunt, dat ik niet genoeg kan hekelen.

Ik ben aan den anderen kant gelukkig, dat de Memorie van Antwoord ons zekere nieuwe gegevens verschaft, waaruit iets anders kan worden afgeleid. Het is n.l. de uitvoerwaarde van de producten, in 1920 uitgevoerd. De Regeering geeft daarvoor op een bedrag van 292 miljoen gulden. Dit geeft dus de waarde aan van de producten, die naar het buitenland zijn verscheept. Waar bekend is, dat de petroleumindustrie haar exploitatiekosten hier te lande ten volle kan dekken met de opbrengst van de binnenlandsche consumptie, zal de veronderstelling niet ver van de waarheid af zijn, dat de waarde van den uitvoer, ad 292 miljoen, overeenkomt met het cijfer van de douane.

Ik wil over die cijfers nog een enkele opmerking maken, Mijnheer de Voorzitter, namelijk betreffende de liquid fuel uit Tarakan. De prijs hiervan bedraagt volgens de Memorie van Antwoord 5 cent per liter, terwijl de waarde van residu wordt aangegeven op 12 cent per liter. Voor een dergelijk onderscheid bestaat, naar ik van deskundige zijde heb vernomen, geen aanleiding. Het onderscheid tusschen liquid fuel en residu is in hoofdzaak, dat liquid fuel, na als aardolie uit de grond te zijn gehaald, alleen gezuiverd wordt van zand en water, terwijl residu het eindproduct is uit de petroleumfabricage, dat verkregen wordt na afscheiding van benzine, kerosine, enz. In liquid fuel komt dan ook nog in zeker mate kerosine en benzine voor en dat verhoogt de verbrandings- en verkoops waarde. Het zoude mij aangenaam zijn, wanneer ik straks in het antwoord hierop van den Regeeringsgemachtigde enkele nadere inlichtingen hieromtrent zou mogen ontvangen.

Het is voorts bepaaldelijk noodig, dat de Regeering meerdere inlichtingen verschaft over de hoeveelheden. Wanneer men de in 1920 uitgevoerde hoeveelheden — men kan ze vinden op blz. 9 van de Memorie van Antwoord — tezamen telt, dan komt men tot een hoeveelheid van 1 700 000 ton. Het is bekend, dat de binnenlandsche consumptie bedraagt ongeveer 400 000 ton, dat is dus bij elkaar 2 100 000 ton. Het is ook bekend, dat de productie bedroeg

2 400 000. Ik vraag mij nu af, waar zijn de overige 300 000 ton gebleven?

Op dezelfde wijze, Mijnheer de Voorzitter, zou ik de Regeering nogmaals uitdrukkelijk willen verzoeken om een beter inzicht te krijgen in de productiekosten. Ik heb deze gesteld op een bedrag van f 30 per ton. Dit cijfer wordt door de Regeering aan den lagen kant geacht. Naar mijn eigen opinie is het aan den hoogen kant. Uit het artikel van den mijnningenieur De Jongh uit „De Taak” kan men afleiden, dat de zelfkosten van de olie voor den oorlog konden worden geschat op niet meer dan f 10 per ton. Waar nu in de berekening is aangenomen een kostprijs van f 30 per ton, daar kunnen wij vaststellen, dat met de hogere prijzen van materialen en loonen thans, in vergelijking met voor den oorlog, behoorlijk rekening is gehouden. Zoolang de Regeering ons geen betere cijfers weet te verschaffen, mogen wij laatstgenoemd bedrag als juist beschouwen.

Ik kom nu tot de vraag, Mijnheer de Voorzitter, hoeveel de uitvoerrechten naar mijn oordeel mogen bedragen. Ik wil allereerst op den voorgrond stellen, dat, hoewel ik eene petroleumbelasting beter vind dan uitvoerrechten, ook ik in de gegeven omstandigheden, nu de Regeering van grove onbekendheid met de gegevens blijk geeft, de heffing van uitvoerrechten voorshands het eenig mogelijk middel acht om de petroleumindustrie behoorlijk te belasten. Ik acht het echter gewenscht, dat de invoering van een petroleumbelasting wordt voorbereid.

Die voorbereiding zal geruimen tijd duren. Er mag echter geen geruimen tijd verlopen zonder dat de petroleumindustrie wordt belast. Deze industrie is in het vorige jaar aan uitvoerrechten ontsnapt. Zij zou er in 1921 opnieuw aan kunnen ontsnappen en het is dus noodzakelijk, dat wij ons voorloopig tot de uitvoerrechten bepalen en het aan de Regeering overlaten t. z. t. in overleg met de producenten die uitvoerrechten om te zetten in een petroleumbelasting. Op grond van het beginsel: belasting naar draagkracht meen ik, dat in ieder geval van de petroleumindustrie een bijdrage in uitvoerrechten van 20% harer winst mag worden gevraagd; ik kom tot dit bedrag, omdat van de verschillende landbouwproducten een even hooge belasting op de winst wordt geheven. Waar de winst op de petroleumindustrie tot 300 en 400% stijgt, lijkt mij een bijdrage van 20% het minste toe, dat verlangd moet worden.

Er is voorts nog een zeer goede reden, waarom de petroleumindustrie hooger dient te worden belast dan de landbouwindustrie. De petroleumindustrie haalt uit het land alle grondstoffen weg, maakt het land dus armer; er bestaat dus een goede reden om de mijnbouwindustrie in het algemeen hooger te belasten dan de landbouwindustrie. Wanneer men mij nu vraagt, hoe ver men mag gaan met het belasten van de olieindustrie, dan antwoord ik er op: „Dat blijkt uit het Djambi-ontwerp, waarin de Koninklijke 60 à 70% van haar winst bij de exploitatie van Djambi

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Aanvullingsbegrooting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(VREEDE, VOORZITTER.)

aan den staat wil afstaan. Daaruit blijkt dat zij er zelf geen bezwaar tegen kan maken, wanneer een dergelijke belasting onder de moderne omstandigheden van haar wordt gevorderd. Dit is mijn uitgangspunt geweest voor de berekening van de uitvoerrechten, welke ik de petroleumindustrie zoude willen opleggen. Ik heb een en ander samengebracht in een amendement, dat zoo juist aan de leden is rondgedeeld en waarnaar ik korthedshalve mag verwijzen.

Men zal in de toelichting van het amendement vinden, dat uitgegaan is van de uitvoerwaarde van benzine, kerosine en residu, dat daarvan zijn afgetrokken de productiekosten, zoodat overblijft de nettowinst. Daarvan is genomen een bedrag van ca. 20% voor uitvoerrecht. Ik wil er de aandacht op vestigen, dat om aan alle kritiek tegemoet te komen, de productiekosten voor kerosine gesteld zijn op 4 cent in plaats van op 3 cent per Liter, dat daarentegen de productiekosten van residu zijn gesteld op 2 cent, omdat liquid fuel bijzonder weinig productiekosten vordert. Wanneer de prijzen dalen, zooals zij den laatsten tijd hebben gedaan, dan spreekt het vanzelf, dat het percentage van de belasting dienovereenkomstig stijgt. In den toelichting is een voorbeeld gegeven hoe de belasting op die wijze zou kunnen stijgen tot 50% en hoe daar aan den anderen kant geen bezwaar tegen bestaat, gezien het feit, dat men tot 70% zou kunnen belasten.

Tot slot zou ik door enkele eijfers te noemen willen trachten een kleinen indruk te geven van de beteekenis van het voorstel zelf. De winst door de petroleumindustrie in 1920 gemaakt, heb ik getaxeerd op f 378 miljoen. Uit de eijfers, door de Regeering verschaft, blijkt dat zij ongeveer f 300 miljoen bedroeg. Wanneer de uitvoerrechten in 1920 waren geweest, zooals het amendement aangeeft, zoude van de aardolie-industrie in 1920 gevorderd zijn geworden een bijdrage van f 54 miljoen, dat maakt uit op de winst een bedrag van 15 tot 18%. Het wil mij voorkomen, dat dit een redelijk bedrag kan worden genoemd. Bij aanvaarding van het amendement zal men kunnen zeggen, dat de petroleumindustrie belast wordt naar draagkracht.

De Voorzitter: Ingekomen is het volgende amendement van de heeren Vreede, Cramer, Soejono en Djajadiningrat (stuk 6):

„De ondergeteekenden stellen voor het tarief van uitvoerrechten te lezen als volgt:

Goederen.	Maatstaf.	Uitvoerrecht.	Geschatte opbrengst naar den uitvoer 1920.
Aardolie en bijproducten daarvan:			
a. benzine.	Liter.	f 0.05	f 21.6 miljoen.

(VOORZITTER, BERGMELJER.)

HOEFRY

Goederen.	Maatstaf.	Uitvoerrecht.	Geschatte opbrengst naar den uitvoer 1920.
b. kerosine (petroleum) en alle niet onder c. genoemde bijproducten.	Liter.	f 0.04	„ 14.1 miljoen.
c. liquid fuel, residu, solaroil, filterpersolie, smeeroilie, vet, betching oil, pek en wax-oil.	„	„ 0.02	„ 18.2 „
Totaal.....			f 53.9 miljoen.

Dit amendement zal bij het aan de orde zijnd onderwerp worden behandeld.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Sterker misschien dan bij eenigen anderen vorm van belastingheffing blijkt bij dit voorstel hoe moeilijk het is, om bij het heffen van belasting zuiver en volkomen billijk te werk te gaan. En juist dit had, dunkt mij, den heer Vreede en degenen, die met hem het amendement hebben onderteekend, ertoe moeten brengen met het gebruik van cijfers zeer voorzichtig te wezen. Ik hoop aanstonds aan te toonen, dat de heer Vreede, wat het gebruik van cijfers betreft, alles behalve consciëntieus is geweest.

Ik wil mij niet verzetten tegen de door de Regeering voorgestelde belasting, op grond van het in het Afdelingsverslag voorkomende motief, dat het hier een noodmaatregel geldt. Ook ik betreur, dat de Regeering blijkbaar niet zuiver genoeg de winsten kan berekenen van de industrie, waarom het gaat, maar ik meen toch, dat op het oogenblik de belastingdienst wel degelijk vrij goed kan uitrekenen — en uitgerekend heeft — de winsten door deze industrie gemaakt. Als wij den belastingdienst zouden kunnen laten spreken, zouden wij, geloof ik, hooren, dat zij wel degelijk in staat is de inkomstenbelasting e.d. met een vrij groote mate van nauwkeurigheid te bepalen.

Toch wil ik aannemen, dat, gegeven de slechte toestand van 's Lands financiën, er meer moet gehaald worden en men dus ertoe komen moet een uitvoerbelasting te heffen, zooals de Regeering heeft voorgesteld. Men moet echter daarbij uitgaan van het principe, dat het een noodmaatregel is en dat in het algemeen tegen uitvoerbelasting zeer veel valt in te brengen. In de eerste plaats is zij onredelijk, omdat niet op alle producten een uitvoerbelasting wordt gelegd; ik behoef slechts te verwijzen naar hetgeen daarover is gezegd bij de belastingontwerpen van den heer Talma, toen dit vraagstuk uitvoerig is behandeld.

In de tweede plaats is het een groot bezwaar, dat de aanleiding voor een uitvoerbelasting zich alleen openbaart bij een goeden gang van zaken in de betreffende industrie en dat bij verandering van prijsverhoudingen de belasting niet meer aan het gestelde doel beantwoordt. Vooral een

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Aanvullingsbegroting 1921 (verhoging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(BERGMEIJER.)

artikel als petroleum is aan zeer groote prijsschommelingen onderhevig. Dat wordt hier zoozeer vergeten, dat de heer Vreede, als hij de opbrengst van de belasting over 1921 gaat berekenen, uitgaat van het winstcijfer van 1920. Het amendement zou toch in elk geval pas in werking kunnen treden over de tweede helft van 1921, maar de heer Vreede gaat steeds uit van de winst van 300 miljoen van het vorige jaar. Die winst zal thans echter heel wat dalen, omdat de prijzen enorm zijn gezakt, dus dat cijfer van verleden jaar kan bij de berekening voor dit jaar niet gelden.

De heer Vreede: Ik heb berekend wat zou zijn binnengekomen in 1920, wanneer deze invoerrechten volgens deze schaal in 1920 zouden hebben gewerkt.

De heer Bergmeijer: U heeft dat straks juist gezegd, om aan te duiden hoe billijk Uwe berekening was, dat dit jaar een behoorlijk percentage van de winst zou vloeien in de schatkist. U kunt niet berekenen, welke winsten de petroleumindustrie dit jaar maken zal.

Om even het problematiek van de cijfers, die hier gebruikt worden aan te geven, wil ik er aan herinneren, dat in de stukken, ook in het Afdeelvingsverslag, gesproken wordt van een exportprijs van kerosine van f 300 en van residu van f 150. Nu heb ik toevallig juist ontvangen met een van de laatste mails het bekende weekblad „In- en Uitvoer” van 23 Februari 1921, waarin een groot artikel staat, getiteld: Prijzen bij export en import, in den aanvang en het einde van 1920.

Er is daarin berekend wat de prijzen zijn geweest van allerlei artikelen bij in- en export in Nederland zelf. Van petroleum was de import-prijs in Januari f 171, in December f 267, alles per ton. De gemiddelde jaarprijs was dus in 1920 f 221.

De heer Vreede: Wat is de eenheid?

De heer Bergmeijer: De eenheid was 1000 K. G. bruto dus per ton. Terwijl dus in het Afdeelvingsverslag f 300 berekend wordt, is de gemiddelde importprijs f 221 geweest.

Voor benzine zijn de prijzen natuurlijk geheel anders, voor gasoline ook.

Alle prijzen varieeren in zeer groote mate. Ik wil nog een sterk staaltje daarvan geven. Ik heb de noteringen van de laatste dagen in Amerika machtig kunnen worden. Daar kan men op het oogenblik liquid fuel krijgen, dat was begin Maart, in een tankschip, dus in bulk voor 8 Amerikaanse dollareenten per galon, dat is omgerekend in Hollandse gulden, bij een koers van drie gulden, ± 53 gulden per ton van 1000 L. Voor kerosine was de prijs in Februari f 77. Ik heb ook prijzen voor liquid fuel van veel minder qualiteit en kom dan op een prijs van f 40 in New-York. Nu kan iedereen nagaan, dat elke berekening, welke de winst zal zijn voor dit jaar in de lucht hangt.

Men kan wel met groote getallen schermen en de menschen verblinden, maar het is eenvoudig onmogelijk om nauwkeurige berekeningen te geven. Ook volgt dadelijk hieruit, dat de bewering alsof het uitvoerrecht op petroleum eigenlijk niet zou beteekenen hebben, dat men den afzet zou belemmeren, nergens naar lijkt.

Het kan best mogelijk zijn dat de wereldprijs zoo zeer zal dalen dat bij een groot uitvoerrecht afzet onmogelijk zal worden en waar de kolenprijzen in de laatste maanden zoo enorm gedaald zijn, dat de kolenvracht van Engeland naar Port Said de laatste maanden lager was dan voor den oorlog, behoeft men niet te vragen welk een ontzaglijke daling der vrachtprijzen thans aangetroffen wordt, wat natuurlijk op de olie-industrie eveneens zal terugwerken.

Een ander bezwaar tegen het uitvoerrecht op petroleum is dit, dat de bron van inkomsten, in het leven geroepen bij een gunstige conjunctuur voor het gouvernement een hoogst onzekere factor zal blijken. De bij gunstige verhoudingen ontworpen belasting belooft gouden bergen en bij toepassing valt de opbrengst tegen, waardoor 's Lands financiën nog meer in het gedrang komen.

Ik wil echter al die bezwaren niet laten gelden, omdat ik moet toegeven, dat deze belasting als een noodmaatregel moet worden ingevoerd, maar wij moeten er voor zorgen dat niet te ver gegaan wordt en men niet het onderste uit de kan wil hebben.

Ik kom thans op een factor, noch in de stukken, noch door den heer Vreede behandeld. Ik denk aan de jonge en nieuwe maatschappijen. Ik wil gaarne aannemen, dat maatschappijen als de Koninklijke en de Bataafsche de belasting kunnen betalen, maar men weet daar eigenlijk veel te weinig van en ik betreur het met den heer Vreede, dat die maatschappijen niet meer openbaarheid van zaken geven en zich niet beijveren om onjuiste voorstellingen, welke in de pers worden gegeven, te weerleggen; maar ik weet dit zeker dat voor jonge en nieuwe maatschappijen, die niet over groote reserves beschikken, een dergelijke uitvoerbelasting een volkomen vernietiging is van een loonende exploitatie.

Men moet niet vergeten, dat van de terreinen, die veilig zijn, waarvan de exploitatie loonend is, zeker 80% reeds is uitgegeven en nu zou men door een belastingverhoging als deze het streven om te zoeken naar nieuwe terreinen, volkomen den kop indrukken.

Er is gesproken over de productiekosten van f 30. Ik ken terreinen, waar de productiekosten minstens f 50 per ton bedragen. In Rembang bedragen zij zeker f 50. Juist voor de jongere maatschappijen zullen de productieprijzen veel hooger zijn dan voor de oudere. Op het oogenblik is een pijpleiding niet te betalen, reusachtig duur. Heeft men terreinen ver van de havens gelegen, dan worden de productiekosten nog weer veel hooger. Ook de arbeidsloonen zijn gestegen en voor de nieuwe maatschappijen, die op zoek zijn naar olieterreinen, zullen de productiekosten zeker veel hooger zijn dan f 30. Gaat

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Aanvullingsbegroting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(BERGMEIJER, LABBERTON.)

men dus op het oogenblik tot die belastingverhooging over, dan belemmert men voor de toekomst de ontginning in zeer sterke mate.

Nog enkele gegevens wil ik hier naar voren brengen.

Zooals men weet bekomt geen concessie-aanvrager een concessie dan op zekere voorwaarden, waardoor hij eigenlijk niet meer wordt dan de koper van de olie, die hij zelf gewonnen heeft. Als een maatschappij een concessie krijgt moet zij de olie aan den staat leveren en de staat verkoopt de olie aan de maatschappij. Zulk een aannemings-overeenkomst kan zoo worden ingericht, dat het eigenlijk neerkomt op verhooging van den eijns, zoodat een groot deel van de winst in handen van de overheid komt.

Men moet niet vergeten ook rekening te houden met de risico, die men heeft bij de exploitatie van olieterreinen.

Ik herinner aan het gebeurde op Soebang Boeroeng, in Sumatra, waarbij aanvankelijk geboord werd 900 ton per dag, terwijl de productie spoedig terugliep tot 100 ton en nu misschien nog veel minder is. In 1880 heeft de Bataafsche een groote raffinaderij gesticht in Noord-Sumatra, terwijl de toevoer van olie al heel gauw ophield en de raffinaderij stil stond. Dergelijke tegenslagen hebben jonge maatschappijen in zeer groote mate te vreezen. In Oost-Java heeft men het geval gehad dat de boorbuizen door een drijfzand formatie werden weggedrukt, waardoor de olielaag niet bereikt kon worden.

Misschien dat later bij nieuwe technische uitvindingen en verbeteringen de olielaag te bereiken zal zijn, maar dat maakt natuurlijk de verhooging der productiekosten weer veel grooter.

Ik wil slechts op enkele van deze gevallen wijzen om te waarschuwen tegen te hooge opdrijving van een belasting, die iedereen in theorie afkeurt en slechts als een noodmaatregel is te accepteren.

De Minister heeft in de Memorie van Antwoord op de belastingontwerpen in de Eerste Kamer terecht gezegd, dat de groote winsten van de petroleumindustrie niet in voldoende mate in 'sLands inkomsten bijdragen, maar dat door hem is voorgesteld om daarin een zekere verandering te brengen en dat op die wijze voldoende bijgedragen wordt.

De heer Vreede: En de Minister zeide, dat hij niet weet of het voldoende is.

De heer Bergmeijer: Daarom is juist overleg met Indië gepleegd, waarvan deze voorstellen het gevolg zijn.

Het komt mij dus voor, dat wij op grond van deze motieven, ons zullen moeten neerleggen bij hetgeen de Regeering voorstelt, maar dat een verhooging zooals de heer Vreede wenscht, niet kan worden aanvaard, ook met het oog op de jongere maatschappijen, aan wie de exploitatie van nieuwe terreinen onmogelijk gemaakt wordt.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Aanvankelijk was ik niet van plan het

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

woord over deze kwestie te voeren, maar na hetgeen de heer Bergmeijer in het midden heeft gebracht, wensch ik nog het een en ander op te merken.

De heer Bergmeijer heeft een beroep gedaan op de consciëntie van den heer Vreede, ten aanzien van de door dezen geproduceerde cijfers met betrekking tot de uitkomsten van de exploitatie en de onkosten volgens de gegevens van de laatste jaren.

Ik zou een beroep kunnen doen op de consciëntie van den heer Bergmeijer, niet met betrekking tot het verzamelen van gegevens ten aanzien, waarvan de Regeering zelf mededeelt, dat zij niet over voldoende kennis van de werkelijkheid, die haar te weinig blijkt ter harte te gaan, beschikt, maar ten aanzien van de heele petroleum-geschiedenis.

Het is n.l. een zeer kenmerkend feit, dat iedereen weet op welk een reusachtige wijze door het gratis uitgeven van olie-concessies gelegenheid is geboden aan bevoorrechte particuliere ondernemingen om Indië te draineeren van ontzettende winsten en om Indië te ontblooten van allerlei hulpmiddelen en bronnen, die in groote mate ten bate hadden kunnen komen van 'sLands middelen, wanneer de Indische mijnwet niet de slechte politiek had vastgelegd om de schatten van het land om niet, of haast om niet, weg te schenken ten voordeele van exploitanten, die elders zijn gevestigd.

Aan de bestaande onereuse mijnwetpolitiek zal op den duur op de een of andere wijze een eind moeten worden gemaakt, maar zoolang dat niet het geval is, zullen, zooals de Regeering heeft erkend, de reusachtige winsten, welke uit Indië worden weggevoerd, op een betere manier moeten worden getroffen, dan door de huidige eijnsheffing volgens de niet in Indië's belang geredigeerde Indische mijnwet mogelijk blijkt.

Er is eene merkwaardige bepaling in die wet, welke zegt, dat de concessies kunnen worden geweigerd, ook al voldoet de aanvrager aan de gestelde voorwaarden, indien het algemeen belang die uitgifte in den weg staat en de toelichting, die daarop van Regeeringswege is gegeven en te vinden is in het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs in de Begrotingshandelingen van 1920—1921, stuk 82 (4 § 11), motiveert hier het algemeen belang als strijdig met de uitgifte van die concessies, wanneer er b.v. kans bestaat, dat in de betrokken streek onlusten zouden kunnen voorkomen, wanneer het daar dus onveilig is, met andere woorden: wanneer er soldaten genoeg zijn om de onwillige bevolking mores te leeren, verzet het algemeen belang zich er niet meer tegen, dat er concessies worden uitgegeven.

Maar het algemeen belang, zooals wij dit begrijpen, vordert daarentegen, dat niet de schatten van Indië worden weggeven aan elders gevestigde particulieren, maar ten bate van het land worden geëxploiteerd en aangewend. Wij kunnen inderdaad zeggen, dat die geheele oliegeschiedenis een van de meest gevleete bladzijden is van de Indische geschiedenis en wanneer wij zien, dat de exploitante

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Aanvullingsbegrooting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(JANSSEN, VREEDE.)

— en ten aanzien van de petroleum in het bijzonder — dat in geen geval te hoog gegaan mag worden, omdat anders de industrie door te hooge belasting te zwaar gedrukt zou worden, wanneer de prijzen aanmerkelijk zouden zakken.

In verband met het beroep van den heer Vreede op het verschil in opgave van het bureau-douane en van het bureau-mijnwezen, moet ik er nog eens speciaal de aandacht op vestigen, dat de gegevens van de douane gebaseerd zijn op hetgeen werkelijk is uitgevoerd en niet op hetgeen er geproduceerd moet zijn. Is de geproduceerde hoeveelheid grooter, dan zal zij in stock zijn. De heer Vreede heeft er blijkbaar niet op gelet, dat in zijn schatting van de productie de stock was begrepen, terwijl toch de cijfers voor een uitvoerrecht gebaseerd moeten zijn op wat is uitgevoerd.

Ik meen dus het voorstel van den heer Vreede ernstig te moeten ontraden, omdat daardoor veel te groote lasten aan deze industrie zouden worden opgelegd en waarbij niet kan worden overzien, welke gevolgen dit zal kunnen hebben.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb met bewondering geluisterd naar de wijze, waarop de Reegerings-gemachtigde en de heer Bergmeijer een zoo slechte zaak hebben trachten te verdedigen.

De heeren hebben moeten erkennen, dat aan de gegevens heel veel ontbreekt en dat zij feitelijk staan voor de volledige onmogelijkheid om de zaak behoorlijk te beoordeelen. Zij zeggen: wij weten er niets van, de Reegering weet er niets van, wij weten er met zijn allen niets van en tasten allen in het duister, waarin wij zitten of liever, waarin de petroleum industrie al zoo lang gezeten heeft.

De heer Van Hinloopen Labberton: Waarin zij ons laat!

De heer Vreede: In de duisternis, Mijnheer de Voorzitter, waarin de petroleumindustrie ons laat en waarin zij zich veilig voelt. De bedoeling van dit voorstel is niet alleen om de petroleumindustrie beter te doen bijdragen in 's Lands lasten, maar ook, om eindelijk eens licht te krijgen in de duisternis. De Reegering wordt op deze wijze gedwongen eindelijk aan cijfers te komen. De Reegering zal eindelijk voor den dag moeten komen met gegevens, die noodig zijn om te kunnen beoordeelen of haar voorstel een rechtvaardige belasting naar draagkracht geeft, of dat hier een onrechtvaardige toebedeeling of bevoorrechtiging aan de orde is.

Ik heb twee argumenten opgeteekend, die in mijn rede niet waren betrokken. Het eerste was dat van den Reegerings-gemachtigde betreffende de extra-winstbelasting. Het tweede was hetgeen de heer Bergmeijer heeft gezegd betreffende de jonge maatschappijen.

Wat de extra-winstbelasting betreft — als ik mij niet vergis geschiedt dit ook aldus bij producten als kina en rubber — zal de extra-winstbelasting van de uitvoerrechten worden afgetrokken. Er schijnt mij geen bezwaar

(VREEDE.)

tegen te bestaan, om ook de olie op die wijze vrij te stellen van extra-winstbelasting. Ik geloof niet, Mijnheer de Voorzitter, dat dit iets te beteekenen zal hebben, want waarschijnlijk zal de olie-industrie niet aan de extra-winstbelasting toekomen, doch voor het geval dit wel zoo zou zijn, schijnt het mij aangewezen, deze industrie op denzelfden voet te behandelen als de landbouwindustrie.

De heer Bergmeijer heeft het argument tersprake gebracht van de jonge en nieuwe maatschappijen en gezegd dat deze door verhoogde uitvoerrechten zeer veel moeilijkheden zullen krijgen. Mijnheer de Voorzitter! Hieruit blijkt opnieuw, hoe zeer het gebrek aan gegevens ertoe kan leiden, dat men spreekt over een zaak, waarvan men geen verstand heeft. Jonge en nieuwe maatschappijen komen eenvoudig niet meer voor. Zij zouden worden doodgedrukt door de combinatie Koninklijke-Shell. Er zijn nog wel eenige hopelooze pogingen aangewend door de Koloniale, doch deze kunnen niet meetellen. In ieder geval is er niet de minste aanleiding om uit medelijden voor maatschappijen van zulk een ondergeschikten en onbetee-kenenden invloed, zulk een groote maatschappij als de Koninklijke te sparen.

De heer Bergmeijer heeft zich tenslotte veroorloofd enkele cijfers te produceeren, doch ik zou hier andere cijfers tegenover kunnen stellen. De heer Bergmeijer heeft gegevens van f 53 per ton als kostprijs voor liquid fuel in New-York. Ik zou daartegenover kunnen stellen, dat de liquid fuel in Londen in de maand Februari kostte £ 9, d. i. f 108. Wellicht is die prijs verder teruggegaan, maar dezer dagen zal hij als gevolg van de mijnwerkersstaking in Engeland weer gaan stijgen. Op die manier kan men wel voortgaan. Ik heb in mijn amendement rekening gehouden met de mogelijkheden, die zich op dit gebied kunnen voordoen. Ik heb, dunkt mij, aangetoond, dat ook bij daling van prijzen tot op de helft van de prijzen van 1920, toch altijd nog een zeer redelijke winst kan worden behaald.

Mijnheer de Voorzitter! De heer Bergmeijer heeft de vergadering ervoor gewaarschuwd, dat zij zich niet moet laten verblinden door groote cijfers. Het is mijn bedoeling in deze vergadering althans den blinddoek te doen afwerpen, die de Reegering altijd voor oogen heeft gehad, wanneer Zij de petroleumindustrie moet aanpakken.

De Voorzitter: Wanneer ik den heer Vreede wel verstaan heb, dan is hij er een voorstander van dat, wanneer deze uitvoerrechten geheven worden, de extra-winstbelasting daarvan wordt afgetrokken.

De heer Vreede: Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Dan zou ik den heer Vreede willen vragen dat ook in zijn amendement te zetten.

De heer Vreede: In de toelichting op het voorstel tot

Aanvullingsbegrooting 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

(VREEDE, VOORZITTER.)

aanvulling van de Indische Tariefwet komt onder het hoofd: „Voorkoming van dubbele belasting” het volgende voor:

„Het feit, dat dezelfde winsten dubbel belast zouden worden, wordt — in overeenstemming ook met de betekenis van een correctief, dat aan de bijzondere belastingen is toegedacht — ontgaan door aan de belastingplichtige rechtspersonen ontheffing van den aanslag in de inkomstenbelasting te verleenen tot het bedrag, waarvoor hun een aanslag in een of meer productenbelastingen is opgelegd, dan wel tot het bedrag, dat aan uitvoerrecht voor kina of caoutchouc en aardolie is betaald. Een en ander met dien verstande, dat, waar in deze bijzondere heffingen in beginsel aequivalenten van de algemeene extrawinstbelasting zijn te zien, de ontheffing voor eenig product niet te boven zal gaan de som, waarvoor de betrokkene in de inkomstenbelasting is aangeslagen naar den op dat product verkregen extra winst”.

Er bestaat mijnerzijds geen bezwaar tegen dit ook voor te stellen met betrekking tot de aardolieproducten.

De Voorzitter: Dan zou Uw amendement toch moeten worden aangevuld met de wenschelijkheid om die aftrek ook hier in overweging te nemen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Niet doen!

De Voorzitter: Mijnheer Van Hinloopen Labberton! Ik ben aan het woord.

Wil de heer Vreede even formuleeren, hoe hij de aanvulling wenscht?

De heer Vreede: Ik geloof, dat het beter is in deze een apart amendement of een aparte motie in te dienen. Hoe denkt U daarover, Mijnheer de Voorzitter?

De heer Kan: Ik ben ervoor, het amendement te wijzigen in den geest, zoals de heer Vreede gesproken heeft.

De Voorzitter: De heer Vreede is de eerste onderteekenaar en de verdediger van het amendement en de heer Vreede moet dus beslissen. Het komt mij regelmatig voor, dat het amendement wordt aangevuld.

De vergadering wordt geschorst.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Na overleg gepleegd te hebben met de mede-onderteekenaars van mijn amendement zie ik mij verplicht terug te komen op de meening, dat er geen bezwaar tegen zoude bestaan de aardolie vrij te stellen van de extrawinstbelasting, op de wijze zoals dat bij kina en rubber wordt gedaan. Ik moet terugnemen wat ik hieromtrent gezegd heb.

(BERGMEIJER.)

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! De heer Vreede heeft met groote verwondering gehoord, wat de heer Janssen en ik in het midden hebben gebracht tot verdediging van een slechte zaak, zoals hij zei. Nu, ik heb niet anders dan dit verdedigd: laat ons voorloopig de door de Regeering voorgestelde belasting aanvaarden. De voorsteller van de motie, de heer Vreede, heeft zelf erkend, dat wij te weinig gegevens hebben, want hij dient hier een motie in, waarin aan de Regeering wordt gevraagd om juiste cijfers te verschaffen en men maakt er ons een verwijt van, dat wij op grond van het ontbreken van dergelijke gegevens niet verder willen gaan. Ik zou willen vragen: bij wie is het raadselachtige te zoeken, bij ons, die niet verder willen gaan, omdat ons de juiste gegevens ontbreken, of bij degenen, die toch verder willen gaan, terwijl het hun evenzeer aan de juiste gegevens ontbreekt? De heer Vreede constateert zelf: de gegevens hebben wij niet; niettegenstaande dat wil hij een sprong nemen om te komen tot f 50 000 000 aan uitvoerbelasting. Wij zeggen: wij hebben te weinig gegevens, laat ons tevreden zijn met hetgeen de Regeering voorstelt, in ieder geval laten wij binnen redelijke grenzen blijven. Het komt mij voor, dat ieder gewoon, normaal denkend mensch de houding der Regeering en de mijne logisch zal vinden.

Ik heb niet gezegd, wat de heer Vreede mij in den mond heeft gelegd: De Regeering weet niets, wij weten niets, gij weet niets; aan zulke werkwoordenvervoegerij heb ik een broertje dood. Ik weet echter wel, dat de cijfers, die ik gegeven heb, en die ieder kan narekenen, in strijd zijn met de cijfers, die door den heer Vreede zijn genoemd; de bedragen, genoemd in het afdelingsverslag en waarvan de heer Vreede is uitgegaan, zijn door de mijne geheel omver geworpen; hij heeft dan ook niet eens getracht, met geen enkel woord, mijn cijfers te weerleggen.

Dit staat in ieder geval vast, dat de verkoopprijzen voortdurend wisselen en daarom moeten wij zeer voorzichtig zijn, daar de hooge uitvoerrechten der producten zich niet aan alle schommelingen aanpassen.

De heer Vreede maakt er aanmerking op, dat ik de jonge maatschappijen zou willen handhaven en dat ik de Koloniale in stand zou willen houden naast de Koninklijke. Ik ben er op gesteld, op het gebied van de mijnbouwnijverheid het particulier initiatief aan te moedigen een dat is het groote verschil tusschen den heer Vreede en mij. De geheime drijfveer van het voorgestelde amendement is een antipathie tegen de particuliere nijverheid en hij wordt voortdurend gedreven door een afkeer van particuliere maatschappijen.

De heer Vreede: Neen!

De heer Bergmeijer: Ook speculeert men op de wangunst van den mensch, door, zoals de heer Van Hinloopen Labberton doet, steeds met de hooge winsten te

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Behandeling van verzoekschriften.

(VREEDE.)

verklaren voor het gewest Bali en Lombok (2e gewone zitting 1920, Handelingen blz. 192).

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 23 December 1920 No. 4197/II heeft op dit verzoek betrekking.

Aangezien bij besluit van den G.G. van 20 September '20 No. 18 op een van verzoeker tot de Regeering gericht verzoekschrift van gelijke strekking afwijzend werd beschikt en de gronden, waarop deze afwijzing berustte, der Commissie afdoende voorkomen, stelt de Commissie voor adressant te berichten, dat geen aanleiding bestaat aan het verzoek tegemoet te komen.

3. Verzoek van Pa Riwan e. a., desahoofden in het district Tordjoen, res. Madoera, om vaststelling van hun rechten op nader aangeduide gronden en om weder kemitgelden te mogen innen (1e gewone zitting 1920, Index: lijst 8, No. 2).

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 December 1920 No. 4125/III B heeft op dit verzoek betrekking.

De Commissie kan zich met het Regeeringsantwoord vereenigen en stelt voor de conclusie van dat antwoord ter kennis van adressanten te brengen.

4. Verzoek van het Inlandsch personeel bij het schut-terij-kantoor te Soerabaja ter erlanging eener hoogere uitkeering. (1e gewone zitting 1920, Index: lijst 8, No. 74).

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 December 1920 No. 4116/III D heeft op dit verzoek betrekking.

De Commissie acht het van de Regeering ontvangen antwoord afdoende; zij stelt voor adressant een afschrift daarvan toe te zenden.

5. Verzoek van Mas Mintodimoeljo, hulppostcommissie te Lemahabang ter erlanging van positie-verbetering voor de hulppostcommissie in Ned.-Indië (1e gewone zitting 1919, Index: lijst 8, No. 57).

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 14 December 1920 No. 4098/III A' heeft op dit verzoekschrift betrekking.

De Commissie acht het antwoord der Regeering, waaruit blijkt, dat aan de verlangens van adressanten voor een groot deel is tegemoet gekomen, voldoende; zij stelt voor adressant een uittreksel uit den regeeringsbrief te doen toekomen.

6. Verzoek van een zestal hulppostcommissie te Brebes om positieverbetering (2e gewone zitting 1919, Index: lijst 8, No. 49).

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 14 December 1920 No. 4098/III A' heeft op dit verzoek betrekking.

De Commissie acht het antwoord der Regeering, waaruit blijkt, dat aan de verlangens van adressanten voor een

groot deel is tegemoet gekomen, voldoende; zij stelt voor adressant een uittreksel uit den regeeringsbrief te doen toekomen.

7. Verzoek van het bestuur der Sarekat Tani te Besoeki, betreffende verhuur van sawahs aan de s.f. „de Maas“ (ongezegeld).

Voorgesteld wordt dit ongezegeld rekest ter zijde te leggen.

8. Verzoek van Z. Moaspaitella e. a., goeroe-bantoe's in de onderafdeeling Saparoea, om eene nadere financiële regeling der positie van de volksonderwijzers.

De Commissie stelt voor adressanten te berichten, dat het door hen gedaan verzoek reeds eerder een onderwerp van gedachtenwisseling uitmaakte in den Volksraad en dat de Regeering daarbij heeft toegezegd (H 437, 2e gew. zitting 1920), dat bij de komende bezoldigingsherziening voor de inheemsche ambtenaren — aan welke bezoldiging terugwerkende kracht tot 1 Januari 1921 zal worden verleend — met de wenschen van rekestranten rekening zal worden gehouden en overigens ten overvloede het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.

9. Verzoek van een aantal Balische Hindoe's van district Soekasada, afd. Boeleng, res. Bali en Lombok, houdende klachten tegen het districtshoofd (Poenggawa) Goesti Bagoes Soerja.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.

10. Verzoek met bijlagen van den dirigeerend officier van gezondheid der 1ste klasse D. H. Arends te Wallevreden, om een einde te maken aan heerschende misstanden bij terugbetalingen van gedeclareerde uitgaven.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.

11. Verzoek van J. Macalew, niet-Europeesch detachementscommandant te Djapoe (Flores) in verband met de brand a/b s.s. Maetsuycker, op 22 Juni 1920.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.

12. Verzoek van de hoofdmantri's en mantri's van het volkscredietwezen in de afdeeling Bandoeng om positieverbetering.

De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressanten daarvan mededeeling te doen.

13. Verzoek van de mantri's van het Volkscredietwezen in de residentie Madoera om positieverbetering.

2de VERGADERING — MAANDAG 11 APRIL 1921.

Behandeling van verzoekschriften. — Regeling van werkzaamheden.

(VREEDE.)

De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant daarvan mededeeling te doen.

14. Verzoek van Djojohastro, desa en district Lengkong, afd. Berbek, res. Kediri, om te willen bevorderen, dat aan zijn preventieve hechtenis spoedig een einde wordt gemaakt.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.

15. Verzoek van E. J. W. Simons te Bandoeng om uitbetaling van hem nog toekomstenden duurtetoeslag en van de hem onthouden extra-uitkeering.

De Commissie stelt voor adressant in overweging te geven zich eerst met zijn verzoek tot den G.G. te wenden.

16. Verzoek van eenige machinisten bij den Gouvernements radiodienst, in het bezit van het einddiploma der ambachtsschool voor Inlanders op Java, om positieverbetering.

De Commissie stelt voor adressant in overweging te geven zich eerst met zijn verzoek tot den G.G. te wenden.

17. Verzoek van hoofd- en schoolopzieners der Inlandsche volksscholen in Nede-Indië, om positieverbetering.

De Commissie stelt voor het verzoekschrift voorloopig aan te houden in afwachting van de komende salarisherziening der inheemsche ambtenaren en adressanten daarvan mededeeling te doen.

18. Verzoek van Roessilah Hadisoebroto te Solo, om spoedige berechting van haar echtgenoot te bevorderen.

Aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verlenen, stelt de Commissie voor het verzoekschrift te deponeren en adressante hiervan mededeeling te doen.

19. Verzoek van E. Philipp te Klakah, om het instellen van een onderzoek naar het beheer der subsidiegelden van de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja door Mr. G. N. Bouma.

De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.

(VREEDE, VOORZITTER.)

20. Verzoek van 27 Inlandsche handelaren te Padang inzake heffing der oorlogswinstbelasting.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.

21. Verzoek van W. M. de Virieu Brouwer, oud-assistent-resident, te 's Gravenhage, om verhooging van de pensioenen der bestuursambtenaren, die voor de totstandkoming der huidige bezoldigingsregeling den dienst verlieten, een en ander in verband met het genot van vrije woning.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.

22. Verzoek van den gemeenteraad te Fort de Kock, betreffende het aan de Regeering gedane voorstel tot overdracht aan de gemeente van den passer te Fort de Kock.

De Commissie stelt voor bij de Regeering op een spoedige afdoening dezer zaak aan te dringen en adressanten daarvan mededeeling te doen.

23. Verzoek van Raden Oemar Soerowidigdo van de kampong Salijan, district en afd. Pati, res. Semarang, betreffende vaststelling van het bezitsrecht op sawahgronden.

De Commissie stelt voor de Regeering ter zake om inlichtingen te vragen en op een spoedig antwoord aan te dringen. Adressant ware van een en ander mededeeling te doen.

De Raad vereenigt zich achtereenvolgens met de voorgestelde conclusies.

De Voorzitter: Het is de bedoeling om Donderdagochtend weer in openbare zitting bij elkaar te komen, ter bespreking van de grondwetsherziening (Ond. 2). Eerder niet, omdat dan de tijd onvoldoende zou zijn om de stukken te bestudeeren.

Hedenmorgen worden de stukken verwacht.

De vergadering wordt gesloten.

3de VERGADERING — DINSDAG 26 APRIL 1921.

Ingekomen stukken.

3de VERGADERING.

Vergadering van Dinsdag 26 April 1921.

(Bijeenroepingsuur 9 voormiddag).

Ingekomen stukken. — Regeling der werkzaamheden. — Voorstel tot herziening der Grondwet.

Voorzitter: Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

Tegenwoordig, met den Voorzitter 25 leden, te weten de heeren:

Abdoel Moeis, P. Bergmeijer, Ch. G. Cramer, Mr. D. A. Delprat, R. A. A. Djajadiningrat, M. W. Dwidjosewojo, Mr. A. A. Galestin, Mr. H. 's Jacob, M. B. van der Jagt, R. Kamil, P. T. A. Koesoemo Joedo, Khouw Kim An, D. van Hinloopen Labberton, Landjoemin gelar Soetan Toemenggoeng, F. Laoh, J. V. L. Oppermann, P. A. A. P. Prangwadono, R. P. de Queljoe, Dr. R. Ng. Radjiman, J. A. Soselisa, R. Oemar Said Tjokroaminoto, A. M. Valkenburg, Th. F. Vreede en A. L. Waworoentoe.

Regeeringsgemachtigde: de heer Muurling.

Afwezig met kennisgeving de heeren:

Mr. S. J. Hirsch, G. J. Houtsma, H. H. Kan, R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, Lim A Pat, Ch. Ponto, T. Ottolander, Dr. J. Schmutzer, R. T. Soejono, Z. Stokvis, J. M. I. Suys en M. Vierhout.

Afwezig zonder kennisgeving de heeren:

Tjipto Mangoenkoesoemo, J. J. E. Teeuwen.

De Voorzitter: Mijne heeren! Ik open deze vergadering en geef het woord aan den wd. secretaris voor het voorlezen van de notulen.

De notulen van het in de vorige openbare vergadering verhandelde worden gelezen en goedgekeurd.

De wd. secretaris deelt mede, dat sedert de vorige vergadering de volgende stukken zijn ingekomen:

A. Berichten van verhindering van de heeren Houtsma, Stokvis, Kan, Soejono, Koesoemo Oetoyo en Suys.

Deze mededeelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

B. De geloofsbrieven van de heeren R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, P. Bergmeijer, A. J. M. Engelenberg, Soetan Mohamad Zain, R. M. A. P. Ariodinoto, R. A. A. Djajadiningrat en Raden Sasrohadiwidjojo.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

C. De volgende Regeeringsbrieven en -beschikkingen:

1. Een kabinetsschrijven van den Gouverneur-Generaal van 12 April 1921, houdende mededeeling, dat het afdeelvingsverslag betreffende het voorstel tot grondwetsherziening schriftelijk zal worden beantwoord en dat de regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken is aangewezen voor het verschaffen van nadere voorlichting.
2. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 15 April 1921 tot voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting 1921 in verband met eene verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan.
3. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 13 April 1921 tot vaststelling der hoofdgeld-ordonnantie voor de gewesten buiten Java en Madoera.
4. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 18 April 1921, betreffende het in werking treden op 1 Mei 1921 van eene beschikking, waarbij de administratieve in-deeling van de residenties Kedoe en Semarang nader is gewijzigd.
5. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 13 April 1921, houdende instelling van en benoeming van leden in eene commissie van advies, inzake de pensioenen van vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde landsdienaren.
6. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 10 April 1921, houdende ontbinding der commissie van onderzoek naar den aankoop van vervoermiddelen voor de politie, onder dankbetuiging voor den verrichten waardevollen arbeid.
7. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 15 April 1921, houdende benoeming van den heer T. J. Lekkerkerker tot lid van de „Coöperatie commissie”.
8. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 15 April 1921, houdende eervol ontslag van den heer Mr. C. C. van Helsdingen als lid-plaatsvervanger van het stemkantoor en benoeming van den heer D. van der Zee in diens plaats.
9. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 8 April 1921, houdende eene beschikking op een verzoekschrift van het Comité: helpers o(pium) r(egie) l(oewar) d(jawa) M(adoera) te Arnhemia om positie-verbetering.

De stukken 1 t/m 9 zullen ter inzage worden gelegd ter secretarie van den Volksraad.

10. Een schrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris van 12 April 1921, ter beantwoording van een door den heer Kamil gestelde vraag.

Het van de Regeering ontvangen antwoord zal worden opgenomen in het Aangangsel van de Handelingen.

Ingekomen stukken.

D. De volgende ter kennisneming ontvangen bescheiden:

1. Een motie van eene gecombineerde vergadering van eenige Inlandsche vakverenigingen, gehouden te Paree op 3 April 1921, inzake het beleenen van goudgeld en van daarvan gemaakte voorwerpen.
2. Een motie van de vereeniging van werkplaats-technici bij de Staatsspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië, betreffende het in overeenstemming brengen van de salarissen der reeds in dienst zijnde personen met de beginselen, welke voor de nieuw uitgezonden ambtenaren ter beschikking gegolden hebben.
3. Een circulaire van de K. N. V. „Onze Vloot” afd. Oost-Java, houdende protest tegen de instelling van een Departement van Defensie.
4. Een overdruk van Hoofdstuk O, Immigratie en Kolonisatie, van het koloniaalverslag van Suriname van 1920.
5. Een afschrift van een door de directie der Nederlandsche Koloniale Petroleum Maatschappij te Rotterdam aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gericht verzoekschrift, betreffende de exploitatie der Djambi-aardolievelden.
6. Een op zegel gestelde motie van het bestuur van den bond van oud-onderofficieren „West-Java”, inzake de pensioenen van vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde en gegageerde militairen.

Deze bescheiden zullen ter inzage worden gelegd ter secretarie van den Volksraad.

E. De volgende boekwerken:

1. Een brochure van den heer Mr. J. H. Abendanon, getiteld Economische rechtvaardigheid voor de Indonesische bevolking, in verband met begrootingsbeschouwingen.
2. Deel VIII der mededeelingen van den B. G. D. in Nederlandsch-Indië over 1920.

Deze werken worden onder dankbetuiging aangevaard en zullen in de boekerij worden opgenomen.

F. De volgende verzoekschriften:

1. Een verzoekschrift van een 45-tal bureauklerken 1ste klasse, bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen in Ned.-Indië, om verhooging der eindbezoldiging van bureauklerken met meer dan 15 jaren dienst, welke in het bezit zijn van het klein-ambtenaarsexamen en om aan de geschikste krachten onder hen vrijstelling van het theoretische commiezen-examen te verleenen.
2. Een verzoekschrift van een 12-tal vaccineurs en candidaat-vaccineurs ter Sumatra's Westkust, om positie-verbetering.
3. Een verzoekschrift van het bestuur der S. I. te Sema-

rang om tegemoet te komen aan nader omschreven wenschen, betrekking hebbende op bedevaartgangers en op de bedrijfs- en inkomstenbelasting.

4. Een verzoekschrift van W. N. Jansen, gepensionneerd sergeant-majoor-administrateur der infanterie te Weingapoe, om restitutie van ten onrechte ingehouden salaris en om schadeloosstelling voor door hem ten onrechte betaalde kamerhuur.

Deze verzoekschriften worden in handen gesteld van de Commissie voor de verzoekschriften.

G. De volgende moties:

1. Een motie van den heer Vreede, ingezonden 13 April 1921 (Ond. 3 — stuk 5), luidende als volgt:

De Volksraad,

van oordeel, dat behoort te worden vastgehouden aan het beginsel van gelijkheid in geldelijke dienstvoorwaarden bij gelijke betrekking en gelijke bevoegdheid;

noodigt de Regeering uit met dat beginsel bij de verdere uitwerking van bezoldigingsregelingen ten volle rekening te houden

en gaat over tot de orde van den dag.

2. Een motie van den heer Van Hinloopen Labberton, ingezonden 21 April 1921 (Ond. 3 — stuk 6), welke als volgt luidt:

De Volksraad,

van oordeel, dat eene billijke traktementsverbetering allereerst ook voor de groepen van landsdienaren niet begrepen in de reeds vastgestelde ontwerp-begrooting voor 1921 (Nivelleeringsvoorstellen, 2de gewone zitting 1920, onderwerp 5 — stuk 3) dringend noodzakelijk is te achten,

het betreurend, dat de spoedige doorvoering van het nivelleeringsstelsel ten aanzien van deze landsdienaren vertraging zal ondergaan,

noodigt de Regeering uit in afwachting van de verdere doorvoering dier nivelleering al dadelijk de vereischte voorstellen te doen tot omzetting in voor pensioen geldig te maken bezoldiging van de aan bedoelde landsdienaren toegekende duurte-toeslagen, bedoeld in het gouvernementsbesluit van 5 Augustus 1920 No. 2a, een zulks vanaf den datum van inwerkingtreding der bovenbedoelde ontwerp-begrooting, zijnde 1 Januari 1921,

met dien verstande dat, in afwijking in zoover van de bij het gouvernementsbesluit van 1 Maart jl. No. 35 genomen beschikking, de duurte-toeslag voor gehuwden, die beiden in 's Lands dienst zijn, voor deze omzetting worde berekend naar het bedrag der inkomsten van ieder hunner afzonderlijk,

en gaat over tot de orde van den dag.

Ingekomen stukken. — Regeling der werkzaamheden.

(VOORZITTER, BERGMEEIJER, VREEDE.)

De Voorzitter: Deze beide moties zijn gedrukt en aan de leden rondgedeeld.

Op een nader te bepalen dag zal de prealabele kwestie met betrekking tot deze moties worden besproken.

De heer Bergmeijer: Ik zou willen voorstellen om de prealabele kwestie vandaag te behandelen. Ik geloof, dat verschillende leden vandaag niet gereed zijn om over de grondwetsherziening te spreken. Wij hebben Zondag pas de Memorie van Antwoord ontvangen en ik ben vandaag nog niet voldoende gereed.

Ik zou dus willen voorstellen om het andere punt, dat ik zoeven heb genoemd, even uit te maken en dan de vergadering te sluiten.

De Voorzitter: Ik heb hier een lijst van 5 leden, die zich hebben opgegeven om over de grondwetsherziening te spreken. Het komt mij dus verstandig voor om eerst die sprekers aan het woord te laten.

De heer Vreede: Ook ik zou vandaag gaarne de prealabele kwestie behandeld zien betreffende de motie, welke ik heb ingediend en die welke de heer Van Hinloopen Labberton heeft voorgesteld.

De Voorzitter: Het is eenvoudig een kwestie van tijd. Wanneer het geval zich mocht voordoen van eene gaping bij de beraadslaging over de grondwetsherziening, dan zou die aangevuld kunnen worden met de bespreking van de prealabele kwestie.

De heer Vreede: Is het dan niet beter om vandaag de prealabele kwestie te bespreken? Ik voel voor het voorstel van den heer Bergmeijer om pas morgen met de behandeling van het voorstel van de grondwetsherziening aan te vangen.

De Voorzitter: Daar zou ik tegen zijn. Er zijn verschillende sprekers, die zich hebben voorbereid om vandaag het woord te voeren en de behandeling niet gaarne zouden zien uitgesteld.

De heer Vreede: Ik zou willen voorstellen om het voorstel van den heer Bergmeijer in stemming te brengen.

De heer Bergmeijer: Er zijn leden, die den tijd hebben gehad om zich voor te bereiden en andere leden, die van hun werk geen verlof hebben gevraagd. Wij zouden eerst maar eene vergadering gehad hebben van een dag of drie, maar toen zijn er allerlei onderwerpen bijgekomen. Wij zouden een Memorie van Antwoord van uit Nederland krijgen, maar nu krijgen wij toch een Memorie van Antwoord van de Indische Regeering. Ik heb gisteren moeten werken en heb geen tijd gehad om deze zaak te bestudeeren.

('s JACOB, VOORZITTER, VREEDE, BERGMEEIJER.)

De heer 's Jacob: Ik geloof, dat wij ook rekening moeten houden met de leden, die van buitenaf zijn gekomen en die speciaal voor de grondwetsherziening hier aanwezig zijn. Al de plannen van die leden, zullen, wanneer het voorstel van den heer Bergmeijer wordt aangenomen, onderste boven worden gegooid. Het is voor hen een belangrijk punt, of de vergadering in een dag of drie zal zijn afgelopen, dan wel of zij hier langer zullen moeten blijven, want zij kunnen maar niet in eens wijziging in hunne plannen brengen; anders komen zij in moeilijkheden.

De Voorzitter: Ik ben het volmaakt met U eens en ik ben ook niet voornemens om de behandeling van dit onderwerp te verdagen, tenzij het voorstel van den heer Bergmeijer mocht worden aangenomen.

De heer Vreede: Mag ik even opmerken, dat ik ook van buiten Batavia ben gekomen? Het gevolg daarvan is geweest, dat ik de Memorie van Antwoord gisterenavond voor het eerst in de krant hebben kunnen lezen en dus niet goed voorbereid ben om nu over deze zaak te spreken. Vermoedelijk zijn er ook nog andere leden, die met mij evenmin voorbereid zijn.

De Voorzitter: Daar gaat het niet over! Ik heb gezegd, dat er vijf sprekers zijn, die zich reeds hebben opgegeven en dus blijkbaar klaar zijn. Ten opzichte van deze sprekers zou het weinig hoffelijk zijn, om ze niet aan het woord te laten komen.

Mocht het later blijken, dat er nog andere leden zijn, die ook het woord wenschen te voeren, maar daarvoor niet voldoende geprepareerd zijn, dan is het oogenblik gekomen om de beraadslaging te schorsen. De prealabele kwestie kan dan in beschouwing worden genomen. Dat is de eenvoudigste oplossing met het minste tijdverlies.

Wenscht de heer Bergmeijer nog een voorstel van zijn verzoek te maken?

De heer Bergmeijer: Jawel, Mijnheer de Voorzitter, één dag tijdverlies zal geen verschil uitmaken en dan hebben de andere leden voldoende tijd om zich voor te bereiden en behoeven zij geen redevoering te maken, terwijl de andere heeren spreken, wat minder prettig is.

Ik vind, dat wij te kort doen aan den ernst der zaak, door de behandeling te forceeren.

De Voorzitter: Maar, mijnheer Bergmeijer, U wordt niet geforceerd! Ik heb duidelijk gezegd, dat wanneer een van de leden gaarne zou spreken, maar zich niet voldoende voorbereid voelt, de behandeling wordt geschorst. Maar dat is geen beletsel, dat de heeren, die gaarne vandaag zouden spreken met hun rede een aanvang kunnen maken.

De heer Bergmeijer: Wij moeten nu luisteren naar

Regeling der werkzaamheden. — Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VOORZITTER, BERGMEEIJER, GALESTIN.)

hetgeen gesproken wordt en dan kunnen wij geen rede samenstellen.

De Voorzitter: Daar had U een avond voor.

De heer Bergmeijer: Dan hebben wij ander werk!

De Voorzitter: De heer Bergmeijer stelt dus voor om de beraadslaging uit te stellen, tot wanneer?

De heer Bergmeijer: Tot morgen.

De Voorzitter: Tot morgen? Hoe kan dat? U moet toch minstens één vrijen dag hebben. 's Avonds kunt U immers niet werken?

De heer Bergmeijer: Eén dag vind ik voldoende om ons voor te bereiden. Dan kunnen wij de Memorie van Antwoord behoorlijk lezen.

De Voorzitter: Thans kan tot stemming worden overgegaan.

Het voorstel van den heer Bergmeijer wordt in stemming gebracht en verworpen met 6 stemmen vóór en 17 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Van der Jagt, Bergmeijer, Koesoemo Joedo, Soselisa, Vreede en Cramer.

Tegen stemden de heeren: De Queljoe, Galestin, 's Jacob, Dwidjosewojo, Khouw Kim An, Radjiman, Delprat, Prangwadono, Valkenburg, Waworoentoe, Tjokroaminoto, Laoh, Abdoel Moeis, Kamil, Soetan Toemenggoeng, Oppermann en de Voorzitter.

De Voorzitter: Thans is aan de orde de behandeling van het voorstel tot herziening der grondwet (Onderwerp 2).

Alvorens de beraadslaging te openen, deel ik mede, dat nog is ingekomen een amendement van de heeren 's Jacob, Galestin en Koesoemo Joedo (stuk 8), luidende als volgt:

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de eerste alinea van artikel 6 als volgt te lezen:

„De wet verklaart met uitsluiting van andere onderscheidingen wie Nederlanders en wie ingezetenen in het Koninkrijk zijn”.

Dit amendement zal worden vermenigvuldigd en in behandeling genomen worden bij het aan de orde zijnde onderwerp.

Het woord is nu aan den heer Galestin.

De heer Galestin: Mijnheer de Voorzitter! De hoop, welke wij allen gekoesterd hebben, is buiten verwachting verwezenlijkt geworden. De voorstellen tot herziening der grondwet, door de Nederlandsche Regeering in de afgelopen maand bij de Staten-Generaal ingediend, zijn, voorzover deze betrekking hebben op de Koloniën

(GALESTIN.)

of handelen over onderwerpen, met de Koloniën verband houdende, door de Indische Regeering aan den Volksraad toegezonden, met de uitnodiging onze opmerkingen aangaande de voorgestelde grondwetswijziging te maken. Deze eerste daad van onzen nieuwen Gouverneur-Generaal tegenover den Volksraad wordt mijnerzijds met vreugde en erkentelijkheid begroet. Hoewel uit den aard der zaak derhalve het advies van den Volksraad gericht is tot de Indische Regeering, twijfel ik er niet aan, ondanks de bijna gelijktijdige indiening der herzieningsvoorstellen bij de Staten-Generaal en bij den Volksraad, dat onze Moederlandsche volksvertegenwoordiging met de behandeling van die voorstellen zal wachten, totdat ons advies haar zal zijn bekend geworden. Anders toch zou het geven van dit advies aan de Indische Regeering geen zin hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Alvorens tot de behandeling van de voorstellen zelve over te gaan, lijkt het mij niet ongewenscht om vooraf na te gaan, welk standpunt redelijkerwijze behoort te worden ingenomen ten aanzien van die voorstellen. Ik vlei mij niet met de hoop, dat mijn opvattingen hieromtrent door den geheelen Volksraad als juist zullen worden aanvaard; niettemin is het voor een goede beoordeeling van mijne opmerkingen noodzakelijk om te weten, uit welk gezichtspunt ik de ons ter fine van advies toegezonden voorstellen beschouw. Het is bekend, Mijnheer de Voorzitter, dat de z.g. Herzieningscommissie een onbepaalde opdracht kreeg tot herziening van de grondslagen der staatsinrichting van Nederlandsch-Indië. Die commissie heeft dan ook van die opdracht op onbepaalde wijze gebruik gemaakt en geheel nieuwe grondslagen aangegeven voor de Indische Staatsinrichting, grondslagen, welke in hoofdzaak hemelsbreed verschillen van de thans geldende. Hare voorstellen bedoelen niet meer wijziging te brengen in de bestaande toestanden; zij scheppen een nieuwe grondwet voor Nederlandsch-Indië. In nauw verband met deze algeheele hervorming van het Indisch Staatswezen en als logisch sluitstuk daarvan heeft dezelfde herzieningscommissie wijzigingen en aanvullingen van de Nederlandsche Grondwet voorgesteld. Deze wijzigingen en aanvullingen staan derhalve niet los van de andere voorstellen dier commissie, maar vormen daarmee één geheel. Dit mag niet uit het oog worden verloren.

Hoe zijn daarentegen de ons voorgelegde voorstellen in de wereld gekomen? Zij zijn niet voorgebracht door de grondwetcommissie van 1918. Het rapport dier commissie toch rept noch in zijn tekst, noch in zijn toegevoegde nota's van een dringend Indisch probleem ook maar met één woord en zulks niettegenstaande deze grondwetcommissie reeds in 1919 van Minister Idenburg een nota ontving aangaande de grondwetsartikelen, welke met het oog op de Koloniën voor wijziging in aanmerking zouden kunnen komen. Wat de oorzaak van dit verzuim is geweest, is mij niet duidelijk en doet ook niets terzake. De conclusie, waartoe wij evenwel komen, is, dat de onderwerpelijke wijzigingsvoorstellen dan afkomstig moeten zijn van

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(GALESTIN.)

de Moederlandsche Regeering zelve, d. i. van onzen Minister van Koloniën. Nu heeft deze bewindsman natuurlijk niet, zooals de Herzieningscommissie, onbeperkt kunnen aanvullen en veranderen; eerstens niet omdat hij beperkt is door de grondwet zelve, die in haar elfde hoofdstuk blijkbaar alleen gedacht heeft aan het aanbrenge van veranderingen in de bestaande grondwet, niet aan het tot stand brengen eener geheel nieuwe grondwet in de plaats van de oude en verder niet, omdat hij zeer zeker ook gebonden is geweest zoowel door den beperkten aard van de aan de orde zijnde grondwetsherziening, van welke beperking de opdracht aan de grondwetcommissie uitdrukkelijk getuigt, als door de politieke gezindheid van het Ministerie en de Kamermeerderheid, waaronder deze grondwetsherziening tot stand komt. Wanneer mijn bovengezegde meening juist is, wanneer derhalve de Herzieningscommissie inderdaad in haar meervoudige taak onbeperkt, daarentegen de Minister in zijn hervormingswerk beperkt is geweest, dan behoeft het geen verwondering te baren, wanneer de voor ons liggende voorstellen in meer- of mindere mate afwijken van die der Herzieningscommissie. Het lijkt mij dan ook onbillijk toe om de ahangige grondwetswijzigingen enkel te toetsen aan het werk der Herzieningscommissie en ieder verschilpunt hiermede als een fout dier voorstellen aan te merken. Een dergelijke handelwijze zou bovendien onlogisch zijn, omdat, zooals ik zooeven heb gememoreerd, de door de Herzieningscommissie voorgestelde veranderingen en aanvullingen in de grondwet in direct en nauw verband moeten worden gebracht tot de door haar ontwikkelde nieuwe grondslagen van de Indische Staatsinrichting, terwijl bij de ons voorgelegde grondwetsherziening natuurlijk nog niet aan de orde is de vraag, of de wetgevende macht zich met die nieuwe grondslagen geheel of gedeeltelijk kan vereenigen. De vraag, welke bij de behandeling van de regeeringsvoorstellen beantwoording behoeft, moet daarom mijns inziens niet zijn of die voorstellen al dan niet gelijklopend zijn met die der Herzieningscommissie, maar deze, of door de aanneming dier voorstellen nu alle belemmeringen worden weggenomen, welke thans nog in den weg staan om Indië een gezonde staatkundige toekomst te doen tegemoet gaan. Bij het stellen van deze vraag dringt echter dadelijk een andere vraag naar voren, namelijk welke toekomst voor Indië staatkundig gezond mag worden genoemd. Hoewel een gedetailleerde beantwoording van deze laatste vraag — welke thans echter nog niet aan de orde is — in nauw verband staat tot onze politieke gevoelens, geloof ik niet te boud te spreken, wanneer ik zeg, dat de overgrootste meerderheid van onzen Volksraad het over drie hoofdpunten eens is. Dit is hier herhaaldelijk uit allerlei aangenomen amendementen en moties en uit persoonlijke uitlatingen gebleken.

In de eerste plaats dan is het noodig, dat de overzeesche gebieden van Nederland niet langer beschouwd en behandeld worden als Koloniën, omdat het begrip Kolonie, zooals

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(WITRELIAD)

dit zich in onze Moederlandsche Staatsregelingen heeft ontwikkeld, niet meer verenigbaar is met den huidige staatkundigen toestand dier gebieden.

Verder moet het zwaartepunt van Regeering en wetgeving geleidelijk naar Indië kunnen worden overgebracht om in de toekomst hier volledige autonomie te kunnen erlangen, terwijl voorts waarborgen moeten bestaan, dat onze moederlandsche wetgevende macht geen regeling zal geven voor een overzeesch gebied, waarop dit gebied zelf niet eerst is gehoord. Dit zijn, voor mij althans, de essentialia voor een goede grondwetswijziging. Hiermede helpen wij Indië in het zadel, en, gezien de praktijk van den Volksraad, twijfel ik er dan verder niet aan, of Indië zelf wel zal leeren rijden.

Wanneer wij thans overgaan tot het onderzoek van de voorstellen zelve, dan zien wij, dat het gewijzigd artikel 62 der grondwet inderdaad den weg opent voor toekomstig zelfbestuur in Indië, Suriname en Curaçao.

Evenwel zijn niet alle staketsels weggeruimd. De grondwet, zooals die herzien wordt, blijft immers bepalen, dat twee specifiek Indische aangelegenheden, namelijk het Indische muntstelsel en de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, door de wet moeten worden geregeld. Deze verplichting, reeds in de grondwet van 1848 opgenomen, is historisch wel verklaarbaar, doch, waar de toestanden, waaraan die geschiedenis doet denken, thans niet meer bestaan en bovendien reeds in 1912 de financiële scheiding tusschen Moederland en Koloniën ondubbelzinnig door de wet is uitgesproken en aan Indië eene rechtspersoonlijkheid is toegekend, welke haar als zelfstandig vermogenssubject erkent, acht ik eene vermelding van de verplichting tot regeling dier onderwerpen door de wet voor de toekomst niet wel verdedigbaar. De vrees, die misschien zou kunnen bestaan, dat bij een toekomstige regeling dier aangelegenheden hier te lande, het algemeen staatsbelang zou kunnen worden geschaad, moet verdwijnen, wanneer men leest het nieuw voorgestelde artikel 62 bis, hetwelk bepaalt, dat de hier te lande vastgestelde verordeningen, op grond van strijd met de grondwet, met de wet of met het algemeen belang bij de wet kunnen worden vernietigd en dat zoodanige verordeningen zelfs door den Koning zullen kunnen worden geschorst. De leden 2 en 3 van het nieuwe artikel 62 moeten daarom dan ook mijns inziens daaruit verdwijnen.

Hoe staat het verder met mijn twee andere desiderata? Daarmede is in de regeeringsvoorstellen slechts gedeeltelijk rekening gehouden.

Het woord „kolonie” toch wordt nog steeds in de grondwet gebezigd. Ik geef toe, dat dit enkel geschiedt als verzamelaar voor Nederland's overzeesche gewesten en men zou misschien kunnen zeggen, dat een dergelijk verzamelwoord niets te beduiden heeft, doch ik moet tot voorzichtigheid manen, waar de uitdrukking voorkomt in een historisch staatsstuk, als onze grondwet toch ongetwijfeld is. Het zal natuurlijk niet wel mogelijk wezen om het

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(GALESTIN.)

gewone spraakgebruik te veranderen; men zal blijven spreken van koloniale rechtspraak, van koloniale vraagstukken, van koloniale geldmiddelen; doch in deze uitdrukkingen speelt het staatsrechtelijk karakter van het koloniaal gebied geen rol. In een grondwet evenwel moet ieder woord, iedere uitdrukking een bepaalde beteekenis hebben en wanneer wij die beteekenis van het woord kolonie historisch nagaan, dan zal blijken, dat zij niet zoo onschuldig is als zij er uit ziet.

Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund in verband hiermede in het kort de geschiedenis van het eerste grondwetsartikel mede te deelen. Het is van algemeene bekendheid, dat men zich onder het oude régime de koloniën in het algemeen niet anders dacht dan als bezittingen en wingewesten, te exploiteeren ten bate van het Moederland en voor dat doel alleen deed het gezag van het Moederland er zich gelden, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van handelscompagnieën.

Bij de herziening der Grondwet in 1848 bleek intusschen duidelijk, dat men de oude gedachte wilde verlaten. De Staatscommissie van 17 Maart stelde voor in artikel 1 der grondwet uit te drukken, dat de daarin gegeven omschrijving van de samenstellende deelen van het Koninkrijk der Nederlanden alleen het Rijk in Europa betreft, daarmede stilzwijgend te kennen gevende, dat het Koninkrijk zich ook buiten Europa uitstrekte. Aan deze verandering in den tekst op zich zelve, die haar voorbeeld reeds vond in vorige Staatsregelingen, zoude men geen andere beteekenis behoeven te hechten, dan een aanvulling eener geografische leemte, waardoor over het staatsrechtelijk karakter van het koloniale gebied en over de verhouding van de Koloniën tot het Moederland niets zoude zijn beslist, ware het niet, dat in de toelichting als hare strekking uitdrukkelijk werd omschreven, „te kennen te geven, dat ook de koloniën publiek of staatsgebied, niet slechts domein zijn”. De Regeering nam het voorstel der Commissie over, om in de Grondwet uit te drukken, „dat de overzeesche bezittingen, ofschoon, volgens latere bepalingen, naar bijzondere organische wetten bestuurd, tot het Rijk der Nederlanden behooren, een deel uitmaken van het Rijk” en in dien zin werd haar voorstel ook door de vertegenwoordiging begrepen en aanvaard. Met de verandering van artikel 1 in 1848 kan dus niet anders zijn gemeend dan in de Grondwet vast te leggen de principiele gelijkstelling van het staatsrechtelijk karakter van het grondgebied in de koloniën met dat van het Moederland, zoodat dus toen grondwettelijk van een zakelijk gezagsrecht op den kolonialen bodem ten bate van het Moederland, waarvan het gezag over de bewoners van den grond slechts het gevolg zoude zijn, niet meer mocht worden gesproken. Intusschen neemt de koloniale politiek na 1848 niet altijd dit grondwettelijk standpunt in; zoo noemt de Minister van Koloniën Pahud in 1851 in zijn Memorie van Toelichting op het eerste ontwerp van wet tot vaststelling van een Regeeringsreglement voor

(WITZELIUS)

Nederlandsch-Indië de overzeesche gebieden — en inzonderheid Java — nog steeds uitdrukkelijk wingewesten, die, zooals genoemde Minister zegt, aan Nederland moeten blijven verschaffen de stoffelijke voordeelen, die het doel waren der verovering dier gewesten. In 1887 is de negatieve aanduiding van het koloniale gebied als deel van het Rijk vervangen door een positieve omschrijving. Artikel 1 luidt thans: „Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Europa, benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen”. De strekking van dit artikel, gelijk die van artikel 1 der Grondwet van 1848, is niet, zooals men misschien zou meenen, bloot een geografische aanwijzing. Professor Struycken merkt dan ook in verband hiermede in een van zijn werken terecht op, dat de Grondwet geen leerboek is van geographie, maar van staatsrecht. En als wij de toelichtingen van de Staatscommissie van 1883 en van de toenmalige Regeering lezen, dan blijkt daaruit, dat men inderdaad in artikel 1 ook eene beslissing wenschte te geven over den aard van de rechtsverhouding tusschen het Rijk en zijn overzeesche gebieden. Bij de openbare behandeling toch werd Minister Heemskerk de opmerking gemaakt, waarom in artikel 1 tusschen „het grondgebied in Europa” en „de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen” het ongewone voegwoord „benevens” is gebruikt. Hierop luidde het Ministerieele antwoord: „Daar is eene nuance in de uitdrukking benevens, dat erken ik, maar dat is expres gedaan”. Welke beteekenis aan dit antwoord moet worden gegeven, wordt duidelijk, wanneer men daarnaast legt de schriftelijke toelichting, die aldus luidt:

„Zeggende, dat het koninkrijk in Europa bestaat uit de hier opgenoemde provinciën, doet artikel 1 der Grondwet (van 1848) het voorkomen, alsof ook de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen deelen van het Koninkrijk zijn. Dit strookt niet met vele andere artikelen der grondwet, waar gewaagd wordt van de koloniën en bezittingen van het Rijk of van den Staat. Indien de koloniën deel zijn van het Rijk, dat bezit, kunnen zij niet tevens bezittingen van het Rijk zijn. Ter wegneming van dit bezwaar is de redactie gewijzigd. De hoofdstrekking van het artikel is om in den aanhef der Grondwet het gebied van het Koninkrijk te omschrijven. Overigens wordt door de voorgestelde redactie gelijkstelling van Moederland en Koloniën uitgesloten. De koloniën zijn inderdaad bezittingen van het Moederland en aan hare ingezetenen behoeven geenszins dezelfde staatkundige rechten toegekend te worden als aan de ingezetenen van het Rijk in Europa”.

Mijnheer de Voorzitter! Duidelijker kan het niet zijn gezegd. De koloniën zijn bezittingen van het Moederland en een gelijkstelling van Moederland en koloniën is derhalve uitgesloten. Heb ik niet terecht tot voorzichtigheid gemaand bij het hanteeren van het begrip „Kolonie” in

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(GALESTIN.)

onze Grondwet? Ik erken ten volle, dat het eerste lid van het nieuwe grondwetsartikel algeheele gelijkstelling van Moederland en overzeesche gebieden uitdrukt en dit juich ik ten zeerste toe, maar waarom dan weer in het tweede lid en in de andere artikelen het woord koloniën, zij het dan ook enkel als verzamelwoord, opgenomen? Donner et retentir ne vaut, is een adagium, dat ook in het staatsrecht van toepassing mag zijn. Andere uitdrukkingen, zooals bijvoorbeeld overzeesche gewesten of overzeesche gebieden, zouden beter zijn. Ik moet evenwel bezwaar maken tegen de uitdrukking „zelfstandige staatsdeelen”, omdat Indië op het oogenblik nog niet zelfstandig is en het ongewenscht is om in het positieve staatsrecht, in onze grondwet, begrippen op te nemen, die niet door de werkelijkheid worden gedekt. Doch een verzamelnaam voor Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao is niet eens noodig. Waarom kan men niet eenvoudig telkens het drietal noemen bij hun namen! Het Engelsch-Indische rijk is toch ook buiten den naam „kolonië” gebleven, terwijl reeds de Fransche constitutie van 1795 de koloniën noemt: parties intègrantes de la République. De Spaansche Staatsregelingen van 1869 en 1876 noemen de Spaansche Koloniën overzeesche provincies (provincias de ultramar).

Mijns inziens moet thans bij de aan de orde zijnde grondwetsherziening tot absolute klaarheid komen, dat Moederland en overzeesche gebieden als gelijkwaardige deelen één staatsrechtelijk geheel uitmaken en daarom is ook noodig, dat uit de Grondwet ieder woord verdwijnt, dat aan het oude koloniale stelsel zou kunnen doen herinneren.

Volledigheidshalve wil ik nog de vraag onder de oogen zien, of een dergelijke gelijkwaardigheid ook mogelijk is ten aanzien van die gedeelten van den Indischen Archipel, waar aan Inlandsche vorsten zelfbestuur gelaten is. Voor mij lijdt het antwoord hierop geen twijfel, hoewel ik moet toegeven, dat hieromtrent nog verschil van inzicht mogelijk is. Waar eenmaal toch onderwerping aan de soevereiniteit van een vreemden staat heeft plaats gehad, is de zelfstandigheid tegenover andere staatsmachten verloren en deze toestand blijft bestaan, zoolang de soevereiniteits-erkenning duurt. Voor de in onderwerping gekomen staatsmacht treedt de vreemde in de plaats, van welke laatste het zelfbestuur slechts een uitvloeisel is. Evenmin dus als de omstandigheid, dat het staatsgezag zich hier te lande op andere wijze uit dan in het Moederland, het aannemen van een staatsrechtelijken band tusschen Moederland en Indië in den weg staat, kan zulks het geval zijn bij de bepaling van de verhouding tusschen den Nederlandschen staat en die deelen van onzen Indischen Archipel, waar aan Inlandsche vorsten zelfbestuur gelaten is.

Ik wil hierbij nog terloops opmerken, dat de naam Nederlandsch-Indië mijn volle sympathie heeft. Die naam drukt het onderscheid met Engelsch-Indië goed uit en geniet bovendien reeds zekere bekendheid in het internationaal verkeer, terwijl bij de toetreding tot tractaten ook steeds dezen naam is gebezigd. Ik ben er dan

(WITTELIAN)

ook niet voor die uitdrukking te veranderen, tenzij een betere naam zou kunnen worden gevonden, wat tot nu toe evenwel nog niet mogelijk is gebleken. Insulinde klinkt heel mooi, maar zegt mij niets; terwijl de bekende uitdrukking Indonesië in de wetenschap een ruimer gebied omvat dan dat van ons Nederlandsch-Indië. Men heeft namelijk een Amerikaansch deel van Indonesië (de Philippijnen), een Britsch deel (het Maleische schiereiland) en een Fransch deel daarvan (Madagaskar). Dit kan dus slechts verwarring veroorzaken.

Ik zou in verband met dit deel van mijn betoog feitelijk ook nog den staatsrechtelijken toestand van de bewoners der overzeesche gebieden in beschouwing moeten nemen. Waar echter mijn geacht medelid, de heer 's Jacob, heeft aangekondigd, dat hij deze materie speciaal zou behandelen, zal ik hiervan geen onderwerp van bespreking maken.

Thans kom ik tot mijn derde desideratum, dat in de regeeringsvoorstellen nergens tot uiting is gekomen. Hoewel de Moederlandsche wetgever, krachtens die voorstellen, allerlei regelingen voor de overzeesche gebieden kan maken, ja, zelfs onze Indische Staatsinrichting nog door Koning en Staten-Generaal moet worden vastgesteld, vindt men nergens de waarborgen, dat Indië op die wettelijke regelingen althans vooraf gehoord zal worden. Wij mogen thans geen genoeg meer nemen met ministerieele beloften en verzekeringen, dat „uit den aard der zaak” in gewichtige aangelegenheden in Nederland niet over Indië zal worden beschikt, voordat Indië daarover is gehoord. Welke waarde men ook persoonlijk moge hechten aan dergelijke uitlatingen, nu een grondwetsherziening aan de orde is, is de eisch niet onredelijk, dat de door mij en waarschijnlijk door allen onzer verlangde waarborg tot uitdrukking komt in onze hoogste staatsregeling. Nu moet men mij niet tegenwerpen, dat een dergelijk bindend voorschrift niet thuis behoort in de grondwet, maar meer op zijn plaats is in een gewone wet. Zij, die dit argument bezigen, geven hiermede blijk het wezen van onze Moederlandsche staatsregeling niet te begrijpen. In de grondwet zelve toch wordt de wetgevende macht van Koning en Staten-Generaal uitvoerig behandeld; in de grondwet zelve wordt geregeld, hoe een wet tot stand komt. Welnu, in diezelfde grondwet, en nergens anders, behoort dan ook de restrictie te worden opgenomen, welke wij verlangen bij de uitoefening van die wetgevende macht ten aanzien van onderwerpen, de overzeesche gebieden betreffende.

Nog eens resumeerende, wat ik betoogd heb, kom ik tot deze conclusie:

- 1o. de leden 2 en 3 van het nieuwe artikel 62 moeten daaruit wegvallen;
- 2o. ook lid 2 van het nieuwe artikel 1 behoort te vervallen, terwijl tengevolge daarvan in de andere grondwetsartikelen de overzeesche gebieden telkens met hun eigen namen moeten worden genoemd en
- 3o. de regeeringsvoorstellen worden aangevuld met een voor-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(GALESTIN.)

schrift, waardoor de mogelijkheid wordt uitgesloten, dat men in Nederland een wettelijke regeling voor Indië, Suriname en Curaçao treft, waarop deze gebieden niet voeraf zijn gehoord.

Worden de voorstellen in dien zin gewijzigd en aangevuld, dan staat, volgens mijne overtuiging althans, in de grondwet niets meer in den weg voor een goede evolutie van Indië.

De vertegenwoordigers van de uiterste progressie in onzen Volksraad zijn evenwel, blijkens van die zijde voorgestelde amendementen, in dit opzicht van een andere opvatting. Het standpunt, dat zij innemen tegenover de aan de orde zijnde grondwetsherziening, wijkt dan ook eenigszins van het mijne af. Zij toch wenschen nu reeds op den voorgrond gesteld te zien, dat de toekomstige ontwikkeling van Indië in alle opzichten moet plaats vinden op de door de Herzieningscommissie gedachte grondslagen en bewegen zich dan ook geheel in die richting hunne amendementen, terwijl ik in het midden laat, — wat trouwens ook niet aan de orde is — hoe de gewone wetgever in de toekomst het Indisch Staatswezen zal hervormen, indien maar de mogelijkheid niet wordt uitgesloten, dat de evolutie gaat langs de door mij gewenschte banen. De taak van den grondwetgever behoeft dan ook mijns inziens niet verder te gaan.

Van die amendementen wil ik er nog slechts één in bijzondere bespreking nemen, namelijk dat, hetwelk handelt over de aanwijzing van Indische gedeputeerde leden voor onze Moederlandsche volksvertegenwoordiging om hun stem te doen hooren bij de behandeling van Indische aangelegenheden. Daargelaten, dat het voorzien van de Staten-Generaal van bekwame Indische specialiteiten meer het werk geacht moet worden van de politieke partijen, dan van den grondwetgever, is bovendien het voorstel in strijd met het begrip eener volksvertegenwoordiging, omdat daarin slechts zitting behooren te nemen vertegenwoordigers van het geheele volk en niet van slechts een gedeelte daarvan. Ik herinner in verband hiermede aan de uitdrukking in de Fransche constitutie: „Chaque député appartient à la nation entière”.

Het idee is trouwens niet nieuw. Reeds in 1848, toen strijd werd gevoerd over de vraag, of de Staten-Generaal in Nederland zeggenschap zouden krijgen in Indische aangelegenheden, heeft de heer J. Kruseman in zijn werk, getiteld „Vrijmoedige gedachten over Koloniale aangelegenheden”, deze zelfde kwestie behandeld en het is mijns inziens niet van belang ontbloot om hierover Thorbecke's oordeel te hooren. In zijn bekende „Bijdrage” zegt deze liberale Staatsman:

„Onze koloniën moeten voor nationale kennis, voor nationale belangstelling, voor nationale werkkraft worden geopend. Het eerste middel hiertoe is, dat de regeling der koloniën bij de wetgevende macht des Rijks aanhangig en alzoo publiek worde. Hier ontmoet ik de tegenspraak dier zaakkundige mannen, die met mij hetzelfde doel beoogen, doch over het

(MITZELIAB)

middel verschillen. Onder hen noem ik den heer Kruseman, den bekwamen ontwerper en verdediger van een stelsel, dat in de laatste jaren veelvuldig ter sprake kwam.

De heer Kruseman zou over eene medewerking der Staten-Generaal tot wetgeving over de koloniën gunstiger denken, zoo in die vergadering „eenige leden zitting hadden, toegerust met kennis en onderzanding, in de overzeesche bezittingen en koloniën verkregen, die hunne medeleden op eene afdoende en overtuigende wijze kunnen in- en voorlichten”.

De schrijver stelt zich, geloof ik, den invloed van zulke leden op de Kamer niet juist voor, evenmin als zij, die, om de wetgeving over de krijgsmagt door de Staten-Generaal beter te zien behartigen, de tegenwoordigheid van officieren aldaar noodig keuren. Zij nemen aan, dat de vergadering aan den leiband dier specialiteiten zal loopen. Het tegendeel is waar.

Men is tegen de eenzijdigheid, welke men bij den man van het vak vermoedt, althans zoo hij een ander gevoelen, dan het onze, voorstaat, op zijne hoede.

De deskundige buiten de vergadering heeft meer gezag, dan de deskundige in de vergadering. Elk bewaakt de vrijheid zijner overtuiging des te nader, hoe meer gevaar hij loopt, door een medelid te worden beheerscht. Ook is de zoogenaamde expert geenszins altoos goed wetgever. Ondervinding doet weinig af, zoo men niet door denken de zaak meester werd; zoo men niet van de feiten tot het inzicht der regels opklom.

Indien zamenstelling uit specialiteiten der onderscheidene vakken voorwaarde of vereischte ware der roeping eener Landsvertegenwoordiging, de meeste onderwerpen van wetgeving moesten aan de kennisneming der Staten-Generaal worden onttogen en aan bijzondere comités van mannen der kunst opgedragen. De geschiktheid eener Vertegenwoordiging om tot eenigen tak van wetgeving mede te werken hangt niet af van de bedrevenheid van enkele leden in dien bijzonderen tak, maar van hare algemeene bekwaamheid om goed te onderzoeken en over de voorgelegde stoffe een juist oordeel te formen”.

Mijnheer de Voorzitter! Deze woorden zijn klaar en duidelijk en waar zij afkomstig zijn van een practischen politicus van goeden naam en met jarenlange parlementaire praktijk, kunnen zij ons wel tot leering strekken.

Door mijn geacht medelid, den heer Cramer, is een amendement van eenigszins andere strekking voorgesteld, n.l. om de mogelijkheid te scheppen tot het zenden van tijdelijk afgevaardigden naar de Staten-Generaal, met raadgevende stem. Hoewel principieele bezwaren, naar ik meen, tegen dit amendement niet zijn aan te voeren, vrees ik toch, dat de practische uitvoering van het beginsel, in het amendement neergelegd, niet wel

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(GALESTIN.)

mogelijk zal blijken te zijn en onuitvoerbare voorschriften behooren in een grondwet niet thuis. Hoe stelt mijn geacht medelid zich de verhouding voor van den Minister van Koloniën tot den Indischen afgevaardigde tegenover het Parlement? De ministerieele verantwoordelijkheid moet toch in ieder geval onaangetast blijven en meent men dan in gemoede, dat onze Volksvertegenwoordiging, althans de meerderheid hiervan, ooit meer waarde zal hechten aan de argumentatie van een gevolmachtigde van een onverantwoordelijk college van advies, dan aan die van den verantwoordelijken Minister, welke in den regel den steun van die meerderheid heeft? En wanneer dit misschien een enkele maal zou gebeuren, wanneer dus een wettelijke maatregel bijvoorbeeld, tegen het advies van den Minister, door ons Parlement zou worden bekrachtigd, vreest men dan niet, dat het bij ons sinds geruimen tijd voor dood verklaard Koninklijk recht om de sanctie op een wetsontwerp te weigeren, dan weer geheel zal herleven! Ik herinner den Volksraad aan de onverwachte opstanding van dit recht, toen in November 1917 het initiatiefvoorstel Visser van Yzendoorn tot verhooging der salarissen van onderwijzers, nadat het door beide Kamers der Staten-Generaal was aangenomen, spoorloos verdween; de beide Kamers ontvingen daarop elk een brief van den Minister van Binnenlandse Zaken met de mededeeling, dat de Koningin het voorstel „in overweging” had gehouden; het ontwerp is, voorzoover mij bekend, nooit wet geworden. Men ziet, dat de Regeering nog wel middelen heeft om haar wil door te voeren, „dormant rights, held in reserve”, zooals de Engelschen deze attributen van de Koninklijke macht noemen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan dan ook het nut van de tijdelijke afvaardiging niet inzien. De toelichting op het amendement is zeer sober gesteld en verwijst slechts naar het rapport van de Herzieningscommissie en naar het artikel van Professor Van Vollenhoven in het Koloniaal Tijdschrift van Januari 1921. Tot mijn spijt moet ik evenwel zeggen, dat ik noch in het rapport, noch in genoemde verhandeling eenig steekhoudend argument voor een dergelijk instituut heb aangetroffen. Men zou kunnen aanvoeren, dat de levende stem van Indië op het Binnenhof meer invloed zal uitoefenen dan de doode Volksraadstukken.

Mijnheer de Voorzitter! De levende stem kan ontegenzeggelijk van grooten invloed zijn, bijvoorbeeld op Volksvergaderingen, waar sentimenten en hartstochten moeten worden gewekt, maar in ons eerwaardig Parlement zal toch wel de kracht der argumenten den doorslag geven en die argumenten zijn ook in de stukken te vinden. Werkt de Volksraad goed en worden wij in alle belangrijke aangelegenheden gehoord, dan zullen onze handelingen een mooie leiddraad kunnen vormen voor onze Nederlandsche volksvertegenwoordigers. Hebben zij den ernstigen wil om grondige kennis te nemen van de overzeesche zaken, de beraadslagingen hier stellen hen

(GALESTIN, ABDOEL MOEIS.)

daartoe ruimschoots in de gelegenheid. Bestaat die wil niet, dan is mijns inziens ook het zenden van afgevaardigden nutteloos en daarom onnoodig.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben aan het einde van mijn rede gekomen. Het zij mij vergund de wensch uit te spreken, dat, waar de discussie over de grondwets-hervorming thans algemeen is geworden, de oorlog van argumenten, vóór en tegen, ons een stevigen vrede voor de toekomst moge schenken en de voornaamste hoeksteen van ons koloniaal staatsgebouw daardoor duurzaam bevestigd worden.

De heer Abdoel Moeis: Mijnheer de Voorzitter! Wanneer ik ditmaal het spreekgestoelte beklim, om eenige algemeene beschouwingen over het ontwerp tot grondwets-herziening te geven, dan doe ik het dezen keer met zeer gemengde gevoelens. In de eerste plaats toch zal deze rede als het ware mijn afscheidsrede zijn, aangezien ik in den toekomende Volksraad geen zitting zal hebben; in de tweede plaats schenkt juist de eigenaardigheid van het aanhangig zijnde onderwerp mij de gelegenheid om het kernpunt, waaromheen het Indische politieke leven zich beweegt, n.l. de verhouding Indië—Nederland, nader te belichten. Immers, het is juist die verhouding welke het Indische politieke leven in het aanzijn riep en het is nog steeds deze verhouding, die nu en in de komende jaren aan dat politieke leven voedsel zal geven totdat, ja, totdat die verhouding er eene zal zijn, die zoowel den Indiër als den Europeanen bevredigen kan.

Alvorens derhalve het onderwerp zelf, de grondwets-herziening, te beschouwen, zij het mij, tot goed begrip van wat ik daarover aanstonds te zeggen heb, vergund in dat Indisch politiek leven een terugblik te werpen.

Mijnheer de Voorzitter! De tijden der Oost-Indische Compagnie liggen ver terug in het verleden en zijn, als de teekenen van den tegenwoordigen tijd niet bedriegen, voor goed voorbij, althans de goedwillenden achten ze verre voorbij.

Toch liggen in dat verre verleden de kiemen en zaden van de vruchten, die wij in den tegenwoordigen tijd plukken, vruchten, die niet altijd een aangename smaak hebben, maar dikwijls zeer wrang blijken te zijn. De oorzaken van het huidige gebeuren hebben wij in de daden van de dienaren der Oost-Indische Compagnie te zoeken.

Immers het is van voldoende bekendheid, dat de eerste Hollanders hier gekomen waren om handel te drijven; winzucht was hun doel en vormde het motief van hunne daden. Winzucht ook was het, welke mede door vele minder goede inwendige toestanden die de Hollanders hier aantroffen, aanleiding gaf tot de langzaam zich verspreidende overheersching der Hollanders over Indië.

Dit feit, Mijnheer de Voorzitter, is een nuchter objectief bekeken feit. Het behoeft noch bij de Hollanders, noch bij de Indiërs eenige onaangename gevoelens op te

3de VERGADERING — DINSDAG 26 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(ABDOEL MOEIS.)

wekken, want het paste precies in het kader van de in die tijden heerschende begrippen over moraliteit.

Dit motief van winzucht heeft eeuwenlang de daden der Europeanen in Indië beheerscht en behoort ook thans bij vele Europeanen niet tot het verleden.

Thans nog komen de meeste Europeanen in Indië om hier een goed bestaan te vinden, alleen en uitsluitend uit materiele beweegredenen. Dit behoeft hun niet kwalijk genomen te worden, want het is niet meer dan natuurlijk dat de Hollander tracht elders een goed bestaan te vinden, wanneer het eigen land hem dat niet biedt. En waarheen anders zal hij het eerst zijn schreden richten als het niet naar het rijke Indië — Nederlandsch bezit — is?

Vastgesteld kan worden, dat het meerendeel der Hollanders hier niet komt uit liefde voor het hen meestal onbekende land en zijn inwoners, maar om materiele redenen. Nogmaals, zulks is niet meer dan natuurlijk.

Is dit het standpunt der Europeanen, het standpunt der overheerschende Nederlandsche Regeering heeft zich in den loop der tijden langzamerhand gewijzigd.

Toen eenmaal door innerlijke corruptie de Oost-Indische Compagnie in elkaar viel en de exploitatie van het wingewest, dat Indië heet, door de Nederlandsche Regeering werd overgenomen, werd het oude exploitatie-stelsel nog steeds onveranderd voortgezet. Immers alweer niets natuurlijker dat dat Indië moest worden geëxploiteerd ter wille van zijn rijkdommen en ten behoeve van Nederland. Het cultuurstelsel en de „batig-slot” periode zijn daarvan de onwraakbare getuigen.

Die tijd behoort echter gelukkig ook reeds lang tot het verleden. Reeds tientallen jaren toch worden de inkomsten van Indië — voor zoover aan Indië de gelegenheid wordt gegeven om inkomsten te maken — ook ten behoeve van Indië zelf gebruikt. Voorzoover aan Indië de gelegenheid wordt gegeven om inkomsten te maken zeg ik, want helaas worden er nog met bescherming en zelfs indirecte medewerking der Regeering honderden millioenen uit Indië gesleept, als eerlijk verdiende penningen der exploiteerende individuele Hollanders hier te lande.

Zeer natuurlijk is het ook alweer — trots alle beweringen van onbaatzuchtigheid — dat de Nederlandsche Regeering hier is om het werk der individuele Hollandsche exploitanten te vergemakkelijken, want per slot van rekening wordt de Nederlandsche Regeering toch ook gevormd door individuele Hollanders alleen en het is immers een publiek geheim, dat heel wat aandeelen der hier in Indië geëxploiteerde bedrijven, zoowel op gebied van handel als scheepvaart, van cultures als mijnbouwkundige ontginningen, in handen zijn van de machthebbers in Holland.

Thans heet zulk een Regeeringsrégime alweer tot het verleden te behooren, maar de vraag is gewettigd, of het inderdaad wel tot het verleden behoort.

Wel is onder den drang der buitenlandsche omstandigheden het begrip geboren, dat een overheerscht volk door

den overheerscher slechts bestuurd en overheerscht mag worden ter wille en ten behoeve van dat Volk, en heeft ook de Indische Regeering dit standpunt gezegd te aanvaarden, maar in hoeverre dit begrip reeds in daadwerkelijke practijk is omgezet, is tot zekere hoogte nog een open vraag. Wanneer men maar nagaat welk een tegenstand van Regeeringszijde wordt ondervonden inzake het betrachten van Staatsexploitatatie bij verschillende grootbedrijven die nog komende zijn, welke krasse maatregelen werden genomen tot bescherming van de groote industrieën (poenale sanctie, koelie-ordonnantie, cultuurdwang in de Vorstenlanden, wegeaanleg door heerendienstplichtigen, veldpolitie, enz.), maatregelen, die vloeken tegen elk begrip van rechtvaardigheidszin en een Regeeringspositie in het maatschappelijk leven onwaardig, kan men met de beste bedoelingen moeilijk aannemen, of de Regeering inderdaad wel vreemd is aan de kapitalistische uitbuiting van dit rijke land met zijn dom en weerloos volk.

Mijnheer de Voorzitter! Doet zich het overheerschingsvraagstuk op bovengeschetste wijze in de oogen van den Inlandschen nationalist voor, tot goed begrip van den tegenwoordigen toestand en de daaruit geboren te worden toekomst, is er nog een factor, die niet uit het oog verloren mag worden, omdat zij in het huidige en toekomstige gebeuren een zeer invloedrijke rol zal spelen, n.l. het gevoelen van den Inlander tegenover de Europeaan.

Is het alweer niet natuurlijk, Mijnheer de Voorzitter, dat dat gevoelen er niet een is van liefde, vriendschap en vertrouwen? Zou het anders mogelijk zijn, dan dat in den Indiër, wetende dat de Hollander hier in Indië komt, niet uit liefde voor het land en het volk, maar uit zuiver eigen belang en daarvan nog dagelijks de onomstootelijke bewijzen waarnemend, een gevoel van wantrouwen en afkeer wordt gewekt? Het zou immers onnatuurlijk zijn als het anders ware!

Immers, de Indiër heeft zijn land en volk lief, evenals elk gezond voelend mensch het land lief heeft, waarin hij is geboren?

En is het niet begrijpelijk en alweer natuurlijk, dat de rechtgeaarde Indische nationalist met leedwezen ziet, dat zijn volk overheerscht wordt met materiele en zelfzuchtige motieven? De overheersching op zich zelf had nimmer oorzaak kunnen zijn van eenig antipathiek gevoel van den Indiër tegenover den Europeaan, het is slechts het motief dier overheersching, dat de antipathieke gevoelens der Indiërs wakker riep.

Van dat standpunt bezien, is de overheersching zelve de oorzaak geovrden van het ontstaan der Indische politieke beweging. Zijn de thans, zich met de politiek bezighoudende vereenigingen, zooals bijv. de S. I., aanvankelijk ontstaan uit economische beweegredenen, n.l. om het volk economisch op te heffen, alras bleek dat zulks slechts mogelijk zou zijn, indien ook de Indiër in het Staatsverband meerdere medezeggingschap kreeg, omdat hij meende, dat

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(ABDOEL MOEIS.)

de economische minderwaardigheid van het Indische volk, hoewel eensdeels te wijten aan de economische achterlijkheid van een Indiër zelf, niettemin voor het grootste gedeelte veroorzaakt wordt door het Europeesche kapitalisme, hetwelk hij gesteund wist door de Indische Regeering.

Is het dus wonder, dat mede onder den alom bij onze naburen, als Britsch-Indië en de Filippijnen, oplevenden drang naar zelfbeschikkingsrecht, de Indische politieke beweging ten slotte tot een nationalistische vrijheidsbeweging werd?

De oud-Gouverneur-Generaal Idenburg heeft in de Eerste Kamer aan den Minister van Koloniën de vraag gesteld, hoe het gekomen is, dat de Indische politieke beweging tot een anti-Nederlandsche is geworden.

Mijnheer de Voorzitter! Klinkt die vraag niet naïef in den mond van een oud-Gouverneur-Generaal en nog wel die van den heer Idenburg, die als het ware de eerste politieke klanken in de Indische evolutie heeft mogen hooren? Kon, onder de heerschende invloeden, onder de haatzaaiing van zich zelf zoekende, in zijn materiele belangen bedreigd ziende Europeaan, de Indische beweging anders zijn en uitgroeien dan tot een anti-Nederlandsche? Trefend zijn dan ook de woorden van den afgetreden Landvoogd bij de Bestuursovergave, toen hij ook een waarschuwing richtte tot zekere groep haatzaaiende Europeanen, die veel bedierven wat hier met heel wat moeite is opgebouwd geweest.

Kon, bij de antipathie der Indiërs jegens de zelfzuchtige uitbuitende politiek der individueele Hollanders hier in zijn land, die volksbeweging ook vrij zijn van anti-Nederlandsche gezindheid?

Ik hoop goed begrepen te worden. Mijn doel is om, met voorbijgang van alle gevoeligheden, de toestanden te schetsen zooals zij zijn en om te trachten te bewijzen, dat onder de heerschende omstandigheden de over en weer bestaande gevoelens niet anders dan natuurlijk genoemd kunnen worden.

Eenige jaren terug, nog bij den aanvang van de eerste zitting van dezen Volksraad, waren de toestanden derhalve aldus: Aan de eene zijde stond een Indische bevolking en een Indische politieke beweging, die vrij wantrouwig tegenover de Indische Regeering stond; verschillende leden, waartoe zelfs de gematigsten behoorden, wezen in de eerste Volksraadszitting reeds op het bestaan van dat wantrouwen.

Aan de andere zijde zagen wij eerstens een groote groep Europeanen, die, zich handhavende op het oude machts-systeem, bevreesd voor het verlies dier macht, de Inlandsche politieke beweging zeer vijandig gezind was en onbarmhartig elke door die beweging gemaakte fout tot onherkenbare afmetingen opblies en zelfs niet schroomde die beweging te belasteren en te bezoedelen en een vijandige stemming tegen haar te maken middels de Hetz-pers; tweedens een kleine, maar steeds grooter wordende groep van Europeanen, die het volle vertrouwen der Indiërs

genoot en die steeds door de eerste groep gehoord en door de modder gesleurd wordt. En deze betrekkelijk kleine groep dient men alweer te verdeelen onder de gematigde strijders, die ten slotte toch slechts zijn belangstellenden in den Indischen nationalen vrijheidsstrijd en daarnaast nog rekening hebben te houden met maatschappelijke positie, carrière en „goeden naam” en de, sterk in de minderheid zijnde, koene strijders, die, als waren zij belang hebben den, met doodsverachting, lak hebbende aan positie en broodwinning, de vrijheidshelden in dit land daadwerkelijk steunen in dezen oogenschijnlijk nog wanhopigen strijd.

En boven deze groepen en partijen, de Indische Regeering, die wel is waar Haar best deed, stipte rechtvaardigheid tegenover de Indiërs te betrachten, maar die ook meermalen daden verrichte, welke het oude wantrouwen weder wakker maakte.

Inderdaad, Mijnheer de Voorzitter, over en weer zijn er dingen gebeurd, die het zoozeer noodige en onmisbare onderlinge vertrouwen tussehen de Indiërs en de Indische Regeering konden schokken, of liever, die de groei-kraacht van het langzaam ontwakend vertrouwen beletten.

Van onze zijde is daar de beruchte afdeeling-B-affaire, de Toli-Toli-kwestie, de Koedoeszaak, en meer dergelijke. Ik roer hier een teer punt aan, maar nog eenmaal wensch ik van deze plaats nadrukkelijk te verklaren dat ik, evenals alle rechtgeaarde nationalistten, deze excessen ten zeerste betreur. Moeilijkheden, onvoorzichtigheden, meerdere misstappen zijn er zeker in de Indische Volksbeweging voorgekomen — welke jonge volksbeweging ter wereld is eigenlijk vrij van deze euvels? — maar tot nu tot is nog nimmer de daadwerkelijke schuld der Inlandsche leiders in die zaken vastgesteld. Ik herhaal het: ik betreur de gebeurtenissen, maar daartegenover stelle men van Europeesche zijde niet een opblazen dezer moeilijkheden tot afmetingen, die noodlottig voor de verdere toekomst zouden moeten zijn.

Heeft de Regeering aldus aanleiding gehad minder gunstig gestemd te zijn tegenover de Inlandsche beweging, de Indiërs van hun kant hebben meerdere redenen gehad om het oude wantrouwen te voelen herleven. Onder de vele noem ik slechts één enkel feit: de benoeming der leden van den tweeden Volksraad. Dat het aantal benoemde directe Inlanders in den komenden Volksraad zeer gering is, kan ik, gehoord het Regeeringsstandpunt over de Inlandsche leiders, best begrijpen. De Regeering heeft voor deze strijders nu eenmaal geen enkel woord van waardeering over, zij heeten zichzelf zoekende, onverantwoordelijke en moreel op laag peil staande leiders dit laat ik dus daar; maar waarom, waarom heeft Zij niet benoemd hen, die het vertrouwen der Indiërs ten volle genieten, en die toch moeilijk tot zichzelf zoekende, onontwikkelde volksmenners kunnen worden gerekend? Ik bedoel o.a. de heeren Van Hinloopen Labberton en Vreede. Zijn zij niet benoemd omdat zij vrienden der

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(ABDOEL MOEIS.)

Indiërs zijn? Men fluistert zulks en men vraagt zich in Indische kringen af, of wederom de Regeering, die langzamerhand het vertrouwen en de harten der Indiërs won, zwenkte naar het oude régime.

Ik aarzel daarom niet om de niet-benoeming van enkele vooraanstaande figuren als de twee bovengenoemde eerlijke strijders, een politieke fout te noemen, die ons weer jaren in den politieken vooruitgang terugzet.

Over geringe appreciatie, in deze benoemingen betoond jegens de grootste volksverenigingen, spreek ik maar niet. De Regeering schijnt het om het even te vinden, of hiermede niet de weg wordt afgebakend, die ten slotte leiden moet tot de non-coöperation-politiek der Inlandsche beweging. Bewust van Haar kracht schijnt Zij deze wending tot de onmogelijkheden rekenen en laten wij dus voor Haar hopen, dat deze daad geen onaangename nasleep met zich brengen zal. De Regeering speelt hiermede in elk geval in de kaart der revolutionairen.

Mijnheer de Voorzitter! Tot zoover het verleden en het heden. Het korte resultaat kan ik samenvatten in de conclusie, dat het wederzijdse vertrouwen van de Regeering en de Indiërs nog zoo gering is, dat het van beide zijden zeer veel koestering behoeft.

En die koestering, terwille van de opleving van dat vertrouwen tot een forsche, krachtige plant is voor een gezonde ontwikkeling van de toekomst bijzonder noodig.

Immers, het is mijn besliste overtuiging, dat de toekomst alleen geboren kan worden door een hartelijk samengaan tusschen Indiër en Europeanen. Ik voor mij ben er nog steeds van overtuigd, dat in verband met de economische ontwikkeling van Indië voor den Indiër de Europeanen, evenals omgekeerd voor den Europeanen de Indiër onmisbaar is.

Mits gelijkwaardig en eerlijk en onbaatzuchtig tegenover elkaar, zal dus ook in de toekomst een nauwe band tusschen Indiër en Europeanen, tusschen Indië en Nederland, moeten blijven bestaan, maar die band, die verhouding, zal een geheel andere moeten zijn dan die, welke momenteel bestaat. Veel zal aan den Indiër moeten worden teruggegeven, wat men hem eeuwen her, dank zij zijn weerloosheid, ontnomen heeft; veel zal hem moeten worden gegeven, waarop hij recht heeft en wat men hem sedert heeft onthouden uit zelfzucht, winstbejag en rassenaan.

Vast toch zal in het oog moeten worden gehouden, dat Indië recht heeft op een eigen zelfstandig Volksbestaan en dat krachtens den natuurwettelijken groei der volkeren, Indië tot zulk een zelfstandig bestaan zal uitgroeien. Dit groeiproces kan in de hand gewerkt of belemmerd worden, het is nimmer te stuiten.

Voor een harmonische ontwikkeling van Indië zal het daarom noodig zijn, dat alle belemmeringen uit den weg geruimd worden, dit zijn de woorden van de Regeering zelf.

Welnu, thans wordt aangekondigd een herziening der

Nederlandsche grondwet, die ook bedoeld heet te zijn om die belemmeringen voor Indië uit den weg te ruimen. Het gemis van een behoorlijke toelichting, de indiening van het Ontwerp bij den Staten-Generaal nadat het door den Ministerraad reeds in een definitieven vorm gegoten wordt en dat de Volksraad te voren niet in de gelegenheid wordt gesteld om vóór de definitieve indiening advies uit te brengen, het negeeren als het ware van het rapport der Herzieningscommissie, dat alles stelt deze Hollandsche edelmoedigheid alweer in een bedenkelijk daglicht. Want voor ons wordt de beoordeeling van deze grondwetherziening terug gebracht tot deze kern-vraag: „Hoe leg ik in de grondwet van Nederland vast de verhouding van Indië en Holland?”

Derhalve is het vraagstuk der grondwetherziening er een dat ten nauwste verband houdt met het Indisch-nationaal vraagstuk. Vandaar de woorden, waarmede ik aanving en doelde op de gemengde gevoelens, waarmede ik heden het spreekgestoelte beklom.

Immers, voor den Indischen nationalist is het een teerpunt om de verhouding van zijn land te bepalen ten opzichte van een ander land, dat thans over zijn volk nog een onbeperkte macht heeft. Ik zou het dus kunnen begrijpen, wanneer in menig Indisch brein de gedachte post vatte, dat in de Nederlandsche grondwet over Indië niet gerept zou moeten worden. Toch is die gedachte niet de mijne.

Reeds zeide ik, dat ik van een heilzaam samengaan tusschen Nederland en Indië groote verwachtingen koester en zulks onmisbaar acht.

Ook ben ik er van overtuigd, dat de bestaande verhouding tusschen Indië en Nederland eerst geleidelijk veranderen kan, omdat een plotselinge wijziging slechts betreurenswaardige gevolgen na zich zou kunnen sleepen. Ik heb er dus niets tegen dat in de Nederlandsche grondwet over Indië gesproken wordt mits:

- 1e. dit slechts gebeurt op den voet van volkomen gelijkwaardigheid tusschen Indië en Nederland;
- 2e. de weg tot het bereiken van een volkomen zelfstandigheid van Indië geheel open blijft;
- 3e. de eindelijke verhouding tusschen Indië en Nederland in een bondstaat tot uiting wordt gebracht.

En ten aanzien van deze punten mis ik in de aanhangig zijnde grondwetherziening nog zeer veel.

In de eerste plaats toch reeds in artikel 1 waar de naam „Nederlandsch-Indië” gebruikt wordt, terwijl voorts meerdere malen over „kolonie” gesproken wordt. Reeds in het Afdeelvingsverslag werd hiertegen geopponeerd en de Memorie van Antwoord bevredigt in deze aangelegenheid niet in 't minst. Het woord „kolonie” geeft den band niet juist weer, maar men weet geen beter. Waarom het dan niet weggelaten?

De naam „Nederlandsch-Indië” geeft volgens de Regeering die verhouding wèl juist aan, omdat Indië een deel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlanden en buitendien het moederland verantwoordelijk is en in afzienbaren tijd verantwoordelijk zal blijven, voor het-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(ABDOEL MOEIS.)

geen hier te lande voorvalt. Hier alweer dit idee, dat Indië een deel is van Nederland, waardoor het begrip van gelijkwaardigheid weer ver te zoeken is. Inderdaad zal Nederland voorloopig tegenover het buitenland nog verantwoordelijk blijven voor hetgeen hier voorvalt, maar daarvoor is het toch niet noodzakelijk, dat in de Nederlandsche grondwet de bezitsverhouding weer tot uitdrukking wordt gebracht. Ja, Indië behoort tot het gezin van Nederland, dat is zoo, maar Indië is in dat gezin alleen maar een aangenomen kind en die aanneming is nog niet eens met zijn wil geschied. Waar die aanneming echter bestendig moet blijven terwille van Indië zelf, behoeft Indië toch door die aanneming niet zijn eigen naam te verliezen. Ik handhaaf dus ten eerste de gedachte om de naam *Indonesia* in de plaats van *Nederlandsch-Indië* te stellen.

Buitendien, ligt er niet iets onnatuurlijk in, om Indië tot een deel van het grondgebied van Nederland te verklaren? Inderdaad treedt hier de gedachte, dat Indië een bezitting, een verovering van Nederland is, zeer duidelijk op den voorgrond. En al is dit nu in het verleden waar geweest, dan lijkt het mij, juist waar de toekomst in een andere richting geleid, op een andere basis moet worden opgebouwd, verkeerdt om het verleden in de grondwet vast te leggen.

Niet het verleden, de toekomst moet in de grondwet worden vastgelegd.

Waar inderdaad Nederland nog gedurende bepaalden tijd verantwoordelijk zal zijn voor den goeden gang van zaken in Indië, kan ik er mij mede vereenigen, dat de Staat van Nederland, *Indonesia*, *Curaçao* en *Suriname* den naam behoudt van het Koninkrijk der Nederlanden, vooral waar Nederland door positie en ontwikkeling voorloopig in dien Staat de leidende rol zal moeten blijven toegewezen, indien men bezwaren mocht hebben ze nu reeds als gelijkwaardig gebied te beschouwen. Echter meen ik, dat de toekomst beter zou zijn uitgedrukt in de woorden: „Het Koninkrijk der Nederlanden omvat de grondgebieden van Nederland, *Indonesia*, *Suriname* en *Curaçao*”.

Waar echter het begrip *Bondstaat* noch in deze grondwet, noch ook in het ontwerp der Indische Herzieningscommissie ter sprake is gebracht en de verwezenlijking daarvan inderdaad nog ver in het verschiet ligt, kan ik mij met de voorgestelde redactie van artikel 1 vereenigen, mits daarin de naam *Nederlandsch-Indië* vervangen wordt door *Indonesia*, aldus aan dit eilandrijk het recht latende wedervaren, zijn eigen naam te dragen.

Omtrent het al of niet doen vervallen van het Nederlandsche onderdaanschap wordt in de grondwetsherziening geen beslissing genomen. De Regeering wenschte geen principieele beslissing te nemen, omdat het vraagstuk te veel moeilijkheden met zich bracht. Ik heb er vrede mee, omdat thans de weg openstaat om een Indisch

(ABDOEL MOEIS, 'S JACOB.)

staatsburgerschap in te stellen, iets waartoe men toch om velerlei redenen zal moeten komen, niet in 't minst, omdat het in den natuurlijken gang van zaken ligt.

Ik zal verder niet in details de verschillende artikelen en amendementen behandelen, aangezien uit het voorgaande voldoende blijkt, dat ik de voorgenomen wijzigingen in de grondwet bij lange na niet voldoende verstrekkend beschouw.

Intusschen, Mijnheer de Voorzitter, de bedoeling van de Regeering om de wijziging in de grondwetsherziening dusdanig te stellen, dat daardoor zoowel wetgeving als bestuur ten aanzien van de inwendige aangelegenheden zooveel mogelijk gelegd kunnen worden in handen van in Indië zelf zetelende lichamen en overheden en om aan de alhier gevestigde bevolking een zoo groot mogelijken invloed op en aandeel in de samenstelling dier lichamen toe te kennen, wordt door mij ten eerste toegejuicht.

Voorloopig wil ik mij daarmee tevreden stellen, mits, — en dit is het kernpunt van mijn betoog — mits deze grondwetsherziening tevens wordt benut om alle aanwijzing dat Indië is een bezitting van Nederland, uit de grondwet weg te nemen. Wordt dit, door het overnemen van de verschillende amendementen inderdaad gedaan, dan zal de Regeering daarmee aan de Indische bevolking het bewijs leveren, dat zij inderdaad krachtig aan de totstandkoming van de zelfstandigheid van Indië zal medewerken. Het voor de Regeering zoo onmisbare vertrouwen der Indische bevolking zal Haar daardoor in groote mate ten deel vallen.

Dan, Mijnheer de Voorzitter, dan zal Indië een tijd van rustige ontwikkeling tegemoet gaan, gebaseerd op het wederzijdsche vertrouwen van Europeanen en Indiërs, die alsdan in de Indische Regeering zullen zien de welmeenende voogdes, met wie mede te werken, de Indische volksleider zich tot een eer zal rekenen.

De heer 's Jacob: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de onderwerpelijke voorstellen zijn blijkens het Afdelingsverslag verschillende vragen gerezen, maar niet deze, of een grondwetsherziening voortijdig is en daaraan behoefte bestaat. Wáár ook de Volksraad over verdeeld is, hierover heeft zich geen verschil van meening geopenbaard, dat de bestaande bepalingen van de grondwet, die op *Nederlandsch-Indië* betrekking hebben, zich zelf overleefd hebben en plaats hebben te maken voor andere, die een nieuwe orde van zaken inluiden. Hoezeer dit een behoefte van den tijd is, is door het verslag der Herzieningscommissie op overtuigende wijze aangetoond en tegenstand hiertegen kan nu als een voor goed overwonnen standpunt worden aangemerkt. De vraag, die bij de onderwerpelijke voorstellen alleen aan de orde is, is in hoofdzaak deze, of zij genoeg brengen. Ik lees in het Afdelingsverslag, dat een grondwetsherziening slechts aanvaardbaar is, wanneer zij de verwezenlijking van de volledige voorstellen der Herzieningscommissie brengt en

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(S JACOB.)

ontmoet daarin zelfs de beschouwing, dat de onderwerpelijke voorstellen een doodgeboren kind zijn. Ik kan deze gevoelens niet deelen en gevoel mij geroepen mijn standpunt tegenover de onderwerpelijke voorstellen uiteen te zetten.

Mijn standpunt is, dat men van een grondwetsherziening voor Nederlandsch-Indië thans niet meer moet vragen, dan dat zij aan den gewonen wetgever de meest mogelijke ruimte van beweging laat om over de toekomst te beslissen. Ik neem dat standpunt niet in uit theoretische overwegingen. Integendeel, theoretische overwegingen zouden medebrengen om in de grondwet, zooal niet het volledige bouwplan voor de toekomst, dan toch den plattegrond daarvan vast te leggen. Ik geef hierbij slechts gehoor aan de louter praktische overweging, dat, wanneer de eisch gesteld werd om den gewonen wetgever bij voorbaat aan banden te leggen, deze uit vrees of behoedzaamheid door den grondwetgever wel eens zoo secuur gebonden zou kunnen worden, dat hij zich niet meer verroeren kan ook niet in de richting van de voorstellen der Herzieningscommissie. Ik beschouw de onderwerpelijke voorstellen niet als een ideaal, maar als een compromis, waarbij een scheiding gemaakt wordt tusschen datgene, waarover geen strijd bestaat en datgene waarover de meeningen verdeeld zijn en waarbij het eerste in veilige haven wordt opgeborgen en het laatste aan de latere beslissing van den gewonen wetgever overgelaten. Ik sluit mij bij deze beschouwing aan, omdat ik haar voor het oogenblik het vruchtbaarst vind.

Te gereeder doe ik dat, omdat ik bemerk, dat, ondanks de verklaringen in het Afdeelingsverslag omtrent het onvoldoende van de onderwerpelijke voorstellen, geen der leden den eisch van samenkoppeling van de grondwetsherziening met de voorstellen der Herzieningscommissie zoover gedreven heeft, dat die samenkoppeling in een amendement belichaamd is. Het eenige, waar hier in dit opzicht rekening mede te houden is, is het amendement van den heer Van Hinloopen Labberton e.s. op art. 62, dat in hoofdzaak van de Regeeringsvoorstellen hierin afwijkt, dat het 1o. in de grondwet het voorschrift eener Beginselenwet voor Indië opgenomen wil zien en 2o. de wetgevende bevoegdheid van de Kroon geheel en al uitgeschakeld wenscht te zien. Maar overigens wordt ook in dit stelsel de gewone wetgever volkomen vrij gelaten in den opbouw van de nieuwe staatsinrichting voor Indië. Wij hebben ons dus slechts rekenschap te geven van de beteekenis dezer verschillen tusschen het amendement en de Regeeringsvoorstellen.

Welke voordeelen het voorschrift om in de grondwet eene Beginselenwet op te nemen biedt, is mij geenszins duidelijk. Het voorschrift eener Beginselenwet zegt mij niets, wanneer het zich niet tevens over den inhoud dier Beginselenwet uitlaat. Heb ik de voorstellers van het amendement goed begrepen, dan hechten zij aan dit voorschrift eene psychologische waarde, dan verwachten zij daarvan, dat het den gewonen wetgever zal suggereeren die Be-

ginselenwet volgens de voorstellen van de Herzieningscommissie te maken. Het zal dan in de grondwet moeten dienst doen als een soort van fetisch, die den wetgever onder een dwangvoorstelling brengt. Ik acht dit een illusie, omdat de menschen, voor wie dit voorschrift geschreven is en die het hebben te hanteeren, niet meer aan fetischen gelooven en ook niet onder den invloed daarvan geraken. Komt dit voorschrift in de grondwet, zoo zal het niet kunnen beletten, dat een Beginselenwet tot stand komt, die wanneer de wetgever dit geraden acht, b.v. bepaalt, dat de Volksraad op gelijke wijze als thans wordt samengesteld en geen andere dan adviseerende bevoegdheid behoudt. Het gewenschte voorschrift zou, in de grondwet opgenomen, daar staan als een ledig vat, dat gevuld kan worden met water, met wijn of — wat misschien nog het waarschijnlijkst zal zijn — met water en wijn. Het zou geen wezenlijke, innerlijke beteekenis hebben, louter een vorm zijn. Waarde als organieke bepaling moet er m.i. te eenen male aan worden ontzegd. Ofschoon ik het amendement in dit opzicht volkomen onschadelijk acht, meen ik er daarom toch als aan een overbodigheid mijn stem aan te moeten onthouden.

Voor zoover het amendement de wetgevende bevoegdheid voor Indië van de Kroon geheel en al wil uitschakelen, is het verschil met het Regeeringsvoorstel niet zonder beteekenis. Het zou, werd het in de grondwet opgenomen, tengevolge hebben, dat de gewone wetgever alle onderwerpen, die een algemeen bindende kracht moeten bezitten, uitsluitend had te regelen en een wet bv. geen uitvoeringsbepalingen aan de Kroon ter regeling zou kunnen overlaten. Het komt mij voor, dat het amendement hier op een misvatting berust. Het Regeeringsvoorstel luidt:

„Onverminderd het bepaalde in de vorige leden van dit artikel wordt de regeling van de inwendige aangelegenheden van de koloniën overgelaten aan aldaar gevestigde organen op de wijze bij de wet vast te stellen, tenzij bij de wet de bevoegdheid tot regeling van bepaalde onderwerpen, die aangelegenheden betreffende, aan den Koning is voorbehouden”.

Deze formule beoogt m. i. slechts de mogelijkheid open te laten om de regeling van uitvoeringsbepalingen bij algemeen maatregel van bestuur bij de wet aan de Kroon over te laten, gelijk dat in Nederland een wetgevend gebruik is geworden. Dit zou zonder zulk een voorbehoud niet wel mogelijk zijn, daar het een staatsrechtelijke regel is, dat de wetgever zijn bevoegdheid niet kan delegeren, zoo de macht daartoe hem niet uitdrukkelijk verleend is. De bepaling kan uit dezen hoofde om juridische redenen niet gemist worden. Weliswaar opent zij ook de deur voor een verder reikende wetgevende bevoegdheid van de Kroon. Doch daar deze bevoegdheid in elk geval van de uitspraak der wet afhankelijk is gesteld, kan daarin m.i. geen bezwaar gelegen zijn. Met deze mogelijkheid eener wetgevende competentie van de Kroon heeft zij haar praktische waarde, daar er geen

Voorstel tot herziening der Grondwet.

('S JACOB.)

reden is om alle wetgevende arbeid zonder onderscheid uitsluitend aan den gewonen wetgever voor te behouden en hierdoor tijdverlies en omslag te veroorzaken. Voor misbruik van de wetgevende bevoegdheid van de Kroon behoeft geen vrees te worden gekoesterd, wanneer de grondwet de wet als wachtster voor de deur stelt. De grondwet is m.i. soepeler, leniger en meer aan de behoeften aangepast volgens het Regeeringsvoorstel dan volgens het amendement. Deze gewone wetgever zou dien last niet kunnen dragen. Ook in dit opzicht kan ik mij derhalve met het op art. 62 voorgestelde amendement niet vereenigen.

Behoudt men het Regeeringsvoorstel ten aanzien van het voorbehoud van de wetgevende bevoegdheid van de Kroon, zoo zal men er niet buiten kunnen om het ook te behouden ten aanzien van het voorschrift, dat het muntstelsel en de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen bij de wet geregeld moeten worden. Zonder deze uitdrukkelijke vermelding toch, zou de grondwet technisch de mogelijkheid openen, dat deze onderwerpen bij de wet aan een regeling door de Kroon werden overgelaten. Wil men zekerheid scheppen, dat de vaststelling van de begroting en de verantwoording van de geldmiddelen, zoomede de regeling van het muntwezen, niet buiten de wet om geschieden, zoo zal men er niet buiten kunnen ook deze bepalingen van art. 62, zooals het door de Regeering is voorgesteld te handhaven, wanneer men de clausule betreffende de wetgevende bevoegdheid behoudt. Men kan daartegen aanvoeren, dat de stof voor onttrekking aan de wetgevende competentie van de Kroon met de vermelding van deze beide onderwerpen niet uitgeput is. Ik zal de steekhoudendheid van deze onderwerpen niet betwisten, maar ik meen, dat daar de volkswijsheid, dat een half ei beter is dan een ledige dop, tegenover kan worden gesteld. Ook in dit opzicht is het Regeeringsvoorstel geen ideaal, maar men kan er m.i. genoeg mede nemen, omdat het met deze bepalingen beter is dan zonder deze bepalingen. Ik merk dit op naar aanleiding van de bedenkingen, door mijn geacht medelid, Mr. Galestin, aangevoerd, en omdat er blijkens het Afdelingsverslag stemmen zijn opgegaan tegen de opname van deze bepalingen in art. 62, afgescheiden van het amendement Van Hinloopen Labberton e.s. Naar mijn meening behoeft bij eene keus tusschen het stelsel van het Regeeringsvoorstel en dat van de amendementen de opname van deze bepalingen in het eerste de verkiezing daarvan niet in den weg te staan.

Ten aanzien van de artt. 61 en 62 is derhalve mijn standpunt, dat de Regeeringsvoorstellen de voorkeur verdienen boven het amendement.

Daarentegen deel ik het bezwaar, dat tegen den term „koloniën" in art. 1 gemaakt is. Afgescheiden van de gevoelswaarde, die aan het verzet tegen dezen term toekomt, is het m.i. een denkfout om Nederlandsch-Indië tegelijkertijd tot een integreerend deel van het Konink-

rijk en tot eene kolonie te verklaren. Verklaart men een kolonie tot een integreerend deel van een rijk, dan houdt zij daarmede op in staatsrechtelijken zin kolonie te zijn en wordt de rechtsverhouding een andere dan die, welke met de kolonie bestond. Deze komt dan tegenover het geheel in volmaakt dezelfde verhouding te staan als de overige deelen van het rijk; de afhankelijke wordt dan deelgenoot en houdt op afhankelijke te zijn. De term „koloniën" is daarom naar mijne meening in de grondwet niet alleen misplaatst, maar zelfs onbestaanbaar en de technische voordeelen, welke het behoud daarvan oplevert, kunnen dit gebrek m.i. niet goed maken.

Ik heb verder nog een bezwaar en wel tegen het 1e lid van art. 6: „De wet verklaart wie Nederlanders en wie ingezetenen van het Rijk zijn". Deze formule heeft in het verleden niet belet het onderdaanschap voor Nederlandsch-Indië in het leven te roepen en beperkt voor de toekomst de behoefte aan een wettelijken grondslag der onderscheiding tusschen Nederlanders en ingezetenen tot het Rijk, d.i. het deel van het Koninkrijk in Europa. Zij laat de deur open om in het deel van het Koninkrijk in Azië het onderdaanschap te laten voortbestaan. Mijn bezwaar daartegen is tweërlei. Vooreerst acht ik het een onjuist standpunt van het Regeeringsvoorstel, dat het het onderdaanschap wil laten voortbestaan zonder daaraan een constitutioneelen grondslag te geven. Men stelt daarmede het beroep op deze rechtsbetrekking tegenover het buitenland aan kritiek bloot en verzwakt dit en men onttrekt aan de rechtsbescherming tegenover het buitenland haar rechtsgrond in laatste instantie, daar het onderdaanschap slechts als een geïmproviseerde noodmaatregel kan verschijnen, wanneer het niet in de grondwet wortelt. Vervolgens acht ik het een onjuist standpunt van het Regeeringsvoorstel, dat het het onderdaanschap wil laten voortbestaan. Aanvaardt men het beginsel van art. 1 dat Nederlandsch-Indië een integreerend deel van het Koninkrijk der Nederlanden is, dan is het m.i. een eisch der consequentie, dat men ook het onvermijdelijke gevolg daarvan aanvaardt, nl. dat de inheemsche bevolking van dat deel tegenover het geheel in gelijke verhouding staat als de inheemsche bevolking van het deel in Europa. Ik zie niet, hoe men zich daaraan onttrekken kan. De behoefte aan eene wettelijke regeling der onderscheiding tusschen Nederlanders en ingezetenen bestaat dan niet alleen voor het Rijk, maar ook voor Nederlandsch-Indië en die behoefte bestaat met uitsluiting van andere onderscheidingen dan die voor het deel van het Koninkrijk in Europa bestaat, d. i. tusschen Nederlanders en ingezetenen d. w. z. met uitsluiting van het onderdaanschap. Ik heb met de heeren Mr. Galestin en Koesoemo Joedo een amendement in dezen zin ingediend, om den Volksraad in de gelegenheid te stellen zich over deze vraag uit te spreken. Volledigheidshalve voeg ik hierbij, dat ik niet voorbij zie, dat elders in de grondwet, nl. bij de toekenning van het kiesrecht voor de gemeenten, het onderdaanschap als grondslag

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(S JACOB, LABBERTON.)

van het kiesrecht genoemd wordt. Daar deze bepaling niet behoort tot die, welke aan het oordeel van den Volksraad onderworpen zijn, meen ik echter, dat wij daarmede geen rekening hebben te houden en eventueel aan den Minister hebben over te laten om voorstellen te doen, die noodig mochten zijn in andere bepalingen van die grondwet met het amendement in overeenstemming te brengen.

Er zijn nog andere vragen bij de behandeling der onderwerpelijke voorstellen in de Afdeelingen gerezen: over de naam het recht van vertegenwoordiging van den Volksraad bij de Staten-Generaal. Ik laat die rusten. Zij zijn reeds door andere leden besproken en zullen zonder twijfel nog ampel besproken worden. Maar wel wil ik er in verband met de pessimistische beschouwingen over de beteekenis dezer grondwetsherziening in het Afdeelingsverslag tot besluit er op wijzen, dat het nieuwe grondwettige beginsel, dat het bestuur over Nederlandsch-Indië in naam der Konings door en met in Indië gevestigde organen zal worden uitgeoefend niet alleen de kiem bevat van het toekomstige zelfbestuur van Indië, maar ook die — en wel voor de naaste toekomst — van eene verandering van karakter der functie van Gouverneur-Generaal. Deze toch is bestemd om van vertegenwoordiger van het Rijk in Europa hier te lande orgaan te worden van Indië. Dit is onvermijdelijk, wanneer het zwaartepunt van het bestuur van den Haag naar Buitenzorg verlegd wordt. Wij hebben een begin van deze karakterverandering reeds gedurende het laatste bewind beleefd en zullen haar na de grondwetsherziening zich geleidelijk geheel zien voltrekken. In deze nieuwe oriëntering der functie van Gouverneur-Generaal zie ik voorshands de belangrijkste winst van de onderwerpelijke grondwetsherziening. Als orgaan van Indië zal de functie van den Gouverneur-Generaal langs natuurlijke weg uitsluitend bepaald worden door de behoefte van Indië als zelfstandig organisme en zal de waarborg voor de goede functioneering daarvan gelegen worden in de eenheid van orgaan en organisme. Dit organisme, Indië, nog zwak en onvolgroeid, heeft voorshands het meest behoefte aan een krachtig, de overheidszorg naar zijne behoeften regelend overheidsorgaan om zijn weg veilig door de moeilijkheden van het leven te vinden en tot krachtiger ontwikkeling te geraken. Het zal daarom m. i. wijs doen niet alleen met deze grondwetsherziening als een kostbare winst te aanvaarden, maar ook met daarna de levensvatbaarheid der kiemen, welke er voor zijne toekomst in gelegd worden en er ook aan zijn zorg worden toevertrouwd, tegen schokken te behoeden.

De vergadering wordt geschorst.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Door de meerderheid van de leden van den Volksraad is bij de voorbehandeling van dit ontwerp een grief geuit tegen de Nederlandsche en tegen de Indische Regeering met betrekking tot de wijze, waarop

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

men gemeend heeft deze aangelegenheid bij den Volksraad te moeten voorbrengen.

Die grief bestond hierin, dat de Volksraad meende redenen te hebben om zich gepasseerd te achten door de omstandigheid, dat de Ministerraad een definitief ontwerp tot grondwetsherziening heeft opgemaakt en dat definitief ontwerp heeft ingediend bij de Staten-Generaal, ten einde haar oordeel te vernemen, zonder zich ook maar in eenigermate vergewist te hebben van de gevoelens van den Volksraad in Indië t. a. v. deze belangrijke aangelegenheid.

In het antwoord van de Regeering is die grief niet behoorlijk wederlegd; integendeel, ik geloof, dat het antwoord aanleiding geeft tot nieuwe grieven. Dat spijt ons te meer, omdat het feit zelf, dat Indië thans nog over deze kwestie wordt gehoord niet anders dan reden tot verheugenis kan geven. Inderdaad blijkt daar toch uit, dat er althans een zekere bereidwilligheid is om het advies van Indië te vernemen. Wat er met dat advies zal gebeuren is een zaak, die nader zal moeten blijken. De vrees is niet uitgesloten, dat men dit een klein beetje als mosterd na den maaltijd komend advies, zoo het afwijkt van het ministerraad-ontwerp voor notificatie zal aannemen en naast zich neder zal leggen. Dat vragen van advies zou dan zijn te beschouwen als een soort beleefde camouflage. Ik zou echter gaarne willen, dat dit niet het geval was en er daarbij op willen wijzen, dat inderdaad het tot uiting komen van de wenschen van Indië in deze als een zaak van groot gewicht moet worden beschouwd.

De nieuwe aanleiding tot een verdere grief is deze, dat in de beantwoording van de opmerkingen in het afdeelingsverslag door de Regeering wordt medegedeeld, dat het overleg tusschen den Minister van Koloniën en de Indische Regeering van voorloopigen vertrouwelijken aard was en dat het, in verband met dien vertrouwelijken aard van dat overleg, ondoenlijk was, om in dat stadium reeds het gevoelen van den Volksraad te vragen.

In de eerste plaats is het niet duidelijk, waarom er niet naast dat geheim advies van de Indische Regeering nog een openlijk advies kon worden gevraagd van den Volksraad. Het een kon toch het andere niet schaden, maar aan den anderen kant moet ik ook tegen dat „vertrouwelijke” en „geheimzinnige” van het bedoeld regeeringsadvies in eene dergelijke aangelegenheid ten krachtigste protest aantekenen. Dat is geen behoorlijk behandelen van de openbare zaak, wanneer men aangelegenheden van zoo algemeen belang, aangelegenheden van zulk een objectieven aard als een grondwetsherziening binnens kamers houdt.

Waarom, zoo vraagt men zich af, moet dat advies vertrouwelijk zijn? De Regeering gaat nog verder. Zij weigert zelfs om op het verzoek van den Volksraad om ons College met de ter zake uitgebrachte adviezen in kennis te stellen, in te gaan. Ik vraag nogmaals: waarom? Staan daar zaken in, die Indië niet mag hooren? Is het denkbaar dat daar dingen in staan van zoo vertrouwelijken

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

aard, waar het hier gaat om een grondwetsherziening, dat Indië er buiten moet worden gelaten, dat het staatsbelang geheimhouding eischt?

Ik kan mij voorstellen, dat wanneer het geldt een kwestie van persoonlijken aard, of bijv. onderhandelingen met een ander land of tegenpartij, de Regeering niet altijd geneigd is om hare motieven bloot te leggen. Ik kan mij, wanneer het aangelegenheden geldt, die het daglicht schuwen, voorstellen, dat de Regeering niet altijd bereid is hare overwegingen mede te deelen, maar waar het gaat om eene herziening van de Staatsinrichting, waar het gaat om eene voorbereiding van een ontwerp tot grondwetsherziening, kan ik mij met den besten wil van de wereld niet voorstellen, dat het hier niet mogelijk was om aan Indië klaren wijn te schenken en kan ik mij niet indenken, dat de Regeering hier iets geheim wil houden t. o. v. Indië, dat zij voor Indië, dat zij besturen wil in Indië's belang niet ronduit voor den dag durft komen met hare meening.

Hoe kan nu de Regeering ooit vertrouwen vragen van de Indonesische bevolking, wanneer zij dat vertrouwen zelf niet toont? Het is onze voornaamste grief, dat het antwoord eigenlijk weder geen aanleiding geeft tot dit vertrouwen. Dat vertrouwen is toch zoo dringend noodig en alleen op die basis zijn een goede samenwerking en een waarachtige associatiepolitiek mogelijk. Wij zouden wenschen, dat Indië en Nederland lang zouden samengaan. Wij zouden willen, dat de historische band tussehen Nederland en Indië zal uitgroeien tot een staatsrechtelijke verhouding, waarbij gelijkwaardige deelen door banden van gemeenschappelijk belang worden samengehouden en wij kunnen ons niet voorstellen, dat zoo iets zal kunnen worden bereikt door geheimhouding van beginselen en verzwijging van argumenten in een dergelijke aangelegenheid van zoo openbaar en algemeen belang. Dat is eenvoudig een overblijfsel uit den tijd van de Compagnie, die bloot haar eigen belang nastreefde en zorgen moest, dat strikt geheim werd gehouden, hetgeen alzoo tussehen de heeren Bewindhebbers en den Gouverneur-Generaal in Indië voorviel. Wij kunnen ons niet voorstellen, waar dit een zaak is van algemeen belang, dat dit algemeene belang niet openlijk dient te worden behartigd en te meer verwondert ons deze geheimhouding, omdat wij alle redenen hebben om aan te nemen, dat de Regeering toch een eerlijk standpunt in deze inneemt.

Wij weten dat van den vorigen Gouverneur-Generaal, die herhaaldelijk hier zijn meening terzake heeft uitgesproken. Zoo wij denken aan de verschillende redevoeringen hier gehouden en aan alle verdere uitingen van dien bewindsman, welke wij met groote instemming hebben mogen hooren, dan vragen wij ons af: Hoe is het nu mogelijk, dat diezelfde Gouverneur-Generaal een advies heeft uitgebracht, dat ons onthouden moet worden? Waarom kan in deze aangelegenheid geen klaren wijn worden geschonken?

Het is zeer jammer, dat men gemeend heeft een der-
Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

gelijk vertrouwelijk cachet aan deze zaak te moeten geven. Ik wil er dadelijk bijvoegen, dat, indien de Minister het vertrouwen mocht verbreken door aan de Kamer in Nederland openlegging te geven van een gedeelte van het advies, wij zulks geen goede politiek vinden. Het zou den indruk maken, dat er argumenten in voorkomen, die misschien bestrijding zouden vinden in den Volksraad en die de Minister voor een ondeskundige Kamer bewaart om aldus de Kamer te bewegen niet in te gaan op hetgeen wij zouden wenschen.

Dit wordt alvast door mij bij voorbaat gesignaleerd als een staaltje van slechte politiek. Wij moeten elkaar van weerskanten vertrouwen. En dat doen wij, wanneer wij inderdaad de zekerheid hebben, dat het Indische Bestuur er werkelijk op uit is om Indië zoo groot mogelijk te maken en zoo spoedig mogelijk te ontwikkelen. Wanneer bij de Indische Regeering die bedoeling eerlijk voorzit, is er ook geen enkele reden om voor ons iets achterbaks te houden, voor ons adviezen te verdonkeremanen; het is zeer jammer, dat op die manier de kloof hoe langer hoe grooter zal worden.

Wij staan i. d. o. op een kruispunt. De geschiedenis om ons heen doet voldoende zien, wat het gevolg is, wanneer de teugels te lang te strak worden aangehouden en wanneer niet intijds de bakens worden verzet. De ongelukkige historie, die wij nu in Ierland en Britsch-Indië beleven kan toch hier wel een vingerwijzing voor Nederland zijn. Die moeilijkheden daar zijn enkel een gevolg van de nu door iedereen erkende omstandigheid, dat men de teugels daar te lang te strak heeft aangehouden en niet intijds de nieuwe ideeën tot hun recht heeft laten komen. Wanneer Ierland 25 jaar geleden zijn Home Rule had gekregen, zouden die verschrikkelijke dingen ginds niet hebben plaats gehad. Hetzelfde is het geval met Britsch-Indië. Wanneer men daar intijds had ingegrepen, zouden de troebelen ook niet dien omvang hebben gekregen, de non-cooperation heeft dien omvang gekregen, omdat het vertrouwen in den wil tot progressie en vooruitgang geheel geschokt was.

Er is door verschillende sprekers gewezen op het wantrouwen, dat hier ook bestaat tegen de Regeering. Dit wantrouwen, bij de opening van den Volksraad onverbloemd tot uiting gekomen, doch dat door de politiek van de eerste jaren eenigszins was geslonken en verminderd, zal hierdoor weder sterker worden gemaakt. Overal doet zich de onlust gevoelen om nog verder aan het Volksraadswerk, dat zoo weinig vruchtbaar is, mede te blijven doen.

Vertrouwen wekken en vertrouwen geven moet het wachtwoord zijn. In deze materie past geen geheimhouding van argumenten, maar slechts een volledige openbaarheid en het is jammer, dat de Regeering meent, dit standpunt niet te kunnen deelen.

Diezelfde Memorie van Antwoord geeft nog iets zeer merkwaardigs te zien. Ten aanzien van verschillende

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

voorgestelde wijzigingen wordt aan den Volksraad bijvoorbaat medegedeeld, dat verwezenlijking daarvan als uitgesloten moet worden beschouwd. Ik zou van den Regeeringsgemachtigde zeer gaarne vernemen, hoe deze mededeeling moet worden opgevat. Moet zij worden opgevat als een uiting van het inzicht van de Indische Regeering, die de kans van aanneming dezer voorstellen bijzonder gering acht? Of heeft de Indische Regeering reeds als zeker vernomen, dat men niet van plan is, aan dergelijke voorstellen ooit gevolg te geven? Of is die mededeeling van de Nederlandsche Regeering zelf afkomstig? Heeft misschien de Nederlandsche Regeering, heeft de Minister van Koloniën de Tweede Kamer aan een touwtje, zoodat hij al van te voren kan zeggen: de Vertegenwoordiging van het Nederlandsche volk zal dit of dat niet doen, de vertegenwoordiging van de Nederlandsche natie zal b.v. al dan niet aan Indië een vertegenwoordiging in de Staten-Generaal toestaan. Hoe kan de Indische Regeering zoo iets weten, nog voordat de Tweede Kamer deze zaak heeft behandeld? Zulk een uitspraak is praematuur en tegenover den Volksraad bovendien niet behoorlijk. Aan den Volksraad moet volledige vrijheid van handelen worden gelaten, zonder dreigementen van: Dit of dat doen wij toch niet! In dit opzicht geeft de Memorie van Antwoord tot mijn leedwezen aanleiding tot nieuw wantrouwen. Zij wijst niet op een onbevooroordeelde samenwerking met den Volksraad, waarbij deze in volledig vertrouwen wordt genomen en hem wordt gevraagd, wat Indië wil, maar op het aangeven van een zekere lijn, volgens welke in deze zaak te werk zal moeten worden gegaan, trwijl van te voren wordt aangegeven, dat men van een andere richting niet is gediend. Ik weet natuurlijk ook niet, hoe het Nederlandsche volk, zooals dat thans in de Kamer is vertegenwoordigd, ten slotte zal oordeelen. Dat kan mij er echter niet van terughouden, mijn wenschen concreet en scherp te formuleeren. Het Nederlandsche volk heeft daar trouwens recht op, en wat het met ons advies wil doen, of het groot genoeg zal zijn en hoog genoeg zal staan om te zeggen: „wij staan een gedeelte van onze overmacht af en zullen eerlijk den weg openstellen voor doorvoering van hetgeen Indië wenscht, voor dat wat belichaamd is in het rapport der Herzieningscommissie, dat de instemming heeft van nagenoeg alle Indiërs”, dat zal thans kunnen blijken. Wij dienen onzerzijds klaren wijn te schenken en wat wij willen en belichaamd is in de gedane voorstellen is duidelijk genoeg.

Wij willen inderdaad een zelfbestuur, dat wordt gelegd in handen van de wetgevende macht in Indië; hier dus een wetgevende macht, waarin de volkeren van Indië zich zullen kunnen uitspreken en waarbij het wetgevend college anders zal moeten zijn dan de tegenwoordige Volksraad. Deze Volksraad zal heel wat verandering moeten ondergaan, alvorens gezegd kan worden, dat het Indische volk naar behooren vertegenwoordigd is in haar vertegenwoordigend college. Maar in elk geval moeten wij dus hier

te lande in handen van de Indische vertegenwoordiging de wetgevende macht hebben en daarboven kan dan staan een beschikkingsrecht van de Regeering in Nederland, teneinde een zekere contrôle te hebben op hetgeen hier wordt beslist; dat is dus hetzelfde wat de Minister zegt te willen in de toelichting, welke nu ontvangen is.

De heer s' Jacob meent dan ook, dat er thans weinig verschil bestaat tusschen de voorstellen, althans wat betreft de artt. 61 en 62 van de Grondwet. Ik meen echter, dat dit niet juist is. Als de twee belangrijke zaken, die daarin worden geregeld, noemt de heer 's Jacob het voorschrijf, dat een Beginselwet voor Nederlandsch-Indië wordt vastgesteld en ten tweede het vervallen van de Koninklijke Besluiten als daden van wetgeving. Ten aanzien van het eerste meende de heer s' Jacob, dat de verandering slechts psychologische waarde heeft en zegt hij: aangezien de tijd voorbij is, dat dergelijke psychologische waarden door de menschen worden aanvaard, heeft het ook geen zin, in verband hiermede zulk eene verandering aan te brengen en zal ik dus tegen stemmen. Er zijn echter millioenen menschen, waarvoor een dergelijke psychologische waarde wel van zeer groote beteekenis is. Er zijn er zeer velen — en ook ik reken mijzelf daartoe — die de materie niet zoo op den voorgrond stellen, dat zij op een psychologische waarde niet grooten prijs zouden stellen. En zoo hechten dan ook velen met mij er groote waarde aan, dat in de Nederlandsche grondwet uitdrukkelijk worde vastgelegd, dat bij wet een Beginselwet voor Nederlandsch-Indië zal worden vastgesteld. Ook de heer Van Vollenhoven is van dezelfde meening en in het door hem gemaakte ontwerp is dan ook een dergelijke formulering opgenomen. Ook de Herzieningscommissie, waarvan de heer s' Jacob zelf lid is geweest, heeft deze meening gedeeld en dit in haar grondwetsherzieningsvoorstellen belichaamd, zoodat dus vele menschen aan deze formule waarde blijken te hechten.

Natuurlijk hangt hiervan niet alles af. Er kan in de grondwet staan, dat een beginselwet zal worden vastgesteld en ten slotte kan deze aldus worden gemaakt, dat zij naar niets lijkt. Daarom is mijnerzijds het amendement voorgesteld, dat beoogt het mogelijk te maken, dat de stem van Indië in de volksvertegenwoordiging in Holland zal worden gehoord in den tijd, dat het ontwerp-Beginselwet daar aan de orde komt. Dit is noodzakelijk en wanneer het gebeurt, is het gevaar niet zoo groot, dat deze Beginselwet een ijdele leuze zal zijn.

Ten opzichte van de Koninklijke Besluiten is door den heer 's Jacob een zeer juiste opmerking gemaakt, die ik ter overweging aanbeveel aan hen, die vreezen, dat wij te ver willen gaan. Mr. 's Jacob heeft gezegd: een Koninklijk Besluit is eigenlijk een regeling van uitvoering van een wet, men gaat wel eens verder, zoodat bepaalde daden van wetgeving in een Koninklijk Besluit worden vastgelegd, maar aangezien uitvoeringsmaatregelen van wetten altijd noodig zijn, kunnen de Koninklijke Besluiten

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

niet worden gemist. Een algemeene formule is dus noodig en moet behouden blijven.

Deze zaak is echter niet zoo onschuldig als zij lijkt. In het al of niet vervallen van de Koninklijke Besluiten als daden van wetgeving ligt het geheim van deze zaak. Dat is ook door de Herzieningscommissie op den voorgrond gesteld en die heeft dan ook voorgesteld, de Koninklijke Besluiten als daden van wetgeving te laten vervallen.

Wanneer wij de historie nagaan, zien wij, dat bij de overname van de koloniën door den Nederlandschen staat de Koning de wetgever was. Langzamerhand hebben de Staten-Generaal zich toen medezeggingschap veroverd en toen zijn er ook dergelijke „psychologische formules” in de wet gezet, zoo bijv. deze, dat de comptabiliteit geregeld zal worden bij de wet en dergelijke meer, zoodat het mogelijk werd, dat bepaalde zaken direct geregeld werden bij de wet, dus met deelname van de volksvertegenwoordiging. Nu spreekt het van zelf, dat in Holland Koninklijke Besluiten of — zooals de grondwet zegt — „algemeene maatregelen van bestuur” onmisbaar zijn. Want de Koning is de uitvoerder van de wetten en voor de uitvoering daarvan moeten dus de Koninklijke Besluiten worden uitgevaardigd. Voor Indië is deze macht van den Koning echter gedelegeerd aan den Gouverneur-Generaal en wij hebben niet verzuimd, dit in de voorstellen tot wijziging van de grondwet te laten uitkomen. M. a. w. de uitvoeringordonnanties worden gemaakt door den Gouverneur-Generaal en daarvoor is de Koninklijke macht dus niet noodig. Het andere gedeelte van hetgeen in die Koninklijke Besluiten voor Indië van ouds werd neergelegd, de eigenlijke daden van wetgeving, dient plaats te hebben in overleg met een door het volk aangewezen vertegenwoordiging, hetzij in Nederland of in Indië.

Nu er een constructie gemaakt moet worden, spreekt het vanzelf, dat wij een degelijk onderscheid moeten maken tusschen de zaken, die het interne bestuur van Indië raken en in Indië door Indische Regeering in overleg met de Indische volksvertegenwoordiging moeten worden vastgesteld en de zaken, die het geheele Koninkrijk raken en in Nederland moeten worden vastgesteld in overleg met de Nederlandsche volksvertegenwoordiging. Wij krijgen dus de volkomen juiste onderscheiding, die de Herzieningscommissie wenscht, van Staatswetten, die in Nederland zijn vastgesteld en van Landswetten, die in Indië zullen worden vastgesteld. Daarnaast behouden wij voor Indië de uitvoeringsordonnanties van den Gouverneur-Generaal, waarmede dan ook het geheele terrein, d. w. z. buiten de voor het geheele Koninkrijk geldende Staatswetten om, werkelijk voorzien is. Daarnaast behoort er voor een Koninklijk Besluit uit Nederland geen plaats gelaten te worden, te minder, omdat de Koninklijke Besluiten uit Nederland niet anders zijn dan de uitingen van de dictatoriale macht van den tijdelijken bekleeder van het ambt van Minister van Koloniën.

Onze grief tegen het Koninklijk Besluit is deze, dat het in handen van den Minister van Koloniën de macht legt om absoluut wetgever te zijn over Indië. En al moge een Minister van Koloniën ook nog zulk een bekwaam, nog zulk een intègre Minister van Koloniën zijn, hij kan niet de wetgever van Indië zijn. Dat is beslist uitgesloten. De Minister van Koloniën dient dat niet te zijn. De innerlijke aangelegenheden van Indië moeten in Indië geregeld worden. Daarom moet het Koninklijk Besluit als daad van wetgeving voor Indië uit de grondwet vervallen. Als daad van uitvoering zal het in de beginselenwet kunnen komen, voor zoover niet de uitvoerende macht aan den G. G. wordt gedelegeerd en deze met de uitvoering is belast.

Dit is een zeer principieel punt. Prof. Van Vollenhoven, op wien men zich zou kunnen beroepen, is niet zoover gegaan in zijn voorstellen en dit heeft hij gedaan op praktische gronden. Het is duidelijk te zien, wanneer men de toelichting leest, die hij erbij heeft gegeven, dat hij verontwaardigd is over de omstandigheid, dat men in Holland niets gedaan heeft ten behoeve van Indië bij de aanhangige grondwetsherziening en dat de Hollandsche commissie, die volkomen de bevoegdheid had om ook Indië daarin te betrekken, dit absoluut verzuimd heeft. Ook wist hij, dat van den Minister van Koloniën niet te verwachten viel, dat hij in het voorstel een belangrijke wijziging zou brengen. Ik geloof dan ook wel, dat men kan aannemen, dat inderdaad niet de Minister de tegenwoordige wijziging heeft aangebracht, maar dat het aan dezen Gouverneur-Generaal te danken is, dat ten minste nog in het ontwerp is gekomen, wat er ten behoeve van Indië in staat. Nu heeft de heer Van Vollenhoven bij zich gezegd: „ik wil trachten er iets bij te voegen, het wat beter te maken dan het is, doch laat ons zooveel mogelijk in den geest van de grondwet blijven en deze niet te buiten gaan, alleen maar een paar dingen verbeteren”. Natuurlijk moet men in een dergelijke zaak een compromis hebben, dat ben ik met den heer 's Jacob volkomen eens. Wat wij voorgesteld hebben is ook een compromis.

Wanneer men de initiatiefvoorstellen, die door mij dit jaar zijn ingediend met betrekking tot de grondwetsherziening (2e gewone zitting 1920, Ond. 13), wil vergelijken met hetgeen wij thans als amendementen voorstellen, dan zal men zien, dat verschillende dingen daarbij reeds zijn vervallen.

Vervallen is de kwestie of de Gouverneur-Generaal alleen dan wel in Rade over de gewone Ordonnantie-wetgeving voor Indië beslist. Dit is daaruit komen te vervallen om zoo min mogelijk vooruit te loopen op hetgeen nu ter verdere uitvoering van het advies van de Herzieningscommissie zou moeten gebeuren. Wij hebben in deze grondwetsherziening alleen de deur open willen stellen voor het advies van de Herzieningscommissie, voor zoover dit door den Volksraad zal worden aanvaard, om dit zoo integraal mogelijk er door te krijgen. Maar dan blijft

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

het beslist noodig om ons ten opzichte van de Koninklijke besluiten te houden aan wat door de Herzieningscommissie is voorgesteld. Het is herhaaldelijk gebleken uit de uitingen van verschillende sprekers — en tot mijn genoegen zie ik, dat ook de heer s'Jacob zich daarbij heeft geschaard — dat wij ons zooveel mogelijk moeten bepalen tot hetgeen de Herzieningscommissie heeft voorgesteld en dat dit de basis voor de verdere ontwikkeling moet zijn.

Over details zal men van meening kunnen verschillen, maar de hoofdzaak is, dat de weg wordt opengesteld voor wat de Herzieningscommissie wenscht. De voorgestelde wijzigingen zijn zóó geredigeerd, teneinde voor het werk van de Herzieningscommissie den weg te banen. En daarbij behoort beslist het vervallen van deze Koninklijke Besluiten.

Wat hebben wij van de toepassing van Koninklijke Besluiten gezien? Van het begin af aan is in dezen Volksraad niet nagelaten te protesteeren tegen het misbruik maken daarvan, om dingen te doen, die eigenlijk in strijd zijn met de wet. Wanneer de wet voorschrijft, dat de Volksraad door den Gouverneur-Generaal gehoord moet worden in alle gevallen, dat persoonlijke dienstplicht wordt opgelegd, is het toch de bedoeling ons ervan te verzekeren, dat aan Indiërs of Indonesiërs geen dienstplicht wordt opgelegd, voordat een vertegenwoordiging in Indië zelf zich daarover heeft uitgesproken. Wat doet nu de Minister? Hij vaardigt een Koninklijk Besluit uit, dat die zaak regelt en zegt: de Koninklijke wetgever is aan die raadpleging door de woorden van de wet niet gebonden; niet de Gouverneur-Generaal regelt de zaak, maar ik. En daarmee plaatst de Minister zich boven de bedoeling en de strekking van de wet. Met het bedoelde Koninklijk Besluit is de wet ontdoken en een wettelijke waarborg: geen dienstplicht zonder een Volksraadsadvies, geheel illusoir geworden. Dit is verdedigd op grond van de omstandigheid, dat de Volksraad wel was ingesteld, maar nog niet in werking was.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Dat was dus een geheel ander geval.

De heer Van Hinloopen Labberton: Als U meent, dat dit geval niets bewijst, zijn er genoeg andere gevallen aan te halen, nadat de Volksraad in werking was, waarbij zaken zijn geregeld zonder raadpleging. Posten zijn opgebracht, zonder dat Indië daarover geraadpleegd is, Indische leeningen uitgeschreven en aan de markt gebracht zonder dat de Volksraad is gehoord. De Minister doet eenvoudig, alsof hij maar te commandeeren heeft. Hij doet voorstellen aan de Tweede Kamer en laat die aannemen, zonder meer. Ook het ons toegekende recht van toezicht op het budget is op die wijze illusoir, de heer Van Vollenhoven heeft er zeer terecht op gewezen. De Minister plaatst groote bedragen op de begrooting buiten ons advies om, maar dan zou hij ook de geheele begrooting kunnen vaststellen. Als

hij het met een post mag doen, mag hij het met alle posten.

De Minister kan op grond van een Koninklijk Besluit de geheele bedoeling van den wetgever illusoir maken en dat, zonder dat er een haan naar kraait. Zonder dat de wetgever gehoord wordt, eenvoudig met den Raad van State, die door den Koning zelf benoemd wordt, wordt de wetgeving voor Indië vastgesteld. Dat is verkeerd en uit den boeze. De Minister van Koloniën kan niet precies weten wat er in Indië leeft en hoe in Indië moet worden gewerkt. Ten aanzien van de uitvoering moet het Plein zich niet absolute rechten aannemen.

De Staten-Generaal hebben een dubbele functie, ten eerste eene ten aanzien van den Staat der Nederlanden en ten tweede eene ten aanzien van het Rijk in Europa. Ten opzichte van dit Rijk vormen de Staten-Generaal den landswetgever, — dat wat hier de Volksraad met de Indische Regeering moet worden — ten aanzien van den geheelen Staat zijn zij de Bondswetgever. Wij willen een uitgroeiing tot een Bondsstaat en ook daarvoor laat de formulering van de Herzieningscommissie voldoende ruimte. In dien Bondsstaat is de Nederlandsche Volksvertegenwoordiging voorshands als een Bondsraad te beschouwen.

Maar juist daarom is het zoo dringend noodig, dat wij in die vertegenwoordiging vertegenwoordigd zijn.

Ik kom nu tot den heer Galestin. Ik heb met groote verwondering gehoord wat hij citeerde van Thorbecke, van Kruseman, en uit een Fransche constitutie omtrent de beteekenis van een nationale volksvertegenwoordiging. Inderdaad moet de vertegenwoordiging er eene zijn van de geheele natie, van het geheele volk, het geheele Rijk, — wij onzerzijds willen toch niets anders — maar hoe kan dat, wanneer de vertegenwoordigers alleen worden aangewezen van uit Holland? Thorbecke zeide, dat de nationale belangen door nationale oogen moeten worden bekeken en op nationale wijze moeten worden behandeld. Hoe kan nu de heer Galestin, die toch Indiër is, zich voorstellen dat de Hollanders als zoodanig, die Indië niet kennen, er geen belang in stellen, er volgens eigen getuigenis niet genoeg van weten, de Indische natie zullen vertegenwoordigen? Hoe kunnen zij dat, zonder de voorlichting van Indië?

Nu zegt de heer Galestin: de voorlichting komt van den Minister. Ja, Mijnheer de Voorzitter, dat is het oude systeem, maar de Minister moet niet zijn een zetbaas, een tirannetje in duo decimo, die in Indië de lakens uitdeelt en waarnaar de Tweede Kamer heeft te luisteren.

De heer Galestin: En de Volksraad dan?

De heer Van Hinloopen Labberton: Die wordt buiten de zaken gehouden, zolang de Koninklijke Besluiten worden gehandhaafd, als bij Koninklijk Besluit wordt geregeld, zooals nu, wat niet bij de wet aan den wetgever is opgedragen.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

De heer Bergmeijer: „Tenzij de wet het onderwerp regelt” staat er.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ja juist, voor alle zaken, die de wet niet regelt, kan de regeling nu geschieden door den Minister.

De heer Bergmeijer: Er staat: „Alleen als bij de wet de bevoegdheid tot regeling van een bepaald onderwerp aan den Koning is voorbehouden”. Dat is geheel iets anders dan u ervan maakt.

Een Stem: De heer Van Hinloopen Labberton spreekt van uitzonderingen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Er wordt gezegd, dat dit uitzonderingen zijn; ik wilde opmerken, dat dit regel zal blijven, tenzij er in de Tweede Kamer mensen zijn, die weten, wat Indië noodig heeft. Wanneer dit niet het geval is — en wij betwijfelen het voorschands — kan ik nu reeds zeggen, hoe de formule zal luiden. De zaken, die nog niet bij wet geregeld zijn, zullen dan ongetwijfeld bij den Koninklijken Wetgever blijven. Wanneer maar eene formule gekozen wordt, waardoor aan de bewoordingen van de wet, zooals die zal gaan luiden volgens het Regeeringsvoorstel, wordt voldaan, welke wil dat bij wet de onderwerpen zullen worden aangewezen, die door den Koninklijken wetgever zullen worden geregeld, dan zal men zien — ik voorspel dit nu reeds — dat het Koninklijk Besluit regel zal blijven inplaats van uitzondering te worden. Er is een groote strijd geweest in Nederland, voordat men op den Koninklijken wetgever verschillende punten heeft kunnen veroveren, voordat men de comptabiliteitswet, het Regeerings-reglement, de mijnwet, de begroting bij de wet heeft kunnen vaststellen. Dat heeft grooten strijd gekost, omdat de opvolgende Ministers deze zaken nooit uit handen hebben willen geven. De zaken zijn nu aan de Koninklijke bevoegdheid onttrokken en nu heeft men in deze regeeringsvoorstellen inderdaad tegenovergestelde formules gekozen. Voor de practijk zal dit hetzelfde blijven; dit zal nu eens zuiver een „psychologische formule” blijven, zoolang Indië niet zelf in de Tweede Kamer kan stemmen.

Het zijn nationale belangen, die wij daar vertegenwoordigd willen zien, maar Indisch-nationale belangen. Zoolang deze niet in Holland vertegenwoordigd zijn en er geen stem hebben, zal Indië niet de plaats innemen als gelijkwaardig deel van het Koninkrijk der Nederlanden, welke Indonesia behoeft. Ik stel mij niet voor, dat het een zaak van voortdurende zal moeten zijn, dat er Indische afgevaardigden zullen zijn. Integendeel! Zoodra de landswetten in Indië worden vastgesteld, spreekt het vanzelf, dat de dagelijksche wetgever in Indië zal zetelen en alle zaken in Indië zelf haar beslag zullen krijgen. Het is een

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

zeldzaam geval, dat de Staatswetten op Indië betrekking zullen hebben.

Juist in dezen tegenwoordigen tijd klemt de behoefte aan stemgerechtigde vertegenwoordigers zeer, want juist in dezen tijd zal de herziening van het Regeeringsreglement aan de orde moeten komen en om te voorkomen, dat de herziening van het Regeeringsreglement een wassen neus blijft, zooals het voorstel, door de Hollandsche Commissie ten opzichte van Indië gedaan, een wassen neus bleek — waarlijk een mager voorstel, waardoor alleen de term „Bezittingen” in de Grondwet zou vervallen — is het noodig, dat Indië in Holland stem heeft.

Ik vind daarbij twee richtingen tegen mij. De eerste richting is die van de sana-partij, van hen, die zeggen, dat Nederland op de oude Compagnie's wijze moet doorgaan en zorgen, dat Indië aan Nederland de baten blijft opleveren, die het doel der verovering waren. Aan dien kant wenscht men niet, dat Indië zelf een woordje medespreekt, wanneer het aankomt op de eigenlijke staatswetgeving in de Staten-Generaal.

De tweede richting, die ik tegenover mij vind is die van de menschen, die revolutionnair zijn en Indië gaarne willen zien afgescheiden van Nederland. Deze zeggen: gij moet dat niet doen, dan wordt de macht van de Staten-Generaal ten opzichte van Indië te veel versterkt. Wat deert het dat zij beroerde wetten blijven maken, de boel zal te eer in het honderd loopen en de afsplitsing van Indië des te spoediger volgen.

Deze twee richtingen, de revolutionnaire en de overheerschersrichting, zullen zijn tegen het amendement, zooals ik dat heb voorgesteld en toch is dit het eenige, wat practisch nut zal opleveren.

Van het amendement-Cramer e.s. verwacht ik niets. De heeren, die met een adviseerende stem naar Holland gaan, zullen voor leege banken praten en als het er op aankomt en de stemming begint, er voor spek en boonen bij staan. Toch zal ik stemmen voor dit amendement, want ik ben het met den heer Galestin niet eens, dat het geen nut zou hebben om dit te doen en dat men op deze manier geen verkeerde argumenten zou kunnen recht zetten. Wanneer het waar is, dat, zoodra men niet met volksmenigten te doen heeft, die door stemmingen en ontroeringen in beweging worden gebracht, het niet gewenscht is dergelijke zaken met de viva vox te bespreken, maar men, zooals Mr. Galestin meent, met een schriftelijk advies evenveel bereikt, dan zouden wij immers den Volksraad naar huis kunnen sturen en eenvoudig bepalen, dat de leden schriftelijk advies indienen en eens per jaar bijeen komen om een eindstemming te houden; desnoods zou dit ook schriftelijk kunnen gebeuren.

Dit ligt geheel in de lijn van het betoog van den heer Galestin. Wanneer hij dat verwerpt — hetgeen hij inderdaad doet — zal hij moeten toegeven, dat er meer is in een mondelinge bespreking van zaken dan alleen het

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

psychologisch moment van stemming maken of emotioneele rhetoriek.

Wanneer mijn voorstel met betrekking tot gedeputeerde leden verworpen wordt, zal ik vóór het voorstel van den heer Cramer stemmen, omdat ik ook liever een half ei heb dan een leegen dop en omdat ik weet dat de verovering van zelfbestuur door Indië een langzamen gang zal gaan. Maar ik ben van oordeel, dat, wanneer men het ernstig meent met de totstandkoming van de voorstellen van de Herzieningscommissie, men mijn voorstel moet aannemen om aan de Indische afgevaardigden naar Holland ook stemrecht te geven. Doet men dat niet, dan verwacht ik in den eersten tijd van de totstandkoming van die voorstellen niet veel. De stemming in Holland, vooral in de kringen waar men het voor het zeggen heeft, is zeer gekant tegen de voorstellen van de Herzieningscommissie. Geven wij de Herzieningscommissie niet den steun van menschen, die in Holland kunnen zeggen wat men hier wenscht, dan verwacht ik er niet veel van.

Wanneer later eenmaal de Beginselenwet in onzen geest is vastgesteld en de verdere wetgeving naar Indië is verlegd, zal het niet meer noodig zijn van die deputaties naar Holland gebruik te maken, dan alleen in geval van conflict. Maar dan is het ook dringend noodig, dat Indië ook in de Tweede Kamer stem heeft en dat de deputatie niet alleen als versiering, als franje, aanwezig is.

Van verschillende kanten is gezegd: het is voldoende zoo in deze grondwet maar tot uiting komt de zinsnede, dat Indië zelfbestuur zal moeten hebben; zouden wij ons maar niet tot zulk een formule bepalen? Ik geloof het niet, Mijnheer de Voorzitter, want dergelijke vage formules beteekenen niets.

Daarom was het zoo noodig de zaak artikelsgewijze te behandelen. Het komt op de redactie aan; wanneer niet precies is neergelegd wat men wil, is het mogelijk door interpreteerkunst alles uit de redactie te halen wat anderen willen. De woordkeuze is bij een wetsartikel zeer belangrijk, daarmede moet men zeer voorzichtig zijn en wij kunnen dus niet met moties en vage desiderata volstaan.

Ik zou dus ook degenen, die het met de uitsluiting van de Koninklijke Besluiten of met andere onderdeelen van mijne redactie niet geheel eens zijn, willen zeggen: ga toch met mij mede, in plaats van amendementen op mijn voorstel in te dienen, waardoor de stemming verdeeld zou geraken. Al deze zaken zijn in de voorvergaderingen besproken en overdacht en zij hebben ten slotte dezen definitieven vorm gekregen. Laat de Volksraad zich nu uitspreken ten gunste van de formulering, die na ampele overweging is vastgesteld.

Door de vorige sprekers is geen gewag gemaakt van eenige additioneele artikelen, zou ik haast zeggen, waarop door ons ook amendementen zijn voorgesteld. Misschien is het beter, wanneer ik daarover spreek, wanneer de

amendementen zelf aan de orde komen. Wel dient een nieuw ingediend amendement ter sprake te komen, het amendement van de heeren 's Jacob e.s. De inhoud daarvan heeft mij eenigszins verbaasd. Ik meende dat de eerste voorsteller van het amendement eigenlijk een voorstander was van het behoud van het onderdaanschap naast het Nederlandschap. Dat is blijkbaar niet het geval.

De heer 's Jacob: U is in de war.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan heb ik mij tot mijn genoegen vergist. Tegen het onderdaanschap op zichzelf heb ik niets. Wij zijn allen onderdanen van de Koningin. Terloops wil ik, waar ik over Koninklijke Besluiten den staf heb gebroken, even op den voorgrond stellen, dat ik een voorstander ben van het Koningschap; ik acht dit een uitstekenden regeeringsvorm. — De heer Cramer is het daarmede niet eens. — Ik kant mij niet tegen de Koninklijke macht als zoodanig, maar alleen tegen het feit, dat de Koninklijke macht in onze Staatsinstelling eenvoudig is de macht van den Minister, de dictatoriale macht van den Minister van Koloniën. Tegen wat men de Koninklijke macht noemt over de onderdanen heb ik geen bezwaar. Wij zijn onderdanen van de Koningin, waarom zouden wij dat niet willen zijn, ik heb er alleen bezwaar tegen omdat de internationale naam „subject” een bepaalde beteekenis heeft gekregen.

Wanneer men, ik heb dit zelf aan den lijve gevoeld, met hier geboren Indonesiërs over de wereld reist en in een ander land komt, kijkt men naar het paspoort van de menschen. De staat der Nederlanden verklaart dat men niet is „Nederlander” doch „Nederlandsch onderdaan” en dan zegt men in het buitenland: Dat zijn dus niggers. Dit is conform het Britsche gebruik om de Britsch-Indiërs en de negers uit Zuid Afrika aan te duiden als „British subjects”, in tegenstelling met „Britisher”. Daarom moet de naam onderdaan vervallen. Maar dan rijst de vraag: Wat moet men daarvoor in de plaats stellen? Door mij en de anderen, die met mij de verschillende amendementen hebben onderteekend, is geen amendement ingediend op artikel 6, uit dezelfde overweging, die ook de Herzieningscommissie er toe geleid heeft er geen formulering voor aan te geven. Daar is ook gezegd: de naam onderdaan moet vervallen, die vindt geen steun in de grondwet en kan dus gemakkelijk vervallen, laten wij dus de zaak maar verder laten rusten.

Van den anderen kant wordt gemeend, dat het noodig is in de grondwet zelf stelling te nemen vóór of tegen, en wanneer dat het geval is, zou ik kunnen medegaan met het amendement 's Jacob, omdat het onderdaanschap daaruit vervallen is. Toch heb ik eenige bedenkingen tegen de formulering. Er staat n.l., dat de wet verklaart, met uitsluiting van andere onderscheidingen, wie Nederlander en ingezetene in het koninkrijk zijn. Er blijkt

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

m.i. niet uit, of het de bedoeling is, dat dus alle burgers van den Nederlandschen staat, van het Koninkrijk der Nederlanden, Nederlander zullen zijn. Het grondwetsartikel, zooals dit in de voorstellen van den Ministerraad is voorgesteld, maakt onderscheid tusschen Nederlander en ingezetene van het rijk in Europa en laat dus eigenlijk de zaak onbeslist voor de ingezetenen van de andere drie staatsdeelen. Het is mij niet geheel duidelijk wat door de voorstellers wordt beoogd. Wanneer daardoor wordt uitgemaakt dat de hier geboren Indonesiërs door geboorte „Nederlander” zouden zijn, kan ik mij er niet mede vereenigen. Immers als dit het geval is, dan is het de vaststelling van een lastbare genealogische onjuistheid en zal het ook velen niet bevredigen.

Wij weten allen, dat er verschillende ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn, autochthone Indonesiërs, die inderdaad gelijkstelling hebben gevraagd voor de wet met Nederlanders. Er zijn ook verschillende Indonesiërs, die naturalisatie hebben gevraagd, die dus inderdaad Nederlander zijn geworden, maar wij weten ook dat hun aantal zeer klein is en dat er een groot aantal Indonesiërs zijn, bijv. Javanen, die noch naturalisatie, noch gelijkstelling met Nederlanders begeeren, zelfs in die gevallen, waarin zij door het dualistische in onze wetten groot financieel en wettelijk voordeel zouden kunnen verkrijgen door die gelijkstelling.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken: Dat is geheel iets anders.

De heer Van Hinloopen Labberton: Het geval heeft zich voorgedaan met Javanen, die door die gelijkstelling belangrijke salarisverbetering zouden verkrijgen, terwijl zij toch die gelijkstelling niet begeerden.

Wanneer men dus alle ingezetenen verklaart tot „Nederlanders” lijkt mij dit onjuist.

Ik zelf ben voorstander van een constructie, waarbij een Nederlandsch staatsburgerschap wordt ingevoerd, waarbij dus allen zouden zijn Nederlandsch staatsburger, hetgeen beteekent, dat de Nederlandsche staat ten opzichte van de betrokkenen, hun dezelfde bescherming en steun waarborgt, die ook aan ingezetenen van het rijk in Europa worden gegeven. Er wordt dan dus geen verschil gemaakt tusschen de ingezetenen des rijks, allen hebben dezelfde aanspraak op bescherming als Nederlandsch staatsburger.

De heer Abdoel Moeis heeft daartegenover aangedrongen op een Indisch staatsburgerschap. Ik geloof, dat de constructie van een Indisch staatsburgerschap alleen dan zin heeft, wanneer het geheel inderdaad een bondstaat zou zijn, of er van een Indischen staat kan worden gesproken. Ik zou den naam staat willen beperken tot het Koninkrijk der Nederlanden. Thans acht ik een Indisch staatsburgerschap niet aan de orde.

Wanneer de voorstellers „Nederlander” willen vervangen door „Nederlandsch staatsburger” zou ik er vrede

(LABBERTON, RADJIMAN.)

mee kunnen hebben, maar dat alle Indonesiërs — als dat de bedoeling is — eenvoudig Nederlander zouden worden, is geloof ik, onjuist, omdat men daardoor aan de nationale gevoelens der Indonesiërs tekort doet.

Ik meen hiermede de belangrijkste punten der amendementen te hebben besproken en zal ze verder laten rusten tot de amendementen aan de orde zijn.

De Voorzitter: De amendementen zijn nu aan de orde. Er is geen onderscheid te maken tusschen algemeene beschouwingen en amendementen. U zou echter kunnen wachten tot den tweeden termijn.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan wacht ik liever tot den tweeden termijn ten opzichte van de amendementen, waartegen ik nog geen argumenten heb gehoord, omdat ik dan de eventuele bezwaren kan weerleggen. Ik zou echter thans willen eindigen met van deze plaats een beroep te doen op den Volksraad, het Nederlandsche volk en de Staten Generaal om op dit gewichtig moment, nu wij op dit kruispunt staan, de vraag te stellen: zal voor Indië gelden een politiek van associatie of een politiek van dissociatie en dan ronduit partij te trekken voor de associatie en dit te doen op eerlijke en onbevengene wijze door te zeggen: Wij zullen Indië nu royaalweg de gelegenheid geven om zich zelf staatkundig uit te leven als deel van het Koninkrijk der Nederlanden, als integreerend deel, als een gelijkwaardig en zelfstandig deel, als een deel dat de eigen, interne aangelegenheden, onder de noodige waarborgen van toezicht door Nederland, zelfstandig zal zinnen regelen.

De Heer Radjiman: In verband met de Memorie van Antwoord der Indische Regeering moeten wij allereerst onze aandacht vestigen op het onvolledige en onklare beeld, dat de behandeling van de grondwetsartikelen, betrekking hebbende op Indië, ons geeft. Zeer duidelijk wordt hier gesproken van het antwoord der Indische Regeering op het Afdelingsverslag van den Volksraad. Dit wordt dan ook nog bekrachtigd door de volgende woorden in dezelfde Memorie van Antwoord:

„Ook de Regeering betreurde de soberheid van de Memorie van Toelichting, gevolg van het feit dat de voorstellen niet van haar doch van het Opperbestuur uitgaan, zoodat de overbrenging per telegraaf moest geschieden.

Sedert brachten per mail ontvangen Nederlandsche bladen den tekst der Memorie, welke de bij de Staten Generaal ingevoerde ontwerpen vergezelde. Aangezien daaruit de bedoeling, welke bij het opmaken der voorstellen voorzat, duidelijker blijkt, wordt het op de koloniën betrekking hebbende gedeelte der algemeene beschouwingen hier overgenomen”.

De Memorie van Antwoord moet dus beschouwd worden als die der Indische Regeering zonder sanctie van het

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(RADJIMAN.)

Opperbestuur, om welke redenen dan ook. Ik vraag mij af, Mijnheer de Voorzitter, of zulk een wijze van behandeling van de vitale belangen voor Indië in het tegenwoordig tijdperk wel de meest gewenschte is.

Mijnheer de Voorzitter! De voorgestelde nieuwe tekst van de op de Koloniën betrekking hebbende of daarmede verband houdende artikelen nemen, ondanks de toelichting in de Memorie van Antwoord de moeilijkheden nog niet weg, welke te voorschijn komen bij het analyseeren dier artikelen. De soberheid der toelichtingen toch maakt het ons niet gemakkelijk, om uit de artikelen de juiste nieuwe richting van onze indische samenleving te herkennen, welke door den Minister van Koloniën bepaald wordt.

De bedoeling der verandering van artikel 1 ontgaat me. Is het bedoeld om Ned.-Indië op te heffen uit zijne koloniale staat? Het kan het niet zijn, want in art. 1 wordt nog gesproken van Ned.-Indië als kolonie, terwijl art. 2 heel duidelijk het verschil aangeeft tusschen het Rijk in Europa (Nederland in engeren zin) en de Koloniën.

In verband hiermede verklaart artikel 6 wie Nederlanders en wie ingezetenen zijn en dat niet-Nederlanders genaturaliseerd kunnen worden.

De verschillen dus, die de oude tekst der grondwet maakte in het bepalen der hoedanigheden van den Staat van Nederland en diens Koloniën, in casu de bewoners, worden nog niet opgeheven. Het burgerschap van den Nederlander is voller, is duidelijker afgebakend, dan dat van den Indiër.

De Staatcommissie voor 1883 welke de oude tekst van artikel I heeft voorgesteld, in verband met de opsomming der provinciën, koloniën en bezittingen, gaf als toelichting het volgende:

Zeggende dat het Koninkrijk in Europa bestaat uit de opgenoemde provinciën doet art. I der Grondwet het voorkomen, alsof ook de Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen van het Koninkrijk zijn. Dit strookt niet met vele andere artikelen der grondwet, waar gewaagd wordt van de koloniën en de bezittingen van het Rijk of den Staat. Indien de koloniën deel zijn van het Rijk, dat bezit, kunnen zij niet tevens bezittingen van het Rijk zijn. Ter wegneming van dit bezwaar is de redactie gewijzigd. De hoofdstrekking van dit artikel is om in den aanhef der grondwet het gebied van het Koninkrijk te omschrijven. Overigens wordt door de voorgestelde redactie gelijkstelling van moederland en koloniën uitgesloten. De koloniën zijn inderdaad bezittingen van het moederland en aan hare ingezetenen behoeven geenszins dezelfde staatkundige rechten toegekend te worden als aan de ingezetenen van het Rijk in Europa.

Men ziet, Mijnheer de Voorzitter, dat in artikel I wel degelijk de bedoeling lag van het aantoonen van het verschil tusschen Nederland en zijne koloniën en dier resp. bewoners. Dit verschil wordt toch niet opgeheven door de

voorgestelde redactie van den tegenwoordigen Minister van Koloniën.

Neen, ik vermoed ook niet, dat dit verschil opgeheven zal kunnen worden bij een aanhouding van het tegenwoordig staatsverband van Nederland en zijn Koloniën.

De vraag is dan ook niet zoozeer, om dat verschil op te heffen, doch meer om voor de Indische samenleving een gelegenheid, eene staatsinrichting, te scheppen, waardoor onze Indische maatschappij haar hoogste ontwikkeling kan ontplooiën. De Indische bevolking behoeft een samenleving waarin zij menschenlijke rechten kan verkrijgen, dat met zich zal meebrengen de plichten tegenover de maatschappij.

Zulk eene ontwikkeling wordt dan belemmerd door het tegenwoordig staatsbestel en de nieuwe tekst der grondwet artikelen geeft ons ook nog geen duidelijk uitgesproken hoop daarop.

Neen, ik kan het tegendeel beweren in verband met art. 62, waarin staat:

„De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen. Het muntstelsel wordt door de Wet geregeld. Andere onderwerpen, de kolonie betreffende, worden door de Wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan”.

Vooraf op het woord „behoefte” leg ik den nadruk, Mijnheer de Voorzitter, omdat dit m. i., pleit voor het niet inacht nemen van de noodzakelijkheid der verandering van de staatsinstellingen van Indië in de richting van „zelfbestuur”.

Deze noodzakelijkheid wordt bepaald door de Indische Herzieningscommissie in haar rapport, waar zij zegt: „het eerste noodige overbrenging van het zwaartepunt van Regeering en wetgeving naar Indië”.

In verband hiermede geeft de Herzieningscommissie drie bezwaren op bij een voortdurend leiding geven van Nederland bij de behandeling van inwendige Indische aangelegenheden.

Waar dus de Herzieningscommissie positief de behoefte en de noodzakelijkheid aantoonde van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië, daar kan men met den besten wil aan art. 62, aan de nieuwe tekst, ondanks den laatsten zin, geen andere uitlegging geven, dan dat de leiding nog steeds in Holland blijven moet.

Dit vermoeden wordt bekrachtigd door de Memorie van Antwoord, waarin de Regeering zegt: bij elke stap in deze richting zal de grens worden bepaald door de mogelijkheid om, hetzij door de ontwikkeling der in Indië aanwezige krachten, hetzij in de werking van het toezicht van uit Nederland, waarborgen te vinden voor een bestendig, aan moderne eischen voldoende Regeeringsbeleid.

Dit brengt mede, dat voor het bij deze grondwetsherziening in het oog te vatten tijdperk, voor den Wetgever hier te lande de bevoegdheid tot regeling van de daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komende

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(RADJIMAN.)

koloniale aangelegenheden, verzekerd blijft en dat de Staten-Generaal een daadwerkelijk toezicht op het koloniaal bestuursbeleid behoudt.

Deze subtiele vraag is hiermede dan ook gerechtvaardigd, of men in Nederland wel eenige waarde hecht aan het rapport der Herzieningscommissie.

De thans bezig zijnde behandeling van voor Indië zoo gewichtige zaken noopt ons tot eenigen twijfel aan een bevestigend antwoord. Het cardinale vraagstuk is thans de urgentie van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië. Dit tijdstip mag niet langer uitgesteld worden wegens twijfelachtige subjectieve motieven, omtrent het nog niet rijp zijn voor zelfbestuur van Indië.

Zonder het radikaal verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië, het behoud dus van het zegensschap van Nederland over Indië, in de behandeling van eigen interne aangelegenheden, alhoewel met voorbehoud van partieele verbeteringen, zal steeds remmend en bezwarend werken op de ontwikkeling van Indië.

Uitgezonderd de drie bovengenoemde bezwaren, uiteengezet in het rapport der Herzieningscommissie en in verband hiermede leg ik nogmaals den nadruk op de opvoedende waarde van de directe deelneming aan het praktische politieke leven, vooral in het tegenwoordig ontwikkelingsstadium van de Inlandsche bevolking.

Het zelfbestuur van Indië, en wel in den vorm van een min of meer democratischen geest, is thans mogelijk.

Voor de argumentatie hiervan verwijs ik nogmaals naar het rapport van de Herzieningscommissie.

De vraag is dan ook thans niet, of de ministerieele redactie belemmerend werkt voor een toekomstig zelfbestuur van Indië, doch deze, of de grondwet van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië uitdrukkelijk gewag maakt.

Dit is niet het geval blijkens het gezegde van de Indische Regeering:

„De aanhangig gemaakte voorstellen tot grondwetsherziening toch verzekeren weliswaar niet de verwezenlijking van de hoofdbeginselen der voorstellen van de Herzieningscommissie, naar hun text vormt daarentegen evenmin een beletsel”.

Hiermede is dus niet twijfelachtig geteekend het over het hoofd zien der noodzakelijkheid van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië.

Opmerkelijk is verder nog dit gedeelte der Memorie van Antwoord, waar de Regeering inzake de amendementen op artikel 61 en 62, de beslissing van den Volksraad tegenover de wetgevende macht in Nederland plaatst, zonder duidelijke toelichting. Zij uit wel vermoedens, waarin de redenen mij niet duidelijk genoeg blijken. In dit gedeelte der Memorie van Antwoord is mij de indruk niet ontgaan, dat het hier niet gaat om de juiste rechtvaardige oplossing te vinden van een en voor Nederland en voor Indië gewichtig probleem, doch wel om machtsbehoud. Hierover valt natuurlijk niet veel te redeneren.

(CRAMER.)

Of hiermede echter de verhouding tusschen Nederland en Indië het meest gebaat zou zijn, betwijfel ik.

Het voorgaande is de basis, waarop ik straks mijn stem zal geven of onthouden aan de voorstellen van den Minister of de amendementen.

De heer Cramer: Mijnheer de Voorzitter! In het Afdeelingsverslag is m. i. terecht opgekomen tegen de wijze van behandeling der voorstellen tot grondwetsherziening. Na hetgeen hierover in het Afdeelingsverslag en ook door andere leden is opgemerkt, behoeft ik daaraan slechts weinig toe te voegen.

De verdediging van deze wijze van behandeling door de Indische Regeering vind ik bijzonder slap en weinig zeggend; trouwens de geheele Memorie van Antwoord draagt dit karakter.

Oorspronkelijk heette het, dat er geen tijd was voor overleg met den Volksraad, maar dit argument gaat nu niet meer op. Thans lezen wij in de Memorie van Antwoord, dat het overleg tusschen den Minister van Koloniën en de Indische Regeering van voorloopigen, vertrouwelijk aard was en bovendien bezat de Minister toch nog het waardevolle verslag der Herzieningscommissie. Tot nu toe hebben we anders niet kunnen merken, dat de Minister zich veel gelegen laat liggen aan dit verslag of het moest alleen zijn aan de minderheidsnota's, waarin de reactionaire leden der Commissie hun denkbeelden hebben uiteengezet.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken: Waarvan U er twee hebt ondertekend!

De heer Cramer: Ik spreek over de nota's van de reactionaire leden en ik behoor toch niet tot de reactionaire leden? De hier gewraakte handelwijze komt overeen met de door den Minister ook ten aanzien van andere kwesties, zooals bijv. de kwestie van de exploitatie der Djambi-aardolievelden, gevolgde werkwijze. Wij zijn het van dezen Minister gewend — een feit waarop door mijn partijgenooten in de Staten-Generaal ook meermalen is gewezen — dat hij of den Volksraad geheel negeert of diens adviezen kalm terzijde legt, wanneer zij niet met zijn inzicht overeenstemmen.

Waarom wij het te danken hebben, dat thans toch nog achteraf het advies van den Volksraad wordt ingewonnen, weet ik niet. Of dit advies echter nog veel zal uitwerken, nu het komt, nadat de voorstellen de Staten-Generaal reeds hebben bereikt, betwijfel ik. Uit de Memorie van Antwoord van de Indische Regeering blijkt wel duidelijk, dat, mocht ons advies een ingrijpende wijziging der ons toegezonden voorstellen inhouden, dit zeer waarschijnlijk weder ter zijde zal worden gelegd, tenminste door den Minister en zeer waarschijnlijk ook door de Staten-Generaal, waarin helaas de rechtsche vrienden van den Minister, die alles slikken wat deze hun voorzet, de meerderheid hebben.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(CRAMER.)

op het kiesrecht en de samenstelling der verschillende vertegenwoordigende lichamen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot de door ons voorgestelde amendementen. Waar de verdediging hiervan reeds gedeeltelijk door den heer Labberton is geschied en in tweede instantie door den heer Labberton zeker nog uitvoeriger zal geschieden, meen ik te kunnen volstaan met de verdediging van het door mij en de heeren Teeuwen en Vreede ingediende amendement, voor zooverre dit tenminste na hetgeen hieromtrent in het Afdeelvingsverslag reeds is opgemerkt, nog noodig is.

Het amendement heeft in het kort ten doel Indië's stem op het Binnenhof te doen hooren, wanneer daar onderwerpen worden behandeld, die de vitale belangen van dit land en volk raken. Het is in zoo'n geval wenschelijk, dat de Volksraad of de Landsstaten, of hoe dit vertegenwoordigend lichaam ook moge heeten, afgevaardigden naar Nederland zendt om Indië's belangen krachtig voor te staan.

De Herzieningscommissie heeft in hare voorstellen tot herziening van de Grondwet voorzien in de mogelijkheid van een dergelijke afvaardiging (vgl. het verslag der H. C. blz. 284/285). Ook Professor Van Vollenhoven heeft zich in zijn artikel over „De Grondwet en de koloniën” in het Ind. Tijdschrift Januari 1921 doen kennen als een voorstander van een dergelijke afvaardiging.

Wat zegt de Indische Regeering nu van dit amendement?

Ik heb reeds opgemerkt, dat de Regeering al zeer zwak is in haar bestrijding van de amendementen, maar wat zij omtrent dit amendement in de Memorie van Antwoord opmerkt, is van bijzonder weinig beteekenis. Zij schrijft, dat de kans op verwezenlijking van de gedachte belichaamd in dit amendement niet groot schijnt. Maar waarom dit zoo is, zegt Zij niet.

Waar de Herzieningscommissie vrijwel unaniem dit denkbeeld heeft voorgestaan en dit ondersteund wordt door, naar ik vermoed, het grootste deel van den Volksraad en door mannen als Professor Van Vollenhoven, zou men, normaal gesproken, mogen verwachten, dat ook het Opperbestuur dit denkbeeld zal overnemen, vooral omdat het zoo logisch, zoo bijzonder voor de hand liggend is. Mocht het Opperbestuur dit niet doen, dan verwacht ik, dat het denkbeeld door de Staten-Generaal zal worden overgenomen.

Wat de overige opmerkingen in de Memorie van Antwoord betreft, kan ik eveneens kort zijn.

De afwijking van de door Professor Van Vollenhoven voorgestelde lezing is van geen beteekenis en er bestaat bij mij weinig bezwaar de oorspronkelijke lezing aan te houden, zoo dit wenschelijk wordt geacht.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Daar moet toch een reden voor zijn.

De heer Cramer: Daar is ook een reden voor

geweest. Ik ben daarvan afgeweken in verband met het door de Herzieningscommissie voorgestelde op deze materie betrekking hebbende artikel, het is dus een combinatie van de lezing van professor Van Vollenhoven en van de Herzieningscommissie. Andere motieven bestonden er niet.

Voorts acht de Regeering de uitdrukking „het vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam” niet fraai en komt deze ook niet in de grondwet voor. In het voorstel van het Opperbestuur wordt gesproken van „aldaar gevestigde organen”.

De laatste uitdrukking kan m. i. de eerstgenoemde niet vervangen, omdat daardoor niet weergegeven wordt wat wij wenschen. De bedoeling toch is, dat alleen de Volksraad, de Landsstaten, of hoe ook een dergelijk vertegenwoordigend lichaam moge heeten, in staat wordt gesteld afgevaardigden naar de Staten-Generaal te zenden. Dit dient duidelijk tot uitdrukking te komen. De Herzieningscommissie spreekt van Landsstaten, maar wij kennen die benaming nog niet. Ik heb de door de Regeering gewraakte uitdrukking van Professor Van Vollenhoven overgenomen — zij komt ook nog in een ander door ons ingediend amendement voor — en waar die uitdrukking van dezen hooggeleerde afkomstig is, zal er wel geen bezwaar tegen bestaan, haar in de grondwet op te nemen.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Men moet toch aanhaken aan de bestaande termen.

De heer Cramer: Ik zou zeggen, dat een dergelijke term ook nog wel in de grondwet kan worden opgenomen. Er kan toch geen bezwaar tegen zijn om daarin een nieuwe term op te nemen. Ik handhaaf dus in dit opzicht mijn amendement.

Vanmorgen zijn door den heer Galestin enkele bezwaren ingebracht tegen het door mij ingediende amendement. Principeele bezwaren daartegen zijn echter niet genoemd.

De heer Galestin acht mijn amendement onpractisch en van weinig nut en meent, dat aan onze argumenten minder waarde zal worden gehecht dan aan die van den Minister.

Mijnheer de Voorzitter! Dat is misschien nu het geval, maar dat behoeft in de toekomst zeer zeker niet het geval te zijn, waar vooral door de linksche groepen in het Nederlandsch Parlement met veel waardeering over ons werk hier wordt gesproken. Ik wil dan ook niet aannemen, dat aan onze argumenten minder waarde zal worden gehecht dan aan die van den Minister.

De heer Galestin heeft mij verder nog de sobere toelichting, die het amendement vergezelde, verweten. Ook de Herzieningscommissie en Professor Van Vollenhoven hebben hierover niet veel meer gezegd, vermoedelijk

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(RADJIMAN.)

koloniale aangelegenheden, verzekerd blijft en dat de Staten-Generaal een daadwerkelijk toezicht op het koloniaal bestuursbeleid behoudt.

Deze subtiële vraag is hiermede dan ook gerechtvaardigd, of men in Nederland wel eenige waarde hecht aan het rapport der Herzieningscommissie.

De thans bezig zijnde behandeling van voor Indië zoo gewichtige zaken noopt ons tot eenigen twijfel aan een bevestigend antwoord. Het cardinale vraagstuk is thans de urgentie van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië. Dit tijdstip mag niet langer uitgesteld worden wegens twijfelachtige subjectieve motieven, omtrent het nog niet rijp zijn voor zelfbestuur van Indië.

Zonder het radikaal verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië, het behoud dus van het zegensschap van Nederland over Indië, in de behandeling van eigen interne aangelegenheden, alhoewel met voorbehoud van partieele verbeteringen, zal steeds remmend en bezwarend werken op de ontwikkeling van Indië.

Uitgezonderd de drie bovengenoemde bezwaren, uiteengezet in het rapport der Herzieningscommissie en in verband hiermede leg ik nogmaals den nadruk op de opvoedende waarde van de directe deelneming aan het practische politieke leven, vooral in het tegenwoordig ontwikkelingsstadium van de Inlandsche bevolking.

Het zelfbestuur van Indië, en wel in den vorm van een min of meer democratischen geest, is thans mogelijk.

Voor de argumentatie hiervan verwijs ik nogmaals naar het rapport van de Herzieningscommissie.

De vraag is dan ook thans niet, of de ministerieele redactie belemmerend werkt voor een toekomstig zelfbestuur van Indië, doch deze, of de grondwet van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië uitdrukkelijk gewag maakt.

Dit is niet het geval blijkens het gezegde van de Indische Regeering:

„De aanhangig gemaakte voorstellen tot grondwetsherziening toch verzekeren weliswaar niet de verwezenlijking van de hoofdbeginselen der voorstellen van de Herzieningscommissie, naar hun text vormt daarentegen evenmin een beletsel”.

Hiermede is dus niet twijfelachtig geteekend het over het hoofd zien der noodzakelijkheid van het verleggen van Regeering en wetgeving naar Indië.

Opmerkelijk is verder nog dit gedeelte der Memorie van Antwoord, waar de Regeering inzake de amendementen op artikel 61 en 62, de beslissing van den Volksraad tegenover de wetgevende macht in Nederland plaatst, zonder duidelijke toelichting. Zij uit wel vermoedens, waarin de redenen mij niet duidelijk genoeg blijken. In dit gedeelte der Memorie van Antwoord is mij de indruk niet ontgaan, dat het hier niet gaat om de juiste rechtvaardige oplossing te vinden van een en voor Nederland en voor Indië gewichtig probleem, doch wel om machtsbehoud. Hierover valt natuurlijk niet veel te redeneeren.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(CRAMER.)

Of hiermede echter de verhouding tusschen Nederland en Indië het meest gebaat zou zijn, betwijfel ik.

Het voorgaande is de basis, waarop ik straks mijn stem zal geven of onthouden aan de voorstellen van den Minister of de amendementen.

De heer Cramer: Mijnheer de Voorzitter! In het Afdeeliningsverslag is m. i. terecht opgekomen tegen de wijze van behandeling der voorstellen tot grondwetsherziening. Na hetgeen hierover in het Afdeeliningsverslag en ook door andere leden is opgemerkt, behoef ik daaraan slechts weinig toe te voegen.

De verdediging van deze wijze van behandeling door de Indische Regeering vind ik bijzonder slap en weinig zeggend; trouwens de geheele Memorie van Antwoord draagt dit karakter.

Oorspronkelijk heette het, dat er geen tijd was voor overleg met den Volksraad, maar dit argument gaat nu niet meer op. Thans lezen wij in de Memorie van Antwoord, dat het overleg tusschen den Minister van Koloniën en de Indische Regeering van voorloopigen, vertrouwelijk aard was en bovendien bezat de Minister toch nog het waardevolle verslag der Herzieningscommissie. Tot nu toe hebben we anders niet kunnen merken, dat de Minister zich veel gelegen laat liggen aan dit verslag of het moest alleen zijn aan de minderheidsnota's, waarin de reactionaire leden der Commissie hun denkbeelden hebben uiteengezet.

De heer Muurling. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken: Waarvan U er twee hebt ondertekend!

De heer Cramer: Ik spreek over de nota's van de reactionaire leden en ik behoor toch niet tot de reactionaire leden? De hier gewraakte handelwijze komt overeen met de door den Minister ook ten aanzien van andere kwesties, zooals bijv. de kwestie van de exploitatie der Djambi-aardolievelden, gevolgde werkwijze. Wij zijn het van dezen Minister gewend — een feit waarop door mijn partijgenooten in de Staten-Generaal ook meermalen is gewezen — dat hij of den Volksraad geheel negeert of diens adviezen kalm terzijde legt, wanneer zij niet met zijn inzicht overeenstemmen.

Waarom wij het te danken hebben, dat thans toch nog achteraf het advies van den Volksraad wordt ingewonnen, weet ik niet. Of dit advies echter nog veel zal uitwerken, nu het komt, nadat de voorstellen de Staten-Generaal reeds hebben bereikt, betwijfel ik. Uit de Memorie van Antwoord van de Indische Regeering blijkt wel duidelijk, dat, mocht ons advies een ingrijpende wijziging der ons toegezonden voorstellen inhouden, dit zeer waarschijnlijk weder ter zijde zal worden gelegd, tenminste door den Minister en zeer waarschijnlijk ook door de Staten-Generaal, waarin helaas de rechtsche vrienden van den Minister, die alles slikken wat deze hun voorzet, de meerderheid hebben.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(CRAMER.)

op het kiesrecht en de samenstelling der verschillende vertegenwoordigende lichamen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot de door ons voorgestelde amendementen. Waar de verdediging hiervan reeds gedeeltelijk door den heer Labberton is geschied en in tweede instantie door den heer Labberton zeker nog uitvoeriger zal geschieden, meen ik te kunnen volstaan met de verdediging van het door mij en de heeren Teeuwen en Vrede ingediende amendement, voor zooverre dit tenminste na hetgeen hieromtrent in het Afdeelingsverslag reeds is opgemerkt, nog noodig is.

Het amendement heeft in het kort ten doel Indië's stem op het Binnenhof te doen hooren, wanneer daar onderwerpen worden behandeld, die de vitale belangen van dit land en volk raken. Het is in zoo'n geval wenschelijk, dat de Volksraad of de Landsstaten, of hoe dit vertegenwoordigend lichaam ook moge heeten, afgevaardigden naar Nederland zendt om Indië's belangen krachtig voor te staan.

De Herzieningscommissie heeft in hare voorstellen tot herziening van de Grondwet voorzien in de mogelijkheid van een dergelijke afvaardiging (vgl. het verslag der H. C. blz. 284/285). Ook Professor Van Vollenhoven heeft zich in zijn artikel over „De Grondwet en de koloniën” in het Ind. Tijdschrift Januari 1921 doen kennen als een voorstander van een dergelijke afvaardiging.

Wat zegt de Indische Regeering nu van dit amendement?

Ik heb reeds opgemerkt, dat de Regeering al zeer zwak is in haar bestrijding van de amendementen, maar wat zij omtrent dit amendement in de Memorie van Antwoord opmerkt, is van bijzonder weinig beteekenis. Zij schrijft, dat de kans op verwezenlijking van de gedachte belichaamd in dit amendement niet groot schijnt. Maar waarom dit zoo is, zegt Zij niet.

Waar de Herzieningscommissie vrijwel unaniem dit denkbeeld heeft voorgestaan en dit ondersteund wordt door, naar ik vermoed, het grootste deel van den Volksraad en door mannen als Professor Van Vollenhoven, zou men, normaal gesproken, mogen verwachten, dat ook het Opperbestuur dit denkbeeld zal overnemen, vooral omdat het zoo logisch, zoo bijzonder voor de hand liggend is. Mocht het Opperbestuur dit niet doen, dan verwacht ik, dat het denkbeeld door de Staten-Generaal zal worden overgenomen.

Wat de overige opmerkingen in de Memorie van Antwoord betreft, kan ik eveneens kort zijn.

De afwijking van de door Professor Van Vollenhoven voorgestelde lezing is van geen beteekenis en er bestaat bij mij weinig bezwaar de oorspronkelijke lezing aan te houden, zoo dit wenschelijk wordt geacht.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Daar moet toch een reden voor zijn.

De heer Cramer: Daar is ook een reden voor

geweest. Ik ben daarvan afgeweken in verband met het door de Herzieningscommissie voorgestelde op deze materie betrekking hebbende artikel, het is dus een combinatie van de lezing van professor Van Vollenhoven en van de Herzieningscommissie. Andere motieven bestonden er niet.

Voorts acht de Regeering de uitdrukking „het vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam” niet fraai en komt deze ook niet in de grondwet voor. In het voorstel van het Opperbestuur wordt gesproken van „aldaar gevestigde organen”.

De laatste uitdrukking kan m. i. de eerstgenoemde niet vervangen, omdat daardoor niet weergegeven wordt wat wij wenschen. De bedoeling toch is, dat alleen de Volksraad, de Landsstaten, of hoe ook een dergelijk vertegenwoordigend lichaam moge heeten, in staat wordt gesteld afgevaardigden naar de Staten-Generaal te zenden. Dit dient duidelijk tot uitdrukking te komen. De Herzieningscommissie spreekt van Landsstaten, maar wij kennen die benaming nog niet. Ik heb de door de Regeering gewraakte uitdrukking van Professor Van Vollenhoven overgenomen — zij komt ook nog in een ander door ons ingediend amendement voor — en waar die uitdrukking van dezen hooggeleerde afkomstig is, zal er wel geen bezwaar tegen bestaan, haar in de grondwet op te nemen.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Men moet toch aanhaken aan de bestaande termen.

De heer Cramer: Ik zou zeggen, dat een dergelijke term ook nog wel in de grondwet kan worden opgenomen. Er kan toch geen bezwaar tegen zijn om daarin een nieuwe term op te nemen. Ik handhaaf dus in dit opzicht mijn amendement.

Vanmorgen zijn door den heer Galestin enkele bezwaren ingebracht tegen het door mij ingediende amendement. Principieele bezwaren daartegen zijn echter niet genoemd.

De heer Galestin acht mijn amendement onpractisch en van weinig nut en meent, dat aan onze argumenten minder waarde zal worden gehecht dan aan die van den Minister.

Mijnheer de Voorzitter! Dat is misschien nu het geval, maar dat behoeft in de toekomst zeer zeker niet het geval te zijn, waar vooral door de linksche groepen in het Nederlandsch Parlement met veel waardeering over ons werk hier wordt gesproken. Ik wil dan ook niet aannemen, dat aan onze argumenten minder waarde zal worden gehecht dan aan die van den Minister.

De heer Galestin heeft mij verder nog de sobere toelichting, die het amendement vergezeld, verweten. Ook de Herzieningscommissie en Professor Van Vollenhoven hebben hierover niet veel meer gezegd, vermoedelijk

3de VERGADERING — DINSDAG 26 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(CRAMER.)

omdat het denkbeeld zoo logisch en voor de hand liggend is. Het behoeft toch geen betoog, dat het gesproken woord niet alleen op volksvergaderingen maar ook in 's lands vergaderzaal meer invloed zal hebben dan het geschreven woord. Ik verwacht inderdaad zeer veel nut van een dergelijke afvaardiging naar Holland.

Ten slotte een enkel woord nog over het verschil tusschen het door den heer Labberton ingediende, op deze kwestie betrekking hebbende amendement en het mijne. Het verschil tusschen deze amendementen is, dat ik aan de Indische vertegenwoordigers slechts een raadgevende stem, terwijl de heer Labberton hun recht tot het deelnemen aan de stemmingen wil geven.

De bezwaren, die ik tegen het amendement-Labberton heb zijn in de eerste plaats, dat daardoor het tot vollen groei komen van de Indische staatsinstellingen zal worden belemmerd, omdat men van meening zal zijn, dat dan in Holland, — wanneer dus afgevaardigden uit Indië in de Staten-Generaal zelf zitting zullen nemen — de zaken even goed kunnen worden afgedaan als in Indië.

Het Nederlandsche Parlement zal dan een soort Bondsraad of Rijksraad worden, voor welk imperialistisch denkbeeld ik niets voel. Voorts zal de regeling, zooals die door den heer Labberton gedacht is, in de practijk allerlei moeilijkheden opleveren, waarop in het Afdeelvingsverslag reeds is gewezen.

Van de Staten-Generaal verwacht ik ook geen steun van dit voorstel. Bij een conservatieven Volksraad, zooals de volgende zal zijn, wordt bij verwerkelijking van het denkbeeld-Labberton de reactie in de Kamer versterkt, waarvoor de linkse partijen hartelijk zullen bedanken. Omgekeerd zullen de rechtsche partijen geen versterking van de linkse Kamergroep wenschen, tengevolge van een vertegenwoordi-

(CRAMER, VOORZITTER, MUURLING.)

ging, zooals die door den heer Labberton is gedacht, van een zeer vooruitstrevenden Volksraad. De Staten-Generaal zullen van een dergelijke inbreuk in het parlementaire leven niets willen weten.

Meer zal ik voorloopig van het amendement-Labberton niet zeggen; ik acht het voor verwezenlijking niet vatbaar en raad den Volksraad daarom aan de voorkeur te geven aan het door mij ingediende amendement, waardoor het beoogde doel op een betere manier wordt bereikt, dan door het amendement-Labberton.

De Voorzitter: Is er nog een van de heeren, die het woord verlangt? De heer Bergmeijer alleen is nog ingeschreven in eersten termijn. Is de Regeering gemachtigde bereid morgen direct het woord te voeren? Of wenscht hij uitstel te vragen tot Donderdag?

De heer Muurling, Regeering gemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Dat kan ik niet met zekerheid zeggen. Dat zal afhangen van hetgeen morgen te berde wordt gebracht, of nieuwe argumenten zullen worden aangevoerd en van het overleg met de Regeering.

De Voorzitter: Aannemende, dat de Regeering gemachtigde morgen uitstel zal vragen — de meest ongunstige mogelijkheid — is het de bedoeling morgen de openbare beaardslaging van de grondwetsherziening te schorsen en over te gaan tot de behandeling van de prealable vraag van de moties Vreede en Labberton.

Mochten de moties worden toegelaten, dan zullen zij direct in de afdeelingen worden onderzocht.

De vergadering wordt gesloten.

466 VERGADERING WOENSDAG 27 APRIL 1921.

Ingekomen stukken. — Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VERGADERING VOORZITTER)
 Vergadering van Woensdag 27 April 1921.

(Bijeenroepingsuur 9 voormiddag).

Ingekomen stukken. — Voorstel tot herziening der Grondwet. — Motie-Vreede, betreffende het bezoldigingsstelsel. — Motie Van Hinloopen Labberton, betreffende den duurtetoeslag.

Voorzitter: Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 25 leden, te weten de heeren:

Abdoel Moeis, P. Bergmeijer, Ch. G. Cramer, R. A. A. A. Djajadiningrat, M. W. Dwidjosewojo, Mr. A. A. Galestin, Mr. H. 's Jacob, M. B. van der Jagt, R. Kamil, P. T. A. Koesoemo Joedo, Khouw Kim An, D. van Hinloopen Labberton, Landjoemin gelar Soetan Toemenggoeng, F. Laoh, J. V. L. Oppermann, P. A. A. P. Prangwadono, R. P. de Queljoe, Dr. R. Ng. Radjiman, J. A. Soselisa, Z. Stokvis, R. Oemar Said Tjokroaminoto, A. M. Valkenburg, Th. F. Vreede en A. L. Waworoentoe.

Regeeringsgemachtigde: de heer Muurling.

Afwezig met kennisgeving de heeren:

Mr. D. A. Delprat, Mr. S. J. Hirsch, G. J. Houtsma, H. H. Kan, R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, Lim A Pat, Ch. Ponto, T. Ottolander, Dr. J. Schmutzer, R. T. Soejono, J. M. I. Suys en M. Vierhout.

Afwezig zonder kennisgeving de heeren:

Tjipto Mangoenkoesoemo en J. J. E. Teeuwen.

De Voorzitter: Mijne heeren! Ik open deze vergadering en geef het woord aan den wd. secretaris voor het voorlezen van de notulen.

De notulen van het in de vorige openbare vergadering verhandelde worden gelezen en goedgekeurd.

De wd. secretaris deelt mede, dat sedert de vorige vergadering de volgende stukken zijn ingekomen:

A. De geloofsbrief van den heer Mr. A. van Gennep.

B. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 23 April 1921, houdende benoeming van de heeren Mr. H. A. Helb en W. Ch. Meyroos resp. tot 1sten Gouvernementssecretaris en Gouvernementssecretaris.

Dit besluit zal ter inzage worden gelegd ter secretarie van den Volksraad.

(BERGMEIJER.)

De Voorzitter: Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het voorstel tot herziening der Grondwet. (Ond. 2).

De heer Bergmeijer: Mijneheer de Voorzitter! Zonder eenig voorbehoud mag het wetsontwerp, dat de Volksraad thans te behandelen heeft, het belangrijkste onderwerp genoemd worden, dat ooit hier ter sprake is gebracht. Het betreft immers de herziening van de grondwet, waarbij voor de staatkundige ontwikkeling van Nederlandsch-Indië nieuwe banen worden ontsloten, waarbij belemmeringen worden weggenomen, die de grondwet thans nog bevat en die het zelfbestuur hier te lande tegenhouden.

Het komt mij voor, dat de Volksraad meer erkentelijkheid had kunnen betoonen aan de Regeering, dat Zij ons college de gelegenheid heeft geschonken zijn oordeel over het aanhangige ontwerp uit te spreken.

De eerste passage in het Afdelingsverslag toch bevat niets dan één klacht over de houding der Regeering in deze zaak. Verscheidene leden hebben een grief: De Minister van Koloniën heeft ten aanzien van den Volksraad een verzuim gepleegd en de daardoor ontstane ontstemming is niet weggenomen, doordat de Regeering thans nog ons college raadpleegt. Ik kan het niet helpen, Mijneheer de Voorzitter, dat al die ontboezemingen op mij een min of meer comischen indruk maken. Als de Regeering den Volksraad niet hoort, klaagt men steen en been en als de Regeering dat wel doet, is het ook niet goed.

De heer Van Hinloopen Labberton: Maar te laat!

De heer Bergmeijer: Daar zal ik straks over spreken, mijnheer Labberton!

De Ministerraad had ons het voor-ontwerp moeten zenden en geen definitief ontwerp mogen inzenden, voordat wij waren geraadpleegd. Waarom dat had moeten gebeuren, wordt echter niet gezegd.

In Artikel 131 van het Regeerings Reglement lees ik, dat de Gouverneur-Generaal den Volksraad raadpleegt over zoodanige onderwerpen, als waarover hij het oordeel van den Volksraad wenscht te vernemen. Onder de bepaalde onderwerpen, waarover de Gouverneur-Generaal verplicht is tot raadpleging van den Volksraad, komt deze materie niet voor. Maar nu leest men artikel 131 aldus, alsof er stond: De Gouverneur-Generaal en het Opperbestuur raadplegen den Volksraad over zoodanige onderwerpen, als waarover de Volksraad zijn oordeel wenscht uit te spreken.

Een ieder gevoelt, dat daardoor een geweldige omkering in de wet teweeg wordt gebracht. Het is weer de oude fout, waaraan sommige leden zich meermalen schuldig hebben gemaakt. Men stelt eigen opvattingen in de plaats van de duidelijke bewoordingen van de wet en is dan

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

ontstemd, let wel: ontstemd, als de Regeering terecht weigert daaraan mede te doen.

Ik wil daarmee volstrekt niet zeggen, dat een politiek lichaam als het onze niet zou kunnen uitgroeien uit het kleed, dat de wet voor haar gesneden heeft, maar dit zal zeker niet kunnen gebeuren door zich ontstemd te toonen als de Regeering niet in allen deele wenscht te dansen naar de pijpen van den Volksraad. Wanneer alle leden, dat is misschien te veel gevegd, wanneer de meerderheid van den Volksraad toont opgewassen te zijn tegen de moeilijkheden verbonden aan de vervulling van de wettelijk opgedragen taak en dan met de bescheidenheid van hem, die inderdaad weet en kan, zich uitstrekt naar wat boven die wettelijke taak uitgaat, is de kans om dat meerdere te verkrijgen zeker heel wat grooter dan thans, nu velen rechtmatigen twijfel koesteren of de meerderheidsbesluiten wel altijd blijken geven van de politieke wijsheid en kracht, die men terecht onmisbaar acht voor een college, waaraan 's Lands belangen worden toevertrouwd.

Het is daarom, dat ik den aanvang van het Afdeelvingsverslag betreur ter wille van den Volksraad zelf en terwille van de uitbreiding van onzen invloed, die ook ik den Volksraad toewensch.

Immers de Koning moet volgens artikel 75 van de grondwet de voorstellen, door hem aan de Staten-Generaal te doen, bij den Raad van State ter overweging brengen en niet bij den Volksraad. Hoe kan men nu ontstemd zijn wanneer de Regeering zich daaraan houdt?

Anders staat het met de vraag, of men ontstemd kan zijn, omdat de Gouverneur-Generaal den Volksraad niet geraadpleegd heeft. Ongetwijfeld heeft de Gouverneur-Generaal, en niet allereerst de Ministerraad, het recht den Volksraad te raadplegen en dus zou de Gouverneur-Generaal, voor hij zijn advies aan het opperbestuur uitbracht, den Volksraad om advies hebben kunnen vragen. Men kan het betreuren, dat dit niet gebeurd is, men kan ook de redenen die dit hebben verhinderd billijken, maar reden tot ontstemming kan er nooit zijn, behalve voor hen, die artikel 131 van het Regeeringsreglement lezen, zooals ik zoo straks aangaf.

De redevoeringen, die wij gisteren van enkelen onzer geachte medeleden hebben gehoord, voornamelijk die van den heer Labberton, hebben getracht die reden tot ontstemming nader te verklaren. De heer Labberton volgde daarbij deze redeneering: Het is een schandaal, dat wij niet gekend zijn geworden in het overleg van vertrouwelijke aard tusschen den Minister en den Gouverneur-Generaal. Daartegen, zeide de heer Labberton, moet geprotesteerd worden. Volgens blz. 18 van het Kort Verslag merkte spreker daarbij het volgende op:

„Zijn er soms dingen bij, die Indië niet weten mag? Spreker kan zich voorstellen, dat in kwesties van persoonlijke aard de Regeering weigert om daarover iets te zeggen, maar niet waar het betreft een grondwetsherziening. Hoe kan de Regeering het vertrou-

wen van Indië winnen, indien Zij het zelf-vertrouwen onthoudt. Alleen op de basis van vertrouwen is goede samenwerking mogelijk”.

Het treft mij, dat de heer Labberton juist spreekt van vertrouwen, waar hij zelf een van degenen is geweest, die drie jaren lang in den Volksraad bijna steeds het eene deel van het Indische volk tegen het andere deel wantrouwend heeft gemaakt.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dat is absoluut onjuist.

De heer Bergmeijer: en daardoor bijna slag op slag alle daden en woorden van zijn tegenstanders heeft verdacht gemaakt bij een deel der Inlandsche bevolking.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dat is een aantijging welke allen grond mist.

De heer Bergmeijer: Het is geen aantijging en het zou uit de stukken te bewijzen zijn, doch dit zou mij thans te ver voeren.

Ik zou het bewijs daarvoor alleen reeds kunnen geven in het feit, dat de heer Van Hinloopen Labberton niet herkozen is door de zelfde kiezers, die hem den vorigen keer wel gekozen hebben.

De heer Labberton heeft een zeer verkeerd begrip van overleg. Het overleg tusschen twee staatslieden als de Minister en de Gouverneur-Generaal kan onmogelijk aan de groote klok worden gehangen. Iedereen voelt, dat ook hier geldt wat Minister Kuyper eens heeft gezegd, toen sommige Kamerleden ook de stukken wilden kennen, die aan de behandeling van een wetsontwerp vooraf gingen. Minister Kuyper zeide toen: „Mijne Heeren, gij moogt van de gerechten proeven en keuren wat er op tafel staat, maar in de keuken komt ge niet”.

Ik geloof dat elke staatsman aldus zal moeten handelen, omdat anders de gedachtenwisseling tusschen een Minister en een Gouverneur-Generaal, die voor hun woorden in buitengewone mate, meer dan de heer Labberton en ik, verantwoordelijk zijn, onmogelijk zou worden.

De heer Cramer heeft dezelfde klacht geuit en ook gezegd, dat het advies, dat nu gevraagd wordt, geen waarde had. Wat voor verschil zal het maken of wij nu ons advies geven of drie maanden geleden. Een van de twee, of de Minister is geneigd in afwijking van zijn voorstellen ons te volgen en dan is er ook nu nog gelegenheid om wijzigingen aan te brengen; wil de Minister het niet, dan blijft het het zelfde, terwijl de Tweede Kamer ook nu nog alle gelegenheid heeft om amendementen voor te stellen.

Het komt mij voor dat er inderdaad niet de minste reden is om zich achterafgezet of gegriefd te gevoelen, omdat nu pas ons advies gevraagd is.

Mijnheer de Voorzitter! Toch heb ik zelf eenige bedenkingen tegen de wijze waarop deze zaak is voorgebracht. In

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

de eerste plaats komt het mij niet zonder bedenking voor dat de geleidebrief, die het ontwerp vergezelde, opgeeft dat de Gouverneur-Generaal ons advies vraagt. Ik zou willen vragen, waarom vraagt de Gouverneur-Generaal het advies van den Volksraad? Het overleg tusschen de Indische Regeering en het Opperbestuur is toch reeds afgelopen en daarom lijkt het mij vreemd, dat nu nog de Indische Regeering ons advies noodig zou hebben. Waarschijnlijk zal het advies noodig zijn voor het Opperbestuur. De Memorie van Antwoord laat dit ook doorschemeren. Het komt mij voor dat het beter was geweest als dat duidelijk in den geleidebrief had gestaan.

In verband hiermede nog eenige woorden over de wijze van behandelen van zoo'n belangrijk onderwerp in den Volksraad.

Toen de buitengewone zitting zou aanvangen raadpleegde ik U, Mijnheer de Voorzitter, om te weten of het gewenscht voor mij was verlof aan te vragen. U heeft mij dit ontraden, omdat de zitting hoogstwaarschijnlijk maar drie dagen zou duren. Ik heb toen geen verlof aangevraagd. Nauwelijks waren wij bijeen of wij kregen bericht, dat deze voorstellen moesten worden behandeld. Het is inderdaad zeer vleiend voor de leden van dit college, dat de Regeering ons op deze wijze een dergelijk belangrijk voorstel laat behandelen. In Holland liggen zoodanige voorstellen minstens een half jaar op de lessenaar van de Kamerleden. Zij hebben al den tijd voor de bestudeering en nalezing van de zeer uitgebreide litteratuur en kunnen profiteeren van de voorlichting van de pers en de leeraren in het staatsrecht. Hier niets van dit alles. Wij hebben nauwelijks evenveel dagen den tijd, als men in Holland maanden heeft voor de bestudeering. Bovendien zijn wij naar huis gegaan na het afdeelingsonderzoek, omdat eerst gewacht moest worden op het antwoord der Nederlandsche Regeering. Allen gingen hard aan den arbeid, want én de particulieren én de ambtenaren hebben zeer veel te doen. Tijd om veel buiten ons gewone werk te studeeren hadden wij niet. Bovendien werden wij overstelpt met nota's over het bezoldigingsvraagstuk, dat wij mischien zoo straks in de afdelingen moeten behandelen. En per slot van rekening kwam uit Holland toch geen antwoord van de Regeering. De Indische Regeering zelf antwoordde j. l. Zondag op het afdeelingsverslag.

Ik zou willen vragen: had dat niet een week eerder kunnen geschieden? Had men er zich niet tijdig van kunnen overtuigen, dat er geen antwoord uit Holland zou komen? Nog steeds schijnt de telegraaf niet geheel normaal tusschen Holland en Indië te werken.

De heer Van Hinloopen Labberton: Waar beklagt U zich toch over?

De heer Bergmeijer: Ik beklag mij niet, ik zeg alleen maar, dat ik bedenkingen heb tegen de wijze, waarop deze zaak wordt behandeld. Er is geen reden om zich ontschuldig te gevoelen, om allerlei grieven te uiten. In onzen

groeven tijd voelt men blijkbaar het verschil niet meer tusschen bedenkingen hebben en zich ontschuldig te gevoelen. De heer Labberton zou nog wel eenige stijloefeningen dienaangaande kunnen gebruiken.

Mijnheer de Voorzitter! Ook daarom betreur ik de min of meer haastige wijze van behandelen, omdat daardoor een overleg tusschen de leden van den Volksraad onderling ontbreekt. Ik mag er wel op wijzen, dat het voor een politiek college goed is, dat de leden onderling overleg plegen over stemmingen, over te houden redevoeringen en over de verschillende amendementen. Die tijd ontbreekt, wanneer men niet ná het antwoord van de Regeering nog eenigen tijd over heeft voor eene behoorlijke voorbereiding.

Ik kom nu tot de voorstellen zelf.

Om tot eene zuivere beoordeeling te komen van de voor ons liggende voorstellen, hebben wij twee factoren in aanmerking te nemen. In de eerste plaats moeten wij in aanmerking nemen, dat het hier slechts een gedeeltelijke herziening der grondwet geldt. Bij de instelling van de commissie voor de grondwetsherziening is haar een beperkte taak aangewezen, daaraan valt nu eenmaal niet te tornen.

De heer Cramer noemde het gisteren een schandaal, dat die commissie geen voorstellen had gedaan t. a. v. Indië, hoewel zij zeker wel de bevoegdheid daartoe bezat.

De heer Cramer: Ik heb het woord schandaal niet gebezigd. Ik heb alleen gezegd, dat het gewenscht was om deze grondwetsherziening zoo goed en volledig mogelijk te maken.

De heer Bergmeijer: U hebt gelijk; het is gezegd door den heer Van Hinloopen Labberton; die heeft het woord „schandaal” gebruikt.

Mijnheer de Voorzitter! Het komt mij voor, dat als de Staatscommissie had gedaan hetgeen de heer Labberton van haar eischte, dat hij dan zou hebben gezegd: het is een schandaal, dat zij niet gewacht heeft, totdat wij in Indië kaar zijn met voorstellen, want de Staatscommissie wist, dat hier een commissie bezig was met het ontwerpen van een herziening, waarin men ook de grondwet zou betrekken.

Het komt mij dus voor, dat er hier geen reden was om dergelijke zware woorden te gebruiken als de heer Labberton gebezigd heeft. Voor een generale herziening van de grondwet is het thans niet de tijd. Iedereen begrijpt, dat wij leven in een tijd van overgang en wisseling en ook zij, die meenen, dat Indië daar min of meer de dupe van wordt, moeten toch rekening houden met het feit, dat wij hier een gedeeltelijke herziening hebben. Het verblijdt mij daarom, dat er geen amendementen zijn voorgesteld om de gedachte, die in het Afdeelingsverslag is geopenbaard te verwekelijken, dat wij nl. een heel nieuw hoofdstuk zouden moeten wijden aan de Indische artikelen. Men heeft terecht afgezien van het indienen van amendementen

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

te dezer zake, omdat dit zeker praktisch onmogelijk zou zijn. Wanneer men alleen nog maar let op den last, dien men zou hebben met een geheele vernummering van de artikelen na art. 62, begrijpt men wel, dat het niet mogelijk is.

Toch wil ik erkennen, dat het zeer eigenaardig aandoet om de belangrijkste artikelen in de grondwet betreffende Indië te vinden in een hoofdstuk, dat een omschrijving geeft van de macht van den Koning. Het herinnert ons aan den tijd, dat de Koloniën min of meer beschouwd werden als een bijna particulier bezit van den Koning, een tijd toen een Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer, toen deze eens in een koloniale aangelegenheid te veel nieuwsgierigheid betoonde, toevoegde: „Wat let mij of ik vertel de heeren voortaan niets meer omtrent de Koloniën“. Zeker zou men, wanneer men een heel nieuwe grondwet redigeerde, er niet aan denken om deze artikelen op de oude plaats te laten. Doch praktische redenen verzetten zich nu eenmaal tegen een ingrijpende verandering en men zal wijs doen door aan de plaatsing niet te veel waarde te hechten. Wetgeven is nu eenmaal iets anders dan mooie, volmaakte symmetrische figuren te ontwerpen en wij hebben te denken aan de waarheid van de woorden van professor Kleintjes, dat de fundamentele beginselen der gemeenschaps- en rechtsordering ook in deze onze Indische rechtsgemeenschap zijn nedergelegd: in de eerste plaats in de geschreven constitutie, in de tweede plaats in de praktijk harer interpretatie en in de derde plaats in de conventionele regelen, die naast het geschreven woord rechtskracht hebben. Ook al zou men in de grondwet niet kunnen vastleggen, wat men wenschte, dan nog zou men dat in menig opzicht nog een voordeel kunnen noemen wijl er nog andere bronnen zijn van het recht en wij moeten dankbaar zijn als in de grondwet de hoofdzaken zijn aangegeven.

Het is merkwaardig dat het onder dezelfde grondwet van 1848 mogelijk is geweest den Volksraad, die toch de positie van Indië in staatsrechtelijken zin grondig heeft gewijzigd, in het leven te roepen.

De heer Galestin: Van 1848?

De heer Bergmeijer: Ja, onder de Grondwet van 1848, want in 1887 is er wat Indië betreft, niets gewijzigd. Op dien grond meen ik, rekening houdende met den eerstgenoemden factor, de voorstellen gunstig te kunnen beoordeelen. Zij geven niets meer dan binnen de grenzen eener beperkte herziening valt en tevens genoeg om de vervulling van redelijke wenschen mogelijk te maken en om te voldoen aan de behoefte van de naaste toekomst van Indië.

Ik kom hier aan den tweeden factor, dien wij noodig hebben ter beoordeeling. Ik stem toe, dat hier een objectief oordeel zeer moeilijk is te geven. De vraag wat Indië in de naaste toekomst op dit punt kan bereiken, is een vraag van meer subjectieven aard. Toch is die factor niet

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(BERGMEIJER.)

zonder groot belang. Een grondwet is geen kleedingstuk; of de kleeding, die men draagt te nauw of te wijd is, dat kan onaangenaam zijn, maar het heeft op het gestel van den drager geen invloed. Doch de beteekenis van fundamentele wetten is voor den staat van vrij wat meer dan een uitwendige beteekenis. Een volk moet de wetten, die zijn staatkundige verhoudingen omschrijven en regelen kunnen verteren, in zich op kunnen nemen; het moet in staat zijn om die wetten geestelijk in zich op te nemen en te verwerken. Die staatkundige regelen geven aan het volk iets te doen, een taak te vervullen. Die taak kan boven of beneden de kracht van het volk uitgaan. In beide gevallen is dat tot groote schade van dat volk zelf. Is de spijs te zwaar, dan komt er overlading met al de gevolgen daarvan.

Nu is men aan de linkerzijde van dezen Raad sterk geneigd tot een overschatting van het geestelijk en staatkundig verteringsvermogen der Indische bevolking. Niets wekt daartegen zoozeer mijn ernstige bezorgdheid voor de toekomst als de totale onverschilligheid van het overgrote deel van mijn Indische landgenoten voor de politieke vraagstukken. Die onverschilligheid weerspiegelt zich in de pers, die slechts zelden iets meer dan een schimpend of critiseerend woord over heeft voor den staatkundigen arbeid, die de groote vraagstukken op dit gebied zelden een deskundige bespreking waard acht. Er zijn gelukkig uitzonderingen, maar zij zijn schaarsch.

De heer Van Hinloopen Labberton: De Banier?

De heer Bergmeijer: Die behoort helaas niet tot de groote pers.

Een ander bewijs voor die groote onverschilligheid van de Indische bevolking op politiek gebied is de lauwheid, waarmede alle politieke partijen te kampen hebben en die al sterk uitkomt bij de verkiezingen zelfs voor dit college. Nog meer bewijzen zou ik kunnen aanhalen voor de overschatting van ons staatkundig vermogen en ik zou kunnen wijzen op de verschillende dingen, die hier in dit college zijn gebeurd.

Ik zal er echter over zwijgen, omdat ik weet, dat het moeilijk objectief te beredeneeren is. Wat ik als politiek onvermogen, als een staatkundig wanproduct zie, zal de heer Van Hinloopen Labberton vermoedelijk als een uiting van politieke kracht, als een staatkundige prachtschepping beschouwen.

Maar het staat voor mij vast, dat zooals ik en velen met mij het politiek vermogen onzer Indische bevolking zie, de voorgestelde wijzigingen in elk geval niet te licht voedsel zijn voor onze politieke maag.

Immers zij geven ons de gelegenheid om ons rustig voor te bereiden op de wettelijke regelen, die van deze voorstellen het gevolg zullen zijn.

De scheiding b.v. tusschen wetgeving en bestuur ook

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

in de practijk uit te werken is zeker geen eenvoudige opgave. De staatsinrichting bij de wet vast te stellen is evenmin een zoo gemakkelijk probleem. Dat de voorstellen der Herzieningscommissie niet maar zoo over te nemen zijn, spreekt wel vanzelf. Waar heeft men echter in Indië een publieke bespreking of behandeling gehad van het rapport dier commissie, die op het vereischte peil stond? In Nederland wel! Daar waren de mannen, die er de kennis en de gaven voor hadden. Hier ontbreken zij veelszins. In elk geval gaan dus de voorstellen, die wij thans vóór ons hebben, niet te weinig ver. Ik hoop, dat de Indische bevolking ze zal kunnen verteren, maar het zal nog moeten blijken, of zij in staat is te beantwoorden aan de eischen, die deze voorstellen aan haar stellen.

Voor de heeren Van Hinloopen Labberton en Abdoel Moeis is dit geen vraag. Ik wil gaarne nog met de beide heeren een oogenblik in debat treden, omdat vermoedelijk binnen korten tijd de mogelijkheid hiertoe niet meer bestaan zal in dit college. De redevoeringen van deze beide heeren, die wij gisteren gehoord hebben, acht ik een typisch staaltje van overschatting van Indië's krachten. Op blz. 14 van het kort verslag lees ik, dat de heer Abdoel Moeis heeft gezegd:

„Spr. heeft niets tegen de voorgestelde wijzigingen van de Nederlandsche grondwet, mits daarin ten eerste de volkomen gelijkwaardigheid tot uiting komt”.

Ik zou willen vragen: wat bedoelt de heer Abdoel Moeis met een volkomen gelijkwaardigheid van Indië en Holland? Waarschijnlijk een politieke gelijkwaardigheid? En onderstel nu, dat het woord gelijkwaardigheid in de grondwet werd opgenomen, was de gelijkwaardigheid er dan ook? Kan die zoo maar door een wet gedecreteerd worden, of zijn er nog andere factoren, die invloed daarop uitoefenen? — De vraag stellen is haar beantwoorden. Waarlijk, hierin is niets schimpends gelegen, want eenieder, die Indië lief heeft, zou niets liever willen dan dat Indië werkelijk gelijkwaardig ware met Nederland, maar het is een eisch van wijsheid om de werkelijkheid te erkennen ook op staatkundig gebied en dan kunnen wij niet spreken van gelijkwaardigheid, noch van politieke noch van economische gelijkwaardigheid.

Trouwens, de geheele rede van den heer Moeis was een niet kunnen of niet willen zien van de werkelijke verhoudingen. Ik wijs bijv. op de passage betreffende de uitlatingen van den heer Idenburg (blz. 13 Kort Verslag).

„Kenmerkend, zegt de heer Moeis, is de vraag van den heer Idenburg, waarom of de Indische politieke beweging anti-Nederlandsch is geworden? Doet deze vraag van den man, die geen kwaad in die beweging zien kon, niet vreemd aan?”

De heer Abdoel Moeis: Dat is misschien verkeerd opgenomen!

De heer Bergmeijer: „Dat is misschien verkeerd opgenomen”, zegt de heer Moeis, maar in elk geval was gisteren de geheele strekking zijner rede aan te geven, dat er eigenlijk geen reden was te spreken van die verbastering, of in elk geval was de strekking deze, die verbastering van de Indische beweging toe te schrijven aan de tegenstanders van de Indische beweging zelve of aan de Indische Regeering.

De heer Abdoel Moeis: Aan beide!

De heer Bergmeijer: Dat is het nu juist! U zegt: „aan beide”. Dat kan echter niet waar zijn. Een beweging, die weet, wat zij wil, laat zich niet van het spoor brengen door politieke vijanden, vooral niet, waar de beweging, die U bedoelde, oorspronkelijk den steun had van het grootste gedeelte der Indische bevolking en zeker van de Regeering zelf. En waar die beweging dezen steun in de meest onbepaalde mate ontvangen heeft, kunt U nooit de schuld geven aan tegenstanders, wanneer die beweging ontaard is.

Maar zóó weinig begrijpt de heer Abdoel Moeis nog de beteekenis van hetgeen de afgetreden Gouverneur-Generaal op dit punt gezegd en gedaan heeft, dat hij eenvoudig decreteert, dat het verwondering wekt, dat de afgetreden Gouverneur-Generaal geen inlandsche leden, die het vertrouwen hebben van Indiërs, in den Volksraad heeft benoemd. Prettig voor de heeren Salim en Mohamed Zain! En even prettig voor den heer Cramer, te hooren, dat de heeren Van Hinloopen Labberton en Vreede de vertrouwensmannen van de bevolking zijn, terwijl over hem gezwegen werd in dit verband.

De heer Van Hinloopen Labberton: Die is ook benoemd!

De heer Bergmeijer: Maar er werd geklaagd, dat de heeren Labberton en Vreede niet waren benoemd. Dat waren immers de vertrouwensmannen van de bevolking en er was dus reden, te zeggen: „gelukkig hebben wij nog den heer Cramer”, maar dit woord van waardeering ontbrak.

De heer Abdoel Moeis: Ik heb gezegd, dat er zeer weinig inlandsche vertrouwensmannen in den Volksraad waren benoemd.

De heer Bergmeijer: Er staat hier in het Kort Verslag,

„dat geen inlandsche leden, die het vertrouwen van de Indiërs hebben, in den Volksraad zitting zullen nemen. Waarom heeft de Regeering de heeren Labberton en Vreede niet benoemd? Die zijn vertrouwensmannen van de bevolking. De Regeering heeft hier een politieke fout begaan, maar gehoopt wordt, dat deze daad geen onaangename nasleep zal hebben”.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

Mijnheer de Voorzitter! Ik tref hier ook weer aan de gewoonte van sommige politici, dat men spreekt van „de bevolking”, terwijl men hoogstens een meer of minder klein gedeelte van de bevolking meent. De heeren Van Hinloopen Labberton en Vreede waren de „vertrouwensmannen van de bevolking”. Ik geloof niet, dat de heeren dit zelf zullen onderschrijven.

De heer Van Hinloopen Labberton: Van het begrijpende deel!

De heer Bergmeijer: „Van het begrijpende deel”. Juist, daar komt weer de vrijzinnige eigenwaan voor den dag, die vroeger sprak van het „denkende deel” en thans van „het begrijpende deel”. Ik ben blij, dat ik er niet toe behoer.

Mijnheer de Voorzitter! Dit is dunkt mij het duidelijkste bewijs, dat er van gelijkwaardigheid nog geen sprake is. Wanneer leiders van groote inlandseche vereenigingen als de heer Moeis zich aldus uitlaten en zulk een totaal gebrek aan begrip toonen van de geschiedenis van de laatste jaren van dit land, dan zie ik daarin het bewijs, dat zij politiek nog veel meer rijp moeten worden, alvorens er van gelijkwaardigheid sprake kan zijn.

De heer Abdoel Moeis: U hebt verkeerd geiteerd!

De heer Bergmeijer: Dat zal het wel zijn.

Ook de heer Labberton heeft zich schuldig gemaakt aan een dergelijke overschatting van Indië's kracht. De door hem gemaakte vergelijking met Ierland acht ik meer beleedigend voor den heer Labberton zelf dan voor de Regeering. Indië heeft gelukkig nog geen oogenblik gevaar geloopt een tweede Ierland te worden en dat het gevaar niet bestaan heeft of bestaat, ligt zoowel aan de bevolking als aan de Regeering. Men kan zelfs zeggen, dat de bevolking meer rechten heeft, dan zij geestelijk verteren kan. De klachten van onlangs over de verkiezing van dessahoofden in de Bataklanden, waar dit kiesrecht nog maar kort was ingevoerd en waar het heeft geleid tot de meest ergerlijke gevallen van omkooprij, bewijzen, dat de bevolking in politiek opzicht nog zeer weinig rechten kan verdragen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Neen, dat bewijst heel iets anders!

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Ik weet wel, dat ook in andere landen, die staatkundig op veel hooger peil staan, slechts een deel van de bevolking meeleeft met hetgeen op politiek gebied geschiedt, maar hier is dat gedeelte al zeer klein en heeft men ook onder dat kleine gedeelte van politieke verhoudingen nog vaak een zeer vreemd begrip. Men mag dat feit betreuren even sterk als ik het betreur, maar het is niet te ontkennen, dat Indië politiek, economisch, intellectueel en financieel van het

buitenland afhankelijk is. Men kan niet aan dezen toestand een einde maken door hem te ontkennen, maar juist door hem te aanvaarden en met alle macht mede te werken om hem te verbeteren.

Ik kan daarom ook onmogelijk zoo ijveren als sommige mijner geachte medeleden tegen het gebruik van het woord „kolonie”. Ik vroeg onlangs aan een hooggeplaatst inlandsch ambtenaar, — tevens lid van dit college — of hij bezwaar had tegen het woord „kolonie” en hij antwoordde ontkennend.

De heer Van Hinloopen Labberton: Was het de heer Koesoemo Joedo?

De heer Koesoemo Joedo: Ik hoor daar mijn naam ijdellijk gebruiken.

De heer Bergmeijer: U ziet er den heer Koesoemo Joedo op aan, maar het was een radicaal lid.

De heer Koesoemo Joedo: De heer Labberton zal mij wel niet radicaal noemen.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Professor De Louter wijst er in zijn beroemd handboek duidelijk op, dat het woord „kolonie” zeer verschillende beteekenissen heeft gekregen; dat het tegenwoordig aangeeft een cultuurbegrip en dat een Fransche kolonie b. v. iets geheel anders kan zijn dan een Duitsche, Engelsche of Hollandsche kolonie. Ik kan daarom volstrekt niet meegaan met de heeren, die een zoo groot bezwaar hebben tegen de handhaving van dit woord kolonie. Ik zou alleen, wanneer de Inlandseche bevolking zeide: „het woord kolonie is voor ons in hooge mate vernederend en wij gevoelen ons erdoor gekrenkt en gegriefd”, voor dit gevoelsargument kunnen zwichten, maar men maakt mij niet wijs, dat een dergelijk gevoelsargument bij de inlandseche bevolking inderdaad aanwezig is.

Nog anders staat het met de argumenten van de heeren 's Jacob en Galestin. De heer Galestin heeft gezegd, dat volgens professor Struycken de grondwet geen geographisch handboek is.

Het is mij niet mogelijk geweest om die uitlating van professor Struycken op te zoeken. Ik zou echter willen vragen of hij deze stelling vooropstelt als een eisch, waaraan de Grondwet moet beantwoorden en dan dus artikel 1 op grond van die stelling veroordeelt, of dat hij die stelling uit art. 1 afleidt? Want de geschiedenis van art. 1 der Grondwet bewijst duidelijk, dat dit art. allereerst bedoelt te geven een geografische omschrijving.

Ik beroep mij eerst op De Waal, die in zijn „Koloniale Politiek der Grondwet” aan het eind van zijn betoog over de verhouding van Indië en Nederland dit opmerkt:

„Al deze aanteekeningen getuigen van de zege, bij en na de vaststelling der Grw., door het besef der

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

werkelijkheid behaald over staatsrechtelijke theorieën, wier bestemming trouwens is allengs voor betere te wijken.

In de werkelijkheid zijn de „koloniën en bezittingen van den Staat in andere werelddeelen”, in verhouding tot den Nederlandschen staat: 1o. meestal, afzonderlijke staten, waar het regt der heerschappij, in verschillende mate, den Nederlandschen staat toebehoort, en 2o. overigens, grondbezittingen, kantoren, faktorijen, den Nederlandschen staat toebehoorende in onafhankelijken eigendom.

Zoo omvat het gebied, met den titel van Nederlandsch-Indië begiftigd, een tal van staten; staten van allerlei karakter; ettelijke volkomen zelfstandig, op dit ééne na, dat zij het oppergezag der „Koempeni” schriftelijk huldigen; staten daaronder, zonder een enkel Nederlander op hun bodem.

Bij het aanschouwen van zulk een mengsel moest men wel zich losrukken van bespiegelingen, die elke kolonie als deel van den moederstaat voorstelden”.

Dit gaat in tegen hetgeen de heer s' Jacob gisteren beweerde, n.l. dat hij de koloniale rechtsgemeenschappen beschouwde als een integreerend deel van het Rijk.

Nog duidelijker spreekt Buys. In de bespreking van art. 1 van de grondwet komt hij aan het eind van zijn betoog over het eerste lid van art. 1 tot de volgende conclusies:

„Om aan de verwarring te ontsnappen, waartoe minder nauwkeurige redactie hier aanleiding geeft, blijft er niet anders over dan te erkennen, dat de Grondwet aan het woord Rijk in de artikelen 1 en 118 een anderen zin hecht dan elders, bijv. in art. 59; dat het in de eerstgenoemde artikelen het beheerschte territoir en elders den heerschenden Staat moet aanwijzen. De Regeering erkende dit dan ook uitdrukkelijk in haar schriftelijk antwoord op het verslag van de dubbele Kamer. Zij kon niet loochenen dat er iets vreemds in lag de koloniën hier deelen en elders bezittingen van het Rijk te noemen; maar — dus voegde zij er bij — deze schijn valt weg, indien men bedenkt, dat het hier geldt de aanwijzing van een grondgebied, en het onderscheid tusschen het Moederland en de Koloniën eene gekende zaak is. Beide maken het Rijk, in gemeenen zin gesproken, uit; maar het deel in Europa is het eigenlijk gezegd Moederland, dat in de taal der wet in minder algemeenen zin het Rijk wordt genoemd, en tot aanhangsel heeft en bezit het grondgebied in andere werelddeelen”. „Fraai”, gaat Buys verder, „is deze nadere toelichting zeker niet, maar blijkbaar is zij bestemd dezelfde onderscheiding te maken als hierboven werd medegedeeld”.

Wat is nu in art. 1 gewijzigd bij de herziening van de Grondwet in 1887? De Staatscommissie had in 1887 voorgesteld, evenals indertijd reeds in 1848 was voorgesteld: „Het grondgebied van het Koninkrijk bestaat uit het Rijk

in Europa en zijn Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen”.

„maar de Regeering”, zoo zegt Buys, ofschoon zij blijkens de Memorie van Toelichting juist hetzelfde wilde uitdrukken, had bezwaar tegen die lezing en stelde daarvoor eene andere in de plaats. Het verschil tusschen beiden beteekent niet veel, en onder die omstandigheden laat het zich verklaren, dat de groote meerderheid aanleiding vond om in de voorgestelde te berusten. Het kwam er slechts op aan wel te doen uitkomen, dat men niet bedoelde hier eene bepaling te geven van het begrip Koninkrijk, dus van de heerschende persoonlijkheid, maar eene omschrijving van het grondgebied waarover zich hare heerschappij uitstrekt. Naar het oordeel van de Staatscommissie zou die bedoeling dan het duidelijkst blijken, wanneer men het woord grondgebied op den voorgrond schoof, terwijl de Regeering hetzelfde doel trachtte te bereiken door de uitdrukking: „omvat het grondgebied”.

Het komt mij voor, dat na deze deskundige uiteenzetting niet anders kan worden aangenomen, dan dat art. 1, eerste lid, de omschrijving geeft van het grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden en dat dus vooral de conclusie van den heer s' Jacob, die hierop baseerde de stelling, dat er voor het woord „Kolonie” geen plaats meer is, logisch niet is te aanvaarden.

De heer Van Hinloopen Labberton: U bewijst het tegenovergestelde van het hetgeen U bedoelt. U hebt de geheele zaak niet begrepen.

De heer Bergmeijer: Dank U wel, mijnheer Labberton. U is zeer vleidend, maar wij zeggen wel eens onder elkaar, niet waar: „je weet, wie het zegt!”

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb zelf aanvankelijk eenig bezwaar gehad tegen het gebruik van het woord „kolonie”. Ik zal mij dan ook volstrekt niet warm maken over de handhaving van dit woord, maar ik heb toch een groot bezwaar tegen een voorstel tot schrapping en dat is dit, dat men hier weer den schijn neemt voor de werkelijkheid en dat men in de wet dan het woord wegneemt, dat toch op den tegenwoordigen toestand past.

Verder heeft de heer Mr. Galestin den wensch uitgesproken, dat in art. 62 het tweede en derde lid zouden komen te vervallen. Ik voel daar inderdaad wel wat voor. De vraag is echter voor mij, wat voor gevolgen heeft het, wanneer onderwerpen, waarvan thans uitdrukkelijk gezegd is, dat zij bij de wet moeten worden geregeld, nu ineens uit de grondwet verdwijnen. Het kan natuurlijk best mogelijk zijn, dat in de praktijk de zaak meevalt, maar het komt mij niet zonder bedenkingen voor, om, tenzij duidelijk wordt aangegeven hoe de zaak wel geregeld moet worden, een dergelijke bepaling zonder noodzaak te schrappen.

Ook ben ik er sterk voor, evenals de heer Galestin zelf,

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

dat de Volksraad gehoord wordt over een toekomstige regeling van onze staatkundige verhoudingen. Toch zou ik gaarne willen, dat er een uitweg gezocht wordt voor de moeilijkheden, die hier rijzen. De formuleering van het daarop betrekking hebbende amendement is aan groote bezwaren onderhevig. Men kan wel voor het amendement stemmen en zeggen, ik kan mij met den vorm niet vereenigen, ik stem alleen voor het beginsel, maar het zou, dunkt mij, wijs zijn den raad van de Regeering te volgen en een motie te ontwerpen, die de zaak duidelijker uitdrukt.

Mijnheer de Voorzitter! In het Afdeelvingsverslag staan over de kwestie, die ik zoo straks aanroerde, n.l. die van het woord „kolonie”, nog een paar zeer werkwaardige zinsneden. Daar staat:

„Verschillende leden verklaarden hunne instemming met de aanhangige voorstellen afhankelijk te stellen van de verwezenlijking der voorstellen van de Herzieningscommissie”.

Ik begrijp hier alleen uit, dat men niet kan zijn voor deze voorstellen, tenzij de amendementen worden aangenomen. Maar andere leden, zoo lees ik verder, verklaarden daarentegen de aanhangige voorstellen los van de Herzieningscommissie te willen beschouwen en ze te toetsen aan deze drie hoofdpunten:

- 1o. dat iedere gedachte, dat Indië een kolonie is, uit de grondwet gebannen wordt;
- 2o. dat met de onderwerpelijke voorstellen toekomstig zelfbestuur mogelijk zal zijn;
- 3o. dat de Nederlandsche Regeering den Volksraad hoort bij het tot stand komen van op Indië betrekking hebbende regelingen.

Het komt mij voor, dat het tweede en derde punt bewijzen, dat wij nog met een kolonie te maken hebben. Wat hier in het derde punt wordt genoemd zijn juist de typische uitingen van koloniaal leven. Hoe kan men nu als eerste voorwaarde stellen, dat elke gedachte aan een kolonie moet verdwijnen en daar tevens aan toevoegen twee eischen, die juist alleen op koloniaal standpunt denkbaar zijn?

De heer Cramer, die waarschijnlijk ook de man is, van wien de daarop volgende alinea in het Afdeelvingsverslag afkomstig is, heeft zich gisteren uitgesproken voor het stelsel van de Herzieningscommissie, onder voorbehoud van wijziging van het kiesrecht in democratischen zin. Het zal den heer Cramer moeilijk vallen hierover een uitspraak te krijgen; het is thans onmogelijk te beslissen over het kiesrechtvraagstuk. Het voorstel, dat voor ons ligt, moeten wij bespreken, behandelen, in stemming brengen, zonder ons over het kiesrecht uit te spreken.

De heer Cramer: Ik verwacht, dat het kiesrecht binnen zeer korten tijd veranderd zal worden.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

De heer Bergmeijer: Maar U moet op het oogmerk stemmen over dit ontwerp zonder over het kiesrecht eenige zekerheid te hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Er zijn nog eenige uitdrukkingen in het Afdeelvingsverslag, die ik met tegenzin gelezen heb. Het zijn de uitlatingen van sommige leden, die bezwaar hadden tegen den naam Nederlandsch-Indië. Is het nog noodig, heb ik mij afgevraagd, dat bestreden moet worden de meening, dat het adjectief Nederlandsch in den naam Nederlandsch-Indië ook maar iets kleinerends zou beteekenen? Dat is werkelijk een bewijs van gebrek aan historischen zin, dat men zulke dingen hier moet uiteenzetten.

Even ongelukkig — om een zacht woord te gebruiken — vind ik de vrees van sommige leden, dat wanneer de verplichting van art. 184 opgeheven wordt, dit aanleiding zou kunnen zijn om hier een agressieve exploitatie-politiek te gaan voeren. Ik begrijp heusch niet, wie dat heeft kunnen zeggen. In het openbaar heb ik gelukkig niet die beschuldiging hooren herhalen; men is misschien wijzer geworden, want geen der sprekers, die hier het woord hebben gevoerd, heeft dit openlijk willen zeggen. Maar hoe kan men nu, wanneer opgeheven wordt de verplichting, dat niemand zonder eigen wil als militair naar Indië kan worden overgebracht — hoe kan men nu van de opheffing dier verplichting vreezen een agressieve exploitatie-politiek? Het moet een zonderlinge uitvinding zijn in het brein van de leden, die zulke dingen hebben verkondigd.

De heer Van Hinloopen Labberton: In tweede instantie zult U dat duidelijk vernemen.

De heer Bergmeijer: Ik ben verlangend om dat van den heer Labberton te hooren. Wij hebben reeds krasse uitingen van hem gehoord, ik twijfel niet of dit zal alles overtreffen.

Mijnheer de Voorzitter! Over de verschillende amendementen zou ik nog een enkel woord in het midden willen brengen. Het spreekt vanzelf, dat ik mijn stem aan den naam Indonesia en dergelijke fantastische benamingen, waarmee men Indië wil opsieren, niet zal geven. Ik wil ze niet bestrijden, zij bestrijden zichzelf.

De heer 's Jacob: Een goed merk voor een sigaar.

De heer Bergmeijer: Ik zal niet stemmen voor hetgeen in amendement 2 wordt voorgesteld. Ik geloof, dat daarmee een omwenteling wordt gebracht in verschillende benamingen, in verschillende termen, die gebruikt worden en die allen bij een generale herziening van de Grondwet zouden kunnen worden herzien.

Wat betreft de vertegenwoordiging van Indië in het Nederlandsche parlement, zou ik den heer Labberton deze vraag willen stellen. Hoe stelt gij U voor, dat bij een stemming

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

over koloniale zaken, waarbij het gaat om de ministerieele portefeuille, de verhouding zal worden, als door den invloed van de koloniale leden de minister zijn portefeuille ter beschikking moet stellen?

De heer Van Hinloopen Labberton: Dat is juist noodig!

De heer Bergmeijer: De oplossing is niet te vinden, omdat geen minister en geen ministerie bij het zoeken van een meerderheid kan rekenen op die koloniale leden. Daardoor zou elke oplossing bij een crisis in zoo'n geval totaal onmogelijk worden. Dat de heer Labberton dit niet ziet, kan ik mij begrijpen, maar voor ieder ander is dit zoo duidelijk als glas. Op grond van dit bezwaar zou ik meer voelen voor het voorstel van den heer Cramer. Maar een eerste vraag is: Hoe zal men de leden moeten kiezen? Ik zou er op gesteld zijn, dat niet alleen vertegenwoordigers van de meerderheid, maar ook die van de minderheid uitgezonden werden, want dan pas wordt de Kamer volledig ingelicht. Wanneer het echter neerkwam op een afvaardiging van de meerderheid, zou ik er tegen zijn uit rechtvaardigheidsoogpunt. Ik verwacht niet veel van een dergelijk voorstel, maar er bepaald tegen ben ik niet.

Ik zou nog een enkel woord willen zeggen over het amendement door de heeren 's Jacob, Galestin en Koesoemo Joedo ingediend. Ik ben geneigd veel te voelen voor de zinsnede „met uitsluiting van andere onderscheidingen". Ik acht het Nederlandsche onderdaanschap aan bedenking onderhevig, maar ik zou van de heeren gaarne willen vernemen, hoe zij zich de oplossing van de moeilijkheid met onze Chineesche landgenooten voorstellen. Het is bekend, dat onze Chineesche landgenooten standvastig weigeren Nederlander te worden, zij willen Chinees blijven. De aanwezigheid van zoo'n groot aantal vreemdelingen in dit land, die niet zouden kunnen worden beshouwd als Nederlanders, acht ik aan groote bedenking onderhevig. Bovendien moeten wij niet vergeten, dat uit Inlandsch oogpunt er ook bezwaar tegen is, om alle inwoners van Nederlandsch-Indië te noemen Nederlanders, tenzij men aan het begrip Nederlander een andere beteekenis hecht dan er vaak aan gehecht wordt. Het kan zijn een term, die een staatkundige verhouding aanduidt, maar Thorbecke heeft zich indertijd met kracht verzet tegen het voorstel om Javanen, Maleiers, enz. Nederlanders te noemen. Toen stond veel meer het afstammingsbegrip op den voorgrond dan misschien thans. Maar ik kan mij begrijpen, dat de mensch, die met hart en ziel Javaan of Maleier is, er bezwaar tegen heeft zich Nederlander te noemen al zou die term ook alleen een staatkundige beteekenis hebben. In het gewone spraakgebruik toch heeft het woord Nederlander niet alleen een staatkundige, maar ook nog een ruimere beteekenis. Een nadere toelichting van de voorstellers zou misschien de moeilijkheid kunnen oplossen.

De heer Oppermann: Mijnheer de Voorzitter! Als

(OPPERMANN.)

leek op het gebied van staatsrecht aan deze debatten deelnemende, ben ik er mij zeer wel van bewust daarmede een terrein te betreden, dat voor mij vol voetangels en klemmen ligt. Indien ik er niet in slaag die alle te vermijden, dan roep ik bij voorbaat daarover geen te hard oordeel in. Want het lijkt mij goed, dat velen van ons zich thans doen hooren, opdat men in Nederland ten aanzien van deze voor Indië zoo gewichtige aangelegenheid een zoo volledig mogelijk beeld krijgt van de hier bestaande wenschen.

Op gevaar af mij daarmede het ongenoegen op den hals te halen, o. a. van den vorigen spreker, wil ik aanvankelijk uiting te geven aan mijn groote teleurstelling over de wijze, waarop met de aanhangige voorstellen is gehandeld. In-stede van het oordeel van den Volksraad te vragen, alvorens het op Indië betrekking hebbend gedeelte der wijzigingen in den Ministerraad tot wetsvoorstellen werden geformuleerd, heeft men een anderen weg gevolgd. De voorstellen van wet zijn nu eerst aan de Staten-Generaal ingediend en daarna is het oordeel van ons College gevraagd. In het afdeeliningsverslag is deze gang van zaken verdedigd met een beroep op de rijpheid voor openbare behandeling in den Volksraad, waarin de voorstellen pas kwamen te verkeerren, nadat de Raad van State daarover zijn advies had uitgebracht. Voor dit argument zou wat te zeggen zijn, indien niet de Volksraad zelf een adviseerend — geen beslissend — college was. De openbare behandeling van voorontwerpen van wet door dit college kan dan ook, naar het mij voorkomt, geen andere strekking en geen andere beteekenis hebben, dan bij te dragen tot dien staat van rijpheid, waarin de definitieve voorstellen moeten verkeren, om aan de Staten-Generaal ter behandeling en beslissing te kunnen worden voorgelegd.

Nu echter heeft bij de formuleering van die definitieve voorstellen het oordeel van den Volksraad geen punt van overweging kunnen vormen, omdat nagelaten werd dat oordeel intijds te vragen.

Aan een onopzettelijk verzuim kan hierbij bezwaarlijk worden gedacht. De onderstelling ligt dus voor de hand, dat aan het advies van den Volksraad door den Ministerraad geen behoefte werd gevoeld, omdat men in dien Raad, ten aanzien van het op Indië betrekking hebbend gedeelte der voorgestelde wijzigingen, van oordeel was zich reeds een gevestigde overtuiging te hebben gevormd.

Is die onderstelling juist, dan kan de kans niet hoog worden aangeslagen, dat alsnog de door dit college kenbaar te maken wenschen in de reeds ingediende ministerieele voorstellen zullen worden verwerkt. Maar indien het Nederlandsche Kabinet niet van zins blijkt zich den tolk te maken van de hier uitgesproken verlangens, dan zal, onder de huidige verhoudingen, de kans al zeer gering zijn, dat voor de verwezenlijking dier verlangens in de 2e Kamer eene meerderheid zal zijn te vinden — te minder waar een natuurlijke verdediger daarvoor niet op de bres zal staan.

Mijn geacht medelid, de heer Bergmeijer, werpt tegen, dat indien in den boezem van den Ministerraad de behoefte

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(OPPERMANN.)

aan het advies van den Volksraad niet werd gevoeld, het er weinig toe doet of dit advies dan wordt uitgebracht voor of na de formulering van de definitieve ontwerpen. In beide gevallen toch zal de kans dan gering zijn, dat de Nederlandsche Regeering geneigd zal worden bevonden de in het advies uitgedrukte Indische verlangens te verwezenlijken.

Op het eerste gezicht lijkt deze tegenwerping volmaakt juist. Maar wordt daarbij wel voldoende rekening gehouden met algemeen menselijke eigenschappen? Het is immers een haast dagelijks voor ieder waarneembaar verschijnsel, dat het moeilijker wordt op eene meening geheel of ten deele terug te komen, naarmate men daaraan meer openbaarheid en vastere vorm heeft gegeven. Is het op zichzelf al moeilijk, om een tot rijper oordeel gekomen persoon tot eene andere zienswijze, maar vooral tot de erkenning daarvan, te brengen — dit wordt in de meeste gevallen bijna eene onmogelijkheid, indien hij aan die zienswijze reeds openbare uiting en vorm heeft gegeven.

Er is weinig ruimte voor de onderstelling, dat Regeeringspersonen in dit opzicht eene afwijking zouden vertoonen. Integendeel wordt juist van de Regeering als onpersoonlijk begrip verwacht, dat Zij niet voetstoots afwijkt van Hare uit Regeeringsstukken reeds blijkens opvattingen, onverschillig of tot de vorming dier opvattingen raadgevende personen of lichamen al dan niet hebben medegewerkt.

Ik beschouw dan ook de indiening thans van deze voorstellen aan ons college, minder als een bewijs, dat het Opperbestuur een advies van ons waardeert, dan wel als een blijk van deferentie voor de Staten-Generaal, waar bij herhaling te kennen is gegeven, dat op het oordeel van den Volksraad prijs wordt gesteld.

De Memorie van Antwoord heeft mij van de onjuistheid van mijn opvatting niet kunnen overtuigen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik stap nu van dit onderwerp af, om enkele beschouwingen te wijden aan de voorstellen zelf.

De uiterst sobere toelichting, die ons aanvankelijk van Regeeringswege werd en die in geen goede verhouding staat tot het gewicht van het onderwerp, zou mij voor eene bespreking niet voldoende aangrijpingspunten hebben geleverd, ware het niet, dat ons dezer dagen middels de pers eene meer uitvoerige toelichting toekwam, uitvoeriger ook, dan de Memorie van Antwoord verschaft. Deze supprimeert het laatste, maar daarom niet onbelangrijkste deel der op Indië betrekking hebbende toelichtingen. In het voorbijgaan kan ik niet nalaten er mijne verwondering over uit te spreken, dat zelfs de Regeering die meer uitvoerige toelichtingen uit de dagbladen heeft moeten vernemen. De Minister heeft het dus blijkbaar niet noodig gevonden, om den woordelijken en volledige tekst der toelichtingen met spoed per post na te zenden.

Behalve uit het voorgestelde artikel 62, blijkt dan uit de in de dagbladen aangetroffen toelichting, dat het aller-

minst de bedoeling is de Kroon als wetgeefster voor Indië uit te schakelen. Artikel 56 toch, zal voor Indië van toepassing blijven en dan ten aanzien van onderwerpen, die niet uitsluitend op de inwendige aangelegenheden van Indië betrekking hebben. Ik lees in die toelichting nl. het volgende:

„Artikel 62 beperkt de bevoegdheid des Konings, om inwendige aangelegenheden der koloniën te regelen, tot uitdrukkelijk bij de wet aan te wijzen onderwerpen. Ten aanzien van onderwerpen, die niet uitsluitend op de bedoelde inwendige aangelegenheden betrekking hebben, blijft de algemeene bevoegdheid tot het vaststellen van algemeene maatregelen van bestuur, gegrond in art. 56 der Grondwet, onaangetaast”.

De Herzieningscommissie daarentegen, die aan de Kroon geen wetgevende bevoegdheid ten aanzien van Indië wil toegekend zien, wenscht art. 56 niet voor Indië verbindend te verklaren en wil de regeling van onderwerpen, waarbij de belangen van het Koninkrijk betrokken zijn, overlaten aan de wetgevende macht in Nederland.

Nu zullen er tal van zaken zijn, die niet uitsluitend betrekking hebben op de inwendige aangelegenheden van Indië en die ook niet kunnen worden gerangschikt onder dezulke, waarbij de belangen van het Koninkrijk zijn betrokken.

Verwezenlijking van de voorstellen der herzieningscommissie zou in een concreet geval dan ook wel eens kunnen leiden tot eenige moeilijkheid bij de beantwoording van de vraag of het onderwerp in kwestie in aanmerking komt voor regeling door de wet dan wel door de in Indië gevestigde organen. Zou de wetgevende macht in Nederland haar tot nog toe gevolgde gedragslijn getrouw blijven, dan zouden dergelijke onderwerpen slechts bij hooge uitzondering tot hare bevoegdheidsfeer worden gerekend en dus als regel worden toegewezen aan de in Indië zetende organen.

Het voor ons liggend ministerieel ontwerp daarentegen wenscht in gevallen als de bedoelde, op grond van art. 56, de algemeene bevoegdheid des Konings tot het vaststellen van algemeene maatregelen van bestuur onaangetaast te laten. Behalve dus, ingevolge art. 62, ten aanzien van bij de wet aangewezen onderwerpen van inwendigen aard, blijft de Kroon volgens deze voorstellen, op grond van art. 56, wetgeefster voor tal van zaken, die hoewel niet uitsluitend van inwendigen aard, toch veelal van overheerschend Indisch belang zullen blijken.

Maar dan zal men hebben te rekenen met de mogelijkheid, dat de niet altijd nauwkeurig aan te geven grens tusschen inwendige en niet-uitsluitend-inwendige aangelegenheden door de Kroon heel wijd om zich heen zal worden getrokken.

In tegenstelling toch met de wetgevende macht in Nederland, die alleen dan Indische zaken aan zich trok, indien

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(OPPERMANN.)

de behoefte aan regeling door de wet afdoende was gebleken, vertoonde de Kroon veelal neiging zich tot in bijzonderheden in te laten met aangelegenheden, die vermoedelijk even goed, maar zeker veel sneller, in Indië zelf geregeld hadden kunnen worden. En die neiging zal waarschijnlijk bij de voorgestelde nieuwe verhoudingen, eer een tendenz vertoonen tot toename dan tot vermindering, wat niet in het belang zal zijn van den rustigen gang van zaken.

Immers, wanneer een zeer belangrijk deel van de wetgevende bevoegdheden, die thans nog bij de Kroon berusten, door de in art. 62 bedoelde wet aan de in Indië gevestigde organen zal zijn overgedragen, dan beteekent dit voor den Minister eene niet onbelangrijke beperking van macht, waaronder het gewicht van het ambt onvoorwaardelijk moet lijden. En nu behoeft men geen vooruitzienden blik te hebben om te verwachten, dat van het ministerie pogingen zullen uitgaan om zoo min mogelijk terrein af te staan, — van uit Indië om zoo veel mogelijk naar zich toe te halen: de gewone strijd om bevoegdheden — maar hier tevens strijd om het overwicht — tusschen gezagsorganen in een staatsverband. En deze strijd wordt mogelijk gemaakt en zal bij herhaling opleven, omdat het niet mogelijk zal blijken een bruikbare formule te vinden, die nauwkeurig de scheidingslijn aangeeft tusschen inwendige en niet-uitsluitend-inwendige aangelegenheden. Zaken, die op het eerste gezicht van inwendigen aard lijken, zullen niet zelden bij nauwkeuriger beschouwing aangrijpingspunten leveren voor de opvatting, dat zij met evenveel recht kunnen worden gerangschikt onder de niet-uitsluitend-inwendige.

Het lijkt mij niet twijfelachtig, wie op den duur in dezen strijd het veld zal moeten ruimen: het zal de Minister wezen. Maar die strijd kan niettemin van langen duur zijn, wat ik niet bevorderlijk kan achten voor de rustige ontwikkeling van deze gewesten.

Ik zie in deze voorstellen, waarbij aan den Minister nog zoo'n groote invloed op de wetgeving voor Indië blijft ingeruimd, een streven om in de grondwet tot uitdrukking te brengen de groote voorzichtigheid, die geboden wordt geacht bij het verleenen van autonomie aan deze landen. Uit het oog wordt daarbij verloren, dat al te groote voorzichtigheid bij de invoering van als noodzakelijk gevoelde hervormingen op den langen duur niet zelden juist een gevaar is gebleken. Les extrêmes se touchent. Zou dat ook niet in de staatkunde opgaan?

In beginsel heb ik er desnoods geen overwegend bezwaar tegen, dat de Grondwet de mogelijkheid openlaat om de Kroon als wetgeefster over Indië te behouden ten aanzien van bepaaldelijk bij de wet aangeduide onderwerpen. Echter zou ik daaronder nu juist niet gerangschikt willen zien aangelegenheden van inwendigen aard. Maar in ieder geval moet dan het achterdeurtje — art. 56 — onvoorwaardelijk worden dichtgespijkerd. Anders is de mogelijkheid volstrekt niet uitgesloten, dat de Kroon

daardoor binnentreedt als wetgeefster voor tal van Indische aangelegenheden.

Een volgend punt, dat ik bespreken wil is de mogelijkheid van het zenden van afgevaardigden naar de Staten-Generaal.

De slotalinea van art. 131 R. R. kent den Volksraad de bevoegdheid toe, om de belangen van Indië en zijne ingezetenen voor te staan o. a. bij de Staten-Generaal. Indien de bedoeling heeft voorgezeten het recht toe te kennen, om die belangen ook mondeling te doen voorstaan, dan kan die clausule eerst ten volle tot haar recht komen, wanneer de hiertoe af te vaardigen leden toegang verkrijgen tot de vergaderingen der Staten-Generaal, om aldaar die belangen voor te dragen. Zij zullen derhalve in die vergaderingen ook het woord moeten kunnen voeren en inlichtingen kunnen geven. Deze mogelijkheid moet echter de Grondwet openen, wat in de aanhangige voorstellen geschiedt.

De bedoeling van het zenden van zoodanige afgevaardigden naar de Staten-Generaal, gelijk ook door de herzieningse commissie wordt bepleit, kan m. i. geen andere zijn, dan Indië de gelegenheid te geven eene veelzijdige voorlichting te verschaffen door het gesproken woord van mannen van allerlei richting en landaard en met volledige zaakkennis en ondervinding omtrent Indië toegerust. De individuele leden van het Parlement worden dan beter dan tot nog toe het geval is geweest in staat gesteld zich een oordeel te vormen omtrent Indische vraagstukken, die geheel buiten hun gezichts- en belangstellingskring liggen.

Ik veroorloof mij in dit opzicht dan ook eene andere meening te zijn toegedaan, dan mijn geacht medelid de heer Galestin, en geloof, dat er van zoodanige afgevaardigden wel degelijk invloed zou kunnen uitgaan. De moeilijkheden, die hij daarvan in de praktijk voorziet, zullen m. i. wel te ondervangen zijn. Ten aanzien van de vraag, hoe de verhouding en de verantwoordelijkheid van den Minister tegenover zoodanige afgevaardigden zal zijn, mag ik er misschien op wijzen, dat zij geen lid zijn van de Staten-Generaal en er dus van eene verantwoordelijkheid van den Minister tegenover hen nooit sprake zal kunnen zijn, nog afgescheiden van de omstandigheid, dat naar ik vermeen de ministerieele verantwoordelijkheid nimmer in dien zin mag worden uitgelegd, alsof de Minister aan elk der leden individueel van de Staten-Generaal rekenschap van zijn daden verschuldigd zou zijn.

Hoewel ik met de redactie van het amendement-Cramer c. s. niet in allen deele instem en ik daarvoor de medeverantwoordelijkheid niet aanvaard, ga ik met het daarin uitgedrukt verlangen volkomen accoord en zal ik er mijn stem aan geven.

Is het dus voor het zooveen vermelde doel niet noodig die afgevaardigden ook een stem te geven in de Kamer waar zij het woord zullen voeren, zulks is zelfs bepaald ongewenscht, omdat dan het oorspronkelijk beoogde

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(OPPERMANN.)

doel niet zonde worden bereikt. Want als stem-hebbende afgevaardigden zouden niet worden gezonden mannen van allerlei richting, maar meer in 't bijzonder zij, die ten aanzien van het aanhangige wetsontwerp de vertolkers zouden zijn van het gevoelen der Volksraadsmeerderheid. De gewenschte veelzijdigheid van voorlichting zoude dan allermintst worden bereikt.

En zouden die afgevaardigden dan nog bovendien worden gezonden tot een zoo belangrijk aantal van $\frac{1}{5}$ van het getal leden van elk der beide Kamers, dan zou dit bij de machtsverhouding der politieke partijen in Nederland niets meer, maar ook niets minder beteekenen, dan dat de meerderheid in den Volksraad haar zin in de meeste gevallen zou kunnen doordrijven.

Waar blijft dan het vernietigingsrecht der Staten-Generaal van Indische wetten op grond van strijdigheid met de belangen van het rijk? Maar ook, wat zou er dan overblijven van de bevoegdheid van de Staten-Generaal tot regeling van onderwerpen, bij grondwet of wet aangeduid?

Een ernstig conflict met het moederland zou op den duur niet uit kunnen blijven. Het amendement op de art. 81, 82 en 93, hoe onschuldig ook toegelicht, vormt in wezen een rechtstreeksch aanslag op het daadwerkelijke toezicht, dat de Staten-Generaal voorloopig op het Indische bestuursbeleid behoort te blijven behouden.

En wil men er in zien het embryo van een toekomstig staatsparlement, dan lijkt mij de constructie al evenmin gelukkig gekozen. Dit onderwerp valt echter geheel buiten de orde, zoodat er niet verder op zal worden ingegaan. Ik zal mijn stem aan dit amendement moeten onthouden.

Thans de andere door mijne geachte medeleden, de heeren Van Hinloopen Labberton e. s., ingediende amendementen.

Uit hetgeen door mij reeds in het midden werd gebracht blijkt wel, dat ik, ten aanzien van deze grondwetsherziening, in hoofdzaak sta op de basis van de herzieningscommissie. Daaruit volgt, dat ik met de strekking van de amendementen op art. 61 en 62 wel kan meegaan. Echter vormt het woord Indonesia in beide amendementen voor mij een onoverkomelijk bezwaar, daar ik onder geen enkel voorbehoud afstand zou willen doen van den term Nederlandsch-Indië.

Maar bovendien is bij mij ernstige twijfel gerezen aan de bruikbaarheid uit een oogpunt van redactie — ook der overige amendementen dier geachte leden — indien daaraan de uiterst strenge toets wordt aangelegd, bij grondwetsartikelen zoo noodig.

Voor al waar, gelijk in casu het geval is, al wat op Indië betrekking heeft, niet is ondergebracht in een afzonderlijk hoofdstuk, wordt het redigeeren van amendementen een uiterst moeilijke zaak, daar niet voldoende overzien kan worden, welken invloed de voorgestelde redactie kan hebben op andere artikelen. Daartoe is de tijd van voorbereiding ontoereikend geweest. Maar bovendien is dat overzicht bepaaldelijk uitgesloten ten aanzien van de andere door de Nederlandsche Regeering voorgestelde wijzigingen, om de

eenvoudige reden dat wij met die voorstellen niet bekend zijn. De draagwijdte van de amendementen, zooals alhier geredigeerd, kunnen derhalve onmogelijk door ons worden beoordeeld. En waar in grondwetsartikelen, gelijk de eerste ondertekenaar gisteren zelf terecht heeft opgemerkt, elke uitdrukking met zorg dient te worden gekozen, elk woordje niet zelden een geschiedenis heeft, daar komt het mij voor, dat het verstandiger ware geweest, indien de voorstellers hunne wenschen hadden kenbaar gemaakt in den vorm van even zorgvuldig geredigeerde moties. Uit die moties zouden de bevoegde machten in Nederland dan precies kunnen weten wat door de meerderheid in den Volksraad gewenscht wordt en zouden zij, aan de hand daarvan, de noodige redactiewijzigingen in de artikelen kunnen aanbrengen. Een werk dat trouwens, naar het mij voorkomt, voorloopig aan de Nederlandsche wetgevende macht beter toevertrouwd is dan aan ons. Het gevaar van verwerping der amendementen wegens onbruikbaarheid — dus niet vanwege de strekking, — wordt dan tevens bezworen.

Maar of inderdaad aan de redactie dier amendementen wel die uiterste zorg is besteed, zooals de eerste ondertekenaar ons wil doen gelooven, en of de voorstellers de strekking van hunne amendementen wel voldoende overzien, meen ik in twijfel te moeten trekken.

Ter illustratie wil ik enkele grepen doen.

Amendement 1b van stuk 3 introduceert de term „zelfstandige staatsdeelen” voor Indië, Curaçao en Suriname. Gelijk een der vorige sprekers gisteren reeds heeft opgemerkt, geeft die term een volkomen onjuist beeld van de ware verhoudingen, zelfs al zouden, wat Indië betreft, de voorstellen der herzieningscommissie al dadelijk in haar geheel worden aanvaard. Die term is voorts niet te rijmen met de overige amendementen der voorstellers, omdat, ook bij verwezenlijking van de daarin neergelegde wenschen, van Indië nog volstrekt niet gezegd kan worden, dat het vormt een „zelfstandig staatsdeel”.

Maar bovendien wordt door de voorstellers eene beslissing uitgelokt, ook ten aanzien van Suriname en Curaçao, zonder te weten hoe de toestanden en verhoudingen zich aldaar hebben ontwikkeld en ook zonder te weten of daar de wenschen volkomen parallel gaan aan de Indische, — derhalve zonder kennis van zaken: hetzelfde argument, dat door hen — en niet ten onrechte — juist meermalen wordt uitgespeeld tegen de voortdurende inmenging van Kroon en Parlement in Indische aangelegenheden.

Amendement 1d van stuk 3 beoogt art. 183 te doen luiden: „De dienstplichtigen ter zee zijn bestemd om te dienen in en buiten Europa. Aan den dienst, door hen in andere werelddeelen te vervullen, worden door de wet voordeelen verbonden”.

Wanneer dus een der oorlogsschepen bij een oefeningsreis, dan wel voor vlagvertoon enkele Noord-Amerikaanse havens, bijv. New-York, Boston, e. a. aandoet, dan moet dit een grond vormen voor het toekennen van voordeelen voor de aan boord zich bevindende zeemiliciens. Als dat de be-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(OPPERMANN.)

doeling is van de voorstellers, dan wil ik alleen maar zeggen, dat mij niet duidelijk is waarom zij onderscheid gemaakt willen zien tusschen een oefeningsreis in Noord-Amerikaansche en een in Europeesche wateren. Maar — en daar gaat het om — de voorstellers treden hier in bevoegdheden van de Nederlandsche wetgevende macht ten aanzien van een zuiver Nederlandsche inwendige aangelegenheid, waarmee de Volksraad toch zeker geen bemoeienis kan hebben.

Ben ik nu niet gerechtigd mij ernstig af te vragen, of de voorstellers zelve de draagwijdte van hunne amendementen wel geheel overzien, wanneer de bloote weglating van enkele woordjes tot dergelijke gevolgtrekkingen kan leiden?

Over de strekking van het amendement op art. 184 zal ik niet veel in het midden brengen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Art. 183 zegt U? Daarop is toch geen amendement?

De Voorzitter: Jawel, dat is sterk! Amendement 1, sub *d* op stuk 3.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Weet U dat zelf niet?

De heer Oppermann: Persoonlijk ben ik sterk gekant tegen het daarin neergelegde beginsel, omdat mij dat onjuist voorkomt. Ik kan niet inzien, waarom de grondwet een ernstige belemmering moet opwerpen tegen het vrije gebruik van de weermacht, ten einde steun te verleen aan die deelen van het Koninkrijk, die in tijden van oorlog of oorlogsgevaar daaraan behoefte zouden kunnen hebben. Het zou inderdaad een voor ons nationaal bewustzijn verheffend schouwspel vormen, indien — wat de Hemel moge verhoe-den — te eeniger tijd een deel van het Koninkrijk in een strijd tegen overmacht zoude dreigen ten onder te gaan, zonder dat de andere deelen een hand zouden uitsteken, om dat gevaar voor het geheel te helpen afwenden!

De heer Van Hinloopen Labberton: Maar vrijwillig!

De heer Oppermann: Waar zulke hooge belangen voor het geheel op het spel kunnen staan — en welke belangen dat zijn zou men kunnen vragen aan de thans onderliggende partij in Europa — daar behooren overwegingen als die, welke blijkbaar het uitgangspunt tot dit amendement hebben gevormd, terug te treden. Veeleer had van hier uit een aandrang behooren uit te gaan om wijziging van art. 184 in den geest als in 1887 door de Regeering werd voorgesteld en waardoor de Nederlandsche dienstplichtigen te land niet dan krachtens een wet buiten Europa zouden kunnen worden gezonden. De mogelijkheid zou dan geopend zijn, om in het komende conflict in den Stillen Oceaan minder slecht op gebeurlijkheden te zijn voorbereid, dan gedurende de achter ons liggende oorlogsjaren het geval is geweest.

(OPPERMANN, VAN DER JAGT.)

Insteede hiervan wil men nu zelfs de zeemilitie in het verbod tot niet-vrijwillige uitzending naar Oost- en West-Indië betrekken. Meer zal ik niet zeggen van de strekking, om even de redactie onder de loupe te nemen.

En dan valt het al dadelijk op, dat het voorgestelde artikel 184 in strijd komt met het voorgaande art. 183, waarin nadrukkelijk staat, dat de dienstplichtigen ter zee bestemd zijn om te dienen in en buiten Europa. Het kan toch niet de bedoeling van de voorstellers zijn, dat, om maar weer het straks gekozen voorbeeld te nemen, bij een oefeningsreis in den Atlantischen Oceaan wel alle havens van Noord- en Zuid-Amerika zouden kunnen worden aangedaan, maar dat voor het aandoen van Paramaribo en Willemstad de toestemming der aan boord zijnde zeemiliciens noodig zou zijn. Ook zouden onze oorlogsschepen, met militie aan boord, dan vrijelijk gezonden kunnen worden naar China, Japan, Australië, Singapore, maar daarbij geen Nederlandsch-Indische havens kunnen aandoen, tenzij te voren de miliciens daarin hadden toegestemd.

Dat de gekozen redactie niet uitsluit, om mogelijkerwijs de binnenkort in Suriname en Curaçao in te stellen militie over en weer, zonder toestemming der betrokkenen, uit te zenden wil ik nog daar laten, al ligt zulks toch zeker niet in de lijn van de voorstellers. Echter hoe men in Suriname en Curaçao over deze voor die koloniën minstens van evenveel belang zijnde wijzigingen denkt, wordt maar weer niet gevraagd.

Mijnheer de Voorzitter! Uit het vorengesegde blijkt wel, dat groote omzichtigheid geboden is ten aanzien van de amendementen, die ik ter sprake bracht. Bij mij is het vertrouwen aan het wankelen gebracht in de bruikbaarheid ervan, zoodat ik tot mijn leedwezen mijn stem eraan zal moeten onthouden.

De heer Van der Jagt: Mijnheer de Voorzitter! Er zijn in den boezem van de Schakelcommissie bij de behandeling van het voorstel Van Hinloopen Labberton inzake Grondwetswijziging (ond. 13, 2e gew. zitting 1920) uit te stellen en voor te leggen aan den nieuwen Volksraad. Ik kan mij bij die stemmen geheel aansluiten. Het ware ook m.i. beter geweest, wanneer de behandeling van deze hoogst belangrijke materie werd overgedragen aan den nieuw in te stellen Volksraad en niet aan dezen demissionairen.

Er zijn in de laatste jaren zulke gewichtige dingen gebeurd, er hebben zulke ingrijpende veranderingen plaats gehad in het staatsbestel van alle landen, over de geheele wereld, waaraan ook Nederlandsch-Indië niet is ontkomen, dat ik van meening ben, dat de tegenwoordige Volksraad daartegenover minder actueel staat dan de komende. Bovendien zijn in de samenstelling van dezen demissionairen Volksraad fouten gemaakt, die bij den nieuwen zoo veel mogelijk zijn vermeden.

Had men de behandeling van het ontwerp overgelaten aan den nieuwen Volksraad, dan zou ook vermeden zijn,

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN DER JAGT.)

wat ik acht een zeer kapitale fout, de overijling, waarmede wij nu tewerk moeten gaan. Dit klemt zoo, waar het hier een hoogst belangrijk onderwerp geldt, n.l. niet minder dan de herziening van de grondwet. De groote overijling is ook te voorschijn gekomen bij het seinen van het heele Afdeelvingsverslag naar Nederland. Daarbij treft mij tevens iets onlogisch en dat is, dat de Regeering wel het Afdeelvingsverslag heeft geseind, maar niet het antwoord heeft afgewacht en dat Zij ons intusschen Haar Memorie van Antwoord heeft toegezonden. Dit heeft mij bevreemd en zeer zeker ook het publiek, dat den gang van zaken in de bladen volgt. Er rust ten aanzien van ons college thans een odium van overhaasting en oppervlakkigheid op de behandeling van dit hoogst belangrijke onderwerp, welk odium tot in de verre toekomst zijn nawerking zal blijven behouden. De overijling treft vooral ons leden, die uit het binnenland komen en ons met veel moeite losmaken van onze overstelpende ambtelijke bezigheden om naar Batavia te komen en de zitting bij te wonen. Nu ook weer hebben wij gevolg gegeven aan Uw telegram, Mijnheer de Voorzitter, en zijn hierheen opgekomen. Doch eerst Zondag kwam de Memorie van Antwoord van de Regeering af, Maandagavond las ik deze voor het eerst en wel in de bladen en reeds den volgenden dag werd het ontwerp in openbare behandeling genomen. Ik behoef niet verder te gaan om aan te duiden, dat dit geen manier van behandeling dezer materie is. Wij zijn toch al zoo gehandicapt in het binnenland. Wij hebben er geene bronnen voor nadere studie tot onze beschikking en hebben er geen geestverwanten om de zaak mee te bespreken. Juist de stemmen uit het binnenland, Mijnheer de Voorzitter, zijn die waarop het aankomt. Te veel worden de zaken, de Regeering dezer landen betreffende, opgelost door Batavia en omstreken en hieruit is reeds menig onheil voortgekomen.

Voor zoover ik nu in staat ben na de geschetste korte, gebrekkige voorbereiding het ontwerp te beoordeelen, kan ik niet anders, dan mijn adhesie eraan geven. De wijzigingen, zooals door de Regeering geformuleerd, zijn sober en zakelijk, blijkbaar goed en volkomen overdacht, zijn geheel passende in zin en redactie van onze bestaande grondwet. Zij zijn daarbij elastisch genoeg en houden rekening niet alleen met het heden, maar ook met de afzienbare toekomst. Ze bieden, hoe zeer beknopt, voldoende ruimte, opdat de nieuwe wetten en verordeningen erin kunnen emaneren.

Ik durf dan ook zeggen, dat de ons voorgelegde wijzigingen de gegevens bevatten, teneinde afdoende tegemoet te komen aan de wenschen, ook hier in den Raad geuit en welke desiderata door de Regeering zijn uitgesproken in den geleidebrief, waarbij zij het ontwerp aan den Volksraad heeft toegezonden. Ze luiden aldus:

1o. dat zowel wetgeving als bestuur zooveel mogelijk worden gelegd in handen van in Indië zelf zetelende lichamen en overheden;

2o. dat aan de bevolking van Indië een zoo groot mogelijke invloed op de samenstelling dier lichamen wordt toegekend;

3o. dat daadwerkelijk toezicht van de Staten-Generaal op het Indisch bestuursbeleid behouden blijft.

Ik heb inderdaad de overtuiging, Mijnheer de Voorzitter, dat aan die wenschen zal worden tegemoet gekomen in voldoende, ja zelfs in afdoende mate. Ik kan ook meegaan met de Regeering, waar Zij meent, dat Haar geen verwijt treft in de voorbehandeling, die dit ontwerp heeft ondergaan in Nederland en hier te lande. De heer Bergmeijer heeft het zooveel ook reeds uiteengezet, dat de Regeering niet anders had kunnen doen, dan Zij heeft gedaan. Haar goeden wil dient in deze te worden voorop gezet en met de bezwaren van den praktischen gang van zaken te worden rekening gehouden. Alleen de Minister heeft den schijn tegen zich en het zal zaak zijn, dat hij ook den schijn in de toekomst weet te vermijden.

Terecht ook wijst de Regeering af de gedachte, die in het Afdeelvingsverslag en hier bepleit is door sommige leden, dat aan deze grondwetsherziening dienen ten grondslag te liggen de besluiten van de Herzieningscommissie. De heer Van Hinloopen Labberton heeft ons gisteren mede de noodzakelijkheid daarvan trachten aan te toonen en beweerd, dat nagenoeg alle Indiërs, op een gering aantal na, het hiermede eens zullen zijn. Ik heb reeds bij interruptie te kennen gegeven, dat ik tegen die bewering protesteer. Alle Indiërs, Mijnheer de Voorzitter, daaronder verstaat de heer Van Hinloopen Labberton toch zeker niet de millioenen-massa van de inlandsche bevolking, want die millioenen-massa is nog totaal onkundig van de grondwet en niet minder van deze grondwetsherziening. Ze is voor het grootste gedeelte, voor 98%, nog analphabeet. Er blijft dus dan nog een zeer klein gedeelte over, n.l. het intellectuele deel van de inlandsche bevolking en een deel der Europeanen en zelfs daarvan is het nog maar een kleine fractie, die belang stelt in de zaak en er min of meer verstand van heeft.

Het is ook gebleken, Mijnheer de Voorzitter, dat in de pers nog nergens de Herzieningscommissie is ter sprake gebracht, dat het publiek erover van gedachten heeft gewisseld.

Evenmin heeft de Volksraad zich reeds over het resultaat der Herzieningscommissie uitgesproken. Het zou bijgevolg onlogisch en onverantwoordelijk zijn, wanneer zonder meer de Regeering de zienswijze der Commissie had overgenomen en ten grondslag gelegd aan deze belangrijke wijziging onzer grondwet.

De heer Van Hinloopen Labberton heeft verder gemeend de Regeering te moeten aanvallen, waar Zij ons schrijft, dat aan deze zaak nog vastzit eene vertrouwelijke correspondentie met de Nederlandsche Regeering. Ik zou willen vragen, waar de heer Van Hinloopen Labberton dat recht vandaan haalt. De Regeering is zoo eerlijk

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN DER JAGT.)

geweest om van de vertrouwelijke gedachtenwisseling gewag te maken. Zij had het ook evengoed kunnen verzwijgen en nu komt de heer Van Hinloopen Labberton en vraagt: deel ons den inhoud dier vertrouwelijke en geheime brieven ook mede. Wanneer wij dit nu eischen omtrent alle onderwerpen, die ons worden voorgelegd. Mijnheer de Voorzitter, wanneer wij eischen, dat ons wordt overgelegd de onderlinge correspondentie van diverse autoriteiten en die met de Regeering, van alle voorstellen en onderwerpen, die aan den Volksraad voor advies worden voorgelegd, dan zou ik willen vragen, waar blijft onze tijd om dit alles te overzien en te behandelen en waar blijft onze onbevangenheid.

Bovendien ontzeg ik den heer Van Hinloopen Labberton het recht om de Regeering te willen dwingen vertrouwelijke of geheime stukken te openbaren. Dat kan alleen de Regeering zelve beoordeelen. Evenzeer als ik de Regeering het recht ontzeg om zaken uit de huishouding van den heer Van Hinloopen Labberton te openbaren. De noodzakelijkheid daarvan kan de heer Van Hinloopen Labberton alleen beoordeelen. Iedereen wascht zijn vuile wasch ook bij zich thuis.

De heer Van Hinloopen Labberton: Is die correspondentie altijd vuile wasch?

De heer Van der Jagt: Het kan best zijn, dat er vuile wasch tusschen zit.

De heer Van Hinloopen Labberton: Maar U zet het al vast voorop!

De heer Van der Jagt: De heer Van Hinloopen Labberton is wel zoo wijs eerst wanneer zijne vuilgeworden „toetoepe" frisch zijn gewasschen en netjes opgestreken, ermee in het openbaar te verschijnen.

Thans, Mijnheer de Voorzitter, kom ik tot het amendement met betrekking tot alinea 1 van art. 6. Het spijt mij, dat ik juist in dit geval met den voorsteller, den heer 's Jacob c.s., wiens zienswijze ik anders reeds vaak en gaarne deelde, niet kan meegaan.

Het amendement is hier gisteren rondgedeeld en ik heb er nog eens over nagedacht. Het is mij, te bindend waar het mij voorkomt, dat de kwestie van het Nederlander-schap, van het onderdaanschap, van het ingezetenschap, eene netelige en ingewikkelde is. Ik denk nu alleen maar aan mijn ambtelijke ervaring; tot dusverre ben ik er niet wijs uit kunnen worden. U lacht er om, maar wanneer men met die begrippen te maken heeft als ambtenaar, dan staat men voor de praktische toepassing en de moeilijkheid ze uit elkaar te houden; zij grijpen zeer in en door elkaar. Ik ben niet in staat daaromtrent een staatkundig oordeel uit te brengen. Op mij maakt het den indruk, dat ook deze zaak door den Minister wel is overwogen, dat ze gewikt en gewogen is. Daarbij heeft de

Minister het groote voordeel, dat hij ver van het tooneel der actie staat, in een neutrale zône, en er zich een bezonken oordeel over heeft kunnen vormen. Hij heeft naast zich den Minister van Buitenlandsche Zaken en dit punt raakt in de eerste plaats het buitenland. Daarom acht ik het beter, dat de zaak ginds, in den Haag, wordt behandeld en afgedaan.

De heer Bergmeijer roerde zoo even in dit verband ook het onderdaanschap van de Chineezzen aan. Dat is op zichzelf reeds een belangrijk en lastig vraagstuk, waarover wij dagenlang bespiegelingen zouden kunnen houden.

Mijnheer de Voorzitter! Ook de heer Abdoel moeis heeft hier gisteren gesproken en de heer Bergmeijer heeft naar aanleiding daarvan reeds het noodige gezegd. Er is echter een punt, waarop ik nog even de aandacht zou willen vestigen, n.l. die uitdrukking van den heer Abdoel Moeis, waarin hij het weer had over de kapitalistische overheersching, de kapitalistische uitbuiting van Indië door het Westen. Nederland in dit geval, en onze Regeering, die daartegenover welwillend zou staan. De heer Abdoel Moeis vergeet daarbij, dat het kapitaal internationaal is, dat het zich overal kan vestigen, dus ook in Indië en dat nergens gevraagd wordt wie de bezitter is van den dollar, van den gulden, van de franc, die hier en daar ondernemingen op touw zet. Het staat den heer Abdoel Moeis en de zijnen geheel vrij hetzelfde te doen, ook bv. naar Nederland te reizen en daar de miljoenen weg te sleepen, zooals hij zegt dat anderen t. o. v. Indië doen. Niemand zal zich er tegen verzetten, wanneer de heeren daar winsten behalen. Ik heb echter hooren spreken van overmatige winsten; in sommige opzichten is dit juist. Die zijn ook hier gemaakt en vooral in dezen tijd van hoog-conjunctuur, maar uit de koopmansboeken ziet men, dat over het algemeen dat gemiddeld genomen, de winsten in bescheiden afmetingen zijn opgebracht. Bovendien, het kapitaal drijft geen philanthropie; het kapitaal komt hier om winsten te behalen en niet om vliegen en vlooien van het land weg te vangen. Dat doet de Inlandsche kapitalist nog veel minder dan de Westersche.

De heer Abdoel Moeis — ik heb het tot mijn genoegen gehoord — is tot de conclusie gekomen, dat de Europeanen voorloopig nog voor Indië onmisbaar zijn. De heer Abdoel Moeis zal binnenkort den Volksraad verlaten en was het alleen maar, dat hij gedurende de laatste drie jaren tot de ontdekking is gekomen van deze waarheid, dan ben ik dankbaar, dat hij daarmede naar huis gaat; dan zijn deze drie jaren voor hem niet zonder nut voorbijgegaan.

De heer Abdoel Moeis: Dat heb ik altijd gemeend!

De heer Van der Jagt: U hebt zich hier nooit zoo uitgesproken, mijnheer Abdoel Moeis!

Mijnheer de Voorzitter! Er is door de heeren Van Hinloopen Labberton, Cramer en anderen een voorstel belichaamd

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN DER JAGT.)

in een amendement, waarbij zij pleiten voor vertegenwoordiging van Indië in de Staten-Generaal. Zij willen daaraan sturen gedeputeerden, die er bij gelegenheid opkomen voor de belangen van Indië. Dat is een goed idee en ik kan mij daarmee geheel vereenigen, maar ze komt mij fantastisch voor. Ik geloof, dat ze schipbreuk zal lijden op de practische uitvoering. Evenzeer als het noodig en nuttig is, dat wij Nederland op de hoogte houden van hetgeen hier gebeurt, evenzeer is het omgekeerde noodig, zoodat het ook zou kunnen gebeuren, dat er uit Nederland stemmen opgaan om in den Volksraad gedeputeerden te plaatsen.

Bovendien weet een ieder, dat wanneer men in Nederland vertoeft, men heel spoedig, laat ons zeggen 3 maanden, 6 maanden, buiten den gang van zaken staat, men niet meer op de hoogte is van de stroomingen, van den toestand in Indië, althans niet voldoende om een overwegende stem in het kapittel te brengen, een stem, die kan opwegen tegen die van andere adviseurs, die ten allen tijde ter beschikking staan van den Minister van Koloniën. Men zou deze gedeputeerden geregeld moeten vervangen door anderen; men zou moeten beginnen met twee schepen te charteren om doorlopend die gedeputeerden wederzijds heen en weer te brengen.

Ik herhaal: het plan is wel aardig, maar fantastisch.

De heer Van Hinloopen Labberton: Of afgekeurde oorlogsschepen!

De heer Van der Jagt: Dan hebben de heeren Van Hinloopen Labberton, Cramer en anderen zich verzet tegen het verder gebruik van het woord „kolonie” in onze wetgeving en in de eerste plaats in de grondwet. Ik geloof, dat ons begrip kolonie de beteekenis heeft van een deel van het Rijk, dat ver afgelegen is van het centrum, want er zijn andere eilanden buiten de Indische, die tot Nederland behooren. Deze zijn gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Nederland en daarom worden zij gerekend te behooren tot het Rijk in Europa en vallen niet onder de koloniën. Het woord kolonie berust dus hoofdzakelijk op den grooten afstand en op het verschil dat daardoor bestaat tusschen de bewoners en de toestanden op deze eilanden en het moederland. Het is merkwaardig, dat de heeren Van Hinloopen Labberton, Cramer en anderen, die zich stellen aan de spits van de beweging, van de evolutie, d. w. z. die wānen, dat zij staan aan de spits van de beweging, de evolutie, dat die heeren geen evolutie, geen voortgaande ontwikkeling toekennen aan het woord kolonie. Deze term heeft in de laatste jaren — en de openbare behandeling van zaken heeft het ook hier bewezen — in een snel tempo eene zeer gewijzigde en liberale beteekenis gekregen. Wanneer zij dat in het oog willen houden, wat voor bezwaar zou er dan tegen zijn om het woord kolonie verder te gebruiken? Zij moeten niet blijven hangen aan den klank, aan het uiterlijk, maar meer aandacht wijden aan de innerlijke beteekenis.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(VAN DER JAGT, SOETAN TOEMENGGONG.)

Dan is er nog de naam „Nederlandsch-Indië”. Het woord „Nederlandsch” moet voortaan wegblijven, zegt men. Het is net alsof de heeren aan dat woord een hekel hebben. Zij verzuimen intusschen om in de plaats daarvan iets anders te geven, dat in wetenschappelijke, politieke en andere beteekenis het woord eenigszins nabij komt. De woorden „Indonesia” en „Insulinde” zijn vage begrippen, gelijk ook de heer Galestin het gisteren reeds heeft gezegd. Hoort men het woord Nederlandsch-Indië, dan is men georiënteerd, het is een exact begrip, dat veel omvat. In het woord „Nederlandsch-Indië” zit een vaste traditie, zit historie, eene ontwikkeling van minstens drie eeuwen. Het woord werkt op ons in goeden zin ook stimulerend. Het heeft een goeden klank; er zit muziek in, niet alleen voor Nederland, maar ook voor Indië. Het brengt ons voor den geest een rijk verleden, groote daden en groote figuren, niet alleen van het Nederlandsche volk, maar ook van de volken hier te lande.

De heer Soetan Toemenggoeng: Mijnheer de Voorzitter! U zult het billijken dat ook ik heb getracht mij degelijk rekenschap te geven van de beteekenis der zeer belangrijke voorstellen, welke onze Volksraad aan het einde van zijn driejarigen termijn ter behandeling heeft gekregen, voorstellen, die al of niet zullen verwezenlijken wat wij, bezadigd denkende Indonesiërs, zoovele jaren hebben begeerd en nagestreefd: een stelsel van Zelfbestuur voor Indië of „Indonesia”, zooals wij het op het voetspoor van den veel verguisden en gesmaden, maar steeds onwrikbaar op zijn post staanden Nederlander, ons geachte medelid Van Hinloopen Labberton, gaarne zullen gaan noemen.

De heer Bergmeijer: Bravo!

De heer Soetan Toemenggoeng: Zeker, Mijnheer Bergmeijer, dat mag U uitroepen. Het zij mij even vergund te mogen herinneren aan het feit, dat de naam „bezittingen” als een directen weerslag op een door den heer Labberton gevestigde ideologie is te beschouwen, daar deze het eerst gedaan wist te krijgen, dat het hatefulijke „buitenbezittingen” door „buitengewesten” werd vervangen; ook den naam Indonesia of Noesa Hindia in het Maleisch zullen wij in eere houden.

Om nog even bij deze kwestie van naam te blijven, de heeren Bergmeijer en Van der Jagt kunnen niet inzien, waarom wij bezwaar hebben tegen de namen kolonie en Nederlandsch-Indië. De heer Bergmeijer zeide zeer terecht, dat dit een gevoels-kwestie is. Het is zeker een gevoelskwestie en in dit opzicht staan wij ver tegenover elkaar.

De heer Bergmeijer: Ik heb juist die gevoelskwestie aanvaard.

De heer Soetan Toemenggoeng: De heer Van

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(SOETAN TOEMENGGGOENG.)

der Jagt zeide, over den naam Nederlandsch-Indië spreken, dat daar muziek in zit. Ja zeker, maar het is Westersche muziek.

De heer Van der Jagt: En ik heb aangetoond, dat er ook Oostersche muziek in zit.

De heer Soetan Toemenggoeng: Oostersche muziek? Dat voel ik niet. U heeft een ander oordeel over Oostersche muziek dan ik.

De heer Van der Jagt: En U heeft een ander oordeel over Westersche muziek dan ik.

De heer Soetan Toemenggoeng: Ook is het niet te ontkennen, dat de heer Labberton een van de voornaamste personen is geweest, die als strijder voor de belangen van Indië de kwestie van de grondwetsherziening in dit college aan het rollen bracht. Met veel belangstelling volgden wij de behandeling daarvan in den Volksraad. Een gewichtig punt was het voor ons te weten, hoe de Volksraad daartegenover stond.

Naar aanleiding van de aanvallen van den heer Bergmeijer op den heer Labberton wil ik hier even als Inlandsch lid verklaren, niet om voor hem in de bres te springen, maar omdat het mijn plicht is, dat het Inlandsche weldenkende publiek vertrouwen stelt in hem en zijn arbeid voor ons zeer apprecieert.

De heer Koesoemo Joedo: Niet blindelings toch?

De heer Bergmeijer: Ik ken er heel wat, die er anders over denken.

De heer Soetan Toemenggoeng: Het weldenkende publiek doet dat niet blindelings. Ik zou hetgeen ik hier zeg kunnen bewijzen en als de heeren daar prijs op stellen zal ik die bewijzen opsommen. Ik vind het niet te prijzen dat er Europeanen zijn, die hun landgenooten, die voor onze belangen vechten, bespotten. Ik zou het juist voor Nederland en de Nederlanders een eer noemen, wanneer hier blijkt dat wij sommige hunner landgenooten dankbaar zijn en respect hebben voor wat zij voor onze belangen gedaan hebben.

De heer Bergmeijer: Vermeende belangen.

De heer Soetan Toemenggoeng: Neen, zuivere belangen, oprechte belangen. Het moet, volgens mijn meening, een eer zijn voor Nederland en de Nederlanders, wanneer zij gezien hebben, hoe groot de hulde was, die wij gebracht hebben aan Graaf van Limburg Styrum, voor zijn vertrek, bij het verlaten van ons Indië.

Ik wil thans verder op de eigenlijke kwestie ingaan.

Het voorstel is door den voorsteller, den heer Labberton ingetrokken, op het hooren van de tijding, dat de Hollandsche regeeringsvoorstellen aan onzen Raad om

advies zouden worden gezonden. Een zeer royale houding en bewijs van vertrouwen in den Hollandschen Minister-raad. Dat dit vertrouwen in belangrijke mate beschaamd is geworden hebben wij gisteren in niet onduidelijke woorden uit de rede van verschillende sprekers kunnen vernemen. Inderdaad, indien wij het voorstel Labberton en het ministerieel ontwerp naast elkander leggen kan onze keuze niet moeilijk zijn. Het eerste maakt de baan vrij voor een zelfbestuur onder het noodige toezicht van Nederland in den geest van de door alle Intellectueele Indonesiers zoo van harte toegejuichte voorstellen der Indische Herzieningscommissie onder voorzitterschap van den hooggeleerden Carpentier Alting, het tweede d. w. z. het ministerieele ontwerp is een halfslachtig herzieningsvoorstel, een aarzelende stap, schoorvoetend gezet in diezelfde richting. Aan het ministerieele ontwerp is geen smaak en heerlijkheid; noch enthousiasme, noch vertrouwen voor Hollands bedoelingen met Indonesia kan daardoor worden gewekt. Dit is een oordeel waartoe ik na rustige en ernstige bestudeering van het ingewikkelde onderwerp ben gekomen. Ik weet, dat mijne meening door mijn intellectueele landgenooten volkomen wordt gedeeld. Het is niet een persoonlijk gevoelen dat ik hier uitspreek, neen, ik geef weer wat in ons allen leeft. Ik kan mij overtuigd houden in dezen goed te zien en goed de algemeene gevoelens te peilen, omdat ik de gelegenheid heb gehad en te baat genomen om over deze zaak met vele kennissen, verscheidene leiders en vooraanstaanden van Inlandsche partijen van gedachten te wisselen. Wij allen, die de parlementaire ontwikkeling van Indonesia voorstaan, hopen dat eene staatsinrichting, in den geest van de voorstellen van de Indische Herzieningscommissie uitgewerkt, zoo spoedig mogelijk haar beslag zal krijgen, evenzoo meenen wij dat het Herzieningsvoorstel-Van Hinloopen Labberton, thans door dezen en het vereischte aantal medeondertekenaren in een aantal amendementen belichaamd, daartoe het best den weg zal openen.

Of wij van onze beslissing succes verwachten? Zoo niet dadelijk dan toch op den duur. Als niet deze grondwetsherziening ons mocht brengen wat wij vragen, dan zullen wij de actie dienen voort te zetten, totdat aan Indonesia een billijk stelsel van zelfbestuur zal zijn gegeven. Wij vragen dit in het belang van Holland en Indonesia beide. Beide zijn immers bij rustige en gezonde ontwikkeling gebaat? Maar waarom daaraan dan noodelooze hinderpalen in den weg gelegd? De heer 's Jacob meent blijkens zijne rede, dat tegen verschillende van de door ons gewenschte amendementen wel geen bezwaar bestaat, doch dat zij geen nut zullen hebben. Blijkens het door ons gisteravond ontvangen kort verslag heeft de geachte afgevaardigde gezegd ten aanzien van onzen wensch, dat de Beginselenwet voor Indië bij de wet zal worden vastgesteld:

„Men zoekt in deze wet een psychologische waarde, een fetisch, maar degenen, die met die beginselenwet

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(SOETAN TOEMENGGOENG.)

zullen hebben te werken gelooven niet meer aan een fetisch. Ofschoon spreker het voorstel geheel onschadelijk acht, vindt hij het misplaatst het in de grondwet op te nemen, en kan daarom zijn stem er niet aan geven.

Wat bedoelt de geachte spreker hier eigenlijk met zijne „psychologische waarde” en met zijn „fetisch”? De heer 's Jacob kan toch niet meenen, dat een woord niet een bepaalde zin en inhoud heeft, dat een naam zonder betekenis is en dat de woordkeuze er niet toe doet? Inderdaad zou niets minder waar zijn. Een woord kan zeer suggestief zijn en van de juiste keuze van een woord kan zeer veel afhangen. Geeft niet bijvoorbeeld de term „associatie” door den geachten spreker zelf op zoo uitstekende wijze in verschillende artikelen van zijne hand toegelicht, een bepaalde gedachte aan, wat zeg ik een geheele reeks van gedachten, eene gansche ideologie? Voor ons opent de term „associatie” zonder meer een geheel perspectief en met het woord „beginselenwet” is het niet anders. Wij stellen daarmee deze grondwetsherziening al dadelijk positief op de basis van de nomenclatuur van de Indische herzieningscommissie aan welke de heer Van Hinloopen Labberton ze zoo terecht met volkomen instemming ontleende. Of om een ander voorbeeld te nemen, waarom is men van regeeringszijde zoo gekant tegen de woorden „vertegenwoordiging of aan eene vertegenwoordiging nabijkomend lichaam” wanneer er sprake van is om de stem van Indonesia over belangrijke wetsontwerpen, ons vaderland betreffende, te hooren? Is dat ook al omdat die benaming „niets beteekent” of „onschadelijk” is en wil men alleen omdat het „iets nieuws” is en „het oude” toch zoo veel beter, zooals de Regeeringsgemachtigde bij interruptie verzekerde, daarvoor liever van eene raadpleging van hier te lande gevestigde „organen of overheden” lezen?

Neen, Mijnheer de Voorzitter, ook deze hoogst gelukkige terminologie, die zoo precies uitdrukt wat wij meenen: eene eigen vertegenwoordiging of zoolang men daaraan de essentieele kenmerken kunstmatig onthoudt, zooals bij de instelling van dezen Volksraad heeft plaats gehad, een aan eene vertegenwoordiging nabijkomend lichaam”. Wat wij thans hier hebben, onze eigen Volksraad kon niet uister en zorgvuldiger omschreven zijn. Het is dan ook wel merkwaardig te zien dat de Memorie van Antwoord in dezelfde zinsnede, waarin de groote verdiensten van professor Van Vollenhoven terecht geroemd worden en de Volksraad naar dezen hooggeleerde wordt verwezen, het ezwaar tegen het gebruik van den uitstekend gekozen en selzeggenden term te zien gemaakt. Zou het de Regeering dan ontgaan zijn, zoo vraagt men zich verwonderd af, dat de term juist van professor Van Vollenhoven afkomstig is en dat de voorstellers der amendementen dien aan herzieningsontwerpen van dezen scherpzinnigen en goeder tale zijnden jurist hebben ontleend? Wij vreezen dat ook hier de vrees voor de „psychologische waarde” aan de Regeering parten heeft gespeeld. En wie zich boven deze

psychologie heet te verheffen, zou daarvoor dan toch ook niet bang moeten zijn, niet waar? Van ouds is fetisch-vrees het kenmerk van fetisch-dienst geweest.

Wij hopen dat de heer 's Jacob zijn standpunt ten dezen alsnog zal herzien en als waar associator zal zeggen: mij lijkt de term onschadelijk, u blijkt zij aangenaam, dan zal ik er voor stemmen en er mij niet tegen verzetten.

Van de Indische Regeering te vragen met onze voorstellen mede te gaan durven wij niet te hopen. Ten aanzien van de gedragslijn, door de Regeering in deze aangelegenheid gevolgd, sluit ik mij volkomen aan bij de kritische opmerkingen van ons geachte medelid, den heer Radjiman. Vertrouwen in de Regeering is zoo dringend noodig, maar laat de Regeering dan ook zorgen dat dit vertrouwen onge-rept blijft. Ook met het betoog van mijn geachten mede-afgevaardigde met betrekking tot de opvoedende waarde van het deelnemen aan den wetgevenden arbeid kan ik volkomen instemmen. In zijn betoog zou dan toch echter ook moeten passen eene instemming met het door mij mede-onderteekende amendement, dat het geven van gelegenheid tot medezeggenschap in Nederland bij bespreking van de Indische aangelegenheden beoogt. Eene betere politieke scholing dan het volwaardig mededoen aan den wetgevenden arbeid in het Hollandsche parlement laat zich wel niet denken. Als Indische nationalist moeten wij daar zijn, om te zorgen, dat niet langer, zooals de heer Cramer zegt, de Minister de Kamer, die ondeskundig is, als speelbal gebruikt. In die Kamer moeten onze gevoelens, onze inzichten en onze meeningen tot uiting komen. En wij moeten daar zijn met dezelfde rechten en privileges als de andere Kamerleden in die gevallen, dat algemeen Indonesische of statenbond-belangen er tot uiting komen. Het streven is: stemrecht te hebben in alle organen, die invloed hebben op ons land en ons volk!

Het standpunt van den heer Cramer is mij onverklaarbaar, juist in verband ook met zijn eigen klachten. Als wij daar mogen praten zonder te kunnen medestemmen, dan dan laat men ons immers maar praten? Wie zal er dan naar ons luisteren? De minister zeker niet. Het stemrecht is dringend noodig. Vertegenwoordigen wij daar het geheele volk, zooals de heer Galestin wil? Natuurlijk wel, wanneer het de staatswet geldt, de wet die later in den Bondsraad van de vier zelfstandige deelen van het Koninkrijk der Nederlanden behandeld zal worden. Ook bij die latere constructie, die nu nog in de toekomst ligt, zal vermoedelijk de wetgevende macht gelegd worden in handen van een raad waarvan de leden door de Volksraden van Indonesia, Suriname en Curaçao en van het Hollandsche parlement worden aangewezen. De heer Cramer noemt dit imperialisme, doch ten onrechte. Het is toch niet de bedoeling dat deze Bond veroveringen elders zal gaan maken of op annexionistische politiek uit zal gaan. Wij willen geen roofstaat vormen, maar een Bondsstaat, waarin alle deelen elkander zullen trachten te helpen en bij te staan in het belang van allen, waarin alle vertegenwoordigers zich inderdaad vertegenwoor-

4de VERGADERING — WOENSDAG 27 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet. — Motie-Vreede betreffende het Indisch bezoldigingsstelsel.

(VOORZITTER, LABBERTON.)

digers zullen gevoelen van het geheel, waarin de rechten en belangen van alle ingezetenen van alle vier deelen gelijkelijk onze belangstelling zullen hebben.

Dat inderdaad geen strijd van het eene deel tegen het andere, geen dwang van het eene over het andere in onze bedoeling ligt, kan toch blijken uit het amendement op artikel 184, waardoor grondwettig en niet in een dictatoriaal Koninklijk Besluit dat straks door het goedvinden van den een of anderen Minister van Koloniën op zij gezet en gewijzigd kan worden, zelfs zonder den Volksraad te hooren, zal worden vastgelegd, dat de dienstplichtigen niet voor imperialistische doeleinden zullen mogen worden misbruikt.

Slechts de gelegenheid om in het parlement stemrecht te oefenen kan ons waarborg geven, dat daar straks een regeeringsreglement of beter „Beginnelsenwet” voor Indonesia zal worden vastgesteld, waarin onze desiderata, dat zijn die van het stelsel der Herzieningse commissie, tot volkomen uiting zullen komen, opdat het Zelfbestuur aan Indonesia toe te kennen geen maskerade zal zijn maar inderdaad werkelijkheid.

De Voorzitter: Ik deel mede, dat is ingekomen: 1°. Een gewijzigde redactie van het amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Vreede en Dwidjosewojo, (ond. 2 — stuk 5) strekkende om art. 184 Grondwet te lezen als volgt:

„De in een deel des Koninkrijks opgeroepen dienstplichtigen te land mogen niet dan met hun toestemming naar een in een ander werelddeel gelegen deel des Koninkrijks gezonden worden.”

De heer Van Hinloopen Labberton: Mogen wij de toelichting ook even hooren?

De Voorzitter: In de toelichting staat niets; ik heb er echter geen bezwaar tegen haar voor te lezen. Zij luidt als volgt:

„Toelichting.

De woorden „te land” zijn ingelascht, aangezien de weglating ervan misverstand blijkt te veroorzaken. Zij werden door de voorstellers oorspronkelijk onnoodig geoordeeld, daar art. 183 reeds de zeemilitie regelt en art. 184 derhalve slechts op landmilitie betrekking kan hebben.”

Dit amendement kan zonder bezwaar behandeld worden. Voorts is ingekomen een sub-amendement (ond. 2 — stuk 9) op het amendement 's Jacob, Galestin, Koesoemo Joedo (ond. 2 — stuk 8) tot wijziging van art. 6 G.W., welk sub-amendement is ondertekend door de heeren Van Hinloopen Labberton, Vreede en Abdoel Moeis en luidt als volgt:

„Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in het door de heeren 's Jacob c. s. voorgestelde artikel 6 der Grondwet het woord „Nederlanders” te vervangen door „Nederlandsche staatsburgers”.

(VOORZITTER.)

„Toelichting:

Dit sub-amendement wordt voorgesteld, ten einde aan van verschillende zijden gebleken nationale gevoeligheid tegemoet te komen. „Nederlander” is een term, welke op afstamming berust, en waaraan slechts met geweld doening van deze beteekenis een staatsrechtelijke waarde kan worden gegeven. Aan de omschrijving „Nederlandsch staatsburger” kleven deze bezwaren niet; de term zegt geheel en volledig wat zij bedoelt.”

Wenseht de eerste ondertekenaar misschien nog het woord?

De heer Van Hinloopen Labberton: Neen, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Verlangt nog iemand in eerster termijn het woord?

De heer Van Hinloopen Labberton: Ja gaarne, Mijnheer de Voorzitter!

De Voorzitter: Neen, U hebt reeds het woord gevoerd in eersten termijn.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik wild het woord voeren over een persoonlijk feit.

De Voorzitter: Neen, wij hebben reeds uitge maakt, dat het geen persoonlijk feit is.

Is de Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken bereid te antwoorden?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Morgenochtend gaarne, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Dan wordt de behandeling van het voorstel tot grondwetsherziening verdaagd tot morgenochtend 9 uur.

Aan de orde is nu de praealabele vraag of de motie-Vreede betreffende het Indisch bezoldigingsstelsel (Onderwerp — stuk 5) behandeld zal worden.

De Voorzitter: Ik heb dezen ochtend een li laten rondgaan, teneinde te informeren, hoeveel leden zich beschikbaar konden blijven stellen voor deze zitting. grond daarvan kom ik tot de conclusie, dat slechts 19 leden na Vrijdag a.s. aanwezig kunnen zijn. Pogingen mijns zijds om ook andere leden voor de volgende dagen hier zien, hebben gefaald. Wanneer besloten zou worden, motie in behandeling te nemen, zou waarschijnlijk nog v daag een begin van afdelingsonderzoek kunnen plaats hebben, hetwelk vermoedelijk Vrijdag zou kunnen wor

4de VERGADERING — WOENSDAG 27 APRIL 1921.

Motie-Vreede betreffende het Indisch bezoldigingsstelsel.

(VOORZITTER, BERGMEIJER, LABBERTON.)

voortgezet, zoodat met de openbare behandeling op zijn vroegst Maandag zou kunnen worden begonnen, aangezien Zaterdag natuurlijk een vrije dag zal zijn in verband met den verjaardag van Prinses Juliana. Verlangt iemand over dezen zaak het woord?

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Het komt mij voor, dat wij wijs zullen doen, door deze belangrijke motie niet te behandelen. De motie hangt — evenals die van den heer Labberton — samen met het vraagstuk van de bezoldigingen, dat hier ruim een jaar geleden behandeld is. Verschillende leden van dezen Raad hebben die behandeling niet meegemaakt en zullen de uitvoerige discussies eerst moeten doorlezen. Ik kan mij althans niet voorstellen, dat men dit werkelijk al gedaan heeft; ik heb zelfs geen tijd gehad, de nota's en het rapport, hierop betrekking hebbend, behoorlijk door te lezen. Ik zou aan het afdeelingsonderzoek vandaag in geen geval kunnen deelnemen en vermoedelijk meer leden met mij niet. Wanneer wij de zaak zouden gaan behandelen, zou deze behandeling een zeer oppervlakkige moeten zijn, die ons prestige zou schaden. Niet-behandeling is — naar ik wel kan begrijpen — voor de voorstellers niet erg prettig, maar in het belang van het gewichtige vraagstuk moet ik een oppervlakkige behandeling ont-raden. Wij moeten de stof behoorlijk beheerschen, vóór wij ermede in de afdeelingen gaan. Ik wil daarom voorstellen, dit onderwerp van de agenda af te voeren.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Ik moet constateeren, dat wij heden weer zien gebeuren hetgeen zoo herhaaldelijk geschiedt, wanneer de heer Bergmeijer aan het woord komt. Hij stelt altijd voor de zaken niet af te doen en komt dan met argumenten, aan verzonnen behoeften van anderen ontleend. Hij zegt, dat sommige leden van dit college de behandeling van deze zaak in de najaarszitting van een jaar geleden niet hebben medegemaakt, maar hij zelf behoort daar niet toe. Laat hij dus slechts spreken voor zichzelf. Ik behoor tot de menschen, die toen die behandeling niet hebben medegemaakt en ik kan zeggen, dat ik er geen bezwaar tegen heb, de zaak te behandelen. Wij beschikken over de gegevens om de zaak na te gaan; zij is reeds lang aan de orde en inderdaad urgent. Het is dus niet gewenscht, haar maar telkens in den treure uit te stellen.

Hier komt nog iets bij. Het is een belofte van de Regeering geweest, welke Zij heeft ingelost, dat in dezen Volksraad de zaak nog aan de orde zou worden gesteld en ik kan in het voorstel van den heer Bergmeijer en in de voorstellen van anderen niets anders zien dan een poging om het onmogelijk te maken, dat deze Volksraad nog een oordeel in deze zaak geeft. De heer Bergmeijer wenscht het geven van dit oordeel voor te behouden aan den volgenden Volksraad, waarin verschillende leden van dezen Raad — naar hij her-

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(VOORZITTER, LABBERTON, BERGMEIJER.)

haaldelijk met groote vreugde heeft geconstateerd — geen zitting hebben.

Ik stel voor, deze motie wel in de afdeelingen te behandelen.

De Voorzitter: Ik wil er even op wijzen, dat van openbare behandeling geen sprake kan zijn. Wanneer er a.s. Maandag maar 19 leden aanwezig kunnen zijn, is het niet mogelijk een openbare behandeling te doen plaats hebben, zoodat wij toch niet verder zullen kunnen komen dan het afdeelingsonderzoek.

De heer Van Hinloopen Labberton: Die 19 leden zijn wat er overblijft van degenen, die thans aanwezig zijn. Vele leden van den Raad zijn echter niet aanwezig geweest; misschien kunnen die dan wel komen. Ik noem bijv. de heeren Houtsma en Delprat, die ter plaatse wonen. De heer Houtsma is b.v. door een reis verhinderd thans aanwezig te zijn, maar zou vermoedelijk in een later stadium aan de openbare behandeling kunnen deelnemen. Wanneer die beide heeren kunnen komen, wordt dat getal van 19 leden dus al 21 leden.

De Voorzitter: Neen, ik heb verschillende heeren, die hier nu niet zijn, laten opbellen en juist ook de heeren Houtsma en Delprat. De laatste kan onmogelijk aanwezig zijn; de eerste in elk geval niet vóór Dinsdag.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan zouden er dus in elk geval Dinsdag toch al 20 zijn.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Mag ik even het betoog van den heer Labberton ten opzichte van mij ontzenuwen? Ik zou dadelijk voor een behandeling zijn, wanneer wij de volgende week verder konden gaan. Ik ben echter tegen een behandeling vandaag in de afdeelingen, waar niemand zich op heeft kunnen voorbereeden, uitgezonderd de menschen, die over zooveel vrijen tijd beschikken als de heer Labberton. Nu de zaak in de afdeelingen te behandelen is niet mogelijk, maar ik ben ervoor, dat de volgende week te doen, wanneer dit kan. Kan dit niet, dan blijf ik ertegen, nu met die behandeling een begin te maken.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Laten wij nu met de behandeling in de afdeelingen beginnen. De volgende week zijn er misschien meer leden. De heer Teeuwen bijv. is nu ziek; de heer Tjipto is niet aanwezig om mij onbekende redenen. Het kan heel goed zijn, dat zij de volgende week aanwezig zijn. Het lijkt mij gevaarlijk, nu reeds te zeggen, dat de volgende week de menschen er niet zullen zijn. Laten wij dat er nu op aan laten komen en thans beginnen met de zaak in de afdeelingen te behandelen. Zij, die geen vrijen tijd hebben gehad om zich in te werken, kunnen

Motie-Vreede betreffende het Indisch bezoldigingsstelsel.

(LABBERTON, 's JACOB, VAN DER JAGT.)

dan tijdens de bespreking in de afdelingen van de materie op de hoogte komen.

De heer Bergmeijer wijst er op, dat andere menschen meer vrijen tijd hebben dan hij. Ik behoor niet tot de menschen, die over vrijen tijd beschikken, en ik heb ook een zéér drukken werkkring bij het gouvernement. Ik wil echter opmerken, dat men, als men Volksraadslid is zijn vrijen tijd aan het werk voor den Volksraad dient te wijden en dat het dan niet aangaat het werk van den Volksraad, met een beroep op andere bezigheden, achter te stellen. De opzet is niet weerlegd door den heer Bergmeijer, dat hij de bedoeling heeft, de behandeling dezer zaak over te laten aan den volgenden Volksraad.

De heer 's Jacob: Mijnheer de Voorzitter! Het debat komt nu op een terrein, op hetwelk over de zaak van gedachten kan worden gewisseld, n.l. de beoordeeling van de vraag of wij de zaak, wanneer wij ermede beginnen, ook ten einde kunnen brengen. Dat is in elk geval twijfelachtig. Nu geloof ik, dat wij over die twijfelachtigheid zouden kunnen heenstappen, wanneer er dringend behoefte aan de aanneming van deze motie was. Maar die motie lijkt mij van nature het best op haar plaats, wanneer het onderwerp van de inlandsche bezoldigingen in behandeling komt. Het komt mij voor, dat men trachten wil een onrijpen oogst maar zoo snel mogelijk binnen te halen en daartegen heb ik groot bezwaar. Wanneer er dringend behoefte aan de zaak bestaat, ben ik volkomen bereid mede te werken en wel op dezelfde voorwaarde, als door den heer Bergmeijer is genoemd, n.l. dat in het begin van de volgende week een begin wordt gemaakt met de behandeling in de afdelingen. Ik zie echter die dringende behoefte niet. Integendeel, het is beter, wanneer nu de behandeling wordt uitgesteld, om gekoppeld te worden aan de latere behandeling van de inlandsche bezoldigingen. Daarom kan ik mij, zoolang die dringende behoefte mij niet is aangetoond, niet aansluiten bij het voorstel, de zaak nu wel in behandeling te nemen.

De heer Van der Jagt: Mijnheer de Voorzitter! De heer Labberton heeft zoeven Uw bewering aangevochten, dat er vermoedelijk de volgende week maar 19 leden zullen zijn om over deze zaak te beraadslagen. Ik kan echter niet zeggen, dat hij erin geslaagd is, ons zekerheid te geven, dat er meer leden zullen komen. Op zijn hoogst zullen er misschien twee of drie meer zijn, zoolang als hij zelf ons heeft voorgerekend en dan acht ik het incorrect tegenover die leden, waarvan wij nu ongeveer weten, dat zij de zitting niet kunnen bijwonen, dat toch de behandeling zal worden doorgedreven. Ik zelf behoor tot de leden, die er niet bij kunnen zijn, maar de zaak interesseert mij zeker en ik ben ervan overtuigd, dat dit ook met andere afwezige leden het geval is.

(VAN DER JAGT, VREEDE.)

Om die reden ben ik ertegen, de zaak nog in behandeling te nemen, terwijl wij bovendien bijna zeker weten, dat de leden, die ermede begonnen zijn, ze toch niet teneinde kunnen brengen. Dat komt er nog bij, dat heeft de heer 's Jacob ons zoo juist aangetoond.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Bij de behandeling van de begroting voor 1921 heeft de Regeering erkend, dat de toestand van de bezoldiging der landsdienaren chaotisch is. De Regeering kondigde daarbij aan, dat voorstellen tot verbetering van die salariering met zoo groot mogelijken spoed door haar zouden worden bevorderd. Zij is daarop in de laatste najaarszitting gekomen met voorstellen, die echter alleen betrekking hadden op de uitheemsche krachten. Verschillende mijner politieke vrienden hebben zich met mij verzet tegen zulk een eenzijdige behandeling. Wij hebben ons op het standpunt gesteld, dat een dergelijk moeilijk vraagstuk niet zoo mag worden opgelost, dat uitsluitend een regeling voor de uitheemschen wordt getroffen en die voor de inheemschen aan een onbekende toekomst wordt overgelaten. Aan die gedachte hebben wij uitdrukking gegeven door een uitstel-motie, die echter door de Regeering ten ernstigste werd bestreden op grond van de overweging, dat de regeling van de bezoldiging der uitheemschen geen dag en geen nacht uitstel kon dulden. Tegelijkertijd heeft de Regeering zich evenwel gebonden aan de uitspraak, dat de nieuwe bezoldigingen van de uitheemschen niet zouden worden ingevoerd, alvorens ook de salariering der inheemschen zou zijn geregeld. De regeling van de salariering der inheemschen hield op haar beurt verband met de voorstellen inzake het trekken van een scheidingslijn, die opgedragen waren aan de commissie tot overweging van het Indische bezoldigingsstelsel, welke commissie geruimen tijd, een jaar lang niets van zich deed hooren. Nu is het rapport uitgebracht en nu kan de volgende schrede worden gezet op den langen weg naar de volledige oplossing van den chaos der bezoldigingen. Wij kunnen nu voor dezen stap terugdeinzen en zeggen: wij zullen de beslissing wederom verschuiven tot een onbekende toekomst. Maar ik vraag: gaat dat aan?

Ik wijs er op, dat de heer Bergmeijer een van degenen is geweest, die met den meesten klem hebben betoogd dat de nivelleeringsvoorstellen moesten worden aangenomen, omdat zij anders zouden worden verschoven tot den volgenden Volksraad, die ze dan na de begroting zou hebben te behandelen, dus, moe zijnde van zijn werk, wellicht pas in Augustus daarover zou kunnen praten. Als wij nu op het voorstel van den heer Bergmeijer ingaan, zal het gevolg zijn, dat het beginsel, dat ten grondslag aan de bezoldiging der inheemschen zal komen te leggen, thans nog niet tot een beslissing kan worden gebracht, maar tot Augustus wordt verschoven, waarna een vermoede Volksraad daarover verder zal kunnen praten. Daarna kan de Regeering haar verdere voorstellen uit-

4de VERGADERING — WOENSDAG 27 APRIL 1921.

Motie-Vreede betreffende het Indisch bezoldigingsstelsel.

(VREEDE, VOORZITTER, BERGMEIJER.)

werken en zoo zal er een verdere verschuiving plaats hebben dan zelfs de heer Bergmeijer destijds vreesde.

Ik zou het in hooge mate betreuren, wanneer deze motie niet kon worden behandeld wegens gebrek aan belangstelling van de leden van den Volksraad. Ik meen daartegen ten krachtigste te moeten protesteeren. De heeren, die niet aanwezig zullen zijn en van wie bekend is dat dit gedeeltelijk is om particuliere of zakenbelangen, schijnen niet voldoende gevoel te hebben voor de verplichtingen, die het lidmaatschap van den Volksraad oplegt. De allereerste verplichting is, dat zij bij de vergaderingen tegenwoordig zijn, desnoods zonder voldoende studie der stukken, maar in elk geval aanwezig, als de gang van zaken dit vereischt.

Ik stel daarom ten krachtigste voor, dat wij deze motie in behandeling zullen nemen, haar deze week in de afdelingen zullen onderzoeken en Maandag met de openbare behandeling zullen beginnen. Ik maak mij sterk dat van de drie, vier of vijf leden, die verklaarden de volgende week niet te kunnen komen, een of twee hun plicht toch wel zoodanig zullen gevoelen, dat zij mede zullen helpen het aantal leden, noodig voor een vergadering op Maandag, vol te maken.

De Voorzitter: Ik zou willen vragen of er onder de leden, die hier aanwezig zijn en hebben medegedeeld, dat zij niet langer kunnen blijven, soms enkele zijn, die het vertrouwen van den heer Vreede niet willen schokken en nu nog willen mededeelen, dat zij terug zullen komen en dus wel op de eerstvolgende vergadering aanwezig zullen zijn.

Ik zou voorts willen opmerken, dat aan politieke motieven in dezen niet behoefte te worden gedacht, aangezien vijf van de heeren, die opgegeven hebben niet terug te kunnen komen behooren tot de partijen, die in den regel als linksch worden beschouwd, zoodat men niet kan zeggen, dat er politieke redenen bij betrokken zijn.

De heer Van Hinloopen Labberton: Het is een schande dat de leden zoo maar weggaan!

De heer Vreede: Zoudt U elk der leden willen afvragen of zij kunnen terugkomen?

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan moeten ook de leden gevraagd worden, die niet aanwezig zijn, de heer Tjipto, de heer Suys, de heer Teeuwen, de heer Kan enz.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Ik wou even den heer Vreede opmerken, dat mijn voorstel van eenige maanden geleden in hoofdzaak dit bedoelde, om alleen de inheemsche salarisvoorstellen in behandeling te nemen, maar niet om hier het heele Indische bezoldigingsvraagstuk aan de orde te stellen. Het scheelt zeer veel, of wij

(BERGMEIJER, VAN DER JAGT, LABBERTON.)

enkel maar de inheemsche bezoldigingskwestie of het geheele salarisvraagstuk behandelen. Met de motie-Vreede gaan we een geheel jaar terug, dus mag mij er geen verwijt van worden gemaakt, dat ik in strijd zou komen met mijn houding van eenige maanden geleden.

Bovendien behoor ik niet tot de menschen die geen belangstelling in de zaken hebben getoond. Ik heb steeds de vergaderingen trouw bijgewoond en dit is dus een verwijt, dat mij niet treft. Ik kan ook niet steeds van mijn werk af en ben helaas geen kapitalist, die zijn werk kan laten loopen, doch ik moet werken voor mijn bestaan. Wanneer de Regeering het ons niet mogelijk maakt om ons geheel te geven aan dezen arbeid, dan moeten wij beide zien te doen, ons dagelijksch werk en het Volksraadswerk, en dan komt natuurlijk dit laatste in het gedrang. Als wij de volgende week niet kunnen terugkomen, dan kan de zaak eenvoudig niet behandeld worden.

De heer Van der Jagt: Ik vindt, dat de heer Vreede wel eenigszins licht heenloopt over de redenen, die wij hebben om verder de zitting niet te kunnen bijwonen. De heer Vreede heeft gemakkelijk praten; hij kan doen en laten wat hij wil, hij is onafhankelijk. Maar wij zijn ambtenaren. Wanneer wij naar Batavia zijn, moeten anderen ons vervangen en komen we terug dan ligt allerlei onafgedaan werk weer op ons te wachten.

We staan met het eene been te Batavia en met het andere op de plaats waar we als ambtenaar ons beroep uitoefenen. We vergen veel van ons fysiek, hebben ons het eene moment hier en het volgende ginds in de zaken in te werken. Het heeft ons moeite en inspanning genoeg gekost ook deze buitengewone gewichtige zitting nog voor een deel bij te wonen.

Wat juist is in het betoog van den heer Vreede — en waarvoor hij misschien ongewild een pleidooi heeft gehouden — is, dat het meer dan tijd wordt, dat heeren ambtenaren, leden van den Volksraad eindelijk eens worden vrijgemaakt.

De heer Van Hinloopen Labberton: Volkomen juist.

De heer Vreede: Dringend noodig!

De Voorzitter: Dan stel ik voor de motie-Vreede te behandelen in de afdelingen, voorzoover er vandaag nog gelegenheid mocht zijn en verder Vrijdag. Verder kan ik niet gaan.

Is er een van de heeren, die stemming verlangt over het voorstel om tot het afdeelingsonderzoek hiervan over te gaan?

De heer 'sJacob: Maar de openbare behandeling dan nog deze week?

De Voorzitter: Van de openbare behandeling der

Motie-Vreede betreffende het Indisch bezoldigingsstelsel. — Motie-Van Hinloopen Labberton betreffende den duurtetoelag.

(VOORZITTER, VREEDE e. a.)

motie deze week is geen sprake. Morgen is de Regeerings-gemachtigde aan het woord en daarna komen de tweede termijn en de stemmingen. Wij zullen ongeveer 30 stemmin-gen moeten houden. Op zijn vroegst zouden wij vandaag kunnen beginnen met het afdeelingsonderzoek en dat Vrijdag voortzetten.

De heer Vreede: Uw voorstel, Mijnheer de Voorzitter, is uitsluitend om de motie in de afdelingen te onderzoeken. Ik kan mij niet voorstellen, dat men bezwaar daartegen heeft. Ik stel dan voor, dat Vrijdag een nadere beslissing zal worden genomen of wij Maandag in het openbaar zullen vergaderen.

De Voorzitter: Zoodra wij de toezegging hebben van 20 leden, zal ik voorstellen om Maandag in het openbaar te vergaderen. Wanneer dat niet het geval is, zal ik a. s. Vrijdag tot sluiting der zitting overgaan.

De heer 's Jacob: Dit voorstel houdt er geen rekening mede, dat het Afdeelingsverslag hierover dan nog moet worden uitgebracht en de Regeering daarna hierop nog moet antwoorden. Het zou dus zoo in de afdelingen komen en onmiddellijk daarop in openbare behandeling. Dat is een onmogelijkheid.

De Voorzitter: Mijn voorstel geldt alleen het afdeelingsonderzoek.

De heer 's Jacob: Maar de heer Vreede stelt voor om Maandag in het openbaar te vergaderen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Laten wij beginnen met het afdeelingsonderzoek; daarna kunnen wij verder zien.

De Voorzitter: Mijn voorstel gaat op het oogenblik niet verder dan tot het houden van afdeelingsonderzoek en wel met het oog op den heden weinig overblijvenden tijd, op Vrijdag na de afhandeling van de grondwetsherziening. Mocht Vrijdag blijken, dat er weder geen voldoende aantal leden is om openbaar te vergaderen, dan wordt de zitting gesloten. Vandaag kan het afdeelingsonderzoek toch niet meer gehouden worden. Om op het oogenblik zoo'n ingewikkeld onderwerp zoo maar in de afdelingen te brengen, gaat toch niet aan.

De heer Van der Jagt: Mijnheer de Voorzitter! Is het geen onnut werk, dat wij gaan verrichten? Wanneer wij in de afdelingen gaan, dan kunnen wij bijna met zekerheid zeggen, dat wij de zaak toch niet in het openbaar zullen kunnen behandelen. Deze Volksraad maakt dan een Afdeelingsverslag op, waarmede de nieuwe Volksraad zou moeten werken. Deze zal dan natuurlijk genoodzaakt zijn weer in de afdelingen te gaan en een

(VAN DER JAGT, MUURLING, VOORZITTER e. a.)

nieuw Afdeelingsverslag op te maken; de Regeering zal daarop staan. Dit weten wij zeker van tevoren. Ik zou zeggen, laten wij er niet mede beginnen.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Mag ik in verband met opmerkingen van voorgaande sprekers even onder de aandacht van den Volksraad brengen, dat naar alle waarschijnlijkheid inzake de motie van den heer Vreede geen Memorie van Antwoord van de Regeering mag verwacht worden. Het is een voorstel van een lid van den Volksraad, waarvan de Regeering met belangstelling de behandeling zal volgen, voor zoover die in het openbaar plaats vindt, maar waarbij Zij zich niet in de bespreking behoeft te mengen.

In den aanbiedingsbrief bij het rapport van de bezoldigingscommissie werd trouwens reeds medegedeeld, dat het den Gouverneur-Generaal niet mogelijk is gebleken over het onderwerp, waarop ook de motie betrekking heeft, zich reeds thans een gevestigd oordeel te vormen.

De Voorzitter: Dit is een motief te meer om bij de behandeling van de motie-Vreede met het afdeelingsonderzoek te volstaan.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik stel voor het afdeelingsonderzoek der motie op morgenavond te stellen.

De Voorzitter: Daartegen heb ik bezwaar. De-geenen, die morgen niet aan het woord komen, zullen Vrijdag spreken en zij zullen den Donderdagavond noodig hebben voor voorbereiding.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! De meeste leden van links zijn bereid af te zien van het spreken in tweeden termijn, als daardoor de stemmingen morgen kunnen plaats hebben.

De Voorzitter: Ik kan niet het recht van andere leden bekorten; ieder heeft het recht te antwoorden in tweeden termijn.

Ik stel voor het afdeelingsonderzoek te houden na afloop van de behandeling van de grondwetsherziening.

Daartoe wordt zonder hoofdelijke stemming besloten.

De Voorzitter: Thans komt aan de orde de prealabele vraag of de motie-Van Hinloopen Labberton (Ond. 3 — stuk 6), betreffende de omzetting van den duurtetoelag in voor pensioen geldige bezoldiging en voorts strekkende om aan echtgenooten, beiden in 'slands dienst, ieder afzonderlijk den vollen toeslag toe te

Motie-Van Hinloopen Labberton betreffende den duurtetoeslag.

(LABBERTON, VOORZITTER.)

kennen, in behandeling zal worden genomen.

Het komt mij voor, dat die motie niet zoo urgent is en ik zou daarom willen voorstellen deze motie niet in behandeling te nemen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb deze motie ingediend, omdat deze zaak van groote urgentie is. Hier geldt het tegenovergestelde van hetgeen de heer Bergmeijer betoogde bij de motie van den heer Vreede, nl. dat daarbij het geheele bezoldigingsstelsel aan de orde zou komen. Hier geldt het juist een maatregel, die uitstel van de behandeling ervan onschadelijk maakt.

Deze motie bedoelt een tijdelijke maatregel te zijn in verband met de verwachting, dat de totstandkoming van de niveleering voor de andere groepen lang op zich laat wachten. Het zou onbillijk zijn, om met 1 Januari van dit jaar alleen voor de importkrachten de betere bezoldigingen, die aan de schatkist f 5 000 000 meer zullen kosten, te laten ingaan en het zou daarom gewenscht zijn al dadelijk de andere landsdienaren de zekerheid te geven van hetgeen hun te wachten staat. Wij weten, dat er in den laatsten tijd stemmen zijn opgegaan, die de vrees uitspreken, dat de duurtetoeslag niet bestendig wordt. Met het oog daarop is het gewenscht, dat de Regeering zich pertinent hierover uitsprekt.

Er is gevraagd of niet gewacht kan worden op de begroting voor het volgende jaar. Ik zou zeggen, dat het hier geldt een zaak voor het jaar 1921 en niet voor het jaar 1922. Wij hebben aangenomen de suppletoire begroting, die vanaf 1 Januari 1921 zal gelden. Daarbij is uitdrukkelijk door de Regeering medegedeeld, dat wanneer wordt ingevoerd de verbetering van de positierегeling voor de andere ambtenaren, deze terugwerkende kracht zal hebben tot denzelfden datum. Het is met het oog hierop gewenscht om te dien aanzien voor dit jaar zekere maatregelen te treffen. Wanneer men er in slaagt om voor de begroting voor het volgend jaar met voorstellen te komen voor de niveleering van de andere groepen, — waaraan ik twijfel — dan is daarin voorzien en zal deze maatregel slechts voor een jaar gelden. Maar ik twijfel er aan of dat zijn beslag zal krijgen. De onzekerheid, waarin de lagere rangen verkeeren, zal worden weggenomen, wanneer zekerheid is verkregen ten aanzien van den duurtetoeslag ten behoeve van hen die in de niveleeringsvoorstellen nog niet zijn begrepen. Ik zou dus willen voorstellen deze motie zoo spoedig mogelijk in behandeling te nemen.

De Voorzitter: Ik heb dan blijkbaar de motie van den heer Van Hinloopen Labberton niet goed begrepen. Ik heb er heel iets anders uitgelezen dan de heer Labberton juist heeft uiteengezet. Ik zal de motie even voorlezen:

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(VOORZITTER, LABBERTON.)

„De Volksraad, van oordeel, dat een billijke tractementsverbetering allereerst ook voor de groepen van landsdienaren niet begrepen in de reeds vastgestelde ontwerp-begroting voor 1921 (Nivelleeringsvoorstellen, 2de gewone zitting 1920, onderwerp 5 — stuk 3) dringend noodzakelijk is te achten, het betreurend, dat de spoedige doorvoering van het nivelleeringsstelsel ten aanzien van deze landsdienaren vertraging zal ondergaan, noodigt de Regeering uit in afwachting van de verdere doorvoering dier nivelleering al dadelijk de vereischte voorstellen te doen tot omzetting in voor pensioen geldig te maken bezoldiging van de aan bedoelde landsdienaren toegekende duurtetoeslagen”.

De heer Van Hinloopen Labberton: Leest U even door!

De Voorzitter: Wat er volgt heeft verder met de kern van de zaak niets te maken. Er wordt voorgesteld om van de ambtenaren, niet begrepen in de reeds behandelde nivelleeringsvoorstellen, den duurtetoeslag om te zetten in een voor pensioen geldige bezoldiging.

Dat zou erg prettig zijn voor die ambtenaren, maar het is een zeer zijdelingsche oplossing van het bezoldigingsvraagstuk, waar alleen een deel der ambtenaren mee gebaat zal zijn. Er wordt in het geheel niet gedacht aan de categoriën, die wel onder de nivelleeringsvoorstellen vallen, maar voorloopig niet geholpen worden, omdat die voorstellen nog een langen weg hebben te bewandelen, voor zij in het Statsblad zijn aangekondigd.

De heer Van Hinloopen Labberton: Aan welke andere ambtenaren wordt niet gedacht? Uit hetgeen U hebt voorgelezen, volgt, dat de datum van inwerking-treding 1 Januari 1921 zal zijn, omdat ook voor de reeds behandelde categoriën die datum geldt.

De Voorzitter: ik houd vol, dat hier eenvoudig wordt getracht een zeer abrupte oplossing te geven van het hangende vraagstuk, waarin de Regeering nog niet tot eene bepaalde conclusie is gekomen en de Volksraad derhalve eerst later in gemoeie zal worden. Ik blijf bij mijn voorstel om de motie niet te behandelen.

De heer Van Hinloopen Labberton: U stelt de zaak wel eenigszins verkeerd voor, Mijnheer de Voorzitter. Er is een ontwerp-begroting voor 1921, waarin voor bepaalde groepen van ambtenaren de niveleering is ingevoerd. Wanneer het voorstel in Holland wordt aangenomen, zal vanaf 1 Januari van dit jaar deze zaak voor de ambtenaren geregeld worden op een wijze, zooals de Volksraad dat wenscht. Aangezien het onbillijk zou zijn voor de andere groepen niets te regelen, heb ik voor hen dit voorgesteld.

Motie-Van Hinloopen Labberton betreffende den duurtetoeslag.

(LABBERTON, CRAMER, BERGMELJER.)

Ook voor de reeds behandelde categoriën kunnen de nivelleeringsvoorstellen eigenlijk nog niet van kracht zijn, omdat de Regeering heeft toegezegd, dat zij niet zullen worden ingevoerd, voordat ook ten opzichte van de inheemschen een regeling is getroffen. Ten aanzien van de importkrachten wordt dus ook gewacht op de beslissing voor de andere ambtenaren en deze motie heeft ten doel daarin te voorzien door ten aanzien van die andere krachten een voorloopige regeling voor te stellen, die het mogelijk zal maken om vanaf 1 Januari 1921 ook voor de importkrachten de nieuwe regeling te doen gelden.

Voor de andere ambtenaren zal de duurtetoeslag worden gehandhaafd en voor pensioen geldig gemaakt. Dit voorstel maakt dus een oplossing mogelijk voor beide categoriën. In de toelichting staat uitvoerig, dat vanaf 1 Januari 1921 de nieuwe regeling voor beide groepen zal gelden.

De heer Cramer: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat de heer Labberton zich vergist. Als ik het wel heb, heeft de Regeering toegezegd, dat voor de andere ambtenaren ook een nieuwe salarisregeling zal worden voorgesteld, welke eveneens van terugwerkende kracht zal zijn tot 1 Januari 1921. M. i. is het een fout van den heer Labberton om in zijne motie verschil te maken tusschen de eene groep van ambtenaren voor wie de nieuwe salarisregeling reeds is aangenomen en de andere groep voor wie nog een regeling zal worden voorgesteld. Ik geloof, dat de motie van den heer Labberton dan ook van weinig beteekenis is.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dus het voorstel, dat wij reeds hebben aangenomen, zou vanaf 1 Januari 1921 kunnen doorgaan zonder voorziening voor de andere ambtenaren?

De heer Cramer: Door de Regeering is toegezegd, dat de inwerkingtreding van de nieuwe salarisregelingen voor beide categoriën gelijktijdig zal plaats hebben.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijn bedoeling is de andere ambtenaren ter zelfde tijd te helpen als die van de eerste groep.

De heer Bergmeijer: Mag ik er even op wijzen, dat er verschillende van die zgn. importkrachten nog niet vallen onder de nivelleeringsvoorstellen. Nu wil de heer Labberton den duurtetoeslag aan de ambtenaren als vast salaris geven. Hoe dan, wanneer uit de andere regeling blijkt, dat de salarissen lager moeten worden?

(LABBERTON, BERGMELJER, 's JACOB.)

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan worden zij lager.

De heer Bergmeijer: Dat is gemakkelijk gezegd, maar in de practijk gebeurt dat niet. Voor de menschen, die gaarne met pensioen willen gaan en thans buiten die regeling vallen, is het min of meer lastig, dat geef ik toe, maar m. i. moeten wij wachten met behandeling tot alle voorbereiding klaar is.

De heer Van Hinloopen Labberton: Loopen wij thans niet vooruit op het afdeelingsonderzoek? Het gaat hier eenvoudig over de prealabele vraag; eerder kunnen wij de zaak niet behandelen. Blijkt de zaak onjuist te zijn, dan is er in de afdeelingen aanleiding om er op te wijzen. Ik meen echter, dat het niet onjuist is.

De Voorzitter: Ik stel voor de motie-Labberton niet in behandeling te nemen.

De heer 's Jacob: Na hetgeen de heer Van Hinloopen Labberton zoeven heeft aangevoerd, wenschte ik nog wel op te merken, dat de stemming niet gaat om de louter, formeele vraag, of zijne motie al dan niet nu nog in behandeling zal worden genomen, maar dat de vraag, die door de stemming beslist moet worden, een verdere strekking heeft. De zaak is, dat de Regeering aan den Volksraad eene toezegging gedaan heeft, dat zij zoo spoedig mogelijk een voorstel betreffende de regeling der salarissen van de inheemsche werkkrachten zou indienen, waarmede de Volksraad genoegen genomen heeft en dat nu de heer Van Hinloopen Labberton dat voorstel niet wenscht af te wachten, doch, voordat de Volksraad het kent, reeds wil doen uitspreken: zoo moet de zaak geregeld worden. Dit komt mij voor niet met goede parlementaire vormen te strooken.

De Voorzitter: Thans kan tot stemming worden overgegaan.

Het voorstel van den Voorzitter wordt aangenomen met 19 stemmen vóór en 4 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Cramer, Djajadiningrat, Prangwadono, Stokvis, Radjiman, Dwidjosewojo, Koesomo Joedo, Seselisa, Waworoentoe, Galestin, 's Jacob, Laoh, Oppermann, Kamil, Van der Jagt, De Queljoe, Soetan Toemengoeng, Bergmeijer en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Tjokroaminoto, Van Hinloopen Labberton, Vreede en Abdoel Moeis.

De vergadering wordt gesloten.

5de VERGADERING — DONDERDAG 28 APRIL 1921.

Ingekomen stukken. — Voorstel tot herziening der Grondwet.

5de VERGADERING.

Vergadering van Donderdag 28 April 1921.

(Bijeenroepingsuur 9 voormiddag).

Ingekomen stukken. — Voorstel tot herziening der Grondwet.

Voorzitter: Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 23 leden, te weten de heeren:

P. Bergmeijer, Ch. G. Cramer, R. A. A. Djajadiningrat, M. W. Dwidjosewojo, Mr. A. A. Galestin, Mr. H. 's Jacob, M. B. van der Jagt, R. Kamil, P. T. A. Koesoemo Joedo, Khouw Kim An, D. van Hinloopen Labberton, Landjoemin gelar Soetan Toemengoeng, F. Laoh, J. V. L. Oppermann, P. A. A. P. Prangwadono, R. P. de Queljoe, Dr. R. Ng. Radjiman, J. A. Soselisa, Z. Stokvis, A. M. Valkenburg, Th. F. Vreede en A. L. Waworoentoe.

Regeringsgemachtigde: de heer Muurling.

Afwezig met kennisgeving de heeren:

Abdoel Moeis, Mr. D. A. Delprat, Mr. S. J. Hirsch, G. J. Houtsma, H. H. Kan, R. M. A. Koesoemo Oetoyo, Lim A Pat, Ch. Ponto, T. Ottolander, Dr. J. Schmutzer, R. T. Soejono, J. M. I. Suys, R. O. S. Tjokroaminoto en M. Vierhout.

Afwezig zonder kennisgeving de heeren:

Tjipto Mangoenkoesoemo en J. J. E. Teeuwen.

De Voorzitter: Mijne heeren! Ik open deze vergadering en geef het woord aan den wd. secretaris voor het voorlezen van de notulen.

De notulen van het in de vorige openbare vergadering verhandelde worden gelezen en goedgekeurd.

De wd. secretaris deelt mede, dat sedert de vorige vergadering de volgende stukken zijn ingekomen:

A. De volgende Regeeringsbrieven en beschikkingen:

1. Een besluit van den Gouverneur-Generaal van 23 April 1921, houdende benoeming van den heer A. L. Waworoentoe tot lid van den Volksraad.

Dit besluit zal ter inzage worden gelegd ter secretarie van den Volksraad.

2. Een schrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris van 26 April 1921, houdende eenige inlichtingen betreffende een verzoekschrift van Mas Armoetdihardjo te Koeningan.

(MUURLING.)

Deze brief zal in handen worden gesteld van de Commissie voor de verzoekschriften.

3. Een brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 26 April 1921, ter beantwoording van een door den heer Van Hinloopen Labberton gestelde vraag, inzake de externeering van den heer Tjipto Mangoenkoesoemo.

Het van de Regeering ontvangen antwoord zal worden opgenomen in het Aanhangsel van de Handelingen.

B. De volgende boekwerken:

1. Verslag van de Nederlandsch-Indische Escompto-Maatschappij over 1920.
2. Verslag van de Gouvernements Vervoersdiensten te water over de jaren 1918 en 1919.

Deze boekwerken worden onder dankbetuiging aanvaard en zullen in de boekerij worden opgenomen.

De Voorzitter: Aan de orde is de voortzetting der behandeling van het voorstel tot herziening der grondwet (Ond. 2).

Het woord is aan den Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! De voorstellen, die thans bij den Volksraad in behandeling zijn, emaneren niet van de Indische Regeering, zelfs niet van den Minister van Koloniën, maar van de Nederlandsche Regeering in haar geheel.

In overeenstemming met de belangrijkheid van den oorsprong dier voorstellen is het gewicht van de materie, welke daarin behandeld wordt, in de eerste plaats wel, omdat het hier geldt eene herziening van de grondwet, den grond aller wetten en wel in het belang van Indië en voorts, omdat daarmede zal worden vastgelegd de richting, waarin Indië zal worden bestuurd. Deze richting is in de toelichting van de voorstellen omschreven als een zoodanige, dat „zoowel wetgeving als bestuur ten aanzien van de inwendige aangelegenheden zooveel mogelijk moeten worden gelegd in handen van in Indië zelf zetelende lichamen en overheden en dat aan de aldaar gevestigde bevolking een zoo groot mogelijke invloed op en aandeel in de samenstelling dier lichamen moet worden toegekend”.

Waar deze strekking aan het voorstel ten grondslag ligt, had de Regeering gemeend te mogen verwachten, dat van de zijde van den Volksraad met dat doel meer geestdriftige instemming zou zijn betuigd. Het Afdeelvingsverslag liet in dit opzicht echter al weinig verwachten, zoo weinig, dat de Semarangsche Locomotief daarin

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

vond een toon van onlust. Dit blad eindigde zijne bespreking van het Verslag met de opmerking, dat er toch tevens wel aanleiding is voor een enkel woord van die plaats, waaruit kan blijken dat Indië de grondwettelijk beloofde zelfstandigheid ook inderdaad geestdriftig begeert.

Dat woord, Mijnheer de Voorzitter, heb ik tot mijn spijt in de hier gehouden redevoeringen gemist, gemist vooral bij die sprekers, die inheemsche vereenigingen vertegenwoordigen. Het had mijns inziens vooral op hun weg gelegen om zich niet te bepalen tot de kracht, dat het ontwerp hun niet ver genoeg gaat, maar om voorop te stellen dat zij het met de ingeslagen richting volkomen eens zijn.

Nu heeft een van de sprekers gemeend hier te kunnen optreden als tolk van het denkend deel van de Inlandsche bevolking. Ik zal niet vragen, Mijnheer de Voorzitter, met welk recht deze spreker als tolk van het denkend deel van de bevolking kan optreden; ik vermoed, dat zijne inheemsche medeleden hem die vraag wel zullen stellen, maar wie als zoodanig optreedt, zou ik raden om in woordenkeuze voorzichtig te zijn, b.v. niet te zeggen, dat alle intelligente landgenooten de parlementaire ontwikkeling van Indië voorstaan.

Het is thans niet het oogenblik om een debat te openen over de vraag of Indië het parlementaire stelsel past of niet. Ik wil er alleen op wijzen, dat de Filippijnen een staatsinrichting kregen in navolging van de Amerikaansche, dus niet het parlementaire stelsel; niettemin schijnt die staatsinrichting toch voldoende in de behoefte te voorzien. Zij zou wellicht — ik spreek alleen van eene mogelijkheid — een navolgenswaardig voorbeeld kunnen vormen voor Nederlandsch-Indië. Het denkend deel der inheemsche bevolking zal zich in al die vragen van toekomstige staatsvorming nog niet zoodanig hebben ingedacht, dat een bepaald stelsel de voorkeur heeft.

Wanneer nu van de zijde der Regeering een woord van instemming met de ingeslagen richting was verwacht, dan werd dit vooral verwacht van den vertegenwoordiger van die Inlandsche vereeniging, die steeds getoond heeft zich niet op een eenzijdig propagandistisch standpunt te plaatsen, van den woordvoerder voor Boedi Oetomo, Dr. Radjiman.

Ik moet zeggen, dat het mij spijt, dat dit woord achterwege is gebleven; daardoor kwam de toon van de beraadslaging op een peil, lager dan het peil, waarop de beraadslaging over een grondwetsherziening, die een dergelijk perspectief voor Indië opent, eigenlijk had moeten staan.

Men verwachtte nu ook niet uit de Regeeringsbank een geestdriftigen aandrang om de voorstellen aan te nemen. Ik zal mijn rede stemmen op den toon, die hier bij deze beraadslaging heeft geklonken.

Ik geef gaarne toe, dat er tweërlei verontschuldiging voor dien toon van onlust is aan te voeren, n.l. de soberheid van de toelichting der voorstellen en het feit, dat

deze Volksraad afstervende is en reeds zijn erfgenaam ziet komen, die zijn taak zal overnemen.

Maar juist het feit, Mijnheer de Voorzitter, dat de werkzaamheid van dezen Volksraad aan het slot van zijn driejarige zittingsperiode bekrond kan worden door een advies over eene grondwetsherziening, waardoor de nieuwe bestuursrichting zal worden vastgelegd, juist het feit, dat de eerste Volksraad al zooveel heeft bereikt, dat hij aan zijn opvolger een in de grondwet vast te leggen erfenis kan nalaten, had aanleiding kunnen zijn tot meer geestdrift. Ik erken gaarne, dat de vertegenwoordiger van het Indo-Europeesch Verbond en ook de heer Bergmeijer in deze zaal een anderen toon hebben laten hooren, maar het ware aangenamer geweest, wanneer dat geluid ook uit anderen hoek had geklonken.

Alvorens over te gaan tot de behandeling van de opmerkingen door de sprekers gemaakt naar aanleiding van deze voorstellen, zou ik 'een enkel woord willen wijden aan de rede van den heer Abdoel Moeis.

De heer Abdoel Moeis heeft een voorgaanden keer geklaagd, dat ik niet voldoende aandacht schenk aan zijn redevoeringen en ik heb daarop geantwoord, dat dit het gevolg is van den inhoud dier redevoeringen. Waar ditmaal de heer Moeis mededeelde zijn laatste rede in dit college te houden, is er voor mij dubbel aanleiding aandacht aan dien zwanenzang te wijden.

Maar ook ditmaal heeft de geachte spreker weer zooveel onderwerpen erbij gehaald, dat ik, wanneer ik wat dieper op zijne rede zou willen ingaan, zou moeten vervallen in algemeene beschouwingen niet alleen over deze voorstellen, maar over de geheele regeeringspolitiek. Ik moet mij daarom tot enkele opmerkingen bepalen.

In de eerste plaats releveer ik dan eenige belangrijke uitspraken van den heer Abdoel Moeis, die m. i. zeer juist zijn en het stemt aangenaam dergelijke uitspraken hier van den ondervoorzitter der C. S. I. te vernemen.

De heer Abdoel Moeis constateerde namelijk, dat de tijd, dat Indië geregeerd werd ten bate van het moederland, gelukkig reeds tientallen van jaren tot het verleden behoort en sprak als zijn meening uit, dat de gewenschte toekomst alleen geboren kan worden door een hartelijk samengaan van Indiër en Europeaan, die voor elkaar onmisbaar zijn. Dat is inderdaad een zeer juist gezichtspunt en waar de heer Abdoel Moeis door één van de andere leden — den heer — en sprak als zijne meening uit, dat de gewenschte toekomst Van der Jagt — eenigszins is gehoord, omdat dit inzicht hem pas na drie jaren Volksraadpractijk eigen zou zijn geworden, zou ik billijkheidshalve daartegenover willen stellen, dat hetzelfde inzicht door den heer Abdoel Moeis reeds tijdens de Indië Weerbaar-beweging is verkondigd.

Ik vraag me nu echter af, of de heer Moeis wel steeds de juiste middelen gebruikt om het ook door hem onmisbaar geoordeelde samengaan te verzekeren. Wanneer de heer Moeis de rede, die hij in deze zaal eergisteren heeft gehouden, voor een volksvergadering zou uitspreken, zou hij — naar ik vrees — niet dat samengaan bevorderen, maar door de

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

daarin gegeven onjuiste voorstellingen wantrouwen zaaien en verdeeldheid wekken. Wanneer de heer Abdoel Moeis zegt, dat wat de Regeering doet, slechts geschiedt ten behoeve van de koloniale exploitatie en als voorbeelden aanhaalt de wegen en de veldpolitie, dan geeft hij eene voorstelling van zaken, die er absoluut naast is. De wegen toch dragen geduldig op hun rug zoowel de auto van den S. I-leider, als die van den Europeeschen planter of van den inspecteerenden ambtenaar en ook de sado's, tjikars en grobaks van de bevolking. En wat de veldpolitie betreft, Mijnheer de Voorzitter, wij hebben niet lang geleden eene begrotingsvergadering bijgewoond, waarin de kosten voor de veldpolitie ter sprake kwamen en de Procureur-Generaal heeft toen medegedeeld, dat in de omstreken van Indië's hoofdstad voorkwamen 30 of 40 rampokpartijen per maand, zoodat de omwonende bevolking niet zeker was van haar bezit; daar de politiekrachten ontbraken, is toen het leger te hulp geroepen en een speciale legerafdeeling heeft aan de rampokkerij paal en perk gesteld, zoodat thans nog hoogstens een tweetal rampokzaken per maand voorkomen. Die taak, die slechts tijdelijk aan het leger was opgedragen, moet nu door de veldpolitie worden overgenomen. Daaruit blijkt dus, dat de veldpolitie niet alleen dient om de rust en orde te verzekeren in het belang van de Europeesche planters, maar evengoed in het belang van de bevolking zelf.

De heer Van Hinloopen Labberton: Heeft die daarom gevraagd?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik weet niet hoe de inlandse bevolking om veldpolitie zou kunnen vragen, maar de verzekering van veiligheid van bezit is voor de bevolking van het grootste belang; ik zou zeggen van meer belang dan een stembiljet of kiesrecht en het is de eerste plicht van de Regeering, deze te verzekeren. Voor veiligheid van persoon en goed en een goede onpartijdige rechtspraak, Mijnheer de Voorzitter, dient elke Regeering naar mijne meening in de eerste plaats te zorgen.

De heer Abdoel Moeis heeft verder wederom de vertrouwenskwestie ter sprake gebracht. Ik moet eerlijk zeggen: die vertrouwenskwestie wordt een beetje vervelend. In de eerste Volksraadszittingen was het zeer interessant van de vertegenwoordigers van de Inlandse bevolking te vernemen, in hoeverre, naar hunne meening, onder die bevolking vertrouwen in de richting van de Regeering heerschte, maar het wordt nu aan die zijde langzamerhand de gewoonte, om, zoodra de Regeering iets doet, waarmede de een of andere inlandse leider het niet eens is, te zeggen: „Pas op, anders verbeurt gij het vertrouwen!” Dat gaat toch werkelijk niet op.

Ook de heer Van Hinloopen Labberton heeft de vertrouwenskwestie ter sprake gebracht en daarbij zich uitgesproken voor associatie. De heer Bergmeijer heeft daarop den heer Labberton à faire genomen. Als Regeeringsgemachtigde Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

houd ik mij van dit dispuut ver, maar in den loop van deze beraadslaging zal er missehien nog gelegenheid zijn er op te wijzen, op welke wijze vertrouwen en op welke wijze wantrouwen gewekt wordt.

Wanneer ik nu overga tot de behandeling van de opmerkingen over de voorstellen zelf, kom ik in de eerste plaats op de wijze van behandeling. Tegen de wijze van behandeling zijn hier van alle zijden klachten geuit. En die klachten hebben een zeker recht van bestaan. De gevolgde wijze van behandeling vindt echter haar verklaring in de geschiedenis van deze voorstellen. Ik zal daarom die geschiedenis eenigszins uitvoerig ophalen en ik hoop daarmede meteen tegemoet te komen aan het gebrek, waarin de Regeering tot Haar spijt den Volksraad heeft moeten laten, het gebrek n.l. aan exemplaren van het rapport der Nederlandsche Staatscommissie.

Den 20sten December 1918 is in Nederland ingesteld eene Staatscommissie ter voorbereiding van eene herziening van de Grondwet, waarbij als voornaamste onderwerpen in aanmerking zouden komen de bepalingen betreffende de troonopvolging, zooals deze thans in hoofdstuk II geregeld is, de Staten-Generaal (hoofdstuk III), het volksinitiatief, het referendum en de mogelijkheid tot instelling van andere publiekrechtelijke lichamen dan de reeds door grondwet erkende.

In haar, den 27sten October 1920 — dus bijna twee jaren later — uitgebracht, verslag merkt de commissie ten aanzien van hare taak nog het volgende op:

„Gelijk uit de opdracht volgt, was het niet de bedoeling der Regeering, dat de gansche grondwet, artikel voor artikel, zou worden nagegaan. Veeleer lag beperking tot de met name genoemde onderwerpen voor de hand. Intusschen bleef de mogelijkheid geopend om andere vraagpunten in de herziening te betrekken. De installatierede van den Voorzitter noemde als zoodanig, behalve onderwerpen met de genoemde in meer of minder nauw verband staande, het recht van oorlogsverklaring en het tractatenrecht, terwijl ook geen bezwaar werd geopperd tegen de behandeling van bepalingen, welker herziening van spoedeischeden aard is en omtrent welke zich een min of meer algemeen geldend inzicht heeft gevormd”.

Voor deze beide laatste voorwaarden zou ik de bijzondere aandacht van den Volksraad willen vragen. De geheele richting van de grondwetsherziening wordt daarmede aangegeven, de bedoeling om zich te bepalen tot die onderwerpen, waarvan in de eerste plaats de herziening van spoedeischeden aard is en omtrent welke zich in de tweede plaats een min of meer algemeen geldend inzicht heeft gevormd. Juist deze laatste voorwaarde lijkt van veel belang bij de beschouwing van de herzieningsvoorstellen, die op Indië betrekking hebben.

De heer Cramer: Was er bij de installatie der Staatscommissie al iets bekend van de instelling der Herzieningscommissie?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Alge-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

meene Zaken: Ik wil wel voor den heer Cramer nazien op welken datum de Herzieningscommissie is geïnstalleerd, maar in elk geval was, toen de Staatscommissie op 20 December 1918 werd geïnstalleerd, de instelling van eene herzieningscommissie reeds aangekondigd.

Voorzoover publiek bekend is, is de Nederlandsche Staatscommissie driemaal gewaarschuwd nopens het bestaan van urgentie van herziening uit een oogpunt der belangen van Indië. Prof. Van Vollenhoven heeft in zijn artikel in het Koloniaal Tijdschrift de drie gevallen opgesomd, n.l. in de eerste plaats werd twee maanden na de instelling der Staatscommissie, in Februari 1919, van Minister Idenburg een nota ontvangen over de bepalingen, die voor wijziging in aanmerking zouden komen met het oog op de koloniën; in April 1919 heeft de Minister haar attent gemaakt op het vraagstuk van Indië's stem op het Binnenhof; in Mei 1919 uitten zoowel eenige leden der Eerste Kamer als de Minister van Koloniën het vertrouwen, dat de Staatscommissie bij de te ontwerpen wijziging der grondwet ook aan de verhouding van Indië en Moederland zou denken. Niettemin brachten de voorstellen der Staatscommissie met betrekking tot Indië zoo goed als niets. Hadden zij niets gebracht, dan was de zaak in een ander licht gekomen, maar zij brachten wel iets, al was het weinig. Voorgesteld werd slechts te schrappen de uitdrukking bezittingen, maar overigens werden Indië's belangen niet in het ontwerp betrokken.

Ik releveer een en ander hier, omdat daarin uitsluitel kan gevonden worden omtrent de stemming in het Moederland tegenover de urgentie van herziening ten bate van Indië en aan dat uitsluitel moet te meer gewicht worden gehecht, wanneer de samenstelling der commissie in aanmerking wordt genomen. De commissie toch werd voorgezeten door den tijdelijken voorzitter van den ministerraad, terwijl leden waren vertegenwoordigers van de grootste politieke partijen, n.l. de heeren Anema, De Geer, Limburg, Rink, Schaper en Struycken, terwijl de secretaris-generaal in algemeenen dienst, de heer Kan, adviseerend lid was.

In die commissie waren dus vertegenwoordigd niet alleen de partijen, waarop het huidig Ministerie steunt, maar ook de partijen van de andere zijde, o.a. de partij, waartoe de heer Cramer zich een eer rekent te behooren.

De heer Van Hinloopen Labberton: Maar Indië werd vergeten.

De heer Cramer: Mijn partijgenooten zullen in Holland wel zorgen, dat het voor Indië terecht komt bij de herziening.

De heer Bergmeijer: De mijne ook!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik zeg dat niet als eenig verwijt aan de vertegenwoordigers van de verschillende partijen. Dat zou mij van deze plaats niet alleen niet passen, maar buitendien,

wij kennen de overweging niet, waarop hun houding berust; het verslag der commissie is zoo'n dun boekje, is zoo sober, dat met geen woord wordt toegelicht waarom omtrent de verhouding tusschen Moederland en Indië geene voorstellen zijn gedaan. Ook in de minderheidsnota's, waaronder die van den vertegenwoordiger der partij, waartoe de heer Cramer zich een eer rekent te behooren, de langste is, vond ik geen woord over Indië. De heer Cramer roept uit: „dat zegt niets”, neen, Mijnheer de Voorzitter, dat zegt heel veel! Dat zegt, dat in October '20 de vertegenwoordigers van de groote politieke partijen in het moederland, de linksche incluis, zich niet bewust waren van het bestaan eener behoefte om in de grondwetsherziening de verhouding tusschen Moederland en Indië te betrekken.

Nu, 7 maanden later, ligt voor den Indischen Volksraad een voorstel tot grondwetsherziening van de Nederlandsche Regeering. Daaruit blijkt, dat in 7 maanden een groote verandering in de stemming in het Moederland is gekomen, maar daaruit is ook af te leiden, dat die verandering niet algemeen zal zijn, dat de thans aan de orde zijnde voorstellen der Nederlandsche Regeering nog wel op tegenstand zullen stuiten. Nog onlangs heeft Professor Van den Berg in de Eerste Kamer ernstig gewaarschuwd tegen een te vlug tempo.

Mijns inziens ligt in dit alles voor den Volksraad eene vingerwijzing de Regeeringsvoorstellen niet in gevaar te brengen door thans te veel te vragen. Vooruitloopen op de eigenlijke herziening der Indische staatsinrichting is onnoodig en gevaarlijk. Laat de Volksraad voorzichtig zijn met zijn advies en goed overwegen wat hij doet ten einde deze voorstellen, die gaan in de richting, die de Volksraad wil, niet in de waagschaal te stellen.

De heer Cramer: Wat heeft Van Kol in de Eerste Kamer gezegd?

De heer Bergmeijer: Dat weet U zelf ook wel.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De heer Cramer zal zich hiermede zeker voldoende beantwoord achten.

De Nederlandsche Staatscommissie diende in October 1920 haar verslag in, waarin, zooals ik heb gezegd, niets van eenig belang over Indië. Niettemin liggen nu de voorstellen voor ons. Hoe zijn die voorstellen tot stand gekomen? Op de histoire intime kan ik niet ingaan, al ware het slechts omdat ik daarvan slecht op de hoogte ben. Een Indisch weekblad heeft U, Mijnheer de Voorzitter, een zeker aandeel toegeschreven. Ik hoop dat dit bericht juist is en meen in elk geval de verwachting te mogen uitspreken, dat, wanneer U de gelegenheid mocht hebben gehad in die richting invloed uit te oefenen, U die gelegenheid niet ongebruikt zult hebben laten voorbij gaan.

In het laatst van het vorig jaar is over de grondwetsherziening ten bate van Indië vertrouwelijk overleg gepleegd

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

tusschen den Minister van Koloniën en den vorigen Landvoogd. De heer Labberton heeft in de mededeeling in de Memorie van Antwoord omtrent dat vertrouwelijk overleg aanleiding gevonden tot een ernstige grief. Wanneer de heer Labberton zijn rede heeft geponereerd op de stelling, dat vertrouwen moet worden gewekt en dat de associatiegedachte moet worden aangewakkerd, dan is hier eene gepaste gelegenheid om te toetsen of in de praktijk de heer Labberton zelf wel vertrouwen wekt. Dat zijne klacht, dat over de voorstellen, voordat ze gepubliceerd werden, vertrouwelijk overleg plaats had, generlei grond heeft, behoeft natuurlijk geen motiveering. Ook de heer Labberton publiceert niet de vertrouwelijke besprekingen, die aan zijne voorstellen vooraf gaan. Wij hebben hier voor ons liggen eenige amendementen, ondertekend door de heeren Labberton, Vreede en Cramer, maar wanneer de heer Labberton al te veel op hol slaat en een ingewikkelde vertegenwoordiging in de Staten-Generaal wenscht, dan laten zijn twee medestanders hem in den steek en moet hij andere mede-ondertekenaars zoeken. Dan vertelt de heer Labberton ook niet in de toelichting op dat amendement, waarom de heer Cramer het niet heeft willen ondersteunen en hoe het overleg is geweest. Een dergelijk overleg blijft binnenskamers en wordt niet aan de groote klok gehangen.

Na het overleg tusschen Minister en Landvoogd zijn natuurlijk voorstellen geformuleerd, die in den Ministerraad behandeld en, al of niet gewijzigd, tenslotte aangenomen zijn. Na verkregen machtiging van H. M. de Koningin zijn de voorstellen aanhangig gemaakt en gepubliceerd. Dat is de gewone gang van zaken; reden tot wantrouwen of tot grieven ligt daarin niet.

Dat de voorstellen thans gelijktijdig bij Staten-Generaal en Volksraad aanhangig zijn gemaakt, heeft bevreesding gewekt. Ik vraag mij af, of, indien de beschikbare tijd in aanmerking wordt genomen, die bevreesding reden van bestaan heeft. Wanneer er een zee van tijd was geweest, zouden de voorstellen vermoedelijk eerst hier aanhangig zijn gemaakt. Met het advies van den Volksraad zouden zij dan weer naar het Moederland zijn gegaan en eerst daarna al of niet gewijzigd bij de Staten-Generaal zijn ingediend. Maar iedereen weet, dat de termijn van de huidige Tweede Kamer het volgend jaar afloopt en dat dus spoed noodig was, waardoor de gevolgde werkwijze zeer verklaarbaar wordt.

De voorstellen zijn bij den Volksraad ingediend en de heer Labberton, die reeds getracht had een initiatief-voorstel aanhangig te maken, heeft dit toen ingetrokken. De heer Soetan Toemenggoeng legt dit uit als een bewijs van vertrouwen van den heer Labberton in de toen nog niet bekende regeeringsvoorstellen. Ik leg dit anders uit, Mijnheer de Voorzitter. Wanneer er een regeeringsvoorstel wordt aanhangig gemaakt, ligt het voor de hand, dat een voorstel van een lid over hetzelfde onderwerp wordt ingetrokken.

Uit overweging van spoed zijn de voorstellen telegrafisch overgebracht; daardoor moest natuurlijk in de toelichting

bekorting worden aangebracht, zoodat de Memorie van Toelichting, die het voorstel vergezelde, sober was. Die soberheid werd door de Regeering zeer betreurd, want hoe uitvoeriger voorstellen zijn toegelicht, des te gemakkelijker is de verdediging en des te gereeder volgt de aanneming.

Ook overigens hebben deze voorstellen met een zeker soort van pech te kampen. Nadat het Afdeelvingsverslag te Harer kennis was gekomen, heeft de Regeering naar het Moederland geseind, niet alleen op de gewone wijze, maar langs twee wegen, om de zekerheid te hebben, dat het telegram tijdig en onverminkt zou overkomen, want het was een zeer lang telegram. Niettegenstaande de Regeering deze voorzorg nam, is Zij niet geslaagd. De telegraaf schijnt te hebben gehaperd, zoodat eerst op het laatste moment bericht kwam, dat de Minister het telegram te laat heeft ontvangen om nog de meening van den Ministerraad te kunnen vragen en mededeelen. De Memorie van Antwoord is dan ook van de Indische Regeering.

Men mag in een en ander niet zien eenige geringschatting van de zijde van het Moederland. De goede wil was er, maar omstandigheden buiten onzen macht hebben dien goeden wil niet tot zijn recht doen komen.

De Regeering stond nu voor de keuze of de voorstellen te laten behandelen met de minder uitvoerige toelichting, of te vragen de behandeling uit te stellen. De heer Van der Jagt heeft wel uitstel als zeer gewenscht aanbevolen, maar ik meen, dat deze eerste Volksraad er prijs op stelt zelf deze voorstellen te behandelen.

De heer Van der Jagt: Jawel, maar de nieuwe Volksraad zal te oordeelen hebben over de wetten en verordeningen, die uit de door den huidige Raad behandelde grondwet en haar wijzigingen zullen emaneren.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Dat is voor U een bezwaar, maar ik denk niet, dat dit door Uw medeleden gedeeld wordt.

De heer Oppermann heeft een verwijt gericht tot de Regeering over den inhoud van de Memorie van Antwoord. In de Memorie van Antwoord zijn de algemeene beschouwingen uit de toelichting opgenomen, zooals de Regeering die heeft gevonden in een Nederlandsch blad. De heer Oppermann heeft geklaagd, dat die toelichting niet volledig is opgenomen, ook wat betreft de artikelen en dat, wat hij een belangrijk deel achtte, was weggelaten. De heer Oppermann is zoo vriendelijk geweest mij het blad te toonen, waarin zich het gedeelte bevindt, dat gesupprimeerd is. Ik moet verklaren, dat deze weglating zonder eenigen opzet is gebeurd, maar ook, dat zij mij niet zoo belangrijk voorkomt. Bij de behandeling van de Koninklijke bevoegdheid kom ik daarop terug. Voor het oogenblik wil ik slechts op den voorgrond stellen, dat in verband met het reeds medegedeelde het duidelijk zal zijn, dat zoowel de Memorie van Antwoord als de huidige rede van den Regeeringsgemachtigde meer zijn een advies, dat de meening van de Indische Regeering weergeeft, dan een verdedi-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

ging van de voorstellen der Nederlandsche Regeering. Daarvoor ontbreekt het benodigde materiaal.

In de Memorie van Antwoord is dus neergelegd, wat de Indische Regeering meende aan den Volksraad te moeten mededeelen naar aanleiding van het Afdeelvingsverslag en een van die mededeelingen was, dat een algeheele omwerking, zooals met de amendementen op de artikelen 61 en 62 wordt beoogd, niet kan worden verwacht.

Den heer Van Hinloopen Labberton heeft deze mededeeling aanleiding gegeven tot de vraag: Hoe weet de Regeering, dat verwezenlijking is uitgesloten? Het antwoord op deze vraag luidt in de eerste plaats, dat de Gouverneur-Generaal, vóórdat Zijne Excellentie uit Holland vertrok, over de grondwetsherziening besprekingen heeft gevoerd en in de tweede plaats, dat langdurige parlementaire ervaring en kennis van de huidige Tweede Kamer rechtigen tot een meening over de al of niet waarschijnlijkheid van de verwezenlijking van bepaalde gedachten. Wanneer de Indische Regeering zegt, dat die verwezenlijking als uitgesloten moet worden beschouwd, dan is deze uitspraak gebaseerd op kennis en ervaring en dan ligt daarin een goede raad, dien de Volksraad vrij is aan te nemen of niet.

Ik kom thans tot de strekking der voorstellen. Ik constateer in de eerste plaats, dat geen stem in dezen Volksraad zich heeft verheven om te betoogen, dat de voorstellen van de Nederlandsche Regeering te ver gaan. Dit schijnt hier iets vanzelfsprekends, maar uit hetgeen ik zoo juist heb gezegd volgt, dat deze meening in het moederland niet zoo vanzelfsprekend zal worden geacht.

De heer 's Jacob heeft het hoofdpunt, wat betreft de bespreking in dezen raad, duidelijk gesteld. Het gaat hier inderdaad niet over de vraag of de herziening reden van bestaan heeft maar of ver genoeg gegaan wordt.

Door verscheidene leden zijn de voorstellen der Nederlandsche Regeering vergeleken met die der Herzieningscommissie; tot hoofdpunt van dit geheele debat is geworden de vraag of de Volksraad de Regeeringsvoorstellen dan wel die der Herzieningscommissie tot de zijne zal maken.

Mijnheer de Voorzitter! Als gewezen lid der Herzieningscommissie ben ik zeer gevoelig voor de vleiende uitdrukkingen, die ten aanzien van haar werk zijn geuit en het gewicht, dat aan hare meening gehecht wordt. De heer Labberton zeide, dat wat Indië wenscht, belichaamd is in het rapport der Herzieningscommissie. Dr. Radjiman, evenals de heer Cramer, hechten groot gewicht aan het rapport van de Herzieningscommissie. De heer Soetan Toemengoeng zeide zelfs, dat de Herzieningscommissie door alle Indonesiërs hartelijk wordt vereerd.

Maar die liefde voor het werk der Herzieningscommissie, hoe vleiend ook voor de gewezen leden dier commissie, schijnt in sommige gevallen meer een liefde op gezicht dan gegrond op kennis van den inhoud van het rapport. Immers, tegenover de bewering, dat alle Indonesiërs het rapport vereeren, staat het nuchtere feit, dat een zeer belangrijke minderheidsnota ondertekend is door Mas Abdoerachman, Raden Hasán

Djajadiningrat, Raden Toemengoeng Ario Harsono, den vertegenwoordiger van de Centrale S. I. Salim en den vertegenwoordiger van Boedi Oetomo, die Dr. Radjiman in deze commissie heeft vervangen, Raden Mas Ario Woerjaningrat.

Waar die minderheidsnota het fundament van het gebouw, dat door de Herzieningscommissie is opgetrokken, geheel afkeurt, vraag ik mij af, of de stemming dan nu veranderd is. Is die vereering voor het rapport iets nieuws of wordt vastgehouden aan de afwijkende meening omtrent het kiesrecht? Wanneer dit zoo is, dan is de vereering voor de Herzieningscommissie in inheemsche kringen toch niet zoo groot te achten.

De heer Galestin heeft er terecht op gewezen, dat de voorstellen tot wijzigingen van de grondwet, door de Herzieningscommissie opgemaakt, het sluitstuk zijn van het gebouw, door de commissie opgetrokken. De commissie heeft eerst overlegd, welke staatsinrichting voor Indië in het huidig stadium van ontwikkeling passend is te achten en eerst daarna geconcludeerd tot de wijzigingen in de grondwet, welke dan noodig werden. Nu is een omgekeerde werkwijze gevolgd. Er wordt een beslissing gevraagd omtrent grondwetsherziening, voordat omtrent de komende staatsinrichting nog iets vaststaat. Het overleg daarover is nog niet beëindigd en op dat overleg wordt uiteraard niet vooruitgelopen. De voorstellen, die gedaan worden, zijn alleen een uitvloeisel hiervan, dat er thans gelegenheid is om ten bate van Indië een grondwetswijziging tot stand te brengen; zij houden slechts in een onpartijdige opruiming van de beletselen, teneinde voor Indië de baan vrij te maken om te gaan in de richting, waarin een gezonde staatkundige ontwikkeling mogelijk is, zonder vooruit te loopen op het antwoord op de vraag, die eerst hierna aan de orde komt, n.l. hoe ver thans in die richting gegaan kan worden. Wat de heer Labberton met zijne amendementen eigenlijk wil is den strijd over de staatsinrichting thans strijden, maar het is de vraag, of het thans het geschikte moment daarvoor is. Ik zal die vraag straks bespreken.

Ik sprak zoo juist over de fundeering van het door de Herzieningscommissie opgetrokken gebouw. Die fundeering is het kiesrecht; de bevoegdheden en de wijze van samenstelling van een vertegenwoordigend lichaam zijn onverbrekkelijk aan elkaar verbonden; de bevoegdheid moet op de samenstelling berusten. Ik kan mij dan ook zeer goed voorstellen, dat de heer Cramer, die zich niet kan vereenigen met het in het meerderheidsrapport voorgestelde kiesrecht, zegt: Wanneer dat kiesrecht wordt ingevoerd, dan heb ik liever, dat aan het lichaam geen groote bevoegdheden worden toegekend.

De heer Cramer: Ik had het over het huidige kiesrecht.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Als ik mijn geheugen niet zou kunnen vertrouwen, dan heb ik toch nog de minderheidsnota, die

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

de heer Cramer met de reeds genoemde Inlandsche leden en ook Pastoor Van Lith heeft ondertekend. Daarin staat duidelijk op blz. 573 het volgende:

„Daarom is de wijze, waarop dit vertegenwoordigend lichaam wordt gekozen en samengesteld van het hoogste belang en moet dit eerst vaststaan alvorens verder over de herzieningsvoorstellen zal kunnen worden geoordeeld en dit is ook de reden, waarom wij in het bijzonder omtrent deze aangelegenheid onze van die der commissie verschillende denkbeelden in deze nota hebben uiteengezet.”

De heer Cramer: Maar in de minderheidsnota staat niet, dat die minderheid de voorstellen der Herzieningscommissie niet kan aanvaarden zonder wijziging van het kiesrecht.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Niet? Dan zal ik die passage nog eens voor den tweeden keer voorlezen, misschien klinkt het dan duidelijker:

„Daarom is de wijze waarop dit vertegenwoordigend lichaam wordt gekozen en samengesteld van het hoogste belang en — nu komt het — moet dit eerst vaststaan alvorens verder over de herzieningsvoorstellen zal kunnen worden geoordeeld”.

Dit staat in de minderheidsnota, niet alleen ondertekend door den heer Cramer, maar ook door de heeren Salim, vertegenwoordiger van de Centrale Sarekat Islam, door den vertegenwoordiger van Boedi Oetomo, den Regent van Bangil en de andere personen, die ik zooeven heb genoemd. In die minderheidsnota wordt duidelijk gesteld: Niet het één zonder het ander en wat de amendementen van den heer Labberton e.s. op de artikelen 61 en 62 bedoelen is: wel het één zonder het ander.

Ik kan mij levendig begrijpen, dat men niet wil uitbreiding van de bevoegdheden van dezen raad, zonder dat men waarborgen heeft dat de samenstelling aan billijke eischen zal voldoen. Wanneer de heer Cramer en zijn medestanders dit standpunt innemen, zal het hem niet verwonderen als ook aan de andere zijde hetzelfde standpunt zou worden ingenomen.

Wanneer de heer Cramer van meening is, dat het kiesrecht naar zijn zin moet worden geregeld, alvorens de bevoegdheden van den Volksraad kunnen worden uitgebreid en wanneer dan die regeling zoodanig zou moeten zijn, dat zij feitelijk neerkomt op een overwegend Inlandsche meerderheid in dit college, dan moet even goed het recht worden erkend van andere partijen of bevolkingsgroepen op een dusdanige regeling, dat ook hunne belangen behoorlijke verdediging vinden. Het zou begrijpelijk zijn, indien van alle zijden werd gezegd: geen uitbreiding van de bevoegdheden, voordat de wijze van samenstelling naar genoegen is geregeld.

De „Question brûlante” in de Indische politiek is, naar Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

mijne meening, dan ook niet de staatsinrichting, maar het kiesrecht en de aandrang door den heer Cramer uitgeoefend ter benoeming van een kiesrechtcommissie zal mij er ongetwijfeld toe leiden daarvoor de ernstige aandacht van de Indische Regeering te vragen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Waarom blijft de Indische Regeering dan in gebreke zoo'n kiesrechtcommissie te benoemen?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde van Algemeene Zaken: Dat is op het oogenblik niet aan de orde. Ik denk dat de Indische Regeering een dergelijke commissie niet zal instellen zonder ruggespraak met de Nederlandsche Regeering; wat op het oogenblik aan de orde is, is eene grondwetsherziening, waarin vrijheid wordt gelaten voor de verwezenlijking zoowel van de voorstellen van de Herzieningscommissie als voor een andere oplossing. Het is een zuivere opruiming, niet een vastlegging. Wat de Regeering wil is evolutie, wat de heer Van Hinloopen Labberton wil is een sprong-variatie.

De heer Van Hinloopen Labberton: Heemaal niet.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Bij de behandeling van de begrooting onlangs in de Eerste Kamer heeft de Minister van Koloniën tot den heer Van Kol gezegd, dat hij hoopte, dat het kiesrecht ook den heer Van Kol zou bevredigen en daarmee heeft m.i. Z. E. uitgedrukt wat de basis van het kiesrecht moet zijn. Die basis moet zijn, dat de billijke personen uit alle groepen bevredigd worden; niet de extremisten of de op partijgewin uit zijnden, maar de billijke menschen moeten voelen, dat de behartiging van het algemeen belang veilig toevertrouwd kan worden aan het volgens dat kiesrecht samengestelde college. Ik moet dan ook zeggen, dat ik tot mijn verwondering de naam van den heer Cramer onder de amendementen heb aangetroffen.

De heer Cramer: Waarom?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! De heer Cramer vraagt nog waarom!

De heer Van Hinloopen Labberton: Zeer terecht.

De heer Cramer: Ja, waarom?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik zou den heer Cramer willen vragen, waarom hij de minderheidsnota ondertekende, waarin als

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

voorwaarde gesteld wordt geen voortgang te geven aan de voorstellen der Herzieningscommissie, zonder dat het door hem gewenscht kiesrecht wordt ingesteld en waarom hij nu onderteekeut amendementen op een grondwetsherziening, die beoogen vast te leggen wat de Herzieningscommissie als uitvloeisel van haar voorstellen wenscht.

De heer Cramer interrumpeert.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De interruptie zou misschien te lang worden, want het is eenigszins moeilijk om daarvan eene verklaring te geven.

De heer Cramer: Ik zal er U straks wel uitleg van geven.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Een tweede vraag is: Is het moment wel gunstig gekozen om te trachten de verwezenlijking van de voorstellen van de Herzieningscommissie thans te verze-keren?

In de Memorie van Antwoord is er op gewezen, dat, waar de stemming in Holland nog niet onverdeeld overtuigd is van de noodzakelijkheid van een grondwetsherziening ten bate van Indië, het gevaarlijk zou zijn thans verwarring te scheppen.

Een volgend argument is, dat wanneer het stelsel, belichaamd in de amendementen op de artikel 61 en 62 hier zou worden aangenomen en de Wetgevende Macht in het moederland herstelt de redactie, als in het voorstel der Nederlandsche Regeering is aangegeven, dat er dan kans is, dat aan die redactie beperkter beteekenis zou worden toegekend, dan wanneer de amendementen op de artikelen 61 en 62 niet waren aangenomen. Ik hoop dat dit argument duidelijk is. Ik meen, dat de juridische term voor eene dergelijke interpretatie is eene redeneering a contrario; meer wiskundig onderlegden zouden zeggen: een bewijs uit het ongerijmde. Wanneer de Volksraad de amendementen op de artikelen 61 en 62 aanneemt en de Nederlandsche Wetgever herstelt de oude redactie, dan wordt daarmee indirect uitgesproken, dat men eene regeling als in de amendementen belichaamd niet wil en waar de voorstellers van die amendementen den nadruk leggen op den samenhang daarvan met de voorstellen der Herzieningscommissie, loopen zij gevaar de kans op verwezenlijking daarvan, die door de ministerieele redactie niet wordt afgesneden, in de waagschaal te stellen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Daarmede zou de herziening veroordeeld zijn en de geheele grondwetsherziening zou van nul en geener waarde zijn.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De heer Labberton zegt weer dingen, die hij niet bewijzen kan. Ik kom daarop straks terug.

De heer 's Jacob heeft in zijn voortreffelijke rede duidelijk doen uitkomen, dat thans de hoofdzaak is, dat bij deze herziening het beginsel in de grondwet zal worden ingevoerd, dat Indië voortaan bestuurd zal worden door en met Indische organen. Hij heeft buitendien er op gewezen, dat daardoor het karakter van de functie van Gouverneur-Generaal verandert, dat daardoor vanzelf de Gouverneur-Generaal georiënteerd wordt meer op Indië dan op Nederland en hij heeft daarin het groote voordeel van deze voorstellen gezien. Hij heeft, niet rekening houdend met sentimentsoverwegingen, maar kalm en nuchter naast elkaar vergeleken de voorstellen van de Nederlandsche Regeering en de amendementen en het verschil tusschen die beide tot twee punten teruggebracht: in de eerste plaats, dat in de amendementen wordt gesproken van een Beginselenwet en ten tweede het vraagstuk van de Koninklijke bevoegdheid.

Mijnheer de Voorzitter! Dat woord Beginselenwet schijnt hier een groote rol te spelen. Verschillende sprekers hebben zich als voorstanders daarvan doen kennen. Er schijnt in dat woord inderdaad een psychologische kracht te schuilen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Een magische kracht.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Een magnetische kracht, ik laat de magie aan de heeren over.

Het is zoo sterk, dat de heer Soetan Toemenggoeng uitdrukkelijk zeide, dat hij was voor het woord Beginselenwet, omdat de herziening zich dan zou stellen op de basis van de Herzieningscommissie. „What is in a word?“, mag men wel vragen.

Maar nemen wij voor een oogenblik aan, dat werkelijk de Volksraad in zijn meerderheid gaarne dat woord „Begin-selen“ in de grondwet heeft, dan is het daarom toch nog niet noodig aan de artikelen een geheel nieuwe redactie te geven. Dat kan ook met een veel eenvoudiger amendement bereikt worden. In artikel 62 van het voorstel der Nederlandsche Regeering wordt in de eerste alinea bepaald: „de staatsinrichting van de koloniën wordt door de wet vastgesteld“. Wanneer nu de Volksraad zoo gaarne het woord Beginselen in de grondwet zou willen hebben, is dit het gemakkelijkst te verwezenlijken, wanneer de Herzieningscommissie tot voorbeeld wordt gekozen, die in haar art. 193b voorstelt te bepalen, dat de beginselen voor de staatsinrichting bij de wet worden vastgesteld.

De heer Van Hinloopen Labberton: Maakt U daar een amendement van.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De heer Labberton wil een psychologische grondwet. Nu leven wij na de eeuw der techniek in die der

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

psychologie, maar wij hebben haar liever niet in een grondwet. Psychologische grondwetten zijn van 120—130 jaar geleden, uit den tijd toen nog in de grondwet werd geschreven de door Mr. Galestin aangehaalde woorden: *Chaque député appartient à la nation entière*. De psychologische grondwet is van den tijd, dat iedereen *citoyen* werd genoemd en het sub-amendement van den heer Labberton op artikel 6, waar hij het woord *citoyen* weer in eere wil herstellen, stamt uit denzelfden tijd als de grondwetten vol leuzen. In den tegenwoordigen tijd is echter een grondwet geen verzameling van frasen; van haar wordt slechts nuchtere, kale duidelijkheid verlangd. Buitendien is thans het streven de grondwet zooveel mogelijk uit te dunnen, zooals Prof Van Vollenhoven heeft gezegd. De heer Labberton wil daarentegen den anderen kant uit met zijne amendementen: vastleggen in plaats van vrij laten.

Een ander verschil tusschen de amendementen en de voorstellen der Nederlandsche Regeering geldt de Koninklijke bevoegdheid. De heer Labberton heeft als eerste ondertekenaar der amendementen het noodig gevonden te verzekeren, dat hij een loyaal aanhanger is van het monarchale stelsel. Mijnheer de Voorzitter! Wat een staatsrechtelijke verwarring zou ik bijna zeggen.

Deze spreker is tegen behoud van de Koninklijke bevoegdheid, omdat hij daarin ziet dietatoriale macht van den minister. Daarbij heeft de heer Labberton zich niet onthouden een verwijt van misbruik van macht bij gelegenheid van de instelling van den dienstplicht te uiten.

De minister zou de wet ontduiken en den Volksraad uitschakelen, zooals met de instelling van dienstplicht voor Europeanen zou zijn geschied.

Wanneer de heer Labberton een dergelijk verwijt uit, is hij gelukkig gewoon de argumenten er tegen direct te laten volgen. Ditmaal heeft hij er dan ook aan toegevoegd, dat de Volksraad nog niet geïnstalleerd was.

Dan is het zeker te verklaren, dat de Volksraad niet gehoord werd.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dat is heelemaal niet verklaarbaar.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De heer Labberton heeft verder met grooten nadruk betoogd, dat, wanneer het voorstel tot grondwetsherziening der Nederlandsche Regeering wordt aangenomen en dus Koninklijke bevoegdheid behouden blijft ten aanzien van de inwendige aangelegenheden van Indië, mits steunende op de wet, dat dan van hervorming niets terecht zal komen. Mijnheer de Voorzitter! Ik vraag me af of dit ernstig bedoeld is. Zou de Nederlandsche Regeering zich de moeite geven om een Indische grondwetsherziening aan de orde te stellen en daarbij opzettelijk een achterdeurtje open laten om verder niets te behoeven te doen? De motiveering van de voorstellen der Nederlandsche Regeering houdt toch eene belofte in en de voorgestelde 5e alinea van artikel 62

een imperatief voorschrift. Zou dit alles maar schijn zijn? Het komt mij voor, dat de geachte spreker zijne woorden moet overwegen, alvorens ze te uiten. Eene dergelijke onderstelling mag niet zonder een zweem van bewijs gemaakt worden.

Tegenover de verklaringen van de Nederlandsche Regeering, neergelegd in bij de Staten-Generaal ingediende stukken, zegt de heer Labberton losjes weg: Er gebeurt toch niets!

De heer Bergmeijer: Dat is om vertrouwen te wekken!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De heer Bergmeijer neemt mij de woorden uit den mond.

Maar buitendien, wanneer ik de amendementen van den heer Labberton zie en ik hoor, hoe deze spreker tegen Koninklijke bevoegdheid gekant is, dan vraag ik me af, waarom de voorsteller der amendementen Koninklijke bevoegdheid wil behouden. Heeft hij dan over het hoofd gezien, dat in de voorstellen van de Herzieningscommissie artikel 56 ten aanzien van Indië niet toepasselijk wordt verklaard. Datzelfde artikel 56 toch laten de amendementen van den heer Van Hinloopen Labberton onaangeroerd.

Dit is een aanwijzing, dat de liefde voor het werk van de Herzieningscommissie zich niet uitstrekt tot het verkrijgen van een grondige kennis van hetgeen die commissie wenscht te bereiken.

De heer Van Hinloopen Labberton: Een zeer verkeerde conclusie; ik zal het direct toelichten. U schijnt het niet begrepen te hebben.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik zal den uitleg met buitengewoon veel belangstelling aanhooren.

Wat de heer Labberton verder over de Koninklijke bevoegdheid zeide, Mijnheer de Voorzitter, was er werkelijk zoover naast, dat ik alle juristen in deze zaal elkaar verheugd zag toelachen. Volgens de voorstellen der Nederlandsche Regeering wordt de Koninklijke bevoegdheid ten aanzien van de inwendige aangelegenheden van Indië beperkt tot de gevallen, waarin die bevoegdheid door de Wet aan den Koning wordt voorbehouden, maar de heer Labberton deed het voorkomen, alsof het voorstel is, dat de Wet het recht heeft te regelen en dat alles wat de Wet niet regelt onder de bevoegdheid des Konings valt.

Mijnheer de Voorzitter! Het is net andersom, de heer Labberton heeft zich blijkbaar niet in de materie ingewerkt.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan hebt U niet geluisterd, toen ik gesproken heb naar aanleiding van de interruptie van den heer Bergmeijer!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Alge-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

meene Zaken: De heer Bergmeijer is zelfs naar den heer Labberton toe gegaan om hem den tekst van de Ministerieele voorstellen te laten lezen.

Ik meen, dat wanneer iemand amendementen voorstelt op een regeeringsontwerp, verlangd mag worden, dat de voorsteller den tekst van het regeeringsvoorstel goed bestudeerd heeft.

Wat is nu de strekking van het regeeringsvoorstel? Den weg aan te wijzen en de beletselen om dien weg te volgen op te ruimen, maar niet om thans uit te maken, hoever al dadelijk langs dien weg gegaan kan worden. Dat noemt de heer Cramer vaag en hij ziet daarin aanleiding tot een klacht, maar de heer 's Jacob daarentegen acht de voorstellen van de Regeering soepel en lenig en ziet daarin een voordeel. Nu geloof ik, dat wanneer wij deze twee oordeelvellingen tegenover elkaar plaatsen, dan het dogmatische oordeel, dat bepaald wordt door de overweging of wel zoover gegaan wordt als eene politieke partij wenscht, het moet afleggen tegen het argument van soepelheid en lenigheid door den heer 's Jacob aangeprezen. Hierdoor wordt juist mogelijk gemaakt eerst later vast te stellen hoever gegaan kan worden.

De heer Oppermann heeft gewichtige bezwaren geopperd tegen de Koninklijke bevoegdheid, maar deze spreker heeft geen bezwaar tegen de Koninklijke regelingsbevoegdheid inzake gemeenschappelijke belangen, doch wel, waar het betreft inwendige aangelegenheden van Indië.

Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat de heer Oppermann deze kwestie te diep ophaalt. De voorstellen der Nederlandsche Regeering beperken de Koninklijke bevoegdheid ten aanzien van de inwendige aangelegenheden tot de bij de wet aan te wijzen gevallen. Aangezien de Wetgevende Macht de bevoegdheid houdt om die onderwerpen, aan wier regeling bij de wet behoefte blijkt te bestaan te regelen en in den tegenwoordigen tijd het streven is de wet niet tot in details te laten afdalen, maar om de verdere uitwerking over te laten aan de Kroon onder verantwoordelijkheid van den betrokken minister, ligt het voor de hand aan de Kroon niet elke bevoegdheid ten aanzien van de inwendige aangelegenheden van Indië te ontnemen.

De wensch van den heer Radjiman, dat de grondwet uitdrukkelijk gewag had moeten maken van het verleggen van het zwaartepunt, is vervuld in het 5e lid van artikel 62 van het voorstel der Nederlandsche Regeering, waarvan het begin luidt:

„Onverminderd het bepaalde in de vorige leden van dit artikel wordt de regeling van de inwendige aangelegenheden van de koloniën overgelaten aan aldaar gevestigde organen”.

Ik meen dan ook, dat aan den wensch van den geachten spreker reeds op zeer duidelijke wijze is tegemoetgekomen.

Wat nu de artikelen betreft, Mijnheer de Voorzitter, U bedreigt ons met ongeveer 30 stemmingen. Ik zal daarom niet te uitvoerig zijn, maar mij beperken tot de voornaamste onderwerpen, die zijn aangeroerd.

Over de eerste alinea van artikel 1 zijn historische beschouwingen geleverd, maar ik meen, dat geene bezwaren zijn geopperd tegen de redactie van het Regeeringsvoorstel; ik zal dus op die historische beschouwingen niet ingaan.

Wel zijn er bezwaren geuit tegen den naam Nederlandsch-Indië en vooral uit een sentimentsoogpunt, want in dien naam wordt gezien de uitdrukking van een bezitsrecht. Ik geloof echter dat dit te ver gezocht is. Er is menige op dezelfde wijze samengestelde term, waarin geen bezit tot uitdrukking komt. Het Amsterdamsche peil is niet het eigendom van Amsterdam, evenmin als Solosche prins, Bandoengsche Hoogeschool en Spaansch-Amerika een bezitsrecht inhouden. Die termen geven aan, dat er eene betrekking bestaat tusschen beide deelen, maar niet, dat die betrekking eene bezitsbetrekking is. Waar er eene verhouding bestaat tusschen Nederland en Indië en deze ook moet blijven bestaan, drukt de naam Nederlandsch-Indië volkomen duidelijk uit, dat Indië is een onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden.

Wanneer die naam aldus wordt opgevat, geloof ik, dat er voor sentimentsbezwaren geen grond is.

Wat overigens het voorgestelde Indonesia betreft, kan ik mij aansluiten bij hetgeen de heer Galestin daartegen heeft aangevoerd.

In de tweede alinea van artikel 1 komt voor het woord „Koloniën”. De Memorie van Antwoord heeft de bezwaren tegen dat woord niet zoo ernstig opgevat, en opgemerkt, dat de term Kolonie inderdaad niet weergeeft de staatsrechtelijke verhouding tusschen Nederland en Indië, maar dat de term eenmaal is ingeburgerd en er geen reden voor is het als verzamelnaam gemakkelijke woord niet te behouden.

Hier is echter van alle kanten tegen behoud van het woord koloniën bezwaar geopperd; wanneer inderdaad dat bezwaar zoo algemeen gevoeld wordt, lijkt mij het beste en ook voor de Nederlandsche Regeering het gemakkelijkst, wanneer de Volksraad zijn bezwaar duidelijk uitspreekt, zoodat het Moederland weet, hoe de stemming hier is. De heer Bergmeijer heeft wel gezegd, dat hij betwijfelde of werkelijk bezwaar tegen het woord kolonie gevoeld wordt. Deze spreker had zelfs nog kunnen aanhalen, dat een vooruitstrevend tijdschrift, waarin bijv. de heer Hasan Djajadiningrat zijn minderheidsnota plaatste, zieh „Koloniale Studiën” noemt en dat niemand daar ooit bezwaar tegen heeft gemaakt, maar wanneer de Volksraad inderdaad den term kolonie als iets grievends voelt, dan is het het beste, dat het college zich duidelijk tegen dien term uitspreekt.

Wat artikel 6 betreft, de heer 's Jacob heeft met eenige medestanders een amendement ingediend. Artikel 6 betreft een zeer moeilijke materie, zóó moeilijk, dat de wet van 1910, waarbij getracht is deze materie te regelen, niet alleen heel weinig voldoening heeft gewekt, maar zelfs al tijdens de behandeling zoo vele bezwaren ontmoette, dat aan de regeling

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

slechts een voorloopig karakter werd toegekend. Ook nu de heer 's Jacob door zijn amendement tracht een principiele uitspraak te verkrijgen omtrent dit vraagstuk, rijzen er van alle zijden bezwaren. De heer Van Hinloopen Labberton stelde een sub-amendement op, dat beoogt het woord „staatsburgers" in te voeren. De heer Bergmeijer wees reeds op den tegenzin, die vele Chineezen en ook vele Inlanders zullen koesteren om als Nederlander te boek te staan, terwijl de heer Abdoel Moeis gepleit heeft voor een Indisch staatsburgerschap, een denkbeeld, dat de heer Teeuwen — dien wij thans door ziekte missen — ware hij hier geweest, zeker gesteund zou hebben. De Regeering onthoudt Zich van het geven van een meening ter zake. Zij betwijfelt of het oogenblik geschikt is om te trachten een principiele uitspraak te verkrijgen. Wellicht zou een negatieve motie, waarin wordt uitgedrukt, dat de Volksraad van meening is, dat het Nederlandsch onderdaanschap moet vervallen, meer kans hebben dan een positieve oplossing, waarvoor hier vermoedelijk thans geen meerderheid te vinden is, maar ik laat dit verder aan den Volksraad over.

De amendementen op de artikelen 61 en 62 heb ik al ten deele besproken. De heer Van Hinloopen Labberton heeft de amendementen aangeprezen om hunne zorgvuldige redactie. Die zorgvuldigheid is echter wel aan eenigen twijfel onderhevig. De heer Oppermann heeft al aangetoond, dat de redactie van de amendementen op de artikelen 182 en 184 slordig moet worden genoemd, met het gevolg, dat reeds een wijzigingsblaadje is verschenen. Artikel 56 is door den heer Labberton over het hoofd gezien, zoodat ik werkelijk den Volksraad met nadruk moet wijzen op de waarschuwing, die de heer Oppermann uitte, om met deze amendementen de grootste omzichtigheid te betrachten.

Wat het Regeeringsvoorstel betreft, de heer Galestin heeft bezwaren geopperd tegen de 2de en 3de alinea van artikel 62. De heer 's Jacob heeft die bezwaren reeds bestreden; de Regeering kan Zich daarbij aansluiten. Wanneer de 5de alinea aangenomen wordt, dient ook in de tweede en derde alinea de waarborg, dat de wet en niet de Koning het beheer en de verantwoording der gelden en het muntstelsel regelt, behouden te blijven.

Het amendement van den heer Labberton op artikel 62 behandelt in zijne 2de alinea een nog niet besproken kwestie, die door een hedenmorgen ingediend amendement van den heer Bergmeijer e. s. los is gemaakt van de amendementen-Labberton, n.l. de kwestie of de verplichting tot hooren van den Volksraad of van een vertegenwoordigend lichaam hier te lande over de wetten, die ten bate van Indië zullen tot stand komen, in de grondwet dient te worden vastgelegd. De heer Galestin acht dit noodzakelijk omdat de grondwet regelt de wijze, waarop een wet tot stand komt, zoodat dus het verplichte hooren ook in de grondwet moet staan. Misschien is deze redeneering juridisch juist; het viel mij echter op dat de Nederlandsche Staatcommissie voorstelt om de verplichte raadpleging van den Raad van State uit de grond-

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

wet te laten vervallen en de wet te laten bepalen, in welke gevallen die raadpleging verplichtend is. Volgens dit voorstel zou de wijze, waarop eene wet tot stand komt, in den vervolge slechts ten deele in de grondwet worden vastgelegd.

Maar dit blijve tot daaraan toe. De Regeering zal Zich omtrent de gedachte, welke aan het amendement-Bergmeijer ten grondslag ligt, niet uitspreken; de Volksraad zal goed doen, daarover zijne meening te kennen te geven.

Een tweede hoofdschotel is nog de vertegenwoordiging van Indië in de Staten-Generaal. De daartoe strekkende amendementen van den heer Labberton, waarbij de heeren Vreede en Cramer hem in den steek hebben gelaten, zijn al voldoende van verschillende zijden bestreden; ik ga ze dus stilzwijgend voorbij.

Dan blijft over het amendement van den heer Cramer, die uit de Memorie van Antwoord een geheel verkeerden indruk heeft gekregen. Deze spreker meende, dat die memorie zeer zwak was in de bestrijding van zijn amendement. Wanneer men echter de Memorie van Antwoord goed leest, komt men tot de conclusie, dat zij zich in het geheel niet heeft begeven in een bestrijding van het amendement, doch dat zij alleen — zich grondend op kennis en ervaring van Moederlandsche verhoudingen — mededeelt, dat de kans van het amendement niet groot schijnt, waarna de memorie twee middelen aan de hand doet om de kans van het amendement te vergrooten. Dit is dus het omgekeerde van een bestrijding van het amendement. Den heer Cramer wordt de helpende hand toegestoken, die echter door den heer Cramer met een hautain gebaar wordt afgewezen. Inderdaad zal de heer Cramer er niet buiten kunnen zijn redactie te motiveeren. Hij kan toch niet volstaan met te zeggen: ik heb een ontwerp van Professor Van Vollenhoven en ik heb een ontwerp van de Herzieningscommissie, van welke twee ik een mengseltje heb gemaakt, dat ik U nu voorzet. De heer Cramer zal toch moeten verklaren, waarom hij zijne redactie koos, hij zal toch de bedoeling van die redactie moeten uiteenzetten.

De heer Cramer: Die afwijking is zeer weinig belangrijk. Ik heb de voor mij gelukkigste redactie gekozen, anders niet. Ziet U de afwijking maar even na!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Al is het verschil nog zoo weinig belangrijk, er moet toch een motief daarvoor zijn en dit moet toch medegedeeld worden.

In de tweede plaats heeft de Regeering in dit verband gewaarschuwd, dat het veiliger was aan te haken aan de terminologie van de grondwet. De heer Cramer houdt echter vast aan den term van den heer Van Vollenhoven „een vertegenwoordigend of aan eene vertegenwoordiging nabijkomend lichaam", enz., een uitdrukking, die in de Memorie van Antwoord „niet fraai" is genoemd, maar die niettemin ook voor den heer Bergmeijer bekoring schijnt te bezitten, want ook in zijn amendement komt zij voor.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

De heer Bergmeijer: Er is geen andere te vinden!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De meening van den heer Soetan Toemenggoeng, dat de Regeering gekant is tegen het woord „vertegenwoordigend lichaam”, is onjuist. Het is hier zaak, een term te vinden, die aansluit aan de in de grondwet gebruikte termen en juist weergeeft wat bedoeld wordt en die daarnaast een zekere elegantie bezit. De conclusie van den heer Soetan Toemenggoeng is ten eenemale zonder grond.

Verder moet ik nog opmerken, dat de heer Cramer niet geantwoord heeft op de zeer belangrijke vraag van den heer Galestin, hoe hij zich practisch de uitvoering van dit amendement denkt. Hoe denkt hij zich de verhouding van de afgevaardigden tot den minister en hoe rijmt hij de toelating van die afgevaardigden met het stelsel van de ministerieele verantwoordelijkheid? Dit zijn gewichtige vragen, waarop ik van den heer Cramer, hoewel hij na den heer Galestin sprak, tot mijn spijt het antwoord niet heb vernomen.

De amendementen op de artikelen 183 en 184 zijn voorgesteld door den heer Labberton en eenige zijner medeleden, maar eenige toelichting ontbreekt. Toen er gelegenheid was, zijn amendementen mondeling toe te lichten, heeft de heer Labberton gezegd, dat aangezien niemand tegen de amendementen gesproken had, toelichting overbodig was. Eene dergelijke opvatting is in dit geval te minder op haar plaats, omdat door het amendement op artikel 183 en ook door dat op artikel 184 de Indische Volksraad zich zou mengen in een hoofdstuk der grondwet, dat uitsluitend voor het Moederland geldt en met het amendement op artikel 183 de Volksraad zich zelfs mengt in de regeling van inwendige Nederlandsche aangelegenheden.

In afwachting van verdere toelichtingen door den voorsteller zal ik over de amendementen nu niet verder spreken. Trouwens, de heer Oppermann heeft daartegen reeds gewichtige bezwaren aangevoerd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben thans aan het slot gekomen van mijne beantwoording van de verschillende sprekers. Ik heb daaraan niet veel meer toe te voegen en ik denk niet, dat ik voor mijn repliek nog veel van de aandacht van den Volksraad zal moeten vragen. Daarom lijkt het mij nu een gunstig moment om nog even het karakter van het voorstel der Nederlandsche Regeering in het licht te stellen.

Daarmede wordt beoogd de baan voor de verdere staatkundige ontwikkeling van Indië zooveel mogelijk te ruimen en vrij te maken en den strijd, dien de heer Labberton nu reeds wil aanbinden, te verdagen tot een toekomstig tijdstip, n.l. tot aan de orde komt het ontwerp-wet op de nieuwe staatsinrichting. De richting, in de Memorie van Toelichting der Nederlandsche Regeering aangegeven, is de richting, die wij allen wenschen in te slaan. Thans, bij deze

(MUURLING, VOORZITTER, GALESTIN.)

grondwetsherziening, wordt medewerking gevraagd om de belemmeringen tegen het inslaan van die richting op te ruimen.

Met een paraphrase op een bekend gezegde kan men zeggen, dat de kunst der politiek is onderscheid te maken tusschen het bereikbare en het onbereikbare en het bereikbare te verwezenlijken. Op het oogenblik wordt den Volksraad de gelegenheid geschonken mede te werken tot verwezenlijking van het bereikbare; ik hoop, dat de Volksraad zijne medewerking daaraan niet zal onthouden.

De Voorzitter: Ingekomen is het volgende amendement, ondertekend door de heeren Bergmeijer, Valkenburg, Soselisa en Laoh (Ond. 2 — stuk 10):

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen aan artikel 12 (nieuw) der Grondwet toe te voegen de volgende alinea:

Ontwerpen van wet, ^{deze gebieden} _{de koloniën} betreffende,

worden niet in stemming gebracht, alvorens het betrokken vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabij komend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad.

De vergadering wordt geschorst.

De heer Galestin: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het woord in tweeden termijn gevraagd om mijn geachte medeleden, de heeren Bergmeijer en 's Jacobs, van antwoord te dienen. Mijn uitvoerig betoog, eergisteren hier gehouden en ten doel hebbende om het woord „kolonie” uit de Grondwet te schrappen, heeft de heer Bergmeijer willen weerleggen met een beroep op Buys, uit wiens bekend handboek hij gisteren hier eenige passages heeft voorgelezen. Ik heb die gedeelten thuis nagelezen en herlezen; maar het is mij niet duidelijk kunnen worden, hoe de door den heer Bergmeijer aangehaalde woorden van Buys als argument kunnen worden gebezigd tegen mijn stelling, dat door de overzeesche gebieden in de Grondwet met den naam „koloniën” te bestempelen een staatsrechtelijke ongelijkwaardigheid wordt geschapen tusschen moederland en die gebieden. Bedoelde woorden van Buys toch willen slechts de meervoudige beteekenis van het begrip „het Rijk” in de Grondwet uiteenzetten. Over koloniën wordt daarbij niet gesproken. Indien de heer Bergmeijer echter een bladzijde verder had gelezen, dan zou hij wel het oordeel van Buys hebben gevonden over het begrip „kolonie” en dat oordeel bevestigt geheel mijn stelling. Buys zegt toch: „Overal waar de Grondwet de aziatische en amerikaansche landstreken nader aanduidt, noemt zij die „koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen”, met andere woorden wijst zij op een toestand van ondergeschiktheid aan den Nederlandschen Staat, waarin deze landstreken verkeerden”. Eenige regels verder zegt Buys, „dat artikel 1 aller-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(GALESTIN.)

minst heeft bedoeld de koloniën tot deelen te maken van die heerschende rechtsgemeenschap, welke wij den Nederlandschen staat noemen'', terwijl hij ten slotte nog als zijn meening verkondigt, dat de grondwetgever in artikel 1 „ook den aard van ons regeeringsrecht over de koloniën heeft willen karakteriseeren''. Buys huldigt hier dus dezelfde opvatting als professor Struycken. De strekking van artikel 1 is niet alleen een geographische aanwijzing, doch dit artikel beoogt ook een beslissing te geven over den aard van de rechtsverhouding tusschen het Rijk en de overzeesche gebieden. De leer van professor Struycken kan mijn geacht medelid vinden in diens werk over het Staatsrecht van het Koninkrijk der Nederlanden, terwijl ik den heer Bergmeijer verder de lezing aanbeveel van het proefschrift van Mr. C. Th. van Deventer, getiteld: „Zijn naar de Grondwet onze koloniën deelen des Rijks''?

Ik meen thans meer dan voldoende te hebben aangetoond, dat het begrip kolonie in onzen tijd niet meer in de Grondwet past en het doet me genoegen, dat de Regeering het blijkbaar met mij eens is. Immers in haar Memorie van Antwoord zegt zij, uitdrukkelijk, dat het woord „kolonie'' den band, die tusschen Nederland en Indië bestaat, niet juist weergeeft. Welnu, indien dit zoo is, dan moet dit woord ook uit de Grondwet verdwijnen.

Mijn geacht medelid, de heer 's Jacob, heeft bezwaar, en de Regeering neemt dit bezwaar over, dat de leden twee en drie van artikel 62 daaruit vervallen, omdat naar zijne meening, het gevaar bestaat, dat, bij het wegvallen van de verplichting tot regeling bij de wet van het Indisch muntstelsel en van de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, te eeniger tijd de kroon de regeling dier specifiek koloniale aangelegenheden weer tot zich zal trekken.

Mijnheer de Voorzitter. Dit gevaar is mijns inziens denkbeeldig. Indien toch de mogelijkheid hiertoe al zou bestaan, dan nog zou, na al hetgeen in 1848 hierover gezegd en geschreven is, geen Regeering het ooit in de toekomst wagen in haar beleid ten aanzien van Indië een standpunt in te nemen, dat zij een zeventig jaar geleden reeds verlaten heeft. Maar bovendien zal mijns inziens de Kroon daartoe nooit in de gelegenheid gesteld worden en zulks om twee redenen.

Het muntstelsel toch en de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen zijn thans bij afzonderlijke wetten geregeld. Deze wetten zullen nooit buiten werking gesteld kunnen worden dan door andere wetten. Deze andere wetten zullen de motieven voor de buitenwerkingstelling in zich moeten bevatten. Welnu, geen enkel toekomstig Parlement — daar ben ik absoluut zeker van — zal hare medewerking willen verleen voor de totstandkoming dier wetten, indien het zelfs maar het vermoeden koestert, dat de Kroon de bedoeling heeft om de regeling dier Indische aangelegenheden weer tot zich te nemen.

(GALESTIN, 's JACOB.)

Bovendien zal in de toekomst de Koning niet zoo maar allerlei koloniale onderwerpen mogen regelen. Het laatste lid van het nieuwe artikel 62 der Grondwet toch zegt uitdrukkelijk, dat de wet zal bepalen, welke onderwerpen de Koning zal mogen regelen. Deze wet zal toch zeker wel onder die onderwerpen niet opnemen het Indisch muntstelsel en de Indische comptabiliteit.

De praktische gevolgen van het vervallen van de leden 2 en 3 van artikel 62 zullen mijns inziens dan ook deze zijn, dat de bestaande wetten op het muntstelsel en de comptabiliteit nog een reeks van jaren, al dan niet gewijzigd, zullen blijven bestaan. Indien zij te eeniger tijd buiten werking zullen treden, dan zal dit alleen geschieden om plaats te maken voor een regeling, welke hier te lande gemaakt is. De mogelijkheid hiertoe te openen is thans onze plicht en is trouwens een logische consequentie van het systeem van de aan de orde zijnde grondwetsherziening.

Ik hoop, dat ik de heeren 's Jacob en Bergmeijer thans beter heb kunnen overtuigen van de gegrondheid mijner twee besproken grieven tegen de regeeringsvoorstellen.

De heer 's Jacob: Mijnheer de Voorzitter! De beaardslagen in eersten termijn hebben zich voor een groot deel op het terrein van het gevoel bewogen. Ik zal mij houden op het technische terrein, dat ik in eersten termijn heb ingenomen. Ik ontmoet daar bij art. 1 den heer Bergmeijer, die opgekomen is tegen de door mij voorgestane opvatting, dat het 1e lid van het nieuw voorgestelde art. 1 Nederlandsch-Indië tot een integreerend deel van het Koninkrijk verklaart. De geachte spreker heeft zich daarbij beroepen op het gezag van de heeren De Waal en professor Buys bij hun verklaring van de betekenis van art. 1 der grondwetten van 1848 en 1887. Ik wil het gezag van deze schrijvers geenszins betwisten. Alleen wensch ik er op te wijzen, dat het voor de vraag, hoe het nieuw voorgestelde art. 1 is op te vatten, van minder belang is, hoe dat artikel op te vatten was onder de heerschappij der grondwetten van 1848 en 1887 doch van meer belang om de verklaring daarvan in zijne nieuw voorgestelde gedaante te zoeken. Uit het karakter van Nederlandsch-Indië onder de heerschappij der grondwetten van 1848 en 1887 is toch geen besluit te trekken voor het karakter, dat het nieuw voorgestelde artikel 1 daaraan toekent. Wanneer de heer Bergmeijer uit de verklaring van het karakter van Nederlandsch-Indië, die onder de heerschappij van de grondwetten van 1848 en 1887 door zijne schrijvers gegeven werd, de gevolgtrekking maakt, dat het nieuw voorgestelde artikel 1 geen verandering in dat karakter brengt, meen ik, dat hij halverwege zijn betoog is blijven steken. Ik wil nu trachten die leemte te vullen en het betoog ten einde te brengen.

Het nieuw voorgestelde artikel 1 brengt in den tekst van 1887 eene verandering. Het eerste lid van het eerste artikel der grondwet, zal, wanneer dat aangenomen wordt,

Voorstel tot herziening der Grondwet.

('s JACOB.)

luiden: „Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao”. Deze verandering moet eene beteekenis en bedoeling hebben. Was de bedoeling van het voorstel om in dit opzicht alles bij het oude te laten, zoo zou eene verandering van den tekst geen reden van bestaan hebben. Het enkele feit, dat eene verandering van den tekst is voorgesteld, kan daarom niet beslissend doen verklaren, dat de bedoeling met het Regeeringsvoorstel betreffende art. 1 geenszins is geweest alles bij het oude te laten. Waarin bestaat nu de verandering?

De heer Bergmeijer moge meenen, dat art. 1 ook in zijne nieuw voorgestelde gedaante niets anders geven wil dan eene geografische bepaling van het Koninkrijk, hij zal er niet buiten kunnen te verklaren, waarom dan de formule gebezigd is: „Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao” in de plaats van de bestaande oude. De eisch eener louter geografische bepaling van het Koninkrijk zou deze verandering niet medebrengen. Men moet de verklaring elders zoeken, buiten den eisch eener louter geografische bepaling van het Koninkrijk. Die verklaring is dan alleen hierin te vinden, dat het nieuw voorgestelde art. 1 behalve eene geografische bepaling ook eene karakteristiek daarvan heeft willen geven. Inderdaad wordt met de bewoordingen van het nieuw voorgestelde art. 1 aangeduid, dat eene nieuwe rechtsgemeenschap ontstaat op de gezamenlijke gebieden, die door het Koninkrijk der Nederlanden worden omvat. De verandering van den tekst van art. 1 sluit in, dat Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao te zamen eene rechtsgemeenschap, draagster der souvereiniteit, vormen, die Koninkrijk der Nederlanden heet. Uit het nieuw voorgestelde art. 1 vloeit derhalve voort, dat de souvereiniteit bij alle aldaar genoemde deelen der rechtsgemeenschap gezamenlijk berust. Nederlandsch-Indië zal dan ook tengevolge van het nieuw voorgestelde art. 1, wanneer dat in de grondwet komt, van afhankelijke ondergeschikte worden deelgenoot in de rechtsgemeenschap en de souvereiniteit.

Dit grondbeginsel heeft verschillende gevolgen. In de eerste plaats heeft het tengevolge, dat de term „kolonie” op Nederlandsch-Indië geen toepassing meer kan vinden. Wanneer Nederlandsch-Indië deelgenoot wordt van de rechtsgemeenschap en de souvereiniteit, houdt het daarmee automatisch op kolonie te zijn. De verhouding, die met dien term wordt uitgedrukt, maakt dan plaats voor die van deelgenoot. Het tweede lid van het nieuw voorgestelde art. 1, dat de benaming „kolonie” voor Nederlandsch-Indië behoudt, komt dan in strijd met het 1e lid van dat artikel. Er ontstaat tusschen beide leden eene innerlijke tweespalt, die alleen te overbruggen is door, zooals de Memorie van Antwoord doet, aan den term „kolonie” eene louter technische beteekenis toe te kennen voor eene gemakkelijker hanteering van den tekst der

grondwet. Deze oplossing is echter m.i. daarom niet te aanvaarden omdat de term „kolonie” niet enkel eene onverschillige technische maar ook — en vooral in de grondwet — eene staatsrechtelijke beteekenis heeft, n.l. die van eene verhouding van afhankelijkheid, ondergeschiktheid, en de grondwet aanleiding zou geven tot dubbelzinnigheid, wanneer zij dien term bezigde, waar hij staatsrechtelijk niet op zijne plaats is. Eene grondwet moet klaar en duidelijk zijn en mag geen dubbelzinnigheden bevatten.

Zij, die den term „kolonie” wenschen te behouden, mogen zich daarom niet vergenoegen met het in de Memorie van Antwoord aan de hand gedane hulpmiddel. Zij zijn m.i. gehouden eene verandering voor te stellen van het 1e lid van het nieuw voorgestelde artikel 1, waarin uitgedrukt wordt, dat de verhouding tusschen het Koninkrijk of het Rijk in Europa tot Nederlandsch-Indië onveranderd blijft voortbestaan.

Het grondbeginsel van het 1e lid van het nieuw voorgestelde artikel 1 heeft nog een ander gevolg. Dat gevolg is de rechtsband, die tusschen de rechtsgemeenschap en hare leden, de bevolkingen der integreerende deelen van het Koninkrijk, van rechtswege ontstaat. Deze rechtsband is een loot, die organisch uit de rechtsgemeenschap voortkomt en met deze op één stoel wortelt. Er is geen rechtsgemeenschap denkbaar zonder dat tusschen haar en hare leden een rechtsband ontstaat. Dit vloeit voort uit haar karakter van gemeenschap. Voor de rechtsgemeenschap, die gevormd wordt door het Koninkrijk der Nederlanden, heet deze rechtsband het Nederlandschap. Het amendement, dat door mij met de heeren Galestin en Koesoemo Joedo op het 1e lid van artikel 6 is voorgesteld, rust op deze overwegingen.

Daartegen is door den heer Van Hinlopen Labberton het bezwaar aangevoerd, dat de verklaring tot Nederlanders van de Inlanders niet algemeen door deze gewenscht werd. Het is verre van mij deze bedenking te onderschatten. Ik heb haar aanvankelijk zelf gekoesterd maar ben er bij nader inzien van teruggekomen. De grondwet laat de persoonlijkheid van de leden der rechtsgemeenschap onaangetast; zij laat de leden der rechtsgemeenschap volkomen vrij in hunne intieme gevoelens en geloofsbelijdenis; zij kent hen alleen als onderworpen aan den rechtsband, die tusschen hen en de rechtsgemeenschap bestaat, als dragers van publiekrechtelijke rechten en verplichtingen. Door het Nederlandschap te erkennen voor Nederlandsch-Indië zal zij de Inlanders niet verhinderen hunne persoonlijkheid naar eigen aard uit te leven, zal zij slechts het rechtsfeit erkennen, dat deze onderworpen zijn aan den rechtsband, die ontstaat door de constituering van de met den naam van Koninkrijk der Nederlanden betitelde rechtsgemeenschap. M. a. w. de kwalificatie Nederlander is in de grondwet slechts een technisch-juridisch begrip, geen maat voor de persoonlijkheid. Het is in den zin der grondwet geene gevoelswaarde, afgewogen naar persoonlijke gezindheid, maar de reactie van de opname in de rechtsgemeenschap, daarmee verbonden als de eene

Voorstel tot herziening der Grondwet.

('s JACOB.)

zijde van eene medaille met de andere. De rechtsband, welke Nederlanderschap heet, bestaat niet door aanvaarding of verkiezing maar uit kracht van het lidmaatschap van de rechtsgemeenschap en drukt slechts dat lidmaatschap uit. Daarom kan er m. i. aan het persoonlijk gevoelsleven geen grond ontleend worden voor eenig bezwaar tegen de kwalificatie „Nederlanders” van de bevolking van Nederlandsch-Indië, die aan den rechtsband met het Koninkrijk der Nederlanden onderworpen is.

Ik vind voor deze meening eene bevestiging in het subamendement van den heer Van Hinloopen Labberton, dat den term „Nederlanders” beoogt te vervangen door „Nederlandsche staatsburgers” en derhalve identiek is met mijn amendement. Het zegt niet iets anders maar volmaakt hetzelfde. Het eenige verschil met mijn amendement is, dat het in twee woorden zegt wat mijn amendement in één woord uitdrukt.

De erkenning als Nederlanders van de bevolking van Nederlandsch-Indië zal, beschouwd niet uit een technisch-juridisch maar uit een praktisch oogpunt, o. a. het belangrijke gevolg hebben, dat daarmee de onderscheiding tot benoembaarheid van ambten, die nog in het Nederlanderschap gelegen is, met één slag zal verdwijnen. Ik wil niet beweren, dat de inhoud van den rechtsband, die met den naam Nederlanderschap, aangeduid wordt, voor Nederlandsch-Indië dadelijk op gelijken voet als voor Nederland moet worden geregeld. Dit is een zaak van publiekrechtelijke draagkracht, die door den wetgever afgewogen moet worden. De gelijkheid van den inhoud van den rechtsband is geene behoefte maar wel is het eene behoefte, dat de regeling van dien rechtsband en de onderscheiding van de bewoners in hen, die daaraan onderworpen en die daaraan niet onderworpen zijn, een wettelijken grondslag krijgt. Dit is niet alleen eene behoefte voor het Rijk in Europa, zooals het nieuw voorgestelde artikel 6 aanneemt, maar evenzeer eene behoefte voor Nederlandsch-Indië omdat, zool niet de inhoud, dan toch de aard van den rechtsband voor deze beide deelen van het Koninkrijk niet verschilt.

Door den heer Bergmeijer is gewezen op de moeilijkheden, die kunnen ontstaan, wanneer het onderdaanschap wordt uitgeschakeld, zooals mijn amendement beoogt, en de geachte spreker heeft daarbij de Chineezzen genoemd. Ik heb dat niet voorbijgezien, maar ik ben overtuigd, dat de moeilijkheden veel minder en gemakkelijker op te lossen zullen zijn, wanneer men alleen de onderscheiding tusschen Nederlanders en ingezetenen handhaaft dan wanneer men en Nederlanderschap en onderdaanschap en ingezetenschap naast elkander heeft. Het Nederlanderschap is, zooals ik mij vlei aangetoond te hebben, een eisch, waaraan men zich niet onttrekken kan, omdat hij voortvloeit uit de constitutie van het Koninkrijk volgens het nieuw voorgestelde 1e lid van artikel 1. Houdt men daarnaast het onderdaanschap in stand, dan kan men gesteld worden voor de vraag: welke is uw rechtsgrond voor het gezag, dat gij U toekent over

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

hen, die gij onderdanen noemt? Gij hebt voor het Nederlanderschap een rechtsgrond in den rechtsband, die bestaat tusschen uwe rechtsgemeenschap en hen, welke van nature leden daarvan zijn: die rechtsgrond is duidelijk en onaantastbaar, maar waar is dan uw titel voor een gezag over hen, die niet tot dien rechtsband behooren? Die titel kan slechts bestaan in een gezag, dat niet in een rechtstoestand wortelt doch in een feitelijk gezag, dat gij U toekent. Een bevredigend antwoord is op zulke vragen en opmerkingen niet te geven. Kunstmatige constructie, is het onderdaanschap niet bestand tegen een kritisch onderzoek en zal het veel eer en veel meer de bron van moeilijkheden zijn dan wanneer enkel de onderscheiding tusschen Nederlanders en ingezetenen in de wet bestaat.

Ik wil daarmee niet beweren, dat men bij de wettelijke uitwerking van deze onderscheiding geen rekening zou moeten houden met den toestand, die ontstaan is door immigratie en langdurig verblijf. Deze toestand stelt den eisch, dat de intrede in en de uittreding uit den rechtsband, die met den naam Nederlanderschap aangeduid wordt, gemakkelijke wegen moet volgen dan die van de naturalisatie bij de wet. Men kan hier door intreding in den rechtsband en uittreding op enkele aangifte aan de behoeften tegemoetkomen. Dit is eene zaak van wettelijke accommodatie, waarop hier niet verder behoeft te worden ingegaan. Maar ook tegen deze immigratie zal men door het criterium enkel te zoeken in het Nederlanderschap en het ingezetenschap op een zuiverder standpunt staan dan wanneer men ook met de kunstmatige rechtsbetrekking van het onderdaanschap te opereeren heeft. Ik wijs slechts op het recht van uitlevering en uitzetting, dat in de verhouding van het onderdaanschap een weinig vasten grondslag verkrijgt.

Ook de regeeringsgemachtigde heeft de moeilijkheid van de wettelijke regeling dezer stof als een argument gebezigd om aan dit onderwerp niet te roeren. Ik geloof echter, dat moeilijkheden er niet zijn om uit den weg gegaan, maar om opgelost te worden en dat hier de grootste moeilijkheid deze is om zich zelf, om consequent te zijn. Aanvaardt men de consequenties van het nieuw voorgestelde 1e lid van art. 1, in haar vollen omvang, zoo zal men aan de hand daarvan ongetwijfeld oplossingen kunnen vinden voor alle zwaarigheden.

Ik kom nu tot art. 62. Na de beraadslagingen in eersten termijn is het wel duidelijk, dat de verschillen tusschen de regeeringsvoorstellen en de amendementen zich bepalen tot de vraag, of al dan niet in de grondwet het voorschrift zal worden opgenomen, dat een beginselenwet zal worden gemaakt, en tot die, of aan de Kroon al dan niet wetgevende bevoegdheid voor Indië zal worden toegekend. Het is voorts wel duidelijk, dat het amendement, voor zoover het strekt om in de grondwet voor te schrijven, dat een beginselenwet zal worden gemaakt, berust op de gedachte, dat de wetgever zich daardoor gebonden zal achten om een beginselenwet volgens de voorstellen

Voorstel tot herziening der Grondwet.

('s JACOB.)

van de Herzieningscommissie samen te stellen. Eerst de heer Van Hinloopen Labberton en later de heer Soetan Toemengoeng hebben daarvoor aangevoerd, dat deze gedachte hun en anderen bevrediging schenkt en laatstgenoemde spreker heeft daarbij een beroep gedaan op de associatie-gedachte. Ik moet naar aanleiding daarvan opmerken, dat ik de associatie niet kan erkennen als een vlag, die alle lading, ook smokkelwaar, dekt. Want ik heb nu het recht om de bedoeling van de voorstellers van het amendement als smokkelen te beschouwen. Hunne bedoeling is om de beginselenwet van de Herzieningscommissie in de grondwet te importeerden. Insteede echter in een amendement den hoofdinhoud, die volgens hunne wenschen aan de beginselenwet te geven ware, te formuleeren, willen zij dien inhoud bedekt onder een sluier daarin voeren. Ik heb het amendement ondanks deze strekking onschadelijk genoemd, omdat het duidelijk is, dat de wetgever, die het voorschrift heeft uit te voeren, vrij zou zijn om naar eigen welmeenen te werk te gaan. Maar ik moet er nu toch bijvoegen, dat ik tegen deze handelwijze mijnerzijds ook een sentimentsbezwaar heb, het bezwaar namelijk tegen het smokkelen.

Tegen het regeeringsvoorstel voor zoover het strekt om aan de Kroon tot eene zekere grens wetgevende bevoegdheid over Indische aangelegenheden te laten heb ik de heeren Van Hinloopen Labberton en Oppermann bedenkingen hooren aanvoeren, die den vorm van eene dramatische voorstelling aannamen, waarbij de booze rol werd toebedoeld aan op macht beluste, diktatoriale ministers, die er op uit zijn de Grondwet met voeten te treden. Het komt me voor, dat deze argumentatie meer aan eene het spoor bijster geraakte fantasie dan aan de rede ontleend is. Wanneer het regeeringsvoorstel in het slot van artikel 62 begint met als grondwettigen regel te stellen, dat de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië door en met aldaar gevestigde organen zullen worden geregeld, wanneer in de toelichting op dezen grondwettigen regel nog eens de nadruk wordt gelegd en wanneer eindelijk de wetgevende bevoegdheid van de Kroon als eene uitzondering op den regel, van de uitspraak van den wetgever afhankelijk gesteld, wordt toegelaten, dan overschrijdt men, dunkt me, de grenzen van de oorbaarheid, wanneer men het voorstelt, alsof de grondwet daarmede een gevaarlijken vijand wil binnenhalen, en tot staving daarvan het schrikbeeld van diktatoriale ministers oproept. Men verlaat dan den vasten bodem van het Regeeringsvoorstel om zich in de vlucht van de fantasie te verliezen. Men miskent dan de waarborgen, die het Regeeringsvoorstel tegen misbruik van de Kroon zelf aanbrengt. Die waarborgen zijn vooreerst hierin gelegen, dat het Regeeringsvoorstel duidelijk de uitzondering van den regel onderscheidt en het grondbeginsel ondubbelzinnig formuleert, verder dat minister in tegenstelling van de bezwaarder verantwoordelijk is voor zijne handelingen en eindelijk, dat diktatoriale ministers niet zelf de wetten maken, die hun de bevoegdheid moeten geven om de inwen-

dige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië te regelen. Me dunkt, dat hieraan, d. i. aan den inhoud van het regeeringsvoorstel zelf, getoetst, er niets kan overblijven van de voorstelling, alsof dit diktatoriale ministers carte blanche geeft om hun machtlust bot te vieren.

Beziet men het slot van artikel 62 met een onbevangen blik, zoo houdt men bij onderzoek daarvan in laatste instantie niets over dan eene wetgevende bevoegdheid van de Kroon, die een parallelisme te zien geeft met hetgeen voor Nederland zelf als beginsel aangenomen en reeds in practijk gebracht is, de regeling van uitvoeringsbepalingen bij algemeen maatregel van bestuur. De Memorie van Antwoord heeft daar reeds op gewezen. In eersten termijn heb ik aangevoerd — en ik moet dat nu herhalen — dat, wil men deze procedure van wetgeven behouden, de bevoegdheid tot delegatie van wetgevende macht aan de Kroon uitdrukkelijk aan den wetgever moet worden voorbehouden. Door dit na te laten zou men uitsluitend aan den wetgever alle wetgevenden arbeid opdragen en op hem missehien een last leggen, die voor hem te zwaar wordt, en zodoende een bron van tijdverlies en omslag in het leven roepen. De grondwet zal zich, dunkt me, aan alle behoeften, die in de toekomst kunnen opdagen beter aanpassen, wanneer zij de bevoegdheid tot delegatie van wetgevenden arbeid aan de Kroon bevat dan in het omgekeerde geval.

Tot besluit heb ik nog stil te staan bij de bedenking, die door Mr. Galestin geopperd is tegen het behoud van het tweede en het derde lid van artikel 62 volgens het Regeeringsvoorstel. Hij doet die bedenking voornamelijk steunen op het ijdele van mijn vrees voor gevaar, dat het beheer en de verantwoording van de geldmiddelen zoomede het muntwezen door de Kroon zullen geregeld worden en de onbestaanbaarheid van de onderstelling, dat dit ooit zou kunnen gebeuren. Ik moet daartegen in de eerste plaats opmerken, dat ik niet gesproken heb van een gevaar, dat de Kroon deze onderwerpen zal regelen. Ik heb alleen gesproken van de technische mogelijkheid, die de grondwet daartoe zou laten, wanneer zij deze stof niet uitdrukkelijk van de wetgevende competentie van de Kroon uitsloot. Ik ben het met mijn geacht medelid volkomen eens, dat deze onderwerpen niet ter regeling aan de Kroon mogen worden overgelaten en ik deel ook zijne meening, dat het gevaar, dat zij ooit aan de Kroon ter regeling zouden worden overgelaten, denkbeeldig is. De zaak is alleen, dat de grondwet technisch een beter geheel zal geven met behoud dan zonder het 2e en het 3e lid van het Regeeringsvoorstel. Nu deze bepalingen reeds eenmaal een plaats in de grondwet hebben zou men door ze te laten vervallen de deur openlaten voor de uitlegging, dat met de weglating de grondwetgever het oude beginsel, dat het beheer en de verantwoording der geldmiddelen en het muntwezen met uitsluiting van de Kroon door den wetgever moeten geregeld worden, heeft willen prijsgeven, en daaruit een argument kunnen smeden om de vrijheid van de Kroon tot regeling dezer onderwerpen te bepleiten. Men vermijdt zulk een lezing van artikel 62,

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

wanneer men het 2e en het 3e lid van artikel 62 in de grondwet behoudt.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Gisteren heb ik naar aanleiding van een uitlating van den heer Bergmeijer gemeend het woord te moeten vragen voor een persoonlijk feit, maar aangezien U, Mijnheer de Voorzitter, meende, dat de uiting van den heer Bergmeijer niet onder die omschrijving viel, heeft U mij in overweging gegeven, bij mijn beantwoording in tweeden termijn er iets van te zeggen. Volgens de courantenverslagen van gisteren heeft de heer Bergmeijer mij nl. verweten, dat ik wantrouwen zou zaaien tegen de bedoelingen van de Regeering en dat dit mijn streven was. Ik heb den heer Bergmeijer nog eens even gevraagd, wat zijn woorden geweest zijn, omdat de zaken bijna altijd verkeerd worden voorgesteld in de zeer slecht geoutilleerde Indische couranten, die voor hun verslagen allen tezamen afhangen van één enkelen Aneta-verslaggever en welke, ook voor zoover zij niet willens en wetens de verslagen vervalschen en mutileeren, zooals helaas enkele Indische couranten zich niet ontzien te doen, toch bijna nooit nauwkeurig weergeven, wat de bedoeling van eenig spreker is geweest. De heer Bergmeijer heeft mij gezegd, dat misschien niet mijn streven, maar toch wel steeds mijn gewoonte in dezen Raad is geweest, bij een deel der bevolking wantrouwen te wekken tegen de bedoelingen der Regeering, wanneer ik het er niet mede eens ben en dat ik de daden en woorden van mijne tegenstanders geen recht zou laten wedervaren. Ik verschil met U, Mijnheer de Voorzitter, van meening over de vraag of dit een persoonlijk feit is of niet, ik vind dit, zelfs in den voorgestelden verzachten vorm, een zeer beleedigend persoonlijk feit. Nu moge het in de politiek gebruikelijk zijn zulke dingen te zeggen, maar ik betwijfel of de heer Bergmeijer bereid zou zijn in zijn lijfblad „De Banier” deze zinsnede te herhalen, met de kans — de geringe kans, want ik ben niet gewoon naar den rechter te loopen om mij over de uitdrukkingen van tegenstanders te beklagen — dat ik eens van mijn gedragslijn in deze zou afwijken en hem onder handen zou nemen door middel van den rechter, in welk geval ik vrees, dat de heer Bergmeijer er slecht zou afkomen.

Een zeer merkwaardige parallel, is hier te treffen: een medestander van mij, mevrouw Besant, de strijdster voor associatie van Oost en West in Britsch-Indië, heeft eenzelfde proces aangevangen, tegen eenzelfde misvatting van haar nobel streven tot het doen samengaan van Engeland en Indië op den grondslag van recht en billijkheid. Zij heeft zich verplicht gezien om over te gaan tot een aanklacht tegen sommige Engelsche couranten wegens het verwijt, dat zij wantrouwen zou zaaien tegen de bedoelingen van de Britsche Regeering in Indië, iets dat zij ten sterkste ontkent, zooals ik dat hier ontken. De Britsche Regeering heeft inderdaad in het begin deze zienswijze

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

gedeeld, zooals de Indische Regeering hier en heeft haar eenige jaren terug geïnterneerd voor eenzelfde gedragslijn, als nu door diezelfde Regeering wordt toegejuicht. Die Regeering is wat verder dan de onze op dit oogenblik en heeft een behoorlijk systeem van Home Rule in uitzicht gesteld. De rechter zal nu hebben uit te maken in hoeverre de gedragslijn van Mrs. Annie Besant al dan niet als een bron van verwijt kan worden beschouwd. Ik hoop bij die terechtzitting aanwezig te zijn, zij wordt in Edinburg gehouden en ik zal den heer Bergmeijer den uitslag mededeelen.

De heer Bergmeijer: De Regeering hier zou mij gelijk geven.

De heer Van Hinloopen Labberton: Zeker, ik geloof dat van die zijde de heer Bergmeijer gelijk zou krijgen. De heer Muurling heeft de insinuatie voor rekening van den heer Bergmeijer gelaten, maar diens woorden waren hem toch niet onwelkom, want hij zeide bij een tegen mij gerichte insinuatie bij interruptie: „de heer Bergmeijer haalt mij de woorden uit den mond”.

Ook in dit opzicht gaat de parallel op; wij zijn hier op dit oogenblik ook blijkens den uitslag der Volksraadbenoemingen in hetzelfde stadium als de Britsch-Indische Regeering en het Anglo-Indische publiek een jaar of drie terug, toen de Indische Regeering Mrs. Annie Besant interneerde, voor een gedragslijn, die nu wordt toegejuicht. Op dit oogenblik volgt de Indische Regeering in Britsch-Indië de lijn door Mevr. Besant getraceerd. Ik ben er zeker van dat zij over eenigen tijd ook door de Nederlandsch-Indische Regeering zal worden toegejuicht. Menschen, die een klein beetje verder zien dan anderen

De heer Bergmeijer: Die hun tijd vooruit zijn.

De heer Van Hinloopen Labberton: Neen, menschen, die baanbrekers zijn, vangen natuurlijk de meeste slagen op en hebben ook het meest van zich af te slaan, zooals de heer Stokvis opmerkt. Dat kan wel niet anders. De spitsafbijters en pioniers hebben het altijd het zwaarst. Komt daarna de heele ploeg langs den nieuwgebaanden weg dan loopen de zaken gesmeerd.

Het beste voorbeeld is de grondwetsherziening van het oogenblik en de vraag omtrent het hooren van Indië daarbij. Hadden wij de zaak niet aanhangig gemaakt, dan hadden wij hier niets van die grondwetsherziening vernomen, tengevolge van wat de heer Muurling zelf niet heeft durven verdedigen, het reuzengebrek aan belangstelling voor Indië in Nederland, zoowel gebleken bij de samenstelling der Staatscommissie voor grondwetsherziening, als later bij hetgeen de commissie heeft te berde gebracht, en bij de vaststelling van een ontwerp door den Ministerraad. Een scherper critiek op het behandelen van de Indische

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

belangen in Nederland kon niet worden bedacht. Het is eenvoudig schandelijk.

Ik moet over het wantrouwen, hier in debat gebracht, nog even iets zeggen. Het is een feit, dat de Indische pers, sommige organen desbewust en tegen beter weten in, aanleiding heeft gegeven tot de meening, dat ik wantrouwen zou zaaien, door heel vaak hetgeen ik gezegd heb verkeerd voor te stellen, mijne woorden te verdraaien en te vervalsen. Ik vind het daarom begrijpelijk, dat een dergelijke meening heeft postgevat en heel natuurlijk, dat de tegenwoordige kiescolleges mij niet herkozen, terwijl ik den vorigen keer wel gekozen ben. Deze niet-herkiezing is voor mij volstrekt geen reden tot verwondering, het was de meest vanzelfsprekende zaak van de wereld. Ik zelf heb er van te voren op gewezen. Niet, omdat mijn meening veranderd zou zijn, maar omdat die colleges naar rechts opgeschoven zijn en ik niet medegeschoven ben, daarom kon men niet anders doen dan mij verwerpen.

Maar zooals de publieke meening nu eenmaal, geslingerd wordend tusschen uitersten, altijd onzeker en onvast is en niet den rechten koers weet te houden, zoo spreekt het vanzelf, dat op het uiterste van nu ook weer teruggekomen zal worden en dat, als wij drie jaren verder zijn, wij in een ander stadium zullen verkeerren. Ik wijs hier op dr. Kuyper, het beroemde voorbeeld van den heer Bergmeijer, die, nadat hij eenige zittingen in de Tweede Kamer had meegemaakt, er als een mislukking uit gebonjourd is.

Toen Kuyper zich den eersten keer in de politiek be-geven had, leed hij een absoluut fiasco.

De heer Bergmeijer: Hij is dadelijk in 1874 in Gouda gekozen en ging wegens ziekte uit de Kamer.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ja, wegens ziekte „buitenaf”, dat kennen wij. Hij is absoluut mislukt in het begin, maar de mislukking is in een zegepraal omgezet, doch eerst, nadat hij zijn partij van „kleine luyden” had gesticht heeft hij macht gekregen. Het lag ook in den aard der dingen, dat hij het winnen moest. Een groot deel van de Hollandsche natie gevoelde voor zijn opvattingen, vele stijve, eigengereide boeren vinden dat starre Calvinisme wel goed, het is hun lijn van denken.

Zoo is het echter in Indonesia met onze opvattingen ook, onze richting is die van het Indisch nationalisme en daarom moet zij op den duur zegevieren.

Het komt er niet op aan, of reactionnaire colleges dan wel de Regeering dezen gang van zaken trachten tegen te houden, dat helpt hen niet. Integendeel vind ik het zelfs een zeer groot gevaar en ik geloof, dat het voor de ontwikkeling van Indië zeer goed zou zijn, wanneer men niet reactionair te werk zou willen gaan, want al die domme reactie is inderdaad niets meer dan een beetje vertraging in de dingen, die toch moeten komen.

Ik heb gewezen op hetgeen in Ierland is gebeurd. De

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

heer Bergmeijer heeft gezegd, dat het hier gelukkig nog geen Ierland is, maar de heer Bergmeijer vergeet, dat er hier ook tal van maatregelen zijn en worden genomen, die groote verbittering wekken, en tot moeilijkheden moeten leiden. De heer Bergmeijer meent, dat die verbittering hier niet bestaat, maar deze is wel degelijk aanwezig, voor wie niet opzettelijk er de oogen voor sluit.

Ik heb gisteren gezegd, dat ik het een schande vond, dat verschillende linksche leden afwezig waren bij de eindbehandeling van deze voorstellen. Er zijn leden, die daarvoor een zeer dringende reden hebben — ik kom daar wellicht naderhand op terug — maar er zijn er onder die leden ook, die bij zichzelf zeggen: „het is lood om oud ijzer”. Het vertrouwen bij hen in dezen Volksraad en in de Regeering wordt hoe langer hoe minder; zij geven de hoop op er iets van te kunnen maken en bedanken voor verder lidmaatschap in zulk een gekortwiekten en telkens weer gepasseerden raad. Het vertrouwen van de inlandsche bevolkingen kan alleen gehandhaafd blijven, wanneer zij de overtuiging hebben, dat inderdaad ook hun belangen worden voorgestaan. Het is niet om een plasdankje te verdienen, maar omdat ons geweten ons voorschrijft in dit opzicht onzen plicht te doen, omdat wij den naam van Nederland geëerd willen doen blijven, en omdat wij den band met Nederland wenschen te bestendigen. Wij zijn voorstanders van de associatiepolitiek, de associatiepolitiek, die niet tot haar recht komt, wanneer wij verkeerde handelingen van de Regeering gaan vergoelijken, onder het mom van geen wantrouwen te willen zaaien. Dat is het antwoord ook aan den heer Muurling. Ik zou niets liever willen, dan dat de Regeering vrijzinnig bleef en bleek te zijn in haar handelingen. Ik zou de eerste zijn om mee te gaan met Haar, dat zou veel gemakkelijker zijn. Ik zelf ben landsdienaar en het zou dus voor mij veel prettiger zijn, als ik altijd met de Regeering mee kon gaan. Heb ik de houding van de Regeering afgekeurd, dan is dat, omdat ik beslist van meening ben, dat er maatregelen van de Regeering af te keuren zijn, dat zij niet gaan in den zin van associatie, maar in dien van dissociatie. Al die maatregelen, die schrik en wantrouwen wekken zijn verkeerd en moeten door betere vervangen worden en onze critiek richt zich daarop, dat er betere wegen worden gevonden.

Ik wil den heer Bergmeijer, waar hij het heeft over verkeerde voorlichting van de inlandsche bevolking, erop wijzen dat ik gedurende den tijd, dat ik in den Volksraad zitting heb, mij opzettelijk heb onthouden van het spreken op inlandsche vergaderingen of zelfs op politieke vergaderingen in het algemeen, evenzeer als ook van het schrijven in de Inlandsche of andere bladen. Ik heb mij opzettelijk bepaald tot het spreken in den Volksraad en gemeend dat dit voldoende zou zijn om iets voor hen te doen, ook in dit opzicht dus mist het verwijt van den heer Bergmeijer allen grond.

Ik wil in de volgorde van den regeringsgemachtigde

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

de verschillende punten bespreken, dat lijkt mij het eenvoudigste en gemakkelijkste. Ik kom dan al dadelijk tot de kwestie in hoeverre wij het eens kunnen zijn met de door de Regeering gedane voorstellen. Ik moet erkennen, dat de Ministerraad althans iets heeft gedaan om de verschillende belemmeringen weg te nemen, doch zoo weinig, dat ik het niet anders kan beschouwen dan als camouflage. Wanneer dit ministerieel ontwerp ons gepresenteerd wordt als Home Rule, dan zeg ik: ik bedank ervoor, ik heb liever niets dan dit. Wanneer onze amendementen niet worden aangenomen, dan zullen velen met mij tegen het voorstel stemmen. Dan is het beter een tijdje te wachten totdat de oogen open gaan en de Minister ziet, dat het tijd wordt, dat voor Indië iets wordt gedaan.

De heer V r e e d e: Denkt U eens aan de wijze, waarop de Minister de aanneming van de bestuurshervorming in de Tweede Kamer heeft voorgesteld.

De heer Van Hinloopen Labberton: Juist! Ten opzichte van de bestuurshervorming hebben wij getracht met de voorstellen van de Regeering zooveel mogelijk mee te gaan en ons er toe beperkt om, zoover wij konden, deze ten goede te wijzigen. Wij hebben ze niet verworpen, al was daartoe alle aanleiding; wij hebben gezegd: laten wij zooveel mogelijk meegaan. En wat doet nu de Minister?

De Minister heeft gezegd: de Volksraad is het geheel met mijn voorstellen eens; kijk eens wat een meerderheid ten gunste van de voorstellen. De Volksraad had wel eenige met groote meerderheid aangenomen amendementen — waardoor n.b. de geheele geest der voorstellen gewijzigd werd — maar deze amendementen heeft de Minister niet overgenomen en werden als ondergeschikt voorgesteld. De Kamer, die niets van de zaken weet, is op die wijze verblind. Dat is onze grief tegen de wetgeving van uit Holland, de Kamer is onkundig en de Minister speelt dictator, dat is de dictatoriale macht van den Minister, die bij de grondwetsherziening verwijderd moet worden. Alle andere zaken zijn van ondergeschikt belang hierbij vergeleken.

De heer Van der Jagt heeft er mij op aangekeken, dat ik het woord „Nederlandsch” zoo graag wil doen vervallen. Mijnheer de Voorzitter! Ik ben associator en heb tegen dat woord niets, het zou m. i. best gehandhaafd kunnen blijven, als wij maar het bezitsidee de tanden uittrekken. Maar de term „Nederlandsch Indonesia” vind ik onnoodig, men spreekt toch ook niet van „Nederlandsch Suriname” en „Nederlandsch Curaçao”. De term „Nederlandsch Indië” is verwerpelijk, omdat het woord „Indië” verkeerd is, dat is geen goede naam voor dezen Archipel. Die naam is ontstaan in den tijd, toen de Compagnie factorijen had in Calcutta en elders in Indië, thans hebben wij te maken met de Indische eilanden alleen en dan geeft het verwarring den naam „Indië” te gebruiken.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

Ook het gebruik van het woord „koloniën” laat mij persoonlijk koud, mits de geheele macht naar de koloniën wordt gebracht. Ik vind het slechts gewenscht om, waar in deze het gevoelsargument voor velen spreekt, dien naam niet te houden. Het is om den algemeen gebleken weerzin wenschelijk dat woord te laten vervallen, maar het is niet de hoofdzaak; hoofdzaak is de staatkundige constructie.

Het spreekt vanzelf dat bij dit ontwerp van ophemelarij en champagnestemming geen sprake is. De heer Muurling heeft zich hierover beklagd, maar hij zelf kon zich niet opvijzelen tot enthousiasme. Hij heeft ons de schuld gegeven, maar die ligt bij het voorstel zelf. Onze eigen voorstellen hebben ons enthousiasme wel.

Wanneer de Ned. Kamer ertoe overgaat om, ondanks den tegenstand, welken wij, zooals ons nu reeds bekend is, van de Nederlandsche Regeering te wachten hebben, onze amendementen aan te nemen, dan meen ik, dat daardoor een blijder tijdperk wordt geopend, omdat dan het vertrouwen kan terugkeeren. Dat het vertrouwen inderdaad weg is, kan blijken uit het bedanken van verschillende leden en de noncoöperationhouding van de S. I.

Men kan zeggen: de personen van de heeren Tjokroaminoto en Abdoel Moeis maken, dat men zich nu andere vertegenwoordigers heeft gekozen, maar daarin vergist men zich. Ook de Regeering vergist zich, zoo zij dit meent. De geheele Inlandsche nationalistische beweging heeft zich op het oogenblik van het parlementaire stelsel afgekeerd en dat is de schuld geweest van de belemmeringen, aan het werk van dezen Volksraad in den weg gelegd, die hebben gemaakt, dat het vertrouwen bij die partijen is verloren gegaan. Dat het S. I.-congres te Jogjakarta uitmaakt heeft dat de heeren Salim en Moehammed Joesoef geen vertegenwoordigers zijn van de Sarekat Islam, terwijl de heeren Tjokroaminoto en Abdoel Moeis steeds als zoodanig door hun vereeniging werden erkend, is geen geval van persoonlijken aard, maar een gevolg van de omstandigheid, dat deze partij als zoodanig geen heil meer verwacht van deze parlementaire ontwikkeling.

En ik moet eerlijk zeggen: de Volksraad en de Regeering hebben het er naar gemaakt.

Wanneer de regeeringsgemachtigde spreekt over den heer Abdoel Moeis en zegt: zijn rede hier stond op dezelfde hoogte en was van denzelfden geest als zijn houding inzake Indië-Weerbaar, dan moet ik dat toegeven, maar ik moet er bijvoegen, dat de heer Abdoel Moeis — wel niet in de voorstelling der couranten, maar in zijn eigen redevoeringen en houding — altijd het standpunt van associatie van Indië en Nederland heeft gehuldigd en verdedigd.

De heer Abdoel Moeis is thans afwezig, vandaar dat ik enkele woorden gebruik om de ten aanzien van hem gegeven voorstelling recht te zetten. De heer Muurling verweet den heer Moeis: wat gij in deze zaal zegt, zegt gij niet in volksvergaderingen.

De heer Muurling. Regeeringsgemachtigde voor

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

Algemeene Zaken: Ik heb gezegd dat, wanneer de heer Abdoel Moeis dezelfde redevoering als hij nu in den Volksraad heeft gehouden, in volksvergaderingen hield, hij verkeerde voorstellingen zou wekken, b.v. sprekende over de wegen en de veldpolitie, die alleen voor de kapitalisten noodig zouden zijn.

Ik heb dus gezegd, dat in volksvergaderingen zijn rede een andere uitwerking zou hebben gehad dan hijzelf bedoelde.

De heer Van Hinloopen Labberton: De rede van den heer Abdoel Moeis heeft mij bevredigd ten opzichte van het standpunt, dat door den heer Abdoel Moeis wordt gehandhaafd. Dat is het standpunt dat reeds gold van af de Indië-Weerbaar beweging. In de Indië-Weerbaar beweging heeft hij zich op het standpunt gesteld van associatie met Nederland, doch in het belang van het geheel en niet ten bate van exploitanten. Op dien basis hebben wij gewild de militie, de defensie van Indië, op den basis van het algemeen belang van het geheele Koninkrijk. Op dien zelfden basis is het, dat de deelnemers van de I. W. beweging, zooals de heeren Dwidjosewojo, Abdoel Moeis, Laoh, Koesoemodiningrat en ik zelf ons hebben gesteld en waarop wij altijd zijn gebleven. Wij zijn geen stap van dat stelsel afgeweken.

De heer Muurling heeft verder gesproken over de bezitszekerheid der Inlanders en over de veiligheid van persoon en goed ook voor de Inlanders. Wij zouden niets liever dan die zekerheid willen hebben, maar de veldpolitie te willen voorstellen als speciaal daarvoor bedoeld is niet te aanvaarden, omdat het onjuist is. De veldpolitie is noodig gebleken, omdat er roofpartijen op de velden van Europeesche ondernemers plaats hadden. Aan den staat is het te zorgen, dat zulks niet kan plaats hebben en is daarvoor politie noodig, dan moet die er ook zijn. In den Volksraad zijn zelfs van de zijde der volkspartij geen stemmen opgegaan om de fondsen niet te voteeren. De instelling van de veldpolitie werd beschouwd als een droeve noodzakelijkheid. De veldpolitie was noodig en nuttig, toegegeven, maar ten behoeve van de Europeesche ondernemers en voor geen ander doel.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik verzeker U, dat in de omgeving van Batavia de veldpolitie tegen rampokpartijen bestemd is.

De heer Van Hinloopen Labberton: Daar wordt de marechaussée voor gebruikt. Men heeft geen dertig duizend man noodig om hier of daar eens rampokpartijen tegen te gaan, die worden bestreden door een kleine troep. De veldpolitie was noodig, omdat op groote schaal, dank zij den honger, die door de bevolking geleden werd, de velden geplunderd werden.

De heer Cramer: Waarom was de veldpolitie in Kediri noodig? Speciaal om de Europeesche belangen te beschermen!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Waarvoor dient de veldpolitie in Be-soeki of Pasoeroean? Om tegen karbouwen diefstallen te waken!

De heer Van Hinloopen Labberton: Wat de heer Cramer zegt van Kediri is zeer juist; ik ben er zelf geweest; ik ben 's nachts per auto met een van de ondernemers naar diens velden toegegaan, en wij hebben gezien hoe de menschen daar rauwe cassave zaten te eten, omdat zij uitgehongerd waren. De man, met wien ik was, zeide zelf: Ja, wij moeten de velden bewaken, maar de menschen moeten toch eten en zij behelpen zich dus met cassave. Er zijn nu eenmaal feiten, die wij niet behoeven te verbloemen. Die politie moesten wij ter wille van de Europeesche ondernemers hebben en wij moeten het niet anders willen voorstellen dan het is.

Nu kom ik op een punt, waarin de heer Muurling den heer Cramer betrokken heeft: de belangstelling in Nederland voor Indië bij de sociaal-democraten. Hij vraagt, waarom de heer Schaper in zijns afzonderlijke nota dan niets over Indië heeft gezegd. Natuurlijk omdat deze van Indië niet op de hoogte is. Geen antwoord kreeg ik van den heer Muurling op de vraag, waarom geen Indische nationalist in de Grondwetcommissie waren benoemd. De heer Bergmeijer heeft zelfs gemeend, dat die commissie niet het recht had om Indische zaken in de grondwetsherziening te betrekken.

De heer Bergmeijer: „Recht” heb ik niet gezegd, ik zou het dwaas gevonden hebben, als men het wel gedaan had.

De heer Van Hinloopen Labberton: Integendeel, het zou niet dwaas geweest zijn, want, zooals de heer Muurling heeft gezegd, was die commissie niet beperkt in haar opdracht. Al datgene wat urgent was en waarom een algemeene meening kon bestaan, had in de grondwetsherziening moeten worden betrokken. Als er nu in Holland geen algemeene meening bestaat omtrent deze zaak, dan komt dit doordat men daar den toestand hier niet kent. Maar in Indië bestond zulk een algemeene meening wel. Wanneer de heeren eens de moeite hadden genomen de motie na te zien, die in de Novemberdagen 1918 in Indië was aangenomen, dan zou men zien, dat er inderdaad een algemeene meening tot uiting kwam. Ook het rapport van de Herzieningscommissie zou een wegwijzer in deze hebben kunnen zijn. Nu is de heer Muurling, gewezen lid van de Herzieningscommissie, zijn eigen rapport gaan afbreken en tegenwerken. Hij heeft zelfs een beroep gedaan op een abso-

5de VERGADERING — DONDERDAG 28 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

lute bijzaak, een zaak, die buiten de orde was, het kiesrecht. Dit is buiten de orde, want dat wordt in deze grondwet niet geregeld; hij had deze kwestie slechts noodig bij een poging om den heer Cramer tegen zich zelf uit te spelen. Doch de heer Cramer heeft bij interruptie reeds terecht gezegd: Ik handhaaf mijn meening, dat het wel degelijk mogelijk is om de grondwet te herzien voordat het kiesrecht geregeld is.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Zou U niet wachten totdat de heer Cramer dit zelf zegt?

De heer Van Hinloopen Labberton: Neen ik vind het zeer noodig om nu reeds even te laten zien, dat, al heeft men zich minder gelukkig uitgedrukt in de minderheidsnota, dit volstrekt geen afbreuk doet aan deze grondwetsherziening.

Ik ben het zelf niet eens met de voorstellen der Herzieningscommissie, wat het kiesrecht betreft, noch met die van de meerderheid, noch met die der minderheid. Ik ben voor een getrapte verkiezing, waarbij de door algemeen kiesrecht in de lagere raden gekozenen, als kiesman gelden voor de hogere colleges, doch ik meen dat dit thans niet aan de orde is. De grondwet bepaalt daaromtrent niets. De Regeering heeft nog altijd verzuimd een kiesrechtcommissie te benoemen. Wanneer de Regeering thans inderdaad meent, dat daar zoo'n haast bij is, dat dit het „fundament" der grondwetsherziening is, waarom benoemt Zij dan die commissie niet.

Ik kom thans tot de intrekking van de initiatiefvoorstellen. De heer Muurling meent, dat hierbij geen sprake was van vertrouwen in de Regeering en dat het van zelf sprekend was dat ik mijn voorstel introk.

Dat spreekt echter volstrekt niet van zelf. Wanneer de Regeering met voorstellen komt, welke mij niet bekend zijn, is er op zich zelf geen reden om de eigen voorstellen in te trekken. Ik heb echter inderdaad gedacht: laten wij zoo royaal mogelijk zijn en de voorstellen intrekken. Natuurlijk is daarbij het recht voorbehouden om bij wijze van amendement in die zaken te voorzien, die in mijne voorstellen waren voorzien en eventueel niet zouden zijn overgenomen. Wij hadden werkelijk niet kunnen verwachten, dat de Regeeringsvoorstellen zoo mager zouden zijn. De heer Muurling heeft gezegd dat ze een beetje dun waren; ik zou dit woord gaarne overnemen, maar dan in een andere beteekenis.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik bedoelde het rapport der commissie.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ten opzichte van Indië zijn het inderdaad dunne voorstellen.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Al-

gemeene Zaken: Zou U dat niet motiveeren? De heer 's Jacob heeft U juist nog eens uiteengezet in zijn repliek, wat het verschil is tusschen Uw voorstel en dat van de Regeering, hoe ze eigenlijk hetzelfde fond hebben, tenzij U wat binnensmokkelt.

Zou U niet motiveeren waarom de regeeringsvoorstellen zoo dun zijn?

De heer Van Hinloopen Labberton: Over dat binnensmokkelen zal ik dadelijk wat zeggen. Er wordt daarbij verondersteld kwade trouw, een niet openlijk voor zijn meening uitkomen. Ik geloof niet dat er iemand in dezen Raad zal zijn, die zal kunnen zeggen, dat ik niet steeds rond en eerlijk voor mijn meening ben uitgekomen. Ook hier gaat het er niet om iets binnen te smokkelen. Het gaat eenvoudig hierom, dat wij de voorstellen van de Herzieningscommissie eerlijk willen uitvoeren, natuurlijk met de wijzigingen, die wij noodig achten. In mijn toelichting op het initiatief voorstel (stuk 13) heb ik gezegd, dat het de bedoeling was om de voorstellen van de Herzieningscommissie tot stand te kunnen brengen. Dat is volstrekt geen binnensmokkelen. Wanneer wij een term aan de Herzieningscommissie ontleenen en ons voornemen in de toelichting uiteenzetten, dan is dit, omdat wij toch niet in een grondwetsartikel kunnen zeggen, dat wij de voorstellen van de Herzieningscommissie willen verwezenlijken. Men kan dus waarlijk niet van binnensmokkelen spreken en ik geloof dat de heer 's Jacob zich vergiste toen hij dien term heeft gebezigd.

Wanneer ik kom tot het kardinale punt, al of niet de dictatoriale macht van den minister te zien handhaven, dan kom ik tot zeer eigenaardige dingen. De heer Muurling heeft uit de rede van den heer Oppermann opge maakt, dat ik de stukken niet behoorlijk zou hebben gelezen.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Uit Uw eigen rede.

De heer Van Hinloopen Labberton: Wanneer de heer Muurling mijn initiatief voorstellen behoorlijk had gelezen zou hij kunnen weten, dat, ofschoon ik met de voorstellen der Herzieningscommissie accoord ga, ik in een zeer belangrijk punt daarvan verschil, n.l. ten aanzien van de kwestie van de wetgevende macht van den bondsraad.

Wij krijgen een bondsstaat, maar de hoogste wetgevende macht blijft bij het Nederlandse parlement, uitsluitend samengesteld door Nederlandsche kiezers. Dit is in strijd met het beginsel — waarover de heer 's Jacob sprak — van gelijkgerechtigde inwoners. De hoogste wetgevende macht blijft dus het Nederlandse parlement en dit is een hoogst onzuivere constructie.

In de motie van November 1918 werd gesproken van een Rijksraad. Ik zelf heb bij deze grondwetsherziening

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

niet voorgesteld om een artikel over den Bondsraad op te nemen, maar bij het vrijmaken van den weg behoort ook, dat wij de Staten-Generaal beschouwen niet alleen als den Volksraad voor Nederland, maar ook in de functie van wetgevende macht voor geheel het Koninkrijk der Nederlanden. Als zoodanig moeten aan den Koning blijven voorbehouden de in artikel 56 van de Grondwet genoemde bevoegdheden, doch dan moeten vervallen de in artikel 61 en 62 genoemde speciale bevoegdheden van den Koning ten aanzien van Nederlandsch-Indië. Wel verre dus van dat artikel 56 G. W. over het hoofd te zien, is het mijn bedoeling om dat artikel te handhaven en de heer Muurling, die zelf de vergadering van de Schakelcommissie heeft bijgewoond en dus geacht kan worden mijn initiatief voorstellen te hebben gelezen, kan weten, dat ik artikel 56 G. W. volstrekt niet over het hoofd heb gezien. Ik heb in mijn initiatief-ontwerp voorgesteld om de artikelen 61 en 62 geheel te laten vervallen, omdat ik in afzonderlijke artikelen de positie van Indonesia wilde regelen en ik heb, blijkens de gedrukte toelichting, uitdrukkelijk er bij geconstateerd, dat de Koninklijke macht in andere artikelen van de Grondwet dan de artikelen 61 en 62 afdoende was geregeld. Dat sloeg o.m. op artikel 56 G. W., hetwelk regelt de bevoegdheid van den koning als staatswetgever en ter uitvoering van de staatswetgeving, welk artikel dus door mij opzettelijk onaangetast is gelaten, in tegenstelling met de Herzieningscommissie, die artikel 56 rekent tot de artikelen, welke geen betrekking hebben op Indië. Alleen doordat de heer Muurling zich van het verschil in opzet blijkbaar geen voldoende rekenschap heeft gegeven, is het te verklaren, dat hij mij durft verwijten artikel 56 over het hoofd te hebben gezien. Dat is een zeer naieve veronderstelling.

Thans de kwestie van de Koninklijke macht. Koninklijke Besluiten zijn in Holland noodig als uitvoering van de wetgeving, omdat aan den Koning de uitvoering is voorbehouden. Wanneer die uitvoering in Holland geschiedt, spreekt het van zelf; dat de Koning daarvoor de aangewezen autoriteit is; wanneer het Indië betreft, spreekt het van zelf dat de Gouverneur-Generaal dit is. Dus wat de Koning heeft te doen als Koninklijke wetgever in Holland, krachtens algemeene maatregel van bestuur op grond van artikel 56, blijft onaangetast. Voor Indië treedt voor de uitvoering in de plaats de gedelegeerde macht van den Gouverneur-Generaal. Hij zorgt voor de vaststelling bij ordonnantie van wat anders in een Koninklijk Besluit wordt neergelegd. Ik handhaaf artikel 56 en de beteekenis van dit artikel voor Nederlandsch-Indië, maar ik laat de speciale wetgeving van de artikelen 61 en 62 vervallen. De Koning heeft bovendien nog een soort van wetgevende macht over Indië en die moet verdeeld worden tusschen de uitvoerende macht van den G.G. en de wetgevende macht van de Landsstaten in Indië. Dat is een zuivere constructie.

Wanneer de heer Muurling mij gebrek aan studie ver-

wij, is hij wat erg lichtzinnig. Heb ik hem goed begrepen, dan is de meening van den heer Muurling, dat het achtste hoofdstuk van de grondwet niet slaat op Indië.

Mijnheer Muurling, U heeft immers zelf gezegd, dat artikel 183 een artikel is, dat niet op Indië kan slaan, omdat het achtste hoofdstuk, waarin het staat, niet op Indië slaat. Is dat juist of niet?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Dat is juist.

De heer Van Hinloopen Labberton: Artikel 183 is niet ten onrechte in het debat betrokken geworden. Ik zou willen zeggen, dat de heer Muurling hiermede blijk geeft niet te kennen, wat de Herzieningscommissie, waarvan hij zelf lid was, heeft tot stand willen brengen.

In het systeem der Herzieningscommissie zou dat artikel niet op Indië van toepassing zijn. Het is uitdrukkelijk genoemd, omdat inderdaad vaak twijfel kan rijzen nopens de vraag, of iets al of niet ook op Indië betrekking heeft. Maar het is er ver vandaan, dat de Herzieningscommissie het geheele achtste hoofdstuk zou hebben uitgezonderd.

De Herzieningscommissie heeft eens precies uitgemaakt, wat niet op Indië betrekking heeft en zij heeft daarvan een lijstje gegeven. Wanneer de heer Muurling zich dat lijstje herinnert, zal hij weten, dat het achtste hoofdstuk daarop niet voorkomt, maar daarvan bepaaldelijk eenige artikelen van kracht blijven, n.l. de artikelen 180 en 181. Naar de meening van die commissie zullen nu en in de toekomst moeten blijven de artikelen 180 en 181. De heer Muurling heeft zich dus geen rekenschap gegeven van zijn eigen voorstel, toen hij meende, dat het achtste hoofdstuk niet op Indië zou slaan.

Hij heeft verder veel werk gemaakt van het feit, dat ik met een amendementswijziging ben gekomen om aan eenige bezwaren van ons geacht medelid, den heer Oppermann, tegemoet te komen en meende dat ik daarmee had te kennen gegeven, dat ik dat amendement slechts zou hebben voorbereid. Doch in de toelichting van dat amendement, welke toelichting eerst op mijn verzoek door den Voorzitter is voorgelezen, heb ik uitdrukkelijk gezegd, dat ik dit amendement ten allen overvloedige voorstelde, maar dat het niet noodzakelijk was.

Immers artikel 183 regelt de zee-militie, terwijl art. 184 de gewone militie — dus die te land — regelt. Ieder verstaat onder militie zonder meer landmilitie. Kijk er de wetten maar op na. Wat de zee-militie betreft, waarin ik de woorden koloniën en bezittingen zou willen laten vallen bij het toekennen van zekere voordeelen, heeft de heer Oppermann in zijn goede en door mij zeer geapprecieerde rede getracht een loopje met mijn amendement te nemen en heeft hij gevraagd: moeten die menschen wel wat extra's hebben in het geval, dat zij in de eene haven komen en niet, wanneer zij in de andere haven landen? Maar dan wijs ik er op, dat dit geval zich

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

onder het bestaande artikel ook voordoet, want zij krijgen nu ook een extra-toelage in de koloniën.

De heer Oppermann: Zij krijgen geen extra-toelage; zij krijgen dezelfde voordeelen, die aan de vrijwilligers worden gegeven.

De heer Van Hinloopen Labberton: Juist, er wordt door de wet, zoo staat in het artikel, een voordeel toegekend.

De heer Oppermann: Niet bestaande in een extra-toelage.

De heer Van Hinloopen Labberton: Maar dan toch een voordeel verbonden aan den dienst door hen „in de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen” verricht; m.a.w. worden aan den dienst in Suriname en Curaçao voordeelen verbonden, maar aan den dienst bijv. in Venezuela of andere deelen van Amerika worden ook volgens het bestaande artikel die voordeelen niet verbonden.

Daar heeft men dus het geval, dat voor de eene haven wel een toeslag wordt gegeven, maar niet voor den anderen haven; dat is dus eigenlijk een kwaad, dat de heer Oppermann had moeten wijten aan het bewuste artikel, zooals het thans luidt, maar daarover had hij mij niet behoeven aan te vallen. Mijn voorstel behelst alleen, dat bij het nandoen van zoo'n zeehaven, onverschillig waar zij zijn, mits buiten Europa, in andere werelddeelen dus, die voordeelen worden toegekend, die de grondwet bedoelt. Maar ik laat daar of het artikel zin heeft; naar mijne meening is dit niet het geval, ik zou die heele zinsnede omtrent die „voordeelen” met genoeg uit de grondwet willen laten vervallen, niet omdat ik tegen die „voordeelen” bezwaar heb, maar omdat zoo iets niet in een grondwet hoort. Ik toch vind die kwestie van ondergeschikt belang, zoo zelfs, dat ik niet begrijp, dat men haar in de grondwet heeft opgenomen. Maar dit daar gelaten, wanneer het artikel behouden blijft, is er geen reden, waarom speciaal de woorden koloniën en bezittingen onveranderd blijven en waarom niet het verblijf in andere werelddeelen, bijv. Australië en Amerika even goed daarvoor in aanmerking komen. Als ik er op aandrung dit vast te leggen, dan is dat nog wel niet van dadelijk Indisch belang, doch wel in dat van het „jus constituendum”.

Op het oogenblik bestaat hier geen zee-militie, maar die is in de maak en aangezien de grondwet voor geruimen tijd zal moeten gelden, is het wenschelijk, dat wij met de belangen van die toekomstige Indische zee-miliciens rekening houden en dan is er geen reden, waarom art. 183 zou noemen als een artikel, dat niet op Indië van toepassing is. De Herzieningscommissie heeft dit artikel wel uitgezonderd, maar dat is geen vanzelf-

sprekendheid. Ik zou den heer Muurling er op willen wijzen, dat in het tegenwoordige systeem van de grondwet het al of niet toepasselijk zijn van een artikel op het een of andere deel van het Koninkrijk, eenvoudig afhangt van de bewoordingen van het artikel zelf. Van belang voor de interpretatie is de draagkracht van de woorden. Wanneer m.a.w. door een kleine toevoeging een artikel blijkt te slaan op Indië, dan is het ook op Indië toepasselijk en kan men niet meer zeggen: dat is niet op Indië van toepassing, daar mag je niet aantornen. Welnu, dit geldt voor art. 181, dat de plicht omschrijft van alle Nederlanders om voor hun vaderland te strijden. Dat geldt ook voor art. 184, zooals het door mij volgens mijn amendement gelezen moet worden.

En nu kom ik tot een ander punt. De heer Oppermann heeft een beroep gedaan op mijn vaderlandsliefde en gezegd: is het niet billijk, wanneer men inderdaad toch één Koninkrijk vormt, om elkaar bij te staan?

Mijnheer de Voorzitter! Ik vind dat billijk; ik zelf zal de eerste zijn om daaraan gehoor te geven. Ik ben zeer vredelievend, zeer pacifiek, maar ik ben geen pacifist; integendeel, ik meen dat het onze plicht is om zoo noodig met de wapens in de hand te strijden voor het vaderland en dat geldt ook den heer Oppermann. Maar ik meen niet, dat het onze plicht is om mede te werken, wanneer het eene deel van het Rijk het andere wil gaan vermoorden om exploitatieve of winzuchtige redenen.

Wanneer wij de historie van het artikel nagaan zien wij — U kunt het vinden bij Arntzenius in de Handelingen over de grondwetsherziening, deel II — dat inderdaad de overweging is geweest bij een van de artikelen, dat het niet wenschelijk was om de militieplichtigen van Nederland te dwingen ter verzekering van het koloniaal bezit lijf en leven beschikbaar te stellen en zijn er troepen noodig om Indië voor Holland te behouden, zoo redeneerde men, dan moet men daarvoor maar geld geven om betaalde menschen daarvoor te huren, maar het militieleger mag men er niet heen sturen. Welnu, Mijnheer de Voorzitter, precies hetzelfde geldt voor Nederlandsch-Indië; hier is een dienstplicht ingevoerd. Ik blijf er bij, dat dit gebeurd is in strijd met de Wet, althans in strijd met den geest en de bedoeling van het Regeeringsreglement, want de Volksraad bestond reeds, de Voorzitter was reeds benoemd en al waren er nog geen vergaderingen gehouden, de Raad had reeds toen bijeen geroepen kunnen worden. De Volksraad had, wanneer er zoo'n haast bij was, bijeen kunnen komen in een buitengewone zitting, om over dat dienstplicht besluit en althans over de invoeringsordonnantie in St. 1918 No. 470 geraadpleegd te worden.

Maar in elk geval hebben wij hier nu dienstplicht en even zeer als het voor Nederland geldt, dat de Nederlandsche dienstplichtigen niet hier naar toe mogen worden gezonden om vijandige Inlandsche stammen te beoorlogen en ons „bezit” te handhaven — zooals het in Arnt-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

zenius heet — evenmin mogen wij toelaten, dat er militairen uit Suriname of Indië naar Nederland worden gestuurd, om hunne Nederlandsche medeburgers dood te schieten, wanneer die het met hun bestuur of hun werkgevers te kwaad krijgen.

De heer Oppermann: Maar wel mogen er militairen uit Curaçao komen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ook niet! Volgens de zinsnede, zooals zij zal luiden, mag dat ook niet gebeuren.

De heer Oppermann: Jawel, wel uit Suriname naar Curaçao, want die bezittingen liggen in hetzelfde werelddeel.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik moet erkennen, dat U daarin gelijk hebt; er is hier alleen sprake van eene uitzondering voor andere werelddeelen en inderdaad vallen dus Suriname en Curaçao buiten de bewoordingen van het artikel. Laat ons hopen, dat ook dit niet noodig zal zijn. Immers de hoofdzaak is, dat men een land kan besturen of met wijsheid, of met geweld. Ik voor mij ben voor wijsheid en niet voor geweld.

Wanneer wij de bevoegdheid behouden om de miliciens tegen hun wil in de verschillende werelddeelen van het eene naar het andere staatsdeel te sturen, dan zetten wij de deur open voor hen, die met geweld willen besturen, inplaats van met wijsheid. Daarentegen, wanneer de nood aan den man komt, ben ik het eens met den heer Oppermann, dat alle Nederlanders en Indonesiërs als Nederlandsche Staatsburgers de plicht hebben om voor de gemeenschappelijke belangen in alle werelddeelen op te komen en wanneer het noodig was voor bescherming van het grondgebied van Nederland, niet om een stuk of wat socialisten of communisten dood te maken, maar in het geval, dat werkelijk de defensie van de staat het eischt, dan dient iedere staatsburger zich vrijwillig op te geven. Dat heeft waarde, dat noem ik eerst vaderlandsliefde. Niet als kanonnenvleesch, maar uit vrijen wil. Dit laatste nu kon vroeger ook niet, althans zoo werd uit de oudere bewoordingen van het artikel afgeleid, waarin de zinsnede „behoudens met hunne toestemming” niet voorkwam. Deze zinsnede staat er nu in.

Maar het moet een daad van vrijen wil zijn en ieder, die zijn leven op het spel wil zetten, moet weten, dat hij het opofferen wil, omdat het belang van zijn land ermede gediend is, maar hij moet niet gestuurd kunnen worden in het belang van een of andere kapitalistengroep, die hier de lakens uitdeelt. Dat is dan de zinsnede in het voorloopig verslag, waarover de heer Bergmeijer is gevallen en waarvan hij zegt, wel te willen weten, van wie deze uitdrukking afkomstig is. Hij wete dan bij deze, dat deze zinsnede van mij afkomstig is.

Wij hebben in het verleden te vaak gezien, dat de menschen misbruikt werden, n.l. in den tijd van de Compagnie, waarin de heer Bergmeijer eigenlijk thuishoort. Hij hoort eigenlijk thuis in den tijd van de trouweloze, woordbreukige Calvinisten, die de opdracht gaven aan hun kapiteins, om de menschen lijfsbehoud te beloven, maar die, wanneer zij de menschen eenmaal hadden, hun de oogen lieten uitsteken, ooren en neuzen afsnijden en handen afkappen, waarna men hen aldus terugstuurde. Dat is een stuk historie, dat men kan lezen in de Radicale beschrijving van Bandjermasin door Van Hohen-dorff (Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde, deel IV, 1862 ⁽¹⁾).

De heer Bergmeijer: Ik dank U wel!

De heer Van Hinloopen Labberton: Ja, de heer Bergmeijer kent de historie niet, zooals ik ze ken, omdat hij haar alleen heeft geleerd uit zijn schoolboekjes en niet de moeite heeft genomen de oude bronnen van een tijdvak zelf eens te bestudeeren.

De heer Oppermann: Dat is een tijdperk, dat al lang is afgesloten!

De heer Van Hinloopen Labberton: Gelukkig is dat al lang afgesloten, maar ik wil dat tijdperk ook niet terug en bij de huidige en ook bij de voorgestelde grondwet zou dit tijdperk kunnen herleven. De Calvinisten hebben met de Roomschen in Holland het heft in handen en als de Calvinisten het heft goed in handen krijgen, komen de pijnbank en de galg terug en krijgen de Roomschen het heft goed in handen, dan krijgen wij weer den brandstapel!

De heer Bergmeijer: U zaait toch nooit wantrouwen, mijnheer Labberton?

De heer Van Hinloopen Labberton: Neen, ik constateer alleen een feit en doe dat als waarschuwing voor U zelf; ik hang U een spiegel op voor U zelf!

In elk geval lijkt het mij volkomen logisch, dat de oude grondwet niet over dienstplichtigen in Indië sprak. In den tijd van de grondwetsherziening, waarin dit artikel

(1) H. Ed. gingen in deze „affaire zoo verre, dat ze de Commissanten in mandato gaven om de Martapoerezen, die ze levend „bekomen mogten, de armen, beenen, neuzen en ooren af te „snijden en ze dus tot een monstrueuse vertooning aan hun „lanslieden op te zenden, ja, dat ze zelfs met afwijking van hun „vaste maximen order gaven, om bijaldien de Martapoerezen „restitutie van het geroofde aanboden, mits men hen weder in „genade aannam, zulks te belooven, doch de restitutie geschied „zijnde, hun echter met alle vigueur te vervolgen en te straffen, „uit eene superstitie dat men dezuldig zoo trouweloos met ons „te werk waren gegaan niet schuldig was trouw te houden”.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

werd geformuleerd, werd immers nog niet over dienstplichtigen in Indië gedacht. Nu echter de dienstplicht in Indië een feit is geworden, spreekt het toch vanzelf, dat wij in de grondwet, die als zoodanig geldt voor Indië, waarborgen opnemen, dat de Indische dienstplichtigen niet worden misbruikt voor exploitatieve doeleinden, doch dat zij, die op grond van vaderlandslievende overwegingen hiertoe bereid zijn, in de gelegenheid kunnen worden gesteld, de wapens op te nemen, maar tevens, dat zij, die hiertoe niet bereid zijn, er nooit toe zullen kunnen worden gedwongen.

Ten slotte krijgen wij de kwestie van de ministerieele verantwoordelijkheid. Men heeft gemeend, dat juist het feit, dat de Hollandsche Kamer een minister kan laten vallen of een Regeering kan omzetten door bijv. een begroeting af te stemmen, ertoe zou moeten leiden, dat afgevaardigden van hier in de Staten-Generaal geen stemrecht zouden kunnen hebben. Dat ik dien afgevaardigden echter stemrecht wil geven, is inderdaad juist erom begonnen te zorgen, dat ook de ministers reden zullen hebben, naar die afgevaardigden te luisteren. Zoolang zij immers alleen maar tegen den minister mogen praten en dezen adviezen mogen voorleggen, waarnaar niemand behoeft te luisteren, kunnen die vertegenwoordigers in de Tweede Kamer geen gezag hebben en zullen zij dat ook niet hebben. Er kan van tijd tot tijd naar hen worden geluisterd en soms kan iemand, die stemrecht kan uitoefenen eens hun gedachten overnemen, maar inderdaad zullen zij pas werkelijk beteekenis hebben, wanneer het stemrecht hun wordt toegestaan.

De heer Muurling heeft getracht tegen mij het feit uit te spelen, dat de heer Cramer en ik hierover verschillend denken, — dit echter geheel ten onrechte. De heer Cramer is lid van de S. D. A. P. in Nederland en heeft als zoodanig zekere verplichtingen tegenover zijn partij. Hij moet zich onderwerpen aan een zekere partijdiscipline en hij acht het tegenover zijn Nederlandsche partij niet vrij van bedenking, van hieruit menschen naar de Kamers te brengen, die natuurlijk niet allen S. D. A. P.-ërs zullen zijn. Ik zou hem echter het verzoek willen doen: Stel U toch liever met mij op het Indische nationale standpunt. De S. D. A. P.-ërs, die hier zijn, zullen toch den nationalen kant uitgaan. Een partij als de S. D. A. P. heeft voor Indië niet de beteekenis als voor Holland. De economische vraagstukken, de vraagstukken van de wijze van regeling van rijkdomsproductie, en verdeeling zijn vraagstukken, die in Europa zijn ontstaan, zoodat daar een partij als de S. D. A. P. een veel belangrijker lichaam is. Hier is dat geheel anders en is de nationale idee van veel meer beteekenis. Wij moeten ons hier afvragen, hoe wij daarginds de stem van Indië moeten doen hooren en ik schaar mij dan aan de zijde van den heer Muurling, die zegt: er zat in de commissie voor de grondwetsherziening een S. D. A. P.-ër, waarom heeft die niet aan Indië gedacht? Ook ik vind dat jammer. Wij hebben

bij de S. D. A. P. in Holland mannen, die zeer verdienstelijk werk hebben gedaan — ik breng een ceresaluut aan Van Kol — maar de overige partijgenooten plaatsen zich niet altijd op het juiste standpunt. Ik wil er in dit verband ten behoeve van den heer Muurling nog op wijzen, dat Abdoel Moeis tegen Mr. Mendels, een partijgenoot van den heer Cramer nog heeft stelling genomen juist in de kwestie van het samengaan van Indië en Nederland, wat hem nog van die zijde het verwijt op den hals heeft gehaald, dat hij onder mijn invloed stond. Ik was daar echter in Amsterdam niet bij en de heer Abdoel Moeis gaf daar zijn eigen meening en heeft in een vergadering van S. D. A. P.-ërs, die volstrekt niet voor samengaan gestemd waren, met klem tegen den heer Mendels en andere het idee van de associatie verdedigd.

Wij moeten ons slechts afvragen, wat in het belang van Indië is. Dat belang brengt mede, dat wij onze stem in voldoende getale kunnen doen hooren en dat men daar niet voor leege banken staat te praten, zooals altijd in de Staten-Generaal gebeurt, wanneer het gaat over Indische aangelegenheden.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik wed, dat U de Kamer in drie minuten zoudt leegpraten!

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik dank den heer Muurling voor zijn compliment. Ik hoop, dat hij het zoo bedoelt, dat dit een bewijs zou zijn van de weinige belangstelling in de Kamer voor al wat Indië betreft. Ik zal den heer Muurling niet verder met mijn rede vermoeien. Ik zou alleen willen zeggen: wanneer de amendementen, die de hoofdzaken betreffen, niet worden aangenomen, dan beschouw ik het voorstel tot grondwetsherziening als te zijn van nul en geener waarde en zal ik eenvoudig tegen het voorstel van den minister stemmen, omdat het naar mijn meening dan zoo weinig geeft, dat wij het beter in het geheel niet kunnen hebben.

Het eenige, dat er nog goed in is, is de zinsnede, die ook nog eens door den heer Bergmeijer is voorgelezen, dat de Koninklijke macht in zooverre beperkt zal worden, dat bij de wet de onderwerpen zullen worden aangewezen, die tot regeling bij Koninklijke Besluit worden overgelaten. Ik heb den heer Bergmeijer al trachten duidelijk te maken, dat dit in de practijk vermoedelijk niets zou beteekenen, omdat men vermoedelijk een zeer algemeene formule zou opnemen, zoodat dan toch nog bij Koninklijke Besluit de voornaamste dingen zouden moeten worden geregeld. Dat wij niet alle recht zouden hebben, op dit punt te mogen wantrouwen, heb ik reden tegen te spreken. Er zijn feiten, die bewijzen, dat Koninklijke Besluiten dikwijls gemaakt worden om een beslissing van den Volksraad voor te zijn of daartegen in te gaan en dat zal op den duur, naarmate het politieke leven in

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(LABBERTON, RADJIMAN.)

Indië zich gaat ontwikkelen en men in Holland vreest, dat exploitanten belangen er door in gevaar gebracht worden, meer en meer gebeuren. Wij moeten dus van het Koninklijk Besluit als een gewone dagelijksche daad van wetgeving af. De Herzieningscommissie heeft dat ingezien en ik wil aanbevelen, overeenkomstig het voorstel van de Herzieningscommissie, het er uit te halen, waarbij art. 56 naar mijn meening behouden zou kunnen en moeten blijven.

De heer R a d j i m a n: De woorden, die de regeerings-gemachtigde tot mij gericht heeft, hebben in mij gemengde gevoelens opgewekt.

Ik heb de gewaarwording gekregen, dat mij eene terechtwijzing is gegeven. Ik aanvaard deze, Mijnheer de Voorzitter, want ook ik erken, dat ik bij het uitspreken van mijn betoog niet gedacht heb aan mijn oosterling, of liever gezegd Javaanschap, waarin n.l. besloten ligt de dankbaarheid.

Dit vindt echter zijne verklaring in het feit, dat deze grondwetsherziening in verband staat met de instelling van de Indische Herzieningscommissie en aan onze appreciatie reeds uiting werd gegeven bij het begin der herzieningen. En mij dunkt, de Inlandsche bevolking behoeft niet altijd bij iedere stap, die leidt tot meerdere opheffing en ontwikkeling, tegenover de Regeering hare appreciatie te uiten. Ik tenminste verkeerde in de meening, dat dit der Regeering niet welgevallig zou zijn. Immers, de Regeering heeft gezegd de plicht op zich te willen nemen, de Indische bevolking op te heffen in den meest uitgebreiden zin van het woord. En daar waar plicht is, is naar mijn bescheiden meening verlangen naar dankbaarheid weinig op zijn plaats. Doch hoe het ook zij, de heden door den regeeringsgemachtigde gesproken woorden zullen voor ons een les zijn in de toekomst.

Ik wil er nog op wijzen, Mijnheer de Voorzitter, dat de woorden van den regeeringsgemachtigde den indruk verwekten, dat de Regeering de in ons college gehouden betoogen weegt, al naar gelang zij afkomstig zijn van de Europeesche, dan wel van de Inlandsche leden.

Dus ook hier in een publiek orgaan vindt men nog dualisme.

Nu kom ik tot de zaak zelve, Mijnheer de Voorzitter.

Ik zie nog steeds een verschil tusschen het standpunt, dat de Regeering inneemt en mijn betoog, inzake de overbrenging van bestuur en wetgeving in interne aangelegenheden van Holland naar Indië.

Dit verschil wordt hierdoor beheerscht, dat de Regeering den nadruk legt op de behoefte, terwijl ik de behoefte een zeer twijfelachtige en subjectieve maatstaf noem.

Ik geloof, dat de Regeering hiermee de behoefte van de Indische bevolking bedoelt, doch hoe innig, Mijnheer de Voorzitter, is behoefte samengeweven met belangenkwestie en hoe innig zijn de belangen van de Indische

(RADJIMAN, CRAMER.)

bevolking samengeweven met die van de Nederlandsche bevolking.

Het tegenwoordig politieke partijleven in Nederland in acht nemende, vraag ik mij af of straks die behoefte-uiting van de Indische bevolking door den partijstrijd in het Nederlandsche parlement wel tot haar recht zal komen.

Dit is dan ook de reden, dat ik den nadruk leg op de waarde, de opvoedende waarde van het deelnemen aan het politieke leven in dit tegenwoordig ontwikkelingsstadium van de inlandsche bevolking.

Ik behoef niet alleen dezen factor naar voren te brengen als argumentatie, ik kan nog wijzen op de verdere argumenten van de Herzieningscommissie, opgenomen in haar rapport met betrekking tot de bezwaren tegen het nog steeds leiding nemen door Nederland over Indië.

Ik leg nogmaals den nadruk op het verschil tusschen noodzakelijkheid van en de behoefte naar verlegging van de wetgeving van Holland naar Indië.

De heer Cramer: Mijnheer de Voorzitter: Ik wil beginnen met de opmerking te maken, dat de heer Muurling ten tweeden male — ik veronderstel tenminste dat hij de opsteller is van de Memorie van Antwoord — een onjuiste voorstelling heeft gegeven van de stemming van de Indonesiërs ten opzichte van de voorstellen van de Herzieningscommissie door n.l. iets uit de minderheidsnota, die door een groot deel van de Indonesiërs, welke in de Herzieningscommissie zaten, is ondertekend, aan te halen.

Ik heb in eerste instantie reeds gezegd, dat, wij ons met uitzondering van het kiesrecht, zeer goed konden vereenigen met de hoofdzaken van de voorstellen der Herzieningscommissie. De heer Muurling heeft zoo even een stukje voorgelezen uit de minderheidsnota, maar er staat in dat aangehaalde stukje niet, dat wij de voorstellen van de Herzieningscommissie niet willen aanvaarden, wanneer ons schema van het kiesrecht en van de samenstelling der vertegenwoordigende lichamen niet wordt verwezenlijkt. Het heeft oorspronkelijk wel in de bedoeling gelegen om een dergelijke zinsnede in de minderheidsnota op te nemen, maar het is ten slotte uitdrukkelijk nagelaten. Wij hebben dus dit alternatief niet willen stellen. Wij hebben alleen op den voorgrond gesteld, dat de kiesrechtregeling aan alles vooraf moest gaan.

Mijnheer de Voorzitter! Het doet mij genoegen van den regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken te hooren, dat ook de Regeering dit standpunt inneemt, dat ook de Regeering vindt, dat een goede kiesrechtregeling aan alles dient vooraf te gaan, want dat dit het fundament is van het staatsgebouw. Nu kan ik er niets aan doen, dat de Regeering niet met het leggen van dit fundament begint. Gewoonlijk begint men bij het bouwen

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(CRAMER.)

met het leggen van de fundamenten, om daarop het gebouw op te trekken.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Men ontwerpt toch bij het bouwen niet allereerst het fundament, maar kijkt ook naar het gebouw, dat erop moet komen. Dat behoeft ik U als ingenieur toch niet te zeggen.

De heer Cramer: Het is volkomen waar, dat men eerst moet kijken naar het op te trekken gebouw zelf, maar wanneer men al eenigszins een idee heeft van het gebouw, dan zal men toch een begin moeten maken met het leggen der fundamenten. Ik hoop uit de woorden van den Regeeringsgemachtigde te mogen opmaken, dat inderdaad door de Regeering het standpunt wordt ingenomen, dat zoo spoedig mogelijk zal worden overgaan tot de regeling van het kiesrecht.

De heer Van Hinloopen Labberton: Het kiesrecht kan nooit het fundament zijn, dat vult het gebouw aan als het klaar is.

De heer Cramer: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat ik nog steeds het woord heb.

De Voorzitter: Dat zou ik mij ook niet laten ontneemen.

De heer Cramer: De heer Labberton heeft zoeven namens mij gesproken, maar ik ben mans genoeg om dit zelf te doen. Hij heeft gezegd, dat hij het kiesrecht geen hoofdzaak vindt, maar dat ben ik heelemaal niet met hem eens. Ik vind het wel hoofdzaak. Het is anders volkomen juist, dat het kiesrecht thans niet aan de orde is, vandaar, dat ik er ook niet lang over zal spreken.

Ik kom nu tot het antwoord aan den heer Bergmeijer en ook tot het antwoord aan den Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken.

De heer Bergmeijer heeft gisteren gevraagd: „hoe is het mogelijk, dat gij voor deze voorstellen kunt stemmen, waar nog niets vaststaat omtrent het kiesrecht”? Ook de Regeeringsgemachtigde heeft mij hedenmorgen de vraag gedaan: „Hoe is het mogelijk, dat gij U stem aan deze voorstellen geeft”?

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal mijn stem aan deze voorstellen geven, als ze gewijzigd worden in den geest van onze amendementen. Worden deze niet aangenomen, dan zal ik mijn stem aan het voorstel onthouden. Ik geef mijn stem in de verwachting, dat de herziening van het kiesrecht inderdaad zoo spoedig mogelijk zal geschieden.

Uit hetgeen de Regeeringsgemachtigde van morgen heeft gezegd, meen ik te mogen opmaken, dat de Regeering denkt het kiesrecht zoo spoedig mogelijk te regelen,

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(CRAMER RECHTSPREKER)

wat ik ook meen te mogen opmaken uit hetgeen Minister de Graaff in de Eerste Kamer heeft gezegd bij de behandeling van de Indische begroting. Uit het verslag in de Nieuwe Rotterdamse Courant citeer ik het volgende:

„Gelijktijdig zal het kiesrecht worden herzien. Al kan hij (Minister de Graaff) geen algemeen kiesrecht — waarvan ik voor Indië ook geen voorstander ben, Mijnheer de Voorzitter — in uitzicht stellen, hij hoopt met zijn voorstellen toch den heer Van Kol en anderen te kunnen bevredigen”.

Mijnheer de Voorzitter! In het vertrouwen van een spoedige herziening van het kiesrecht zal ik mijn stem aan dit voorstel, gewijzigd in onzen geest, geven. Ik spreek tussehen haakjes de hoop uit, dat de Volksraad tijdig in kennis zal worden gesteld met het voorstel van den minister. Verder zullen wij natuurlijk blijven doorgaan met het voeren van actie voor het kiesrecht, zooals dit door de minderheid van de Herzieningscommissie gewenscht is.

Ik merk nog op, dat ik het in eerste instantie heb gehad over het huidige kiesrecht en ik toen heb gezegd, dat zoolang het kiesrecht niet anders geregeld was, ik niet gaarne de geheele macht zou willen overbrengen naar Indië. Onze actie zal dus in de eerste plaats gericht zijn op het verkrijgen van een kiesrecht in onzen geest.

Mijnheer de Voorzitter! Er is naar aanleiding van mijn amendement het een en ander opgemerkt, waarop ik bij interruptie reeds ten deele heb geantwoord. Ik heb de redactie overgenomen van Professor Van Vollenhoven en van het rapport van de Herzieningscommissie, waarvan een man als Professor Carpentier Alting voorzitter was en in de tot standkoming waarvan ook onze kundige voorzitter een groot aandeel heeft gehad. Ik geloof, dat een redactie van dergelijke manen afkomstig er wel mede door kan. Ik heb er overigens geen bezwaar tegen om de uitdrukking „het vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam” te vervangen door de uitdrukking „het vertegenwoordigend lichaam”. Als dat mogelijk is voor Suriname en Curaçao wil ik gaarne de oorspronkelijke uitdrukking door de laatste vervangen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Niet doen, dan komen er allerlei voetangels en klemmen, b.v. juridische excepties, dat er geen vertegenwoordigend lichaam is.

De heer Cramer: Ik geloof, dat wij niet bang behoeven te zijn voor voetangels en klemmen.

Er is mij door den regeeringsgemachtigde gevraagd, hoe ik mijn amendement in de practijk verwezenlijkt dacht. Men kan niet van mij vergen, dat ik dit denkbeeld op het oogenblik uitwerk. Ik geloof echter niet, dat de afvaardiging, waarbij de afgevaardigden zooals in mijn amendement alleen een raadgevende stem zullen heb-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(CRAMER, BERGMELJER.)

ben, in de praktijk groote moeilijkheden zal opleveren. Wij hebben dan niets te maken met de ministerieele verantwoordelijkheid, want die raadgevende stemmen zullen een minister niet doen springen. Ik stel mij voor, dat de Volksraad die afgevaardigden uit zijn midden aanwijst; op het aantal afgevaardigden uit de minderheid of de meerderheid komt het minder aan, juist omdat zij slechts een raadgevende stem hebben. Men kiest de personen, die daarvoor het meest geschikt zijn en de Regeering zal zorgen voor de uitzending naar Nederland, enz. Verder zal door den voorzitter van de Kamer aan deze leden het woord moeten worden gegeven, zooals aan de gewone leden van de Kamer en ik kan mij ook niet voorstellen, dat hieraan in de praktijk moeilijkheden zijn verbonden. Dat de vertegenwoordigers de minderheid en de meerderheid elkaar in de Kamer tegenspreken, ik geloof niet, dat daar bezwaar tegen is. Het kan niets geen kwaad een kwestie van verschillende kanten te laten bekijken. Het groote nut van mijn amendement is, dat het levende woord zal worden gehoord en dat niet uit stukken alleen zal worden geoordeeld. Door een en ander mondeling toe te lichten, kan men dikwijls veel bereiken. Ten slotte wil ik nog opmerken, dat naar mijn idee die afvaardiging tot de zeldzaamheden zal behooren.

Ik handhaaf mijn amendement tegenover dat van den heer Van Hinloopen Labberton op de door mij in eerste instantie aangevoerde gronden. Dat een afvaardiging weinig nut zal hebben door alleen de afgevaardigden een raadgevende stem te geven, betwist ik, op grond van opgedane ervaring.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Ik wilde gaarne een enkel woord richten tot mijn geacht medelid, den heer Soetan Toemenggoeng, die gisteren over den heer Labberton gesproken heeft als over een steeds verguisd en belasterd man, die toch altijd het welzijn beoogt van de Inlandsche bevolking. Ik zou hem op den man af willen vragen, nu hij gehoord heeft, wat de heer Labberton in dit debat heeft gezegd b.v. over mij en over de Calvinisten. Wie was aan het verguizen en wie werd verguisd? Is de heer Labberton verguisd door ons of heeft de heer Labberton getracht mij en mijne partijgenooten te verguizen? Hij heeft gezegd, dat wij, als wij de macht hadden, brandstapels en schavotten oprichten; niet bij wijze van aardigheid; neen, zijn geheele toon beweest, dat hij het meende.

De heer Van Hinloopen Labberton: Pijnbank en galg heb ik gezegd.

De heer Bergmeijer: U zult toestemmen, Mijnheer Soetan Toemenggoeng, dat dit een verguizing is en een staaltje van de wijze, waarop de heer Labberton zijn tegenstanders tracht verdacht te maken. Als dit niet is zaaien van wantrouwen bij het eene gedeelte der bevol-

(BERGMELJER.)

king tegenover een ander gedeelte, dan weet ik niet meer, wat dan wel zaaien van wantrouwen is.

De heer Van Hinloopen Labberton: Bent U voor of tegen de doodstraf?

De heer Bergmeijer: Die vraag bewijst weer, wat een reusachtige begripsverwarring bij den geachten spreker aanwezig is. Het is mij onmogelijk om met iemand, die zoo spreekt, te debatteeren. Het algemeen gelach van de vergadering bewijst, dat iedereen het met mij eens is. Gisterenavond heb ik bij mijzelf gedacht: Zou ik nog bewijzen zoeken voor mijne bewering — die de heer Labberton eene aantijging noemt, — dat hij wantrouwen zaait? Neen, zeide ik bij mijzelf, ik zal het niet doen, de heer Labberton zal deze bewijzen zelf wel leveren. En zoo is het ook gebeurd. In zijn rede van dezen morgen was hij voortdurend bezig om wantrouwen te zaaien en zijn tegenstanders verdacht te maken. Hij kan nooit aannemen, dat anderen het ook goed bedoelen met de Inlandsche bevolking. Hij verwijt anderen, dat zij de kapitalistische macht willen handhaven, dat zij het overheerschersstandpunt sterker trachten te maken, enz., maar dat wij ook het goede zoeken voor de Inlandsche bevolking, is voor den heer Labberton uitgesloten. Inderdaad, wij zijn veel objectiever bij de beoordeeling van onze tegenstanders dan U zijt, Mijnheer Labberton. Ik hoop, dat de heer Soetan Toemenggoeng begrijpt, dat wij den heer Labberton niet belasteren, maar dat hij niets anders doet dan zichzelf in een kwaad licht plaatsen.

De heer Labberton heeft zoo even heel wat tegen mij te berde gebracht en hij heeft getracht zich te verdedigen. Ik zal er zeer weinig op antwoorden. Ik heb alleen enkele dingen aangeteekend, die bewijzen, dat de heer Labberton niet eens de beteekenis van zijn eigen woorden begrijpt. Als hij regeeringsmaatregelen wil aanduiden, zegt hij niet, dat de Regeering maatregelen neemt om de orde te handhaven, neen, hij zegt, dat die maatregelen genomen zijn om schrik te verwekken. Dat is een typisch staaltje van de woordenkeus van den heer Labberton. Wanneer hij zegt, dat de Regeering maatregelen neemt om schrik te verwekken, stelt hij de daden van de Regeering in een verkeerd daglicht. Ik begrijp, dat iemand, die zoo vlug spreekt als de heer Labberton, zijn woorden niet altijd goed kiest, maar het blijkt weer, dat het steeds de bedoeling is van den heer Labberton om de menschen verdacht te maken.

Mij heeft het verder getroffen, dat de spreker zich heeft vergeleken met Dr. Kuyper, in zooverre, dat zij beiden in de politiek mislukt waren. Voor Kuyper is dat niet waar, of het van den andere gezegd kan worden, dat laat ik in het midden.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dat heb ik niet gezegd.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

De heer Bergmeijer: Ik zou dit debat gaarne nog willen voortzetten, want het lijkt mij niet onaardig toe om aan te toonen, dat de heer Labberton het aan zichzelf te wijten heeft, dat hij in de politiek mislukt is, maar met het oog op het late uur zal ik het hierbij laten.

Een enkel woord wilde ik nog wijden aan den heer Cramer. De heer Cramer heeft vandaag gezegd, dat hij zal stemmen voor de geamendeerde voorstellen in de verwachting, dat het kiesrecht zal terecht komen. Maar in het Afdeelingsverslag staat uitdrukkelijk:

„Een lid sprak zich onomwonden uit voor het stelsel van de Herzieningscommissie, onder voorbehoud, dat het kiesrecht in democratischen geest gewijzigd zou worden. Indien dit niet geschiedde, achtte hij de hervorming van Indië een nadeel, daar het ongetwijfeld beter is aan de Volksvertegenwoordiging in Nederland, dan aan een groep van belanghebbende Europeesche exploitanten, die bij het tegenwoordig kiesstelsel voor den Volksraad het heft in handen hebben, zooveel invloed op de Indische zaken te geven”.

Wie hier een voorbehoud maakt kan niet zeggen: Ik stem vóór, in de hoop dat het mee zal vallen. Hij kan wel iets hopen, maar het voorbehoud laat hij dan varen.

De heer Cramer accepteert nu de geamendeerde voorstellen in de hoop dat het kiesrecht zal worden gewijzigd. Het voorbehoud verdwijnt dus.

De heer Cramer: Ik verwacht dat het oude kiesrecht in de volgend drie jaren zal worden veranderd.

De heer Bergmeijer: Het democratisch kiesrecht, dat U wenscht, krijgt U toch nooit.

De heer Cramer: Dat weet ik niet, de minister heeft in de Eerste Kamer wel tegen Van Kol gezegd, dat hij met het kiesrecht tevreden zou zijn.

De heer Bergmeijer: Dat was pas na de geweldige blunder van Van Kol in de Belgische kwestie en de minister dacht: die kan ik gemakkelijk tevreden stellen, die is niet „au sérieux” te nemen. Hij heeft hem met een vriendelijk woord willen tevreden stellen.

De heer Cramer: Dat is een veronderstelling van U.

De heer Bergmeijer: Ik kom thans tot wat voor mij het hoofdpunt van het debat is, het verschil van meening tusschen de heeren Galestin en 'sJacob aan de eene zijde en mij aan de andere zijde. Ik gevoel het hachelijke van mijn positie als leek tegen zulke beroemde juristen, maar het spijt mij, ik moet toch bij mijn meening blijven. Wat was tusschen den heer Galestin en mij deze week het meeningvershil? Niet zoo zeer dit, dat artikel 1 van de grondwet een zekere onderge-

schiktheid van de kolonie aan Nederland insluit, maar de vraag: wat staat daarbij op den voorgrond: de omschrijving van het geografische begrip of wat anders. Ik heb op grond van wat Buys en De Louter daarover gezegd hebben, getracht aan te toonen, dat de geografische aanduiding op den voorgrond stond.

Dat heeft de heer Galestin min of meer erkend. Hij heeft gezegd dat niet alleen een geografische omschrijving gegeven werd, maar ook het begrip van ondergeschiktheid. Dan zijn wij het daarover volkomen saamen eens.

De heer Galestin: Dat heb ik altijd beweerd.

De heer Bergmeijer: U hebt nu, Professor Struycken aanhalende, gezegd de grondwet is geen geografisch handboek; ik leidde daaruit af, dat voor U het hoofdpunt van art. 1 gelegen was in de ondergeschiktheid en het staat voor mij vast, dat de hoofdzaak is de aanduiding van het grondgebied. Ik moet dit nog even met enkele woorden staven, omdat het vooral in het debat met den heer 'sJacob daarop aankomt. Wanneer aangetoond kan worden, dat de wijziging, die de Regeering thans aanbrengt, geen groot verschil aanbrengt in hetgeen in de grondwet heeft gestaan, dan is ook wat de heer 'sJacob beweert onhoudbaar. Immers hij heeft gemeend, dat de kleine wijziging welke in artikel 1 wordt aangebracht, hierop neerkomt, dat nu de koloniën worden beschouwd als mededragers van de soevereiniteit.

Het verschil is toch inderdaad zeer gering, zooals de wet op het oogenblik luidt en zooals de wet zal luiden na de wijziging. Het is een verschil van dien aard, dat ik mij verbazen moet, dat een zoo scherpzinnig man als de heer 'sJacob een zoo groot onderscheid daarin kan vinden. Op het oogenblik luidt artikel 1 aldus: Het koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Europa benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen en volgens de wijziging: Het koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao en nu zegt de heer 'sJacob dat daaruit blijkt dat Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao mededragers zullen zijn van de soevereiniteit.

De voorgestelde wijziging geeft niet den minsten grond voor die conclusie; ja, nog sterker: in de toelichting, zooals die door de Regeering bij de voorstellen is gegeven, staat uitdrukkelijk, dat deze wijziging alleen maar dient om ook de koloniën bij de aanwijzing van het grondgebied uitdrukkelijk te noemen. Nu de Regeering aldus haar wijziging motiveert, is er niet de minste reden om uit die wijziging een zoo verstrekkende conclusie af te leiden als de geachte spreker gedaan heeft.

Natuurlijk had hij die conclusie noodig om het woord kolonie te bestrijden, maar dat acht ik geen uitlegkunde,

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER.)

om een term uit de theologie te gebruiken, maar inlegkunde. De heer 's Jacob heeft iets ingelegd in het eerste deel, wat er niet inligt en er ook niet in te leggen is en waarvan ik zeker ben, dat het door de Regeering ten sterkste zal worden gewraakt. Nu heeft de heer Galestin ook toegegeven, dat artikel 1 van de Grondwet, ook na de voorgestelde wijziging, een geografische omschrijving op den voorgrond stelt.

De heer Galestin: Dat heb ik indertijd ook toegegeven.

De heer Bergmeijer: Ook in den nieuwen tekst, dus dan kan men daar nooit uit afleiden, dat daar in zou opgesloten liggen de gelijkgerechtigheid van verschillende deelen van het grondgebied. De onduidelijkheid, die zeker in het vroeger artikel school, werd eenvoudig weggenomen, niets anders. Het zegt nu: Het koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied (juist door de keuze van die woorden is duidelijk het op den voorgrond schuiven van het territoire) van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao.

Wie op de een of andere wijze wil uitdrukken, hetzij het mededragen van de soevereiniteit door de Koloniën of, zooals de heer Galestin wil, een zekere gelijkgerechtigdheid van de verschillende deelen, kan dit nooit doen met het eerste lid van artikel 1. Wanneer dan ook het tweede lid van artikel 1 vervalt, bereikt men daarmee niets meer, dan dat het woord kolonie uit de grondwet verdwijnt. Maar dat zegt volstrekt niets over de verhouding van de deelen onderling of tot het moederland.

Op grond daarvan zou ik kunnen medegaan met het

(BERGMEIJER, VOORZITTER.) (MEMOIRE)

voorstel om het tweede lid te laten vervallen, alleen onder dit uitdrukkelijk voorbehoud, dat daaruit niet afgeleid wordt de verhouding tussehen de verschillende deelen van het Koninkrijk der Nederlanden. Ik geloof integendeel, dat uit den geest van de andere artikelen blijkt, dat de koloniale verhouding bestendig blijft. Het is een koloniale verhouding, wanneer de organen, die hier zullen worden ingesteld, gecontroleerd worden en blijven door de Staten-Generaal. Dat is een koloniale verhouding en wie tegen het begrip kolonie partij kiest, moet ook dadelijk opnemen in de grondwet, dat de controle van Nederland verdwijnt. Zoo lang dat blijft bestaan en nog tal van wetten, op Indië betrekking hebbend, in Holland kunnen worden gemaakt, blijft Indië een kolonie, ook al is het woord geschrapt. Ik heb er dus geen bezwaar tegen om het tweede lid van artikel 1 te laten vervallen. Ik doe het echter alleen op grond hiervan, dat verschillende leden er een gevoelskwestie van hebben gemaakt, maar ik wil hierbij uitdrukkelijk constateeren, dat dit niets wijzigt in de verhouding tussehen Indië en Nederland en dat uit artikel 1 eerste lid niet is af te leiden, wat de heer 's Jacob er uit afgeleid heeft.

De Voorzitter: Thans zijn nog twee sprekers ingeschreven, doch deze zullen morgenochtend aan het woord komen.

De beraadslaging wordt verdaagd en de vergadering gesloten.

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

6de VERGADERING.

Vergadering van Vrijdag 29 April 1921.

(Bijeenroepingsuur 9 voormiddag).

Voorstel tot herziening der Grondwet. — Regeling der werkzaamheden. — Toespraak van den Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken en van den Voorzitter. — Sluiting der eerste buitengewone zitting 1921.

Voorzitter: Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

Tegenwoordig, met den Voorzitter 24 leden, te weten de heeren:

Abdoel Moeis, P. Bergmeijer, Ch. G. Cramer, Mr. D. A. Delprat, R. A. A. Djajadiningrat, M. W. Dwidjosewojo, Mr. A. A. Galestin, G. J. Houtsma, Mr. H. 'sJacob, M. B. van der Jagt, R. Kamil, P. T. A. Koesoemo Joedo, Khouw Kim An, D. van Hinloopen Labberton, Landjoemin gelar Soetan Toemenggoeng, F. Laoh, J. V. L. Oppermann, R. P. de Queljoe, J. A. Soselisa, Z. Stokvis, A. M. Valkenburg, Th. F. Vreede en A. L. Waworoentoe.

Regeeringsgemachtigde: de heer Muurling.

Afwezig met kennisgeving de heeren:

Mr. S. J. Hirsch, H. H. Kan, R. M. A. Koesoemo Oetoyo, Lim A Pat, Ch. Ponto, P. A. A. P. Prangwadono, T. Otfolander, Dr. R. Ng. Radjiman, Dr. J. Schmutzer, R. T. Soejono, J. M. I. Suys, R. O. S. Tjokroaminoto en M. Vierhout.

Afwezig zonder kennisgeving de heeren:

Tjipto Mangoenkoesoemo en J. J. E. Teeuwen.

De Voorzitter opent de vergadering en geeft het woord aan den Wd. Secretaris voor het voorlezen van de notulen.

De notulen van het in de vorige openbare vergadering verhandelde worden gelezen en goedgekeurd.

De Voorzitter: Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het voorstel tot herziening der Grondwet (Ond. 2).

De heer Oppermann: Mijnheer de Voorzitter! Alvorens over te gaan tot beantwoording van den regeeringsgemachtigde en van de verschillende sprekers, wil ik even mijn bezwaren inbrengen tegen de wedergave van het gesprokene in het Kort Verslag. Ik wil gaarne toegeven, dat het heel moeielijk is om in korten tijd, hetgeen hier gezegd is, zoo zuiver mogelijk weder te geven en ik zal den samenstellers er geen verwijt van maken, dat hun dat niet precies gelukt, maar ik geloof, dat het geen onbillijke eisch is, wanneer ik verzoek om mij niet het tegenovergestelde in den mond te leggen van hetgeen ik hier gesproken heb. Ik kan daarvan

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(OPPERMANN.)

enkele frappante voorbeelden aanhalen. Zoo lees ik op pag. 9:

„Hierom ook wenscht spreker in de Grondwet uitdrukkelijk te zien neergelegd een groote voorzichtigheid bij het toekennen van autonomie aan deze Gewesten”.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb gezegd, dat ik er tegen was, dat dit er in werd gelegd.

Op pag. 11 staat: „Tegen het amendement op art. 184 had spreker niet veel in te brengen”, terwijl ik hier juist niets anders heb gedaan dan mij verzetten, zoowel tegen den inhoud, als tegen de redactie van dat amendement.

Ik hoop, dat deze rectificaties zullen kunnen worden aangebracht.

Mijnheer de Voorzitter! De regeeringsgemachtigde vindt het in de Memorie van Antwoord weggelaten gedeelte der toelichting op dit ontwerp niet zoo belangrijk.

Het is een kwestie van appreciatie. Voor mij was dat van de geheele toelichting des Pudels Kern, omdat daarin onomwonden verklaard wordt, dat het volstrekt niet in de bedoeling ligt om de wetgevende bevoegdheid der Kroon ten aanzien van Indië te beperken tot die onderwerpen, die uitdrukkelijk bij de wet worden aangewezen. Integendeel, alle niet-uitsluitend-interne aangelegenheden blijven, op grond van art. 56, ter regeling aan de Kroon voorbehouden. Ik zal duidelijkheidshalve het bewuste gedeelte der weggelaten toelichting nog even voorlezen:

„Art. 62 beperkt de bevoegdheid des Konings, om inwendige aangelegenheden der Koloniën te regelen, tot de uitdrukkelijk bij de wet aan te wijzen onderwerpen. Ten aanzien van onderwerpen, die niet uitsluitend op de bedoelde inwendige aangelegenheden betrekking hebben, blijft de algemeene bevoegdheid tot het vaststellen van algemeene maatregelen van bestuur, gegrond in art. 56 der grondwet, onaangetaast. Het ligt in de bedoeling, dat de ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, zooveel mogelijk openbaar worden gemaakt”.

We hebben dus te onderscheiden:

1e. inwendige aangelegenheden en 2e. niet-uitsluitend-inwendige aangelegenheden. De inwendige aangelegenheden zullen in hoofdzaak worden geregeld door de in Indië gevestigde organen en slechts bij uitzondering door de Kroon, n.l. alleen wanneer de wet zulks uitdrukkelijk aangeeft.

De niet-uitsluitend-inwendige aangelegenheden daarentegen zullen in hoofdzaak worden geregeld door de Kroon en slechts bij uitzondering door de wet, n.l. alleen de staatsinrichting van Indië, de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, het muntstelsel en andere onderwerpen, zoodra de behoefte daarvan blijkt.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(OPPERMANN.)

Nu zou men kunnen meenen, dat de rubriek der niet-uitsluitend-interne zaken niet zoo heel groot zal kunnen zijn, zoodat van die regelingsbevoegdheid van de Kroon in de praktijk wel niet veel zal overblijven. Misschien is dat juist. Maar waar het niet altijd eenvoudig zal blijken, om een bepaald onderwerp al dadelijk in het juiste vakje te plaatsen, daar is bij mij de vrees opgekomen, dat dit er wel eens toe zou kunnen leiden, dat de minister meer aan zich zou trekken, dan hem naar het oordeel der Indische organen zou toekomen. Mijn zeer geacht medelid, de heer 's Jacob, heeft mijn in eersten termijn geleverd betoog eene bestrijding waardig geacht. Ik ben hem daar zeer erkentelijk voor en ik zou mij door eene persoonlijkheid als de heer 's Jacob gaarne willen laten overtuigen. Ik heb dan ook met de aandacht, die zij zoo ten volle verdient, zijn als altijd welverzorgde, meesterlijke redevoering aangehoord. Maar ik ben toch niet tot de conclusie kunnen komen, dat ik slechts zou hebben gefantaseerd en dat de door mij voorziene mogelijkheden slechts in mijn verbeelding zouden bestaan.

Mijnheer de Voorzitter! U zult mij wel willen toestaan, dat ik het over deze kwestie handelende betoog van den heer 's Jacob aan de hand van het Kort Verslag op den voet volg. Op blz. 15 staat dan:

„Immers als regel is reeds gesteld, dat de inwendige aangelegenheden voor Indië door in Indië gevestigde organen worden geregeld”.

Het gaat hier echter juist om die niet zuiver interne aangelegenheden.

Voorts lees ik:

„Bovendien is een tweede waarborg de ministerieele verantwoordelijkheid en het bepaalde in artikel 62, dat de regelende bevoegdheid van de Kroon bij de wet geregeld moet worden”.

Ik zou hiertegen in het midden willen brengen, dat de ministerieele verantwoordelijkheid de neiging tot inmening in Indische aangelegenheden eer zal versterken dan verzwakken, terwijl artikel 62, 5e alinea, geen betrekking heeft op de niet-interne zaken.

Vervolgens staat er:

„Ten slotte worden de wetten niet door dictatoriale ministers gemaakt; de wet zelf is daar om te waken tegen uitspattingen van de Kroon”.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb geen oogenblik gedacht aan dictatoriale ministers, noch aan uitspattingen van welk regeeringsorgaan ook. Ik heb uitsluitend het oog gehad op ministers, die geheel blijvende binnen de grenzen van hunne grondwettelijke bevoegdheden, eene andere uitlegging zouden kunnen geven aan hetgeen in elk bijzonder geval verstaan moet worden onder niet-uitsluitend-inwendige aangelegenheden, dan de Indische regeeringsorganen.

Ten slotte lees ik:

„Wordt het betrekkelijk artikel weggelaten, dan

vrees spreker, dat de wetgevende arbeid te groot zou worden en dat de Staten-Generaal zich niet meer van hun taak kunnen kwijten”.

Mij lijkt die vrees ongegrond, omdat, bij niet toepasselijk verklaring van art. 56 voor Indië, de daarin bedoelde algemeene maatregelen van bestuur wel alle door de Indische organen van wetgeving zullen moeten worden vastgesteld.

Mijnheer de Voorzitter! De toelichting, die mijn geacht medelid, de heer Van Hinloopen Labberton, gisteren gaf op zijn amendement op art. 62, heeft mij slechts kunnen stijven in de zeer gereserveerde houding, die ik al dadelijk tegenover zijne amendementen heb aangenomen. Wat mij oorspronkelijk was ontgaan blijkt mij eerst nu, n.l. dat hij art. 56 voor Indië wenscht te behouden. Maar dan zal niet worden bereikt, wat naar mijne naïeve opvatting dat amendement beoogde, te weten de uitschakeling van de Kroon als wetgeefster. Want de Kroon zal nu de algemeene maatregelen van bestuur blijven vaststellen, die onderwerpen regelen, welke niet behooren tot de inwendige aangelegenheden van Indië en ook niet tot die, waarbij de belangen van het Koninkrijk zijn betrokken. Maar dan kan ik ook geen essentieel verschil zien tusschen dat amendement en het Regeeringsvoorstel.

Ten aanzien van de toelichting op zijn amendement op art. 183 kan ik mededeelen, dat het voorbeeld van een reis naar Venezuela niet gelukkig gekozen is, want ook daar genieten de zeemiliciens thans de voordeelen aan een verblijf in de koloniën verbonden. De militiewet n.l. bepaalt in art. 140, dat de ingelijfden bij de zeemilitie, die in de koloniën en bezittingen des Rijks in andere werelddeelen en tusschen de keerkringen dienen, de voordeelen genieten aan vrijwillig dienenden bij de zeemacht, wegens verblijf aldaar toegekend.

Hieruit blijkt dus duidelijk, dat de wetgever die voordeelen toegekend wenschte te zien, om de nadeelen van de ongunstige invloeden van het klimaat te compenseren. Dat is dus heel wat anders, dan het doen toekennen van voordeelen alleen maar, omdat men in een ander werelddeel vaart, wat het gevolg van het amendement zal moeten zijn.

Mijn hoofdbezwaar echter, dat de voorstellers zich wenschen te mengen in eene zuiver interne aangelegenheid van Nederland, is niet weerlegd. Indië heeft nog geen zeemilitie en als die er komt, dan behoort een zoodanig voorschrift niet thuis in een grondwetsartikel, dat niet op Indië van toepassing is. De heer Van Hinloopen Labberton wil dat artikel echter wel op Indië van toepassing verklaren; maar dan is het voorgestelde amendement alléén niet voldoende om die bedoeling tot uitdrukking te brengen.

Ten aanzien van het amendement op art. 184 wil ik nog slechts dit in het midden brengen.

Als de oorlog eenmaal uitgebroken is, zal men onge

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(OPPERMANN, SOETAN TOEMENGGOENG.)

twijfeld voldoende vrijwilligers vinden om elders de eer van de vlag te helpen ophouden. Maar dan zal het veelal niet meer noodig zijn, om die troepen nog over zee te brengen naar die deelen waar zij noodig zijn. Dit moet te voren reeds kunnen gebeuren, dus reeds bij mogelijk gevaar voor oorlog. Maar dan is het zeer onwaarschijnlijk, dat die vrijwilligers zich zullen aanmelden.

Ook moet men de oogen niet geheel sluiten voor het psychologische verschijnsel, dat tal van militairen oprecht verlangen en ernaar hunkeren om te velde te gaan, maar gemoedsbezwaren hebben om zich daarvoor vrijwillig op te geven.

Ik ben thans aan het eind gekomen van mijn betoog.

Mijnheer de Voorzitter! De regeeringsgemachtigde heeft er zijn verwondering over uitgesproken, dat zich in dit college geen enkele stem geuit heeft om te betoogen, dat de aanhangige regeeringsvoorstellen te ver gaan. Mij, als insider, heeft zulks zelfs geen oogenblik bevreemd, en daarom heb ik even opgekeken, toen ik die uitlating van uit de regeeringsbanken vernam. Wanneer het de bedoeling is van de Regeering, om daarmee te kennen te geven, dat zulks voor haar een openbaring is geweest, dan hoop ik dat dit beteekenisvolle feit aan de Nederlandsche Regeering en de Staten-Generaal niet zal ontgaan en dat het ertoe moge bijdragen, in het Moederland het besef te wekken en levendig te houden, dat de hervorming van de Indische staatsinrichting op een gezonde basis een zaak is, die in Indië met levendig verlangen wordt tegemoetgezien.

De heer Soetan Toemenggoeng: Mijnheer de Voorzitter! Thans in tweeden termijn aan het woord komende, wensch ik van den gevolgdten regel af te wijken, door ditmaal mij van mijn eigen taal — het Maleisch — te bedienen. Ik doe dit des te liever, omdat ik — hoe mooi voor mij overigens ook de Nederlandsche taal is — van oordeel ben, dat ik mijn gedachten in deze taal niet zuiver kan weergeven. Ik beloof U echter, dat ik geen hoog, doch een voor ieder verstaanbaar Maleisch zal gebruiken, dus de associatietaal. Verder zal ik mijn rede hier en daar wel heel kort in het Hollandsch resumeeren.

De heer Van Hinloopen Labberton: Zal het zelfs voor den regeeringsgemachtigde verstaanbaar zijn?

De heer Soetan Toemenggoeng: Zeker, die verstaat zeer goed Maleisch.

Terlebi doeloë saja hadapkan perkataan saja kepada Wakil Pemerintah, Toean Muurling jang terhormat!

Dalam pidato saja jang pertama amatlah saja kemoekakan voorstel-voorstel Herzieningscommissie tentang

(SOETAN TOEMENGGOENG.)

djalannja memerintah tanah Hindia ini. Saja kemoekakan serta saja poedji, karena saja yakin soenggoeh, bahwa boeah pikiran Comissie itoe, djika sampai terdjadi, tentoe sadja menjenangkan hati sekalian ra'iat Hindia.

Toean-toean jang hadlir tentoe soedah mengerti djoega, bahwa satoe-satoe bangsa merasa tidak senang dibawah perintah bangsa lain. Tidak heran, kalau bangsa Boemipoetera disini demikian djoega halnja, lebih-lebih karena segala roepa atoeran oentoek dia dan negerinja dibikin dinegeri asing dan oleh orang asing. Oendang-oendang negeri, oendang-oendang memerintah dan hoe koem oentoek kami Anak-negeri oempamanja dibikin dinegeri Belanda oleh orang Belanda. Kita disini tinggal menerima sadja! Dengan djalan demikian, bagaimana hati kita boleh djadi senang?

Oleh sebab itoe, tidak poetoës poedjian dan terima kasih kita kepada Toean Besar Mr. Graaf Van Limburg Stirum jang telah membangoenkan Herzieningscommissie itoe dalam tahoen 1918.

Commissie jang terseboet telah mengeloearkan boeah timbangannja dan menentoekan tjara bagaimana seharoesnja dasar pemerintahan di Hindia ini diatoer dan dilakoekan.

Boeah pekerdjaan Commissie itoe dihargakan benar serta didjoendjoeng tinggi oleh Anak-negeri jang telah membatja dan mengetahoei maksoednja sama sekali, karena dengan djalan jang ditoendjoekkan Commissie itoe lah boleh tertjapai tjita-tjita Hindia akan mendapat Zelibestuur. Djalan itoe lah djalan jang sedjati!

Terhadap kepada rapport Herzieningscommissie ini saja telah katakan dalam pidato jang pertama:

„Wij allen, die de parlementaire ontwikkeling van Indonesia voorstaan, hopen dat een staatsinrichting, in den geest van de voorstellen van de Herzieningscommissie uitgewerkt, zoo spoedig mogelijk haar beslag zal krijgen”.

Roepanja Wakil Pemerintah koerang pertjaja kepada kebenaran perkataan saja itoe, koerang pertjaja dia, bahwa Anak-negeri jang terpeladjar sesoenggoehnja menghendaki parlement. Saja heran sekali, apa sebabnja Wakil Pemerintah berani berkata demikian? Apakah jang djadi alasan kepadanja? Inilah soeatoe tanda, bahwa Toean Muurling tidak mengetahoei bagaimana kemaoean dan kehendak Anak-negeri pada masa ini. Dari pada sekalian Wakil Pemerintah seharoesnja dialah jang pertama sekali mesti mengetahoei peri keadaan itoe!

Bagi saja hal ini soedah dengan setjoekoepnja saja selidiki. Saja perkataan dengan sebagian besar dari pemimpin dan pemoeka perhimpoean dan pergerakan Anak-negeri dan dengan anak-anak Hindia jang sampai kepandaianja serta sanggoep akan toeroet menimbang perkara jang amat penting ini. Pada congres Boedi Oetomo tahoen jang laloe saja sendiri mendengar pemitjaraan ini; dengan beberapa lid Sarekat Is-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(SOETAN TOEMENGGOENG.)

l a m jang ternama tidak loepa saja membitjarakan rapport Herziening commissie waktoe congres di Djoejakarta baroe-baroe ini; dengan orang-orang Minahasa dan Ambon jang terpeladjar dan dengan berpoeloeh-poeloeh pemoeda disini banjak kali benar saja bertoe kar pikir, sedang dalam boelan December jang baroe laloe ini, tatkala saja mengelilingi Sumatra Barat, rapport Herziening commissie inilah jang teroetama sekali mendjadi bocah toetoer dinegeri-negeri jang saja koendjoengi itoe. Selainnja membenarkan isi verslag itoe, mereka itoe sekaliannja melahirkan tjita-tjitanja soepaja Volksraad ini seberapa boleh segera hendaknja didjadikan parlement!

Penjoedahannja bolehlah saja terangkan lagi, bahwa dalam verslag Herzieningscommissie itoe adalah dengan senjata-ujatanja terlahir kehendak beberapa orang lidnja akan memerdekakan Hindia ini dengan djalan parlement. Heran, Toean Muurling jang toeroet djoega doedoek mendjadi lid Commissie itoe, tidak ingat lagi akan hal jang amat berarti itoe!

Salahkah saja, toean-toean, djika saja katakan, bahwa Boemipoetera jang terpeladjar menjoe ka'i serta mendjoendjoeng benar akan voorstel-voorstel Herzieningscommissie itoe, voorstel-voorstel jang kita samboet dengan gembira hati dan dengan do'a soepaja lekas terdjadi dan berlakoe ditanah kita ini? Dan salahkah saja, toean-toean, djika saja katakan Hindia berkehendak soepaja dibangoenkan parlement disini?

Pada Wakil Pemerintah saja bertanja sekarang: „Apakah sebanja dia memberi nasihat soepaja saja hati-hati sedikit memilih kata-kata saja? Tidakkah perkataan saja itoe menggambarkan perasaan Boemipoetera jang terpeladjar? Dengan djalan apakah dia membatalkan keterangan saja itoe?

Maka disini saja oelangi sekali lagi menjatakan, bahwa tjita-tjita anak Hindia jang terpeladjar tidak lain, melainkan semata-mata akan minta diadakan parlement ditanah ini!

Harap soenggoeh saja, soepaja Toean Muurling soedi sekarang mempertjaja'i akan kebenaran perkataan saja itoe, karena keloe arnja soenggoeh poen tidak dari seorang jang hidoep dalam doenia politiek, akan tetapi dari bermoela kembangnja politiek ditanah ini selaloe memperhatikan perdjalanannja dengan berdiri ditengah (neutral)!

Tadi telah saja katakan: djoega bangsa Hindia tidak merasa senang dibawah perintah bangsa lain. Soenggoeh poen demikian, saja yakin, dihati Hindia tiadalah terniat akan lepas sama sekali dari Belanda, karena saja sendiri poen pertjaja benar poela, bahwa Hindia akan djatoeh tjelaka, apabila beloem pada waktoenja terlepas dari Belanda. Dalam pidato saja jang pertama sekali pada persidangan loear biasa ini soedah djoega saja njatakan pikiran saja, bahwa Hindia beloem boleh bertjerai dengan Belanda, akan tetapi masih perloe benar bimbing-membimbing, tolong-menolong, jang satoe mesti

mengarti akan jang lain, karena Belanda masih bergoena kepada Hindia dan sebaliknya Hindia masih perloe bagi Belanda. Tentang pertjerai an ini, pada pikiran saja, bergantoeng kepada Belanda djoega. Sebenarnjalah se pandjang kata Dr. Snouck Hurgronje, bahwa djika Belanda mengampoe dan mengemoedikan kemadjoean ra'iat dengan kebidjaksanaan dan dengan setjepat-tjepatnja, bolehlah dikatakan tidak akan sampai pertjerai an antara Nederland dan Hindia.

Anak djadjahan itoe tentoe akan soeka tetap bertalian, apabila kemoediannja dia beroleh persamaan sebagai ra'iat keradjaan berserikat.

Kebalikannja djikalau teroes meneroes Pemerintah mengekalkan keadaan seperti antara pertoeanan dan perhambaan, nistjajalah pertjerai an djoega achirnja.

Sebab itoe seharoesnjalah Pemerintah selaloe tinggal bangoen memasang mata dan koeping, melihat dan mendengar kanan kiri, soepaja dapat diketahoeinja bagaimana adanja stroomingen dalam doenia Boemipoetera, dan jang terlebih oetama sekali poela, soepaja diselidikinja dengan haloes apa benar jang terkandung dihati ra'iat mendjadi tjita-tjitanja. Maka segala kehendaknja atau permintaannja jang lajak seharoesnjalah poela disokong dan diperkenankan. Djanganlah ditahan-tahan!

Zaman soedah beroebah. Tiap-tiap bangsa mesti mengikoet peroebahan itoe. Demikian djoega Hindia ini. Hindia makin lama makin sadar djoega; matanja bertambah njalang dan koepingnja bertambah njaring. Pemandangan Anak-negeri selaloe tinggal terhadap kepada sikap Nederland dan Pemerintah. Apa jang diperboeat atau datang dari atas diperhatikannja soenggoeh-soenggoeh. Orang jang memegang kekoesaan moela'i dari jang berpangkat dibawah sampai kepada jang tertinggi tiada lepas lagi dari pada pemandangan Boemipoetera serta diselidikinja bagaimana paham dan haloeannja mendjalankan kekoesaannja itoe. Hal jang demikian itoelah jang menjebabkan maka Boemipoetera dapat mengetahoei betapa benar djasa Toean Besar Graaf Van Limburg Stirum kepada Hindia, djasa jang tiada ternilai harganja dan berarti sekali kissahnja kelak dalam tambo Hindia.

Benar sekali se pandjang kata toean Bergmeijer kemarin, bahwa orang Belanda ada banjak jang bekerdja goena keperloe an Hindia. Akan tetapi toean itoe loepa menerangkan, bahwa orang Belanda, baik ditanah ini, maepoen dinegeri Belanda, jang dikatakannja bekerdja oentoek keperloe an Hindia itoe, terbagi atas doea pihak: pihak Sini dan pihak Sana. Pihak ini ialah pihak jang soeka melandjoetkan politik perhambaan (overheersching) dan pihak Sini maoenja ialah menoe djoe kebebasan dan persamaan manoesia. Pihak Sana poen hendak memadjoekan Hindia, akan tetapi dengan tjaranja, ja'ni terlebih dahoe loe akan goena keperloe an Nederland. Pihak Sini beroesaha hendak memadjoe-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(SOETAN TOEMENGGGOENG.)

kan dan memerdekakan Hindia, oentoe Hindia sendiri, dengan tidak meloepakan Nederland.

Diantara orang Belanda jang masoek pihak Sini soekoerlah soedah moelai bertambah djoega, ja'ni orang Belanda jang loeas pengetahoeannja tentang basa dan rasa Anak-negeri, jang baik sangkanja, adil timbanganja dan loeroes pahamnja terhadap kepada bangsa disini dengan tanah airnja.

Demikian djoega Volksraad ini tiadalah lepas-lepas dari pemandangan Boemipoetera. Apa jang dibitjarakan disini diperhatikannja soenggoeh. Itoelah sebabnja Boemipoetera dapat mengetahoei, bahwa toean Bergmeijer oepamanja terkenal sebagai orang jang koeno.

De heer Van der Jagt: Itoe salah. Toean Bergmeijer djoega tentoe hendak memadjoekan negeri ini.

De heer Soetan Toemenggoeng: Apakah alasan toean berkata demikian?

De heer Van der Jagt: Toean Soetan Toemenggoeng djangan loepa, ada orang jang djalan tjepat, ada jang djalan dengan hati-hati, masing-masing menoeroet penglihatannja sendiri.

De heer Soetan Toemenggoeng: Ja, betoel toean Bergmeijer toeroet djoega bekerdja hendak memadjoekan Hindia ini, akan tetapi dengan tjaranja, jaitoe soeatoe tjara jang sekali-kali tidak sesoeai dengan kemaean Hindia, djadi ia bekerdja itoe menoeroet haloean pihak Sana.

Banjak orang Belanda dan perkoempoelannja, oepamanja P. E. B., jang menama'i dirinja demokrasisch dan berkata hendak memadjoekan bangsa disini, tetapi itoe tidak lain melainkan omong kosong sadja. Kita sendiri djoegalah jang dapat menentoean siapa jang kawan kita dan siapa poela jang djadi lawan kita!

Saja sendiri sekali-kali tiadalah goesar melihat toean Bergmeijer berhaloean koeno dan saja poen mengarti apa sebabnja dia memakai haloean jang sedemikian itoe.

De heer Van der Jagt: Toean Soetan Toemenggoeng djangan bilang omong kosong, sebab itoe perkataan gampang dibalikkan oleh toean Bergmeijer kepada jang mengatakannja.

De heer Soetan Toemenggoeng: Ja, dia boleh katakan segala roepa, tetapi boeat memboektikannja?

De heer Van der Jagt: Masing-masing mesti menoeroet pikirannja sendiri.

De heer Soetan Toemenggoeng: Itoe betoel, akan tetapi jang toeroetama sekali wadjiblah dia mengingat keperloean Hindia dengan Anak-negerinja.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(SOETAN TOEMENGGGOENG, MUURLING.)

Ada orang Belanda jang datang kemari karena hendak mentjari penghidoepan, ada poela karena kewadji-ban. Benarlah sebagaimana kata Toean Besar jang lama, bahwa ambtenaar-ambtenaar itoelah jang berat sekali pikoelannja, jaitoe beroesaha memadjoekan negeri ini, karena mereka itoelah jang sehari-hari bertjam-poer ga-oe! dengan Anak-negeri dan haroes mengetahoei bagaimana kehendak dan kemaeanja.

Bagi orang Belanda jang sebenarnja telah menggoenakan tenaganja boeat memadjoekan negeri ini alangkah senangja kelak, djika Anak-negeri disini dapat mengatakan: toean itoe telah bekerdja dengan sesoenggoehnja akan goena keperloean tanah dan bangsa kita dengan tjara dan djalan jang sepadan dengan kemaean dan kehendak kita! Nama toean itoe sampai kepada toeroenannja akan tinggal dihormati oleh Anak-negeri disini!

Kemarin toean Bergmeijer bertanja kepada saja, bagaimana pikiran saja tentang kelakoeannja toean Van Hinloopen Labberton jang telah mentjela toean Bergmeijer dengan hebat. Bagi saja amatlah soesahnja akan mendjawab pertanjaan itoe, karena saja lihat toean Bergmeijer poen tiada poela koerang hebatnja mentjela toean Labberton. Tjoema ada soeatoe hal jang aneh sekali. Saja dengar kedoea toean itoe, dalam membitjarakan perkara jang penting sekali bagi Hindia, ja'ni mempertimbangkan peroebahan Grondwet, bermaki-makian. Bagaimanakah djalannja di Tweede Kamer dinegeri Belanda? Boleh djadi ada lidnja jang sampai berpoekoelan dengan tangan? Kedoea toean itoe saja harapkan soedi berdjalan-djalan ketanah Minangkabau melihat bagaimana haloesnja adat penghoeloe-penghoeloe kami disitoe debat mendebat, apa lagi djika memperkatakan hal-hal jang penting!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal de aandacht van de vergadering niet lang vragen in tweeden termijn. Ik meen in eersten termijn uitvoerig genoeg geweest te zijn tegenover de argumenten, die zijn aangevoerd. Ik zou nu slechts in herhaling vallen, als ik daarop weer diep inging.

Ik zal echter nog wel op de hoofdkwestie van het debat ingaan, maar ik zal eene opmerking over een andere kwestie doen voorafgaan.

De heer 'sJacob heeft uit de redactie van de eerste alinea van artikel 1 conclusies getrokken, maar zijn interpretatie werd door den heer Bergmeijer bestreden. Ik kan tot mijn spijt niet mededeelen of de verstrekkende conclusies, die de heer 'sJacob uit de redactie van artikel 1 trekt, inderdaad getrokken mogen worden. Daarvoor ontbreken mij de gegevens. Het eenige gegeven, waarover ik beschik, is de door den tijdelijken Voorzitter van den Ministerraad, den Minister van Binnenlandsehe Zaken, onderteekende Memorie van Toelichting, waaruit

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

de heer Bergmeijer uit zijn hoofd een aanhaling deed; het is misschien wenschelijk den tekst letterlijk te vermelden.

Ik zal de toelichting op artikel 1 in die Memorie even voorlezen:

„De Regeering stelt voor, dit artikel aldus te lezen: Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao. Waar in de grondwet van de koloniën wordt gesproken, worden daaronder verstaan: Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao. In het huidige artikel wordt van „het grondgebied in Europa, benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen” gesproken. Het verdient, naar het oordeel der Regeering echter om méér dan één reden aanbeveling, in de grondwet zelve tot uitdrukking te brengen, waaruit onze koloniën bestaan. Het geldt hier een onderdeel van de bovenbedoelde voorstellen der regeering inzake de koloniën”.

Met groote belangstelling heb ik de rede van den laatsten spreker aangehoord en ik heb mij afgevraagd of de Volksraad niet goed zou doen om in het Maleisch uitgesproken redevoeringen niet alleen in die taal in de Handelingen op te nemen, maar daaraan een vertaling in het Hollandsch toe te voegen. Ik laat dit natuurlijk aan het oordeel van den Volksraad zelf over.

De heer Van Hinloopen Labberton Dat zou zeer gewenscht zijn!

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik meen, dat het voornaamste punt uit de rede van den heer Soetan Toemenggoeng eigenlijk betrof een opmerking, die ik terloops gemaakt heb en die niet van zooveel gewicht is, als hij zich voorstelt. Wanneer de heer Soetan Toemenggoeng zegt, dat het denkend deel van de Indische bevolking voor het parlementaire stelsel is, dan, zoo merkte ik op, zegt hij misschien meer dan hij verantwoord kan, omdat zeer democratische regeeringstelsels denkbaar zijn en ook bestaan, die niet met den naam parlementair stelsel kunnen worden betiteld. Ik heb gewezen op Amerika en op de naar dat voorbeeld geconstrueerde staatsinrichting van de Philippijnen. Ik heb aan die opmerking geen verdere strekking willen geven, ook niet de strekking bijvoorbeeld dat hier minder rechten zouden moeten worden toegekend. Ik heb gezegd, dat behalve de oplossing, die de heer Soetan Toemenggoeng heeft genoemd, er ook andere oplossingen zijn, die in de oogen van velen verkieslijk zijn. Het is niet te ontkennen, dat in de huidige wereldgedachte het vertrouwen in en het algemeen aanzien van het parlementair stelsel dalende is en andere staatsvormen in aanzien rijzen. Het is echter voor dit debat een ondergeschikt punt.

De heer Soetan Toemenggoeng: De bedoeling is om in dit college onze wenschen ten opzichte van de grondwetsherziening bekend te maken en nu zijn onze wenschen, dat wij parlementaire hervormingen willen krijgen. Nu vraag ik U: Kunt U mij dat tegenspreken, kunt U mij zeggen, dat die wensch niet bij ons bestaat?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeen Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Deze interruptie gaat er naast. Het ging niet om parlementaire hervormingen, maar over het parlementaire stelsel. Ik geloof echter, dat dit punt thans van ondergeschikt belang is en verdere bespreking de vergadering zou ophouden.

Belangrijker is wat de heer Soetan Toemenggoeng heeft gezegd over de verhouding met Nederland. Natuurlijk heb ik met genoegen vernomen en ik had er ook geen moment aan getwijfeld, dat ook de heer Soetan Toemenggoeng van meening is, dat de band met Nederland voorloopig niet verbroken kan worden. Hij heeft daaraan echter toegevoegd, dat er moet zijn een samengaan op den voet van gelijkwaardigheid. Mijnheer de Voorzitter! Den heer Soetan Toemenggoeng, die zoo'n bewonderaar is van de Herzieningscommissie, zou ik er op willen wijzen, dat in de voorstellen van de Herzieningscommissie staat, dat de beginselen van de staatsinrichting van Indië nog voorloopig door de Nederlandsche wetgevende macht zullen worden vastgesteld, zoodat van een samengaan op den voet van gelijkwaardigheid, althans voorloopig, geen sprake kan zijn.

De heer Soetan Toemenggoeng: Voorloopig, doch wat is het einddoel?

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik heb juist het woord voorloopig gebezigd.

De heer Soetan Toemenggoeng: Dat onderschrijf ik ook, doch in het einddoel staat duidelijk, dat onze wensch is een volwaardig parlement te hebben. Niet direct, ook niet het volgend jaar, doch in die richting moet gewerkt worden.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: De voorstellen tot grondwetsherziening van de Nederlandsche Regeering gaan in die richting. Maar om het einddoel gaat het, dunkt mij, op het oogenblik niet.

De heer Soetan Toemenggoeng zegt: goed samengaan met Nederland, maar dan moet de houding van de Nederlandsche Regeering ook daartoe aanleiding geven en dan moet rekening worden gehouden met de wenschen van de bevolking van Indië. Inderdaad, Mijnheer de

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING.)

Voorzitter, dat is een beginsel, wat wel iedereen zal kunnen onderschrijven. En deze voorstellen gaan ook uit van dat beginsel. Wat toch zegt de toelichting? Dat de Regeering van oordeel is, dat zoowel wetgeving als bestuur ten aanzien van de inwendige aangelegenheden van Indië zooveel mogelijk moeten worden gelegd in de handen van in Indië zelf zetelende lichamen en overheden en aan de bevolking een zoo groot mogelijke invloed op het staatsbestuur moet worden toegekend. Ik meen dat deze voorstellen juist een uitvloeisel zijn van het beginsel door den heer Soetan Toemenggoeng aangeprezen.

Het hoofdpunt van het debat is minder de beteekenis van de voorstellen geworden dan wel een soort concurrentie-strijd tusschen de voorstellen van de Nederlandsche Regeering en die van de Herzieningscommissie. Op dat peil is eigenlijk dit debat in hoofdzaak gezakt.

Nu heb ik in mijn vorige rede gepoogd te doen uitkomen dat door dien concurrentiestrijd eigenlijk wat de basis is voor deze geheele herziening, uit het oog is verloren.

De heer Radjiman heeft gedacht, dat ik van hem een woord van dankbaarheid had verwacht. Dat is niet het geval. Alleen het verstand moet ingeven tot hoeverre een hervorming noodig is, tot hoever zij moet gaan en kan gaan, dankbaarheid komt hierbij niet te pas. Maar de voorstellen der Nederlandsche Regeering zijn eigenlijk tweeledig. In de toelichting zegt de Regeering welke richting Zij ten opzichte van Indië uit wil en in het voorstel werkt Zij dat algemeene principe uit. Wanneer nu van de zijde van de vertegenwoordigers der Inlandsche vereenigingen in dezen Volksraad instemming was betuigd met dat algemeene principe, dan had de discussie zich verder kunnen beperken tot het verschil van meening of de uitwerking al of niet gelukkig is. Dan was het debat niet een min of meer vinnige strijd geworden, maar hadden we op dezelfde basis gestaan en was er slechts meeningsverschil geweest over de uitwerking. Het onderscheid is duidelijk.

Het verschil is belichaamd in de amendementen op de artikelen 61 en 62. De heer 's Jacob heeft in zijn repliek wederom duidelijk uiteengezet waaruit de verschillen tusschen de regeeringsvoorstellen en die amendementen bestaan en hoe die verschillen werkelijk niet van overwegend belang zijn, wanneer er niet meer achter gezocht wordt dan in de bewoordingen ligt. Maar er zit een sentimentskwestie achter, de wensch nu reeds de doorvoering van de voorstellen der Herzieningscommissie te verzekeren. Maar, Mijnheer de Voorzitter, een bewonderaar van die voorstellen als de heer Soetan Toemenggoeng is in gebreke gebleven te verklaren waarom dan de vertegenwoordigers in de commissie van de grootste Inlandsche vereenigingen op het hoofdpunt, het fundament, in een minderheidsnota van eene sterk afwijkende opinie hebben doen blijken.

De heer Van Hinloopen Labberton: Het is heelemaal geen fundament, dat is een verkeerde voorstelling.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik geloof dat de heer Van Hinloopen Labberton daarin alleen staat; ook de heer Cramer heeft erkend dat het kiesrecht en de wijze van samenstelling van een vertegenwoordigend lichaam onafscheidelijk samenhangen met de daaraan toe te kennen bevoegdheid. Men ontkent nu, maar ik zou de proef op de som willen nemen en willen zeggen: U wenscht allen uitbreiding van de bevoegdheden van den Volksraad. Wanneer ik daaraan toevoeg, dat het kiesrecht beperkt blijft — b.v. op den huidigen voet gehandhaafd — zullen velen, vooral links staanden, zeggen: Dan maar liever geen uitbreiding van bevoegdheden.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik niet.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: U misschien niet, maar anderen wel. En dan gaan zij uit van een zeer juiste gedachte, namelijk: geen uitbreiding van bevoegdheden aan een lichaam te geven, wanneer niet de zekerheid bestaat, dat de wijze van samenstelling van dat college zoodanig is, dat de belangen van alle bevolkingsgroepen tot hun recht zullen komen en behartigd zullen worden.

De heer Cramer heeft in zijn repliek zijn verhouding verdedigd. Ik wil op den voorgrond stellen, dat ik den heer Cramer in het geheel geen verwijt heb gemaakt over verandering van houding. Tusschen het indienen van de minderheidsnota en de bespreking van deze voorstellen is een jaar verlopen. Het zou zeer verklaarbaar zijn, wanneer iemand, die over het geheele vraagstuk verder heeft nagedacht, in dien tijd tot andere conclusies komt, zoo is het mogelijk dat de heer Cramer intuschen tot de conclusie is gekomen, dat hij verkeerd deed het standpunt der commissie te verzwakken door de indiening van twee minderheidsnota's.

De heer Cramer: Dat is niet het geval.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Ik zeg niet dat het het geval is, maar dat het zeer verklaarbaar zou zijn.

De heer Cramer: Wat is eigenlijk aan de orde? De grondwetsherziening of de regeling van het kiesrecht?

De heer Van Hinloopen Labberton: U bent geheel buiten de orde.

De heer Cramer: Aan de orde is de grondwetsherziening en niet het kiesrecht.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING, LABBERTON.)

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Thans is inderdaad aan de orde de grondwetsherziening en nu wil de Regeering, rekening houdende met de wenschen van Indië, in de grondwet de baan ruimen voor hervormingen. Neen, zeggen de ondertekenaars van de amendementen, dat willen wij niet, wij willen thans de verplichting tot oprichting van een bepaald gebouw vastleggen, het gebouw door de Herzieningscommissie ontworpen. We willen dat gebouw oprichten, hoewel wij de fundamenten zoo zwak vinden, dat wanneer het gebouw daarop gebouwd werd, wij dit gebouw niet zouden wenschen. Dat is het standpunt van de heeren Cramer c.s. geweest en het zou mij buitengewoon verwonderen als dit niet nog hun standpunt was.

De heer Cramer: De kwestie van de fundamenten komt later aan de orde.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Inderdaad.

De heer Cramer: En dan zal ik mij er wel over uitspreken.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Daarom is het onraadzaam reeds nu te willen bepalen welk gebouw zal verrijzen. De voorstellen der Regeering laten daarom de verdere uitwerking open, zij beletten niet de uitwerking te doen geschieden in den zin van de Herzieningscommissie, maar zij dwingen er evenmin toe. Die voorstellen prejugeeren niet en zijn daarom aannemelijker dan hetgeen de voorstellers der amendementen willen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Saja mengoetjap banjak terima kasih kepada toean Soetan Toemengoeng jang terhoemat, sebab soeka member: pengadjaran pada saja hal berlawanan dengan toean Bergmeijer. Sabetoelnja saja terima salah djoega. Lebih patoet boewat saja djika tiada mengingetken serangan orang. Lain dari pada itoe saja terima dan memoendi segala tjinta kasih toean kepada diri saja. Tiada aken saja loepaken.

Mijnheer de Voorzitter! Ik erken dat het verwijt van ons geacht medelid verdiend is en het spijt mij zeer, dat ik mij door den heer Bergmeijer hier uit mijn tent heb laten lokken met een raillerie over gal en rad.

Maar ik mag toch wel zeggen, dat dit verwijt, dat thans zoo wordt opgeblazen, heel iets anders is dan de manier, waarop ik gedurende de jaren, dat ik lid was van den Volksraad, ik kan zeggen gedurende veel langeren tijd nog, ben beleedigd, belasterd, uitgescholden door de Indische pers, althans door het Asmodégedeelte van de pers. Deze heeft mij behandeld op een wijze, waarbij maar weinig menschen ongebroken zouden blij-

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

ven. Dat deze behandeling mij absoluut niet gebroken heeft, komt, omdat ik voor mij een levensbasis heb, eene innerlijke kraecht in mijne theosofische levensbeschouwing, die ver uitgaat boven al hetgeen men mij zou kunnen aandoen en boven alle geschimp van de verschillende bladen. Ik wil hierbij onmiddellijk uitzonderen de Banier onder redactie van ons geacht medelid den heer Bergmeijer; dat is inderdaad een van de weinige bladen, die getracht hebben eerlijk te zijn.

Maar om te demonstreeren hetgeen ik bedoel te zeggen, zou ik willen verwijzen naar het boek „The brass Check” van Upton Sinclair, waarin wordt aangegeven hoe het journalistenwerk geschiedt, een boek dat in vele opzichten geheel weergeeft, hetgeen hier in Indië te dien aanzien gebeurt. Indien ik eens mémoires wilde schrijven, zou men veel interessante bijzonderheden vernemen.

Maar, zooals ik zeg, ik ben door die actie toch niet gebroken. Di poedjikan, di hinakan terima djoega, blaam en lof kunnen mij gelijkmoedig laten. Zooals de Javanen zeggen separti daoen sénté kahoedjanaan, als een sénté-blad door den regen getroffen, zonder dat het nat wordt.

Mijnheer de Voorzitter! Hetgeen ik eigenlijk wilde zeggen is dit: Gisteren is er opgemerkt, dat er soms geen klaren wijn geschonken wordt en de vrees uitgesproken, dat er getracht wordt om iets binnen te smokkelen.

Ik heb reeds opgemerkt, dat ik gewoon ben precies te zeggen wat ik meen, zonder terughouding. Ik zal nu dan ook zeer klaren wijn schenken. Wij meenen, dat de Regeeringsvoorstellen niet ver genoeg gaan. Om nu misverstand te voorkomen, heb ik in het kort neergeschreven, hoe ik in overleg met andere Indonesische nationalistten mij die verdere ontwikkeling denk, die gaat in hoofdzaak in de lijn van hetgeen het meerderheidsrapport van de Herzieningscommissie betoogt, op enkele punten na. Het is daarom onvermijdelijk voor mij geweest om het geheel der verdere uitwerking en doorvoering onder de oogen te zien.

Ik kan verklaren, dat ik dit heb op schrift gesteld in overleg met ander Indische Nationalisten. Ik meen dat ik dit stuk mag legateeren als een soort testament aan den nieuwen Volksraad, waarin ik voorshands geen zitting zal hebben. Dat geeft aan de lijn, waarin de Indische staatsinrichting zich zal ontwikkelen, hetzij men dit wil tegengaan of niet. Men heeft nu de gelegenheid om daarvoor de baan vrij te maken ten aanzien van art. 61 en 62. Doet men dat niet, dan zal ik en zullen verschillende anderen tegenstemmen, omdat wij liever niets hebben, dan een camouflage als thans voorgesteld.

Ons uitgangspunt is het volgende:

„Grondbeginsel. Dit associatieprogram grondt zich op het natuur-wettelijk feit, dat de hier woonachtige volkeren en volksgroepen, tezamen

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

genomen binnen de grenzen van Indonesia (Noesa Hindia), volgens eigen aard en aanleg in vrijheid zich ontplooiende, zich zullen ontwikkelen tot een Indonesisch volk, dat als zoodanig een eervolle en gelijkwaardige plaats zal innemen te midden van de andere volkeren der wereld".

Om niet misverstaan te worden zal ik het in het Maleisch mededeelen. Dan luidt het beginsel als volgt:

„Azas. Program persatoean kita ini beralasan keadaan Kodrat-Iradat, ja'ni segala anak boemi Noesa Hindia jang ditakdirken berkoempoel di daerah Noesa Hindia (Indonesia) dengan menoeroet dasarpekertinja satoe-satoe bangsa, bakal mendjadi soewatoe Bangsa Noesa Hindia (Indonesia), jang ta dapet tiada aken memperoleh djoega nama moelia dan bersama-karga di antara bangsa-bangsa jang ada di kolong langit ini".

De doelstelling luidt:

UITVOERINGSPROGRAM.

I. Verband met Nederland enz. en den Nederlandschen staat.

1. Indonesia met Nederland, Suriname en Curaçao te zamen vormen een BONDSSTAAT, den Staat der Nederlanden, op den voet van volkomen gelijkwaardigheid en gelijke autonomie der samenstellende deelen.

2. De Bondsstaat wordt bestuurd door een Bondsraad, waarin Indonesia en Nederland elk met $\frac{1}{2}$ aantal stemmen zijn vertegenwoordigd, Suriname en Curaçao elk met $\frac{1}{4}$.

3. De vertegenwoordigers van Indonesia in dezen Bondsraad worden aangewezen door den Volksraad.

4. De Bondsraad beslist over Buitenlandsche verhoudingen en betrekkingen, algemeene defensiebelangen en internationale politiek.

5. De Bondsraad is Staatswetgever ten aanzien van die aangelegenheden waarbij de belangen van den geheelen Bond betrokken zijn.

6. Op voordracht van den Bondsraad worden Nederlandsche gezantschappen en consulaten ingesteld. De vier zelfstandige staatsdeelen onderhouden met die gezantschappen en consulaten zelfstandige betrekkingen en wijzen daarbĳ, waar noodig, zelfstandige vertegenwoordigers aan.

7. Bij zelfstandige toetreding van Indonesia tot den Volkerenbond wijst de Volksraad de vertegenwoordigers aan.

II. Staatsburgerschap en ingezetenschap.

1. Ten opzichte van het buitenland hebben de Ingezetenen van de vier zelfstandige staatsdeelen als burgers van den Bondsstaat aanspraak op gelijken steun en bescherming.

2. De Ingezetenen van de vier staatsdeelen, te onderscheiden als Indonesiers, Nederlanders, Surinamers en Curaçao'ers, uit het eene staatsdeel tot het andere toegelaten wordende, deelen de voorrechten en plichten aan het ingezetenschap verbonden op den voet van volkomen reciprociteit.

3. Ingezetenen (burgers) van Indonesia of Indonesiers zijn degenen, die uit Indonesische of vreemde ouders in Indonesia geboren zijn, dan wel ingezetenschap (burgerschap) als Indonesier volgens de daartoe geldende bepalingen hebben verkregen. Deze bepalingen regelen ook het te loor gaan van het Indonesisch ingezetenschap.

4. Alle Indonesische ingezetenen, zonder onderscheid van ras, kaste, sekse, geloof of huidskleur enz. zijn gelijk voor de wet. Geen bevoorrecht en geen achteruitstelling op het punt van bewegingsvrijheid, vrijheid van denken en spreken, rechtsbedeeling, belastingplicht, weerplicht, onderwijs, vrijheid van godsdienstoefening, burgerplichten en burgerschapsrechten zal worden gedoogd.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

„Doelstelling. Urgent is de verkrijging van het zelfbeschikkingsrecht voor de bewoners van Indonesia (Noesa Hindia) door geestelijke ontwikkeling en vreedzame parlementaire scholing".

of in het Maleisch:

„Maksued. Wijat kita mendapetken hak kemerdekaan (Swa-radj) oentoek pendoeboek Noesa Hindia (Indonesia) dengan mengembangken akal-bocdi dan mengadjarkan politik perdamaian".

Dat is het beginsel van onze amendementen op de art. 61 en 62 en het is de bedoeling om in den geest daarvan de ontwikkeling te doen plaats hebben, indien het komt tot de vaststelling van de Beginselenwet, tot een wijziging van het R.R. dus. Het zou te lang zijn om het stuk verder voor te lezen, daarom vraag ik verlof om het in de Handelingen te laten opnemen.

De Voorzitter: Daartegen is geen bezwaar.

HAL MELAKOEKAN PROGRAM PERSATOEAN.

I. Perhoeboengan dengan negri Belanda dan Keradjaan Belanda.

1. Indonesia (Noesa Hindia) bersama dengan Nederland (negri Belanda), Soeriname dan Koeraso akan mendjadi satoe perserikatan negri BONDSSTAAT, jaitoe („De staat der Nederlanden") aken tetapi ke empat behagian terseboet di atas itoe sama harganja dan sama merdikanja.

2. Perserikatan negri itoe (bondsstaat) di perintah oleh satoe Rad Perserikatan (Bondsraad). Di dalem Rad itoe banjak soera (wakil) behagiken seperti berikoet: Noesa Hindia (Indonesia) 2 bhagian, Nederland 2 bhagian, Soeriname 1 bhagian dan Koeraso 1 bhagian.

3. Wakil Noesa Hindia (Indonesia) dalem Rad Perserikatan (Bondsraad) itoe dipilih oleh Volksraad.

4. Rad perserikatan aken mengatoer segala hal jang berhoeboeng dengan negri-negri asing, segala hal memperlindoengi negri serikat dan segala hal politik internationale.

5. Rad perserikatan mengadaken segala oendang-oendang pe-ngatoeran keperloean keboelatan perserikatan.

6. Mengadaken oetoesan negri Belanda dan Consoelaat itoe dengan voorstel Rad perserikatan. Ke-empat negri jang serikat itoe mempoenjal hak soeratmenjoerat dan boleh mengangkat Wakilnja sendiri pada kantor oetoesan-oetoesan dan Consoelaat itoe.

7. Djikalo Noesa Hindia (Indonesia) di terima djadi lid Volkenbond (Perserikatan bangsa sedoenja) maka Volksraadlah jang berhak memilih wakil.

II. Keadaan borger negri Perserikatan dan keadaan pendoeboek Noesa Hindia. (Indonesia).

1. Mengadap ka negri-negri asing segala pendoeboek ke-empat negri-negri Serikat berhak mendapat perlindoengan dan pertoeoengan sebagai sama-sama borger Negri Perserikatan.

2. Pendoeboek tijap-tijap negri serikat itoe di perbedakan sebagai orang Noesa Hindia (Indonesier orang Belanda (Nederlander), orang Soeriname (Surinamer) dan orang Koeraso (Curaçaoer). Djika pendoeboek Indonesia berpindah ke negri jang lain dalem negri serikat itoe, maka ja mendapat hak dan kewadjiban jang sama dengan hak dan kewadjiban jang diberiken kepada orang jang pindah dari negri serikat lain ka Noesa Hindia.

3. Pendoeboek Noesa Hindia (Indonesia) atawa orang Noesa Hindia (Indonesier) jaitoe: 1. orang jang dilahirken di Noesa Hindia (Indonesia), baikpoen oleh orang Noesa Hindia, baikpoen oleh orang asing, dan 2. orang jang mendapat keadaan pendoeboek Noesa Hindia menoeroet oendang-oendangnja itoe. Oendang-oendang itoe aken mengatoer djoega hal ilang keadaan pendoeboek Noesa Hindia itoe.

4. Segala pendoeboek Noesa Hindia dengan tiada di pandang bangsa, pangkat, laki perampoeran, agama atawa warna-koelit d.l.l. bersama harga atas oendang-oendang. Sekali-kali tiada boleh di lebihi atawa di koerangi haknja, baikpoen atas hal kemerdekaan djalan, kemerdekaan pikir dan oedjar, maoepoen atas hal hoekoem-hoekoem, padjag, militie, sekolah, mendjalanken agama, kewadjiban dan hak borger.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

5. Het belastingwezen zal er op gericht moeten zijn met zoo min mogelijke belemmering van handel, bedrijf en volkswelvaart een billijk aandeel van de uit en in Indonesia verkregen winsten aan den lande en de zelfstandige gebiedsdeelen ten goede te doen komen.

6. De landswet wijst de objecten tot belastingheffing aan en regelt de verhouding tusschen de finantien der verschillende groepen van locale eenheden.

7. Bij alle belastingheffing zal een vrij bestaansminimum onaanstbaar zijn. Producten en uitvoerbelastingen moeten eene minimum winstmarge boven den kostprijs vrijlaten van alle lasten. Degressie naar beneden en progressie bij overwinsten zal een beginsel van de heffing kunnen zijn.

8. Immoreele zaken (opium, drank, dobbelspel, prostitutie) mogen geen belasting-object en geen bron van inkomsten zijn.

9. Ook ten behoeve van den lande mogen geene woekerwinsten gemaakt worden bij credietverleening en pandneming.

10. Eerste levensbehoeften zullen zoo min mogelijk tot belasting-object worden gemaakt. Luxe en overdaad dienen door heffingen te worden getroffen, terwijl onmatige prijsopstijging bij binnenlandsch verbruik door het belastingstelsel tegengegaan moet worden (bijvoorbeeld bij detaillering van benzine, licht- en stookolie enz.).

11. De heffing van invoerrechten zal kunnen worden dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling en bescherming van inheemsche bedrijven en de industrialiseering van Indonesia, de heffing van uitvoerrechten zal er mede zoo noodig op gericht kunnen zijn de onttrekking aan Indonesia van daar te lande zelf benodigde producten te stuiten.

12. Grondlasten, verponding enz. zullen in de eerste plaats aan de kleinere gemeenschappen waarbinnen ze worden geheven ten goede komen. Belasting in den vorm van beschikking over den persoon der Ingezetenen en hun arbeidskracht, onder welke vermomming ook, zal niet mogen worden geheven. Vrijwillige wederzijdsche hulpverleening van de Ingezetenen van dorps- of stads-gemeenten bij het tot standbrengen van voor de gemeenschap noodige werken, zal nooit het karakter van vrijwilligheid mogen verliezen, onttrekking nimmer als een strafdelict kunnen worden beschouwd en berecht.

13. Bij voortschrijdende decentralisatie van de bestuurstaak gelde als beginsel, dat belastingheffing door en voor de lagere zelfstandige eenheden hoofdzakelijk worde en de finantieele positie dezer eenheden zoo sterk mogelijk worde gemaakt.

V. Oeconomische verzorging.

1. Landstaak is de zorg voor de aanwezigheid, goede hoedanigheid en goede verdeling van noodzakelijke levensbehoeften. Zoo veel mogelijk moet Indonesia in staat worden gesteld om in eigen levensbehoeften te voorzien.

2. Ten aanzien van den landbouw en de veeteelt zal worden gestreefd naar verhooging van de productiviteit van den grond, uitbreiding en verbetering van het beplant areaal door oordeelkundige irrigatie, bevordering van ondernemingen en coöperaties van landbouw en veeteelt door het verstrekken van landssteun tegen aandeel van den lande in de winst, deskundige voorlichting op het gebied van landbouw en veeteelt, verstrekking van goedkoop landbouwerediet, ontwikkeling van inheemsch en gemeentelijke grootbedrijven, deelname van de gemeenten in de winsten van ondernemingen van landbouw op de binnen haar rechtsgebied gelegen gronden, minimumgrondburen waar de wet van vraag en aanbod door buitengewone omstandigheden in haar normale werking belemmerd wordt, beperking van erfpachtsvergunningen aan vreemdelingen, waarborgen voor het ontstaan van vrije over voldoende bouwgronden beschikkende gemeenten binnen de concessie-terreinen waar groote werklidencolonies zijn samengetrokken, voor wier bestaansmogelijkheid niet genoegzaam is gezorgd.

3. Ten aanzien van de industrialiseering van Indonesia zal worden gestreefd naar bevordering van klein- en grootbedrijf. Het eerste door het steunen van kunst-, ambacht en kunstnijverheid, bemiddeling bij den afzet en propaganda ervoor in andere gebieden. Het laatste door landssteun en voorlichting aan volksondernemingen en coöperaties van nijverheid tegen aandeel in de winst, en oprichting door den lande of door locale raden van nijverheids-ondernemingen en het drijven van exploitaties van mijnbouw. Bevordering van de industrialiseering in het algemeen door krachtige aanvatting van een nationaal technisch onderwijs het verzekeren van afzetgebieden, het geven van voorkeur bij aanschaffing aan nationale producten, het stellen van eischen van perfectie aan de voortgebrachte artikelen voor binnen- en buitenlandsch gebruik, en het

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

5. Maksoed peratoeran mengambil padjeg jaitoe soepaja negeri dan daerah-daerah yang berpemerintahan sendiri mendapat bagian yang putoet dari pada keoentoengan yang didapati di Indonesia atau yang didapati dari pada Indonesia itoe.

6. Oendang-oendang negeri menentoekan barang apa dan barang mana haroes dikenaken padjeg dan oendang-oendang negeri itoe djoega mengatoer pertalian wang antara segala golongan daerah gemeente-gemeente.

7. Dalem segala atoeran mengambil padjeg, pendapatnang yang sekoerang-koerangnja perloe akan redjeki penghidoepan (bestaansminimum) sekali-kali tiada boléh dikenaken padjeg. Padjeg hasil dan beja barang keloewar tiada boléh menganggoe keoentoengan yang sekoerang-koerangnja (minimum winstmarge) tertimbang dari harga djati (kostprijs) barang itoe. Alesan menentoekan banjak padjeg jaitoe: kebawah mangkin toeroen (degressie) dan keatas, kalau ada keoentoengan yang lebih dari bijasa (overwinst) mangkin banjak (progressie).

8. Barang yang tiada sopan dan haram (tjandoe, minoeman keras, djoedi, persoendalan) tiada boléh mendjadi alesan padjeg dan tiada boléh mendjadi mata penghasilan.

9. Memberi pindjeman wang atau gadai-menggadai, walaupun oentoek negeri, tiada boleh sampai mendatangkan keoentoengan ribu-haram (woekerwinst).

10. Seberapa boleh barang pokok penghidoepan djangan didjadi tempat pengambil padjeg, sambil meninggikan harga dengan tidak seperinja tentang barang yang bakal dipakai dalem negeri haroes dijegah oleh peratoeran padjeg, oepamanja pada mendjoel-petjahan tentang benzine, minyak-lampoe, minyak mendjalankan masin, d.s.b.).

11. Mengambil beja daripada barang masoek (invoerrecht) boleh djoega dipergoenakan oentoek memperlindoeng peroesahaan asli kemadjoean, dan oentoek megembangkan hal peroesahaan di Indonesia (Industrialiseering). Mengambil beja daripada barang keloewar boleh dipergoenakan, djika perloe, akan mendjaga, soepaja barang kehasilan yang bergoena di Indonesia sendiri djangan dikeloewarkan dari negeri.

12. Padjeg tanah, verponding, d.s.b. Padjeg yang diadakan dalem daerah ketjil-ketjil teroetama sekali dipergoenakan oentoek daerah-daerah itoe. Padjeg yang beroepa memakai dirinja pendoeoek atau memakai kekoeoetannja akan bekerdja, tiada boleh diadakan. Toeloeng-menoeloeng antara pendoeoek gemeente desa atau kota akan mengerdjaken pekerdjaan yang perloe bagai sesoetoe daerah itoe selaloe mesti bersipat kerlihan hati, dan kalau ada orang yang tiada maoe toeroet kerdja sekali-kali ia tidak boleh dipandang dan dihoekoem sebagai memboeat kesalahan.

13. Mangkin banjak kewadajiban pemerintahan di bagi-bagi (decentralisatie) mankin diperhatikan bahwa asas yang teroetama jaitoeah mengambil padjeg oleh dan oentoek gemeente-gemeente (daerah yang berdiri sendiri) mendjadi keperluan yang pertama, dan kedoeoekan daerah-daerah itoe tentang wang ditegoehkan seberapa bolehnja.

V. Pemeliharaan ekonomi.

1. Kewadajiban negeri mengadakan pokok penghidoepan yang perloe yang baik dan membajinja dengan hati-hati. Seberapa boleh hendaklah Indonesia di beri kesempatan akan mengadakan keperluan penghidoepannja sendiri.

2. Tentang peroesahaan tanah dan teranak haroes mendjalankan iktiar soepaja hasil tanah diperbanjak, dan bahagian tanah yang dapat ditanami diperloes dan diperbaik oleh irrigasi yang teroetama dan memadjoekan peroesahaan onderneming dan coöperasi peroesahaan tanah dan teranak, dengan memberi pertolongan negeri dengan perdjandjian bahwa negeri mendapat sebahagian dari keoentoengan; mengadakan orang ahli hal tanah dan teranak yang boleh memberi pengadjaran; memberi kesempatan akan memin-djam wang oentoek mengeradjakan tanah; dengan djalan moerah memadjoekan peroesahaan besar boemipoetra dan gemeente; memberi sebahagian dari keoentoengan peroesahaan tanah dalam sesoetoe daerah gemeente kepada gemeente itoe; menetapkan minimum harga sewa tanah, djikalau sifat minta dan ada (wet van vraag en aanbod) ta' dapat djalan dengan sempoerna karena beberapa hal yang merintangnja; mengoerang kan pemberian idin kepada orang asing akan memegang erpag; memberi tangoengan yang pada tanah-tanah concessie yang didiami golongan besar orang koell, yang tiada sempoerna terpelihara penghidoepannja, soepaja tanah itoe boleh mendjadi gemeente mardeka yang mem-poenjal tanah tjoeoep akan diperoesahkan.

3. Tentang mengembangkan kepandalan (Industrialiseering) Indonesia haroes peroesahaan ketjil dan besar dimadjoekan. Memadjoekan peroesahaan ketjil itoe karena menjokong pertoeoengan seni dan kepandalan seni (kunstambacht en kunstnijverheid), memberi pertolongan akan mendjoel dan akan membikin propaganda baginja di daerah-daerah lan. Memadjoekan peroesahaan besar itoe karena negeri menolong dan memberi pengadjaran kepada peroesahaan boemipoetra dan coperasi kepandalan, dengan perdjandjian bahwa negeri mendapat sebahagian dari keoentoengannja; negeri atau gemeente mendirikan peroesahaan kepandalan dan memperhasilkan tambang; memadjoekan kembangan kepandalan Indonesia oemoem karena mengoatkan pengadjaran nasional tentang hal tehnik, menenggoeng bahwa segala barang dapat didjoel; kalau

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

geven van deskundige voorlichting in verschillende vormen. Opzet of maating door land, landschap, regentschap of gemeente van bedrijven met monopolistisch of lokaal karakter (verkeersmiddelen, water-, drijfkracht- en lichtverstreking, havens, dokken, kranen, pakhuizen enz.).

4. Ten aanzien van den handel en het verkeer zal worden gestreefd naar uitbreiding en verbetering van het verkeers- en transportwezen te land te water en door de lucht, opheffing van verkeerhinderende bepalingen, lage vrachten, verlening van volle trek- en vaarvrijheid en deskundige voorlichting in diverse vormen. De tarieven der openbare diensten moeten zoo laag mogelijk worden gesteld, verbetering van den algemeenen oeconomischen toestand dient te gaan boven winstbejag. Aankoops- en verkoop-verbruiksoöperaties dienen te worden bevorderd, overmatige prijsopzettingen tegengegaan. Contrôle-raden van consumenten en producenten dienen te worden ingesteld.

5. Ten aanzien van de algemeene voorwaarden voor oeconomische ontwikkeling dient te worden gestreefd naar uitbreiding van gemeentelijke en onvervreemdbaar grondbezit en landnationalisatie, gemakkelijke verkrijging van bouwgrond door werkbegeerigen, bevordering van goede woningbouw en volkshuisvesting door bouwcrediet, goedkope verstrekking van deugdelijke bouwmaterialen, voorlichting en deskundigen bijstand, onteigening van particuliere landerijen op cultuurplechtigheid berustende ondernemingen, afschaffing van slavernij en pandelingschap metterdaad en niet slechts op papier, afschaffing van heerendienstplechtigheid ook die ten bate van particulieren opgelegd, intrekking van alle vormen van poenale sanctie, verbod van woeker, dobbelarij, gereglementeerde prostitutie, opium- en drankgebruik, instelling van landstoezicht op de kassen en instellingen van algemeen nut, bevordering van het loemboengstelsel, en inrichting van centrale en gemeentelijke bureaux van statistiek en oeconomische voorlichting, verzorging van markten en handelsbeurzen.

6. Ten aanzien van de oeconomisch zwakken wordt gestreefd naar wettelijke regeling van armenzorg, oprichting van tehuzen en scholen voor weezen, gebrekkigen, achterlijken en verwaarloosden, instelling van landstoezicht op kassen van liefdadige instellingen.

VI. Arbeidswetgeving.

1. Op het aan de volkswelvaart aansluitende gebied der arbeidswetgeving wordt gestreefd naar behoorlijke wettelijke regeling van de verhouding tusschen werkgever en werknemer en verzekering van de rechten en aanspraken van laatstgenoemde in zoover deze is aan te merken als de zwakkere partij, door wettelijke regeling van de arbeids overeenkomst, minimum gezinsloon en maximum arbeidstijden, verplichte ongevallen en ouderdomsverzekering door samenwerking van staat, werkgever en werknemer, regeling van nacht-, vrouwen- en kinderarbeid, bescherming van de vrouw door zedelijkheidswetten, instelling van door de werknemers te kiezen arbeidsinspecties, kamers van arbeid en scheidsgerichten met behoorlijke vertegenwoordiging van alle belanghebbende partijen, wettelijke voorziening tegen werkloosheid en bevrijding van allen arbeid uit alle banden van pandelingschap, voorschots-aanzuivering, cultuurplecht, arbeidswang, heeren-, pantjen, en gemeentedienst, zonder dat afkoop van zulke onwettige diensten de plaats van deze arbeidsbelasting zal mogen innemen. Emigratie- en contractsdwang dienen te worden verboden, terwijl vrije transigratie en bevolkingsaanwas zal worden bevorderd.

2. Voor de ambtenaren van land en raadsgebied wordt de rechts-toestand bij de wet geregeld met terugbrenging van het eerste verplichte dienstverband tot tien jaren, verzekering van pensioen, weduwen en weezenonderstand, aan ambtenaren van elke categorie. Instelling van raden van beroep waarin belanghebbenden behoorlijk zijn vertegenwoordigd. Afschaffing van alle geheime conduitebeoordelingen.

VII. Volksgezondheid.

1. Onder vooropstelling, dat hygienische leering, leiding, hulp en bijstand moeten worden bevorderd, doch medische dwang moet worden geweerd, zal worden gestreefd naar verbetering van de

membeli barang, barang bikinan ahli jang diperloekan hendaknja; meminta kesempoernaan barang jang diadakan oentoek negeri sendiri atau negeri lain, dan memberi beberapa roepa pengadjaran ahli, Negeri, landschap, regentschap atau gemeente mengadakan peroesahaan jang bersifat monopoli atau keperloean sesedaerah, atau kalau peroesahaan jang demikian itoe terpegang oleh orang lain haroes ditarik kepada negeri, landschap regentschap atau gemeente. (Tram, kereta api, penerangan, membagi air atau kekoetan boeat mendjalankan mesin, pelaboehan, dok, mesin pengangkat barang, goeang oemoem, d.s.b.).

4. Tentang perdagangan dan keramaian (verkeer): menglichtiar dan soepaja perdjalan dan pembawa orang dan barang, baik djalan darat maoepoen djalan air atau oedara, diperbanjak dan diperbaiki; mengapoos ketentoean ketentoean jang merintang perdjalan (verkeer); ongkos perdjalan dan perljalan sedikit hendaknja; memberi kemedekaan jang tjoekoop bagi pergi belajar atau berdjalan, dan memberi berbagai bagai pertolongan orang ahli. Tarip-tarip pekerdjaan oemoem ditetapkan semoerah moerahnja; memperbaiki keadaan oemoem hal ekonomi haroes diperloekan pada mentjari keoentoengan. Koperasi mendjoel dan membeli dan koperasi toko haroes dimadjoekan, dan haroes didjaga djangan sampal harga barang dinaikkan dengan tiada sepertinja. Raad-raad pemeriksa terdiri dari pada si-pembeli dan si-mengadakan barang haroes diadakan.

5. Tentang pokok-pokok oemoem akan kemadjoean ekonomi haroes berichtiar: memperloekaan kepoenjaan tanah gemeente jang tidak boleh didjoel, dan menasionakisasikan tanah; orang jang soeka bekerja haroes dengan moedah diberikan tanah akan dikerdjakannja; mendirikan roemah dan mengatoer kediaman oemoem haroes dimadjoekan dengan memberi pindjaman wang, bakal-bakal jang moerah dan baik, pertoeoengan dan nasihat orang ahli, dan menarik kembali segala peroesahaan tanah partikelir dan peroesahaan jang memaka orang bertanam (cultuurplechtigheid); keboedakan dan keboedjangan-beroeang (slavernij en pandelingschap) dihilangkan sesoenggoeh-soenggoehnja; roef dihilangkan, begitoe djoega rodi jang bergoena oentoek orang partikelir; segala matjam poenale sanctie dihilangkan; riba dilarang, begitoe djoega permainan djoega; persoendalan, hal makan tjandoe dan minoeman keras haroes diatoer; kas-kas perkoempoelan oentoek faedah oemoem haroes diseliki oleh negeri; atoeran loemboeng dimadjoekan; mengadakan kantor negeri dan kantor gemeente oentoek statistiek dan nasihat-nasihat hal ekonomi; memelihara-rakan pasar dan beurs-beurs perdagangan.

6. Tentang jang lemah keadaan ekonomi haroes berichtiar: pemeliharaan orang miskin dan melarat diatoer dalam oendang oendang; roemah dan sekolah oentoek anak piatoe dan jatim, anak jang tiada sempoerna badannja, atau jang tiada sempoerna akal boedinja; kas-kas perkoempoelan dermawan haroes diselidiki oleh negeri.

VI. Oendang-oendang tentang hal pekerdja.

1. Tentang hal oendang-oendang hal pekerdja jang berhoebong dengan kema'moeran oemoem haroes berichtiar: mengatoer dengan sepertinja dalam oendang-oendang perhoebongan sipemberi kerdja dengan pekerdja, dan mempertahankan hak pekerdja itoe dan hal jang patoet baginja diman marka itoe boleh dipandang sebagai pehak jang lemah, atoeran itoe didjalankan dengan oendang-oendang jang mengatoer perdjandjian-perdjandjian pekerdjaan, pembajaran jang sekoerang-koerangnja oentoek seroemah tangga, mewadjabkan assurantie ketjilakaan dan assurantie orang ta' dapat bekerja lagi karena soedah toea; negeri, sipemberi kerdja, dan pekerdja haroes bekerja bersama-sama; pekerdjaan malam, pekerdjaan perempoean dan kanak-kanak haroes diatoer; perempoean haroes diperlindoengi dengan oendang-oendang tertib-sopan; mengadakan inspectie-pekerdjaan jang dipilih oleh pekerdja; mendirikan kantor pekerdjaan (kamers van arbeid) dan hakim (scheidsgerecht) jang terdiri atas wakli-wakli segala pehak jang berkeperloean padanja; peratoeran oendang-oendang tentang hal tiada ada pekerdjaan; membebaskan segala orang boedjang beroeang dari segala pekerdjaan dan pertalian keboedjanganja, dari ansoean oetang, paksaan bertjoetjoek tanah, paksaan bekerja, pekerdjaan rodi, pantjen dan gemeente, dengan menetapkan bahwa padjag pekerdjaan itoe tidak djoega boleh diganti dengan wang pembayar pekerdjaan batal itoe. Emigratie (pindah menjeberang) terpaksa dan memboeat kontrak terpaksa haroes dilarang, akan tetapi pindah memindah dalam negeri dengan ridla hati orang sendiri dan djoega segala hal jang menambah banjak orang pendoeok haroes dikoeatkan.

2. Keadaan-hak (rechtstoestand) pegawai negeri dan daerah sesoetoe raad diatoer dalam oendang-oendang, dengan menetapkan bahwa perdjandjian bekerja jang wadjab jang pertama kali dikoeangkan sehingga 10 taheen, dan kepada pegawai segala golongan didjandjian pensioen, dan pertoeoengan randa dan piatoe jatim. Mendirikan raad van beroep didalam raad itoe haroes ada wakli orang jang berkeperloean dengan tjoekoop banjaknja. Conduite rasia dihilangkan.

VII. Kesehatan oemoem.

1. Pendidikan, pertoeoengan dan pembantoean hygiene haroes dimadjoekan, akan tetapi paksa tabib ditjegah; dengan mengigat alasan itoe haroes berichtiar memperbaiki kediaman oemoem, djoega

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

volkshuisvesting ook door middel van landssubsidies of voorschotten aan raadsgebieden en vereenigingen welke zich deze verbetering ten doel stellen, naar verbetering der woningwetten ten aanzien van woonhygiene naar deugdelijke organisatie van algemeene en individueele openbare ziekenzorg en gezondheidsdienst, ook door inrichting van gemeentelijke en centrale ziekeninrichtingen, kosteloze poliklinieken, wijkverpleging en ambulancedienst, verstrekking van goedkope genees- en verbandmiddelen, ruime opleiding van mannelijke en vrouwelijke verplegers, vaccinatrices en vroedvrouwen, naar eene doelmatige bestrijding en voorkoming van besmettelijke ziekten en epidemieën, door werken van assainering en rioleering, algemeene voorziening in bad- en drinkwater, instelling van openbare latrines en waschruyten, inrichting van reinigings- en ontsmettingsdiensten en slachthuizen, verbrandingsovens ook voor facultatieve lijkverbranding, zoomede door een degelijk toezicht op voedingsmiddelen en op het marktwezen.

2. Nog zal de volksgezondheid moeten bevorderd worden door tegengang van opium en drankgebruik, met verbod van aanmaak of invoer van opiaten en spirituelen, inrichting van behoorlijke slaaphuizen en schaftplaatsen voor arbeiders, door aanleg van nationale parken en werken van stadsverfraaiing, bevordering van sport en openluchtspel, en eindelijk door tegengang van kinderhuwelijk, goede kraamverpleging en bescherming der vrouw in het huwelijk in het algemeen.

VIII. Onderwijs en volksopvoeding.

1. Gestreefd zal worden naar den spoedigen volledigen opbouw van een openbaar onderwijsstelsel op Oostersch-nationaal-historische basis, daarnaast kan het Nederlandsch als voertaal voor het spoedig assimileeren van de westersche techniek en cultuur worden behouden.

2. Het openbaar onderwijs wordt kosteloos of met minimumvergoeding en vrijlating voor onvermogenen gegeven. Alle openbare onderwijsinrichtingen toegankelijk voor allen, zonder onderscheid van ras.

3. In alle gemeenten waar dit mogelijk blijkt, wordt leerplicht ingevoerd voor minderjarigen (schooltijden in verband met landbouwwerkzaamheden te regelen) terwijl op zoo groot mogelijke schaal alom gelegenheid geboden wordt tot het zich eigen maken van de lees- en schrijfkunst ook voor oudere analfabeten.

4. In de groote onderwijsbehoefte dient zoo spoedig en praktisch mogelijk voorzien te worden door samenwerking van gemeenten, regentschappen, landschappen en het land, terwijl particulier initiatief aan bepaalde eischen van behoefte en degelijkheid voldoende gesteund zal worden met integrale vergoeding.

5. Oprichting van Kweekscholen van middelbaar karakter voor de deugdelijke vorming van leerkrachten voor het lager onderwijs dienen ten spoedigste door openbaar of bijzonder initiatief in het leven te worden geroepen.

6. De opleiding van leerkrachten voor de middelbare scholen (waartoe te rekenen alle onderwijsinrichtingen welke boven het lager onderwijs zijn opgebouwd) geschiedt aan de ten spoedigste tot stand te brengen universiteit.

7. Inrichtingen van middelbaar en hooger, zoowel ontwikkelend als technisch onderwijs, dienen in grooten getale ten spoedigste tot stand te komen opdat in de behoefte van Indonesia in alle richtingen zonder verderen gedwongen en kunstmatigen toevvoer van geschoolde werkkrachten van elders zal kunnen worden voorzien en Indonesia's rijkdommen ten bate van het algemeen best tot ontwikkeling zullen kunnen komen.

8. Alle inrichtingen van middelbaar onderwijs dienen aansluiting te geven tot het hooger onderwijs ten behoeve van de leerlingen in staat het hoogere te volgen, dus zonder het kunstmatig doen doodloopen van verschillende onderwijsinrichtingen.

9. Ten spoedigste worde tot stand gebracht eene volwaardige centrale Indonesische Universiteit, welke faculteiten gericht zullen moeten zijn op de sociale, economische en culturele behoeften van Indonesia, waar met name ook door de in te stellen faculteiten van Indische en Indonesische letteren Godsdiensten en Wijsbegeerten een grondslag zal worden gelegd voor de culturele herleving van Indonesia.

10. Ten bate der algemeene ontwikkeling worden beurzen beschikbaar gesteld voor studie buitenslands.

dengan memakai pertolongan dengan wang negeri, atau dengan voorskot kepada sesoatoe lingkungan raad dan perkoempoelan yang berhadjat akan memperbaiki hal itoe djoega; memperbaiki oendang-oendang kediaman tentang hygiene kediaman; mengatoerkan dengan sepertiinja segala hal pemeliharaan orang sakit oemoem baik oentoe orang banjak, maepoen oentoe seseorang; mengadakan kantor kesehatan; mengadakan roemah sakit negeri dan gemeente; memboeka poliklinik yang menolong orang dengan tiada memintak bajaran; kantor memelihara orang sakit pada tiap-tiap bahagian kota (wijkverpleging) dan pekerdjaan ambulance; mengadakan obat, kapas, kain pemboekoes, d.s.b. dengan harga moerah; mengadakan dengan setjoekoepnja beberapa sekolah verpleger, baik laki-laki maepoen perempuan, mantri tjatjar lelaki dan perempuan dan doekoen anak; mendjaga dengan hati-hati dan awas, soepaja segala penjakit yang menoelar dan epidemie-epidemie dapat ditjegah dan diperangi, karena teratoer assainering dan rioleering, karena dimana-mana diadakan air minoem dan air mandi, karena diadakan kakoes bagi orang banjak, dan tempat memasoeh; mengadakan atoeran membersihkan kota dan pekerangan, peratoeran menghilangkan hama penjakit, dan mengadakan roemah tempat menjembelh binatang, tempat membakar kotoran, yang kalau orang soeka boleh djoega dipakal akan membakar majat orang; dan djoega segala barang makanan dan pasar-pasar hendaknja diselidiki betoel-betoel.

2. Kesehatan oemoem itoe haroes djoega diperhatikan karena mentjegah segala tjandoe dan minoeman keras, melarang memboeat barang-barang yang mengandoe tjandoe atau alcohol, dan barang-barang itoe tidak djoega boleh dimasoekkan kedalam negeri; mengadakan tempat menginap yang patoet, dan tempat makan oentoe pekerdja, memboeat taman nasional dan mempereloki kota; memadjoekan sport dan permainan diloean roemah, dan djoega melarang nikah anak-anak, mengadakan pemeliharaan orang beranak dan melindoengi orang perempuan tentang atoeran nikah yang oemoem.

VIII. Pengadjaran dan pendidikan oemoem.

1. Nijat kita mengadakan sekolah-sekolahan daripada yang rendah kepada yang tinggi-tinggi dengan berdasar pekerti bangsa timoer boedi dan bhasa Noesa Hindia (Indonesisch) yang tida koetjiwa. Lain daripada itoe bhasa Belanda djoega terpakal perloe mempeladjarl segala elmoe dan pengatoean barat dengan sigera den setiti.

2. Segala pengadjaran oemoem dengan gratis oetawa dengan soeroeh membajar wang sekolah yang moerah. Jang tida mampoe membajar wang sekolah mesti dapet vrij. Segala sekolahan oemoem di boeka boewat segala bangsa dengan tida membedahkan bangsa.

3. Segala kota-kota dan desa-desa yang koewat mendirikan sekolah rendah se tjoekeopnja haroes mewadjabken segala kanak-kanak bersekolah (leerplicht) jaitoe dengan mengatoerken waktoe mengadjar dengan mengingetken pekerdjaan kanak-kanak itoe (angon kebo, toeloeng bertjoekok tanam d.l.l.). Lain daripada kanak-kanak haroeslah orang yang belom taje toelis dan batja se boleh-boleh di beri sempet aken mempeladjarl.

4. Bijar hal pengadjaran boleh mentjoekoepl keperluan yang besar itoe maka haroeslah segala Rad gemeente, kaboepten, landschap d.l.l. moepakatkan hal mendirikan sekolahan. Djika ada sekolah preman (particulier) yang baik atoerannya maka haroeslah di sokong oleh Rad-rad dengan subsidie jang tjoekeop boewat mendjalanken sekolah preman itoe, banjaknja subsidie itoe pantes djoega sama dengan ongkosnja sekolah oemoem (openbare scholen) jang sama besarnja.

5. Perloe mengadakan sekolah tengahan (middelbare scholen) oemoem dan subsidie boewat kweekschool goeroe-goeroe jang tjoekeop pengatoennja boewat djadi pengadjar sekolah rendah.

6. Segala goeroe-goeroe boewat sekolah tengahan (geeraar middelbaar) jaitoe sekolah yang menerima moerid dari sekolah rendah, haroes di soeroeh beladjar di sekolah tinggi (Universiteit) jang perloe di adaken di Noesa Hindia dengan tida bertanggung lagi.

7. Sekolahan tengahan dan tinggi baikpoen mengadjar pengatoean oemoem baik tentang alat-kodrat (tekniek) sigera di adaken dengan tida koerang banjaknja sekolahan itoe, soepaja segala keperluan madjoenja Indonesia boleh melangkap dan segala kekajaan Noesa Hindia dan mata banda tambang dan minjak-lantoeng boleh dikerdjaken boewat keperluan Noesa Hindia sendiri dan oleh Indonesia sendiri, djangan terpaksa lagi memanggil orang arifin dan berlimoe dari negri asing sadja.

8. Segala moerid sekolah tengahan jang dapet kursus di beri sempet masoek djadi moerid sekolah tinggi, djangan tersedia bebrapa sekolah tengahan jang berhoeboeng dengan sekolah tinggi, jang lain boentoe sadja.

9. Dengan sigera di diriken Sekolah tinggi poesat (Centrale Universiteit) jang lengkap dengan segala elmoe dan pengatoean jang digemari pendoeoek Noesa Hindia (Indonesier) dan sepada dengan keperluan Noesa Hindia maepoen hal pekerdjaan teknis, sociaal, oeconomic, cultureel maepoen hal bhasa, igama dan dersama, soepaja Sekolah tinggi poesat itoe boleh djadi alesan tempat menghideoepi poela adab Noesa Hindia sedjati.

10. Soepaja tambah elmoe dan pengatoean maka anak Noesa Hindia jang pinter boleh di beri oewang poendi-poendi (geld-beurzen) oentoe pergi djadi moerid sekolah tinggi di negri asing.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VAN HINLOOPEN LABBERTON.)

11. In de gemeenten worden, waar mogelijk, openbare bibliotheken en leesalen opgericht en in stand gehouden, waar ook voor ontwikkeling van muziek, zang en danskunst de noodige gelegenheid zal worden geboden.

IX. Cultuurontwikkeling.

Gestreefd wordt naar het geven van ontwikkeling aan de aangeboren gaven en talenten naar aard en geschiedenis. Reeds op de volkschool worde te dien einde de studie gericht op zedelijke ontwikkeling en karaktervorming, ten doel hebbende de opwekking van zelfbewustheid en zelfvertrouwen, en de ontplooiing van zelfbeheersching, matigheid, en geestkracht. Aan de verjonging van de Indonesische volkeren en de uitleving van de groote innerlijke cultuur welke in de Indonesische volksziel sluimert zal ook door de opening van literaire en wijsgeerig-godsdiensstige faculteiten aan de Indonesische universiteiten met kracht worden medegewerkt, terwijl de schatten der inheemsche letteren opnieuw toegankelijk zullen worden gemaakt. Zoowel de beeldende als de uitbeeldende kunsten zullen door de zorgen van gemeente, regentschap, landschap en land tot bloei dienen te worden gebracht. Kunstzin en kunstambacht met kracht worden bevorderd, terwijl het natuurschoon in nationale parken tot opvoedingsfactor zal dienen te worden gemaakt. Herstel van de didactische beteekenis der wajang, naast welbewuste toepassing van trilbeelden als opvoedmiddel. De beoefening van wijsbegeerte, kunst en letteren, het opwekken van het schoonheidsgevoel, van liefde voor de natuur en al het geschapene zullen worden dienstbaar gemaakt aan het wesen van sectarisme, rassenwaan, godadiensthaat en neiging tot geloofsvervolgving, waarvoor wederzijdsche waardeering, tolerantie en intellectueele associatie van op gelijke ontwikkelingshoogte staanden voor in de plaats zullen hebben te treden.

X. Godsdienst. Hooggehouden wordt de vrijheid van gedachte ook op godsdienstig gebied, gelijke bescherming van alle gezinten, gelijke erkenning van godsdienstige feest- en gedenkdagen, gelijke burgerlijke en burgerschapsrechten voor alle belijders. Vrijheid van beweging gewaarborgd aan alle stelsels welke zich binnen de perken der wet houden en anderen niet hinderen of belemmeren. Tot vrije ontwikkeling van het godsdienstig leven geschiedenheid van staat en godsdienst zonder bevoorrechttingen en achterstellingen. Aan godsdienstleraren als zoodanig wordt geene bezoldiging uit de openbare kassen toegelegd.

XI. Justitie.

1. Voor alle ingezetenen van Indonesia (Noesa Hindia) zal gelden éénzelfde recht, behoudens plaatselijke of groepsgewijze afwijkingen door de Landswet bepaald.

2. Lijf en leven zijn onschendbaar. Alle straf zal opvoedmiddel moeten zijn. Eenzame opsluiting zonder arbeidsgelegenheid, oplegging van tegen den aard van den betrokkene strijdige arbeid is niet geoorloofd. Doodstraf zal nimmer worden toegepast, evenmin als verminkende of andere Barbaarsche straffen, rotanslagen en dergelijke, welke den staat die ze toepast onteeren.

3. Persoonlijke vrijheidsberoving onder den naam van „preventieve hechtenis" heeft slechts plaats in die zeldzame gevallen, dat vrijlating van den verdachte van een misdrijf onmiddellijk en daadwerkelijk gevaar oplevert. Voorloopige hechtenis op lichtvaardige gronden zal als „onwettige vrijheidsberoving" worden vervolgd. Indien binnen drie dagen geen rechtsingang is verleend wordt de vrijheidsberoving gestaakt. Ook na den datum van rechtsingang duurt zij hoogstens zeven dagen. Aan onschuldig veroordeelden en ten onrechte preventief gevangen genomen zal eene behoorlijke schadevergoeding worden uitgekeerd.

4. Geene straffen zullen worden opgelegd dan na behoorlijk openbaar (of niet openbare toestemming van den beklagde zelf) besloten verhoor van den beklagde, terechtstaande voor door de wet aangewezen rechters. Alle exorbitante rechten van externeering, interneering, enz. door anderen dan den rechter opgelegd vervallen.

5. Geene vermenging van civiel- en privaatrecht ten behoeve van nijverheidsondernemingen enz. in den vorm van cultuurdwang, poenale sanctie enz. zal worden toegelaten. Alle terzake bestaande regelingen zullen als immoreel zonder vergoeding voor de houders van zulke voorrechten worden afgeschaft.

6. Algeheele herziening van het militairrecht zal ten spoedigste terhand genomen worden.

7. Algeheele persvrijheid, vrijheid van meeningsuiting, recht van vereeniging en vergadering en klaag- en voorstelrecht, slechts beperkt door het waken tegen wanorde, daadwerkelijk verzet, belediging of molest van andersdenkenden of sprekenden.

8. Verbetering van de wetgeving op vennootschappen, verzekeringen, coöperatiën, verzekering van brief-, telefoon- en telegraaf-

11. Di dalem kota-kota dan desa-desa wadjiblah atas segala Rad-rad mengadakan Balai poestaka (volksbibliotheken) dan tempat membatja boekoe, lain daripada itoe haroeslah menjokong poekoel gamelan, main wajang, menari d.l.l.

IX. Menjampoernaken boedi.

1. Segala boedi-pekerti jang di bawa anak manoesia jang lahir di Noesa Hindia haroes dididik dengan menoeeroet dasar dan sahsilah. Segala pengadjaran di sekolah moela-moela di sekolah rendah aken memadoeken sopan-santoen, boedi-bekti, kelakoean jang oetama, meloeroesken diri, berdoega dan prajoga, berboedi mantep dan sabar-katentreman. Soepaja menghidoepi poela segala bangsa Noesa Hindia janga moella dan oetama dan mengembangken soeksma sedjati jang tertidoeer, lain daripada memboeka Sekolah tinggi poesat jang mengadjar segala hal jang batin djoega di hidoepken poela kasoesastran Indonesia dan segala karangkarangan bab kaoetaman jang tersimpin dari doeloekala aken di kloowarken tjitakan tersjar djoega. Segala Rad-rad haroes menjokong hidoepnja krijagoena (kunst) dan segala keradjanan jang aloes dan elok, begitoe djoega haroes mengadakan taman dan hoetan tempat bermain-main dan melihat asrinja soengal dan boekit. Elmoe pewajangan di atoeer soepaja terisi pengadjaran jang moella dan oetama, begitoe djoega gambar idoeep aken mendjadi soewatoe lantaran pendidikan (opvoedmiddel). Memadoeken rasa tjinta dan heran pada ke-elokan Kodrat dan tjinta-kasih pada segala makloek Allah itoeslah jang dapet menghilangkan rasa dengki dan djahat, menghinaken koelt dan bangsa dan agama jang boekan agamanja sendiri. Hendaklah segala manoesia jang berlalain dan jang bersama pangkat-pangkatnja berasa hoeramat dan tjinta dan kasih dan bertjamper-goeel sepangkat-pangkatnja dengan mendjalanken wadjib kamanoesiaannja.

X. Igama. Tida boleh memaksa orang dari hal pikir dan igama. Segala manoesia merdeka atas hal ibadah kepada Goesti. Hari-hari raja segala agama di akoe djoega, tida boleh menghinaken oetawa mengoerangi haknja segala agama, jang dapet di-toeroet oleh moekminnja dengan tiada tergoeda dan terpalang, lain daripada terdjaga djoega djangan sampai memeri soesah dan sedih ati kepada orang lain. Segala pengadjar agama dan oelama tida aken dapet bajaran daripada kus negri.

XI. Hal hoekoem. (Justitie).

1. Segala pendoedoek Noesa Hindia (Indonesier) disamakan haknja atas oendang-oendang, dengan diketjoelikan adat-adat berlalain boeat sesoetoe golongan atau sesoetoe tempat menoeeroet oendang Negeri.

2. Tida boleh ada hoekoeman memboenoe orang atau menaganja badan orang. Segala hoekoeman itoe roepa pengadjaran djoega. Tida boleh ada hoekoeman memindjarakan orang terpisah dari pada orang jang lain. Perloe djoega diberi pekerdjaan jang pantas menoeeroet ketjerdasannja. Segala hoekoeman mati dan kisas, poendoeng dan poekoel jang tida senonoh bagi keradjan jang moella mesti dihilangkan.

3. Tida boleh menangkap dan menahan orang jang tersangka memboeat kesalahan, lain dari pada pada waktoe ia mengadakan bahaja pada orang banjak. Djika ada pembesar jang menahan orang dengan tida alasan jang sah, maka pembesar itoe akan dihoekoem. Djika menahan orang jang tersangka hendaklah lantass perkaranja dibawa kehadap pengadilan. Djika didalam 3 hari perkaranja beloem ditrima oleh pengadilan, maka pesakitan dilepaskan daboelo dari tahanan. Biarpoen perkaranja soedih ditrima oleh pengadilan, tahanan preventief itoe tida boleh melebihi toedjoeh hari lamanja. Segala orang jang dapat hoekoeman dan terdapat tida kesubuhannja, dan segala orang tahanan preventief jang tida terhoekoem mendapat keroegian jang pantas.

4. Tida boleh memberi hoekoeman kepada pesakitan, djika beloem ia didengar dimoeka orang banjak, ketjoeli dengan permintaan pesakitan sendiri dimoeka orang banjak akan mendengar perkaranja dengan pintoe tertoeoep sadja. Tida boleh ada pengadilan atau hakim lain dari pada jang telah diatoerken dalam oendang-oendang. Segala hoekoeman loear biasa seperti externeering, dan sesamanja dihilangkan.

5. Tida boleh menjampoeerkan perkara sipil dengan perkara hoekoeman oentoeke keperluan peroesahaan-onderneming beroepa tjoejtjoektanam dengan paksa, poenale sanctie d.l.l. Segala atoeran jang seroepa ini dihilangkan dengan tida memberi keroegian kepada orang mempoenjal hak memaksa orang lain dengan djalan jang tida pantas itoe.

6. Hoekoem militair dengan segira akan diperbaiki.

7. Segala orang mendapat hak menerangkan pendapatannja dan pikirannja dengan djalan pertjitan (persvrijheid), berpidato, mengadakan perkoempoelan dan permoesjawaratan dimoeka orang banjak, hak mengadoe dan memberi timbangan dan voorstelvoorstel. Segala hak itoe hanja dipersingkatkan karena pendjagaan selamat dan tertib negri, tida boleh menghinakan atau menaganja orang lain.

8. Memperbaiki oendang-oendang tentang sarikat dagang, as-soeransi djiwa, koperasi, mendjaga raslah soerat post, telepoen dan

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(LABBERTON, VOORZITTER, STOKVIS.)

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik geloof, dat ik hierin niet alleen sta, want de Inlandsche leden, die ik heb gesproken, zijn het daarmee eens. Wat betreft de opmerking van den regeeringsgemachtigde, dat zoo weinig Inlandsche leden zich hebben doen hooren en zijn twijfel, of zij, die spraken, ook het gevoelen der anderen weergaven, kan ik daarop antwoorden, dat verschillende andere Inlandsche leden van den Raad mij hebben verzekerd, dat zij niet hebben gesproken, omdat hunne collega's reeds hadden uitgesproken, hetgeen ook hun meening was en zij zich slechts onthielden om niet meer tijd in beslag te nemen van den ons zoo kort toegemeten tijdsduur.

De Voorzitter: Aan de orde is nu de stemming over het amendement-Labberton e.s. op de art. 1 en 164. Strekkende om het woord „Nederlandsch-Indië te vervangen door Indonesia” (stuk 3, sub I).

De heer Stokvis: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou even in het kort mijn meening omtrent den naam „Indonesia” willen toelichten. Indonesia is een ongelukkig woord; het geeft geografisch niet weer, wat het bedoelt en het heeft een anglicistisch tintje. Het woord van den heer 's Jacob bij interruptie, dat het beter voor een sigarenmerk dan voor den naam van een land geschikt is, lijkt mij juist.

Ik voor mij zou den naam „Insulinde” beter achten; die naam heeft een schoone geschiedenis en een uitstekende klank, terwijl hij precies weergeeft wat hij bedoelt. Voor het nieuwe begrip, dat in de nieuwe bepa-

(STOKVIS, WAWOROENTOE, KOESOEMO JOEDO.)
lingen wordt ingevoerd, hebben we wel een nieuw woord noodig. Waar nu echter die naam niet is voorgesteld, en wij alleen de keuze hebben tusschen „Nederlandsch-Indië” en „Indonesia”, blijf ik de voorkeur geven aan de benaming „Nederlandsch-Indië”.

De heer Waworoentoe: Mijnheer de Voorzitter! 't Zij me vergund mijn stem ten opzichte der amendementen van den heer Labberton e.s. te motiveeren.

Na de zeer duidelijke verklaring van den regeeringsgemachtigde:

„Wanneer in dezen Raad de amendementen 61 en 62 zullen worden aangenomen, en de wetgever spreekt zich uit voor de oude redactie, dan wordt daardoor aan de Herzieningscommissie de pas afgesneden”.

voorts:

„De Regeering heeft gezegd tegenover Indië de richting te willen vastleggen, waarin Indië bestuurd moet worden”.

en aan 't slot zijner rede:

„Het doel van deze voorstellen is, de baan vrij te maken en den strijd, dien de heer Labberton thans wil, naar gelegener tijd te verschuiven, zal ik mijn stem tegen deze amendementen uitbrengen”.

De heer Koesoemo Joedo: Mijnheer de Voorzitter! Mag ik even verklaren, dat ik volkomen onderschrijf hetgeen de heer Stokvis heeft opgemerkt ten aanzien van amendement I sub A stuk 3. Het is op dezelfde gronden, dat ik tegen het amendement zal stemmen.

geheim, afschaffing van geheime spionnage diensten en politieke ketterjagerij, verzekering van huisvrede tegen overheidsverstoring, spoedige invoering van voorwaardelijke veroordeeling, van het vervangend-kolonisatiestelsel Oetoyo en van vrijlating onder borgstelling.

9. Streng doorvoering van de scheiding tusschen bestuur en rechtspraak.

10. Overdracht van de verkeers, voorlichtings-, orde en veiligheidspolitie aan de Gemeenten, verzekering van de veiligheid van persoon en goed in de steden ten plattelande.

XII. Weermacht en landsdefensie.

1. De Indonesische weermacht is slechts gericht op verdediging van het grondgebied.

2. Niemand kan tegen zijn geweten tot militairen dienstplicht worden gedwongen, geen dienstplichtige tegen zijn wil worden gezonden naar staatsdeelen in andere werelddeelen.

3. Grootte en inrichting van de weermacht worden in overeenstemming met de door den Nederlandschen Bondsraad, en eventueel van die van de Associatie der Volkeren, aan te geven beginselen vastgesteld.

4. Opleiding van land- en zeeofficieren en kader heeft, zoowel als de training der land- en zee-militie, in Indonesia plaats.

5. Leger, vloot en luchtmacht worden zooveel noodig dienstbaar gemaakt aan oeconomische doeleinden. Oefentijden in overeenstemming met studie- en arbeidsbelangen der dienstplichtigen geregeld. De Volksweerbareheid omvat lichamelijke opvoeding en sport, padvinderij en plaatselijke training van dienstplichtigen (zonder kazerneering) met jaarlijks gedurende korten tijd terugkeerende verbandsoefeningen (manoeuvres).

telegram, menghilangkan pekerdjaan memata-matai orang dengan djalan rasia, dan menggoda orang jang tidak disoekai oleh pembesar negeri karena kejakinan politieknja melarang pembesar negeri memasoeki roemah orang, mengadakan dengan sigera hoekoeman jang tergantoeng atas perdjandjian (voorwaardelijke veroordeeling), memberli tempat kepada orang jang kena hoekoeman akan pergi se'anak bininja kepada kolonite sabarang (kolonisatie stelsel Oetoyo), dan melepaskan orang dari hoekoeman dengan tanggoengan wang.

9. Memisahkan pemerintahan dan pengadilan semata-mata.

10. Memasrahkan politie djalan, dan polisi ketertiban kepada gemeente, megadakan pendjagaan selamat orang dan harta benda, maepoen didesa-desa dan dikota-kota.

XII. Pendjagaan kesentosaan negeri dan memperlindoengkan negeri.

1. Bala tantera Indonesia hanya berniat memperlindoengkan negeri.

2. Tiada orang jang boleh terpaksa djadi soldadoe, dan tiada boleh salah satoe soldadoe milisi dikirim kepada negeri serikat jang lain djikalau tidak dengan sesoekanja sendiri.

3. Besar dan atoran balatantera diaoter menoeroet kahendak Raad Perserikatan atau Raad Perserikatan Bangsa sedoenja.

4. Pendidik opsir-opsir dan onderopsir, darat dan laet dan pengadjaran baris milisi darat dan laet diadakan di Noesa Hindia.

5. Seboleh-bolehnja balatantera darat ankatan laet dan masin oedara dipergoenakan oentoek keperloean oemoem ekonomi. Waktoe pengadjaran baris milisi diaoter menoeroet keperloean moerid sekolah dan pekerdjaan orang jang masoek milisi itoe. Kesantosaan tenaga negeri beralaskan pendidikan badan dan sport, kepadvinderan dan mengadjar orang milisi pada tempat kediamannja (boekan ditangsi). Kadang kala boleh mengoempoelkan orang milisi boeat perang-perang.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(LABBERTON, DWIDJOSEWOJO.)

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Over den naam alleen dit. Het is een Grieksche naam, die zeer bekend is. Het is volstrekt geen Anglicisme en de naam bestond al lang, toen er nog over geen Anglicismen werd gedacht. Het is een term, die velen hier misschien vreemd in de ooren klinkt, maar iedereen, die studie heeft gemaakt van de Indonesische talen en de Indonesische volken, weet, dat voor degenen, door wie deze taal gesproken wordt, nooit een andere naam wordt gebruikt.

Ik zou willen zeggen, dat het mij spijt, dat hier een aardigheid betreffende den naam „Indonesia", die goed zou zijn als merk voor een 3 cents sigaar, is aangehaald. Het is inderdaad een Hollandse gewoonte om de dingen, die men niet begrijpt en woorden, die men niet kent, bespottelijk te maken.

Zoo is het ook gegaan met het woord Bramapoetra, dat beteekent „Zoon van God" en een naam zou zijn van den Christus. De Hollanders begrepen het niet en gebruiken dit woord nu om een kippensoort aan te duiden. Het lijkt mij beneden de waardigheid van den Raad, zich in dergelijke aardigheden te vermeien. Ik wil er dan ook geen woord meer aan verspillen en slechts voorstellen, den naam Indonesia of Noesa Hindia te aanvaarden.

Voorts wil ik nog iets zeggen naar aanleiding van de opmerkingen van den heer Waworoentoe. Het spijt mij zeer, dat door de wijze, waarop de regeering-gemachtigde de zaak heeft voorgesteld, het idee is gewekt, dat de aanneming van de amendementen op de artikelen 61 en 62 de verwezenlijking van de plannen der Herzieningscommissie in den weg zou staan. Inderdaad heeft de heer Muurling door zijn rede daartoe aanleiding gegeven, maar alleen doordat hij verder is gegaan dan hij kon gaan. Hij kan niet zeggen, wat er in de Tweede Kamer zal gebeuren bij aanneming van deze amendementen. Hij heeft de Tweede Kamer niet aan een touwtje. Ik heb er ook reeds tegen geprotesteerd, dat de Regeering het in haar Memorie van Antwoord doet voorkomen, alsof Zij kan zeggen, wat er zal gebeuren bij aanneming van bepaalde amendementen. De heer Muurling zegt, dat in de Memorie van Antwoord slechts een verwachting is uitgesproken op grond van kennis van zaken en van ervaring, maar hij heeft misverstand gewekt door te zeggen, dat de regeeringsvoorstellen de baan zouden openen voor verwezenlijking van de voorstellen der Herzieningscommissie en dat de aanneming van onze amendementen aan die verwezenlijking in den weg zoude staan. Het overbrengen van den strijd daarover „naar een gelegener tijdstip" beteekent eenvoudig, dat aan dien strijd de pas wordt afgesneden, want een gelegener tijdstip dan nu de herziening van de grondwet ter tafel ligt is er niet en zal er natuurlijk niet spoedig komen. Het zou zeer jammer zijn, wanneer de heer Waworoentoe vandaag zijn stem aan de artt. 61 en 62 onthield op dergelijke onjuiste gronden.

De heer Dwidjosewojo: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan geen keus doen tusschen de drie namen. Maar omdat

(BERGMEIJER, MUURLING, VOORZ., GALESTIN.)

het woord „Nederlandsch-Indië" reeds zoolang gebruikt is, zal ik tegen de beide andere namen stemmen.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal tegen de amendementen omschreven in stuk 3, I sub b, c en d stemmen, niet omdat ik het woord „koloniën" wil behouden, maar omdat ik de weglating van dit woord wil verzekeren, door tegen het tweede lid van art. 1 te stemmen.

De heer Muurling, Regeering-gemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Waar de heer Labberton mij in het debat heeft betrokken, wil ik alleen even opmerken, dat niet alleen de regeering-gemachtigde zich heeft uitgelaten in den door den heer Labberton gewraakten zin, maar dat reeds op blz. 7 van de Memorie van Antwoord als argument door de Regeering zelve wordt aangevoerd het feit, dat er kans bestaat, dat wanneer de amendementen op de artikelen 61 en 62 hier worden aangenomen, terwijl vervolgens in Holland de oorspronkelijke tekst wordt hersteld, een en ander later zal worden uitgelegd als een bewijs, dat de tekst der regeeringsvoorstellen niet zoover gaat, als deze amendementen willen. Dat argument geldt misschien niet voor den heer Labberton, maar voor menschen met meer parlementaire ervaring en juridische kennis geldt het wel.

De Voorzitter: Thans kan tot stemming worden overgegaan.

Het amendement-Van Hinloopen Labberton e. s. (stuk 3, sub Ia) wordt in stemming gebracht en verworpen met 18 stemmen tegen en 5 stemmen vóór.

Tegen stemden de heeren: 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Dwidjosewojo, Soselisa, Laoh, Kamil, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Stokvis, Bergmeijer, Waworoentoe en de Voorzitter.

Vóór stemden de heeren: Djajadiningrat, Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede en Soetan Toemenggoeng.

De Voorzitter: Hierdoor is ook verworpen het amendement op art. 61 lid 1 en op art. 164, die ook betrekking hebben op het woord „Indonesia".

De heer Van Hinloopen Labberton: Is hierdoor nu het woord „Nederlandsch-Indië" hersteld?

De Voorzitter: Natuurlijk!

Aan de orde is nu de stemming over art. 1, alinea 2 van het regeeringsvoorstel.

De heer Galestin: Ik zal tegen dit tweede lid stemmen, waarmede ik te kennen wil geven, dat ook in de andere artikelen, waarin het woord „koloniën" voorkomt, dit woord moet vervallen en de overzeesche gebieden telkens met hunne namen moeten worden aangeduid.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(DJAJADININGRAT, VAN DER JAGT, VOORZ.)

De heer Djajadiningrat: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou gaarne met een enkel woord mijn stem ten aanzien van dit lid motiveeren. In zijn rede in eersten termijn zeide de heer Bergmeijer, dat zelfs een Inlandsch ambtenaar, die tot de meest radicale leden van dit college behoort, er geen bezwaar tegen had, het woord „koloniën” in de grondwet te behouden. Met dien ambtenaar bedoelde de heer Bergmeijer natuurlijk mij. Dit is weer een bewijs, hoe voorzichtig men altijd moet zijn met zijn uitspraken, waar en onder welke omstandigheden dan ook. Inderdaad, na een vermoeiende sectievergadering over deze aangelegenheid zat ik in de koffiekamer en — wellicht mijn idealen vergetend — zei ik, toen er nog later gesproken werd over de grondwetsherziening: „Ach, what 's in a name!”. Meer heb ik toen niet gezegd, maar in waarheid ben ik tegen dit lid en behoef ik niet nader uiteen te zetten waarom. De Inlandsche leden, die hier over de grondwetsherziening gesproken hebben, hebben reeds de psychologische redenen uiteengezet, terwijl de heeren 's Jacobs en Galestin de zaak uit staatsrechtelijk oogpunt hebben beschouwd.

Ik zal dus tegen dit lid van het artikel stemmen.

De heer van der Jagt: Mijnheer de Voorzitter! Uit de debatten is gebleken dat het woord „koloniën” aanleiding heeft gegeven tot het wekken van gevoelens. Er zijn hier, zooals ook al door anderen is opgemerkt, meer gevoelsargumenten in debat gebracht dan iets anders. Nu zou ook ik wel gaarne willen toegeven aan die gevoelens, als is het tot op zekere hoogte en al heeft men misschien, uit hetgeen ik ter zake gezegd heb, opgemaakt, dat ik dat woord „koloniën” à tort et à travers wilde handhaven. Dit is natuurlijk verre van mij geweest. Ik heb alleen mijn opinie willen stellen tegenover de meening van anderen en sprak mij niet verder uit. Voor zoover door mij is te overzien, gegeven de overhaasting waarmede gewerkt is, doet de weglating van het woord „kolonie” geen schade aan de techniek van het geheel. Dit vooropzettend heb ook ik geen bezwaar het woord „koloniën” te doen vervallen.

De tweede alinea van art. 1 van het regeeringsvoorstel wordt in stemming gebracht en met algemeene stemmen verworpen, t. w. die van de heeren Dwidjosewojo, Soselisa, Laoh, Kamil, Oppermann, Vreede, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Bergmeijer, Waworoentoe, Djajadiningrat, 's Jacob, Van Hinloopen Labberton, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Cramer en de Voorzitter.

De Voorzitter: Thans komt aan de orde het amendement Van Hinloopen Labberton tot aanvulling van art 1 met 3 alinea's. (Stuk 3 sub II).

„(al. 2). Waar in deze Grondwet het woord „Staat” wordt gebezigd, wordt daarmede het Koninkrijk bedoeld.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(VOORZITTER, LABBERTON, BERGMEEJER.)

(al. 3). Waar in deze Grondwet het woord „Rijk” wordt gebezigd, wordt daarmede alleen het Rijk in Europa bedoeld.

(al. 4). Wetten, alleen geldig voor het rijk in Europa, dragen den naam van Rijkswet, die welke voor het geheele Koninkrijk van kracht zijn, den naam van Staatswet”.

Wenscht iemand het woord of hoofdelijke stemming over alinea 2?

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Is het niet beter deze drie alinea's tegelijk in stemming te brengen?

De Voorzitter: De alinea's 2 en 3 zijn gelijkwaardig, dus wanneer er stemming wordt gevraagd over alinea 2, is die voor de derde alinea niet meer noodig. Al. 4 volgt niet noodwendig uit de beide voorgaande.

In stemming komt alinea 2 van het amendement Van Hinloopen Labberton (stuk 3, sub II) welke wordt verworpen met 14 stemmen tegen en 9 stemmen vóór.

Tegen stemden de heeren: De Queljoe, Khouw Kim An, Bergmeijer, Waworoentoe, 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Soselisa, Laoh, Galestin, Koesoemo Joedo en de Voorzitter.

Vóór stemden de heeren: Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Djajadiningrat, Van Hinloopen Labberton, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Oppermann en Vreede.

De Voorzitter: Dit impliceert ook alinea 3. Wenscht iemand nog hoofdelijke stemming over alinea 4 van het amendement stuk 3, sub II. Mij dunkt, deze maakt thans geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou er toch gaarne hoofdelijke stemming over hebben.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Dat is allemaal tijdverknoeierij!

De Voorzitter: Ik ben het volkomen met U eens en daarom geef ik in overweging het in te trekken, doch wanneer de voorsteller dit niet wil, zal ik stemming moeten houden.

Alinea 4 van het amendement Van Hinloopen Labberton (stuk 3, sub II) komt in stemming en wordt eveneens met 14 stemmen tegen en 9 stemmen vóór verworpen.

Tegen stemmen de heeren Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Soselisa, Laoh, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Bergmeijer, Waworoentoe, 's Jacob en de Voorzitter.

Vóór stemmen de heeren Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Oppermann, Vreede, Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Djajadiningrat en Van Hinloopen Labberton.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VOORZITTER, KHOUW KIM AN.)

Art. 1 van het regeeringsvoorstel, wordt — na schrapping van de 2de alinea — zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Thans komt in behandeling het amendement van de heeren Labberton, Cramer en Vreede, om in art. 2 de tweede zinsnede te doen vervallen (stuk 3, sub IIb).

Dit is eigenlijk geen amendement in den technischen zin van het woord; hetzelfde effect als bij aanneming van dit amendement kan worden bereikt, door tegen het artikel te stemmen.

Mij dunkt ook, dat de heeren hun amendement in deze zouden kunnen intrekken, waar hun vorige amendementen hiermede samenhangend, verworpen zijn.

Het amendement wordt daarop door de voorstellers ingetrokken, en maakt dus geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De twee alinea's van art. 2 en daarna het artikel in zijn geheel worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Aan de orde is art. 6 en het daarop voorgestelde amendement (stuk 8).

„De wet verklaart met uitsluiting van andere onderscheidingen wie Nederlanders en wie ingezetenen in het Koninkrijk zijn”.

en het sub-amendement (stuk 9) om in het amendement 's Jacob (stuk 8): voor "Nederlanders" te lezen „Nederlandse staatsburgers”.

De heer Khouw Kim An: Mijnheer de Voorzitter! Nadat ik gedurende twee dagen het voorrecht heb gehad de beraadslagingen en ontvouwde denkbeelden mijner geachte medeleden, die amendementen voorgesteld hebben en het antwoord van den regeeringsgemachtigde aan te hooren, in verband met de kwestie van de grondwetsherziening, voel ik mij gedrongen voor een oogenblik de aandacht van de vergadering te vragen. In de eerste plaats, wat betreft de redactiewijziging van artikel 6 der grondwet.

Alvorens verder te gaan, past het mij hier een woord van dank te doen hooren aan het adres van enkele heeren medeleden, in het bijzonder aan den heer Bergmeijer, die ook rekening hebben willen houden met de belangen der in Indië gevestigde Chineezzen.

Door den heer Van Hinloopen Labberton is een sub-amendement ingediend, waarin wijziging van het woord „Nederlandsch onderdaanschap" in „Nederlandsch staatsburgerschap" wordt voorgesteld. Mijns inziens geeft dit een zuiverder beeld, zoodat ik daarmee dan ook geheel instem. Wel terecht heeft de heer 's Jacob opgemerkt, dat moeilijkheden met het buitenland kunnen ontstaan, indien het woord „onder-

(KHOUW KIM AN.)

daanschap" gehandhaafd blijft. De heer 's Jacob wenscht immers het woord „onderdaanschap" in „Nederlandschap" te doen veranderen, waardoor men zuiverder komt te staan tegenover de hier sedert langen tijd vertoefd hebbende immigranten en meteen worden natuurlijk geen onderscheidingen gemaakt bij de benoeming in verschillende ambten.

Evenwel moet ik constateeren, dat het meerendeel van de hier gevestigde Chineezzen het goede, dat het amendement beoogt, wel niet zullen inzien, waardoor weder een misverstand onder de Chineezzen zal worden teweeggebracht. Zooals U allen welbekend is, heeft de inwerkingtreding van de wet 1910 op het Nederlandsch onderdaanschap veel beroering onder de Chineezzen gebracht, aangezien de in te stellen militia hun steeds voor oogen heeft gezeefd.

Daarom voel ik meer voor de door den heer Labberton voorgestelde redactiewijziging van „Nederlandsch onderdaan" in „staatsburger". Voor de Chineezzen, die het begrijpen kunnen, zullen de woorden „Nederlandsch onderdaanschap, Nederlandschap en staatsburgerschap" wel dezelfde zijn, als dit voor hen slechts een waarborg te meer beteekent, dat dit een gelijkwaardige behandeling van regeeringszijde medebrengt, zooals het in een geordenden staat regel moet zijn. D. w. z. dat nimmer meer een onderscheid worde gemaakt in de behandeling van de verschillende bevolkingsgroepen.

De ontwikkelde Chineezzen in het algemeen weten heel goed, dat zij met de instelling van het „Nederlandsch onderdaanschap" of „staatsburgerschap" in geen geval hun nationaliteit verliezen. Chineezzen zijn en blijven ze altijd.

Mijnheer de Voorzitter! U zult mij zeker wel willen excuseeren, indien ik in den vervolge in het Maleisch spreek, daar ik de Hollandsche taal niet voldoende machtig ben.

Het is wel, zooals U mij gisteren gezegd heeft, geoorloofd om Maleisch te spreken, maar gaarne zou ik toch zien, dat hier een zelfde regeling werd getroffen als in het Britsch-Indische parlement, waar niet alleen de landstaal gebezigd mag worden, maar een regeeringslid wordt belast speciaal met de vertaling van het gesprokene, een en ander blijkens een bericht in het Bat. Nieuwsblad van 23/4, luidende:

De voertaal in de Britsch-Indische raden.

„In den Wetgevenden Raad voor de Centrale Provincies deelde de voorzitter — naar wij in de Statesman lezen — mede, dat alleen die leden, welke geen Engelsch kunnen spreken, voortaan toegestaan zal worden om den raad in hun landstaal toe te spreken.

Ten dienste van zulke leden zal tevens aan den voorsteller van een motie, bijgestaan door een der regeeringsleden, toegestaan worden om de argumen-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(BERGMEIJER, DWIDJOSEWOJO, 's JACOB.)

ten, in het debat aangevoerd, in de landstaal (liefst in het Hindoesch) te resumeeren, teneinde alle leden in staat te stellen kennis te nemen van de besprekingen en stroomingen ten aanzien van een bepaald onderwerp".

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil gaarne met een enkel woord mijn stem motiveeren tegen het amendement van de heeren 's Jacob, Galestin en Koesoemo Joedo en het subamendement Labberton. Ik heb hiertegen dit groote bezwaar, dat wij den gewonen wetgever te veel binden. De woorden „met uitsluiting van andere onderscheidingen" verbieden den gewonen wetgever iets anders in het leven te roepen, ook al zou later blijken, dat een derde oplossing beter was. Waar wij mogen verwachten, dat ontwerpen van wet, op Indië betrekking hebbende, ook voortaan hier om advies zullen komen, althans een zoo belangrijk ontwerp van wet als dit, zou ik willen aanraden om het aanvankelijke regeeringsvoorstel, dat den gewonen wetgever de meest mogelijke vrijheid geeft, aan te nemen.

De heer Dwidjosewojo: Als ik de strekking van het amendement van den heer 's Jacob goed begrepen heb, dan zal tegelijk met de inwerkingtreding van de daarin bedoelde wet, n.l. de wet, die de twee onderscheidingen verklaart, een algeheele unificatie plaats vinden voor alle Nederlanders van elk staatsdeel, waartoe dus ook de inheemschen zullen behooren, bijv. ten aanzien van dienstplicht, onderwijs, recht op grondbezit enz. Het komt mij wel aantrekkelijk voor, maar ik moet eerlijk zeggen, dat ik de gevolgen van die unificatie, welke wij zullen ondervinden, zoodra wij den naam Nederlander, hoewel alleen technisch, zullen hebben gekregen, nog niet kan overzien en daarom zou ik den heer 's Jacob willen vragen of mijn opvatting juist is en zoo ja, of hij mij dan zou willen voorlichten omtrent de gevolgen van de unificatie en dan liefst zoo duidelijk mogelijk, opdat ik een goed oordeel daarover zal kunnen vellen, teneinde mijn stem te kunnen bepalen.

De heer 's Jacob: De heer Dwidjosewojo heeft gevraagd zoo duidelijk mogelijk de kwestie toe te lichten. Ik geloof, dat ik dit niet duidelijker kan doen dan door een beeld te gebruiken. Wanneer men iemand een rijksdaalder geeft, kan hij niet zeggen: ik accepteer wel den eenen kant, maar den anderen kant niet. Hij moet de beide zijden tegelijk aanvaarden. Zoo staat het ook met het Nederlandschap. Aan de eene zijde heeft men de rechtsgemeenschap van het Koninkrijk der Nederlanden, waarvan Nederlandsch-Indië deelgenoot wordt: aan de keerzijde heeft men het Nederlandschap, dat de naam is voor het lidmaatschap van die rechtsgemeenschap. Het eene is niet van het andere te scheiden. Dat lidmaatschap ontstaat door den rechtsband, die tusschen iedere rechtsgemeenschap en hare leden van

('s JACOB.)

rechtswege bestaat. De inhoud van dien rechtsband is samengesteld uit publiekrechtelijke rechten en verplichtingen. Welke deze rechten en verplichtingen zijn, is eene zaak, die door den wetgever moet worden uitgemaakt. Ik wil niet zeggen, dat het eene behoefte is, dat de publiekrechtelijke rechten en verplichtingen voor Indië gelijk moeten geregeld worden als die voor het deel van het Koninkrijk in Europa. Ik wil alleen beweren, dat het behoefte is den inhoud van het Nederlandschap voor Nederlandsch-Indië bij de wet te regelen. Dat is de strekking van mijn amendement.

De heer Bergmeijer vindt, dat door mijn amendement de gewone wetgever te veel gebonden zal worden. Zeer zeker zal de wetgever gebonden worden, maar hij wordt niet gebonden door mijn amendement, doch door het 1e lid van art. 1, waarbij de rechtsgemeenschap van het Koninkrijk der Nederlanden, waarvan Nederlandsch-Indië deelgenoot is, geconstitueerd wordt. Het Nederlandschap voor de autochtone bevolking van Nederlandsch-Indië is daarvan, zooals ik opgemerkt heb, de keerzijde. En naast het Nederlandschap is rechtens geen plaats meer voor het onderdaanschap. De band, die den wetgever aangelegd wordt, vindt dus zijn oorsprong niet in mijn amendement.

De door den heer Khouw Kim An ter sprake gebrachte Chineezenkwestie laat het beginsel van mijn amendement in zijn geheel. De Chineezen vormen een groep immigranten, die, evenals alle immigranten, hebben te kiezen tusschen intrede in den rechtsband van het Koninkrijk der Nederlanden of verblijf in den rechtsband van de rechtsgemeenschap China. Zij moeten daarin vrij blijven. Alleen kunnen zij niet vrij blijven om èn lid van de rechtsgemeenschap A èn lid van de rechtsgemeenschap B te zijn. Dit is onbestaanbaar. Met de uitbreiding van het Nederlandschap voor Nederlandsch-Indië zal de wet tegenover hen op een veel zuiverder standpunt komen te staan. Zij stelt daarmede aan hen geen eischen, die hen bezwaren. In de bijzondere omstandigheden, waarin de Chineezen zich hier te lande bevonden, kan echter m.i. aanleiding gevonden worden om de intrede in den rechtsband van de rechtsgemeenschap Koninkrijk der Nederlanden voor hen gemakkelijker te maken dan langs den weg van naturalisatie bij de wet. Dit is eene taak van wettelijke accommodatie, die het grondwettige beginsel niet raakt, dat er alleen Nederlanders en ingezetenen zullen zijn.

De heer Khouw Kim An: Dat is niet mijn bedoeling.

De heer 's Jacob: De keuze is aan de Chineezen zelf, de grondwet kan hen niet dwingen. Wanneer de Chineezen een keuze willen doen, moet de wetgever hun dat gemakkelijk maken, maar iemand kan — en dat is een van de onvermijdelijke gevolgen — maar behooren tot één rechtsband. Men kan niet tegelijk lid zijn van een rechtsband hier en van een rechtsband elders. Nu is het zeker niet

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(LABBERTON, VOORZITTER.)

altijd gemakkelijk om een keuze te doen, maar de grootste moeilijkheid is, dunkt me, zooals ik gisteren reeds gezegd heb, hierin gelegen om zichzelf, om consequent te zijn.

De heer Khouw Kim An: Ik ben vóór het Nederlandsch onderdaanschap, doch blijf Chinees, maar het is voor de onontwikkelde Chineezzen zeer moeilijk om te beoordeelen, wat U gezegd hebt.

De heer Van Hinloopen Labberton: De heer 'sJacob heeft met dit amendement een zeer moeilijke materie aangeroerd. Ik heb het zelf bij mijn amendementen niet willen voorstellen, maar nu het er ligt althans getracht het amendement te verbeteren door de term staatsburgerschap in te voeren. Ik ben het met den heer Bergmeijer eens, dat de woorden „met uitsluiting van andere onderscheidingen” de zaak zeer moeilijk maken. Nu begrijp ik wel, waarom deze woorden gekozen zijn, omdat wij n.l. tot dusver een veelheid van onderscheidingen hebben, welke alle regelmaat missen. In zooverre ben ik het met den heer 'sJacob eens, dat wanneer iets bepaald wordt, die bepalingen duidelijk moeten zijn. Wanneer dit zou moeten insluiten een algeheele unificatie, een dadelijke gelijkmaking van grondrechten en in andere opzichten, zou ik mij daar zeer tegen verzetten. Wanneer ik vóór stem is dit dan ook alleen, omdat ik mij voorbehoud, dat daaruit volstrekt niet behoef voort te vloeien, hetgeen de heer Dwidjosewojo vreesde, dat er geen eigen adatrecht enz. meer zou mogen gelden. Ik geloof, dat dit niet in de bewoordingen ligt en omdat dit er niet in te vinden is zal ik vóór stemmen, onder het uitdrukkelijk beding, dat die strekking er niet aan zal kunnen worden gegeven. Dat is alleen een staatkundige onderscheiding in de grondwet, maar de doorvoering van die unificatie is een kwestie van later overleg en zal met de meeste doelmatigheid en zorgvuldigheid plaats hebben.

De Voorzitter: Thans kan overgegaan worden tot stemming.

Het sub-amendement-Van Hinloopen Labberton e. s. (stuk 9) op het amendement-'sJacob e. s., in stemming gebracht, wordt verworpen met 14 stemmen tegen en 10 stemmen voor.

Tegen stemden de heeren: 'sJacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Soselisa, Laoh, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, de Queljoe, Bergmeijer, Waworoentoe en de Voorzitter.

Vóór stemden de heeren: Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Vreede, Khouw Kim An, Soetan Toemenggoeng, Stokvis en Djajadiningrat.

Het amendement-'sJacob e. s. (stuk 8), daarop in stem-

(VOORZITTER.)

ming gebracht, wordt aangenomen met 15 stemmen voor en 9 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Waworoentoe, Djajadiningrat, 'sJacob, Cramer, Dwidjosewojo, Laoh, Kamil, Vreede, Galestin, Koesoemo Joedo, de Queljoe en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Khouw Kim An, Bergmeijer, Van Hinloopen Labberton, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Abdoel Moeis en Oppermann.

Het geamendeerde art. 6, wordt daarop zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Over het amendement van den heer Labberton op art. 61, lid 1, is al beslist door de verwerping van het amendement betreffende „Indonesia” op art. 1 van de Grondwet. De heer Labberton stelt voor om het tweede lid te schrappen, ik breng nu het tweede lid in stemming.

Het 2de lid van art. 61, in stemming gebracht, wordt aangenomen met 15 stemmen vóór en 9 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Houtsma, Delprat, Soselisa, Laoh, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Bergmeijer, Waworoentoe, 'sJacob, Van der Jagt, Valkenburg en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Vreede, Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Djajadiningrat en Van Hinloopen Labberton.

De Voorzitter: De 2de alinea van het amendement Van Hinloopen Labberton op artikel 61, luidende:

„Hij doet jaarlijks aan de Staten-Generaal eene omstandige mededeeling toekomen omtrent den staat, waarin deze Staatsdeelen zich bevinden”.

is eigenlijk geen amendement; het is een paraphraseering. Het kan dus wel worden ingetrokken. Heeft de heer Labberton daartegen geen bezwaar? Zoo neen, dan is het ingetrokken.

De 2de alinea wordt ingetrokken en maakt dus geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Art. 61, in stemming gebracht, wordt in zijn geheel aangenomen met 17 stemmen vóór en 7 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Bergmeijer, Waworoentoe, 'sJacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Delprat, Dwidjosewojo, Soselisa, Laoh, Kamil, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Djajadiningrat, Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis, Cramer en Vreede.

De Voorzitter: Geeft deze uitslag wellicht den voorstellers van het amendement op art. 62 aanleiding, om dit in te trekken?

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VOORZ., GALESTIN, BERGMEEJER, MUURLING.)

De heer Van Hinloopen Labberton: Geenszins.

De Voorzitter: Nu art. 61 gehandhaafd is, heeft het geen zin de amendementen van den heer Labberton op art. 62 nog in stemming te brengen. Dat zou slechts tijdverlies zijn.

De heer Labberton stemt hiermede in.

De heer Galestin: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou stemming wenschen over het tweede en derde lid van het artikel.

De Voorzitter: Dat is iets anders, dat betreft het artikel. Wij zullen de amendementen-Labberton moeten laten vervallen en kunnen het artikel in stemming brengen, alsook het amendement van de heeren Bergmeijer e.s.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Ter wille van de duidelijkheid wil ik even mededeelen, dat wij in ons amendement laten vervallen de woorden „of aan een vertegenwoordiging nabijkomend”. Die woorden kunnen daarom vervallen, omdat de Volksraad officieel een vertegenwoordigend lichaam heet; hoe de zaak zal worden geregeld in Suriname en Curaçao gaat ons niet aan. Ik geloof, dat ik — aldus gewijzigd — het amendement kan aanbevelen.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Mag ik er even op wijzen, dat wat de heer Bergmeijer daar het laatst zeide, vermoedelijk ook in zijn amendement kan worden uitgedrukt, n.l. dat de Volksraad zich alleen heeft te bepalen tot Indië, zoodat het dus niet op zijn weg ligt iets voor te sellen omtrent Suriname en Curaçao? Het amendement zou dan kunnen aanvangen met de woorden:

„Ontwerpen van wet, Nederlandsch-Indië” betreffende, worden niet in stemming gebracht, enz.”.....

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! In de voorstellen, die vóór on liggen, wordt in art. 61 ook over Suriname en Curaçao gesproken. Wij moeten ons toch houden aan de terminologie van de wet. Ik meen dat de woorden „vertegenwoordigend lichaam” voor de genoemde gebiedsdeelen wel van toepassing zijn.

De Voorzitter: Formeel is toch juist hetgeen de regeeringsgemachtigde opmerkt. Wat de moederlandse Regeering in het ontwerp wil leggen is een andere kwestie. De competentie van de Regeering betreft ook Suriname en Curaçao; de onze gaat niet verder dan Nederlandsch-Indië. Daarenboven doet het aan Uwe bedoeling toch niets af, wanneer U het amendement beperkt tot deze gewesten, want U wilt toch niets voorschrijven voor Suriname of Curaçao.

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(BERGMEEJER, GALESTIN, LABBERTON.)

Het schijnt mij inderdaad verkeerd ook voor Suriname en Curaçao een regeling te willen treffen en ik raad U daarom aan, Uw amendement alleen op Indië betrekking te doen hebben.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Gevolg gevende aan de verstrekte raadgevingen, wil ik het amendement laten luiden:

„Ontwerpen van wet, Nederlandsch-Indië betreffende, enz.”

De Voorzitter: Aan de orde is nu de stemming over de eerste alinea van artikel 62 van het regeeringsvoorstel.

Deze alinea wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Aan de orde is thans art. 62, 2de alinea.

De heer Galestin: Ik wensch de 2de en 3de alinea van art. 62 te doen vervallen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat er een misverstand ontstaat. Daar er geen verschil zal bestaan tussehen landswetten en staatswetten, zullen de onderwerpen van de alinea's 2 en 3 „bij de wet” geregeld moeten blijven. Daarin ligt juist een waarborg, dat dit niet zonder meer bij Koninklijk Besluit kan geschieden.

De Voorzitter: Wanneer de alinea's 2 en 3 geschrapt worden, komt de zin van de andere alinea niet meer vast te staan, omdat aan die schrapping meer dan één beteekenis kan worden gehecht.

De heer Galestin: Mijnheer de Voorzitter! Dat is niet juist. In het artikel staat in de eerste alinea, dat de staatsinrichting van de koloniën door de wet wordt vastgesteld. Vervallen dan de 2de en 3de alinea, dan zal er komen: „Andere onderwerpen, de koloniën betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan”. Dat is volstrekt niet onlogisch. Behalve de staatsinrichting zullen dan ook nog andere onderwerpen bij de wet kunnen worden geregeld.

Mijn bedoeling is om niet in de grondwet vast te leggen, dat de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen en het muntstelsel bij de wet moeten worden geregeld. Ik wil de mogelijkheid openen dat in de toekomst dit alles in Indië geregeld kan worden. Wanneer in de grondwet uitdrukkelijk is vastgelegd, dat deze regelingen bij de wet moeten geschieden, dan wordt die mogelijkheid uitgesloten. Het vervallen van die twee

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VOORZ., GALESTIN, VREEDE, MUURLING.)

alinea's ligt trouwens geheel in de lijn van de regeeringsvoorstellen. Het is slechts een logische consequentie ervan.

Wanneer men de bedoelde Indische aangelegenheden hier in Indië wenscht te regelen moet daartoe ook de mogelijkheid bestaan. Nu bestaat die mogelijk niet. Wanneer de voorschriften van de 2de en 3de alinea vervallen, kan de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der kolonie en het muntstelsel in de toekomst hier worden geregeld op grond van de laatste alinea, die zegt, dat de verdere regeling van de inwendige aangelegenheden van de koloniën wordt overgelaten aan aldaar gevestigde organen.

De Voorzitter: Dan moet duidelijk aan den dag komen, dat de bedoeling van een verwerping van die beide alinea's is, alleen maar de mogelijkheid te openen om later, zoo dit wenschelijk mocht blijken, deze materie in Indië te doen regelen. Men kan toch immers door een verwerping van die alinea's ook de bedoeling hebben, uit te spreken, dat deze materie onmiddellijk hier geregeld moet worden. Wij moeten een onzuivere stemming vermijden.

De heer Galestin: Een absoluut zuivere stemming kan nooit bereikt worden; wij weten niet, wat er in de zielen en de gemoederen van de menschen omgaat. Ik heb nu duidelijk mijn stem gemotiveerd met de mededeeling, dat ik tegen de twee leden zal stemmen met de bedoeling om den weg vrij te houden voor een regeling van de in die twee alinea's bedoelde aangelegenheden in Indië.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil mij aansluiten bij het betoog van den heer Galestin. Ik meen, dat de beide alinea's zeer goed kunnen verdwijnen. Er wordt dan nog niets anders gedaan, dan den bestaanden toestand handhaven; slechts wordt de weg vrijgemaakt om in de toekomst een andere regeling te treffen n.l. regeling van die zaken in Indië. Naar mijn gevoelen moet die weg noodzakelijk vrijgemaakt worden.

De heer Galestin: Voor een positief voorschrift in de grondwet, dat deze zaken in Indië geregeld moeten worden, voel ik niets, omdat ik den bestaanden toestand voorloopig wensch te handhaven.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Mag ik er even de aandacht van den Volksraad op vestigen, dat toen deze beide alinea's in de grondwet werden opgenomen, inderdaad de regeling der betrokken materie daarmede werd onttrokken aan de Koninklijke macht? Wanneer nu deze beide alinea's worden geschrapt, terwijl de 5de ongewijzigd wordt aangenomen, vervalt de beperking van de Koninklijke macht, die in de grondwet lag, een argument, dat ook al door den heer 'sJacob is aangevoerd.

(GALESTIN, LABBERTON, MUURLING.)

De heer Galestin: Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het niet eens met den regeeringsgemachtigde; want het voorstel van de Regeering zegt zelf, dat in de toekomst de Koning niet zoo maar elk onderwerp mag regelen, doch alleen die aangelegenheden, die bij de Wet zijn genoemd. Geen wet zal ooit de regeling van de Indische comptabiliteit en van het muntstelsel aan den Koning delegeren. Ik kan mij toch niet voorstellen, dat er één parlement zal zijn, dat een toestand van 70 jaar geleden terug zou wenschen. Het gevaar, zooals de regeeringsgemachtigde dit voorstelt, is absoluut denkbeeldig.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou gaarne nog even willen zeggen, dat na de toelichting, die de heer Galestin thans heeft gegeven, ik mij geheel bij den heer Galestin aansluit.

De Voorzitter: Nu kan worden overgegaan tot stemming over het 2de lid.

Het tweede lid van art. 62 wordt in stemming gebracht en verworpen met 16 stemmen tegen en 7 stemmen voor.

Tegen stemmen de heeren: Vreede, Galestin, Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Waworoentoe, Djajadiningrat, Van Hinloopen Labberton, Van der Jagt, Houtsma, Delprat, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Oppermann en de Voorzitter.

Vóór stemmen de heeren: Koesoemo Joedo, De Queljoe, Bergmeijer, 'sJacob, Valkenburg, Soselisa en Laoh.

De Voorzitter: Vervolgens is aan de orde de stemming over de derde alinea.

Het derde lid van art. 62 wordt in stemming gebracht en verworpen met 16 stemmen tegen en 7 stemmen vóór.

Tegen stemmen de heeren: Soetan Toemenggoeng, Stokvis, Waworoentoe, Djajadiningrat, Van Hinloopen Labberton, Van der Jagt, Houtsma, Delprat, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Oppermann, Vreede, Galestin en de Voorzitter.

Vóór stemmen de heeren: Bergmeijer, 'sJacob, Valkenburg, Soselisa, Laoh, Koesoemo Joedo en De Queljoe.

De Voorzitter: Het vierde lid zal wel geen stemming behoeven.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! In verband met de zooeven gehouden stemmingen, zou ik gaarne duidelijk willen zien vastgesteld of het de bedoeling van den Volksraad is, dat onder den term „andere onderwerpen” in het 4e lid niet begrepen kunnen worden het muntstelsel en de wijze

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(VOORZITTER, BERGMEIJER, VREEDE.)

van beheer en verantwoording der geldmiddelen, dan wel of het de bedoeling is dat zij wel daaronder kunnen vallen.

De Voorzitter: Daarom wilde ik juist een verklaring uitlokken. Wij moeten derhalve aan deze stemmingen niet de beteekenis hechten, dat daarbij de bedoeling voorzit, dat deze onderwerpen door Indië zelf moeten worden vastgesteld. Op het oogenblik willen wij alleen den weg vrijmaken.

De heer Galestin: Juist!

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou gaarne in lid 4 van art. 62 het woord „zoodra” vervangen zien door „zoolang”, zoodat daar dus inplaats van: „Andere onderwerpen, de koloniën betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan, komt te staan: „Andere onderwerpen, de koloniën betreffende, worden door de wet geregeld, zoolang de behoefte daaraan blijkt te bestaan”.

De Voorzitter: Ik wil mij liever niet begeven op zuiver taalkundig gebied, maar volgens de regels der Nederlandsche taal houdt de zin „worden door de wet geregeld” verband met „zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan”, terwijl, wanneer men dit woord „zoodra” zou vervangen door „zoolang”, dit laatste corresponderen moet met „blijven door de wet geregeld”.

De heer Bergmeijer: Dan zou uit die wijziging voortvloeien, dat alle onderwerpen, thans bij Koninklijk Besluit geregeld, hier buiten zouden komen te vallen. Dit vierde lid bedoelt juist het mogelijk te maken verschillende onderwerpen bij de wet te regelen, die tot dusver op een andere wijze geregeld zijn, maar de heer Vreede maakt het nu zoo, dat deze alinea spreekt over onderwerpen, die reeds bij de wet zijn geregeld en zwijgt over alle andere onderwerpen.

De heer Vreede: Mijn bedoeling is anders, dan de heer Bergmeijer deze voorstelt. Mijn bedoeling is, dat geen andere onderwerpen, dan die welke thans reeds bij de Wet geregeld zijn, in het vervolg bij de Wet zullen geregeld worden. Maar ik moet erkennen dat deze woordverandering groote consequenties met zich mede brengt en dat het daarom niet verstandig zoude zijn daartoe à bout portant te besluiten.

Ik wil mijn voorstel daarom niet handhaven.

De Voorzitter: Thans kan dus tot stemming worden overgegaan.

Het vierde lid van art. 62 wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

(VOORZITTER, STOKVIS.)

De Voorzitter: Vervolgens is aan de orde de stemming over het vijfde lid van art. 62.

Artikel 62, 5e lid, wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Thans is de stemming over het amendement-Bergmeijer (stuk 10) aan de orde, na de aangebrachte wijziging luidende:

„Ontwerpen van wet Nederlandsch-Indië betreffende worden niet in stemming gebracht, alvorens het vertegenwoordigend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad”.

Het amendement-Bergmeijer wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Thans kan overgegaan worden tot de stemming over art. 62 in zijn geheel.

Artikel 62 wordt zonder hoofdelijke stemming in zijn geheel aangenomen.

De Voorzitter: Nu is de stemming over art. 62-bis aan de orde.

Artikel 62-bis wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Nu zou aan de orde moeten komen het amendement-Van Hinloopen Labberton 1 sub c (stuk 3) op artikel 75, al. 1, luidende:

„In artikel 75, al. 1 de woorden „en van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddelen” te doen vervallen”.

maar dit vervalt door de schrapping van alinea 2 van art. 1. Het maakt dus geen onderwerp van stemming meer uit.

Aan de orde is het amendement-Van Hinloopen Labberton (stuk 4) op artikel 81, waarmede samenhangen de amendementen op de artikelen 82 en 93, betreffende de stemhebbende gedeputeerden.

De heer Stokvis: Mijnheer de Voorzitter! Ik wilde naar aanleiding van dit amendement en dat van den heer Cramer, dat straks aan de orde zal komen, even mijn stem motiveeren.

In de eerste plaats lijkt het mij ontzaggelijk moeilijk toe om een goede keuze van gedeputeerden naar Nederland te doen, ingevolge de voorstellen, die thans zijn ingediend. Wat toch zal het geval zijn? Er komen dan in Holland gedeputeerden, bestaande uit verschillende fracties, laat ons zeggen een linker- en een rechterfractie. Die gedeputeerden komen in Holland om de menschen wijzer te maken; deze zullen echter geheel „bingoeng” worden. Daar komt de heer Cra-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(LABBERTON, BERGMELJER, MUURLING.)

mer met zijn advies en daar komt de heer Bergmeijer; wat zal nu b.v. de heer Schaper moeten beginnen? Ik geloof, dat die uitzending van gedeputeerden een zeer kostbare en vrij nuttelooze aardigheid zal blijken; zij zal veel moeilijkheden opleveren en de heeren in Holland zullen er niet wijzer door worden.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Ik wilde even den heer Stokvis verwijzen naar hetgeen in de stukken staat. Er moet onderscheid worden gemaakt tusschen het geval, dat wetgevende arbeid moet plaats hebben, het geval van de behandeling van de Beginselenwet bv. en het geval van een conflict, dat zou kunnen ontstaan tusschen de meerderheid der vertegenwoordiging en de Indische Regeering, in welk laatste geval de afgevaardigden zeker de meening van de meerderheid zullen te verdedigen hebben. Die gedeputeerden zullen allereerst noodig zijn, wanneer straks de Beginselenwet behandeld wordt. Verschillende leden bleken te meenen, dat de Beginselenwet in Indië zal worden vastgesteld; dat is een dwaling, zij zal in Holland worden vastgesteld; daarom is het noodig, dat stemhebbende gedeputeerden naar Holland gezonden worden.

De heer Bergmeijer: Mijnheer de Voorzitter! Mag ik even mijn stem motiveeren? Ik zal stemmen vóór het amendement-Cramer, omdat ik met de hoofdgedachte, die daarin is uitgedrukt, kan medegaan. Het is een goed idee, dat er gelegenheid zal worden gegeven om in de Staten-Generaal zelf stemmen uit Indië te laten hooren. De grondgedachte van het amendement heeft mijn sympathie.

De Voorzitter: Thans kan tot stemming worden overgegaan.

Het amendement-Van Hinloopen Labberton (stuk 4) wordt verworpen met 20 stemmen tegen en 3 stemmen vóór.

Tegen stemden de heeren: Soselisa, Laoh, Kamil, Oppermann, Vreede, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Stokvis, Bergmeijer, Waworoentoe, Djajadiningrat, 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Cramer, Dwidjosewojo en de Voorzitter.

Vóór stemden de heeren: Soetan Toemenggoeng, Van Hinloopen Labberton en Abdoel Moeis.

De Voorzitter: Aan de orde is de stemming over het amendement-Cramer op art. 94 (stuk 6) betreffende adviseerende gedeputeerden. De heer Cramer heeft mij medegedeeld, dat hij er geen bezwaar tegen heeft om de woorden „of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam” te laten vervallen en den aanhef als volgt te lezen:

„Het vertegenwoordigend lichaam in Nederlandsch-Indië is bevoegd het voorstaan van de belangen van Nederlandsch-Indië bij de Staten-Generaal”.
Het gewijzigde amendement, in stemming gebracht,

(MUURLING, LABBERTON.)

wordt aangenomen met 16 stemmen vóór en 7 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Vreede, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Soetan Toemenggoeng, Bergmeijer, Waworoentoe, Van Hinloopen Labberton, Valkenburg, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Soselisa, Laoh, Kamil, Oppermann en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Galestin Khouw Kim An, Stokvis, Djajadiningrat, 's Jacob, Van der Jagt en Houtsma.

De Voorzitter: Het amendement van den heer Van Hinloopen Labberton, I b (stuk 3), op artikel 122 luidende:

In artikel 122 de woorden „Koloniën en bezittingen” te vervangen door „zelfstandige staatsdeelen” vervalt in verband met de schrapping van de 2de alinea van art. 1.

Aan de orde is nu het amendement van den heer Van Hinloopen Labberton, I d (stuk 3), op artikel 183, strekkende om

In artikel 183 te doen vervallen de woorden „de Koloniën en bezittingen in”.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de amendementen op de artikelen 183 en 184 zou ik willen herhalen, dat dit hoofdstuk betrekking heeft op Holland en niet op Indië. De heer Van Hinloopen Labberton volgde een geheel tegenovergestelde redeneering en heeft zich geheel verplaatst in de ideëen van de Herzieningscommissie, die van een ander stelsel der grondwet uitgaat. Buitendien is het gevolg van het amendement op artikel 183, dat wordt ingegrepen in een interne Hollandsche regeling. Op het oogenblik is in de grondwet vastgelegd, dat de Hollandsche zeemiliciens bij dienst in de koloniën extra voordeelen genieten. Door het amendement van den heer Labberton zou worden bepaald, dat Hollandsche zeemiliciens ook voordeelen genieten, wanneer zij op een reis b.v. Algiers aandoen. Dit gaat uitsluitend het Moederland aan en Indië niet.

Nu heeft de heer Van Hinloopen Labberton een ander argument aangevoerd, waarvan ik het bestaan wel had vermoed, maar ik had verwacht, dat hij dit zou hebben gegeven als toelichting op zijn amendement bij zijn rede in eersten termijn, namelijk dat het mogelijk is dat ook in Indië een zee-militie wordt ingesteld. Wanneer dat geschiedt, zullen vermoedelijk gelijke waarborgen worden gegeven, evenals aan de Indische landmiliciens reeds werden gegeven. Die waarborgen zullen hetzij in de wet op de Indische staatsinrichting, hetzij elders worden vastgelegd, maar dit hoofdstuk van de grondwet is daarvoor in elk geval niet de plaats.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Zoals ik reeds gisteren heb gezegd, toont de heer Muurling de voorstellen van de Herzienings-com-

Voorstel tot herziening der Grondwet.

(MUURLING, VOORZITTER, LABBERTON.)

missie niet te kennen. In artikel 193a (Verslag pag. 281) wordt uitdrukkelijk opgesomd welke hoofdstukken van de Grondwet niet op Indië betrekking hebben en dat zijn dan de hoofdstukken vier, vijf, zes, zeven, negen en tien, dus juist niet hoofdstuk acht. De Herzieningscommissie meent, dat hoofdstuk 8 betrekking op Indië moet blijven hebben en heeft daarin alleen uitgezonderd de artikelen 182, 183, 184 en 185, maar niet 180 en 181. In plaats dat ik mij dus vergis in hetgeen de Herzieningscommissie wil, moet ik constateeren, dat de heer Muurling zich vergist.

Wat het tweede argument betreft, ik heb gisteren uitgelegd, dat zoodra hier een zeemilitie wordt ingevoerd het artikel daarvoor ook waarde heeft. Men kan nu wel een uitzondering maken conform artikel 183 bij het Koninklijk Besluit, dat hier de zeemilitie zal regelen, zooals op artikel 184 een uitzondering gemaakt is bij het Dienstplicht-besluit, maar ik heb mij steeds tegen die regeling bij Koninklijk Besluit van deze materie verzet, terwijl noch een Koninklijk Besluit, noch een Ordonnantie behoorlijke waarborg geeft. Ik zou het standpunt willen handhaven, dat in de grondwet moet worden uitgemaakt, hoe het is voor de Indische zeemilitie, evenzeer als voor de gewone of landmilitie.

Artikel 183 G.W. moet betrekking kunnen hebben op Indië, omdat er ook hier een zeemilitie in de maak is.

Ik zou mijn amendement dus willen handhaven en hoop dat deze Volksraad scherpzinnig genoeg zal zijn om het te steunen, en aan de Indonesiers dezelfde waarborgen te verzekeren, die ook de Nederlanders hebben.

De Voorzitter: U zult Uw doel niet bereiken met handhaving van Uw amendement. Verschillende leden zullen tegenstemmen van wege de staatsrechtelijke bezwaren. U kunt hetzelfde bereiken door een motie, waarin staat, dat zolang de artikelen 183 en 184 in de grondwet staan, het gewenscht is dat dezelfde grondwettelijke bescherming wordt uitgestrekt tot de zee- en landmilitie van Nederlandsch-Indië.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Het indienen van een motie lijkt mij volkomen overbodig. Ik vertrouw dat wat U bedoelt, Mijnheer de Voorzitter, ook gebeuren zal, maar dat moet in de grondwet staan. Een motie zou een zuiver platonisch karakter dragen. Dat men te zijner tijd bij de vaststelling van een Koninklijk Besluit niet gelijksoortige bepalingen daarin opneemt acht ik uitgesloten. Dat zou al te schandelijk zijn. Een motie daartoe strekkend is overbodig. Wij wenschen echter een grondwettelijke waarborg.

De Voorzitter: Thans kan het amendement in stemming gebracht worden.

Het amendement-Van Hinloopen Labberton op artikel 183 wordt verworpen met 16 stemmen tegen en 7 stemmen vóór.

(LABBERTON, VREEDE.)

Tegen stemmen de heeren: Bergmeijer, Waworoentoe, Djajadiningrat, 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Soselisa, Laoh, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Stokvis en de Voorzitter.

Vóór stemmen de heeren: Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Vreede en Soetan Toemenggoeng.

De Voorzitter: Wenscht de heer Labberton zijn amendement op artikel 184 thans luidende:

„De in een deel des Koninkrijks opgeroepen dienstplichtigen te land mogen niet dan met hunne toestemming naar een in een ander werelddeel gelegen deel des Koninkrijks worden gezonden”.
nog in stemming te hebben gebracht? Het zal natuurlijk hetzelfde lot ondergaan.

De heer Van Hinloopen Labberton: Zeer gaarne zie ik het in stemming gebracht, Mijnheer de Voorzitter.

Het amendement van den heer Van Hinloopen Labberton (stuk 5) op artikel 184, zooals nader gewijzigd, wordt verworpen met 16 stemmen tegen en 7 stemmen vóór.

Tegen stemmen de heeren: Stokvis, Bergmeijer, Waworoentoe, Djajadiningrat, 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Soselisa, Laoh, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An en de Voorzitter.

Vóór stemmen de heeren: Soetan Toemenggoeng, Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil en Vreede.

De Voorzitter: Thans is aan de orde de stemming over het geamendeerde voorstel in zijn geheel.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ter toelichting zou ik van mijn stem even willen constateeren, dat wij het voorgestelde als onvoldoende beschouwen en op dien grond tegenstemmen, terwijl wij ons voorhouden om te trachten nadere herziening volgens een beter ontwerp te verkrijgen.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou mijn stem nog even willen motiveeren. Ik wil dan verklaren, dat ik tegen het ontwerp zal stemmen, niet alleen om de overwegingen, door den heer Labberton genoemd, maar ook tengevolge van de ondervinding, die wij hebben opgedaan met het voorstel inzake bestuurshervorming, dat wij in de jongste najaarszitting hebben behandeld. Ik heb toen vóór dat voorstel gestemd, maar niet dan nadat het zeer sterk was geamendeerd. De Minister van Koloniën heeft evenwel in de Memorie van Toelichting,

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Voorstel tot herziening der Grondwet. — Motie-Vreede betreffende het bezoldigingsvraagstuk.

(VREEDE, OPPERMANN, VOORZ., BERGMEIJER.)

waarbij het voorstel aan de Tweede Kamer werd aangeboden gebruik gemaakt van eene geheel onjuiste voorstelling van zaken, waarbij hij het deed voorkomen alsof de Volksraad het met zijn oorspronkelijke voorstel in zake bestuurshervorming geheel eens zoude geweest zijn.

Dat doet mij vreezen, dat de Minister ditmaal, wanneer dit grondwetsvoorstel zonder hoofdelijke stemming wordt aangenomen, eveneens van een onjuiste voorstelling gebruik zal maken. Om dat zooveel mogelijk te voorkomen zal ik mijn stem uitbrengen tegen deze grondwetsherziening, daarmede te kennen gevende, dat ik, zooals de heer Van Hinloopen Labberton heeft gezegd, het voorstel als onvoldoende beschouw.

De heer Oppermann: Ik geloof dat de heer Vreede uit het oog verliest, dat deze grondwetsherziening niet door den Minister van Koloniën, maar door den Minister van Binnenlandsche Zaken zal worden verdedigd.

Het voorstel, zooals het is geamendeerd, wordt in stemming gebracht en aangenomen met 18 stemmen vóór en 5 stemmen tegen.

Vóór stemden de heeren: Laoh, Kamil, Oppermann, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An, Stokvis, Bergmeijer, Waworoentoe, Djadjadiningrat, 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Dwidjosewojo, Soselisa en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Vreede, Soetan Toemenggoeng, Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis en Cramer.

De Voorzitter: Hiermede is dus het voorstel tot Grondwetsherziening aangenomen. Het eenige wat overblijft als werkzaamheid voor den Volksraad is het afdeelingsonderzoek van de motie van den heer Vreede (Onderwerp 3 stuk 5) betreffende het bezoldigingsvraagstuk. Aangezien het aantal leden op Maandag niet verzekerd is, zal het onderzoek vandaag plaats hebben, daar heden de eenige dag is, waarop wij zeker kunnen zijn van het vereischte aantal leden om eventueel de zitting te kunnen sluiten.

De heer Bergmeijer: Ik geloof, dat de heer Vreede zelf naar Europa vertrekt. Het is zeker, dat er Maandag geen 20 leden aanwezig zullen zijn.

De heer Vreede: Is dat wel zeker?

De heer Bergmeijer: De voorsteller gaat in elk geval zelf naar Europa. Ik ben er tegen om de motie nu vandaag te gaan behandelen, hetgeen niets anders is dan tijdvermorsen, waar wij de zaak toch niet af kunnen maken.

Ik stel dus voor om dit onderwerp niet te behandelen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Wij hebben nog bijna een heele maand den tijd, n.l. tot den 17en.

(VOORZ., BERGMEIJER, LABBERTON, VREEDE.)

De Voorzitter: U bedoelt een dag of veertien!

De heer Bergmeijer: Ik moet beslist bezwaar maken om deze zitting nu nog voort te zetten, waar wij niet meer zeker kunnen zijn van het vereischte aantal leden.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik moet bezwaar maken tegen het sluiten van deze zitting, zoolang wij de zekerheid niet hebben, dat het vereischte aantal leden niet zal komen; er zijn nog onderwerpen, die moeten worden behandeld; ik zou willen probeeren om die nog af te maken.

De Voorzitter: Er is nog maar één onderwerp, n.l. de motie Vreede.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dat is een zeer belangrijk onderwerp. De Regeering heeft toegezegd om met voorstellen te komen; het is nu de plicht van den Volksraad om daaromtrent zijn oordeel kenbaar te maken; de Volksraad heeft het zelf met meerderheid van stemmen gevraagd en heeft ook tot de behandeling met meerderheid van stemmen besloten.

Nu door allerlei omstandigheden — ik mag de leiding van de vergadering daarin niet geheel vrij pleiten — de aangelegenheid telkens is uitgesteld, hebben wij op het oogenblik toch nog 18 dagen vóór de Begrootingsbehandeling en ik meen, dat zoolang niet met zekerheid is te zeggen, dat in die 18 dagen het vereischte aantal leden niet bij elkaar is te krijgen, de Voorzitter niet het recht heeft de zitting te sluiten en daarmede aan het afdoen van deze aangelegenheid den pas af te snijden.

De Voorzitter: De heer Bergmeijer stelt dus voor om het voorstel niet te behandelen.

De heer Vreede: Ik wil alleen even opmerken, dat men gisteren reeds zeker was van 18 leden, terwijl heden ter vergadering zijn gekomen de heeren Houtsma en Delprat, die er niet bij gerekend waren; de heer Abdoel Moeis is aanwezig, terwijl evenmin op hem gerekend was.

De Voorzitter: Daarom stel ik ook voor om de zaak vandaag te behandelen; vandaag ben ik verzekerd van het quorum. En nu is er een voorstel van den heer Bergmeijer om de motie niet te behandelen op grond, dat hij betwijfelt, dat er na het Afdeelingsverslag voldoende leden zullen zijn.

De heer Cramer: Kunnen de heeren, die hier aanwezig zijn zich niet verbinden om de volgende week bijeen te komen?

De heer Stokvis: Neen!

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Motie-Vreede betreffende het bezoldigingsvraagstuk. — Schriftelijke vragen.

(VOORZITTER, VREEDE e. a.)

De Voorzitter: Ik heb daaromtrent een lijst laten rondgaan en ben niet verder gekomen dan tot een aantal van 18 à 19.

De heer Vreede: Thans 20.

De heer Bergmeijer: Maar de heer Stokvis kan niet komen.

De heer Vreede: Die stond ook niet op de lijst.

De heer Van der Jagt: Ik zou willen vragen of de heer Labberton wel rekening wil houden met de leden, die vandaag de missigitt zouden wenschen te bezoeken. Die heeren zullen natuurlijk aan hunne godsdienstige verplichtingen wenschen te voldoen. Tot 12 uur zouden zij nog kunnen vergaderen; dan hebben zij daarvoor nog den tijd; men zou met de behandeling van de motie dus niet eerder dan de volgende week kunnen aanvangen. Wij zijn op het oogenblik bezig met oude koeien uit de sloot te halen, want wij hebben allen reeds de zekerheid, dat het niet zal gaan.

De heer Bergmeijer: Wanneer de heer Cramer van plan is om weg te loopen, dan maakt hij de stemming onmogelijk, maar dan wordt de zaak toch niet behandeld, want er is besloten om vandaag te beslissen over de prealabele kwestie. Maar als dit onderwerp vandaag in behandeling genomen wordt, wanneer moet dan de zitting worden gesloten? Want ik voor mij zie geen kans, dat men daarvoor een voldoende aantal leden bijeen zal krijgen.

Ik stel daarom voor om de motie nu niet in behandeling te nemen, omdat wij niet instaat zullen blijken die behandeling te beëindigen.

De heer Cramer: Sabotage!

De heer Vreede: Het is mogelijk, wanneer vandaag de afdeelingvergadering plaats heeft, dat de zaak Maandag, Dinsdag en Woensdag in openbare vergadering kan worden genomen.

Het is onder de bestaande verhoudingen mogelijk om dit onderwerp te behandelen.

De Voorzitter: Dat zegt U, maar ik kan U verzekeren, dat ik te dien aanzien aanwijzingen heb van de leden. Ik heb ook met andere belangen rekening te houden dan de heeren, die zoo'n haast hebben.

De heer Vreede: De heeren Abdoel Moeis en Valkenburg hebben toegezegd te komen; dan zijn er al 20 leden, nog ongerekend de heeren Delprat en Houtsma.

De heer Van der Jagt: Ik moet even protesteeren tegen het woord sabotage, dat de heer Cramer zoeven heeft gebezigd.

(VREEDE, VOORZITTER.)

De heer Cramer: Wat is het dan anders?

De heer Van der Jagt: Het is een persoonlijke opvatting!

De Voorzitter: De heer Bergmeijer heeft voorgesteld om het onderwerp niet te behandelen en dat voorstel breng ik in stemming.

Het voorstel-Bergmeijer, in stemming gebracht, wordt verworpen met 14 stemmen tegen en 9 stemmen vóór.

Tegen stemden de heeren: Soetan Toemenggoeng, Djajadiningrat, Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis, Cramer, Dwidjosewojo, Kamil, Oppermann, Vreede, Galestin, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Khouw Kim An en de Voorzitter.

Vóór stemden de heeren: Stokvis, Bergmeijer, Waworoentoe, 's Jacob, Van der Jagt, Valkenburg, Houtsma, Soselisa en Laoh.

De Voorzitter: Het afdeelingsonderzoek zal vandaag nog worden gehouden. Er zal te 12 uur mede worden begonnen en het zal vandaag afloopen. Vanavond wordt door mij de zitting gesloten.

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik stel voor, de motie aanstaanden Maandag, Dinsdag en Woensdag in openbare behandeling te nemen. Het vereischte ledental is verzekerd, er is geen enkele belemmering om tot behandeling over te gaan.

De Voorzitter: Dus hedenavond te 7 uur wordt de openbare zitting heropend.

De heer Van Hinloopen Labberton: Mijnheer de Voorzitter! Er is nog een voorstel gedaan om pas de volgende week de zitting te sluiten. Wilt U dat in stemming brengen?

De Voorzitter: Neen, dat kan ik niet doen, wanneer ik geen zekerheid heb, dat ik het vereischte aantal leden zal krijgen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Absolute zekerheid kunt U niet hebben!

De vergadering wordt geschorst.

AVONDVERGADERING.

De Voorzitter: Ik heropen de vergadering en deel in de eerste plaats mede, dat zijn ingekomen twee schriftelijke vragen. Ofschoon het heden niet de dag is, bestemd voor het indienen van vragen, is er toch in de gegeven omstandigheden, dunkt mij, geen bezwaar deze aan te nemen.

6de VERGADERING — VRIJDAG 29 APRIL 1921.

Stellen van vragen. — Motie-Vreede betreffende het bezoldigingsvraagstuk. —
Toespraak van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

(VOORZITTER, VREEDE e. a.)

De eerste vraag is van den heer Bergmeijer en luidt als volgt:

„In het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië van 27 April jl. komt een bericht voor, meldende, dat de resteerende 150.000 pikol distributie rijst ondershands zijn verkocht aan een makelaarsfirma voor f 8.50 per pikol.

Is de Regeering bereid mede te deelen:

- a. waarom die rijst niet is gebruikt bijv. voor de mijnwerkers op Banka?
- b. waarom die rijst niet tegen den genoemden prijs is gedistribueerd?
- c. waarom die rijst niet in het openbaar is verkocht?”

De tweede vraag, van den heer Van Hinloopen Labberton, luidt:

„Is de Regeering bereid overeenkomstig de aanbeveling van de Herzieningscommissie eene commissie in te stellen tot het verzamelen van gegevens met betrekking tot de kiesrechtuitbreiding van Volksraad en lokale raden, met vrijlating geformuleerde voorstellen terzake in te dienen.”

Deze vragen zullen worden medegedeeld aan de Regeering.

Verlangt een van de heeren het woord?

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Hedenmorgen heb ik voorgesteld om de motie, die ik heb ingediend, Maandag a.s. in openbare behandeling te nemen. Dat voorstel is door u niet in behandeling gebracht. Ik zou u willen verzoeken, dat nu alsnog te doen.

De Voorzitter: Ik vrees, dat dit niet veel geven zal, want ik geloof niet, dat er voldoende leden aanwezig zijn om een beslissing te nemen.

De heer Van Hinloopen Labberton: Dan zou het voorstel van den heer Vreede zonder hoofdelijke stemming kunnen worden aangenomen.

De Voorzitter: Ik heb hedenmorgen reeds de redenen ontwikkeld, waarom het niet goed mogelijk is een voorstel als de motie van den heer Vreede nu nog te behandelen en ik weet, dat mijn meening in deze door meerdere leden wordt gedeeld.

De heer Vreede: Het zou beter geweest zijn, wanneer vanmorgen mijn voorstel tot behandeling tot een einde was gebracht. Er was geen enkele reden voor om dit niet te doen. De vergadering is echter overhaast gesloten.

De Voorzitter: Neen, dat is niet zoo.

(VREEDE, LABBERTON e. a.)

De heer Vreede: Ik heb niets van de eigenlijke sluiting der vergadering door u bemerkt.

De heer Van Hinloopen Labberton: Ik ook niet.

De Voorzitter: Dat kan aan u liggen. Ik begrijp trouwens niet, waarom u op openbare behandeling van uw motie aandringt na het onderzoek in de afdelingen van hedenmorgen.

Is er thans nog een van de heeren, die het woord verlangt?

De heer Vreede: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou alleen willen protesteeren tegen dezen gang van zaken, tegen de wijze van behandeling van mijn motie.

Ik kan er verder ook niets aan doen, dat die behandeling geen voortgang heeft. Ik betreur dit; ik geloof niet dat de beslissing in deze juist is. Door overmacht gedwongen zal ik er mij echter bij moeten neerleggen.

De Voorzitter: Ik heb u tevoren gewaarschuwd dat het best mogelijk was, dat er geen voldoende aantal leden voor de behandeling zou zijn en ik de motie dus niet in openbare behandeling zou kunnen brengen. Ik heb u dit reeds eenige weken geleden gezegd, toen u de motie indiende. Ik heb nog getracht het aantal aanwezige leden tot 20 op te voeren.

De heer Vreede: Dat aantal is positief verzekerd. Buiten de 18 leden, die op het lijstje staan en zich zoo hebben verbonden aanwezig te zijn, zijn nog de heeren Valkenburg en Abdoel Moeis bereid om Maandag te komen.

De Voorzitter: Het woord is thans aan den heer Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken.

De heer Muurling, Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Alvorens deze eerste Volksraad definitief gesloten wordt, zou ik gaarne namens de Regeering enkele woorden tot afscheid spreken.

In het Indische regeerbestel, dat meerdere tientallen van jaren heeft gewerkt, is de Volksraad ingevoegd als een nieuw orgaan, dat voortspuit uit een geheel andere bron dan de andere regeeringsorganen en dat op geheel andere wijze werkt dan die organen, want de plannen en beweegredenen voor regeeringshandelingen komen hierdoor in het helle licht der publieke opinie.

De Volksraad, ingesteld in 1918, heeft als elk nieuw orgaan zich een plaats moeten verwerven in het bestaande samenstel. Die plaats wordt niet alleen bepaald door hetgeen in de Wet wordt voorgeschreven, maar wordt vooral bepaald door de wijze, waarop en de omstandig-

Toespraak van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken. — Sluitingsrede van den Voorzitter.

(MUURLING.)

heden, waaronder van de door de wet toegekende bevoegdheid wordt gebruik gemaakt.

Het is zeker niet te veel eer aan dezen eersten Volksraad bewezen, wanneer ik zeg, dat het college op een zoodanige wijze van zijn bevoegdheid heeft gebruik gemaakt, dat het aan den Volksraad een blijvende plaats heeft verzekerd in het regeerbestel, dat het is geworden een orgaan, dat niet meer te missen is.

Onder de bekwame leiding van zijn beide Voorzitters heeft de Volksraad zich een geziene positie weten te verwerven.

De mate van gewicht, die aan de uitspraken van den Volksraad wordt toegekend, wordt in dezen Raad weleens afgemeten naar het aantal amendementen, dat tenslotte door de Regeering wordt overgenomen of niet overgenomen, maar, Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat zij, die zoo redeneeren, over het hoofd zien, dat er een zeer belangrijke, maar niet direct onder cijfers te brengen invloed kan uitgaan van een dergelijk college, een invloed, dien ik zou willen aanduiden als van preventieven aard.

Meer en meer, naar mate een dergelijk college werkt en zich invloed weet te verzekeren, wordt bij het beraamen van maatregelen bij voorbaat rekening gehouden met de in dat college heerschende stemming. Die invloed blijkt niet dadelijk naar buiten, maar kan daarom toch zeer groot zijn.

Die invloed is geheel afhankelijk van de kracht, die van een dergelijk college uitgaat, van het peil waarop de beraadslagingen staan en van de waarde der adviezen, die worden uitgebracht.

Deze eerste Volksraad staat thans op afsterven; het is te hopen, dat zijne opvolgers de positie, die deze Volksraad heeft verworven, niet alleen zullen weten te behouden, maar ook zullen zien uitbreiden in gelijke mate als de ontwikkeling der bevolking toeneemt, tot het Indisch vertegenwoordigend lichaam is geworden tot eene volksvertegenwoordiging en eene stelling als die van de volksvertegenwoordiging in het moederland kan nemen.

Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund, hieraan een paar persoonlijke woorden toe te voegen. Als regeeringsgemachtigde zou ik den Volksraad willen bedanken voor de aangename verstandhouding, die steeds heeft bestaan en wanneer ik de andere regeeringsgemachtigden raad kunnen raadplegen, twijfel ik er niet aan, of zij zouden zich bij mij aansluiten om te danken voor de aandacht, waarmede steeds de toelichtingen en adviezen uit de regeeringsbanken door den Volksraad werden angehord en voor de aangename wijze, waarop de geachtenwisseling plaats vond. Verschillende leden zullen mij in den nieuwen Volksraad niet meer zien, Mijnheer de Voorzitter, sommigen op hun wensch, anderen tegen in zin. Ik zou er nu in dit scheidingsuur op willen wijzen, dat een college als de Volksraad wordt gedragen

Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921.

(MUURLING, VOORZITTER.)

door de publieke belangstelling, dat in het eerste jaar van zijn bestaan de Volksraad aan die belangstelling groote kracht heeft ontleend en dat het een betreurenswaardig verschijnsel is, dat die publieke belangstelling de laatste jaren is gaan tanen. Die leden, die met hart en ziel den Volksraad zijn toegewijd en niet in den volgenden Volksraad zitting zullen nemen, kunnen niettemin goed werk ten bate van den Volksraad verrichten, indien zij hun vrijen tijd besteden om de publieke belangstelling in dit college weder te doen rijzen.

De Voorzitter: Mijne heeren! De mededeeling, dat van Regeeringszijde woorden gesproken zouden worden tot den scheidenden Volksraad, heeft mij pas bereikt vijf minuten, voordat de heer Muurling het woord genomen heeft. Het is dus te begrijpen, dat ik daarop niet kan antwoorden, in den keurigen vorm, waarmede de heer Muurling zijn rede heeft ingekleed.

Deze Volksraad is met zeer treffende woorden geopend door den Gouverneur-Generaal Van Limburg Stirum en bij het scheiden van den Volksraad heeft de Regeering de gelegenheid te baat genomen om een hartelijk woord te wijden aan de leden en aan het werk, dat zij hebben verricht, hetgeen onzerzijds des te meer wordt op prijs gesteld, sinds de verhouding in den loop van den tijd en de daad zeer goed is geworden. Dat wil niet zeggen, dat Regeering en Volksraad als trouwe vrienden naast elkaar door dik en dun zijn gegaan. Wij zijn wel door dik en dun gegaan, maar niet zelden op elkaar in. De verhouding is niet altijd zoo heel aangenaam geweest, maar dat kwam, doordat wij vreemd tegenover elkander stonden. De Regeering was gewend om te regeeren met het apparaat, dat het R. R. haar toekende en stond een beetje vreemd tegenover het nieuwe lichaam, grotendeels bestaande uit particulieren, die zich maar liever niet met de publieke zaak moesten bemoeien of uit ambtenaren, die niet behoorden tot de Regeeringskringen en dan ook maar liever niet over Regeeringszaken moesten meespreken. Die opvatting, die in Regeeringskringen — niet in de allerhoogste kringen — heerschte, heeft invloed gehad op de houding, waarop in de eerste zitting tegenover den Volksraad mondeling en bij geschrift is opgetreden. Ik wil niet spreken over vertrouwen of wantrouwen, maar de wederzijdse verhouding werd beheerscht door affecten, niet altijd gunstig voor een vreedzame en smijdige samenwerking. Gelukkig is hieraan spoedig een einde gemaakt en ook, mijnheer Muurling, is het Uw invloed geweest — ik wil het hier zeggen, omdat het mij meer bekend is dan de leden — die veel ten goede heeft geleid. U zijt in deze vergadering niet met overmaat van vertrouwen ontvangen, dit zal voor Uw scherpzinnigheid niet verborgen zijn gebleven. Integendeel, U zou al zeer dikhuidig moeten zijn geweest, wanneer U dat niet had gemerkt. Maar het is U gelukt in den loop van den tijd dat vertrouwen

Sluitingsrede van den Voorzitter. — Sluiting der buitengewone zitting.

(VOORZITTER.)

te verwerven, niet een blind vertrouwen in de juistheid der opvattingen die U hier hebt verkondigd — dat zou al te gemakkelijk zijn geweest voor de Regeering — maar het vertrouwen in de oprechtheid Uwer woorden. De aangename samenwerking, die er tusschen Regeering en Volksraad is geweest, nadat de eerste wolkjes waren voorbijgegaan, hebben wij voor een groot deel aan U te danken. Ik twijfel niet of ook in de toekomst zullen de paden van den Regeeringsgemachtigde en van den Volksraad samen kunnen gaan, ook al zou het kunnen gebeuren, dat de Volksraad een vlugger tempo wenschte dan het den Regeeringsgemachtigde vergund was om in te slaan.

Ik wensch natuurlijk ook enkele woorden te spreken tot de leden van dezen Raad zelf. Wij hebben bij monde van den Regeeringsgemachtigde uitdrukkelijk de erkenning gehoord, dat de Volksraad zich recht van bestaan heeft verworven. Dit is echter geschied niet alleen door zijne instelling bij de wet, maar ook door de bekwaamheid en de kracht, waarmede hij de wettelijke bevoegdheid heeft kunnen opvoeren tot ver boven de oorspronkelijke bedoeling van den wetgever. Op zichzelf is dit geen bezwaar. De beteekenis van een staatskundig orgaan wordt niet uitsluitend bepaald door de wettelijke regeling, maar zij hangt in de eerste plaats af van de kracht, die van het orgaan uitgaat. De wettelijke regeling kan wel een hinderlijke band worden, maar verstandige politiek brengt dan mede, dat die hinderlijke band wordt uitgelegd.

Van verschillende kanten heeft de Volksraad van deskundige zijde loftuitingen ontvangen. Dit is den leden bekend, maar vermoedelijk is hun niet bekend, hetgeen ik las in het eerste werk, dat van de hand van een buitenlandsch schrijver is verschenen over den Volksraad. Dit jaar heeft een Belgisch koloniaal schrijver, de heer Octave I. A. Collet, een werk in het licht gegeven, getiteld „L'évolution de l'esprit indigène aux Indes Orientales Néerlandaises” en van middag dit werk doorbladerende vond ik toevallig een passage, die ik voor later gebruik opteckende en waarin staat:

„De buitengewone toewijding van de leden, die bijna allen hunne dagelijkse bezigheden in den steek lieten om gedurende de eerste zittingen — (men ziet hieruit hoe scherp deze schrijver heeft gekeken!) — onafgebroken aanwezig te kunnen zijn, moet in de eerste plaats vermeld worden als een voorbeeld, waaraan meer dan een parlement zich zou kunnen spiegelen”.

Het is waar, dat dit geconstateerd kan worden voor bijna alle leden gedurende de eerste zittingen, maar het is ook

waar, dat het nog opgaat voor een vaste kern, die — ik kan dat gerust zeggen, omdat ik zelf niet meer tot de gewone leden behoor — steeds zeer hard heeft gewerkt, vaak meer dan persoonlijke belangen dit toelieten. Daarom is het te betreuren, dat het voor die leden niet altijd mogelijk is geweest om al hun kracht te geven aan het Volksraadwerk. Niettegenstaande dat van den beginne af omvangrijk werk zich voortdurend heeft uitgebreid, is hun niet altijd de beschikbare tijd gegeven om aan de hooge eischen te voldoen, die terecht gesteld mogen worden aan degenen, die een volk van 50 000 000 zielen vertegenwoordigen en de zware en moeilijke taak moet thans nog door velen verricht worden met opoffering van financiële en andere voordeelen.

Ik weet, dat ik spreek namens alle leden van den Volksraad, wanneer ik het blijf betreuren, dat nog niet is voorzien in een vaste bezoldiging van de Volksraadleden. Die bezoldiging is op een zoo laag bedrag voorgesteld, dat merkwielijk niet kan beweren, dat er geldzoekerij bij zit. Ik hoop, dat het den Regeeringsgemachtigde gelukken zal op dat punt de Regeering tot betere gedachten te brengen (Teekenen van instemming).

Niettegenstaande dat is goed en uitstekend werk verricht Dit brengt voor den volgenden Volksraad groote verplichtingen mede. Ik zal, hoop ik, binnenkort in de gelegenheid zijn om daarop te wijzen. De Regeeringsgemachtigde heeft er op gewezen, dat van degenen, die over veertig dagen niet meer in deze zaal zullen verschijnen, daarmed het levenswerk niet afgelopen is. Voor zoover ik de heren ken, twijfel ik er niet aan of zij zullen dit erkennen. Het is een gelukkige gedachte van den Regeeringsgemachtigde geweest om te wijzen op het vele werk, dat buiten den Volksraad ligt. Ik hoop en vertrouw, dat, waar el college ten slotte den steun moet hebben van de publieke opinie en deze ten opzichte van den Volksraad grootendeel onbewerkt ligt, daar het aangewezen arbeidsveld zal liggen voor degenen, die hier niet meer als lid terugkeeren. Ik hoop, dat zij daarbij gedragen zullen worden door de gedachte, dat zij in die drie jaren hier een herinnering hebben nagelaten.

De Voorzitter: Ik geef thans het woord aan de wd. secretaris voor het voorlezen der notulen van heden.

De notulen van het in deze vergadering verhandelde worden gelezen en goedgekeurd.

De Voorzitter: Thans sluit ik deze vergadering daarmede de buitengewone zitting.

AANHANGSEL

VAN DE HANDELINGEN

VAN DEN

VOLKSRAAD

GEDURENDE DE EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

(Vragen door de leden van den Volksraad gedaan en de daarop door de Regeering gegeven antwoorden).

AANKOMST

VAN DE HANDELIJGEN

VOORSTAANDE

DE HANDELIJGEN EN DE HANDELIJGEN

DE HANDELIJGEN EN DE HANDELIJGEN

AANHANGSEL VAN DE HANDELINGEN VAN DEN VOLKSRAAD GEDURENDE DE
EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

(Vragen door de leden van den Volksraad gedaan en de daarop door de Regeering gegeven antwoorden).

1. VRAAG van den heer Kamil. (Ingezonden 2 December 1920).

Is de Regeering bereid te antwoorden op de vraag, of de voorstellen nopens het stichten van een pensioenfonds voor de weduwen en weezen van Inlandsche ambtenaren, die volgens Haar in de voorjaarszitting van den Volksraad afgelegde verklaring, Haar spoedig zouden bereiken, bij Haar zijn ingediend en zoo ja, of die voorstellen in de a.s. voorjaarszitting reeds aan den Volksraad ter beoordeeling zullen worden gezonden.

ANTWOORD VAN DE REGEERING. (Ingezonden 12 April 1921).

Op last van den Gouverneur-Generaal heb ik de eer te Uwer kennis te brengen, dat ten aanzien van de voorloopig aan te nemen grondslagen van een weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche burgerlijke landsdienaren kort geleden een beslissing is genomen, in verband waarmede den Directeur van Financiën is opgedragen thans de verdere voorbereiding van uitgewerkte voorstellen tot instelling van bedoeld fonds ter hand te nemen.

In verband met den daaraan verbonden zeer omvangrijken arbeid zal het echter niet mogelijk zijn voorstellen ter zake reeds in de a.s. voorjaarszitting van den Volksraad bij het College ter overweging voor te brengen en is het nog niet te zeggen, wanneer dit zal kunnen geschieden.

2. VRAAG van den heer Koesoemo Joedo. (Ingezonden 9 December 1920).

De jongeling Ismail Moehali uit de 3e klasse der K. W. S. in Mei 1919 in opleiding genomen voor Opziener bij den Topografischen Dienst, koesterde in verband met de tal van malen gedane verzekering, dat bij gelijke capaciteiten het rascriterium zou vervallen en in verband met de voorstellen der Militaire bezoldigingscommissie, waaraan een begin van uitvoering is gegeven, de gegronde hoop, dat hij een verband bij het Leger zou kunnen aangaan voor leerling-opnemer en wilde zelfs genoeg nemen met een handgeld als Inlander, aangezien de bepalingen omtrent de i. e. toe te kennen premie nog geen wijziging hadden ondergaan.

Inderdaad stond de Plaatselijke Militaire Commandant te Djokja in Mei 1919 jl. op voordracht van het Hoofd van den Topografischen Dienst een militair verband toe, doch eind Juni werd zulks door den Legercommandant vernietigd, omdat er wettelijke bepalingen zouden bestaan welke zich daartegen verzetten.

Aangezien de in Juli vastgestelde legerformatie zich allerminst daartegen verzet, zou gaarne vernomen worden waarom:

1. het Legerbestuur geen zorg heeft gedragen alle beletselen uit den weg te ruimen, in plaats van iemand opzettelijk voor het hoofd te stooten en te dupeeren, zooals thans heeft plaats gehad;

2. de goedkeuring niet te verleenen ware geweest in afwachting van de opheffing der zoogenaamde beletselen;

3. formeele bezwaren hebben dienst gedaan om moreel onrecht te doen.

ANTWOORD VAN DE REGEERING. (Ingezonden 16 Maart 1921).

In de tweede helft van de maand Juni 1920 werd van den plaatselijk militairen commandant te Djokjakarta bij het Departement van Oorlog een voorstel ontvangen tot goedkeuring — zooals trouwens is voorgeschreven ten aanzien van alle militaire verbintenissen — van een op 15 Juni t. v. door zekeren Ismaël Moehalie, aangegane verbintenis voor zes jaren als leerling (soldaat)-opnemer bij den Topografischen Dienst. Aangezien op dat tijdstip de betrekking van militair opnemer bij dien dienst alleen voor Europeanen was opengesteld (§§ 139, 140 en 141 van de vastgestelde legersamenstelling) werden, alvorens eene beslissing te nemen, terzake inlichtingen ingewonnen.

Alsnu bleek, dat genoemde Moehalie op last van het hoofd van den Topografischen Dienst, overeenkomstig het bepaalde bij het Gouvernements-besluit van 6 November 1918 No. 21, in de maand Mei 1919 bij de opleidingsbrigade van dien dienst in opleiding en beproeving was genomen voor de betrekking van leerling (soldaat)-opnemer.

Waar in de vastgestelde legersamenstelling slechts sprake was van Europeesche militaire opnemers, had Moehalie niet voor de betrekking van leerling (soldaat)-opnemer in opleiding en beproeving mogen zijn genomen.

Inmiddels was, als uitvloeisel van de den Legercommandant bij Gouvernements-besluit van 10 Juli 1920 No. 53 verleende machtiging tot uitbreiding en inkrimping, de aanwijzing van den landaard uit de vastgestelde legersamenstelling verdwenen. Daarmede was wel het principieel bezwaar tegen de aanneming van Moehalie komen te vervallen, doch niet het bezwaar, dat nog geen regeling bestond betreffende de dienstvoorwaarden van niet-Europeesche militaire opnemers en leerling-opnemers.

Waar nu kort te voren in den Volksraad eenige beginselen waren aangenomen nopens de vaststelling van een Indisch bezoldigingsstelsel, kon de Legercommandant geen termen vinden ten behoeve van Moehalie eene afzonderlijke, geheel incidenteele regeling van dienstvoorwaarden uit te lokken. Aangezien verder niet de minste zekerheid bestond ten aanzien van het tijdstip, waarop de vaststelling van een Indisch bezoldigingsstelsel haar beslag zou krijgen, heeft Generaal Van Rietschoten zich genoodzaakt gezien de door Moehalie op 15 Juni 1920 aangegane verbintenis niet goed te keuren, waardoor deze automatisch is komen te vervallen.

Tegelijkertijd werd echter het hoofd van den Topografischen Dienst opgedragen te overwegen, op welke wijze van de diensten van Moehalie — zoo deze zulks wenschte — als burger bij dien dienst gebruik zou zijn te maken, tot tijd en wijle de wettige beletselen om hem tot

AANHANGSEL VAN DE HANDELINGEN VAN DEN VOLKSRAAD GEDURENDE DE
EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

(Vragen door de leden van den Volksraad gedaan en de daarop door de Regeering gegeven antwoorden).

eene verbintenis als leerling (soldaat)-opnemer toe te laten, uit den weg zouden zijn geruimd.

Sedert is echter bij Gouvernements-besluit van 11 Februari 1921 No. 4 dat terugwerkt tot 15 Juni 1920 ten behoeve van de bij de opleidings-brigade voor opnemer bij den Topografischen Dienst reeds in opleiding zijnde en nog te nemen personen van niet-Europeeschen landaard, eene voorziening getroffen, waardoor zij gedurende den tijd, welken zij anders bij den dienst zouden moeten doorbrengen als leerling (soldaat)-opnemer en als brigadier-opnemer, werkzaam gesteld worden als burgerlijk beambte-opnemer en wel op eene maandelijksche bezoldiging — boven en behalve de verder aan de rangen van brigadier-opnemer en leerling (soldaat)-opnemer verbonden wettige voordeelen — van f 115.— met één tweejaarlijksche verhooging van f 15.— 's maands, terwijl zij, zoodra zij voldaan hebben aan de eischen voor sergeant 1ste klasse-opnemer, bij het openvallen van eene plaats in dien rang tot eene militaire verbintenis als zoodanig toegelaten kunnen worden.

Indien Moehalie derhalve niet op 21 Januari 1921 zijn werk bij de opleidingsbrigade had neergelegd, zonder aan het hoofd van den Topografischen dienst ontheffing van zijne werkzaamstelling gevraagd te hebben, zou hij onmiddellijk in dienst kunnen zijn genomen als burgerbeambte-opnemer bij den Topografischen Dienst gerekend van 15 Juni 1920, den datum waarop hij zich anders zou hebben verbonden als leerling (soldaat)-opnemer; thans echter, nu hij eigenmachtig zijn werk heeft neergelegd, zal voor het geval hij verzoeken mocht om als burgerbeambte-opnemer bij den Topografischen Dienst in dienst te treden, nader worden overwogen, of dat verzoek onder de gegeven omstandigheden nog voor inwilliging vatbaar is.

Zooals uit het voorgaande blijkt, bestaat er geenerlei grond voor de bewering, dat Moehalie opzettelijk voor het hoofd zou zijn gestooten en gedupeerd en dat „formeele bezwaren zouden hebben dienst gedaan om moreel onrecht te doen”.

3. VRAAG van den heer Koesoemo Oetoyo. (Ingezonden 16 December 1920).

Naar wordt vernomen, wordt van de z.g. „Memorie van overgave” door de ambtenaren, die tot het maken daarvan verplicht zijn, weleens gebruik gemaakt, om daarin hun ongunstig oordeel over ondergeschikten neer te leggen, zonder dat dezen in de gelegenheid worden gesteld zich daarop te verdedigen.

Waar de Regeering eenmaal het beginsel heeft aanvaard om conduite-beoordeelingen den belanghebbenden te doen voorleggen, terwijl „Memories van overgave” van meer blijvend aard zijn dan conduites, wordt gevraagd of Zij — de Regeering — genegen is voor te schrijven, dat deze „Memories”, voorzover zij beoordeelingen bevatten van ondergeschikte ambtenaren, dezen laatsten worden voorge-

legd om dezen in de gelegenheid te stellen zich, waar noodig, van blaam te zuiveren.

ANTWOORD VAN DE REGEERING. (Ingezonden 5 Maart 1921).

Zooals kan blijken uit de circulaires van den 1sten Gouvernements Secretaris van 12 Mei 1916 Nos. 1200 en 1201 (Bijblad Nos. 8504 en 8505) worden door de Europeesche bestuursambtenaren, bij de overgave van het bestuur over hun ressort, twee memories ingediend:

- a. een memorie (1) van overgave, waarvoor een schema is voorgeschreven bij Bijblad No. 7737a in verband met Bijblad No. 8505, en waarin voor beoordeeling van personen geen plaats is;
- b. een memorie, speciaal bestemd voor den opvolger, ten einde dezen in de gelegenheid te stellen zich zoo spoedig mogelijk op te hoogte te stellen van den dagelijkschen gang van zaken; in deze memorie moeten uiteraard ook mededeelingen omtrent personen voorkomen, welke voor den opvolger van belang zijn, zoodat daarin mogelijk een ongunstig oordeel over ondergeschikten kan worden neergelegd.

Aangezien laatstbedoelde memorie niet van blijvende waarde is, komt het niet noodig voor om de betrokkenen in de gelegenheid te stellen zich daarop te verdedigen, te minder daar, voor het geval bedoeld ongunstig oordeel door den nieuwen chef wordt gedeeld, deze uiteraard daarvan zal doen blijken in den eerstvolgenden conductestaat, waarop de beoordeelde zich wel kan verdedigen (2).

(1) Hiervan worden door de Gewestelijke Bestuurshoofden afschriften aangeboden aan de Regeering en aan den Directeur van B. B. en door de afdelings- en onderafdeelingsschefs alleen aan evengenoomd departementshoofd.

(2) Over het geven van inzage aan de betrokkenen van ongunstige conductestaten handelen, voor zoover de Inlandsche ambtenaren betreft, Bijblad Nos. 2903 en 3304, terwijl voorts uit den mede hierbij overgelegden doordruk (3) van het tot de hoofden van gewestelijk bestuur gericht schrijven van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 27 October 1919 No. 12421/CII blijkt, dat ook van beoordeelingslijsten waarin geen ongunstige aantekeningen voorkomen, inzage aan de beoordeelden kan worden gegeven. Voorschriften, betreffende het kennis geven aan Europeesche ambtenaren van in hunne conductestaten voorkomende minder gunstige of ongunstige aantekeningen zijn gegeven bij Bijblad No. 1799, juncto Nos. 1837 en 5694 voor de Europeesche ambtenaren in het algemeen en bij Bijblad No. 7353 voor de ambtenaren bij het B. B. in het bijzonder.

(3) 1. Blijkens het voorkomende in Nos. 5694 en 8304 van het Bijblad is het de uitdrukkelijke wensch der Regeering, dat ongunstige aantekeningen in de conductestaten der Inlandsche ambtenaren ter kennis van de betrokkenen worden gebracht.

2. Naar aanleiding van een, tijdens de eerste gewone zitting van den Volksraad in dit jaar, door een der leden van dien Raad gedaan verzoek om de beoordeelingsstaten van de Inlandsche ambtenaren altijd aan dezen ter inzage te geven, dus ongeacht of de beoordeelingen gunstig of ongunstig luiden, verklaarde het sedert afgetreden Hoofd van dit Departement, de Heer Carpentier Alting, dat de Regeering gaarne bereid is aan dien wensch tegemoet te komen.

3. In verband daarmee heb ik de eer UHoogEdelGestrenge uit te noodigen om, onverminderd de in gemelde Bijblad nummers omschreven verplichting, aan de Inlandsche ambtenaren in Uw gewest inden zij daartoe het verzoek doen, inzage te geven van hunne beoordeelingsstaten, ook al komen daarin geen ongunstige aantekeningen voor.

AANHANGSEL VAN DE HANDELINGEN VAN DEN VOLKSRAAD GEDURENDE DE
EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

(Vragen door de leden van den Volksraad gedaan en de daarop door de Regeering gegeven antwoorden).

4. VRAAG van den heer **Van der Jagt**. (Ingezonden 3 Februari 1921).

Kan de Regeering het inzicht deelen, dat de gouvernements-toelage, die civiele artsen genieten voor de werkzaamheden ten behoeve van den B. G. D. te verrichten, thans in verband met den gestegen levensstandaard, tengevolge waarvan reeds aan alle ambtenaren een duurtoeslag is toegekend, geheel onvoldoende is geworden en zeker om langer naar de kleinere binnenplaatsen particuliere, Europeesche artsen te lokken?

Zoo ja, is de Regeering voornemens dienovereenkomstig deze toelage spoedig te verhoogen?

ANTWOORD VAN DE REGEERING. (Ingezonden 22 Maart 1921).

Door den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst is eene Commissie ingesteld tot het bestudeeren van het vraagstuk van de toelagen der particuliere geneesheeren belast met werkzaamheden voor genoemden dienst.

De Regeering wenscht de resultaten van den arbeid dier commissie af te wachten alvorens zich een oordeel te vormen omtrent de al of niet toereikendheid van de huidige toelagen der civiele geneesheeren.

5. VRAAG van den heer **Van Hinloopen Labberton**. (Ingezonden 3 Februari 1921).

Bij Gouvernements-besluit van 14 December 1920 No. IX is aan een Indisch burger het verblijf ontzegd in tien residenties op Java. Op 17 December d.a.v. is hem dit besluit gerechtelijk beteekend. Op 28 December 1920 is hem, bij behoorlijk beteekend deurwaarders exploit uitstel verleend tot 15 Januari 1921.

Op 4 Januari 1921 is door den betrokken resident van het gewest hem zonder eenige aanleiding aangezegd, om binnen de 24 uren de verboden residenties te verlaten. Op 5 Januari is hij onder politiegeleide verwijderd. De geëxterneerde is van meening, dat hier een onregelmatigheid heeft plaats gehad, waar hem dit laatste besluit van den resident niet bij gerechtelijke acte is beteekend geworden en zulks imperatief is voorgeschreven in het regeeringsreglement (art. 47 al. 3).

Gevraagd wordt, of de hiervoren vermelde feiten juist zijn en zoo ja, of de Regeering bereid is den betrokken resident, indien eene onregelmatigheid is begaan, terzake ter verantwoording te roepen.

ANTWOORD VAN DE REGEERING. (Ingezonden 26 April 1921).

Artikel 47, lid 3, van het Regeeringsreglement, stelt slechts beteekening bij gerechtelijke acte verplichtend voor het besluit tot verwijdering en voor een eventueel Handelingen. Eerste buitengewone zitting 1921. Aanhangsel.

bevel tot inhechtenisneming van den te verwijderen persoon. Geen andere gerechtelijke beteekening van welken aard ook wordt door dat artikel gevorderd. Terwijl nu in het onderhavige geval geen bevel tot aanhouding is uitgevaardigd en dit punt dus buiten verdere bespreking kan blijven, is het desbetreffend externeeringsbesluit op den 18den December 1920 in den voorgeschreven vorm aan den betrokkene beteekend geworden.

Ten onrechte meent de geëxterneerde dus, gelijk in de vraag van den heer Van Hinloopen Labberton vermeld staat, dat de aanzegging van den Resident van Soerakarta van 4 Januari j.l. om den volgenden dag te vertrekken, hem op gelijke wijze als het laatstvermelde stuk had moeten zijn beteekend. De hier bedoelde aanzegging geschiedde persoonlijk door evengenoemd Hoofd van gewestelijk bestuur in bijzijn van een getuige. Dat de eerste aanzegging van den Resident van 22 December 1920, waarbij de heer Tjipto Mangoenkoesoemo uitstel van vertrek kreeg, daarentegen wel aan hem is beteekend geworden, vond zijn oorzaak hierin, dat deze aanzegging, in tegenstelling met de tweede van 4 Januari j.l., schriftelijk gebeurde en daarom zekerheidshalve in den vorm van een gerechtelijke beteekening werd gedaan.

Is hiermede de ongegrondheid van dit gedeelte van de klacht van den heer Tjipto naar het oordeel van den Landvoogd voldoende aangetoond, het volgende moge nog aan het bovenstaande toegevoegd worden ter weerlegging van de bewering, als zoude de evenbedoelde tweede aanzegging van 4 Januari j.l. zonder eenige aanleiding hebben plaats gehad.

Op een aanschrijving van den Resident van Soerakarta, ter uitvoering van het externeeringsbesluit, aan den heer Tjipto Mangoenkoesoemo om vóór 31 December 1920 het verboden gebied te verlaten, verzocht laatstgenoemde vergunning zijn vertrek tot 15 Januari j.l. te mogen uitstellen, aangezien zijn kind zeer ernstig ziek was (onder bedreiging van lijdelijk verzet indien hem het verlof niet werd toegestaan). Toen na gehouden onderzoek bleek, dat verzoeker's dochttertje inderdaad zwaar ziek was, werd het gevraagde uitstel op den 22sten December schriftelijk verleend. In den avond van den 29sten December had daarop, bij gelegenheid van het huwelijk van den heer Sastrosiswojo, secretaris van de Sarikat Hindia, een feest plaats, dat door den heer Tjipto Mangoenkoesoemo en vele andere vooraanstaande leden van evengenoemde vereeniging werd bijgewoond. Den 30sten December d.a.v. bleek den Resident uit het politierapport, dat het dochttertje van den heer Tjipto Mangoenkoesoemo reeds in den nacht van den 22sten op den 23sten dier maand overleden was.

Vermits hierdoor het motief vervallen was, op grond waarvan de geëxterneerde uitstel van vertrek had bekomen en den heer Harloff, behalve het bijwonen van bovenbedoeld huwelijksfeest, bovendien ter oore was gekomen, dat de heer Tjipto zich er meermalen over had uitgelaten, dat het in zijn voornemen lag om voor zijn verwijdering nog zooveel mogelijk stof op te jagen, liet genoemd be-

AANHANGSEL VAN DE HANDELINGEN VAN DEN VOLKSRaad GEDURENDE DE
EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

(Vragen door de leden van den Volksraad gedaan en de daarop door de Regeering gegeven antwoorden).

stuurshoofd den heer Tjipto aanzeggen voor hem te verschijnen, ten einde hem te gelasten onmiddellijk de plaats te verlaten. Daaraan kon geen uitvoering worden gegeven omdat hij naar Semarang was gereisd.

Den 3den Januari j.l. (de beide voorafgaande dagen waren een officieele feestdag en een Zondag) werd de heer Tjipto Mangoenkoesoemo wederom opgeroepen om voor den Resident te verschijnen, waaraan hij voldeed op den 4den d.a.v. De heer Harloff gelastte hem toen binnen 24 uren Soerakarta en het overige verboden gebied te ver-

laten, onder uitdrukkelijke mededeeling, dat door het overlijden van zijn kind de reden voor de verlenging van zijn verblijf vervallen was, terwijl voldoende tijd was verstreken om aan de Mohammedaansche-ritueele- en aan onderlijke verplichtingen jegens de overledene te voldoen. Tot inwilliging van het hierop door den heer Tjipto gedaan verzoek om hem uit piëteit voor zijn pas verloren kind toch nog verder uitstel te verleenen, vond de Resident geen aanleiding, in verband met het bijwonen van het huwelijksfeest van Sastrosiswojo.

AANHANGSEL VAN DE HANDELINGEN VAN DEN VOLKSRAAD GEDURENDE DE
EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

(Vragen door de leden van den Volksraad gedaan, waarop door de Regeering vóór 17 Mei 1921 nog geen antwoord werd ontvangen).

als Zij bureaux heeft in het leven geroepen, die zich belasten met het reiswezen en algemeenen inkoop ten behoeve van het land, ook een specialen dienst instelt, die tot taak zal hebben alle aanbestedingen voor de voorziening in de behoeften der verschillende departementen te behandelen?

R. VRAAG van den heer **Vreede**. (Ingezonden 3 Februari 1921).

Bij Koninklijke Boodschap van 13 October 1920 (Bijlagen Handelingen Tweede Kamer 1920—1921 No. 270 stuk 1) werd een wetsontwerp ingediend, strekkende tot kwijtschelding aan eenige soebaks in Zuid-Bali van den Lande toekomende vorderingen.

Blijkens de Memorie van Toelichting van het Wetsontwerp werden bedoelde soebaks aanvankelijk belast met de kosten van voor hunne rekening tot stand gebrachte irrigatiewerken, maar bleek, na een onderzoek aangaande belastingen en heeren diensten, door den heer Liefvink in genoemd gewest gehouden, de economische toestand der bevolking, zoowel door den zwaren druk van de voor die werken verrichte soebakdiensten, als door rampen van hoogerhand, zoodanig, dat zij niet in staat bleek de aanvaarde geldelijke verplichtingen na te komen. Om die reden acht de Minister van Koloniën, in overeenstemming met de Indische Regeering, het billijk van de terugvordering van bedoelde kosten af te zien.

Hoezeer met het aangeduide wetsontwerp instemmende, meent ondergeteekende de vraag niet achterwege te mogen laten, om welke reden in deze aangelegenheid niet het voorafgaand advies van den Volksraad gevraagd werd.

S. VRAAG van den heer **Suys**. (Ingezonden 3 Februari 1921).

Van verschillende vakkundige zijden heeft men zich bereid verklaard moeite te doen tot uitzending van Nederlandsche onderwijzers met de enkele lagere akte.

Deze poging tot propaganda stuit af op het bezwaar, dat de aanstaande salarisregeling der derde klassers niet bekend is.

Is de Regeering bereid door mededeeling van haar standpunt de voorgenomen propaganda mogelijk te maken?

T. VRAAG van den heer **Bergmeijer**. (Ingezonden 3 Februari 1921).

De Regeering heeft in de jongste voorjaarszitting van den Volksraad toegezegd, dat Zij een wijziging van de huishuurordonnantie zou overwegen.

Gaarne zou ondergeteekende vernemen, met het oog op de steeds dringend gevoelde noodzakelijkheid dier wijziging, of de Regeering in deze zaak reeds een beslissing heeft genomen en of een zoodanige wijziging spoedig mag worden verwacht.

U. VRAGEN van den heer **Vreede**. (Ingezonden 16 Maart 1921).

1. Blijkens nota van wijzigingen op de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 (2de Kamer zitting 1920—'21, Onderwerp 4 — stuk 12) is onderafdeeling 574 „Personeel van den eeredienst” met f 9 600 verhoogd voor uitbreiding van het aantal Roomsche Katholieke Geestelijken van den 3den rang met vier. Voorzover bekend, is deze post — in tegenstelling met de meeste andere posten dier nota — niet vooraf aan het oordeel van den Volksraad onderworpen. Een dergelijke handelwijze zou te meer bevreemden, omdat de Volksraad zich uitdrukkelijk heeft uitgesproken tegen scheiding van Kerk en Staat. Is de Regeering bereid mede te deelen — zoo noodig na verkregen inlichtingen van den Minister — op grond van welke overwegingen de Minister gemeend heeft genoemde post buiten den Volksraad om op de ontwerp-begrooting te moeten plaatsen?

2. Blijkens de rede van den Minister, gehouden in de vergadering van de Tweede Kamer op 23 December 1920 (Handelingen bladzijde 1353) heeft de Minister voor de motiveering van zijn voorstel een „scheiding in cijfers” toegepast, waaromtrent Zijne Excellentie verklaarde deze aan het lid dier Kamer, den heer Van Vuuren, te willen mededeelen. Is de Regeering bereid, de door den Minister bedoelde cijfers ook aan den Volksraad mede te deelen?

V. VRAAG van den heer **Van Hinloopen Labberton**. (Ingezonden 29 April 1921).

Is de Regeering bereid overeenkomstig de aanbeveling van de Herzieningscommissie eene commissie in te stellen tot het verzamelen van gegevens met betrekking tot het vraagstuk der kiesrechtuitbreiding van Volksraad en Lokale raden, met vrijlating geformuleerde voorstellen ter zake in te dienen?

W. VRAAG van den heer **Bergmeijer**. (Ingezonden 29 April 1921).

In het Nieuws van den Dag van Nederlandsch-Indië van 27 April j.l. komt een bericht voor, meldende, dat de resteerende 150 000 pikol distributie rijst ondershands zijn verkocht aan een makelaarsfirma voor f 8,50 per pikol.

Is de Regeering bereid mee te deelen:
a. waarom die rijst niet is gebruikt bijv. voor de mijnwerkers op Banka?
b. waarom die rijst niet tegen den genoemden prijs is gedistribueerd?
c. waarom die rijst niet in het openbaar is verkocht?

RECEIVED FOR PUBLICATION JULY 15, 1949
REVISED MANUSCRIPT RECEIVED FEBRUARY 10, 1950

U. VIHARI, and
J. H. WILSON

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures. The data are presented in the following table:

Temperature (°C)	Developmental Period (Days)
10	12.5
15	10.5
20	9.0
25	7.5
30	6.5
35	5.5
40	4.5

It is concluded that the rate of development of the pupae of the housefly is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

Temperature (°C)	Developmental Period (Days)
10	12.5
15	10.5
20	9.0
25	7.5
30	6.5
35	5.5
40	4.5

It is concluded that the rate of development of the pupae of the housefly is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

The present study was undertaken to determine the effect of temperature on the development of the pupae of the housefly, *Musca domestica* L. The results show that the rate of development is directly related to temperature, and that the pupae develop more rapidly at higher temperatures.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

BIJLAGEN DER HANDELINGEN.

Ond. 1. Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 (verhooging uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan).

- Stuk 1. Geleidebrief.
2. Ontwerp van Besluit.
 3. Memorie van Toelichting.
 4. Afdeelingsverslag.
 5. Memorie van Antwoord.
 6. Amendement-Vreede e. a. (verhooging uitvoerrecht).
 7. Motie-Vreede e. a. (verzoek om gegevens omtrent productie van aardolie en bijproducten).
 8. Besluit tot voorloopige vaststelling.

Ond. 2. Herziening der Grondwet.

- Stuk 1. Geleidebrief met Ontwerp.
2. Afdeelingsverslag.
 3. Amendementen-Van Hinloopen Labberton, Cramer en Vreede (o. m. op artt. 1, 61 en 62).
 4. Amendementen-Van Hinloopen Labberton, Moeis en Soetan Toemengogong (stemgerechtigde gedeputeerden).
 5. Amendement-Van Hinloopen Labberton, Vreede en Dwidjosewojo (dienstplichtigen te land).
 6. Cramer e. a. (tijdelijke afgevaardigden met raadgevende stem).

7. Memorie van Antwoord.

8. Amendement-'s Jacob e. a. (uitsluiting Nederlandsch onderdaanschap).

9. Sub-amendement (op stuk 8)-Van Hinloopen Labberton e. a. (Nederlandsche staatsburgers).

10. Amendement-Bergmeijer e. a. (voorafgaand advies van Volksraad).

Ond. 3. Verslag der bezoldigingscommissie, benevens een voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

- Stuk 1. Geleidebrief.
2. Rapport met bijlagen.
 - I. Nota van den heer De Iongh.
 - II. Notulen vergad. bezoldigingscommissie.
 - III. Brief Rector magnificus Techn. Hoogeschool.
 3. Nota (voorloopig ontwerp).
 4. Nadere nota.
 5. Motie-Vreede (gelijkheid in geldelijke dienstvoorwaarden).
 6. Motie-Van Hinloopen Labberton (duurtetoeslag voor gehuwden en omzetting in bezoldiging).
 7. Afdeelingsverslag op motie-Vreede (stuk 5).

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — STUK I.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot verhooging van de raming der middelen van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, in verband met eene voorgenomen verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het berust.

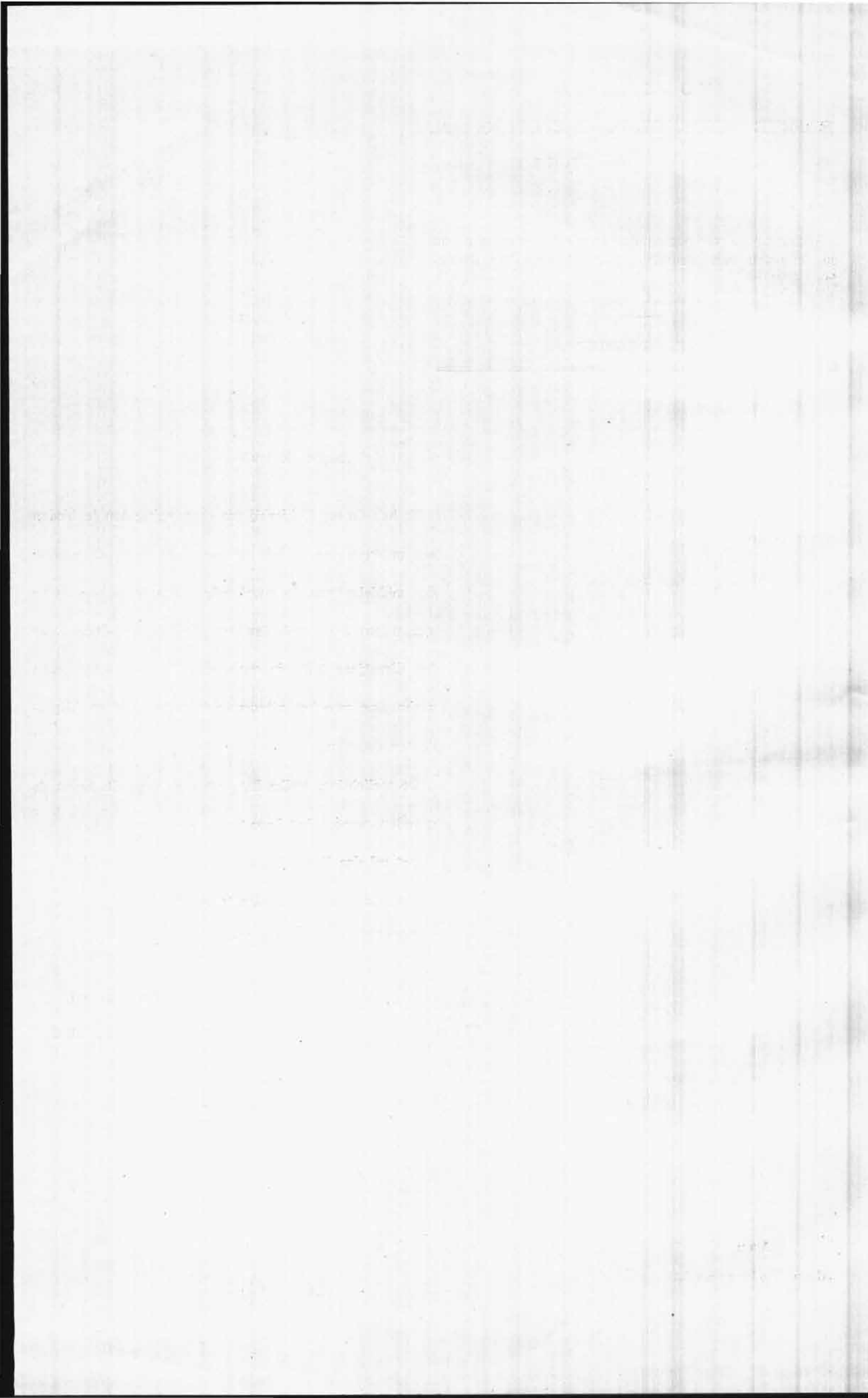
Het zal der Regeering aangenaam zijn het oordeel van Uwen Raad terzake spoedig te vernemen.

BUITENZORG, den 18 Maart 1921.

De Gouverneur-Generaal,

J. VAN LIMBURG STIRUM.

Aan
den Volksraad.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaand:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Middelen in Indië.

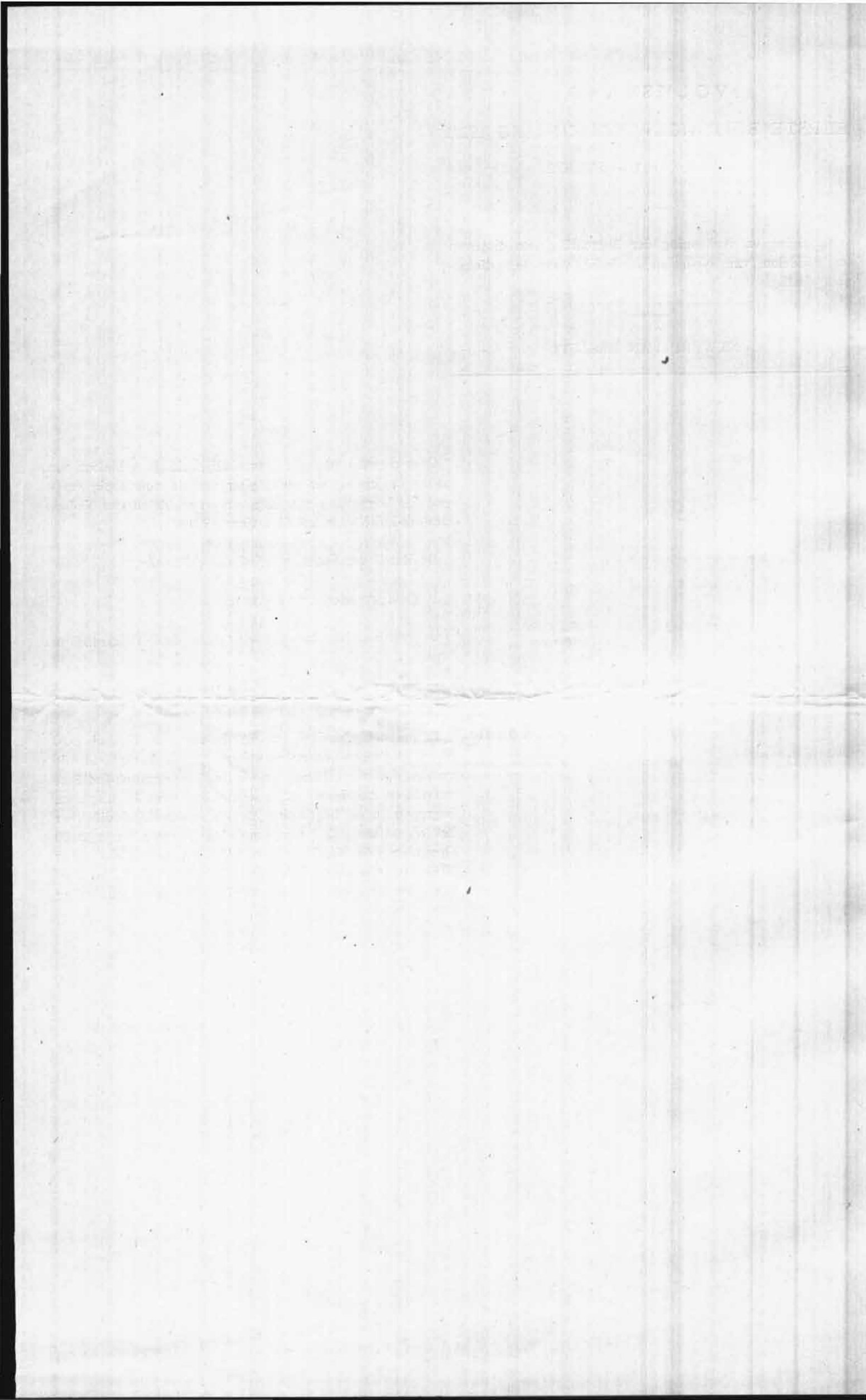
In het eenig artikel van het besluit van 15 Juli 1920 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 56a), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, aangevuld bij de besluiten van 20 December 1920 No. 5 (Javasche Courant van 21 December 1920 No. 102) en 11 Februari 1921 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 12), wordt de volgende aanvulling opgenomen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de nummers 305 en 306 wordt ingelascht:
305A. Verhooging van het uitvoerrecht van aardolie en bijproducten daarvan.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië,
De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 305A. Verhooging van het uitvoerrecht van aardolie en bijproducten daarvan (+ f 3 500 000).

Ten einde de petroleumindustrie meer dan tot dusver te doen bijdragen aan de koloniale middelen wordt eene verhooging van het uitvoerrecht van aardolie en bijproducten wenschelijk geacht.

In de onderstaande tabel zijn aangegeven: 1ste het bestaande uitvoerrecht, 2de het uitvoerrecht, dat na de inwerkingtreding van de jongste wijziging van de Indische tariefwet zal worden geheven, 3de het voorgestelde uitvoerrecht, 4de de vermoedelijke meerdere opbrengst van het voorgestelde uitvoerrecht.

GOEDEREN.	Maatstaf.	Bestaand Uitvoerrecht.	Na de totstandkoming van de verhooging, waarop bij de begrooting voor 1920 is gerekend, zal worden geheven:	Thans voorgestelde nieuwe rechten.	Geschatte meerdere opbrengst per jaar na den uitvoer in 1920.
Aardolie en bijproducten daarvan:					
a. petroleum (kerosine) en alle niet onder b genoemde bijproducten..	1000 KG.	f 3.—	f 7.50	f 15.—	f 4 460 000
b. liquid fuel, residusolar oil, filterpersolle, smeerolie, vet, betching oil, pek en wax-oil.....	idem	" 0.60	" 1.50	" 6.—	" 3 940 000
					f 8 400 000

Berekend naar de gemiddelde waarden der producten in 1920 zullen de uitvoerbelastingen van kerosine, benzine en residu na de inwerkingtreding van de jongste tariefwetwijziging slechts bedragen onderscheidenlijk $\pm 2\frac{1}{2}\%$, $\pm 2\frac{1}{2}\%$ en $\pm 1\%$, terwijl de nader wenschelijk geachte verhooging een druk zal beteekenen van $\pm 5\%$ op kerosine en benzine en van $\pm 4\%$ op residu, hetgeen niet hoog is te noemen.

Uitgaande van de veronderstelling, dat met de heffing van het verhoogde uitvoerrecht op 1 Augustus 1921 een aanvang zal kunnen worden gemaakt, zal in dat jaar op eene meerdere opbrengst van f 3 500 000 (Buitengewesten) kunnen worden gerekend.

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

1

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Met waardeering werd geconstateerd, dat de Minister — in tegenstelling met hetgeen bij zooveel andere belangrijke maatregelen is geschied — thans het advies van den Volksraad heeft ingewonnen. Daarentegen verwekte het bij eenige leden verwondering, dat deze uitzondering door den Minister juist gemaakt werd ten aanzien van de petroleumbelasting.

Ten bewijze, dat de Minister niet schroomvallig is geweest om de petroleumindustrie te laten bijdragen, werd door een der leden de aandacht erop gevestigd, dat de ministeriële voorstellen verre de destijds door den heer Albarda bepleitte verhooging van dit uitvoerrecht overtreffen. Deze houding van den Minister werd toegejuicht.

Verscheidene leden zagen in de behandeling van deze voorstellen wederom een bewijs van de weifelachtige houding, die door de Regeering steeds wordt aangenomen ten aanzien van de petroleumindustrie, welke in de laatste jaren reusachtige winsten heeft kunnen boeken. Door de herhaalde vertragingen in de behandeling zijn de belanghebbenden in de petroleumindustrie zoo al niet geholpen, dan toch gebaat voor eenige millioenen ten nadeele van de schatkist. Het zou dan ook h. i. veel wenschelijker geweest zijn, indien de Minister met de weliswaar onvolmaakte petroleumbelasting tijdelijk genoeg genomen had, onder toezegging zoo spoedig mogelijk met de verhooging van het uitvoerrecht voor den dag te zullen komen. De eenige wijze om thans verlies voor de schatkist te voorkomen, is aan den maatregel terugwerkende kracht te verleenen tot 1 Januari 1921. Ofschoon het over het algemeen niet aan te bevelen is terugwerkende kracht aan dergelijke heffingen te verleenen, meenden zij, dat ten aanzien van de petroleum eischt — naar het oordeel van deze leden — dringend herziening; de verschillende vormen van heffingen, te beginnen met de veel te lage eijns (4%) zullen belangrijk verhoogd kunnen worden totdat op de petroleumwinsten een gelijke druk gelegd is als op de suiker- en tabakswinsten. Hoeveel die verhoogingen kunnen bedragen zal eerst kunnen worden vastgesteld indien de zeer onvolledige toelichting wordt aangevuld met uitvoerige gegevens van b.v. de laatste 5 jaren althans van 1920 omtrent de gemaakte winsten, de geproduceerde en de uitgevoerde hoeveelheden, de verkoopprijzen op de binnenlandsche en op de internationale markt, en de productieprijs van de in de Memorie van Toelichting onder

a en *b* genoemde producten (w. o. benzine). Ook al zijn tengevolge van de door die industrie gevoerde politiek — geen stellige gegevens te verschaffen, op zoo nauwkeurig mogelijk te benaderen cijfers wordt niettemin veel prijs gesteld, omdat zij althans eenige maatstaf geven tot overweging van de vraag of wellicht bij de uitvoerrechten eveneens een sliding scale zal kunnen worden toegepast en of een tijdelijke petroleumbelasting van 20% in den geest van de tijdelijke suikerbelasting mogelijk is.

Uit de gegeven toelichting meenden deze leden het volgende te kunnen afleiden:

De „gemiddelde waarde” (bedoeld is vermoedelijk de wereldmarktprijs) in 1920 bedroeg blijkbaar:

a. voor kerosine enz. *f* 300 per 1000 KG. Immers hiervan is 2½% *f* 7,50 en 5% *f* 15, zijnde dit de bedragen van de reeds aangenomen en van de voorgestelde uitvoerrechten;

b. voor residu enz. *f* 150 per 1000 KG. Immers hiervan is 1% *f* 1,50 en 4% *f* 6.

De uitgevoerde hoeveelheden zijn blijkens de toelichtingen te stellen op:

<i>a.</i> voor kerosine enz.	$\frac{4\ 460\ 000}{15 - 7,50}$	= rond	600 000 ton.
<i>b.</i> voor residu enz.	$\frac{3\ 940\ 000}{6 - 1,50}$	= „	900 000 „

Tezamen 1 500 000 ton.

Zij meenden echter te weten, dat de totale productie in 1920 heeft bedragen 2 400 000 ton, waarvan aan binnenslandsche consumptie verbruikt werd e.a. 400 000 ton, zodat uitgevoerd werd e.a. 2 000 000 ton.

De opbrengst en de winst van de petroleumindustrie is deels aan de hand van de Regeeringscijfers, globaal als volgt te berekenen:

Bruto-opbrengst.

600 000 ton kerosine export à <i>f</i> 300	= 180	miljoen.
900 000 „ residu export à <i>f</i> 150	= 135	„
200 000 „ kerosine binn. verbr. à <i>f</i> 150	= 30	„
200 000 „ residu binn. verbr. à <i>f</i> 60	= 12	„

Totaal 1 900 000 ton.

357 miljoen.

In aanmerking nemende, dat de productie niet 1 900 000 ton, doch 2 400 000 bedroeg, moet de bruto-opbrengst over 1920 nog aanzienlijk hooger geweest zijn en kan deze veilig gesteld worden op rond 450 miljoen gulden.

Uitgaande van productiekosten ad *f* 30 per ton, zouden de totale productiekosten zijn te stellen op 2 400 000 × *f* 30 = 72 miljoen gulden. De winst uit het petroleumbedrijf kan dan veilig op 450 — 72 = 378 miljoen in 1920 gesteld worden. Dat daarvan niet meer dan 12 miljoen gulden uitvoerrecht zou worden geheven, zooals het voorstel der Regeering aangeeft, achtten de hier aan het woord zijnde leden geheel onvoldoende.

Door eenige leden werd het in het algemeen minder juist geacht in de behoefte der schatkist te voorzien door verhooging van uitvoerrechten. Verhooging toch is slechts mogelijk bij een hoog-conjunctuur; zij zal bij veranderende omstandigheden als prijsdaling der producten niet langer op hare plaats zijn en belemmerend op den afzet werken. Slechts als noodmaatregel konden daarom de hier aan het woord zijnde leden met de voorgestelde verhooging instemming betuigen.

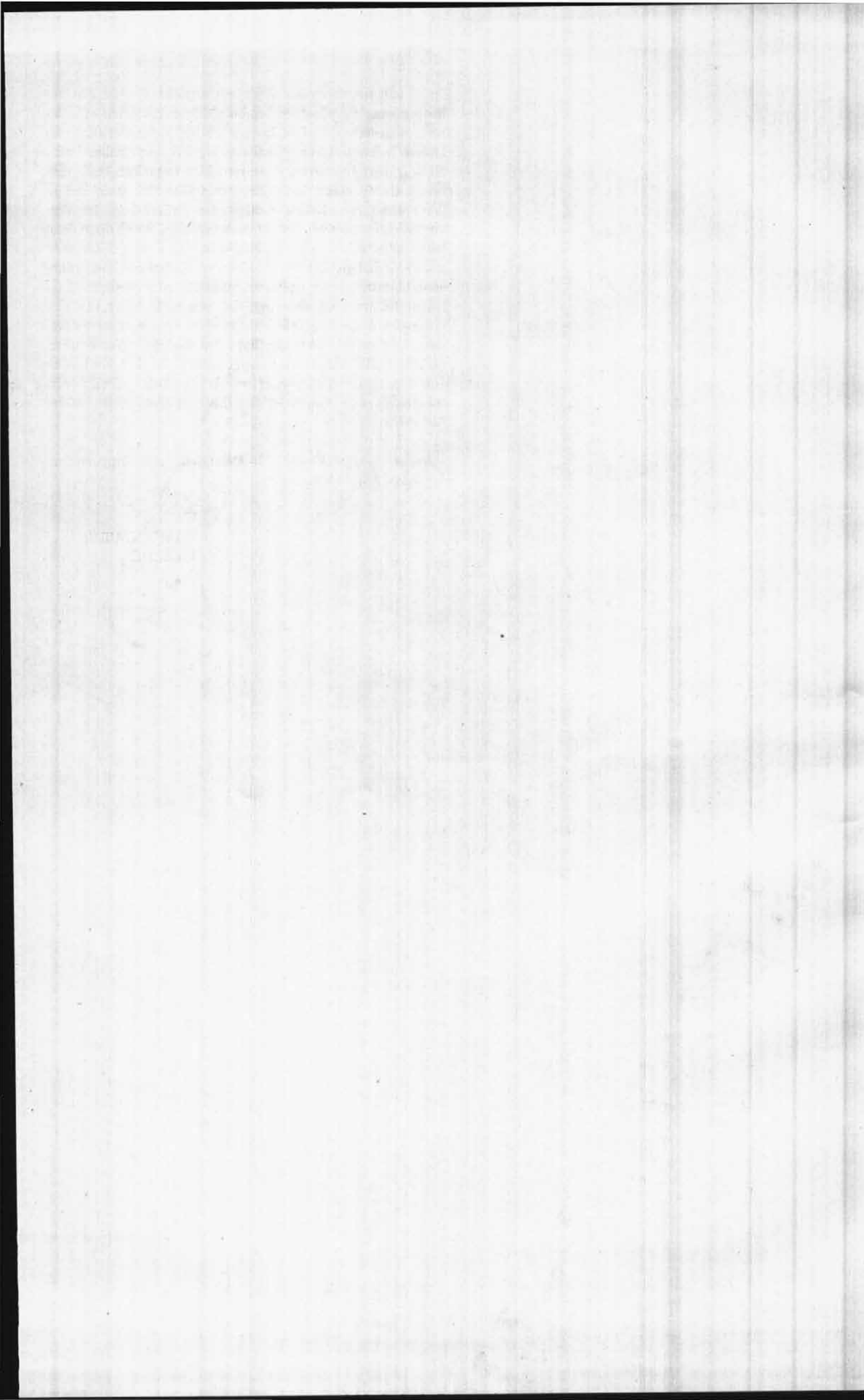
Enkele leden verklaarden niet in te stemmen met den

opzet van dit voorstel. Zij spraken zich uit voor een belasting naar de winst, welke belasting zou moeten opklimmen, naarmate de winst hooger is. Op de opmerking van andere leden, dat een winstbelasting bij de petroleum niet goed is door te voeren, daar men hier te maken heeft met verschillende maatschappijen, van welke men geen inzage der boeken kan eischen, zoodat geen andere belasting dan uitvoerrecht geheven zal kunnen worden, werd door deze leden geantwoord, dat de Regeering zich toch zeker zeer wel op de hoogte kan stellen der wereldmarktprijzen, waardoor belasting naar de winst mogelijk zou worden.

Een lid was van meening, dat een verhooging der uitvoerrechten afgewenteld zal worden op de scheepvaart, zoodat de petroleum-maatschappijen niet getroffen zouden worden. Hiertegen werd opgemerkt, dat het deel, dat direct aan de scheepvaart wordt verkocht, slechts een onbeteekenende fractie uitmaakt van het naar buiten verkochte.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs,
den 4den April 1921.

KAN.
VALKENBURG.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — STUK 5.

Wijziging en verhoging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Ter nadere motiveering van het voorstel tot verhoging van het bestaande uitvoerrecht van petroleum en andere bijproducten van de aardolie moge het volgende strekken.

Bij de Nota van Wijzigingen in het Indisch Ontwerp der Algemeene Aanvullingsbegroting voor 1920 stelde de Indische Regeering o. m. de heffing van eene bijzondere petroleumbelasting voor.

Blijkens de Memorie van Toelichting op het Ministerieel Ontwerp tot wijziging van en nadere aanvulling der begroting van Middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 kon de Minister van Koloniën zich met den voor deze belasting gekozen vorm van een vast recht op de omgezette hoeveelheden ruwe aardolie niet vereenigen en zulks wijl men, naar het oordeel van dien Bewindsman, daarbij te doen had met een vermomde eijnsheffing, waarvan z. i. groote moeilijkheden waren te voorzien.

In verband hiermede kon de Minister geen vrijheid vinden — en ook de Indische Regeering besloot van het voorstel af te zien — om het middel onder het samenstel van de gedachte belastingmaatregelen op te nemen, waarin, naar het oordeel van dien Staatsman, te eerder kan worden berust, wijl naast een door hem in overweging gegeven verhoging van het uitvoerrecht, de petroleumindustrie, ten gevolge van de voorgenomen herziening van de inkomstenbelasting, voor aanzienlijk hooger bedragen in hare winsten zou worden getroffen dan voorheen.

Het door den Minister ingediend voorstel strekte tot verhoging van het uitvoerrecht van petroleum (kerosine) en alle andere bijproducten van de aardolie, welke in het algemeen lichter zijn dan kerosine, van *f* 3 tot *f* 7,50 de 1000 KG. en van liquid fuel, residu, solaroil, filter-persolie, smeerolie, vet, betchingoil, pek en wax-oil van *f* 0,60 tot *f* 1,50 per ton, van welken maatregel een meerdere bate werd verwacht van *f* 3 300 000 of *f* 1 300 000 meer dan de geraamde opbrengst van de bijzondere petroleumbelasting.

Bij gelegenheid van de behandeling op 9 Februari jl. van de voorstellen tot wijziging van de Indische Tariefwet in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, dienden de afgevaardigden Albarda en Van den Tempel een motie in, strekkende tot verhoging van het uitvoerrecht van petroleum enz. tot *f* 12 en van liquid fuel enz. tot *f* 2,40 per 1000 KG.

Naar aanleiding hiervan deelde de Minister van Koloniën mede, dat hij bereids in overleg was getreden met de

Indische Regeering over de mogelijkheid eener nadere verhooging van het uitvoerrecht.

Dit overleg heeft geleid tot de voorliggende voordracht. Rekening houdende met een en ander werden thans in de Memorie van Toelichting slechts die gegevens verstrekt, welke noodig zijn voor de beantwoording van de vraag, of het voorgestelde uitvoerrecht in verhouding tot de uitvoerwaarde te verdedigen is.

Daarbij is verzuimd mede te deelen, dat het uitvoerrecht van de liquid fuel uit Tarakan thans $\pm 1\%$ van de waarde bedraagt en na de inwerkingtreding van de jongste tariefs-wetswijziging $\pm 2\frac{1}{2}\%$ zal bedragen, terwijl, indien de voorliggende voordracht wordt aangenomen, dat recht in de toekomst tot $\pm 10\%$ zal worden opgevoerd.

Met „gemiddelde waarden” in de Memorie van Toelichting werden bedoeld „gemiddelde uitvoerwaarden”, die lager zijn dan de wereldmarktprijzen. De uitvoerwaarde is de waarde op het oogenblik en op de plaats van uitvoer, d. i. de prijs op de naastbijgelegen markt, verminderd met vracht, assurantie, uitvoerrecht enz.

De door den douanediens voor 1920 vastgestelde uitvoerwaarden bedroegen voor:

kerosine	f 0,23 per l.
benzine	„ 0,29 „ „
residu	„ 0,12 „ „
liquid fuel uit Tarakan	„ 0,05 „ „

De gekozen vorm voor de voorgestelde extra-belasting houdt verband met de tot dusver nog niet opgeloste moeilijkheid om het petroleumbedrijf, naast de bestaande inkomstenbelasting, nog aan eene bijzondere, juist werkende directe belasting te onderwerpen.

Of die moeilijkheid op afdoende wijze zal kunnen worden opgelost, valt natuurlijk nu nog niet te zeggen.

De Regeering beschikt niet over gegevens nopens de juiste hoeveelheden kerosine, benzine en andere producten, verkregen uit de gewonnen aardolie, noch over de voortbrengingskosten dier producten. Het bijeenbrengen van een overzicht van de verkoopprijzen ook op de buitenlandse markten zou veel tijd vorderen.

Naar aanleiding van de in het voorloopig verslag gemaakte berekening van de winsten moge het volgende worden aangeteekend.

Volgens de bij het hoofdkantoor der douane verzamelde cijfers ten behoeve van de samenstelling der handelsstatistiek heeft in 1920 de uitvoerwaarde bedragen van:

Kerosine	f 70 770 734
Benzone	„ 125 284 517
Liquid fuel uit Tarakan	„ 33 374 548
Residu	„ 29 206 597
Smeerolie	„ 7 813 836
Paraffine	„ 15 490 457
Kaarsen	„ 7 103 988
Turpine	„ 2 067 445
Andere producten	„ 1 163 198

Totaal f 292 275 320

Voorts moge er de aandacht op worden gevestigd, dat de in de Memorie van Toelichting genoemde cijfers, uitdrukkende het percentage van de voorgestelde uitvoerrechten naar boven zijn afgerond.

Mede moge er op worden gewezen dat, ten gevolge van het bovenbedoeld verzuim in de Memorie van Toelichting, in het Afdeelvingsverslag bij de berekening van de produc-

tie- en uitvoercijfers aan de liquid fuel uit Tarakan, waarvan de uitvoer in 1920 meer dan 650 000 000 L. heeft bedragen, een waarde is toegekend, welke driemaal zoo hoog is als de werkelijke waarde.

Daar voorts de in dat verslag aangenomen productie van 2 400 000 ton noch het daarin als productiekosten genoemde bedrag van f 30 per ton — dat in de huidige omstandigheden wel bijzonder laag voorkomt — kan worden nagegaan, is de juistheid van de daaruit afgeleide winst over 1920 uit het petroleumbedrijf voor de Regeering te twijfelachtig om daarop beschouwingen en conclusiën te bouwen.

Overigens moge worden opgemerkt, dat de opvatting, dat het petroleumbedrijf slechts door uitvoerrechten zal worden getroffen, op een misvatting berust. Behalve door uitvoerrechten zal die industrie ook getroffen worden door de verhoogde belasting zoowel naar het jaarlijksch zuiver inkomen als naar de jaarlijksehe overwinst en voorts door de extra-winstbelasting, terwijl in mindering van dit laatste onderdeel niet wordt gebracht het uitvoerrecht, zooals wel kan geschieden met de productenbelastingen.

Hieronder mogen eenige cijfers volgen omtrent de hoeveelheden petroleum enz., in de jaren 1915/1920 uitgevoerd en hier verbruikt.

Jaar.	Producten.	Uitvoer	Binnenlandsch verbruik.
1915	Kerosine.....	L. 467.209.000	L. 256.397.000
	Benzine.....	" 368.344.000	
	Residu en liquid fuel uit Tarakan.....	" 347.895.000	
	Smeerolie.....	KG. 21.414.000	
	Consistentvet.....	" 91.000	
	Paraffine.....	" 18.172.000	
	Kaarsen.....	" 2.025.000	
	Turpine.....	L. 877.000	
1916	Kerosine.....	L. 328.168.000	L. 256.169.000
	Benzine.....	" 477.731.000	
	Residu en liquid fuel uit Tarakan.....	" 326.074.000	
	Smeerolie.....	KG. 24.811.000	
	Consistentvet.....	" 173.000	
	Paraffine.....	" 20.006.000	
	Kaarsen.....	" 1.949.000	
	Turpine.....	L. 666.000	
1917	Kerosine.....	L. 324.719.000	L. 274.141.000
	Benzine.....	" 455.190.000	
	Residu.....	" 155.541.000	
	Liquid fuel uit Tarakan.....	" 188.896.000	
	Smeerolie.....	KG. 13.500.000	
	Consistentvet.....	" 261.000	
	Paraffine.....	" 22.366.000	
	Kaarsen.....	" 2.961.000	
Turpine.....	L. 1.452.000		
1918	Kerosine.....	L. 379.044.000	L. 263.614.000
	Benzine.....	" 317.073.000	
	Residu.....	" 118.856.000	
	Liquid fuel uit Tarakan.....	" 172.200.000	
	Smeerolie.....	KG. 24.529.000	
	Consistentvet.....	" 232.000	
	Paraffine.....	" 21.045.000	
	Kaarsen.....	" 4.080.000	
Turpine.....	L. 2.555.000		
1919	Kerosine.....	L. 406.807.000	L. 289.707.000
	Benzine.....	" 578.045.000	
	Residu.....	" 225.043.000	
	Liquid fuel uit Tarakan.....	" 529.378.000	
	Smeerolie.....	KG. 27.056.000	
	Consistentvet.....	" 208.000	
	Paraffine.....	" 22.797.000	
	Kaarsen.....	" 5.626.000	
Turpine.....	L. 2.200.000		

Jaar.	Producten.	Uitvoer.	Binnenlandsch verbruik.
1920	Kerosine.....	L. 307.699.000	} Nog onbekend. Onbekend. " " " " " "
	Benzine.....	" 432.016.000	
	Residu.....	" 243.388.000	
	Liquid fuel uit Tarakan.....	" 667.490.000	
	Smeerolie.....	KG. 15.321.000	
	Consistentvet.....	" 175.000	
	Paraffine.....	" 18.891.000	
	Kaarsen.....	" 5.507.000	
	Turpine.....	L. 5.743.000	

Het geopperd denkbeeld om aan den voorgestelden maatregel terugwerkende kracht te verleen, komt niet uitvoerbaar voor en zulks, wijl de exporteurs, die niet altijd de producenten zijn, met den douanedienst afrekenen en daaronder vele personen (gezagvoerders van schepen) zijn, die zich niet meer in Indië bevinden.

De beantwoording van de vraag, of van petroleum enz. uitvoerrecht volgens tarieven met glijdende schalen kan worden geheven, houdt verband met deze andere vraag, of het mogelijk is den kostprijs van aardolieproducten, zij het ook bij benadering, vast te stellen. De Regeering beschikt daarvoor niet over de noodige gegevens.

Het kan buiten beschouwing blijven in hoever de tegen verhooging van uitvoerrechten aangevoerde bezwaren in algemeenen zin gegrond zijn; voor de petroleum zullen de uitvoerrechten niet belemmerend op den afzet werken.

De belasting naar de winst, door enkele leden gewenscht, bestaat inderdaad reeds in de inkomstenbelasting; de twijfel, of door de petroleumindustrie — als gevolg van de eigenaardige inrichting van haar bedrijf, die de vaststelling van de winsten uiterst moeilijk maakt — daardoor wel genoeg wordt bijgedragen in de algemeene lasten, maken juist eene heffing op andere wijze dan naar de winst gewenscht.

Of en in hoever de petroleumindustrie zal beproeven de verhoogde uitvoerrechten voor een deel af te wentelen op de scheepvaartmaatschappijen en andere afnemers hier te lande, zal dienen te worden afgewacht, alvorens overwogen kan worden, of en op welke wijze daartegen maatregelen zullen worden getroffen.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement, voorgesteld door de heeren Vreede, Cramer, Soejono en Djajadiningrat.

Ingezonden 11 April 1921.

Ondergeteekenden stellen voor het tarief van uitvoerrechten te lezen als volgt:

Goederen.	Maatstaf.	Uitvoerrecht.	Geschatte opbrengst naar den uitvoer 1920.
Aardolie en bijproducten daarvan:			
a. benzine.	Liter.	f 0.05	f 21.6 millioen.
b. kerosine (petroleum) en alle niet onder c. genoemde bijproducten.	"	" 0.04	" 14.1 "
c. liquid fuel, residu, solaroil, filterpersolie, smeerolie, vet, betching oil, pek en wax-oil.	"	" 0.02	" 18.2 "
Totaal.....			f 53.9 millioen.

Toelichting.

De uitvoerwaarde, de productiekosten en de netto-winst van benzine, kerosine en residu, kan voor 1920 als volgt geraamd worden:

	Groep a benzine.	Groep b kerosine enz.	Groep c. residu enz.
Uitvoerwaarde.....	24	23	12 ct. per Liter.
Productiekosten.....	3	4	2 Idem.
Rest: netto-winst.....	21	19	10 ct. per Liter.
Uitvoerrecht ca. 20% van de netto-winst..	5	4	2 Idem.

Een uitvoerrecht ad 20% van de hooge winsten, zooals deze in 1920 werden gemaakt, moet beschouwd worden als een minimum waartoe de petroleumindustrie in 's Lands lasten behoort bij te dragen. Bij dalende prijzen zal het uitvoerrecht een grooter percentage van de netto-winst gaan uitmaken. Daalt b.v. de prijs voor residu tot 6 ct.

per L. dan blijft na aftrek van 2 ct. productiekosten 4 ct. per Liter netto-winst over. Het voorgestelde uitvoerrecht ad 2 ct. per Liter maakt van laatstgenoemd bedrag 50% uit. Ook tegen zulk een hooge belasting van de petroleum-industrie, die 's Lands bodem — in tegenstelling met de landbouw-industrie blijvend draineert — kan, naar het oordeel van ondergeteekenden geen steekhoudend bezwaar gemaakt worden.

VREEDE.
CRAMER.
SOEJONO.
DJAJADININGRAT.

Dit amendement is in de vergadering van 11 April 1921
a a n g e n o m e n.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

1870
1871
1872
1873
1874

Faint, illegible text in the middle section of the page.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — STUK 7.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Vreede, Soejono, Oppermann en Djajadiningrat.

Ingezonden 11 April 1921.

De Volksraad,
van oordeel, dat behoort te kunnen worden beschikt over juiste gegevens nopens de hier te lande in 1920 geproduceerde en verbruikte hoeveelheden benzine, kerosine en residu en andere aardolie-producten, benevens over de verkoopprijzen dezer producten, zoo op de binnenlandsche als op de buitenlandsche markt;

noodigt de Regeering uit zich deze gegevens binnen kwamen tijd te verschaffen en aan den Volksraad bekend te stellen;

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 11 April 1921 z. h. s.
a a n g e n o m e n.

VORBEREITUNG

ERSTE BUTTERWOLFE SITTING (22)

WOLFFENBUTTEL 1 - STUFE 1

Wolffene Butterwolle ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist. Es ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist.

WOLLE

Wolffene Butterwolle ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist. Es ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist.

Wolffene Butterwolle ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist. Es ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist.

Wolffene Butterwolle ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist. Es ist ein hochwertiges Wolle, das für die Herstellung von Wolle geeignet ist.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

BESLUIT TOT VOORLOOPIGE VASTSTELLING

(opgenomen in de Javasche Courant van
22 April 1921, No. 32).

Buitenzorg, den 15den April 1921.

Gelet op de besluiten van 18 en 22 Maart 1921 Nos. 2 en 11 en op het telegram van den Minister van Koloniën van 6 April 1921 No. 69 in antwoord op het Indisch telegram van den 2en dier maand No. 583;

Gelezen:

- a. het schrijven van den Voorzitter van den Volksraad van 12 April 1921 No. 1319;
- b. van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel van 4 April 1921 No. 3451/H;

Nog gelet op het Indisch telegram van 12 April 1921 No. 593;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

In het eenig artikel van de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 537, Indisch Staatsblad No. 203), houdende definitieve aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1920 No. 5 (Javasche Courant van 21 December 1920 No. 102) en 11 Februari 1921 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 12), wordt de volgende aanvulling opgenomen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de nummers 305 en 306 wordt ingelascht:

305A. Verhooging van het uitvoerrecht van aardolie en bijproducten daarvan.

Aan

den Voorzitter van den Volksraad.

Wijziging en aanvulling van de raming der middelen in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

De ondervolgende middelenpost wordt voorloopig geacht te zijn geraamd als is aangegeven.

		Java en Madoera.	Buiten-gewesten.	Totaal.
	AFDEELING III.			
	Departement van Financien.			
305A	Verhooging van het uitvoerrecht van aardolie en bijproducten daarvan.	—	f 22.458.000	f 22.458.000

Afschrift dezes zal worden gezonden aan den Raad van Nederlandsch-Indië tot inlichting en uittreksel verleend aan den Voorzitter van den Volksraad, de Directeuren van Landbouw, Nijverheid en Handel en Financien en de Algemeene Rekenkamer tot inlichting en bericht.

Stemt overeen met voorz. Register:

De Gouvernements Secretaris,

W. BURER.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 1.

Herziening der Grondwet.

GELEIDEBRIEF MET ONTWERP.

Mijne Heeren!

De Nederlandsche Regeering heeft in de afgelopen maand bij de Staten-Generaal voorstellen ingediend tot herziening der Grondwet.

Ten aanzien van de artikelen, welke op de koloniën betrekking hebben of welke handelen over onderwerpen met de koloniën verband houdende, luidt de voorgestelde nieuwe tekst als aangegeven op bijlage dezes.

De algemeene toelichting behelst in het kort de volgende mededeelingen ter zake:

Het huidig stadium van ontwikkeling der koloniën, bepaaldelijk van Nederlandsch-Indië, eischt herziening van de aldaar voor de wetgeving en het bestuur geldende grondregelen. Aangezien het overleg nopens de voorstellen der Indische Regeering naar aanleiding van het rapport der commissie tot herziening van de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië nog niet is beëindigd, kunnen de in die Staatsinrichting aan te brengen wijzigingen nog niet in bijzonderheden worden aangegeven, maar niettemin dient de gelegenheid, welke de onderhavige grondwetsherziening daartoe aanbiedt, te worden aangegrepen om bij voorbaat ook de tekst der grondwet te wijzigen, omdat de bestaande bepalingen niet waarborgen, dat inderdaad zal worden gestuurd in de beoogde richting, nl.:

- 1e. dat zoowel wetgeving als bestuur zooveel mogelijk worden gelegd in handen van in Indië zelf zetelende lichamen en overheden;
- 2e. dat aan de bevolking van Indië een zoo groot mogelijke invloed op de samenstelling dier lichamen wordt toegekend;
- 3e. dat daadwerkelijk toezicht van de Staten-Generaal op het Indisch bestuursbeleid behouden blijft.

Dit doel kan worden bereikt door de wetgevende macht der Kroon met betrekking tot zuiver inwendige aangelegenheden van de koloniën te beperken tot bepaaldelijk bij de wet aan te duiden onderwerpen, terwijl verder worde bepaald, dat het algemeen bestuur in naam des Konings door de landvoogden der koloniën wordt uitgeoefend, voor zoover niet bij de wet bepaalde bevoegdheden aan de Kroon zijn voorbehouden.

Ik heb de eer den Volksraad uit te noodigen de opmerkingen te willen mededeelen, waartoe bovenbedoelde wijzigingen het College eventueel aanleiding geven.

Het advies, waarin die mogelijke opmerkingen te mijner kennis worden gebracht, zal ik gaarne uiterlijk 25 April a.s. ontvangen.

Buitenzorg, den 3den April 1921.

Aan
den Volksraad.

De Gouverneur-Generaal,
D. FOCK.

Tegenwoordige tekst van de op de koloniën betrekking hebbende of daarmee verband houdende artikelen.	Voorgestelde nieuwe tekst.
<p>Art. 1. Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Europa, benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.</p>	<p>Art. 1. Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao.</p>
<p>Art. 2. De grondwet is alleen voor het Rijk in Europa verbindend, voor zoover niet het tegendeel daaruit blijkt. Waar in de volgende artikelen het Rijk wordt genoemd, wordt alleen het Rijk in Europa bedoeld.</p>	<p>Waar in de Grondwet van de koloniën wordt gesproken, worden daaronder verstaan: Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao.</p> <p>Art. 2. Ongewijzigd.</p>
<p>Art. 6. De wet verklaart wie Nederlanders en wie ingezetenen zijn. Een vreemdeling wordt niet dan door eene wet genaturaliseerd. De wet regelt de gevolgen der naturalisatie ten aanzien van de echtgenooten en minderjarige kinderen van den genaturaliseerde.</p>	<p>Art. 6. De wet verklaart wie Nederlanders en wie ingezetenen van het Rijk zijn. Niet-Nederlanders worden niet dan door eene wet genaturaliseerd. De wet regelt de gevolgen der naturalisatie ten aanzien van de echtgenooten en minderjarige kinderen van den genaturaliseerde.</p>
<p>Art. 61. De Koning heeft het Opperbestuur der Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen. De reglementen op het beleid der regeering aldaar worden door de wet vastgesteld. Het muntstelsel wordt door de wet geregeld. Andere onderwerpen, deze koloniën en bezittingen betreffende, worden door de wet geregeld zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan.</p>	<p>Art. 61. De Koning heeft het Opperbestuur der koloniën. Voor zooveel niet bij de Grondwet of bij de wet bepaalde bevoegdheden aan den Koning zijn voorbehouden, wordt het algemeen bestuur in de koloniën in naam des Konings uitgeoefend in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal en in Suriname en Curaçao door de Gouverneurs, op de wijze door de wet te regelen. De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een omstandig verslag geven van het beheer der koloniën en van den staat, waarin zij zich bevinden.</p>
<p>Art. 62. De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een omstandig verslag geven van het beheer der koloniën en bezittingen en van den staat waarin zij zich bevinden. De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen.</p>	<p>Art. 62. De staatsinrichting van de koloniën wordt door de wet vastgesteld. De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen. Het muntstelsel wordt door de wet geregeld. Andere onderwerpen, de koloniën betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan. Onverminderd het bepaalde in de vorige leden van dit artikel wordt de regeling van de inwendige aangelegenheden van de koloniën overgelaten aan aldaar gevestigde organen, op de wijze bij de wet vast te stellen, tenzij bij de wet de bevoegdheid tot regeling van bepaalde onderwerpen, die aangelegenheden betreffende, aan de Koning is voorbehouden.</p>
	<p>Na artikel 62 der Grondwet wordt ingevoegd: Artikel 62 bis. De verordeningen, vastgesteld door de in het laatste lid van het vorig artikel bedoelde organen, kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang bij de wet worden vernietigd. Zoodanige verordeningen kunnen door den Koning worden geschorst op de wijze bij de wet te bepalen.</p>

Tegenwoordige tekst van de op de koloniën betrekking hebbende of daarmede verband houdende artikelen.

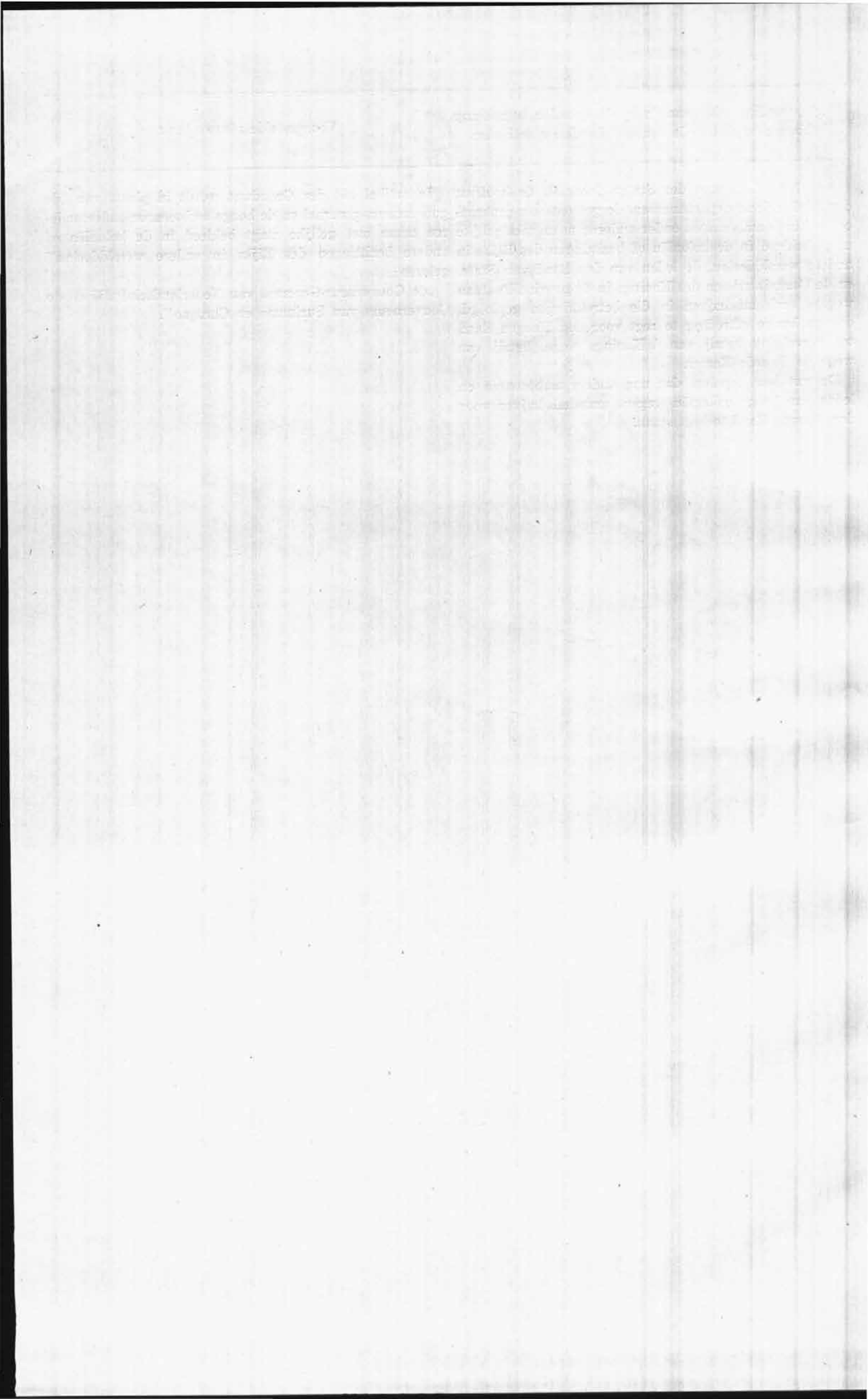
Voorgestelde nieuwe tekst.

Art. 164. De leden der Staten-Generaal, de hoofden der ministerieele departementen, de gouverneurs-generaal en de hooge ambtenaren onder anderen naam met gelijke magt bekleed in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen, de leden van den Raad van State, en de Commissarissen des Konings in de provinciën staan wegens ambtsmisdrijven in die betrekkingen gepleegd, ook na hunne aftreding te regt voor den Hoogen Raad ter vervolging hetzij van 's Konings wege, hetzij van wege de Tweede Kamer.

De wet kan bepalen, dat nog andere ambtenaren en leden van hooge collegiën wegens ambtsmisdrijven voor den Hoogen Raad te regt staan.

In artikel 164 der Grondwet wordt in plaats van „de gouverneurs-generaal en de hooge ambtenaren onder anderen naam met gelijke magt bekleed in de koloniën of andere bezittingen des Rijks in andere werelddeelen” gelezen:

„de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië en de Gouverneurs van Suriname en Curaçao”.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 2.

Herziening der Grondwet.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene beschouwingen.

1. De indiening der onderwerpelijke voorstellen gaf verscheidene leden aanleiding tot het uiten van een grief tegen den Minister en de Indische Regeering. Zij beschouwden het als een ernstig verzuim ten aanzien van den Volksraad, dat de Minister van Koloniën het advies van den Volksraad eerst heeft ingewonnen, nadat de ontwerpen tot herziening van de Grondwet, voor zoover Nederlandsch-Indië betreft, reeds door den Ministerraad in een definitieven vorm waren gegoten en bij de Staten-Generaal ingediend en niet den weg heeft gevolgd om een voorontwerp aan het oordeel van den Volksraad te onderwerpen, ten einde na kennisname van 's Volksraads advies tot het doen van definitieve voorstellen over te gaan. Deze leden zagen niet voorbij, dat de tijd nog gelaten is om althans de Staten-Generaal in staat te stellen van 's Volksraads advies kennis te nemen, doch deze overweging vermocht hunne ontstemming niet te verminderen over de in deze door de Nederlandsche Regeering gevolgde gedragslijn, welke uitsloot, dat deze bij het doen van Hare voorstellen met 's Volksraads advies rekening hield, welk advies de Ministerraad daarmee blijk gaf niet te begeeren. Zij merkten op, dat dit verzuim door de Indische Regeering hersteld had kunnen worden door, hangende het overleg met den Minister van Koloniën over de Grondwetsherziening — een overlegpleging welke in het najaar 1920 blijkt te hebben plaats gevonden —, uit eigen beweging het advies van den Volksraad in te winnen. Dat dit niet geschiedde, leverde naar hunne meening een grond voor eene grief tegen de Indische Regeering op. Zij verklaarden voor het inwinnen van het advies van den Volksraad te elfder ure geene verontschuldiging te kunnen vinden in den „vereischten uitersten spoed”, waarop de Minister van Koloniën zich in de Memorie van Antwoord op de begroting voor 1921 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal had beroepen, daar bij raadpleging van den Volksraad in het najaar, onder het stellen van een zelfden termijn als aan de Indische Regeering blijkt te zijn gelaten, geen tijdverlies zou zijn te betreuren geweest. Bovendien zou overgrootte spoed in de behandeling van de onderwerpelijke voorstellen door den Volksraad niet noodig zijn geweest, indien bij de voorbereiding van de voorstellen met dit college in overleg ware getreden.

Daartegenover werd van andere zijde opgemerkt, dat de voorstellen tot Grondwetsherziening, die thans bij den

Volksraad aanhangig zijn, het product zijn van een voorafgaand overleg tusschen den Minister van Koloniën met de Indische Regeering en den Raad van State en zij eerst na afloop van dit overleg in staat van rijpheid verkeeren om daarover het gevoelen van den Volksraad in te winnen en eene openbare behandeling te ondergaan. Wel verre van een grond voor eene grief werd in de houding van den Minister van Koloniën in deze eene reden tot bijval gezien wegens de voortvarendheid, waarmede de onderwerpelijke voorstellen nog te zoodaniger tijd bij den Volksraad zijn ingediend, dat het advies van dit college bij de afdeling der Grondwetsherziening in Nederland zijn gewicht in de schaal kan leggen.

2. In verband met den inhoud der voorstellen werd door verscheidene leden uitdrukking gegeven aan een gevoel van teleurstelling, doordat zij daarin, ingevolge verschillende uitlatingen van den Minister van Koloniën, zelfstandige voorstellen van de Nederlandsche Regeering, in de plaats tredende van die der Herzieningscommissie, meenden te mogen zien. De hier aan het woord zijnde leden drukten daarom hun twijfel uit, of de onderwerpelijke ministerieele voorstellen, zoo zij in de Grondwet een plaats vinden, wel tot verwezenlijking der overige voorstellen van de Herzieningscommissie zullen kunnen leiden. Zij zouden, zoo verklaarden zij, voor dit gevolg meer waarborg vinden, indien de onderwerpelijke voorstellen gelijkloidend waren geweest aan de voorstellen van grondwetsherziening van de Herzieningscommissie. Een enkel lid gaf te kennen, dat hij wegens het ontbreken in de onderwerpelijke voorstellen van alle bepalingen, die een beeld geven van de toekomstige Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, de Grondwetsherziening voor dit gebiedsdeel als een doodgeboren kind beschouwde.

Deze zienswijze vond bij andere leden bestrijding met de wederlegging dat, ook al heeft de onderwerpelijke Grondwetsherziening niet ten doel te beslissen over de invoering van de voorstellen der Herzieningscommissie, zij daarom toch van groote waarde is, omdat zij het terrein voor de invoering dier voorstellen zal vrijmaken, wanneer daartoe besloten mocht worden.

3. Vrij algemeen werd de soberheid of liever het gemis van eene toelichting der ingediende voorstellen betreurd, waardoor het moeilijk werd zich volledige rekenschap te geven van de juiste bedoelingen, die in sommige voorstellen belichaamd zijn. Temeer werd dit gemis door enkele leden gevoeld, nu met de behandeling der voorstellen in den Volksraad groote haast gemaakt behoort te worden en hun de gelegenheid daardoor ontbreekt zich grondig op de hoogte van alle daarbij betrokken belangrijke vraagstukken te stellen. Door vele leden zou het op hoogen prijs worden gesteld, indien aan den Volksraad zou kunnen worden overgelegd het door de Indische Regeering aan den Minister uitgebrachte advies over de voorstellen tot grondwetsherziening, terwijl de aandacht gevestigd werd op de wenschelijkheid, om den Volksraad alsnog ter volledige inlichting tevens mededeeling te doen van het door den afgetreden Landvoogd over het verslag der Herzieningscommissie aan den Minister ingediend advies. In het bijzonder werd het betreurd, dat van het verslag der Nederlandsche Staatscommissie voor de Grondwetsherziening geen voldoende aantal exemplaren voor den Volksraad was beschikbaar gesteld. In deze orde van gedachten doorgaande, zagen enkele leden in de haast, die nu moest

betracht worden en in de gebrekkige toelichting der aanhangige voorstellen een bewijs, dat Indië's hoogste belangen dienstbaar werden gemaakt aan staatkundige belangen in Nederland.

4. Verschillende leden verklaarden hunne instemming met de aanhangige voorstellen afhankelijk te stellen van de verwezenlijking der voorstellen van de Herzieningscommissie. Enkele andere leden verklaarden daarentegen de aanhangige voorstellen los van de voorstellen der Herzieningscommissie in beschouwing te nemen en ze te moeten toetsen aan drie hoofdpunten, die bij hen voor het bepalen van hunne stem het zwaarst wogen t. w. 1o. dat iedere gedachte dat Indië eene kolonie is, uit de Grondwet gebannen wordt, 2o. dat met de onderwerpelijke voorstellen toekomstig zelfbestuur mogelijk zal zijn, 3o. dat de Nederlandsche Regeering den Volksraad hoort bij het tot stand komen van op Indië betrekking hebbende regelingen. Van deze eischen werd, zooals de aan het woord zijnde leden opmerkten, in de aanhangige voorstellen slechts gedeeltelijke vervulling gevonden wat het tweede punt betreft.

Een lid sprak zich onomwonden voor het stelsel van de Herzieningscommissie uit, onder voorbehoud, dat het kiesrecht in democratischen zin zou gewijzigd worden; indien dit niet zou geschieden, achtte hij de hervorming voor Indië een nadeel, daar het ongetwijfeld beter is aan de Volksvertegenwoordiging in Nederland, dan aan een groep van belanghebbende Europeesche exploitanten, die bij het tegenwoordig kiesstelsel voor den Volksraad het heft in handen hebben, zooveel invloed op de Indische zaken te geven.

5. Hoewel de redactie en de rangschikking meermalen verre van gelukkig is, meende men er naar te moeten streven zoo min mogelijk van de voorgestelde artikelen af te wijken. Voorop dient echter met nadruk gesteld te worden, dat het betoog door de Herzieningscommissie op blz. 272—273 gevoerd ten gunste van een afzonderlijk hoofdstuk algemeen instemming vond. De hoop werd uitgesproken, dat de Minister alsnog de stof thans samengedrongen in artikel 61 en 62 en in een bis-artikel in een afzonderlijk hoofdstuk zal willen bijeenbrengen, waardoor de regeling in overzichtelijkheid en klaarheid niet dan winnen zal. De door Prof. Van Vollenhoven hier tegen aangevoerde bezwaren (Koloniaal Tijdschrift Jan. 1921 blz. 7) gelden veeleer den omvang der regeling, dan wel de afzondering in één hoofdstuk.

Artikelen.

6. Artikel 1. Het had de aandacht getrokken, dat, terwijl in deze alinea de woorden „koloniën” en „bezittingen” waren veranderd in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, in alinea 2 het woord „koloniën” weder was ingevoerd. Van vele zijden werd tegen het behoud van dezen term in de Grondwet bezwaar gemaakt. Werd vroeger, zoo werd in herinnering gebracht, vóór de herziening der Grondwet van 1887 gesproken van „het grondgebied in Europa en de koloniën” enz., in laatstgemeld jaar werd dit veranderd in „het grondgebied in Europa benevens de koloniën enz.”, waardoor werd aangegeven, dat Indië niet politiek gelijkwaardig was met het grondgebied in Europa. In de onderwerpelijke voorstellen wordt nu in de 1ste alinea van artikel 1 deze ongelijkwaardigheid opgeheven. Men achtte het eene tegenstrijdigheid met deze 1e alinea in de 2de alinea wederom van „kolonie”

te spreken en oordeelde het beter in de plaats daarvan in de Grondwet als verzamelwoord te gebruiken de uitdrukkingen zelfstandige gebiedsdeelen, of zelfstandige staatsdeelen, danwel die deelen telkens bij hun eigen namen te noemen. Van eene zijde werd daarbij de wensch te kennen gegeven deze omschrijving uit te breiden met de nadere bepaling „gelijkwaardige”.

Daartegenover werd door sommige leden aangevoerd, dat de term „kolonie” op zich zelf geen betrekking van onderworpenheid of ondergeschiktheid, doch alleen een genetischen band aanduidt, hoewel de hier aan het woord zijnde leden zich niet verheelden, dat de historische betekenis, die het woord ten aanzien van Nederlandsch-Indië verkregen heeft, van de theoretische afwijkt.

De hier aan het woord zijnde leden legden er echter den nadruk op, dat de bepaling van artikel 1 uitsluitend de beteekenis heeft van eene territoriale regeling en eene samenkoppeling van eene staatkundige met eene territoriale waarde daarin misplaatst zoude zijn.

Een der leden gaf bepaaldelijk te kennen prijs te stellen op het behoud van den term „kolonie”, terwijl andere leden waarschuwden voor de technische moeilijkheid, welke bij vermindering van dit woord zou ontstaan, doordat in de bewoordingen van andere artikelen het gebruik van eene omschrijving in de plaats daarvan tot dubbelzinnigheid of onduidelijkheid zou kunnen leiden. In het belang van de duidelijkheid verdiende, naar zij meenden, het door het spraakgebruik geijkte woord de voorkeur.

7. Ook was de aandacht gevallen op den naam „Nederlandsch-Indië”, waarover veel verschil van meening tot uiting kwam. Terwijl sommigen ijverden voor den door de Herzieningscommissie gekozen naam Indië, andere voor den naam Indonesia, overeenkomstig het voorstel-Labberton (2e gew. zitting 1920, Ond. 13 — stuk 1, blz. 12) en weer anderen de aandacht vestigden op Insulinde, beval één lid den naam Java voor het deel van het Koninkrijk in Azië en Australië aan. Daartegen werden van andere zijde bezwaren aangevoerd. Er werd gewezen op de begripsverwarring in de plaats van begripsbepaling, die zou ontstaan door de aanvaarding der namen Indië, Indonesië en Java, daar de eerste twee te ruim zijn en de laatste te eng is en zij bovendien voor het internationaal verkeer een belemmering zouden opleveren. Met overtuiging werd verder door enkele leden het denkbeeld bestreden, dat het adjectief „Nederlandsch” in den naam Nederlandsch-Indië een kleineerende zin zou insluiten. Deze nadere bepaling van den historischen naam Indië bedoelde, zoo werd opgemerkt, eenerzijds slechts eene geografische onderscheiding in tegenstelling met Britsch- en Fransch-Indië en anderzijds een cultuurband met het deel van het Koninkrijk in Europa uit te drukken. De hier aan het woord zijnde leden achtten den naam Nederlandsch-Indië het best op zijne plaats. Door een der leden werd de wensch uitgesproken om, zoo de naam Nederlandsch-Indië in de Grondwet behouden bleef, daarin de namen Suriname en Curaçao ook te vervangen in Nederlandsch-Suriname en Nederlandsch-Curaçao.

Ten slotte gaven eenige leden te kennen in een amendement te zullen belichamen den wensch om aan het Indisch staatsdeel den naam Indonesia te geven, wat zeer goed aansluit bij den algemeen gangbaren inheemschen naam Noeba Hindia (zie het sedert ingediend amendement-Labberton, Cramer, Vreede, Ond. 2 — stuk 3).

8. Door verschillende leden werd verklaard, dat zij waarde hechtten aan het explicatief karakter, dat door de Herzieningscommissie aan haar voorstel tot wijziging van artikel 1 der Grondwet was medegedeeld, door daarin begripsbepalingen van de woorden „Staat” en „Rijk” op te nemen. Door andere leden werd daartegenover opgemerkt, dat de Herzieningscommissie in verband met haar betoog (H.C. blz. 279) en hare verdere voorstellen definities van de begrippen Koninkrijk, Staat en Rijk van noode had en daardoor er toe gekomen is deze definities ook in hare voorstellen betreffende de herziening der Grondwet op te nemen, doch dat deze definities voor het doel der Grondwet gevoegelijk gemist kunnen worden, op grond waarvan zij de opname van zoodanige definities ten sterkste ont-rieden. In verband hiermede werd nog opgemerkt, dat de begripsbepaling „Staat” in de Regeeringsvoorstellen overbodig is, aangezien in die voorstellen reeds van Koninkrijk sprake is. De in de eerste plaats bedoelde leden bleken juist ten behoeve van de verdere doorvoering van eene staatsinrichting in den geest van de voorstellen der Herzieningscommissie deze definities in de Grondwet te begeeren (zie het sedert door de heeren Van Hinloopen Labberton Cramer en Vreede ingediend amendement 2, Ond. 2 — stuk 3).

9. De wenschelijkheid werd door sommige leden bepleit om in artikel 1 alsnog eene bepaling op te nemen, strekkende om de wetten, die voor het geheele grondgebied van het Koninkrijk zullen gelden, met den naam „Staatswet” te onderscheiden van die, welke voor het Rijk zullen gelden en met den naam „Rijkswet” waren te doopen (zie het sedert door de heeren Van Hinloopen Labberton, Cramer en Vreede ingediend amendement 2, Ond. 2 — stuk 3).

10. Artikel 2. Ook over dit artikel bleek bij het overleg in de Afdeelingen van eenige verscheidenheid van gevoelens. Door een lid werd verklaard, dat hij er de voorkeur aan zoude geven het karakter der Grondwet als algemeene wet voor het geheele Koninkrijk te doen uitkomen door artikel 2 in dezen zin te redigeeren: „De Grondwet is voor het geheele Koninkrijk verbindend voor zoover niet het tegendeel daaruit blijkt”. Andere leden merkten op, dat dit artikel zou kunnen vervallen, indien, zooals in het artikel 193a van de voorstellen der Herzieningscommissie gedaan was, eene opsomming werd opgenomen van de artikelen der Grondwet, welke niet op Nederlandsch-Indië van toepassing zouden zijn (H.C. blz. 278 en 280—281).

Door enkele andere leden werd de aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid om, als gevolg van de definitie „Rijk”, o. a. in artikel 52 in het eedsformulier voor den Koning dezen term te veranderen in Koninkrijk.

11. Artikel 6. Bij de beschouwing van dit artikel der Regeeringsvoorstellen trok het de aandacht, dat geen melding was gemaakt van het onderdaanschap. Vooral hier werd de afwezigheid van alle toelichting levendig gevoeld. Het Regeeringsvoorstel toch liet de vraag open, of de rechtsbetrekking, die wordt aangeduid met de benaming „Nederlandsch onderdaanschap”, voortaan zou vervallen. Verscheidene leden zouden het toejuichen, indien dit inderdaad de bedoeling zou zijn, daar zij er de voorkeur aan verklaarden te geven, dat alle onderhoorigen van alle gebiedsdeelen tegenover het buitenland gelijk als Nederlandsche staatsburgers zouden worden erkend, met aanspraak voor allen op gelijke steun en bescherming.

Daartegenover werd door andere leden opgemerkt, dat de erkenning als Nederlanders van alle burgers van het geheele Koninkrijk niet van zelf uit het laten vervallen van het onderdaanschap zou volgen, doch dat de wet op het Nederlandschap dan uitteraard voor dat doel de noodige wijziging zou hebben te ondergaan. Enkeligen voerden aan, dat het twijfelachtig is, of de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië den wensch koesterde tot Nederlandsche staatsburgers te worden verklaard. Zij wezen echter met nadruk op de noodzakelijkheid eener duidelijke verklaring in de Grondwet, dat de rechtsbetrekking van Nederlandsch onderdaan, nu zij wettelijk is in het leven geroepen, of vervalt, of bestendig blijft. Zij wezen er verder op, dat in het eerste geval de bestaande beperkende bepalingen op het Nederlandschap niet kunnen worden gehandhaafd, doch deze tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië moeten worden uitgebreid, daar deze niet zonder rechtsbescherming tegenover het buitenland kan worden gelaten. En voor het geval de bedoeling mocht zijn de bedoelde rechtsbetrekking in stand te houden, vestigden zij er de aandacht op, dat deze rechtsbetrekking niet zonder constitutioneelen grondslag kon worden gelaten. Zij kwamen dientengevolge tot het besluit, dat artikel 6 van de Regeeringsvoorstellen niet onveranderd in de Grondwet kon worden opgenomen, doch een verduidelijking of aanvulling, al naar gelang van de bedoelingen met het Nederlandsch onderdaanschap, behoefde. Anderen meenden, met den aangegeven gedachtengang overigens instemmende, dat inderdaad de weglating van den ongewenscht geachten term uit de ministerieele redactie er op wijst, dat dit halfslachtige „onderdaanschap” zal komen te vervallen, hetgeen zij met de Herzieningscommissie allerminst zouden betreuren.

12. Artikelen 61 en 62. Verschillende leden spraken de wenschelijkheid uit om in artikel 62 het voorschrift op te nemen, dat de wijze waarop het opperbestuur in naam des Konings in Nederlandsch-Indië wordt uitgeoefend, zoomede de grondbeginselen der Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië bij eene voor het geheele Koninkrijk geldende Staatswet zullen worden geregeld en voorts het voorschrift, dat een zoodanige Staatswet niet zal kunnen tot stand komen, tenzij vooraf een vertegenwoordigend of een, eene vertegenwoordiging nabij komend lichaam in Nederlandsch-Indië in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal van raad te dienen.

Eenige leden gaven blijk van het gevoelen, dat, wanneer men niet tot samenvoeging van de bepalingen, die Nederlandsch-Indië betreffen, in een afzonderlijk hoofdstuk van de Grondwet zou overgaan, de opname daarin van bovenbedoelde organieke voorschriften aanbeveling verdient (zie het sedert door de heeren Van Hinloopen Labberton, Cramer en Vreede ingediend amendement 4, Ond. 2 — stuk 3).

13. Op dezelfde gronden als voor het weglaten van organieke voorschriften ten aanzien van de toekomstige staatsinrichting van Nederlandsch-Indië waren aangevoerd werd door verschillende leden bezwaar gemaakt tegen het behoud in de Grondwet van de in de Regeeringsvoorstellen voorkomende bepalingen nopens de regeling bij de wet van het comptabele beheer en het muntstelsel van Nederlandsch-Indië. Men meende, dat dit niet was overeen te brengen met het beginsel van zelfbestuur van dit staatsdeel en van de reeds lang tot stand gekomen finantieele scheiding,

hetwelk de regeling dezer inwendige aangelegenheden door de in Indië vast te stellen landswet vanzelf medebracht. Met deze beschouwing werd niet door alle leden ingestemd, althans wat het muntstelsel betreft, dat, zooals uit de ervaring gebleken was, een belang is, niet uitsluitend van Nederlandsch-Indië, doch gemeenschappelijk van Nederland en Nederlandsch-Indië. Van de zijde der het eerst aan het woord zijnde leden werd daartegen aangevoerd, dat de regeling van het muntstelsel inderdaad van internationaal belang te achten is, en een van de onderwerpen van overweging door den Volkerenbond zou hebben uit te maken, doch dat het zeker met de finantieele zelfstandigheid van Indië in strijd is, hare belangen aan Nederlandsche belangen in engeren zin dienstbaar te maken.

Vrij algemeen was men echter van oordeel, dat zooals het bedoelde organieke voorschrift in de Regeeringsvoorstellen geredigeerd is, geen andere waarborg geschapen werd dan deze, dat Nederlandsch-Indië in de toekomst geen vrijheid verkreeg om zonder Grondwetsverandering zelfstandig zijn muntstelsel te regelen, wanneer daaraan behoefte bleek, en achtte dit gevolg eene bedenking tegen het regeeringsvoorstel.

14. Artikel 164. Met de wijziging in artikel 164 der Grondwet voorgesteld, werd algemeen ingestemd.

15. Van verschillende zijden gingen stemmen op tot aanbeveling van de opneming in de Grondwet van een voorschrift overeenkomstig het door de Herzieningscommissie voorgestelde artikel 193g, strekkende om eene vertegenwoordiging van Indië bij de Staten-Generaal mogelijk te maken, waarbij ook verwezen werd naar de beschouwingen van prof. Van Vollenhoven in het hierboven meergenoemd geschrift. Deze leden achtten het eene leemte in de onderwerpelijke voorstellen, dat zij de gelegenheid niet boden de stem van Nederlandsch-Indië in de volksvertegenwoordiging van Nederland te doen hooren met betrekking tot Indische belangen, welke in Holland niet altijd voldoende blijken te kunnen worden overzien. Over het karakter van eene zoodanige vertegenwoordiging bestond in zoover verschil van gevoelen, dat sommigen zich uitspraken voor de toekenning van eene raadgevende stem aan de Indische vertegenwoordigers (zie het sedert door de heeren Cramer, Teeuwen en Vreede ingediend amendement, Ond. 2 — stuk 6), terwijl anderen meenden dat hiervan niet genoeg heil te verwachten viel, doch dat de beteekenis van Indië als zelfstandig staatsdeel en de omstandigheid, dat werkelijk parlementaire waarde slechts van het recht tot het deelnemen aan stemmingen te verwachten was, het noodzakelijk maakten aan te dringen op toekenning van stemrecht aan de Indische vertegenwoordigers, vooreerst bij al die onderwerpen, waarbij uitsluitend de belangen van Nederlandsch-Indië betrokken zijn, doch voorts ook bij die onderwerpen, het algemeen staatsbelang betreffende, welker regeling in de toekomst eventueel aan een Bondsraad zal moeten worden opgedragen.

De hier aan het woord zijnde leden wenschten de verkiezing van de gedeputeerde leden aan den Volksraad opgedragen te zien, welke zich daarbij geenszins tot eene keuze uit de Volksraadsleden zou behoeven te beperken, doch de aanwijzing voor elk voorkomend geval, hetzij een geval van conflict met de Indische regering, dan wel bij de behandeling van een op Indië betrekking hebbende staatswet, zonde kunnen regelen naar de omstandigheden.

Voortdurende vertegenwoordiging werd onnoodig geoordeeld.

Het is te verwachten, dat alleen bij toekenning van stemrecht de Indische afgevaardigden, zoo zij in zake Indische belangen één lijn trekken, een krachtige invloed zullen kunnen uitoefenen op de Hollandsche politieke partijen, waaraan thans het wel en wee van Indië bij uitsluiting is toevertrouwd, terwijl deze van haar kant inschikkelijk zullen zijn om de Indische stemmen voor zich te winnen. Indien een dergelijke afvaardiging plaats heeft in het geval, dat een conflict bestaat tusschen de meerderheid der vertegenwoordiging en de Indische regeering, en deze zich door bemiddeling van den Minister in de Staten-Generaal doet gelden, zullen de afgevaardigden ongetwijfeld de meening te verdedigen hebben van die meerderheid en met het oog daarop worden gekozen. Indien daarentegen eene afvaardiging plaats heeft, niet in geval van conflict, doch ten behoeve van de behandeling van algemeene zaken van wetgeving, zooals bijv. tot voorstelling van de Beginselenwet, daar spreekt het van zelf, dat in de afvaardiging een afspiegeling van de in Nederlandsch-Indië geldende meeningen moet gevonden worden (zie het sedert ingediend amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Abdoel Moeis en Soetan Toemenggoeng, Ond. 2 — stuk 4).

De voorstanders van adviseerende afgevaardigden konden met deze redeneering niet instemmen, omdat daarin de moeilijkheden, voortspruitend uit de partij-groeperingen in Nederland, over het hoofd gezien, of althans te licht geschat worden, terwijl mede te vreezen is, dat wanneer de Staten-Generaal met een aantal in Indische zaken deskundige leden worden uitgebreid, dan de neiging zal veld winnen om minder aan Indië zelf over te laten. Trouwens zal meermalen de minderheid der vertegenwoordiging in Indië op haar beurt met de Indische Regeering van meening verschillen en er evenmin sprake van zijn, dat de afgevaardigden in de Staten-Generaal zich als één blok zullen uiten. Zij vreesden bovendien, dat een dergelijke ingrijpende wijziging in de wetgevende macht van de Staten-Generaal niet de minste kans van verwezenlijking heeft.

In dit verband werd door sommige leden nog gewezen op het bezwaar, dat gelegen is in de onttrekking aan de Indische vertegenwoordiging van eene afvaardiging uit haar midden naar Nederland, wanneer deze afvaardiging een ruim aantal leden van dien raad zou omvatten.

16. Verder werd gemeend, dat bij de aanhangige Grondwetsherziening in artikel 184 uitdrukkelijk behoort vastgelegd te worden, dat dienstplichtigen te land in een der zelfstandige staatsdeelen van het Koninkrijk niet tegen hun zin naar de in andere werelddeelen gelegen staatsdeelen kunnen worden gezonden (zie het sedert door de heeren Van Hinloopen Labberton, Dwidjosewojo en Vreede ingediend amendement, Ond. 2 — stuk 5). Dit denkbeeld vond bij andere leden tegenkanting, zoowel op grond van de meening, dat eene dergelijke bepaling niet thuis behoort in een hoofdstuk der Grondwet, dat alleen voor het Rijk in Europa geldt en eene dergelijke bepaling zou ingrijpen in de autonome regeling van de inwendige aangelegenheid van Nederlandsch-Indië, als op grond van den wederzijdschen steun, die de verschillende gebiedsdeelen van het Koninkrijk elkander verschuldigd zijn in de ure des gevaars. In dit verband werd door enkele leden eer-

der aangedrongen op de opheffing van de beperking, die het bestaande artikel 184 der Grondwet bevat, hetgeen van eerstbedoelde zijde heftige tegenkanting vond, daar men van die opheffing agressieve exploitatie-politiek in Indië vreesde. Er werd nog gewezen op het Koninklijk Besluit 1918 in Staatsblad No. 70, artikel 6, regelende den verplichten krijgssdienst van Europeanen in Nederlandsch-Indië, waar reeds het verbod van het beschikken over dienstplichtigen ten behoeve van andere werelddeelen tegen hun zin voorkomt, zoomede op het voor-ontwerp der regeling van den dienstplicht voor Inlanders en met hen gelijkgestelden (2e gewone zitting 1918—1919, Ond. 34 — stuk 2, art. 2). Terwijl sommigen hieraan een argument ontleenden tegen aanvulling van de grondwetsbepaling, meenden anderen juist op de omstandigheid, dat het de vastlegging van een reeds bestaande regeling geldt, hun aandrang tot aanvulling van het artikel te moeten baseeren. Tegenover het argument, dat het defensie-hoofdstuk van de Grondwet niet op Indië slaat, werd opgemerkt, dat het eerste artikel onder dien titel op alle Nederlanders slaat, terwijl ook artikel 183 zich niet tot het rijk in Europa beperkt. Tegen eene aanvulling van artikel 184 kon naar hun gevoelen dus allerminst bedenking bestaan. Tegenover hen, die op het dienstplichtbesluit een beroep deden, werd overigens nog opgemerkt, dat eene regeling bij Koninklijk Besluit, die door een wet kan worden ter zijde gesteld, niet de vereischte waarborg van stabiliteit biedt, welke slechts door een bepaling in de Grondwet gegeven wordt.

17. Ten slotte sprak een der leden de wenschelijkheid uit, dat, evenals voor Grondwetsherziening ontbinding der Staten-Generaal noodig is, ook voor de beslissing op een ontwerp van wijziging eener Beginselenwet ontbinding van het vertegenwoordigend lichaam van Nederlandsch-Indië zal plaats hebben en een organiek voorschrift van die strekking in de Grondwet opgenomen werd.

Daartegenover werd door andere leden aangevoerd, dat, indien de wetgevende macht in Nederland tot eene wijziging eener Beginselenwet voor Nederlandsch-Indië heeft mede te werken, aan eene ontbinding van den Volksraad in dat geval minder behoefte bestaat.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 11den April 1921.

GALESTIN.

'S JACOB.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text, continuing from the first block.

Third block of faint, illegible text, possibly containing a signature or date.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 3.

Herziening der Grondwet.

AMENDEMENTEN.

Amendementen voorgesteld door de heeren Van Hinlopen Labberton, Cramer en Vreede.

Ingezonden 11 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen:

- I. *a.* In de artikelen 1 en 164 (nieuw) de woorden „Nederlandsch-Indië” te vervangen door „Indonesia”.
- b.* In artikel 122 de woorden „Koloniën en bezittingen” te vervangen door „zelfstandige staatsdeelen”.
- c.* In artikel 75 al. 1 de woorden „en van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen” te doen vervallen.
- d.* In artikel 183 te doen vervallen de woorden „de Koloniën en bezittingen in”.

II. *a.* Aan artikel 1, in stede van de voorgestelde tweede alinea toe te voegen de volgende alinea's:

(al. 2). Waar in deze Grondwet het woord „Staat” wordt gebezigd, wordt daarmee het Koninkrijk bedoeld.

(al. 3). Waar in deze Grondwet het woord „Rijk” wordt gebezigd, wordt daarmee alleen het Rijk in Europa bedoeld.

(al. 4). Wetten alleen geldig voor het rijk in Europa, dragen den naam van Rijkswet, die welke voor het geheele Koninkrijk van kracht zijn, den naam van Staatswet.

b. In artikel 2 de tweede alinea te doen vervallen.

III. Artikel 61 te lezen als volgt:

De Koning heeft het Opperbestuur over Indonesia, Suriname en Curaçao.

Hij doet jaarlijks aan de Staten-Generaal eene omstandige mededeeling toekomen omtrent den staat, waarin deze Staatsdeelen zich bevinden.

IV. Artikel 62 te lezen als volgt:

Het uitvoerend gezag wordt in naam des Konings in Indonesia door den Gouverneur-Generaal en in Suriname en Curaçao door de Gouverneurs uitgeoefend op de wijze door de Staatswet te regelen, die tevens de beginselen van de Staatsinrichting vaststelt.

De vaststelling en eventueele wijziging van de in het vorig lid bedoelde Beginselenwetten en van verdere op die staatsdeelen betrekking hebbende staatswetten heeft niet plaats alvorens het betrokken vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad.

De regeling van de inwendige aangelegenheden der in het eerste lid genoemde staatsdeelen wordt overgelaten aan de aldaar gevestigde overheden.

Voor regeling door staatswet blijven voorbehouden al zoodanige onderwerpen, waarbij de belangen van het Koninkrijk zijn betrokken.

De staatswet kan die regeling geheel of gedeeltelijk aan de in het derde lid bedoelde overheden overlaten.

De bij Landswet of bij ordonnantie vastgestelde wettelijke regelingen kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang van het Koninkrijk bij Staatswet worden vernietigd.

Zoodanige wettelijke regelen kunnen, nadat de vernietiging bij de Staten-Generaal is voorgesteld, door den Koning worden geschorst.

Indien bij de vaststelling van de landsbegrooting van een van de in het eerste lid genoemde gebiedsdeelen bezwaren zijn gerezen, waarop krachtens de Beginselenwet voor dat gebiedsdeel de beslissing van den Staatswetgever wordt gevraagd, draagt de Koning, onder overlegging van de desbetreffende bescheiden, bij de Staten-Generaal een ontwerp van wet voor, waarbij eeene beslissing omtrent de gemaakte bezwaren wordt voorgesteld.

Toelichting.

Voor toelichting moge worden verwezen naar de toelichtingen, voorkomende in het voorstel van den eersten ondergeteekende, (2e gewone zitting 1920, onderwerp **13**, stuk 1) strekkende tot wijziging en aanvulling van de grondwet, zoomede naar de daarin aangehaalde gedeelten van het verslag van de Herzieningscommissie (Gouvernementsbesluit van 17 December 1918 No. 1) en naar het artikel van Prof. C. van Vollenhoven „De Grondwet en de Koloniën” voorkomende in het Koloniaal Tijdschrift van Januari 1921.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
CRAMER.
VREEDE.

In de vergadering van 29 April zijn de volgende beslissingen genomen:

- Amend. I a werd verworpen met 18 stemmen tegen en 5 stemmen voor.
- „ I b en c kwamen daardoor te vervallen.
- „ I d werd verworpen met 16 stemmen tegen en 7 stemmen voor.
- „ II a werd verworpen met 14 stemmen tegen en 9 stemmen voor.
- „ II b werd ingetrokken.
- „ III 1ste lid kwam te vervallen door de verwerping van amend. I a.
- „ III 2de lid werd ingetrokken.
- „ IV kwam te vervallen door de aanneming van art. 61 van het ontwerp.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 4.

Herziening der Grondwet.

AMENDEMENTEN.

Amendementen voorgesteld door de heeren Van Hinloopen Labberton, Moeis en Soetan Toemenggoeng.

Ingezonden 11 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen:

I. Aan art. 81 toe te voegen de volgende alinea:

Door den Volksraad van Indonesia kunnen voorts, hetzij voor een bepaald onderwerp van behandeling of voor een bepaald aan te geven tijdvak, gedeputeerde leden tot een maximum-getal van twintig worden aangewezen. Zij hebben dezelfde rechten en plichten als de verkozen leden doch onthouden zich van stemmen bij aangelegenheden buiten hunne opdracht of, naar het oordeel der Kamer uitsluitend het Rijk in Europa betreffend.

II. Aan artikel 82 toe te voegen de volgende alinea:

Door den Volksraad van Indonesia kunnen voorts, hetzij voor een bepaald onderwerp van behandeling of voor een bepaald aan te wijzen tijdvak, gedeputeerde leden tot een maximum getal van tien worden aangewezen. Zij hebben dezelfde rechten en plichten als de verkozen leden doch onthouden zich van stemmen bij aangelegenheden buiten hunne opdracht, of, naar het oordeel der Kamer uitsluitend het Rijk in Europa betreffende.

III. Aan artikel 93 toe te voegen de volgende alinea:

Deze bepalingen gelden niet ten aanzien van de in de artikelen 81 en 82 bedoelde gedeputeerde leden.

VAN HINLOOPEN LABBERTON
MOEIS.
SOETAN TOEMENGGGOENG.

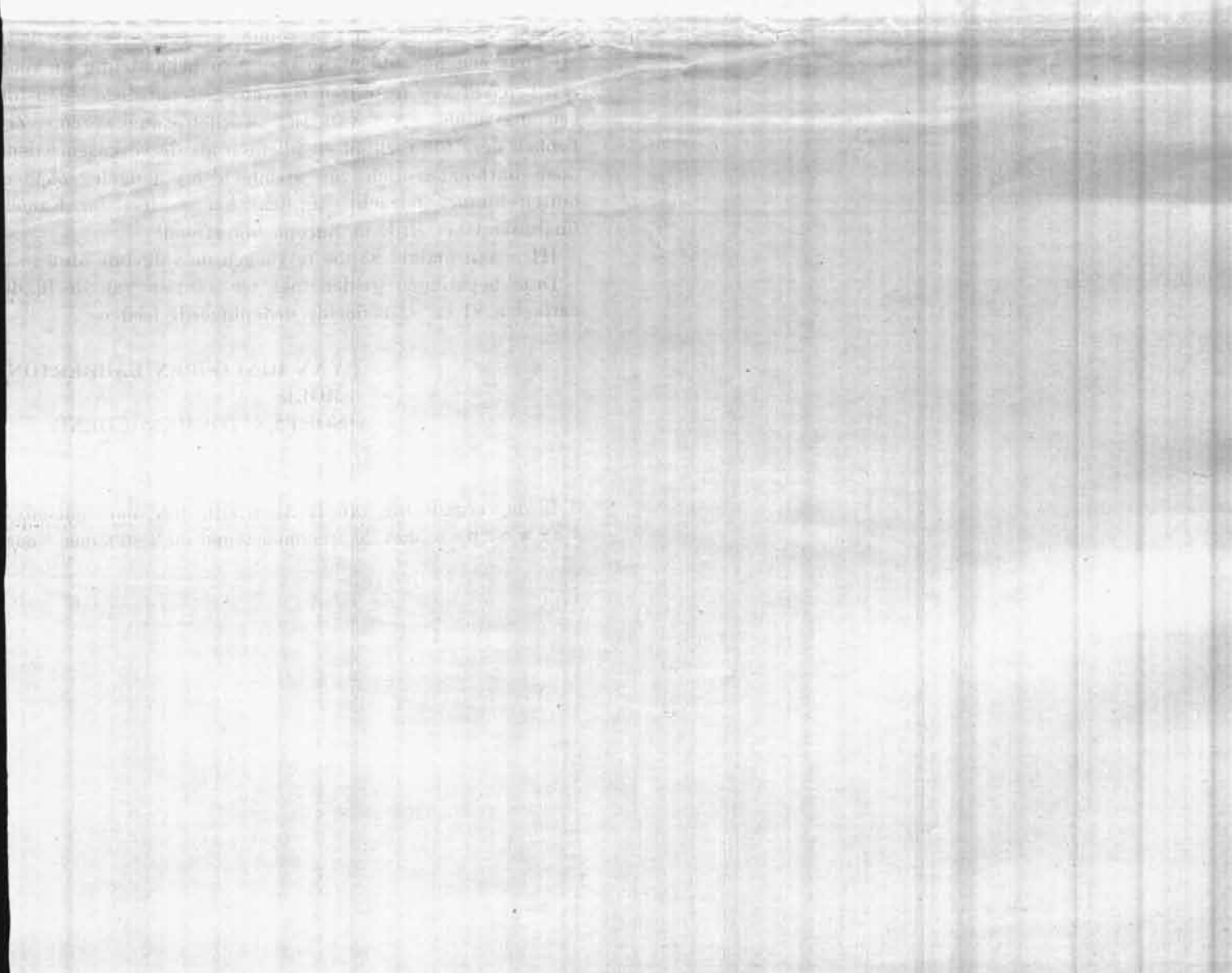
In de vergadering van 29 April zijn deze amendementen verworpen met 20 stemmen tegen en 3 stemmen voor.

ORDNUNG 1 - 2100

STADT-VEREIN

AM 1. APRIL 1921

Faint, illegible text in the upper left quadrant, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

Herziening der Grondwet.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Van Hinlopen Labberton, Vreede en Dwidjosewojo.

Ingezonden 9 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen artikel 184 te lezen als volgt:

De in een deel des Koninkrijks opgeroepen dienstplichtigen mogen niet dan met hunne toestemming naar een in een ander werelddeel gelegen deel des Koninkrijks worden gezonden.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VREEDE.
DWIDJOSEWOJO.

In de vergadering van 28 April hebben de voorstellers achter „dienstplichtigen” ingevoegd „te land”.

In de vergadering van 29 April is het aldus gewijzigd amendement verworpen met 16 stemmen tegen en 7 stemmen voor.

WOLFFENBUTEL

ERRATA FÜR DIE ERSTE AUFLAGE

1871

Die erste Auflage dieses Buches ist im Jahre 1868 erschienen.

Die zweite Auflage ist im Jahre 1871 erschienen.

Die dritte Auflage ist im Jahre 1871 erschienen.

Die vierte Auflage ist im Jahre 1871 erschienen.

Die fünfte Auflage ist im Jahre 1871 erschienen.

Die sechste Auflage ist im Jahre 1871 erschienen.

Die siebte Auflage ist im Jahre 1871 erschienen.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 6.

Herziening der Grondwet.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Cramer, Vreede en Teeuwen.

Ingezonden 11 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen aan art. 94 een vierde alinea toe te voegen, luidende:

Het vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam in elk der gebieden Indië, Suriname en Curaçao is bevoegd het voorstaan van de belangen van zoodanig gebied bij de Staten-Generaal op te dragen aan tijdelijke afgevaardigden en dezen te voorzien van zoodanige opdrachten als hij noodig zal oordeelen. Deze tijdelijke afgevaardigden hebben toegang tot de vergaderingen der beide Kamers en brengen aldaar ter zake van de onderwerpen, waarbij het belang van het afvaardigende gebied is betrokken, een raadgevende stem uit.

Toelichting.

Voor de toelichting moge worden verwezen naar artikelen 193g van het rapport der Herzieningscommissie (blz. 284 en 285) en het artikel van Prof. Vollenhoven „De Grondwet en de Koloniën” in het Kol. Tijdschrift Januari 1921 blz. 11.

CRAMER.
VREEDE.
TEEUWEN.

In de vergadering van 28 April hebben de voorstellers den aanhef aldus gewijzigd: „Het vertegenwoordigend lichaam in Nederlandsch-Indië is bevoegd het voorstaan van de belangen van Nederlandsch-Indië bij de Staten-Generaal”.

In de vergadering van 29 April is het aldus gewijzigde amendement aangenomen met 16 stemmen voor en 7 stemmen tegen.

BY THE PEOPLE

1921

1921

1921

1921

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and appears to be a formal document or report.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 7.

Herziening der Grondwet.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden 24 April 1921).

§ 1. Wijze van behandeling.

De Regeering sluit zich gaarne aan bij het betoog van die leden, die aantoonde, dat ten onrechte in de wijze van behandeling der voorstellen tot grondwetsherziening reden werd gezien tot het koesteren van een grief tegen den Minister en de Indische Regeering.

Het overleg tusschen den Minister van Koloniën en de Indische Regeering was van voorloopigen, vertrouwelijken aard. In dat overleg den Volksraad te betrekken, gesteld de beschikbare tijd had dit veroorloofd, ware niettemin naar de meening der Regeering in verband met dat voorloopig en vertrouwelijk karakter ondoenlijk geweest. Buitendien bezat de Minister in het verslag der Herzieningscommissie en de daarbij overgelegde minderheidsnota's waardevolle aanwijzing in welke richtingen de wenschen der verschillende stroomingen in Indië gaan.

De indiening der voorstellen bij de Staten-Generaal, alvorens de Volksraad zich over het Indië betreffende deel heeft uitgesproken, wettigt geenszins de conclusie, dat de Regeering het advies van den Volksraad niet begeert. Ware dit het geval, dan zouden de onderwerpelijke voorstellen niet bij het college aanhangig zijn gemaakt.

Het feit, dat dit wel is geschied, wijst op het voornemen na kennisname van het advies van den Volksraad te overwegen in hoeverre in de voorstellen alsnog wijziging dient gebracht. Eene algeheele omwerking als met de amendementen op artt. 61 en 62 wordt beoogd, kan echter naar de meening der Regeering niet verwacht worden, zooals hieronder nader uiteenzet wordt.

Ook de Regeering betreurde de soberheid van de Memorie van Toelichting, gevolg van het feit, dat de voorstellen niet van Haar, doch van het Opperbestuur uitgaan, zoodat de overbrenging per telegraaf moest geschieden.

Sedert brachten echter de per mail ontvangen Nederlandsche bladen den tekst der Memorie, welke de bij de Staten-Generaal ingediende ontwerpen vergezelt. Aangezien daaruit de bedoeling, welke bij het opmaken der voorstellen voorzat, duidelijker blijkt, wordt het op de koloniën betrekking hebbende gedeelte der algemeene beschouwingen hier overgenomen:

„Het huidige stadium van ontwikkeling der koloniën, in „het bijzonder van Nederlandsch-Indië, maakt het noodig „de voor de wetgeving en het bestuur aldaar geldende grond-

„regelen te herzien. Van de Indische Regeering zijn te dier
„zake eerlang voorstellen te wachten, gegrond op de over-
„weging van het verslag, op 30 Juni 1920 — toen de arbeid
„der grondwetscommissie reeds vrijwel voltooid was — uit-
„gebracht door de aldaar bij gouvernementsbesluit inge-
„stelde commissie tot herziening van de grondslagen der
„staatsinrichting van Nederlandsch-Indië. Ofschoon de
„wijzigingen, welke na beëindiging van het overleg tusschen
„den minister van koloniën en den gouverneur-generaal en
„nadat de Volksraad geraadpleegd zal zijn, zullen worden
„voorgesteld, thans nog niet in bijzonderheden kunnen wor-
„den aangegeven, dient de gelegenheid, welke zich thans
„aanbiedt, te worden aangegrepen, om den tekst der meer
„in het bijzonder op de koloniën betrekking hebbende be-
„palingen der grondwet mede aan een herziening te onder-
„werpen.

„Het is onvermijdelijk, zich daartoe reeds thans een denk-
„beeld te vormen, zoowel van de richting der hervormingen
„als van de grenzen, waar binnen zij beperkt dienen te
„blijven. Wat de richting betreft, is de regeering van oor-
„deel, dat zoowel wetgeving als bestuur ten
„aanzien van de inwendige aangelegenheden zooveel
„mogelijk moeten worden gelegd in handen
„van in Indië zelf zetelende lichamen en
„overheden en dat aan de aldaar gevestigde bevolking
„een zoo groot mogelijke invloed op en aandeel in de samen-
„stelling dier lichamen moet worden toegekend. Bij elken
„stap in deze richting zal de grens worden bepaald door de
„mogelijkheid, om, hetzij door de ontwikkeling der in Indië
„aanwezige krachten, hetzij in de werking van het toezicht
„van uit Nederland waarborgen te vinden voor een bestendig
„aan moderne eischen voldoende regeeringsbeleid. Dit brengt
„mede, dat, voor het bij deze grondwetsherziening in het oog
„te vatten tijdperk, aan den wetgever hier te lande de be-
„voegdheid tot regeling van de daarvoor naar zijn oordeel
„in aanmerking komende koloniale aangelegenheden ver-
„zekerd blijft en dat de Staten-Generaal een daadwerkelijk
„toezicht op het koloniaal bestuursbeleid behouden.

„De bestaande grondwettelijke bepalingen mogen zich al
„niet bepaald verzetten tegen hervormingen in den aange-
„duiden geest, zij waarborgen echter evenmin dat inderdaad
„in die richting zal worden gestuurd. Het komt der Regee-
„ring mitsdien noodig voor, zulk een waarborg in de grond-
„wet neer te leggen. Daarom wordt voorgesteld de tegen-
„woordige artikelen 61 en 62 der grondwet te vervangen
„door een drietal artikelen, waarbij:

- „1. onderscheiden wordt tusschen wetgeving en bestuur
„(thans beide begrepen onder het „opperbestuur“ in
„artikel 61);
- „2. de gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië en de
„gouverneurs van Suriname en Curaçao uitdrukkelijk
„worden belast met de uitoefening van het algemeen
„bestuur, voorzover niet bij de wet bepaalde bevoegd-
„heden aan den Koning zelf zijn voorbehouden;
- „3. de regeling van inwendige aangelegenheden der kolo-
„niën slechts door den Koning zal kunnen geschieden
„voorzoveel betreft de onderwerpen, door de wet aan
„te wijzen;
- „4. met uitzondering van de aldus door de wet den Koning
„aangewezen onderwerpen en behoudens de bevoegdheid
„van den wetgever hier te lande, welke onveranderd
„blijft, de regeling van de inwendige aangelegenheden

- „der koloniën wordt overgelaten aan aldaar gevestigde „organen;
- „5. aan dien wetgever de bevoegdheid wordt gewaarborgd, „om de door de even vermelde organen vastgestelde ver- „ordeningen op grond van strijd met de Grondwet, met „de wet of met het algemeen belang te vernietigen.

De Indische Regeering kan geene vrijheid vinden aan den Minister uitgebrachte adviezen aan den Volksraad over te leggen.

Hoewel de Regeering betwijfelt of het verslag der Nederlandsche Staatcommissie voor de behandeling van de onderwerpelijke voorstellen door den Volksraad van belang moet worden geacht, betreurt ook Zij dat daarvan geene exemplaren ter beschikking van het college konden worden gesteld nu uit het Afdelingsverslag blijkt, dat daaraan behoefte gevoeld wordt.

De Nederlandsche Regeering meende eene grondwetsherziening aanhangig te moeten maken en van deze gelegenheid is gebruik gemaakt om de herziening ook ten bate van Indië te doen strekken. Ten onrechte zien enkele leden daarin een bewijs, dat Indië's hoogste belangen dienstbaar worden gemaakt aan staatkundige belangen in Nederland. Integendeel, het is niet meer dan een daad van practische politiek de zich aanbiedende gelegenheid te benutten voor eene poging in de Grondwet vast te leggen een waarborg dat in de richting, aangegeven in de Memorie van Toelichting, zal worden gestuurd.

De leden die, teleurgesteld dat de voorstellen der herzieningscommissie niet integraal zijn overgenomen, pogingen willen aanwenden de voorstellen der Nederlandsche Regeering in dien zin te amendeeren, mogen bedenken, dat de voorstellen tot grondwetsherziening van genoemde commissie een uitvloeisel zijn van de door haar ontworpen nieuwe staatsinrichting. Nu bestaat ook zelfs in Indië geene eenstemmigheid over de aanvaardbaarheid daarvan; zelfs in den boezem der commissie liepen de meeningen ver uiteen, getuige het groote aantal aan haar verslag toegevoegde minderheidsnota's.

Het is reeds om deze reden niet te verwachten dat de Nederlandsche Regeering vrijheid zou vinden dergelijke voorstellen in de Grondwet over te nemen.

Buitendien is, naar ook de Memorie van Toelichting vermeldt, het overleg nopens de voorstellen der herzieningscommissie nog niet beëindigd, ook de Volksraad kan niet onderstellen, dat op den uitslag van dat overleg thans zou worden vooruitgelopen.

Pogingen niettemin in die richting te dwingen moeten onvermijdelijk tot onvruchtbaarheid gedoemd zijn. Zij zouden hoogstens voor de voorstanders allerminst gewenschte gevolgen kunnen hebben. De aanhangig gemaakte voorstellen tot grondwetsherziening toch verzekeren weliswaar niet de verwezenlijking van de hoofdbeginselen der voorstellen van de herzieningscommissie, maar hun tekst vormt daartegen evenmin een beletsel.

Wanneer echter een verder gaand voorstel, zooals in de amendementen op art. 61 en 62 belichaamd, door den Volksraad werd aangenomen, maar dit ten slotte niet door de Nederlandsche wetgevende macht werd aanvaard, zou naar alle waarschijnlijkheid het niet overnemen in de Grondwet van het door den Volksraad aangenomen voorstel er toe leiden, dat aan de Grondwet, zooals zij dan

§ 3. Strekking der voorstellen.

zou worden, een meer beperkt karakter werd toegekend. De beslissing van de Nederlandsche wetgevende macht zou worden gesteld tegenover de beslissing van den Volksraad en de wettelijke regeling van de staatsinrichting van Indië zou daarvan den invloed ondervinden.

Buitendien zou aanneming van verder gaande voorstellen het slagen van de geheele grondwetsherziening voor zoover zij Indië geldt, in gevaar kunnen brengen, daar de positie van de voorstellen der Nederlandsche Regeering er door zou worden verzwakt en die dergenen naar wier meening ook laatstbedoelde te ver gaan, beduidend versterkt.

Artikel 1. Het woord „kolonie” geeft den band, die tusschen Nederland en Indië bestaat, naar de meening der Regeering niet juist weer; een juistere term is echter niet bekend zonder in langdradige omschrijving te vervallen. Aangezien het woord kolonie eenmaal burgerrecht heeft gekregen, lijkt het om nuchter practische redenen gewenscht het te behouden.

De naam „Nederlandsch-Indië” geeft naar het oordeel der Regeering, vooral tegenover het buitenland, de verhouding juist aan, aangezien Indië een deel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlanden en buitendien het moederland verantwoordelijk is en in afzienbare toekomst zal blijven, voor hetgeen hier te lande voorvalt. De invoering van een nieuwen naam zou noodeloos verwarring wekken, zonder in de werkelijkheid eene verandering te brengen.

Het amendement, dat ten doel heeft definities van bepaalde begrippen in de grondwet vast te leggen, is blijkens het Afdeelvingsverslag een uitvloeisel van den wensch der voorstellers de doorvoering van de voorstellen der herzieningscommissie reeds thans te verzekeren. In § 3 is reeds de raadzaamheid van dit streven betwijfeld; de Regeering wil ook hier daartegen waarschuwen.

Artikel 2. Wanneer het in de 1e al. van art. 2 neergelegde beginsel werd losgelaten, zou het systeem der grondwet worden omgekeerd en eene algeheele herziening noodig blijken. Dit wordt steeds onraadzaam geacht, daar de kans voor eene snelle totstandkoming der herziening dan stellig aanzienlijk zoude verminderen.

De opmerking in zake het eedsformulier voor den Koning (art. 52) is mede gemaakt in het verslag der Nederlandsche Staatscommissie.

Artikel 6. Het voorstel betreffende art. 6 wordt in de aan de Tweede Kamer gerichte Memorie van Toelichting als volgt toegelicht:

„Het tweede lid hiervan luidt thans:
„Een vreemdeling wordt niet dan door eene wet genaturaliseerd”. Deze redactie moet nu eene verandering ondergaan, nu de uitdrukking „Vreemdeling”, die „tevorens alle niet-Nederlanders aanduidde sedert de wet van 10 Februari 1910 (Staatsblad No. 56), slechts „omvat hen, die noch Nederlander, noch uit anderen „hoofde Nederlandsch onderdaan zijn. De uitdrukking „vreemdeling” moet daarom vervangen worden door niet-„Nederlanders”.

Het is dus blijkbaar de bedoeling vrijheid te behouden om de rechtsbetrekking, aangeduid met de benaming Nederlandsch onderdaanschap al of niet te laten vervallen. Voor de door enkele leden gevoelde noodzakelijkheid eene duidelijke verklaring ter zake in de Grondwet op te nemen, zijn in het Verslag de beweegredenen niet

vermeld. De Regeering meent, dat die noodzakelijkheid niet van zelfsprekend is; bij de tot standkoming van de wet van 1910 is wel gebleken hoe moeilijk het daarin voorloopig geregelde vraagstuk is. Het komt der Regeering onraadzaam voor thans te trachten incidenteel eene principieele beslissing in de Grondwet vast te leggen.

Hierbij zij nog opgemerkt, dat hoewel de Herzieningscommissie wijziging van de regelen van het Nederlander-schap wenschte, zij geene principieele herziening van art. 6 der Grondwet voorstelde (blz. 280 van haar verslag).

Artikelen 61 en 62. Aan de door verschillende leden uitgesproken wenschen naar opname van een voorschrift, dat de wijze waarop het opperbestuur in naam des Konings wordt uitgeoefend, zoomede de grondbeginselen der staatsinrichting bij staatswet zullen worden geregeld, wordt, naar het voorkomt, tegemoet gekomen door de voorgestelde redactie van artt. 61 en 62. Het eerste artikel toch stelt voor te bepalen, dat het algemeen bestuur in naam des Konings in Nederlandsch-Indië wordt uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal, op de wijze door de wet te regelen, terwijl in de voorgestelde 1e al. van art. 62 uitdrukkelijk wordt gezegd, dat de staatsinrichting door de wet wordt vastgesteld. Of de regeling in een of in twee wetten zal zijn vervat, maakt geen essentieel verschil.

Het in één adem met beide vorenbedoelde wenschen uitgesproken verlangen naar voorafgaande raadpleging van den Volksraad of zijn opvolger over dergelijke wetten, raakt naar de meening der Regeering geene beginselvraag, waarover verschil van gevoelen bestaat. Immers, in de hiervoren in § 2 aangehaalde Memorie van Toelichting wordt reeds uitdrukkelijk het voornemen uitgesproken den Volksraad te raadplegen over de noodig geoordeelde herziening van de voor wetgeving en bestuur geldende grondregelen.

De vraag is dus slechts of het noodig is dit door de Nederlandsche Regeering uitgesproken voornemen vast te leggen door middel van een imperatief voorschrift in de Grondwet.

De Indische Regeering acht zulk een grondwettelijken grondslag overbodig, maar zij wil er op wijzen, dat, mocht de Volksraad een dergelijken grondwettelijken waarborg onmisbaar oordeelen, het aanbeveling zou verdienen die overtuiging uit te spreken in eene motie, waarin zoo mogelijk eene formulering wordt aangegeven, welke zich nauw aansluit aan de redactie van het ministerieel ontwerp.

Amendementen, die geene rekening houden met de terminologie der voorstellen of in de Grondwet nieuwe begrippen beoogen in te voeren, hebben, naar het voorkomt, weinig kans van verwezenlijking.

De afzonderlijke vermelding in het voorgestelde art. 62 van de staatsinrichting en van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen is op historische gronden te verklaren; ook thans zijn beide onderwerpen in afzonderlijke wetten geregeld.

Dat de 2e al. van art. 62 niet zou zijn overeen te brengen met het beginsel van zelfbestuur voor Indië, moet worden betwijfeld; de Herzieningscommissie stelde dit beginsel op den voorgrond, maar nam niettemin in het door haar voorgesteld wetsontwerp een hoofdstuk, getiteld „Van de geldmiddelen en van 's Lands begrooting”, op.

Het muntstelsel zou ook in den gedachtengang van genoemde commissie, als zijnde een gemeenschappelijk belang, voor regeling bij staatswet in aanmerking komen.

§ 5. Amendementen.

De telegrafische overbrenging naar het moederland van den tekst der voorgestelde amendementen schijnt aanzienlijke vertraging te hebben ondervonden. De Indische Regeering is daardoor tot Haar spijt niet in staat de meening van het Opperbestuur omtrent die amendementen aan den Volksraad mede te deelen; Zij moet zich bepalen tot de toezegging de eventueel aangenomen amendementen en uitgesproken wenschen ter kennis van het Opperbestuur te zullen brengen.

Niettemin acht Zij het gewenscht de volgende opmerkingen ter kennis van het college te brengen:

Amendement 1. De voorstellen omschreven onder *a* en *b* zijn reeds in de vorige § besproken en ontraden.

Het voorstel onder *c* is een uitvloeisel van de door dezelfde voorstellers voorgeslagen lezing van art. 62 (amendement 4), waarbij de zelfstandige regelingsbevoegdheid van de Kroon geheel zou komen te vervallen.

Volgens de voorstellen daarentegen zou de Kroon die bevoegdheid behouden, maar alleen voor zoover uitdrukkelijk bij de wet bepaald. Dit wijst duidelijk aan, dat het de bedoeling is die bevoegdheid zooveel maar enigszins mogelijk aan autoriteiten en organen in Indië toe te kennen.

Wat het onder *d* vermelde voorstel betreft, onderschrijft de Regeering het reeds in het Afdeelvingsverslag daartegen aangevoerde bezwaar, dat het betreffelijk hoofdstuk van de grondwet niet op Indië van toepassing is.

Wanneer het niet voldoende wordt geacht, dat de verlangde waarborg reeds in het Koninklijk Besluit, waarin de dienstplicht geregeld wordt, is gegeven, dan zou te zijner tijd aandrang kunnen worden uitgeoefend dien waarborg over te brengen in de wet tot regeling van de staatsinrichting van Indië.

Amendement 2. De gedachte, welke aan dit amendement ten grondslag ligt, is reeds besproken bij art. 2.

Amendementen 3 en 4. Algeheele omwerking van de ministerieele voorstellen biedt naar de meening der Regeering geenerlei uitzicht op succes, zoodat zij beide amendementen moet ontraden.

Amendement 4 geeft buitendien nog aanleiding tot de volgende opmerkingen: in al. 2 wordt gesproken van: „de Staten-Generaal te dienen van raad”. De gespatieerde woorden lijken minder juist.

Overigens geldt ten aanzien van de redactie van de 2de alinea het reeds op blz. 11 en 12 opgemerkte.

In al. 6 wordt een in de Grondwet onbekende term zonder nadere omschrijving gebezigd, n.l. „ordonnantie”.

De lezing van het ministerieele art. 62 bis is te verkiezen boven die van al. 7 van het amendement, teneinde den Koning in staat te stellen Zich te beraden alvorens de vernietiging voor te stellen.

Amendement 5. Ook zonder raadpleging van de Nederlandsche Regeering kan met zekerheid gezegd worden, dat het denkbeeld belichaamd in het amendement op de artt. 81, 82 en 93 om voor de hand liggende redenen onaanvaardbaar zal blijken.

Amendement 6. Tegen de voorgestelde wijziging van art. 184 geldt hetzelfde bezwaar als tegen punt *d* van amendement 1.

A m e n d e m e n t 7. De kans op verwezenlijking van de gedachte belichaamd in dit amendement op art. 94 schijnt niet groot.

Voorts wordt te allen overvloede opgemerkt, dat daarin zonder motiveering is afgeweken van de door Prof. Van Vollenhoven voorgestelde lezing, terwijl de vraag zou moeten worden gesteld of, indien de Volksraad zich toch ten gunste van die gedachte zou willen uitspreken, alsdan niet nauwer aansluiting bij de redactie der voorstellen zou zijn te zoeken. De uitdrukking „het vertegenwoordigend of „aan een vertegenwoordiging nabij komend lichaam” komt in de Grondwet niet voor en is buitendien niet fraai; in het voorstel wordt in art. 62 gesproken van „aldaar gevestigde organen”.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 8.

—
Herziening der Grondwet.
—

AMENDEMENT.
—————

Amendement voorgesteld door de heeren 's Jacob; Galestin en Koesoemo Joedo.

Ingezonden 26 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen het eerste lid van artikel 6 als volgt te lezen:

De wet verklaart met uitsluiting van andere onderscheidingen wie Nederlanders en wie ingezetenen in het Koninkrijk zijn.

'S JACOB.
GALESTIN.
KOESOEMO JOEDO.

Dit amendement is in de vergadering van 29 April 1921 aangenomen.

1870

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

JANUARY 1870

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE
IN ANSWER TO A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE
MAY 18 1869
AND
A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE
MAY 18 1869
AND
A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE
MAY 18 1869

ALBANY: PUBLISHED BY THE STATE PRINTING OFFICE
1870

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 9.

Herziening der Grondwet.

SUB-AMENDEMENT.

Sub-amendement op het amendement 's.Jacob e. s. (stuk 8) voorgesteld door de heeren Van Hinloopen Labberton, Vreede en Abdoel Moeis.

Ingezonden 27 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in het door de heeren 's.Jacob e. s. voorgestelde artikel 6 der Grondwet het woord „Nederland” te vervangen door „Nederlandsche staatsburgers”.

Toelichting.

Dit sub-admendement wordt voorgesteld ten einde aan van verschillende zijden gebleken nationale gevoeligheid tegemoet te komen. „Nederlander” is een term, welke op afstamming berust, en waaraan slechts met gewelddoening van deze beteekenis een Staatsrechterlijke waarde kan worden gegeven. Aan de omschrijving „Nederlandsche staatsburger” kleven deze bezwaren niet; de term zegt geheel en volledig wat ze bedoelt.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VREEDE.
ABDOEL MOEIS.

Dit sub-amendement is in de vergadering van 29 April 1921 verworpen.

VOLE BASTI
ERSTT BUIKSEWONE CHING KAI

Handwritten text, likely a list or index, consisting of several lines of characters in a cursive or semi-cursive script.

Main body of handwritten text, organized into several columns. The characters are dense and appear to be in a traditional Chinese script, possibly a list of names or a detailed record.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 10.

Herziening der Grondwet.

AMENDEMENT

Amendement voorgesteld door de heeren Bergmeijer, Valkenburg, Soselisa en Laoh.

Ingezonden 28 April 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen aan artikel 62 (nieuw) der Grondwet toe te voegen de volgende alinea:

Ontwerpen van wet, ^{de koloniën} ~~deze gebieden~~ betreffende, worden niet in stemming gebracht, alvorens het betrokken vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabij komend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad.

BERGMEIJER.
VALKENBURG.
SOSELISA.
LAOH.

In de vergadering van 29 April 1921 is dit amendement door de voorstellers gewijzigd als volgt:

„Ontwerpen van wet Nederlandsch-Indië betreffende worden niet in stemming gebracht, alvorens het vertegenwoordigend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad”.

Het adlus gewijzigd amendement werd in dezelfde vergadering zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BEREICH DER VEREINIGTEN KAMMERN

VEREINIGTE KAMMERN

Die Kommission hat die Angelegenheit geprüft und ist der Ansicht, dass die vorgeschlagene Maßnahme im Einklang mit den Bestimmungen des Grundgesetzes steht.

Die Kommission hat am 12. Dezember 1951

in der Sitzung der Kommission am 12. Dezember 1951 beschlossen, die Angelegenheit dem Reichstag zu empfehlen.

Die Kommission hat am 12. Dezember 1951 beschlossen, die Angelegenheit dem Reichstag zu empfehlen.

VEREINIGTE KAMMERN

AM 12. DEZEMBER 1951

VEREINIGTE KAMMERN

Die Kommission hat die Angelegenheit geprüft und ist der Ansicht, dass die vorgeschlagene Maßnahme im Einklang mit den Bestimmungen des Grundgesetzes steht.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 1.

Verslag der bezoldigingscommissie, benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

GELEIDEBRIEF.

In de zitting van den Volksraad van 4 Februari jl. werd door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst namens de Regeering de toezegging gedaan dat Zij bereid was er ernstig naar te streven de kwestie van de scheidingslijn tusschen uitheemsche en inheemsche werkkrachten, de hoofdbeginselen van de bezoldiging der inheemsche werkkrachten en eenige van de voornaamste schema's van die bezoldiging nog in deze zittingsperiode van den Volksraad bij het College aanhangig te maken.

Naar aanleiding daarvan heb ik de eer, ingevolge bekomen opdracht, UHoogEdelGestrenge mede te deelen dat de tegenwoordige Landvoogd bij Zijn optreden gereed vond liggen het kort te voren door de sedert ontbonden commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel onder dagteekening van 18 Maart jl. No. 1/21 ingediend verslag met drie bijlagen ⁽¹⁾, handelende over de te trekken scheidingslijn tusschen inheemsche en geïmporteerde werkkrachten, terwijl daarna Zijner Excellentie eene nota ⁽²⁾ bereikte, houdende een voorloopig ontwerp tot regeling der bezoldigingen van eenige groepen van inheemsche landsdienaren. Een afdruk van bedoelde bescheiden, vergezeld van een afschrift van eene over de kwestie der scheidingslijn handelende nadere nota ⁽³⁾, zal UHoogEdelGestrenge in vouwe dezes aantreffen.

Aangezien het den Gouverneur-Generaal niet mogelijk is gebleken over de in deze stukken vervatte voorstellen reeds thans een gevestigd oordeel uit te spreken, meent Zijne Excellentie Zich er voor het oogenblik toe te moeten bepalen U bedoelde bescheiden te doen toekomen, opdat de leden van den Volksraad daarvan zullen kunnen kennis nemen.

Buitenzorg, den 7den April 1921.

De Algemeene Secretaris,
G. R. ERDBRINK.

Aan
den Voorzitter van den Volksraad.

⁽¹⁾ Stuk 2.
⁽²⁾ Stuk 3.
⁽³⁾ Stuk 4.

W. L. RICHARDSON

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

WASHINGTON, D. C.

RECEIVED

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 2.

Verslag der bezoldigingscommissie benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

RAPPORT MET BIJLAGEN.

VERSLAG van de Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel nopens de scheidinglijn tusschen inheemsche en geïmporteerde werkkrachten.

§ 1. Inleiding.

Bij gouvernements-besluit van 3 Juni 1918 No. 1 werd eene commissie ingesteld met opdracht de Regeering voor te lichten omtrent de vraag of de in de Javasche Courant van 22 Augustus 1913 No. 67 openbaar gemaakte beginselen, in acht te nemen bij de regeling van de wedden van landsdienaren, in de practijk kunnen leiden tot het daarbij o. m. beoogde doel om in de toekomst te geraken tot een normale, naar Indische behoeften ingerichte schaal van bezoldigingen, dan wel of die beginselen, ter bereiking van dat doel herziening behoeven.

Blijkens het tot de Regeering gericht schrijven van 13 Juni 1919 No. 14 van den toenmaligen voorzitter der commissie, den heer D. de Iongh, was het voorloopig resultaat van den commissorialen arbeid dat de commissie zich tegen het door den heer De Iongh ontworpen stelsel van tropentolagen verklaarde. De heer De Iongh, van oordeel dat bestendinging van het beginsel van gelijke bezoldiging voor in- en uitheemsche krachten voor 's Lands schatkist heillooze gevolgen zou hebben stelde de Regeering in kennis met zijn door de commissie verworpen schema van hoofd-beginselen en verzoekt van het voorzitterschap te worden ontheven.

Dit schema werd bij Regeeringsschrijven van 29 Juli 1919 aan den Volksraad aangeboden onder mededeeling dat de Gouverneur-Generaal voor het oogenblik, ter voorkoming van onnoodige opdrijving van bezoldigingen en gelet op de ontwikkeling der personeelsverhoudingen bij verschillende diensttakken geen andere oplossing van het bezoldigingsvraagstuk zag dan het stelsel van tropentolagen. Alvorens echter hare zienswijze te bepalen wenschte Zijne Excellentie terzake het gevoelen van den Volksraad te leeren kennen.

Teneinde een zuiver principieele uitspraak van dit college voor of tegen het stelsel der tropentolagen te verkrijgen werd vervolgens bij schrijven van den Algemeenen Secretaris van 6 November d.a.v. aan den Volksraad een viertal punten voorgelegd houdende eenige beginselen voor eene herziening der grondslagen van het Indisch bezoldigingsstelsel.

Deze beginselen betreffen in hoofdzaak:

- a. de bezoldigingen der inheemsche werkkrachten dienen — zonder onderscheid van landaard — te worden geregeld naar de eischen, welke de Indische maatschappij stelt;
- b. een abnormaal hoogere maatstaf dient aangelegd voor geïmporteerde krachten, voorzover noodig om hen naar Indië te lokken en voor zoolang die import onontbeerlijk is.

Een dergelijk stelsel brengt derhalve met zich mede dat in gelijke betrekkingen verschil in geldelijke dienstvoorwaarden zal bestaan, naar gelang zij worden vervuld door inheemsche of geïmporteerde werkkrachten.

Na de gebruikelijke schriftelijke voorbehandeling werden bedoelde punten in de vergaderingen van den Volksraad van 7 en 8 Januari 1920 in het openbaar besproken en nadat een voorstel van den heer Teeuwen om de beslissing uit te stellen tot de Regeering nader de tusschen inheemschen en geïmporteerden te trekken scheidingslijn zou hebben aangegeven, met 19 tegen 7 stemmen verworpen was, aanvaardde de Volksraad zonder hoofdelijke stemming het viertal punten, maar niet dan nadat de heer Dwijosewojo het voorbehoud had gemaakt, dat de te trekken scheidingslijn voor hem en zijne medestanders aannemelijk zal zijn en de heer Vreede had medegedeeld het onderwerpelijk viertal punten eigenlijk niet als beginsel te erkennen en daarom voor stemming geene basis te vinden.

Door den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad was reeds bij de openbare behandeling medegedeeld, dat de Regeering voornemens was de formulering der scheidingslijn te doen overwegen door eene commissie (H blz. 645).

Hiertoe werd de bezoldigingscommissie, waaraan de heer De Iongh als voorzitter, hoewel niet als lid, was ontvallen en waarvan buitendien eenige leden waren afgetreden, aangevuld, waarbij werd rekening gehouden met verzoeken van vakverenigingen om vertegenwoordiging in de commissie, terwijl de regeeringsgemachtigde, die het viertal punten in den Volksraad verdedigd had, als voorzitter werd aangewezen en de heer Middelaer als secretaris optrad.

Omtrent den arbeid der aldus gereorganiseerde commissie valt het volgende mede te deelen.

In den boezem der commissie bleken de meeningen omtrent de aanvaardbaarheid van het beginsel, neergelegd in bedoeld viertal punten, ver uiteen te loopen. Niettemin verklaarden de tegenstanders zich na gehouden besprekingen bereid om zonder hunne principiële bezwaren te laten varen zich te verplaatsen in den gedachtengang van het stelsel en mede te werken aan de verdere uitwerking daarvan, waaronder in de eerste plaats te verstaan de formulering van de scheidingslijn te trekken tusschen inheemsche en geïmporteerde krachten.

De commissie stelt daarbij op den voorgrond dat de scheidingslijn zoodanig dient getrokken dat daarvan niet het gevolg kan zijn:

- a. enigszins aanzienlijke vermindering in aanbod van werkkrachten;
- b. depreciatie der Indische onderwijsinrichtingen;
- c. ondermijning van het gezinsleven.

Tevens werd de noodzakelijkheid gevoeld die scheidings-

§ 2. Zijn de regeeringsbeginselen aanvaardbaar?

§ 3. De scheidingslijn.

lijn zoodanig te formuleeren dat het voor de werkelijk inheemschen onmogelijk wordt, zich langs een omweg een plaats in de uitheemsche groep van landsdienaren te verwerven; de scheidingslijn dient eene eerlijke doortrekking te zijn van het in het bekende viertal punten neergelegde stelsel en moet dus dwars door de Europeesche bevolkingsgroep komen te loopen. Eene scheidingslijn, die praktisch alle of zoo goed als alle Europeanen aan hare eene zijde en de Inlanders aan hare andere zijde zou stellen, is onvereinigbaar met de grondslagen van het stelsel, door de Regeering aan den Volksraad uiteengezet. Zoo staat op blz. 5 van de Memorie van Antwoord (2e gew. zitt. 1919, Ond. 1 — stuk 4):

„Dat daarbij de associatie-gedachte zou worden losgelaten, meent de Regeering ten stelligste te moeten ontkennen. Zij denkt zich den Indischen staat, gevormd door „gelijkgerechtigde burgers ongeacht ras, welke staat voor „zijn behoeften voorloopig nog ambtenaren van elders „moet lokken”.

In verband met evenbedoelde voorwaarden heeft de commissie verschillende reeds te berde gebrachte formuleeringen der scheidingslijn in beschouwing genomen en aan de practijk getoetst.

De commissie heeft echter gemeend het stelsel-De Iongh verder buiten bespreking te kunnen laten aangezien zij met de Regeering (brief van den Alg. Secr. aan den Voorzitter van den Volksraad dd. 6 November 1919, 2e gew. zitt. '19, Ond. 1 — stuk 2) de mogelijkheid van practische verwezenlijking met het oog op de daaraan verbonden consequentiën van dienstdwang betwijfelt.

Blijkens het desbetreffend afdeelvingsverslag van den Volksraad (gedrukte stukken 2e gew. zitting 1919, onderwerp 1 — stuk 3, blz. 3) werd door vele leden „uitheemsch” genoemd:

„Ieder die de aan zijn indiensttreding voorafgaande 10 „jaren buiten Azië heeft doorgebracht”.

„Het in Indië opgevoede kind immers” — aldus het afdeelvingsverslag — „dat in het geheel niet of slechts korten „tijd buiten Azië is geweest, behoeft niet door toekenning „van bijzondere voordeelen overgehaald te worden in „Indischen dienst te treden”.

Deze scheiding tusschen inheemsch en uitheemsch werd door anderen geheel foutief geacht op de volgende gronden:

1. het wegzenden van de kinderen naar Europa en derhalve de ondermijning van het gezinsleven worden erdoor bevorderd en daarmee de denationaliseering van het toekomstig geslacht;
2. de kinderen zullen ernaar streven, om 10 jaar in Europa te blijven, inplaats van vlug af te studeeren en terstond uit te komen;
3. de uitzending zal verminderen omdat men het vooruitzicht heeft, dat de kinderen in Indië slechts onderwijs zullen kunnen ontvangen, dat hun recht geeft op een lager traktement;
4. de toevoer van leerlingen naar de h. t. l. bestaande of nog op te richten onderwijsinrichtingen zal minder worden, hetgeen zou meebrengen dat de drang om deze onderwijsinrichtingen op een hoog peil te brengen niet in hooge mate aanwezig zal zijn;
5. de „inheemsche” werkkrachten zullen trachten een werkkring te zoeken buiten Indië b.v. in Japan — gedacht werd i. c. aan artsen en ingenieurs.

Andere leden deelden deze bedenkingen niet; zij wezen erop dat het den meesten Indiërs wel aan middelen zal ontbreken om hun kinderen een langdurige opleiding buitenslands te geven. De toevoer voor de Indische opleidingsinrichtingen zal hoofdzakelijk komen uit de middelklasse.

De commissie is door dit verweer niet overtuigd en acht de aangevoerde bedenkingen in hoofdzaak gegrond. Gebrek aan middelen behoeft haars inziens geen onoverkomelijk beletsel te vormen tegen een opleiding in Nederland. Immers wanneer de aan deze opleiding verbonden geldelijke voordeelen bij latere uitzending voor den Indischen dienst op den voet van uitheemsche krachten van eenige beteekenis zijn — en het tegendeel is niet aan te nemen — zal het de betrokkenen niet moeilijk vallen de voor de opleiding benodigde gelden op niet te bezwarende voorwaarden van particuliere geldschietters of van daartoe op te richten vereenigingen te verkrijgen, met verplichting tot terugbetaling na voltooiing van de opleiding.

Alleen ten aanzien van de onder 3 en 5 omschreven bedenkingen moet eenige reserve gemaakt worden. Het mag op zijn minst twijfelachtig genoemd worden of het vooruitzicht dat de — veelal nog niet eens geboren — kinderen later alleen als inheemsche kracht in den Indischen dienst kunnen treden, van beslissenden invloed zal zijn op de geneigdheid van Nederlandsche mannen en vrouwen om zich aan dien dienst te verbinden. En wat het bezwaar onder 5 betreft, vrees dat werkelijk inheemsche werkkrachten zullen trachten een werkkring te zoeken buiten Nederlandsch-Indië behoeft niet te bestaan, aangezien zij in het buitenland in verhouding tot den daar heerschenden levensstandaard niet hooger, eerder lager, zullen worden bezoldigd, zoodat slechts voorkeur voor een bepaald land of klimaat voor de betrokkenen reden kan opleveren zich buiten Nederlandsch-Indië te vestigen.

Voorts werd in het afdeulingsverslag door enkele leden voorgesteld tot de inheemschen te rekenen „de personen die hier te lande zijn geboren en degenen die hun jeugd hier hebben doorgebracht”.

De geboorteplaats lijkt der commissie geen bruikbaar criterium; het is gemakkelijk te ontduiken, doordat de aanstaande moeder zich vóór de bevalling naar Europa begeeft; op die wijze zou overplanting van een weinig aanbevelenswaardige, althans voor den oorlog in de Britsche Koloniën heerschende gewoonte worden bevorderd.

Verder zou het criterium de jeugd in Indië te hebben doorgebracht eveneens aanleiding geven tot verstoring van het gezinsleven, doordat de kinderen vroegtijdig naar Europa zouden worden gezonden.

Door het lid der commissie, den heer Dwidjosewojo, is in den Volksraad eene formulering der scheidingslijn in overweging gegeven, luidende:

„Inheemsche krachten zijn zij, wier opleiding in Indië „heeft plaats gehad of door aanwezigheid der daarvoor „bestemde inrichtingen, plaats had kunnen hebben”.

„Andere werkkrachten zijn uitheemsch; daarvan genieten „alleen zij voordeelen boven de inheemschen, die op verzoek „van de Indische Regeering uitgezonden (¹), in Gouverne- „mentsdienst zijn getreden”.

De voorsteller voegde daaraan als voorwaarde toe de spoedige en enorme uitbreiding van alle soorten opleidingsinrichtingen hier te lande.

(¹) Blijkens mededeeling van den voorsteller is dit woord abusievelijk in de Volksraadstukken weggevallen.

Deze formulering is blijkens blz. 147 e. v. der aan de commissie bij hare instelling toegezonden „geschiedkundige nota over een Indisch bezoldigingsstelsel” in hoofdzaak dezelfde als die destijds door den directeur van Onderwijs en Eeredienst, Mr. Creutzberg, ontworpen.

Door evengenoemden hoofdambtenaar werd oorspronkelijk het denkbeeld geopperd de landsdienaren te verdeelen in:

- a. een immigrantengroep met abnormale dienstvoorwaarden;
- b. een Indische groep, dienende op eene bezoldiging naar de behoefte van de inheemsche maatschappij.

Voor uitzending uit Nederland (e.g. van buiten N.-I.) zouden in aanmerking komen alle personen die voor den Indischen dienst benoodigd zijn, de tot de Indische groep behoorenden echter niet anders dan op de voor die groep geldende voorwaarden. Omgekeerd zouden de voor de immigrantengroep geldende voorwaarden mede toepasselijk zijn ten aanzien van in Indië aangenomen, tot die groep behorende personen.

Voor de toepassing van het onderscheid tusschen genoemde twee groepen zou zich naar de meening van den voorsteller met inachtneming van de omstandigheden een vaste praktijk moeten vormen, bijv. in dien zin, dat als Indiër beschouwd wordt het kind van een ingezetene of voormalig ingezetene van Indië, tenzij diens vader ingezetene van een land in Europa was; voor Europeanen begint dan de overgang van immigrant tot Indiër bij de derde generatie. Zoo noodig zou daaraan nog een generatie toegevoegd kunnen worden. Intusschen, aldus bedoelde adviseur, zouden dergelijke regels, evenals de vraag of nog andere omstandigheden — bijv. familiebetrekkingen — in aanmerking zouden zijn te nemen, een punt van nader onderzoek moeten uitmaken.

Dit stelsel heeft — evenals het in den Volksraad voorgestelde denkbeeld omtrent den eisch van een 10 à 12-jarige afwezigheid buiten Nederlandsch-Indië — het gevolg dat betere dienstvoorwaarden niet kunnen worden verkregen, enkel en alleen door het feit, dat het vereischte diploma in het buitenland is behaald.

Tegen dat stelsel werd toen o.a. aangevoerd, dat het zich in een voor den Indischen Europeaan verwerpelijken vorm zou uiten, wanneer deze zou zien dat de betere dienstvoorwaarden, niet alleen werden toegelegd aan den werkelijken immigrant, maar ook aan den hier reeds gevestigden Europeaan als zijn grootvader maar geen ingezetene was.

Na kennisneming van de bezwaren werd door den voorsteller voor de onderscheiding tusschen „immigranten” en „Indiërs” een andere in de plaats gesteld n.l. tusschen hen, die hun diploma in Indië hebben verworven of hadden kunnen verwerven en de overigen.

Op inheemsch traktement zouden dan in dienst genomen worden (e.g. uitgezonden) allen die het vereischte getuigschrift in Indië verworven hebben of — indien het elders behaald is — zonder overwegend bezwaar in Indië hadden kunnen verwerven.

Alle anderen zouden op betere dienstvoorwaarden aangenomen worden.

In de eerste plaats vallen dan buiten de groep van „immigranten” zij, die, hoewel van huis uit immigrant, hier het diploma verwierven en voorts worden tot de immigranten gebracht tal van Indiërs, kinderen van hier te lande gevestigd geweest zijnden, die hun ouders naar

Nederland hebben gevolgd of daar geboren zijn, nadat die ouders zich in Nederland hadden gevestigd. Van die kinderen kan niet gezegd worden dat zij hun diploma in Indië hadden kunnen verwerven.

§ 4. Gewijzigde scheidingslijn Dwidjosewojo.

De formulering van den heer Dwidjosewojo stelt voor de indeeling in de groep der inheemschen tweeërlei eisch:

- a. dat de betrekkelijke opleidingsinrichtingen in Indië aanwezig zijn;
- b. dat de opleiding in Indië heeft plaats gehad of had kunnen plaats hebben.

ad a. De eisch van aanwezigheid van de opleidingsinrichtingen kan tot allerlei vragen wat onder opleidingsinrichtingen is te verstaan, aanleiding geven. In vereeniging met zijne mede-commissieleden, de heeren, Koesoemo Joedo en Treu, wijzigde de voorsteller daarom den onder a vermelden eisch in: de mogelijkheid het betrekkelijk getuigschrift hier te lande te verwerven.

ad b. Geenerlei houvast wordt gegeven voor de beoordeeling of de opleiding in Indië had kunnen plaats hebben; evenmin door wie(n) dit dient te geschieden.

In overleg met beide bovengenoemde medeleden vulde de heer Dwidjosewojo op deze twee punten zijne formulering eveneens aan. De gewijzigde scheidingslijn Dwidjosewojo luidde daarop, wat de inheemsche krachten betreft, als volgt:

„Inheemsche krachten zijn zij, die het voor hunne betrekking vereischte getuigschrift hier te lande hebben verworven of door aanwezigheid der daarvoor bestemde inrichtingen, naar het oordeel der Regeering, redelijkerwijze hier te lande hadden kunnen verwerven.

„Andere werkkrachten zijn uithemsch; daarvan genieten alleen zij voordeelen boven de inheemsche, die op verzoek van de Indische Regeering uitgezonden, in Gouvernementsdienst getreden zijn”.

Ook deze definitie komt der commissie nog te vaag voor.

Wel is duidelijk, dat het onmogelijk moet worden gemaakt eene voor alle gevallen onmiddellijk beslissende definitie te geven, maar de uitdrukking „of door aanwezigheid der daarvoor bestemde inrichtingen naar het oordeel der Regeering redelijkerwijze hier te lande hadden kunnen verwerven” geeft nog geen voldoende houvast ter toetsing van die redelijkheid. Hiertoe dienen tweeërlei factoren in onderling verband te worden beschouwd n.l.:

- a. de plaats van vestiging der ouders of wettelijke verzorgers;
- b. de duur der genoten opleiding.

ad a. Waren de ouders of verzorgers niet in Indië gevestigd, dan is uiteraard van inheemsch zijn geen sprake; waren zij gedurende de geheele minderjarigheid van het kind wel in Indië gevestigd, dan is dit ingevolge de nieuwe lezing van art. 105 R.R. gedurende die geheele periode ingezetene van Indië geweest en het ligt voor de hand het alsdan als inheemsche te beschouwen.

Volgens de onderwerpelijke definitie geschiedt dit echter slechts dan wanneer het getuigschrift voor de betrekking in Indië had kunnen worden verworven.

Is dit het geval, dan wordt het criterium echter niet de plaats maar het land van vestiging der ouders. De vraag rijst of dit billijk is tegenover de ingezetenen van streken gelegen op aanzienlijken afstand van de groote bevolkingseentra, waar voorloopig de opleidingsinrichtingen zullen zijn gevestigd, b.v. een bestuursambte-

naar in de buitengewesten zal in vele gevallen zijn kind terecht liever in het moederland dan te Bandoeng of op een van de andere groote plaatsen op Java laten opleiden, vooral indien hij in het moederland bij familie of goede vrienden een geschikt tehuis voor zijn kind kan vinden en het op Java bij vreemden in de kost zou moeten doen.

Het is echter ondoenlijk om met al dergelijke gevallen steeds rekening te houden, omdat dan in een beoordeeling zou moeten worden getreden van veelal subjectieve inzichten en opvattingen over karakter een aanleg van de betrokken individuen dan wel van altijd min of meer toevallige en aan voortdurende wisseling onderhevige omstandigheden.

Het onder *a* gegeven criterium dient dus te zijn het land van vestiging der ouders of verzorgers of om de terminologie van art. 105 R.R. te bezigen het ingezetenschap van het kind.

In vele gevallen zal echter slechts gedurende een deel der minderjarigheid het ingezetenschap van Indië zijn bezeten; volgens de terminologie der definitie „redelijkerwijze het getuigschrift hier te lande hadden kunnen verwerven” moet in dergelijke gevallen het ingezetenschap gedurende het laatste gedeelte van de opleiding, voorafgaande aan het tijdstip dat de betrokkene op eigen beenen kan staan, den doorslag geven.

Het zou dus aangewezen zijn het ingezetenschap gedurende de jaren voorafgaande aan het bereiken der meerderjarigheid als criterium te stellen. Waar echter de meerderjarigheid door het sluiten van een huwelijk voortijdig bereikt wordt en aan den anderen kant de opleiding wel voor het bereiken van de meerderjarigheid voltooid kan zijn, lijkt het verkieslijk als criterium te stellen: bezit van het ingezetenschap van Indië gedurende het grootste gedeelte van een voor elke opleiding te bepalen aantal jaren, voorafgaande aan de beëindiging daarvan.

In het Afdeelvingsverslag van den Volksraad worden bepaalde termijnen genoemd, n.l. voor eene middelbare opleiding 12 jaar, voor eene universitaire 16 jaar. Dit aan een voorbeeld toetsende zou men krijgen dat van ingenieurs, aannemende dat het diploma gemiddeld op 25-jarigen leeftijd behaald wordt, alleen zij als uitheemsch gerekend worden, wier ouders vóór het 17e levensjaar van het kind Indië voorgoed metterwoon verlaten hebben.

De commissie is echter van meening dat een kind, dat tot zijn 17e jaar (behoudens wellicht een of twee jaar verlof) in Indië opgevoed is, eerder als inheemsch dan als uitheemsch dient te worden aangemerkt. De commissie kiest aldus om de bruikbaarheid der voorgestelde scheidingslijn te toetsen een toetssteen, gelegen in het kind zelf, onafhankelijk van de duur der opleiding en ook van de plaats, waar het getuigschrift te verwerven is. Het eenvoudige feit, dat iemand gedurende het meest impressionabele gedeelte zijner jeugd in Indië heeft school gegaan, maakt, dat hij met land, volk en taal zoo gemeenzaam is, dat hij als inheemsch moet worden aangemerkt. Dit is naar het oordeel der commissie het cardinale punt, dat alle definities op uiteenlopende manieren trachten te benaderen, het doorslag gevende criterium, n.l. of iemand zich in Indië als in een vreemd land gevoelt of niet. De commissie meent dat het antwoord op die vraag ontkennend moet luiden voor allen, die het grootste gedeelte hunner minderjarigheid in Indië hebben doorgebracht.

Dit criterium is echter gemakkelijk te ontduiken, gelijk

reeds op blz. 4 hiervoren werd aangegeven en zou dan tot verstoring van het gezinsleven aansporing geven. Om een en ander te vermijden, dient niet het land van verblijf van den betrokkene gedurende het grootste gedeelte der minderjarigheid, maar dat zijner ouders gedurende dat grootste gedeelte, d. w. z. het ingezetenschap gedurende het grootste gedeelte der minderjarigheid als criterium te worden gesteld. Deze eisch is ook niet onbillijk, omdat in normale omstandigheden het aangewezen is dat de minderjarige de opleiding volgt in het land waar zijn ouders gevestigd zijn.

Daarnaast blijft noodig het criterium in de gewijzigde scheidingslijn-Dwidjo Sewojo, de duur der opleiding, om te voorkomen, dat een kind, dat eerst op ouderen leeftijd ingezetene van Indië wordt en hier een opleiding volgt, maar in Nederland het diploma haalt, tot de importkrachten gerekend zou moeten worden, hoewel hij redelijkerwijs dat diploma ook in Indië had kunnen verwerven. Het geval is zeker niet denkbeeldig. Naarmate de uitzending van oudere ambtenaren op kort dienstverband meer en meer zal voorkomen zullen zich meerdere gevallen voordoen, dat ouders met kinderen van 12 jaar en ouder zich voor het eerst in Indië vestigen. Voor dezen geldt dan niet, dat zij gedurende het grootste deel van hun minderjarigheid ingezetene van Indië waren en eenmaal meerderjarig geworden, hebben zij het zelf in de hand om zich aan den staat van ingezetenschap te onttrekken door zich in Nederland te vestigen, waar zij hun hier begonnen opleiding kunnen voltooien om zich dan op de voordeelige condities van uitheemsche krachten voor den Indischen dienst beschikbaar te stellen.

Dit wordt, zooals gezegd, voorkomen door het stellen van een termijn, voorafgaande aan de voltooiing van de studie. Deze termijn zal moeilijk voor alle gevallen vastgesteld kunnen worden, daar hij verband dient te houden met aard en duur der genoten opleiding.

Verschillende classificatie van de kinderen uit eenzelfde gezin is weliswaar bij het hiervoren ontwikkeld stelsel niet uitgesloten, maar dit mag niet alleen op rekening van het ingezetenschapscriterium geschoven worden, daar ook alle andere criteria (behalve het rascriterium) tot een dergelijk gevolg voeren.

Intusschen zullen bij de toepassing van de boven aangegeven scheidingslijn allerlei gevallen zich kunnen voordoen, waarbij twijfel bestaat tot welke categorie een candidaat voor den Indischen dienst behoort.

Met het oog hierop zal het noodig zijn een permanente commissie in te stellen, die onafhankelijk van de Regeering (in deze immers tot op zekere hoogte partij) en in eenigste instantie beslist ⁽¹⁾ of een zich voor den Indischen dienst anmeldende persoon op grond van de aangenomen beginselen moet worden gerangschikt onder de uitheemsche dan wel onder de inheemsche krachten.

In de formulering-Dwidjosewojo is bij de definitie van uitheemschen een logisch verschil gemaakt tusschen hen, die naar Indië gelokt moeten worden, en zij, die reeds hier te lande zijn.

In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat, terwijl de Regeering de termen inheemschen en geïmporteerden bezigde en

(1) Een voorbeeld van een dergelijke commissie levert de Geneeskundige Raad van het Departement van Koloniën.

us slechts twee categorieën kende, de formulering-Dwidjoer drie kent, n.l. inheemschen, uitheemschen zonder en uitheemschen met voordeeligere dienstvoorwaarden.

Maar de definitie lijkt in zooverre te bindend, dat op die wijze geheel uitgesloten wordt een op eigen kosten of in particulieren dienst naar Indië gekomen uitheemsche op de bijzondere import-voorwaarden aan te nemen. Om deze te verwerven zou de betrokkene naar Europa moeten terugkeeren om dan op 's Lands kosten wederom te worden uitgezonden. Dit lijkt onmoedig omslachtig en kostbaar, zoodat de Regeering in staat moet zijn om in bijzondere gevallen in het belang van den Lande ook aan hier te lande beschikbaar zijnde uitheemschen alle of een deel der voordeelen toe te kennen.

Ten slotte kan de redactie bekort worden, door in plaats van: „die, op verzoek van de Indische Regeering uitgezonden, in gouvernementdienst getreden zijn” te lezen: „die voor 's Lands dienst zijn uitgezonden”. Uitzending toch heeft niet plaats zonder voorafgaand overleg met de Indische Regeering.

§ 5. De door de commissie voorgestelde scheidingslijn.

Als uitvloeisel van vorenstaande beschouwingen komt de commissie tot de volgende scheidingslijn:

„Als inheemsche krachten worden beschouwd degenen, die in 's Lands dienst treden in eene betrekking, waarvoor het getuigschrift in Indië zal worden verworven, indien

- a. zij gedurende het grootste gedeelte hunner minderjarigheid ingezetene van Nederlandsch-Indië zijn geweest
- „dan wel
- b. dit getuigschrift in Indië hebben verworven, dan wel
- c. redelijkerwijze dit hadden kunnen doen in verband met

„het feit, dat zij gedurende het grootste deel eener voor „elke opleiding nader te bepalen aantal jaren vooraf- „gaande aan het behalen van het getuigschrift inge- „zetene van Nederlandsch-Indië zijn geweest.

„Andere werkkrachten worden beschouwd als te zijn „uitheemsch; daarvan genieten alleen zij voordeelen „boven de inheemschen, die voor 's Lands dienst zijn „uitgezonden dan wel — in Indië aangenomen — bij „aanmelding in Nederland in de termen zouden zijn „gevallen om te worden uitgezonden.

„De classificatie der zich aanmeldende werkkrachten „geschiedt volgens naar vorenstaande beginselen door „de Regeering vast te stellen instructie door eene onaf- „hankelijke commissie”.

Tengevolge van deze scheidingslijn zouden worden gerekend:

- I. Tot de inheemsche krachten:
 - a. degenen, behorende tot die groepen van landsdienaren, welke uitsluitend hier te lande worden aangeworven;
 - b. de personen, die het voor hunne betrekking vereischte diploma hier te lande hebben verworven of hadden kunnen behalen in verband met vorenbedoelde eischen van ingezetenschap;
 - c. degenen die op grond van de omschrijvingen onder a of b niet tot de inheemschen zouden behooren, doch op wier indienstreding geen bijzondere prijs wordt gesteld.
- II. Tot de uitheemsche krachten:
 - a. de personen in betrekkingen, waarvoor het vereischte diploma hier te lande niet kan worden verworven;
 - b. degenen, die voor eene betrekking worden uitgezonden,

waarvoor het vereischte diploma ook hier te lande kan worden verworven, doch die redelijkerwijze in verband met hun ingezetenschap en den duur der genoten opleiding, niet in Nederlandsch-Indië konden worden opgeleid;

- c. personen als bedoeld onder b, doch niet uitgezonden, die in bijzondere gevallen hier te lande worden aangevorven.

§ 6. Geen schending van verkregen rechten.

In de memorie van antwoord op het afdelingsverslag van den Volksraad inzake meerbedoelde vier beginselen (gedrukte stukken, 2de gewone zitting 1919, onderwerp 1 — stuk 4, blz. 3) komt de mededeeling voor, dat het niet in de bedoeling ligt door vermindering der bezoldigingen verkregen rechten aan te tasten.

In verband hiermede beveelt de commissie, zij het wellicht ten overvloede, aan tijdig de noodige bekendheid te geven aan de voornemens der Regeering, zooals reeds toegezegd in de bekendmaking door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, opgenomen in de Javasehe Courant van 7 Juni 1918.

Voorts ware te bepalen, dat degenen, die eenmaal in de uitheemsche groep zijn ondergebracht, bij doordienen in denzelfden of een gelijksoortigen diensttak in het algemeen tot genoemde groep blijven behooren.

Ter verduidelijking moge hier als voorbeeld worden aangehaald het geval, dat een uitheemsche kracht gedurende zijn dienst hier te lande een examen aflegt, waardoor hij tot een hooger rang in denzelfden diensttak benoembaar is (b.v. een onderwijzer met hulpaacte, die hier te lande de hoofdaacte haalt). In zoodanige gevallen is het billijk dat hij ook in den hooger rang op de import-basis blijft doordienen.

Een ander voorbeeld levert het geval op dat een lager technisch ambtenaar, zonder onderbreking van zijn dienst, te Bandoeng het diploma behaalt voor civiel-ingenieur. Ook dan acht de commissie het billijk, dat — indien het een uitheemsche betreft — hem de voordeelen als importkracht blijven toegekend. Waar dit voorbeeld uiteraard tot de groote zeldzaamheden zal behooren, behoeft geen ontstemming omtrent de voorgestelde classificatie te worden gevreesd.

§ 7. Tijdstip van invoering.

Is de commissie van oordeel, dat de door haar ontworpen scheidingslijn de logische doortrekking en vervollediging vormt van het regeeringsstelsel, neergelegd in het bekende viertal punten, zij meent met dit ontwerp niet te kunnen volstaan, doch mede de gevolgen van de invoering van het aldus vervolledigd stelsel onder de oogen te moeten zien.

De scheidingslijn stelt twee criteria om bij de inheemschen te worden ingedeeld n.l.:

- 1e. een criterium van ingezetenschap gedurende een gedeelte van de minderjarigheid;
- 2e. de aanwezigheid van de opleidingsinrichting hier te lande.

Deze laatste voorwaarde is op het oogenblik slechts voor enkele betrekkingen vervuld. Het onvermijdelijk gevolg van onmiddellijke invoering der scheidingslijn zal zijn, dat de kinderen van alle eenigszins beter gesitueerde ouders, voor zoover zij in Indischen staatsdienst wenschen te treden, zullen trachten zich de voordeelen van een uitheemsch dienstverband te verzekeren, door te studeeren voor betrekkingen, waarvoor opleiding hier te lande nog niet mogelijk

is. En het zijn niet alleen de kinderen, die op die wijze zullen trachten den geest van het stelsel te ontduiken; het zijn in de eerste plaats de ouders, die door zich geldelijke opofferingen te getroosten zullen trachten hun kinderen in de uitheemsche groep geplaatst te krijgen. Het gevolg zal zijn, dat voor de Indische opleidingsinrichtingen met name de Technische Hoogeschool zich alleen de kinderen van minder goed gesitueerde ouders zullen aanmelden. Dit nu acht de meerderheid der commissie met den rectormagnificus, Prof. Klopper ⁽¹⁾, ten zeerste ongewenscht.

Eerst wanneer de getuigschriften voor alle betrekkingen, welke door groote korpsen worden vervuld, als medici, juristen, bestuurs- en bureauambtenaren, ingenieurs, officieren, veeartsen, landbouwkundigen, houtvesters, leeraren, onderwijzers, hier te lande kunnen worden verworven, zou het invoeren der ontworpen scheidingslijn niet meer het geschetste gevolg hebben.

Binnen hoeveel jaren deze voorwaarde vervuld kan zijn, vermag de commissie niet te beoordeelen.

Het onder 1e genoemde criterium van ingezetenschap zal tengevolge hebben, dat een groot gedeelte der Europeesche bevolkingsgroep tot de inheemschen zal worden gerekend. De politieke gevolgen daarvan heeft de commissie gemeend onbesproken te kunnen laten; het onmiddellijk gevolg voor 's Lands dienst zal zijn, dat onder de Europeesche bevolkingsgroep sterke tegenzin tegen het treden in dien dienst wordt gewekt en dat dientengevolge het aanbod van Europeesche arbeidskrachten zal verminderen.

In den boezem der commissie bleek verschil van meening te bestaan over de vraag of de beide geschetste nadeelige gevolgen zoo ernstig moeten worden geacht, dat zij onoverkomelijke beletsels tegen de onmiddellijke invoering der scheidingslijn moeten worden geacht. Eenerzijds werd bevestigd, dat de financiële toestand dwingt tot dadelijke invoering van het stelsel en dat de commissie dit door de Regeering gesteld uitgangspunt niet uit het oog mag verliezen, het heeft dit te aanvaarden of de ondeugdelijkheid daarvan aan te toonen, anderzijds werd erkend, dat uitstel der invoering vertraging in het tempo van ontwikkeling ten gevolge zal hebben, maar gemeend, dat op dit oogenblik, nu het personeelgebrek bij alle takken van dienst reeds zoo groot is, dat de gewone dienst dreigt spaak te loopen, een maatregel, welke sterke vermindering in aanbod van waardevolle arbeidskrachten met zich zou brengen, ontwrichting van den dienst op den huidige voet onvermijdelijk tengevolge moet hebben.

Dit meeningsverschil noopte tot eene stemming; met 11 tegen 5 stemmen besloot de commissie tegen de onmiddellijke invoering van de door haar ontworpen scheidingslijn te adviseeren ⁽²⁾.

De commissie heeft het haren plicht geacht te pogen de beide bezwaren tegen de door haar ontworpen formuleerin-

⁽¹⁾ De meening van Prof. Klopper moge blijken uit de als bijlage bij dit verslag gevoegde nota van zijne hand.

⁽²⁾ Tegen de invoering stonden de heeren De Ceuninck van Capelle, Hardeman, Harkink, Koesoemo Joedo, Marcus, Middelaer, Muurling, Perelaer, Tuybens, Vreede en Webb. Voor dadelijke invoering verklaarden zich de heeren Ten Berge, Dwidjo Sewojo, De Jongh, Sastrowidjono en Teeuwen.

Afwezig met kennisgeving waren de heeren Schotman en Treu (beiden wegens ziekte) en de heer Aberson, zonder kennisgeving de heeren v. d. Linde, Talma en Tjokroaminoto.

§ 8. Andere oplossing.

gen, welke door hare meerderheid als onoverkomelijke beletselen tegen de onmiddellijke invoering worden gevoeld, te ondervangen.

Wat het eerste bezwaar, de schade toe te brengen aan de jonge Indische opleidingsinrichtingen (de Technische Hoogeschool bijv.) betreft, kan dit geschieden door den eisch van mogelijkheid het getuigschrift in Indië te verwerven te doen vervallen en dus als eenig criterium aan te nemen het ingezetenschap gedurende het grootste deel van de minderjarigheid, dan wel gedurende het grootste deel van de opleiding.

Alsdan maakt het geen verschil of men een Indische dan wel een Nederlandse opleiding volgt. Het land van vestiging van de ouders beslist. Vrees voor depreciatie van de Technische Hoogeschool te Bandoeng behoeft dan niet te bestaan.

Het andere bezwaar, n.l. dat de Indische dienst minder begeerlijk wordt voor een groote groep van trekkers-kinderen, die thans een belangrijk contingent vormen van de werkkrachten, welke Indië juist zoo dringend behoeft, blijft echter bestaan.

Aan dit bezwaar kan gedeeltelijk worden tegemoet gekomen door de kosten van de hoogere opleiding voor de inheemschen, zoowel hier te lande als in Nederland, geheel of grotendeels voor rekening van den Lande te nemen. De met een dergelijk stipendium begiftigden moeten zich naar hare meening verbijnden bepaalde tijd te dienen of anders de ten behoeve van hunne opleiding uitgegeven gelden, vermeerderd met zeker percentage, terug te storten.

Intusschen ligt het voor de hand, dat de werving voor den Indischen staatsdienst van dit stelsel in den eersten tijd groote nadeelen zal ondervinden, zolang de particuliere arbeidsmarkt betere voorwaarden kan aanbieden en deze krachten nog in voldoende getale plaatsen. Te voorzien is echter, dat op den duur daarin verandering zal komen, doordat de groote particuliere werkgevers zich zullen richten naar het Regeeringsstelsel. Het nadeel blijft voor dit oogenblik echter bestaan. Wellicht zullen in de toekomst meer normale verhoudingen, waarbij vraag en aanbod elkaar ongeveer in evenwicht houden, ontstaan, zoodat alsdan de werving bij invoering van het stelsel geen nadeel zou ondervinden.

Waar mede in verband met de voorgenomen oprichting hier te lande van kweekscholen voor alle landaarden de dadelijke invoering eener scheiding wellicht door de Regeering gewenscht wordt geacht, heeft de commissie nog overwogen de mogelijkheid van een overgangsmaatregel, waardoor in de overgangsperiode het bezwaar van de vermindering van aanbod zooveel mogelijk zou kunnen worden ondervangen.

De commissie kwam echter tot de conclusie, dat dit zonder invoering van dienstdwang slechts mogelijk zoude zijn door een stelsel van bevoorrechtiging, aangezien het toch er om te doen zou zijn personen, die feitelijk tot de inheemschen moeten worden gerekend, voorshands daarvan uit te zonderen. Elk stelsel in dezen zin zou derhalve ten gevolge hebben een ernstige kwetsing van de gevoelens van de grootste groep der hiergeborenen.

Om deze redenen acht de commissie een overgangsbe-
paling, waarin met het beginsel der scheidingslijn wordt getransigeerd, b.v. door het criterium van ingezetenschap

§ 9. Overgangsbepalingen.

te verleggen naar de grootouders of nog verder, principieel onaanvechtbaar.

De meerderheid der commissie meent daarom in overweging te moeten geven om tot tijd en wijle evenbedeelde scheiding tussehen inheemsche en uitheemsche krachten kan worden ingevoerd, het huidige bezoldigingssysteem te handhaven. Zij ontveinst zich de bezwaren van dat stelsel niet; aan de onderwijzers, afgeleverd door de kweekscholen voor alle landaarden en de ingenieurs van de technische hoogeschool te Bandoeng zal voorshands hetzelfde inkomen moeten worden toegelegd als aan hunne import-collega's, doch de commissie acht die bezwaren niet onoverkomelijk. Zij deelt op dit punt niet de meening, uitgesproken op blz. 6 der Memorie van Antwoord inzake het Indisch bezoldigingstelsel 2e gew. zitting 1919 ond. 1 stuk 4) luidende:

„Terugbrengen van de aan inheemsche krachten toe te kennen bezoldigingen van abnormaal naar normaal peil, „zoodra in de behoefte vrijwel door het land zelf kan „worden voorzien, acht de Regeering onmogelijk. Wanneer „de inheemsche krachten eenmaal gewend zijn aan abnormaal „hooge inkomsten, is hunne levenswijze daarop ingericht; de levensstandaard is dan kunstmatig opgevoerd, „maar kan niet weer kunstmatig gedrukt worden”.

Evenzeer als de Regeering — en de commissie deelt deze meening — het mogelijk acht bij de invoering van het stelsel een bepaalde groep van Europeesche landsdienaren in inkomsten lager te classificeeren, zal het mogelijk zijn de bezoldiging der Inlandsche landsdienaren — uiteraard zonder aantasting van verkregen rechten — te rechter tijd op inheemsche basis terug te brengen en dit te eerder, waar de terugzetting voor inheemsche Europeanen en voor Inlanders tegelijkertijd zal plaats hebben.

§ 10. Verdere uitwerking van het stelsel.

Met uitzondering van den heer Ceuninek van Capelle, die zich terzake nog geen oordeel had gevormd, en den heer De Jongh, die aan zijn eigen stelsel vasthoudt, besloot de commissie eenstemmig als hare meening kenbaar te maken, dat het verschil in geldelijke dienstvoorwaarden niet in de maandelijksche bezoldiging tot uitdrukking mag komen, zoodat duidelijk blijkt, dat de dienstprestatie als zoodanig gelijkelijk wordt gewaardeerd.

Overigens meent de commissie, dat, waar hare meerderheid de invoering van het stelsel pas in de toekomst mogelijk acht, het op het oogenblik niet van practisch nut zou zijn, indien zij het uitbrengen van haar verslag vertraagde door te trachten eene proeve van verdere uitwerking van het stelsel te leveren.

Aldus vastgesteld overeenkomstig de besluiten genomen ter vergadering der commissie te Djokjarkarta op den 11den Maart 1921.

De Voorzitter,
W. MUURLING.
De Secretaris,
F. H. V. MIDDELAER.

Bijlage I.

NOTA van het lid der Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel D. de Jongh Wzn, inhoudende zijne van het gevoelen der meerderheid afwijkende zienswijze.

§ 1.

In den aanvang van § 3 van haar verslag noemt de Commissie drie gebeurlijkheden, welke niet de gevolgen zullen mogen zijn van het trekken van een scheidingslijn tusschen inheemsche en uitheemsche werkkrachten. De Commissie ontwikkelt dan verder een stelsel, waarbij de te trekken scheidingslijn wel de genoemde ongewenschte gevolgen zal hebben om dan uiteraard tot de slotsom te komen, dat tot het invoeren van dat stelsel nog niet moet worden overgegaan, terwijl niet te voorzien is, wanneer dat wel zou kunnen geschieden en de Commissie zelfs de mogelijkheid oppert, dat die tijd nimmer zal komen. Het ware duidelijker geweest, indien de Commissie met minder woorden had verklaard de haar verstrekte opdracht niet te kunnen volvoeren.

§ 2.

Ondergeteekende kan zich dan ook in geenen deele vereenigen met het verslag der Commissie en wenscht door toevoeging dezer nota elke medeverantwoordelijkheid voor dat verslag af te wijzen.

Wordt de raad van de Commissie gevolgd, dan zal er op het gebied van het bezoldigingsstelsel niets veranderen en zal het stelsel 1913 (Javasche Courant 22 Augustus 1913 No. 67) van kracht blijven. Dit stelsel berust echter op de instelling van primaire betrekkingen, waarvoor de opleiding in Europa plaats heeft en secundaire betrekkingen, waarvoor de opleiding in Indië geschiedt. Deze grondslag is reeds aan het stelsel 1913 ontvallen, zoodat het niet meer op den naam van stelsel aanspraak mag maken.

§ 3.

De Commissie heeft gemeend zich te mogen onthouden van geldelijke beschouwingen en heeft daarmede naar de meening van ondergeteekende getoond te miskennen zoolwel de oorsprong van het haar ter overweging gegeven vraagstuk, als het doel van haren arbeid.

De Regeering heeft meermalen uitdrukkelijk als hare meening uitgesproken, dat de gedragslijn, welke tot dusverre werd gevolgd bij de vaststelling van bezoldigingen, op het Land een last legt, die het op den duur niet zal kunnen dragen en die eene ernstige belemmering vormt voor zijne verdere ontwikkeling.

Deze zienswijze der Regeering leidde Haar tot de instelling der Commissie en bleef het uitgangspunt voor alle latere opdrachten aan de Commissie. De Commissie had, naar de meening van ondergeteekende, behooren te onderzoeken of die zienswijze der Regeering juist was. Was zij na onderzoek gekomen tot hetzelfde inzicht dan had zij niet kunnen volstaan met een negatieven raad, terwijl in het tegenovergestelde geval de Commissie van haar afwij-

kend inzicht rekenschap had behooren te geven. Zooals de Commissie haar taak heeft opgevat ontbreekt daaraan het uitgangspunt en het doel; haar arbeid moest dan noodzakelijk onvruchtbaar zijn.

§ 4.

Het tijdstip, waarop de Commissie haar verslag indient, is wel van buitengewoon belang juist met het oog op het haar ter overweging gegeven vraagstuk. Tezelfder tijd toch, dat de Indische Regeering zeer belangrijke sommen aanvraagt voor verhooging van bezoldigingen — de zoogenaamde nivelleeringsvoorstellen — is Zij voornemens even belangrijke sommen te besparen door het achterwege laten en staken van maatregelen en werken, die voor de ontwikkeling en het welzijn van het Land onmisbaar zijn.

Sterker aanwijzing voor de juistheid van de in § 3 vermelde zienswijze der Regeering is bezwaarlijk denkbaar en het komt ondergeteekende onverantwoordelijk voor om zonder ernstig onderzoek in de gegeven omstandigheden te raden tot het ongewijzigd laten van het geldende bezoldigingsstelsel.

De thans gevolgde gedragslijn is zeker geëigend om het personeelstekort te doen verdwijnen; de hoogere bezoldigingen zullen meer personeel lokken, terwijl de vermindering der werkzaamheden minder personeel noodig maakt.

Men nadert dan echter een toestand, waarbij alle beschikbare volkskracht door de administratie wordt weggezogen, zoodat niets beschikbaar blijft voor vooruitgang en verbetering.

Het is alsof men een werkplaats zou willen drijven met een veel te groote stoommachine, terwijl slechts voldoende stoom kan worden geleverd om die te groote machine onbelast te laten loopen, zoodat de werkplaats moet worden stilgezet.

§ 5.

Uit een wijsgeerig oogpunt zou de vraag gesteld kunnen worden of al hetgeen men pleegt te verstaan onder vooruitgang en verbetering wel bijdraagt tot verhooging van het levensgeluk der ingezetenen.

Ondergeteekende meent deze vraag onbeantwoord te mogen laten. Indien de ontwikkeling van dit land in belangrijke mate zou achterblijven bij die van de omringende landen, dan zal het bestuur daarvan — de geschiedenis geeft in dit opzicht harde lessen te leeren — door anderen worden overgenomen. Een dergelijke gang van zaken zal echter nòch in het belang van Nederland, nòch in dat van Indië zijn.

§ 6.

De commissie verschuift het tijdstip van handelen naar een toekomst, waarin voor alle betrekkingen, welke door groote korpsen worden vervuld, het getuigschrift in Indië zal kunnen worden verworven.

Het staat te vreezen, dat die toekomst nog verre is en dit te meer zal blijven, naarmate de geldmiddelen ontbreken om haar naderbij te brengen.

De gedragslijn, die de commissie voorstaat, prikkelt niet tot het spoedig vormen in Indië van werkkrachten voor alle betrekkingen.

§ 7.

Tegenover de voorstellen der commissie stelt ondergeteekende de zijne, welke hij in de tweede vergadering der commissie, toenmaals als haar Voorzitter, in behandeling bracht en welke door de commissie werden verworpen.

Ondergeteekende veroorlooft zich die voorstellen als bijlage aan deze nota toe te voegen met het verslag van de daaromtrent gehouden besprekingen, dat als toelichting kan dienen.

§ 8.

Ondergeteekende wil hierbij uitdrukkelijk verklaren, dat hij zijne voorstellen als een samenhangend geheel beschouwt. Zij omvatten:

- a. een spoedige en zeer belangrijke uitbreiding der opleidingsgelegenheden hier te lande (16);
- b. opleiding op 's Lands kosten, waaronder niet alleen te verstaan vrijstelling van schoolgeld, doch tevens voorziening in de kosten van levensonderhoud (19);
- c. dienstplicht voor de aldus opgeleiden gedurende tien jaar, op te vatten als contra-prestatie voor de kosteloze opleiding (20).

Ondergeteekende wenscht niet beschouwd te worden voorstander te zijn van een dezer maatregelen afzonderlijk; hij acht die alleen in onderlingen samenhang billijk en gewettigd.

§ 9.

Het voornaamste bezwaar, dat tegen de voorstellen van ondergeteekende is ingebracht, gold den dienstplicht. Het spreekt van zelf, dat niemand, ook ondergeteekende niet, dien dienstplicht op zich zelf gewenscht acht. Acht men die uit een geldelijk oogpunt niet bepaald onvermijdelijk, meent men de bezoldigingen, die de vrije arbeidsmarkt eischt, te kunnen blijven betalen, dan zal men tot de invoering niet mogen besluiten.

Thans kan echter vastgesteld worden, dat het der commissie niet is gelukt een gewijzigd bezoldigingsstelsel aan te geven, dat zonder dwang doorvoerbaar is.

§ 10.

De slotsom is dan gerechtvaardigd, dat eene oplossing van het vraagstuk van het Indische bezoldigingsstelsel, in den zin van de vorming van een normale, naar Indische behoeften ingerichte schaal van bezoldigingen, niet mogelijk is zonder toepassing van dwang gedurende een overgangstijdperk.

Aangezien het verder, met het oog op den toestand van 's Lands geldmiddelen, niet geoorloofd is om werkeloos af te wachten, waarheen het tegenwoordige stelsel zal leiden, veroorlooft ondergeteekende zich de aandacht te vestigen op de door hem aanbevolen oplossing.

Het Lid der Commissie tot overweging van
een Indisch bezoldigingsstelsel,
(w.g.) D. DE IONG Wzn.

Bijlage II. (Voorstellen-De Iongh bedoeld in § 7 van zijn nota, bijlage I).

TWEEDE vergadering der Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel op 13 Juli 1919 te Batavia gehouden.

Door den Voorzitter worden voorgesteld de volgende hoofdbeginselen van het door de Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel uit te brengen rapport.

1. In het onderstaande beteekenen de uitdrukkingen:
 - a. „Europeesche betrekkingen” die betrekkingen, welke geheel of nagenoeg geheel worden vervuld door personen, die in Nederland zijn opgeleid, daar worden aangeworven en daarna hierheen worden uitgezonden.
 - b. „Gemengde betrekkingen” die betrekkingen, welke worden vervuld zoowel door personen, als bedoeld onder a, als door personen in Indië opgeleid en aangenomen.
 - c. „Indische betrekkingen” die betrekkingen, welke geheel of nagenoeg geheel worden vervuld door personen, die in Indië zijn opgeleid en waarvoor geen uitzending plaats heeft.

2. Het vraagstuk van het Indische bezoldigingsstelsel wordt voornamelijk veroorzaakt door de gemengde betrekkingen.

Toelichting. De Europeesche betrekkingen moeten noodzakelijk abnormaal worden bezoldigd; hierover bestaat geen verschil van gevoelen. Voor de Indische betrekkingen bestaat in het algemeen geen reden tot abnormale bezoldiging; het is zelfs gewenscht daarvoor bezoldigingen vast te stellen naar Indischen maatstaf, in juiste verhouding tot het volksinkomen. Als regel is dit ook het geval en worden deze betrekkingen bezoldigd in overeenstemming met de geringe levensbehoeften der inheemsche bevolking.

3. Het stelsel van 1913 (Javasche Courant 22 Augustus 1913 No. 67) brengt mede, dat in de gemengde betrekkingen zoowel in Europa als in Indië opgeleide personen gelijk worden bezoldigd en wel naar den maatstaf van Europeesche betrekkingen, dus abnormaal hoog.

4. De instelling van parallelbetrekkingen, deel uitmakende van het stelsel van 1913, heeft opdrijving van de bezoldigingen niet kunnen voorkomen.

Zoolang het abnormale van de bezoldiging der Europeesche betrekkingen niet openlijk wordt erkend en op den voorgrond gebracht, zal vergelijking met die bezoldigingen, in verband met opleiding en dienstverrichting, drijven tot verhooging van de bezoldigingen der parallelbetrekkingen (Inlandsche artsen).

De parallelbetrekkingen hebben dan ook uit een oogpunt van bezoldiging min of meer het karakter verkregen van gemengde betrekkingen.

5. De bezoldigingen, toegekend aan Inlanders werkzaam in gemengde en parallelbetrekkingen, oefenen wederom een sterk optrekkende werking uit op de bezoldigingen van Indische betrekkingen, waarvoor de opleiding ook steeds verbeterd moet en zal worden; ten eerste door verloop van de op te leiden jongelieden naar de opleiding voor gemengde betrekkingen, ten tweede door verloop van de reeds opgeleide krachten en ten derde krachtens billijkheidsoverwegingen (Hoofdscholen-Technische scholen, verloop van ambtenaren B. B. en onderwijzers naar de bedrijven).

6. Het stelsel van 1913 heeft dus niet geleid en zal ook niet leiden tot het daarmee beoogde doel n.l. bezuiniging op de uitgaven voor bezoldigingen. Om dat doel te kunnen bereiken zal het onder meer noodzakelijk zijn het bezoldigingsstelsel zoodanig in te richten, dat het abnormale van de bezoldiging der Europeesche betrekkingen in het oog springt.

7. Binnen afzienbaren tijd (20 jaar) is het te voorzien, dat alle Europeesche betrekkingen zullen overgaan naar de groep der gemengde betrekkingen.

Toelichting. De noodzakelijke uitbreiding van het personeel, werkzaam in Europeesche betrekkingen, is zoo groot, dat Nederland niet in staat zal zijn daarin te voorzien. Politieke beweegredenen (opleidingsmogelijkheden in de Ned.-Indië omringende landen, bevrediging van billijk te achten en sterk gevoelde wenschen) stuwen in gelijke richting n.l. in die, welke leidt tot opleiding hier te lande voor alle betrekkingen, welke in eenigszins grooten getale personeel vereischen.

8. Zelfs bij een zeer krachtige vermeerdering en ontwikkeling der opleidingsgelegenheden zal het nog geruimen tijd duren, in aanmerking genomen de snel stijgende behoefte aan geschoold personeel, voordat de thans Europeesche en gemengde betrekkingen geheel zullen kunnen bezet worden door inheemsche krachten.

9. De gemengde betrekkingen zullen dus nog gedurende langen tijd blijven bestaan. Gedurende dien tijd zullen zij volgens het stelsel 1913 abnormaal bezoldigd worden, terwijl het hoogst twijfelachtig is of men ooit zal komen tot verlaging van bezoldigingen, die gedurende geruimen tijd hebben gegolden.

Bovendien zullen gedurende het lange overgangstijdperk de gemengde betrekkingen hun optrekkende werking blijven uitoefenen op de Indische betrekkingen, zooals aangegeven onder 5.

10. De draagkracht van het Land zal niet voldoende zijn om den last te dragen van de bezoldiging der landsdienaren, indien het stelsel van 1913 blijft gehandhaafd immers zal die last snel zwaarder worden, zoowel door toeneming van het aantal ambtenaren als door toeneming van de bezoldiging per hoofd.

Toelichting. Op de eerste vergadering der Commissie werd besloten een raming op te maken van de gelijke gevolgen, welke handhaving van het stelsel van 1913 in de naaste toekomst zou hebben.

Eenige pogingen om tot een dergelijke raming te komen wezen uit dat de daaraan verbonden arbeid zeer omvangrijk zou zijn niet alleen, maar ook dat de uitkomsten van dien arbeid zeer aanvechtbaar en van twijfelachtige waarde zouden zijn.

Voorgesteld wordt daarom van het opmaken van een dergelijke raming af te zien. Tot steun van het hierboven gestelde kan het volgende worden in het midden gebracht.

Uit de historische nota blijkt, dat men van verschillende zijden en op uiteenloopende tijdstippen, ook in de Ned.-Indië omringende koloniën tot de overtuiging is gekomen dat een bezoldiging naar Europeeschen maatstaf van een belangrijk deel der landsdienaren de draagkracht te boven gaat van een land, waarvan de groote massa der bevolking nog slechts een geringe mate van produktiviteit heeft bereikt. Slechts een deel van het inkomen van een volk liefst niet een te groot deel mag worden opgeëischt voor zijn bestuur. Hoe groot dit deel mag zijn is niet nau

keurig te zeggen, maar wel mag men aannemen, dat dit deel grooter mag zijn, naarmate een volk economisch hooger ontwikkeld is. Hoe thans de toestand hier te lande is op het gebied van bezoldigingen moge blijken uit onderstaand staatje. Daarin is het loon van den ongeschoolden arbeider gelijk 1. De verhoudingscijfers van de verdiensten in Nederland zijn ontleend aan de toestanden van vóór den oorlog. Die verhoudingscijfers zijn thans zeker kleiner geworden.

	Neder-land.	Ned.-Indië.
Ongeschoolde arbeider.....	1	1
Geschoolde arbeider.....	2	3
Inlandsche Normalschool..	3	3
„ Kweekschool...		6
„ Hoogerschool..		12
Europesch.....	6	40
Inlandsch.....		25
Europeesch.....		75

Dit staatje is zeer beknopt, de aangenomen verhoudingscijfers zijn slechts bij ruwe benadering en in zeer algemeen zinnig juist; niettemin geeft het staatje een goed beeld van den toestand, omdat de verschillen zoo sprekend zijn, dat nauwkeurigheid niet vereischt wordt.

De opgenomen betrekkingen zijn zoodanige, dat alle andere min of meer daarmede vergelijkbaar zijn, in elk geval in hetzelfde kader vallen. Uit het staatje blijkt, dat uitheemsche krachten hier relatief twaalf maal zoo hoog bezoldigd worden als in Nederland.

Er blijkt echter bovendien uit, dat zelfs voor zuiver Indische betrekkingen de bezoldigingen het normale peil reeds hebben overschreden. De Nederlandsche verhoudingen kunnen immers in dien zin normaal genoemd worden, dat zij niet alleen voorkomen in West-Europa, maar vermoedelijk ook in Noord-Amerika, Japan en Australië. In al die landen, met zeer uiteenloopenden loonstandaard voor de arbeiders, volgen de bezoldigingen der staatsambtenaren min of meer dien standaard, zoodat de geheele levensstandaard eenigszins een eenheid vormt.

In een koloniaal land, waar noodwendig een groot aantal geschoolde uitheemsche krachten noodig zijn is een dergelijke eenheid niet te bereiken; het is echter niet noodig, niet gewenscht en niet goed om ook de eenheid in de Inlandsche maatschappij te verbreken.

11. Noodig is vaststelling van een stelsel van normale Indische bezoldigingen, gegrond op den Inlandschen levensstandaard, op de draagkracht van de groote massa der bevolking. Van dezen regel zijn alleen uit te zonderen de bezoldigingen van hoofdbetrekkingen, bezet door hoofdamtenaren. Deze hebben derhalve aan bekwaamheidseischen te voldoen, aan maatschappelijke en sociale eischen, waaraan in de gemengde koloniale maatschappij alleen kan worden voldaan, indien bezoldiging plaats heeft naar Europeeschen maatstaf. Inheemsche krachten, werkzaam in hoofdbetrekkingen, moeten dus abnormaal bezoldigd worden. Bij het betrekkelijk gering aantal dezer betrekkingen zijn de geldelijke gevolgen van dezen maatregel te aanvaarden.

12. Bij de vaststelling van een stelsel van normale Indische bezoldigingen is uit te gaan van de thans geldende bezoldigingen der Indische betrekkingen.

Het stelsel zal daardoor aanvankelijk eene gerekte gedaante verkrijgen.

Men mag daarin berusten in de verwachting, dat bij toenemende economische ontwikkeling door opschuiving van onderen op de normale gedaante zal worden verkregen.

13. Bij een vrije arbeidsmarkt wordt het minimumloon bepaald door de wet van vraag en aanbod.

14. Het aanbod van geschoolde arbeidskrachten, vanaf den ambachtsman tot den hoogst geschoolden hoofdarbeider toe, blijft hier te lande ver bij de vraag ten achter en is niet voor plotselinge, groote vermeerdering vatbaar.

Deze wanverhouding is ontstaan, doordat onder den prikkel van een in de laatste 15 jaren meer intensieve aanraking met het economisch veel verder ontwikkelde West-Europa, de economische ontwikkeling dezer landen een abnormaal snelle is geweest.

15. Wordt in dezen gang van zaken niet ingegrepen, dan is het natuurlijk einde een crisis, welke zich zal uiten in onvermogen tot leiding, regeling en beheersching der volkshuishouding.

Particuliere ondernemingen zullen, hiervan den kwaden invloed ondervinden en bovendien direkt worden getroffen door opdrijving der produktiekosten.

16. Ten einde een dergelijke crisis te voorkomen is fundamenteel noodzakelijk een spoedige en zeer belangrijke uitbreiding van de opleiding hier te lande voor alle betrekkingen welke in eenigszins grooten getale personeel vereischen.

17. De uitwerking van een dergelijken maatregel hoe energiek ook genomen, zal zich echter eerst na verloop van geruimen tijd in belangrijke mate doen gevoelen. Immers zullen zoowel de gelegenheden voor lager als voor middelbaar en vakonderwijs moeten worden verveelvoudigd, terwijl het hooger onderwijs nog geheel moet worden ingevoerd.

18. Gedurende den overgangstijd zal het Land zich de noodige arbeidskrachten moeten verzekeren. Met een geheel vrije arbeidsmarkt zal dit niet mogelijk zijn, indien men tevens een normaal bezoldigingspeil wenscht te handhaven.

De arbeidsmarkt zal dus gedeeltelijk gedwongen moeten worden.

Toelichting. De wedijver tot verkrijging van arbeidskrachten tusschen het Land en particuliere ondernemers beperkt zich niet tot uit Europa uitgezonden werkkrachten, maar betreft ook hier te lande opgeleide krachten (Inlandsche artsen, opzichters afkomstig van de technische scholen, straks ook in belangrijke mate onderwijzers, zoodra door volledige vergoeding van kosten het bijzonder onderwijs zich sterk zal uitbreiden).

Naarmate de opleiding van bruikbare en goedkoopere inheemsehe krachten wordt uitgebreid zal ook de particuliere ondernemer op de opgeleiden de hand trachten te leggen.

19. De dwang, de arbeidsmarkt op te leggen, ware het best in verband te brengen met opleiding van landswege.

Toelichting. In vele gevallen geschiedt reeds thans de opleiding geheel op landskosten. (Inlandsche artsen en onderwijzers, ambtenaren B. B., enz.).

Deze gedragslijn zal vooral voor de opleiding tot de meer belangrijke betrekkingen moeten blijven gevolgd worden. Immers zal men in dit land in den regel te maken hebben met arme studenten, die, aan eigen middelen overgelaten, niet in staat zijn zich maatschappelijk voldoende voor te bereiden voor hun toekomstigen werkkring.

20. Tegenover de opleiding op landskosten ware de verplichting op te leggen van een tienjarigen dienstplicht ten opzichte van het land. Deze dienstplicht mag niet afkoopbaar worden gesteld, ontwijking van dien plicht door slechte dienstverrichting moet drastisch worden gekeerd. (Inlijving in militairen dienst, verbod tot uitoefening van bepaalde beroepen, in- en externeering).

21. De indeeling der onderscheidene takken van dienst behoort zoodanig te zijn, dat na een diensttijd van ongeveer 10 jaar een aantrekkelijke werkkring kan zijn bereikt, welke eene voldoende mate van onafhankelijkheid geeft om den ambtenaar te kunnen boeien.

22. Tegenover den dienstplicht staan als voordeelen:

- a. opleiding op landskosten;
- b. zekerheid van plaatsing.

De vorming van een intellectueel proletariaat wordt vermeden.

23. Voorzoover opleiding in Nederland voor den Indischen dienst noodzakelijk is en die opleiding onvermijdelijk ook op landskosten moet geschieden (beurzen, bijzondere opleidingsscholen) zal aan die opleiding eveneens dezelfde dienstplicht moeten worden verbonden.

De op deze wijze opgeleide Europeanen zullen echter niet kunnen worden aangesteld op de normale Indische bezoldiging. Het stelsel van opleiding op landskosten in Nederland zal echter zoo spoedig mogelijk moeten worden verlaten, aangezien het nimmer een afdoende oplossing kan geven van het personeelvraagstuk. Alle krachten, zoo geldelijke als personeele, zullen moeten worden aangewend voor opleiding in Indië zelf.

24. Voor de vervulling van openstaande betrekkingen komen dan vooreerst in aanmerking zij, die verplicht zijn het land te dienen en hunnerzijds recht hebben op plaatsing. Zij worden aangesteld op de normale Indische bezoldiging, behoudens de uitzondering onder 23 vermeld.

25. Vervolgens zal door openbare oproeping in Indië getracht moeten worden uit de vrije arbeidsmarkt krachten aan te trekken.

Ook deze worden aangesteld op de normale Indische bezoldiging.

26. Ten slotte zal voor de betrekkingen, die dan nog onvervuld blijven, uitzending van personeel uit Europa moeten worden aangevraagd. Dit personeel wordt aangesteld op een abnormale bezoldiging naar de eischen der vrije markt.

27. Personen, aan te stellen op normale Indische bezoldiging, hebben dus bij aanstelling de voorkeur, zoowel automatisch door hun lagere bezoldiging als opzettelijk. In beginsel behooren ze geen aanspraak te hebben op buitenlandsch verlof; het is waarschijnlijk, dat het voor de hogere betrekkingen nuttig zal worden gevonden om buitenlandsch verlof toe te staan.

28. Beide groepen van ambtenaren, die met normale en die met abnormale bezoldiging, dienen dooreen in dezelfde betrekkingen, in dezelfde ambtelijke verhoudingen en vormen één ranglijst.

29. De abnormale bezoldiging van uitgezonden personeel kan gedacht worden te ontstaan door toevoeging van een toeslag op de normale Indische bezoldiging (tropentoeelage).

Deze toeslag kan worden uitgedrukt in een vast percentage (100%) der normale Indische bezoldiging.

Recht op pensioen en op buitenlandsch verlof kan voor

de ambtenaren op abnormale bezoldiging zoo noodig afzonderlijk geregeld worden.

30. Aantrekkelijker en meer bevorderlijk voor een goede werving lijkt het, het dienstverband der ambtenaren op abnormale bezoldiging lossers te maken.

Men kan zich dan denken een normaal dienstverband van zes jaren, dat kan worden verlengd van jaar tot jaar. Buitenlandsch verlof wordt alleen verleend, indien tevoren een nieuw dienstverband wordt aangegaan.

Ter bekostiging van pensioen en buitenlandsch verlof wordt een bepaald percentage der abnormale bezoldiging (30%) daarenboven gereserveerd. Dit gereserveerde bedrag wordt den ambtenaar eerst beschikbaar gesteld na afloop van zijn dienstverband.

Het wordt:

- a. contant uitbetaald, indien het dienstverband niet wordt hernieuwd;
- b. bij hernieuwing van het dienstverband hoogstens voor de helft uitgekeerd ter bestrijding van de kosten van buitenlandsch verlof;
- c. indien de ambtenaar dit verlangt ten minste voor de helft bestemd voor een pensioenverzekering voor den ambtenaar en bij zijn overlijden voor zijn gezin.

31. Verwacht wordt, dat het aanbod in Nederland van werkkrachten voor den Indischen dienst aanzienlijk zal toenemen, wanneer men zich niet meer behoeft te verbinden om zijn geheele loopbaan naar Indië te verleggen.

32. Het hier aanbevolen bezoldigingsstelsel onderscheidt de ambtenaren niet naar den landaard, niet naar het geboorteland, noch naar de afkomst of de plaats van opleiding.

Daarentegen wordt voor gelijke dienstverrichting niet steeds hetzelfde loon uitgekeerd.

De Voorzitter vult het bovenstaande betoog aan met gegevens, verkregen uit Britsch-Indië, de Filippijnen en Japan. Hij meent, dat men zich in beginsel slechts twee stelsels van bezoldiging kan denken; een stelsel met ééne bezoldigingsschaal en dan noodwendig naar Europeeschen maatstaf en een stelsel, waarbij van het naar Indischen maatstaf bezoldigde ambtenarencorps wordt afgescheiden het uitgezonden gedeelte, dat naast belooning voor geleverde diensten, tevens ontvangt eene vergoeding voor de nadeelige omstandigheid, dat deze diensten moeten worden verricht in een vreemd land. Alle tusschengelegen stelsels zullen noodwendig naar één dezer twee hoofd-richtingen worden gedrongen. Het stelsel van 1913, hoewel schijnbaar één bezoldigingsschaal willende, behoort door het invoeren van primaire en secundaire betrekkingen met een verschil in bezoldiging, dat niet gemotiveerd wordt door het verschil in dienstverrichting, in wezen tot het stelsel met twee bezoldigingsschalen. Het beginsel „gelijke bezoldiging voor gelijke dienstverrichting” houdt immers stilzwijgend in, dat voor verschillende dienstverrichting bezoldiging zal plaats hebben in evenredigheid met de geleverde diensten.

De keuze tusschen de bovengenoemde twee hoofdstelsels wordt naar de meening van den Voorzitter bepaald door het inzicht, dat men heeft in 's lands geldelijke draagkracht.

Acht men die draagkracht daarvoor toereikend dan zal men zonder twijfel kiezen het voor ieder aannemelijke stelsel met één beoldigingsschaal naar Europeeschen maatstaf; acht men die draagkracht daarvoor ontoereikend dan

zal men noodgedwongen het stelsel van twee bezoldigingschalen aanhangen. Bij het beoordeelen dier draagkracht is het niet bemoedigend, dat de bezoldigingen voor uitgezonden Europeanen, welke hier te lande reeds hooger zijn dan in de omliggende landen, over vrijwel de geheele linie onvoldoende worden geacht.

De kleinheid van het moederland ten opzichte van de kolonie, een omstandigheid die in andere opzichten voordelig voor de kolonie is, doet zich bij de voorziening met uitheemsche werkkrachten als een nadeel gevoelen.

De tegenstanders van de door den Voorzitter voorgestelde beginselen meenen, dat de goede geest onder de ambtenaren in hooge mate zal worden geschaad, indien voor denzelfden arbeid verschillende bezoldiging zal worden uitgekeerd. Hoogere bezoldiging van de uitgezonden Europeanen zal alleen mogen zijn gegrond op in den dienst gebleken hoogere waarde, welke dan tot uitdrukking kan komen in snellere bevordering.

Boven de belangen van de schatkist moet gaan het betrachten van rechtvaardigheid.

De toestand van 's lands geldmiddelen wordt door deze leden wel zorgeschend, maar niet zorgwekkend geacht.

Gewezen wordt op de groote expansie, welke in die middeelen kan worden waargenomen, wanneer men in het verleden terugblijkt. Er zijn geen redenen om ook niet voor de toekomst te mogen verwachten een belangrijke uitzetting van 's lands middelen, welke tegenover de stijgende lasten kan worden gesteld.

Gewezen wordt op de mogelijkheid om de belastingen nog belangrijk op te voeren, op de mogelijkheid van naasting van groote monopolistische bedrijven, op de openlegging der Buitengewesten als nieuwe bronnen van inkomsten.

Bestreden wordt, dat gesproken zou mogen worden van een algemeenen Inlandschen levensstandaard. Inlanders, die zich een Europeesche ontwikkeling eigen maken, verkrijgen daardoor Europeesche levensbehoeften en hebben een Europeeschen levensstandaard noodig.

Bezwaren worden ook ontwikkeld tegen den voorgestelden dienstplicht; deze wordt een modern pandelingschap genoemd. Sommige leden, die in beginsel geen bezwaar tegen burgerlijken dienstplicht hebben, zijn niettemin gekant tegen de voorstellen van den Voorzitter, omdat de voorgeslagen dienstplicht niet algemeen is, doch alleen treft de onvermogensden, die niet in staat zijn hunne opleiding zelf te bekostigen.

Ziet men van den dienstplicht af, dan beheerscht de wet van vraag en aanbod de bezoldiging. Er is dan maar één weg om tot normale bezoldiging te komen en die is uitbreiding van de opleidingsgelegenheden, teneinde het aanbod van geschikte werkkrachten te verhoogen. In die richting is de eenige gezonde, natuurlijke oplossing te zoeken van het bezoldigingsvraagstuk.

Een deel der leden, die zich thans verklaren tegen de door den Voorzitter voorgestelde beginselen, meent, dat men in de toekomst om geldelijke redenen de bezoldigingen zal moeten regelen naar den Indischen loonstandaard.

Zij achten daarvoor nu den tijd nog niet gekomen. De schatkist zal de toenemende lasten nog eenigen tijd kunnen dragen, gedurende welken tijd de opleidingsgelegenheden aanzienlijk kunnen worden vermeerderd.

Men krijgt dan een toestand, waarbij een veel grooter

deel der benoodigde werkkrachten hier te lande zal worden gevormd dan thans het geval is.

Het invoeren van tropentoelagen op dat tijdstip, wanneer dus de ambtenaar met tropentoeelage de — zij het niet zeldzame — uitzondering zal vormen, zal veel minder ontevredenheid wekken dan het invoeren daarvan thans, nu in tal van betrekkingen de ambtenaren met tropentoeelage de regel en die op Indische bezoldiging de uitzondering zullen vormen. Deze leden achten het thans aan de orde stellen van het bezoldigingsvraagstuk ontijdig; door de oplossing er van te verschuiven naar de toekomst wordt mede het voordeel verkregen, dat een Indisch parlement vermoedelijk ter zake de beslissing zal kunnen nemen. Het invoeren van tropentoelagen krachtens eene zoodanige beslissing, zal die toelagen veel aannemelijker maken dan thans het geval kan zijn.

Nog werd verdedigd een stelsel, waarbij uitgaande van het bezoldigingsstelsel 1913 door geleidelijke, trapsgewijze verlaging der abnormale bezoldigingen een punt zou worden bereikt, waarop het verschil zou wegvallen tusschen de abnormale en de normale bezoldigingen.

Door een der leden werd bepleit een veel lagere tropentoeelage dan de Voorzitter zich voorstelt, terwijl een ander lid oppert om de tropentoeelage om te zetten in een som gelds, als premie uit te betalen na afloop van een bepaald aantal dienstjaren.

De Voorzitter beantwoordt de verschillende tegenwerpingen. Hij meent, dat men zich de tropentoeelage moet voorstellen als een aanzienlijke toeslag. Doet men dat niet, dan ontwerpt men een stelsel, dat geen aanmerkelijke bezuiniging geeft op de uitgaven voor de bezoldigingen; in dat geval is het beter geheel af te zien van het stelsel der tropentoeelage dat ongetwijfeld groote bezwaren medebrengt.

Het omzetten van de tropentoeelage in een som gelds, na een bepaalden diensttijd ineens uit te betalen, wordt onmogelijk geacht, omdat de bezoldigingen van uitgezonden Europeesche werkkrachten reeds nu te laag worden geacht. Inhouding van een gedeelte daarvan ter latere uitkeering is dus niet mogelijk. Zou men boven en behalve een voldoende bezoldiging een premie willen uitkeeren na een bepaald aantal dienstjaren, dan zou men in stede van eene bezuiniging op de bezoldigingen verdere opdrijving daarvan in de hand werken.

Van eene trapsgewijze, geleidelijke verlaging der abnormale bezoldigingen, kan niets komen, meent de Voorzitter. Integendeel wijst de praktijk uit, dat de abnormale bezoldigingen voortdurend verder verhoogd moeten worden; van een geleidelijk wegvallen van het verschil tusschen de normale en de abnormale bezoldigingen is niets te bemerken, integendeel wordt dat verschil steeds grooter. Door de geleidelijkheid, waarmede het voorgesteld systeem beoogt de bezoldigingen te hervormen, geeft het bovendien — gesteld het ware uitvoerbaar — geen oplossing van geldelijke moeilijkheden, welke voor den Voorzitter bepalend zijn.

Den leden, die in beginsel de denkbeelden van den Voorzitter niet verkeerd, maar de tijd voor de toepassing daarvan nog niet gekomen achten, wordt geantwoord dat men zich hier te lande juist nu bevindt op een karakteristiek punt der ontwikkelingslijn.

De inheemsche bevolking staat n.l. op het punt toege

laten te worden tot het middelbaar, voorbereidend hooger- en hooger onderwijs. Op dit punt moet die bevolking weten, welke toekomst is weggelegd voor hen die de nieuwe scholen zullen bezoeken. Het gaat niet aan jongelieden eene langjarige studie te doen aanvangen in het vooruitzicht na afloop daarvan te worden aangesteld op eene bezoldiging naar Europeeschen maatstaf om dan na het volbrengen van die studie die vooruitzichten sterk te verminderen. Daardoor zou terecht groote ontevredenheid gewekt worden. Sticht men daarentegen nu opleidingsinrichtingen, die de bevolking toegang geven tot betrekkingen tot dusver voor haar praktisch gesloten en opent men hun, die die betrekkingen zullen bekleeden geldelijke vooruitzichten, die — hoewel belangrijk minder dan die van uitgezonden krachten — toch beduidend beter zijn dan die tot dusver hier te lande voor hen bestonden, dan vreest de Voorzitter geen ontevredenheid. Hij grondt zijn oordeel op de uitspraken der Inlandsche vakverenigingen en op het nuchter inzicht, dat blijkens verschillende gesprekken met vooraanstaande Inlanders dezen eigen is. Acht men, zoo niet nu, dan toch in de toekomst verschillende bezoldiging van inheemsche en uitheemsche krachten noodzakelijk, dan is nu het juiste tijdstip aangebroken om daartoe over te gaan. Hoe langer men de inheemsche bevolking de gelegenheid laat om zich Europeesche levensbehoeften eigen te maken, des te moeilijker zal het haar vallen weer tot een eenvoudiger levenswijze terug te keeren.

De voorzitter ontkent, dat een Inlander, die zich eene Europeesche ontwikkeling eigen maakt, noodzakelijk zou moeten overgaan tot den Indisch Europeeschen levensstandaard. De Westerling leeft, bij gelijke ontwikkeling, in zijn eigen land beduidend eenvoudiger dan hier en de Japannees in Japan blijft naar eigen aard leven ook al neemt hij de Westersche beschaving over. De Indische ingenieur, arts en onderwijzer moge tevreden zijn met eene bezoldigingsregeling als voor zijn collega's in Nederland geldt.

Aan het betrachten van rechtvaardigheid wordt dan ook volstrekt niet tekort gedaan, wanneer aan uitgezonden Europeanen, die hier komen arbeiden in een voor hen afmattend en sloopend klimaat, ver van hun vaderland, hunne verwanten en vrienden, voor eenzelfde arbeid eene hoogere bezoldiging wordt toegekend dan aan hen, die dit land hun vaderland noemen, die zich hier thuis gevoelen en hier omringd zijn door de eigen, vertrouwde omgeving. Het voorbehoud moet dan echter gemaakt worden, dat niet meer Europeanen uitgezonden zullen worden dan strikt noodzakelijk is en dat energiek de maatregelen worden getroffen om die uitzending te beperken en voor de toekomst zelfs onnoodig te maken. Wordt aan deze voorwaarden echter voldaan en worden belanghebbenden op de hoogte gesteld van de beginselen, welke aan de bezoldigingsregeling ten grondslag liggen — daartoe dient o.m. de behandeling in deze commissie — dan vreest de voorzitter niet voor verslechtering van den geest onder de ambtenaren.

Er heeft immers een principieele gelijkstelling plaats; de toch ook onaangename onderscheiding in primaire en secundaire betrekkingen vervalt en men weet dat de ongelijkheid in bezoldiging een overgangsmaatregel is, die in omvang steeds afneemt.

De benaming „modern pandelingschap” voor den voorgestelden dienstplicht aanvaardt de voorzitter, indien de nadruk wordt gelegd op „modern”. Indien het algemeen belang het eischt, heeft de staat het recht de werkkraacht der

ingezetenen op te vorderen, evenals dit in Europa voor 's lands weerbaarheid reeds lang gebruikelijk is.

Tegen een algemeen dienstplicht zou de voorzitter geen principieel bezwaar hebben; hij acht dien echter niet noodig en niet nuttig. Voor de Inlandsche bevolking, die overwegend on- of minvermogen is, zal de ontworpen dienstplicht praktisch algemeen zijn.

Voor de overige bevolkingsgroepen zou invoering van dienstplicht tot gevolg hebben, dat in nog meerdere mate dan thans reeds geschiedt de opleiding zou plaats hebben buitenslands. Het ontworpen stelsel, dat den dienstplicht koppelt aan opleiding op landskosten, heeft voorts het politieke voordeel, dat de dienstplicht wordt ingevoerd in een verzachten en zeer aannemelijken vorm, zoodat niemand's belangen worden geschaad. Overigens beschouwt de voorzitter den voorgestelden dienstplicht niet als een op zich zelf gewenschten, maar als een onvermijdelijken en tijdelijken maatregel, welke zal gelden gedurende het overgangstijdperk naar een eindtoestand, waarbij Indië volledig voorziet in de eigen behoefte aan werkkrachten.

De oplossing, die zijn tegenstanders geven — krachtige uitbreiding van de opleidingsgelegenheden hier te lande — leidt naar dienzelfden eindtoestand, maar biedt geen uitkomst voor het overgangstijdperk en het is juist voor de moeilijkheden van dat tijdperk, dat een oplossing wordt gevraagd.

Uitbreiding der opleidingsgelegenheden hier te lande wordt ook door den voorzitter krachtig bepleit, maar de invloed van een zoodanigen maatregel laat zich pas over een groot aantal jaren gevoelen. Intusschen heerscht een nijpende schaarschte aan geschoolde werkkrachten; bij die buitengewone omstandigheid past een buitengewone maatregel. Eerst wanneer men op de arbeidsmarkt tot normale verhoudingen van vraag en aanbod is teruggekeerd kan men overgaan tot z.g. natuurlijke en gezonde oplossingen, d.w.z. tot opheffing van staatsdwang.

's Lands geldmiddelen laten juist gedurende het overgangstijdperk, dat eenige tientallen jaren zal duren, een verdere opdrijving van de bezoldigingen niet toe, meent de voorzitter, en dit is voor hem de kern der zaak.

De expansie, die ten opzichte van het verleden in 's lands middelen wordt waargenomen, is niet zoo groot als zij schijnt. In den laatsten tijd hebben de bedrijven zich sterk uitgezet en voorts zijn tal van lasten in natura of in diensten omgezet in belastingen in geld. Deze omstandigheden doen wel de eincijfers der begrooting zwellen, maar toonen nog geen verhoogde draagkracht aan. Men is vrij algemeen van gevoelen, dat de draagkracht van de groote massa weinig of niet is gestegen en het is juist deze groote massa, die in laatste instantie den grondslag vormt, die den bovenbouw van 's lands administratie heeft te dragen.

De naasting van groote monopolistische bedrijven moge om verschillende redenen aanbevelenswaardig zijn, de naastingsprijs van die bedrijven is in den regel evenredig aan de gemaakte winst, zoodat geldelijk voordeel met dergelijke naastingen zelden wordt behaald. Hier blijve dan nog buiten beschouwing of het op zichzelf aanbelenswaard is, dat overheidsbedrijven worden gedreven met fiskale oogmerken. De voorzitter zou een dergelijke financieele politiek noodlottig achten voor de ontwikkeling van land en volk. De openlegging der Buitengewesten is eveneens noodig, maar belooft evenmin dadelijk geldelijk voordeel. Integendeel vordert die openlegging gedurende een reeks van

jaren groote sommen en veel personeel voor het tot stand brengen van verkeerswegen en middelen, ter uitbreiding van bestuur, openbare werken, rechtspraak, politie, onderwijs enz., enz. Groote kapitalen moeten daarvoor in die Buitengewesten worden vastgelegd, waarvan men moet hopen, dat zij in de toekomst baten zullen afwerpen, die echter minstens genomen geen dadelijken geldelijken steun aan de schatkist zullen opleveren.

De natuurlijke uitzetting van 's lands middelen en de mogelijkheid verschillende belastingen nog aanmerkelijk te verhoogen vormen bronnen van inkomsten, die nauwelijks toereikend zullen wezen om het hoofd te bieden aan de stijgende lasten, indien de Regeering krachtig voortgaat met de verbetering van slechte en achterlijke toestanden. Men moet zich dan voor de toekomst niet voorstellen een uitbreiding van het aantal ambtenaren met eenige tientallen, maar met eenige honderdtallen procenten. De voorzitter vreest, dat wanneer men voortgaat met het opdrijven van bezoldigingen, al hetgeen van het volksinkomen overblijft, na de voorziening in een karig bestaan, zal worden veradministreerd, zoodat niets zal overblijven voor den toch zoo hoog noodigen vooruitgang.

Het wiskundig bewijs voor deze stelling is niet te leveren, maar de slechte verhouding tusschen het hoofdelijk inkomen van de groote massa en van zijn ambtenaren vormt het overtuigend bewijs. Wordt die verhouding nog voortdurend slechter, dan is naar 's voorzitters meening, het eind een crisis of onvermogen tot goed bestuur.

Bijlage III.

TECHNISCHE HOOGESCHOOL.

Rector-Magnificus

BANDOENG, 8 Maart 1921.

Van den Voorzitter van Uwe Commissie mocht ik bij schrijven van 7 dezer ter kennismeming en met mededeeling dat advies mijnerzijds welkom zoude zijn, ontvangen het prae-advies harer sub-commissie. Deze toezending wordt door mij op hoogen prijs gesteld; als ik gaarne gebruik maak van de mij geboden gelegenheid enkele opmerkingen mijnerzijds onder de aandacht Uwer Commissie te brengen, noopt reeds tijdsgebrek mij me te beperken tot algemeenheden; de uitwerking moet — en wil ik gaarne — buiten beschouwing laten. Ik acht het voorts aangewezen alleen opmerkingen te maken in verband met het Hooger onderwijs. In de eerste plaats zij het mij vergund namens de Technische Hoogeschool uiting te geven aan hare waardeering voor de belangstelling in en de zorg voor hare gunstige ontwikkeling, gelijk die op menige plaats van het prae-advies blijken. Hare belangen worden door Uwe Commissie zeker niet licht geteld, ook niet tegenover de zeer gewichtige andere belangen, U toevertrouwd. Maar een andere opvatting schijnt ook bij de Regeering buitengesloten.

Toen de voorzitter, tevens gevolmachtigde van den Raad van Beheer van het Koninklijk Instituut voor hooger technisch onderwijs in Ned.-Indië, haar als geschenk van het Instituut de Technische Hoogeschool aanbood, heeft bij beide partijen op den voorgrond gestaan, dat het door de hoogeschool uit te reiken ingenieursgetuigschrift voor en in den staatsdienst volkomen gelijk zou staan met het Delftsche.

Het Instituut heeft daarmede, welbewust en met opgewektheid, aanvaard de verplichting, het onderwijs op hoog peil te brengen; het is mij een vreugde te verklaren, dat tot nu toe nimmer is gebleken van een streven, hierop in eenigerlei opzicht terug te komen. Als de Bandoengsche hoogeschool niet voldoet aan hare hooge roeping, zal dat nooit geweten kunnen worden aan door haar stichters opgelegde beperkingen. Hoe zouden nu deze stichters staan tegenover het denkbeeld, de aan hunne hoogeschool opgeleide ingenieurs in den staatsdienst lager te bezoldigen dan de Delftsche? Het schijnt niet gewaagd aan te nemen, dat dit denkbeeld hun moeilijk overeen te brengen lijkt met de door de Regeering zonder eenig voorbehoud toegezegde gelijkwaardigheid der Delftsche en Bandoengsche diploma's.

Met deze gelijkwaardigheid is elk stelsel in volstrekten strijd, hetwelk de mogelijkheid opent, dat iemand door in Delft in plaats van in Bandoeng te gaan studeeren zich uit de lager in de hooger bezoldigde categorie van staatsdienaren overbracht. Indien al verschil gemaakt moet worden, dan zij de scheidingslijn in elk geval zoo getrokken, dat nooit de plaats van studeeren van invloed zij op de indeeling. In hoeverre een alsdan te maken verschil, dat toch zeker ten nadeele van Bandoeng zou uitvallen, in overeenstemming ware met de toezegging van volkomen gelijkwaardigheid, staat niet aan mij, doch aan de Raad van Beheer van het Instituut vd. ter laatste beoordeeling.

Aan

de Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel.

Waar de voorzitter Uwer Commissie in de eerste plaats vraagt, in hoeverre ik mij ermee kan vereenigen, dat het ongewenscht is als zich voor de Indische opleidingsinrichtingen alleen de kinderen van minder goed gesitueerde ouders zullen aanmelden, moge ik met nadruk verklaren, dat ik dit geheel onderschrijf. Voor een behoorlijke ontwikkeling der hoogeschool, voor een behoorlijke ontwikkeling van den invloed der hoogeschool (hoogescholen ev. universiteiten) ook, op hare omgeving en op geheel Indië, acht ik het volstrekt noodig, dat de studenten niet enkel komen uit de financieel minder krachtige kringen. Niet behoeft te worden gevreesd, dat de onbemiddelde jongeman mits met behoorlijke vooropleiding de studie niet zou kunnen volgen en tot een eind brengen. Maar er mag meer worden verwacht. De hoogescholen mogen niet bloot vakschool zijn, doch moeten centra van beschaving en cultuur worden, waar de besten van het land gelegenheid vinden het beste wat in hen is tot meerder groei te brengen, om te worden tot de in waarheid aangewezen leiders van hun volk. Wil Indië inderdaad zich zelf worden, wil Indië bij zijn verdere ontwikkeling de leiding met gerustheid aan de eigen zonen kunnen toevertrouwen, dan moeten die zonen in de hoogescholen de kweekplaatsen tot hun aanstaand leiderschap vinden, en dan moet aan die hoogescholen een atmosfeer heerschen van beschaving en cultuur, die er nu eenmaal niet gebracht wordt door de financieel zwakken. Want beschaving en cultuur zijn inhaerent aan een zekere ruimte van beweging in velerlei, ook in financieel opzicht.

Bovendien zou invoering van een stelsel als bedoeld niet slechts een financieele, doch zeker goeddeels ook een rassenselectie met zich brengen. En het voordeel, verbonden aan het samengaan aan de hoogeschool van jongelieden van verschillende landaard, behoeft Uwer Commissie niet te worden betoogd. Beter dan elders vindt de associatie-idee gelegenheid tot verwezenlijking; sterker dan ergens anders kan in het critisch wetenschappelijk milieu der hoogescholen de goede invloed der verschillende rassen op elkaar zijn. Vast staat ook voor mij, dat als de Europeanen onder de studenten gingen ontbreken, dit zeker in de eerste jaren op het peil der studie en op den geest der hoogescholen een ongunstige uitwerking zoude hebben; de oosterling kan bij de exacte studie voorloopig nog geen profijt hebben van het voorbeeld der westerlingen. De bovengegeven beschouwingen over de wenschelijkheid, dat de studenten niet allen een financieel-bekrompen atmosfeer met zich brengen, dragen verder. Opdat de van de hoogescholen afkomstigen inderdaad niet slechts hun vak beoefenen, doch in en naast dit vak de cultuur van Indië dragen en dienen, zullen ze, eenmaal in de maatschappij werkzaam zijnde, zich allerlei comfort, allerlei levensveraangenaming moeten kunnen verschaffen, ter bevrediging hunner cultureele behoeften, ter voldoening aan het voor hen noodzakelijkheid geworden verlangen, kunst en wetenschap te beoefenen; om hun invloed op hun omgeving te kunnen oefenen, zal mede een zekere financieele ruimte van beweging noodig zijn. De levensstandaard zal daartoe vrij hoog moeten zijn, en dit is alleen mogelijk bij flinke salariering, mede omdat velen van huis uit onbemiddeld zijn. Men onderschatte niet het gevaar, verbonden aan een stelsel, waarbij jonge menschen tot een ontwikkeling zijn gebracht die hun bepaalde eischen doet stellen aan het leven, terwijl die eischen geen vervulling kunnen vinden. De regel van drieën, in verband met het onderhavige vraagstuk herhaaldelijk aangevoerd, dat men

eigenlijk het salaris van den ingenieur uit dat van den koelie zou moeten afleiden door vermenigvuldiging met een aan westersche toestanden ontleenden factor is niet van toepassing. Hij zou op gaan, als men den ingenieur een ontwikkeling gaf die op dezelfde wijze ontleend was aan de ontwikkeling van den koelie. Maar dan toch komt men misschien op het peil van den opzichter, zeker niet op dat van de afgestudeerden der hooger-onderwijsinrichtingen, nu men eenmaal aan deze inrichtingen eischen is gaan stellen van gelijkwaardigheid met de beste van de wereld.

Men is naar mijn vaste overtuiging niet op den goeden weg met het drukken der salarissen van de inheemsche krachten, ook als ze een hoogeschool-opleiding — een echte, niet wat men tot nu toe daaronder in het oosten verstonde — achter den rug hebben. Men zal een klasse van ontevreden ambtenaren kweken, te gevaarlijker, waar de ontevredenheid volkomen rechtmatig is en dus niet gesust zal kunnen worden.

In dit verband mag ik niet nalaten nog een laatste algemeene opmerking te maken. Dat men, na wat de laatste jaren over de gansche wereld hebben geleerd omtrent het van hoogerhand regelen op die gebieden waar de wet van vraag en aanbod de alleenheerschappij vraagt, nog eens weer — nu op de markt der levende koopwaar — tracht die wet geweld aan te doen, is een bewijs voor den sterken drang om oplossing van gevreesde moeilijkheden te vinden. Maar dat men nu reeds op dit zoo uiterst moeilijk gebied regelingen wil voorstellen, waarvan het tijdstip der invoering zelfs niet bij benadering is op te geven — wat uiteraard twijfelachtig maakt of de invoering wel ooit een feit zal worden, gezien mede de onzuiverheid der overwegingen waarmee latere beslissingen omtrent verdere hoogeronderwijsinrichtingen zullen worden genomen — doet de vraag rijzen of het niet beter ware, de behandeling van het onderhavige vraagstuk te staken. Men zou hierdoor de ontwikkeling van het hooger onderwijs hier te lande een grooten dienst bewijzen, immers de atmosfeer zuiverder maken, bevrijden van wat anders als een dreigende wolk den blijden hemel der toekomst bedekt.

De Hoogescholen maken knappe, harmonieus ontwikkelde menschen; de gemeenschap belemmere hen niet de verkregen ontwikkeling te verzorgen ten bate der gemeenschap zelve. Indië moet de consequenties zijner hooggaande wenschen inzake hooger onderwijs durven aanvaarden.

J. KLOPPER.

Rector-magnificus der T. H.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 3.

Verslag der bezoldigingscommissie, benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

NOTA.

VOORLOOPIG ONTWERP.

Bij de openbare beraadslagingen in den Volksraad inzake de algemeene weddeherziening der landsdienaren is in de vergadering van 4 Februari (1) jl. door den Regeerings-gemachtigde, den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, namens de Regeering mededeeling gedaan, dat Zij bereid is er ernstig naar te streven de kwestie van de scheidingslijn tusschen uitheemsche en inheemsche werkkrachten, de hoofdbeginselen van de bezoldiging der inheemsche werkkrachten en eenige van de voornaamste schema's van die bezoldiging, zoo mogelijk nog in de loopende zittingsperiode bij den Volksraad aanhangig te maken.

Ingevolge deze toezegging werd o. m. opdracht gegeven eene proeve van uitwerking der bezoldigingen van bedoelde groepen van inheemsche werkkrachten te ontwerpen, in voldoening waaraan het ondervolgende strekt. De hierin vervatte voorstellen — waarin slechts melding is gemaakt van de aanvangs- en eindwedden — moeten als eene voorloopige proeve van eene billijke regeling dier wedden worden beschouwd.

§ 1. De scheidingslijn tusschen inheemsche en uitheemsche werkkrachten.

Tijdens de tweede gewone zitting 1919 zijn door den Volksraad, zonder hoofdelijke stemming eenige Regeeringsbeginselen aanvaard omtrent een nieuw Indisch bezoldigingsstelsel, welke hierop neerkomen:

- a. de bezoldigingen der inheemsche werkkrachten worden — zonder onderscheid van landaard — geregeld naar de eischen, welke de inheemsche maatschappij stelt;
- b. een abnormale, hogere maatstaf wordt aangelegd voor geïmporteerde werkkrachten, voorzover noodig om hen naar Indië te lokken en voor zoolang die import onontbeerlijk is.

Op de sedert ontbonden commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel rustte de taak die beginselen tot een practisch bruikbaar geheel uit te werken.

Bedoelde commissie is met haren arbeid gereed gekomen, doch er niet in geslaagd een scheidingslijn tusschen inheemschen en uitheemschen te formuleeren, welke reeds dadelijk bruikbaar is, zonder schade te doen aan de werving en de Indische onderwijsinrichtingen te depreciëren.

Is er inderdaad geen dadelijke oplossing te vinden dan zal zulks — en daartoe blijven de moeilijkheden niet be-

(1) Handelingen 2e gewone zitting 1920 blz. 789.

perkt — een niet te onderschatten verzwarende van het budget veroorzaken ten behoeve van de personeelsuitgaven met als gevolg een vertraging in het tempo van de oeconomische ontwikkeling dezer gewesten.

Deze kwestie kan echter hier verder onbesproken blijven, aangezien het en afzonderlijk onderwerp van overweging uitmaakt.

Intusschen dient hier van de veronderstelling te worden uitgegaan dat de Regeering met terzijdestelling van bezwaren — die zich bij iedere scheidingslijn ongetwijfeld zullen voordoen — een scheiding zal uitspreken, aangezien het anders geen nut zou hebben thans reeds algemeene beginselen voor de inheemsche landsdienaren te ontwerpen.

§ 2. De hoofdbeginselen voor de bezoldigingen der inheemsche landsdienaren.

1. In een normaal land regelen zich de bezoldigingen der werknemers naar de eischen, welke de inheemsche maatschappij stelt. Dit is noodzakelijk en vanzelfsprekend, aangezien overbetaling voert tot opschroefing van den levensstandaard en ontwrichting van de maatschappij zonder daadwerkelijk voordeelig effect voor de werknemers. Immers het budget eischt tegenover de verhoogde uitgaven meerdere inkomsten. Voor den staat beteekent zulks verhooging van belasting en invoering van nieuwe fiscale rechten, terwijl de particuliere werkgevers compensatie zoeken in prijsverhooging hunner producten.

Tot welke noodlottige gevolgen deze wisselwerking kan leiden leert de geschiedenis der laatste jaren.

Het is duidelijk dat ook hier te lande als hoofdbeginsel zal moeten gelden, dat de landsdienaren worden bezoldigd naar den normalen inheemschen levensstandaard.

a. Dit desideratum kan het dichtst benaderd worden ten aanzien van de werkkrachten, welke een specifiek inheemsche opleiding hebben genoten. De levensstandaard van deze personen regelt zich uitsluitend naar de eischen, welke de inheemsche maatschappij stelt, zooals die zich in den loop der tijden onder westersche invloed op een bepaald niveau hebben gevestigd.

b. Eenigszins anders staat de zaak met betrekking tot de personen, welke hier te lande een opleiding hebben genoten op westerschen grondslag, zooals bijv. de Indische artsen, de adjunct-gouvernements-veeartsen, de Inlandsche landbouwleeraren en enkele groepen van Inlandsche onderwijzers.

Hune westersche opleiding en het contact met de onderwijskrachten kweeken ontegenzeggelijk in zekere mate westersche behoeften, welke weliswaar te hunnen aanzien als abnormaal zijn aan te merken, doch niettemin als logisch uitvloeisel hunner door de opleiding gewijzigde denkbeelden en opvattingen dienen te worden aanvaard.

Voor deze groepen van landsdienaren dient derhalve een eenigszins hogere bezoldigingsmaatstaf te worden aangelegd dan voor degenen bedoeld onder a.

c. Een derde groep van landsdienaren vormen degenen, welke dienen in betrekkingen, waarvoor het vereischte getuigschrift zoowel hier te lande als in Nederland kan worden verworven, zooals bijv. de a.s. ingenieurs van de Technische Hoogeschool te Bandoeng; het betreft dus betrekkingen waarin inheemschen en import-krachten naast elkander werkzaam zijn (de zg. gemengde betrekkingen).

Nu is het een niet te ontkennen feit, dat de import-krachten hier te lande in mindere of meerdere mate op ruimeren voet leven dan noodig is en dan het geval zou zijn, indien zij in eene gelijkstandige betrekking in Europa werkzaam

a. De laagste loonklasse in 's Lands dienst, voorzoover diploma vereischt, is die van de schrijvers met geen ander getuigschrift dan een schoolverklaring (tamat beladjar) eener Inlandsche school der 2de klasse.

De bezitters van zoodanige verklaring zijn bij den Inlandschen bestuursdienst ⁽¹⁾ benoembaar tot hulpschrijver op een wedde van f 15 's maands met zes driejaarlijksche verhoogingen van f 2.50 tot een maximum van f 30. Verhoogd met duurtetoelag bedragen aanvangs- en eindinkomen f 24 en f 48.

Ook bij den pandhuisdienst kunnen bedoelde personen worden aangesteld tot schrijvers. Zij moeten daar echter, alvorens te kunnen worden benoemd, nog een examen afleggen in schrijven en rekenen. Hunne tegenwoordige wedde bedraagt f 25 's maands met twee tweejaarlijksche verhoogingen van f 5 tot een maximum van f 35 's maands. Vermeerderd met duurtetoelag bedragen aanvangs- en eindinkomen f 40 en f 56.

Bij de vaststelling van het loon van deze laagste groep van hoofdwerkers, zullen de gemiddelde loonen van de ongeschoolde arbeiders niet uit het oog zijn te verliezen, aangezien slechts dan eene op riepde basis gevestigde waardeering van deze hoofdwerkers mogelijk zal zijn.

Overwaardeering van hoofdarbeid in vergelijking met handenarbeid moet leiden tot een ongezone economische ontwikkeling en gaat bovendien rechtstreeks in tegen de economische tendenz der laatste tijden, waarbij in de meer ontwikkelde landen de schaal zelfs naar een zeker niet minder schadelijke onderwaardeering der geestesarbeiders dreigt over te slaan.

Om hier het juiste evenwicht te bewaren is het noodig de belooning van de laagste groep van hoofdwerkers, die van de schrijvers met geen hogere ontwikkeling dan een vier- of vijfjarige 2de klasse school kan geven en wier werkzaamheden overigens geen bepaalde vakkennis eischen, binnen zoodanige grenzen te houden, dat die belooning niet verder dan in verband met de verhoudingen, zooals die zich nu eenmaal ontwikkeld hebben, noodig is het bestaansminimum overschrijdt.

Uitgaande van deze gedachten schijnt de bij staatsblad 1919 No. 826 voor hulpschrijvers vastgestelde bezoldiging van f 15 tot f 30, welke met het oog op de algemeene stijging van den levensstandaard verhoogd zou kunnen worden tot f 20 en f 50, als algemeene norm voor de laagste schrijversbezoldiging voldoende, wanneer de standplaatstoelagc wordt toegepast om tegemoet te komen aan het bezwaar van de duurte der groote plaatsen.

Voor zoover deze nieuwe regeling een inkomstenvermindering medebrengt dient zulks niettemin om de bekend gestelde redenen ⁽²⁾ te worden aanvaard.

Het diploma is na een Inlandsche school 2de klasse met vrucht te hebben doorloopen te behalen na 2 jaar studie op een normaalcursus (namiddagleergang).

De tegenwoordige, aan die betrekking verbonden wedde, bedraagt f 15 (voor een schoolhoofd f 20) met vier (voor een schoolhoofd zes) driejaarlijksche verhoogingen van f 2,50 tot een maximum van f 25 (voor een schoolhoofd

⁽¹⁾ De schrijversbetrekkingen bij de S. S. en Tr. kunnen hier buiten beschouwing blijven, aangezien het in de bedoeling ligt dien diensttak als bedrijf uit het staatverband te lichten.

⁽²⁾ Vgl. blz. 99/100 der M. v. T. op de algemeene weddeherziening.

f 35). Met duurtetoeslag bedragen aanvangs- en eindinkomen f 24 en f 40 (voor een schoolhoofd f 32 en f 56).

Waar voor de betrekking van volksonderwijzer een langere studie is vereischt dan voor schrijvers, blijkt wel dat evengenoemde wedde reeds thans in verhouding te laag is en boven die der tamat-beladjar-bezitters moet uitgaan. In verband hiermede komt een marge van f 10 zeker niet te hoog voor en ware de nieuwe wedde der volksonderwijzers vast te stellen op f 30 loopende tot f 60 's maands. Een schoolhoofd ware doorlopend f 10 hoger te bezoldigen, tot een maximum derhalve van f 70.

c. Inlandsche leerkrachten in het bezit van einddiploma normaalschool (geen Nederlandsch).

Dit getuigschrift is na een Inlandsche tweede klasse school met vrucht te hebben doorlopen bereikbaar na 4 jaar vakstudie.

De bezoldiging bedraagt thans f 40 met vier tweejaarlijksche verhoogingen van f 7,50 en vier driejaarlijksche van f 10 tot een maximum van f 110 na 20 jaar dienst. Bij bevordering tot hoofd eener Inlandsche 2de klasse school ontvangt de betrokkene f 15 meer. Met duurtetoeslag bedragen aanvangs- een eindinkomen f 64 en f 168,50 (voor een schoolhoofd als evenbedoeld bedraagt de eindwedde f 188,75).

Een bezoldiging loopende van f 60 tot f 135 kan ruim voldoende worden geacht, mede in vergelijking met de voorgestelde nieuwe wedde der volksonderwijzers. Bij bevordering tot hoofd eener Inlandsche 2de klasse school zou een doorlopend f 15 hogere wedde kunnen worden toegekend tot een maximum derhalve van f 150. De verlaging van wedde inclusief duurtetoeslag dient, zooals hiervoor opgemerkt, te worden aanvaard en levert bovendien onderwerpelijk geen bezwaar op daar de eerste lichtingen van de normaalscholen nog slechts enkele jaren in dienst en ternauwernood aan de eerste verhooging toe zijn ⁽¹⁾.

d. Voor bezitters van het goeroe-bantoe diploma zal een — nader te regelen — wedde zijn vast te stellen, liggende tusschen die van de volksonderwijzers en van de gediplomeerden der normaalscholen.

II. Bezoldigingen, verbonden aan niet gemengde betrekkingen, waarvoor een westersche opleiding is vereischt (groep b § 2).

a. Leerkrachten, in het bezit van einddiploma gewone kweekschool.

De tegenwoordig vereischte opleiding is 6 jaren H. I. S. en 5 jaar kweekschool of 7 jaren H. I. S. met 4 jaar kweekschool; het diploma is ongeveer gelijk te stellen met einddiploma Mulo.

De huidige wedde bedraagt f 75 (voor hoofden van Inlandsche 2de klasse scholen en tijdgenooten bij de H. I. S. f 90) met vier tweejaarlijksche en drie driejaarlijksche verhoogingen van f 10 tot een maximum van f 145 na 1 jaar dienst (de hoofden van Inlandsche 2de klasse scholen en tijdgenooten bij de H. I. S. genieten bovendien nog een laatste verhooging na 3 jaar van f 15, tot een maximum dus van f 175 na 20 jaar dienst). Het ambt van schoolhoofd is praktisch voor allen bereikbaar.

Vermeerderd met duurtetoeslag bedragen aanvangs- en eindinkomen f 117,50 en f 215,75 (voor de hoofden van

(1) Het geldt hier een geval, dat de wedderegeling, dateerend van de begrooting 1920, vermeerderd met duurtetoeslag, feitelijk te hoog is.

Inlandsche 2de klasse scholen en tijdgenooten bij de H. I. S. zijn die bedragen onderscheidenlijk *f* 140 en *f* 156,25) ⁽¹⁾.

Indien in aanmerking wordt genomen, dat personen met eindexamen Mulo bij den bureaudienst benoembaar zijn tot adjunct-commies op eene aanvangswedde van *f* 90 (inclusief duurtetoeslag *f* 140) dan lijkt voor de onderwerpelijke leerkrachten een aanvangswedde van *f* 120 niet te hoog; als eindwedde komt een bedrag van *f* 250 passend voor.

Deze bedragen zullen ook aanvaard moeten worden voor de bureauambtenaren met Mulo-diploma.

Voor de hoofden van Inlandsche 2de klasse scholen en tijdgenooten bij de H. I. S. ware de bezoldiging te stellen op doorlopend *f* 15 meer tot een maximum derhalve van *f* 265.

b. De Inlandsche bestuursdienst.

Ingevolge artikel 11 van het „Benoemingsreglement voor den Inlandschen bestuursdienst” (Bijblad Nos. 8167 en 9256) wordt jaarlijks door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur voor elk gewest, naar gelang van de behoefte een bepaald aantal Inlandsche jongelieden, niet ouder dan 25 jaren, die aan eventueel nader gestelde vereischten voldoen en in het bezit zijn van een getuigschrift van het eindexamen van de tweede afdeeling eener opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren of van eene Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, dan wel eene opleiding hebben genoten welke, ter beoordeeling van den Directeur van Onderwijs en Ecredienst, met het eindexamen van een der genoemde onderwijsinrichtingen is gelijk te stellen, bij besluit aangewezen om practisch te worden voorbereid voor de vervulling der hoogere betrekkingen bij den Inlandschen bestuursdienst.

De aangewezenen worden door het Hoofd van gewestelijk bestuur, met aanstelling tot gediplomeerd ambtenaar voor den Inlandschen bestuursdienst, toegevoegd aan een Europeesch of Inlandsch bestuursambtenaar, bij voorkeur aan een controleur bij het binnenlandsch bestuur, aan een patih op een regentschapshoofdplaats, die ambtshalve belast is met het bestuur over een district of aan een districts-hoofd, teneinde door de ambtenaren, aan wie zij zijn toegevoegd, practisch te worden opgeleid voor den Inlandschen bestuursdienst.

Behoudens het bepaalde in de eerste alinea van artikel 9 en van artikel 10 van het benoemingsreglement worden de aangewezenen respectievelijk twee, zes en twaalf jaren na het tijdstip van aanwijzing bij vacature, met voorbijgang van anderen (niet aangewezenen), belast met de waarneming van de betrekking van mantri-politie of mantri-kaboe-paten en bevorderd tot onderdistrictshoofd en districts-hoofd.

De bezoldiging van de gediplomeerde ambtenaren bij den Inlandschen bestuursdienst bedraagt *f* 100 's maands met een verhooging van *f* 20 na drie jaar (St. 1919 No. 464). Zijn deze ambtenaren belast met de waarneming van de betrekking van mantri-politie, dan genieten zij boven hunne eigen inkomsten de aan het ambt van mantri-politie verbonden andere wettige voordeelen dan bezoldiging en wedde-verhooging. Tot en met den rang van onderdistrictshoofd (bezoldiging *f* 140 — *f* 200) geschiedt de bevordering zonder dat bepaaldelijk van een keuze-betrekking kan worden gesproken.

(1) Dat is dus het practisch voor allen bereikbaar eindinkomen

De districtshoofden genieten eene bezoldiging van *f* 300 met drie driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 tot een maximum van *f* 450. Met duurtetoeslag bedragen het aanvangs- en het eindinkomen onderscheidenlijk *f* 410 en *f* 585.

Evenals ten aanzien van de import-krachten is voorgesteld, ware ook hier eene oplossing te zoeken door aan het ambt van gediplomeerd ambtenaar bij den Inlandschen bestuursdienst een doorlopende bezoldiging te verbinden en wel van *f* 200 tot *f* 450 'smaands ⁽¹⁾.

Deze eindbezoldiging kan echter voor de districtshoofden niet voldoende worden geacht indien rekening wordt gehouden met den aard en de verantwoordelijkheid dier betrekking.

In verband hiermede ware aan het ambt van districtshoofd, hetwelk op de wijze als thans geschiedt volgens de ranglijst bereikbaar zal zijn te stellen voor de geschikte krachten, een doorlopend *f* 100 hoogere wedde te verbinden, tot een maximum derhalve van *f* 550.

De patih's op de regentschapshoofdplaatsen genieten thans een bezoldiging van *f* 500 met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 tot een maximum van *f* 600 na 6 jaar (St. 1920 No. 29).. Inclusief duurtetoeslag bedraagt onderscheidenlijk het aanvangs- en eindinkomen *f* 640 en *f* 750. De betrekking van patih buiten de regentschapshoofdplaats kan hier buiten beschouwing blijven, aangezien het in de bedoeling ligt die binnenkort op te heffen. De nieuwe wedde ware vast te stellen op *f* 650 met een verhoging van *f* 100 na 3 jaar tot een maximum van *f* 750.

Het geldt hier een zuivere keuze-betrekking, aan welke ambtsbekleeders zeer bijzondere eischen moeten worden gesteld.

De bezoldiging, verbonden aan het ambt van regent bedraagt thans *f* 1350 'smaands ⁽²⁾ (inclusief duurtetoeslag *f* 1510) en ligt tusschen de eindwedde der assistent-residenten (*f* 1100) en de bezoldiging der residenten (*f* 1400).

In verband met de voorgestelde wedderegeling voor de assistent-resident-afdeelingshoofden (eindwedde *f* 1350) en de residenten (*f* 1750) komt voor de regenten een bezoldiging van *f* 1600 juist voor.

Ten aanzien van de kortingen voor het gebruik van een landswoning en de toelagen voor huishuur zal eenzelfde regeling zijn te treffen als voor de Europeesche bestuursambtenaren voorgesteld.

Was hiervoren sprake van de gediplomeerde ambtenaren bij den Inlandschen bestuursdienst, het grootste gedeelte der ambtenaren bij dien dienst bestaat thans nog uit ongediplomeerden, voor wie bij gebleken geschiktheid, alle rangen openstaan. Als minimum eisch geldt slechts opleiding Inlandsche school 2de klasse of daarmede gelijkstaande inrichtingen.

Na de verschillende rangen, vermeld in artikel 1 van het benoemingsreglement (bijblad 8167) tot en met den rang van mantri-politie te hebben doorlopen, zijn zij benoembaar tot onderdistrictshoofd, districtshoofd, patih en regent.

(1) Voorgestelde wedde voor de Inlandsche onderwijzers met diploma Hoogere kweekschool.

(2) De tegenwoordige regenten van Semarang en Soerabaja en de regenten die destijds *f* 1300.— 'smaands genoten, worden tot hun aftreden of eerder overlijden, bezoldigd, de eerste twee met *f* 1550 en de anderen met *f* 1450 'smaands. Nader ware te overwegen welke wedden voor deze regenten zullen zijn vast te stellen.

De vraag hoe deze ongediplomeerden zullen zijn te bezoldigen is thans nog in overweging.

Evenals ten aanzien van verschillende groepen van importkrachten is voorgesteld, ware ook hier de mogelijkheid open te stellen tot dispensatie van de benoembaarheidseischen tot gediplomeerd ambtenaar, op grond van persoonlijke geschiktheid.

Nader zal zijn na te gaan of en zoo ja, welke overgangsbepalingen voor de reeds in dienst zijnde titularissen zullen zijn te treffen en welke wijzigingen zullen moeten worden aangebracht in het benoemingsreglement en de instructies voor de districtshoofden en onderdistrictshoofden.

c. Inlandsche rechtskundigen.

Deze personen ontvangen hunne opleiding aan de opleidingschool voor Inlandsche rechtskundigen, welke uit twee afdelingen bestaat, n.l. de voorbereidende en de rechtskundige afdeling, beide bestaande uit een driejarigen leergang.

Tot de rechtskundige afdeling worden toegelaten de leerlingen uit de voorbereidende afdeling, dan wel andere personen o.m. met minstens eindexamen Mulo.

Het schema van de eindbezoldigingen der Inlandsche rechtskundigen laat zich als volgt samenvatten (St. 1917 No. 277 en 1919 No. 357).

- a. ambtenaar ter beschikking van een landraadvoorzitter; f 150 's maands;
- b. adjunet-griffier van den landraad: f 150 's maands met zes driejaarlijksche verhoogingen van f 25 tot een maximum van f 300;
- c. griffier van den landraad: f 200 's maands met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 25 tot een maximum van f 300 's maands;
- d. ondervoorzitter van den landraad: f 350 's maands met een verhooging van f 50 na 3 jaar tot een maximum van f 400;
- e. voorzitter van den landraad: f 450 's maands met een verhooging van f 50 na drie jaar tot een maximum van f 500.

Voorts zijn de Inlandsche rechtskundigen benoembaar tot griffier-fiscaal van het landgerecht op dezelfde bezoldiging als de griffiers van den landraad en tot bezoldigd lid van den landraad op een bezoldiging van f 300 's maands.

Van de Inlandsche rechtskundigen is vaak de klacht gehoord, dat zij in verhouding tot het Inlandsch bestuur te laag worden bezoldigd en daardoor ook in aanzien bij hen ten achter staan.

Met het oog hierop ware eene regeling te treffen, welke aan bedoeld bezwaar v.z.v. tegemoet komt, hetgeen kan geschieden door, uitgaande van de voorgestelde wedderegeling voor de gediplomeerde ambtenaren bij den Inlandschen bestuursdienst, in te stellen het ambt van Inlandsch rechtskundige en daaraan een doorlopende bezoldiging te verbinden.

De Inlandsche rechtskundigen wenschen als landraadslid een bezoldiging als de districtshoofden, als ondervoorzitter gelijkstelling met de afdeelingsspatih's en als landraadvoorzitter eenzelfde wedde als de zelfstandige patih's. Het behoeft geen betoog, dat deze eischen abnormaal hoog zijn en getuigenis afleggen van onderschatting van genoemde functies bij den bestuursdienst.

De aanvangswedde der Inlandsche rechtskundigen bedraagt thans f 50 meer dan die van de gediplomeerde ambtenaren bij den Inlandschen bestuursdienst, terwijl de

ondervoorzitters van de landraden, wat de aanvangsbezoldiging betreft, *f* 50 meer genieten dan een wedana, doch *f* 50 minder aan eindbezoldiging. De eindbezoldiging der landraadvoorzitters staat gelijk aan de aanvangswedde der patihs op de regentschapshoofdplaatsen, wier taak in verband met de ontvoogding van het Inlandsch bestuur nog wordt verzward.

In verband met een en ander lijkt het de beste oplossing om voor de Inlandsche rechtskundigen v.z.v. zij geen ondervoorzitter of voorzitter van een landraad zijn, eenzelfde wedderegeling te aanvaarden als voor de gediplomeerde ambtenaren bij den Inlandschen bestuursdienst n.l. van *f* 200 tot *f* 450. De ondervoorzitters van den landraad waren op gelijken voet te bezoldigen als de districtshoofden n.l. doorlopend *f* 100 meer tot een maximum van *f* 550.

Hiermede kan uiteraard niet worden volstaan voor de gewichtige keuze-betrekking van landraadvoorzitter, welke aan de betrokkenen hooge eischen stelt. Met het oog hierop waren de Inlandsche voorzitters van landraden *f* 100 hooger te bezoldigen dan de ondervoorzitters, tot een maximum derhalve van *f* 650.

d. De adjunct-gouvernements-veeartsen.

Deze ambtenaren worden opgeleid aan de Nederlandsch-Indische veeartsenschool, welke uit vier leerjaren bestaat. Tot de school kunnen worden toegelaten zij die in het bezit zijn van een diploma H. B. S. 3, of Mulo dan wel een daaraan gelijkwaardige vorming hebben genoten.

De bezoldiging bedraagt *f* 150 met vijf driejaarlijksche verhoogingen, de eerste van *f* 50 en de overige van *f* 25 tot een maximum van *f* 300 na 15 jaar (St. 1920 No. 579); met duurtetoeslag bedragen aanvangs- en eindinkomen *f* 222,50 en *f* 410. De aanvangswedde bedraagt iets meer dan die der hogere kweekschoolonderwijzers⁽¹⁾ terwijl de eindwedden gelijk zijn.

Voor de adjunct-gouvernements-veeartsen wordt thans eene wedde noodig geacht loopende van *f* 225 's maands tot een maximum van *f* 450.

e. Inlandsche landbouwleeraren.

De studie voor Inlandsch landbouwleeraar heeft plaats aan de middelbare landbouwschool en duurt drie jaren. Voor toelating gelden dezelfde eischen als voor de Nederlandsch-Indische veeartsenschool.

De geslaagden worden aangesteld tot aspirant Inlandsche landbouwleeraar, aan welke betrekking is verbonden eene wedde van *f* 100 met een verhooging van *f* 50 na 1 jaar (St. 1920 No. 449).

Na een nader examen volgt bevordering tot Inlandsch landbouwleeraar op dezelfde bezoldiging als de adjunct-gouvernements-veeartsen n.l. *f* 150 met vijf driejaarlijksche verhoogingen, de eerste van *f* 50 en de overige van *f* 25 's maands tot een maximum van *f* 300.

In verband hiermede ware voor de aspirant Inlandsche landbouwleeraren een aanvangswedde vast te stellen van *f* 200 's maands. Slaagt de betrokkene voor het nader examen, dan kan zijne opleiding als voltooid worden beschouwd. Blijkens de wedderegeling in St. 1920 No. 449 wordt deze voltooide opleiding even hoog aangeslagen als die voor adjunct-gouvernements-veearts; de betrokkenen worden alsdan volgens eenzelfde weddeschaal bezoldigd.

Soortgelijke regeling ware ook thans te aanvaarden.

De aspirant Inlandsche landbouwleeraren, die na het

(1) Voorgestelde nieuwe wedde zie § 3 onder III B.

afgelegd nader examen tot landbouwleeraar worden bevorderd, waren mitsdien te bezoldigen met *f* 225 's maands, tot een maximum van *f* 450.

f. Indische artsen.

Deze personen worden opgeleid aan de Stovia of Nias, waar de eigenlijke vakopleiding aan de geneeskundige afdeling 7 jaar duurt. Tot die vakopleiding worden toegelaten leerlingen van de voorbereidende afdeling dan wel andere personen in het bezit van eindexamen Mulo of eindexamen H. B. S. met driejarigen leergang.

De tegenwoordige bezoldiging der Indische artsen bedraagt *f* 250 met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 en twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 tot een maximum van *f* 500 na 18 jaar dienst. Met duurtetoeslag bedragen aanvangs- en eindinkomen onderscheidenlijk *f* 350 en *f* 640.

In verband met de elders voorgestelde wedden der inheemschen en de t. z. t. toe te kennen bezoldiging aan de artsen ⁽¹⁾ van de op te richten medische faculteit hier te lande, komt eene bezoldiging loopende van *f* 300 tot *f* 700 's maands ruim voldoende voor.

III. Bezoldigingen te verbinden aan gemengde betrekkingen (bedoeld onder *e* § 2).

A. Academisch gevormden.

In aansluiting bij de voorgestelde standaardregeling ⁽²⁾ voor de academisch gevormde import-krachten in de subalterne rangen, ware ook voor hunne inheemsche collega's een standaardbezoldigingsregeling te aanvaarden, loopende over een tijdvak van 18 jaar.

Rekening houdende met de voorgestelde normale Indische bezoldigingen en de optrekkende werking, welke in gemengde betrekkingen plaats heeft, wordt voor de onderwerpelijke categorie een bezoldiging loopende van *f* 300 tot *f* 800 's maands passend geacht.

Ter voorkoming van verslapping in den dienst als gevolg van de regelmatige opklimming der wedden zullen ten aanzien van de toekenning der verhoogingen dezelfde algemeene bepalingen zijn te treffen als ten aanzien van de import-academisch gevormden is voorgesteld ⁽³⁾.

Hier te lande is nog slechts één diploma, als waarvan onderwerpelijk de rede is, te verwerven, nl. voor civielingenieur.

Voor deze betrekking zal de standaardwedde zijn te aanvaarden van *f* 300 tot *f* 800 's maands.

De bezoldiging te verbinden aan den rang van hoofdingenieur en hogere ingenieursbetrekkingen kan hier onbesproken blijven, aangezien tegen den tijd dat de Bandoeng-ingenieurs daarvoor in aanmerking zouden komen, wellicht weer een geheel andere regeling zal gelden als thans voor de import-ingenieurs.

B. Niet academisch gevormden.

1. Diploma hogere kweekschool en laagste diploma van de op te richten kweekscholen voor alle landaarden ⁽⁴⁾.

Het diploma hogere kweekschool is na een gewone kweekschool (op de hoogste klasse na) met vrucht te hebben doorlopen te behalen na drie jaar vakstudie of na

⁽¹⁾ Waarvoor de standaardregeling der academisch gevormde inheemschen zal moeten gelden. (Zie § 3 onder III A).

⁽²⁾ Vgl. blz. 24 der M. v. T. op de algemeene weddeherziening.

⁽³⁾ Vgl. blz. 25/26 der M. v. T. op de algemeene weddeherziening.

⁽⁴⁾ Gerangschikt onder de gemengde betrekkingen wegens het verband met de te stichten kweekscholen voor alle landaarden.

eindexamen Mulo benevens drie jaar vakstudie en waarborgt een ongeveer gelijke ontwikkeling als de Europeesche hulpakte.

De tegenwoordige bezoldiging van deze onderwijzers bedraagt *f* 120 met vier tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 20 en vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 tot een maximum van *f* 300 na 20 jaar dienst. Met duurte-toeslag bedragen aanvangs- en eindinkomen onderscheidenlijk *f* 182 en *f* 410.

Het wordt noodig geacht laatstgenoemde bedragen eenigermate te verhoogen en de nieuwe wedde te stellen op *f* 200 loopende tot een maximum van *f* 450. Deze bezoldiging zal ook moeten gelden voor de laagste bevoegdheid behaald aan de op te richten kweekscholen voor alle landaarden, welke in denzelfden tijd zal worden gehaald als het H. K. S. diploma.

2. Hoogste diploma, verkrijgbaar aan de op te richten kweekscholen voor alle landaarden.

Dit getuigschrift vordert na eindexamen Mulo of een daaraan gelijkwaardige opleiding een vijfjarige vakopleiding.

In verband met de voorgestelde wedde voor de laagste bevoegdheid komt het gewenscht voor, voor de onderwerpelijke leerkrachten een aanvangsbezoldiging vast te stellen van *f* 250 's maands en eene eindwedde van *f* 600 's maands.

Deze cijfers staan ongeveer in dezelfde verhouding tot de import-regeling der onderwijzers met hoofdkante (?) als van de inheemsche ingenieurs tot de import-ingenieurs.

Aan de schoolhoofden ware eene bezoldiging toe te kennen, welke doorlopend *f* 50 meer bedraagt, tot een maximum van *f* 650.

Dit bedrag staat tot de eindwedde van de academisch gevormden in ongeveer gelijke verhouding als bij de importkrachten.

§ 4. Standplaatstoelagen.

In de Memorie van Toelichting op de algemeene weddcherzening (blz. 11) werd gememoreerd, dat de tegemoetkomingen wegens den hoogen levensstandaard op bepaalde plaatsen (z.g. standplaatstoelagen) zeer ernstig in overweging is genomen, omdat het niet aangaat de bezoldigingen allerwegen op te voeren tot het abnormaal hooge peil van de dure standplaatsen. Een bezoldiging der landsdienaren naar de behoeften op deze standplaatsen zou leiden tot eene opvoering der wedden van de breede massa daarbuiten gevestigden, zonder dat daartoe voor deze laatsten ook maar een zweem van noodzaak aanwezig zou zijn. Voor den Staat met zijne beperkte middelen — aldus verder de Memorie van Toelichting — is dit niet te aanvaarden; het ligt daarom voor de hand de landsdienaren op dure standplaatsen tegemoet te komen door de toekenning van toeslagen boven de standaardbezoldigingen.

Het duurdere leven op sommige standplaatsen wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de hooge huishuren, transportkosten en bediendenloonen. De noodzakelijke levensbehoeften echter, vertoonen geen groote prijsverschillen.

De duurte wordt het moeilijkst gedragen door de ambtenaren met lage bezoldigingen, doch wordt eveneens gevoeld door de beter bezoldigden. Het zijn vooral de huishuren, die voor deze laatsten niet onbelangrijk verschillen met die op de kleinere plaatsen. In verband hiermede ware eene

(?) Volgens de in overweging zijnde voorstellen van *f* 400 tot *f* 950.

regeling te treffen, waarbij ook de hooger bezoldigden voor eene standplaatstoelage in aanmerking kunnen worden gebracht. De billijkheid van eene dergelijke regeling heeft ook bij den duurtetoelag erkenning gevonden.

Voorts rijst de vraag tot welke standplaatsen de toelagen zich zullen moeten uitstrekken.

Er zijn bijna geen tweetal plaatsen aan te wijzen, waar de prijzen gelijk zijn, weshalve het ondoenlijk moet worden geacht een bevreëdigende regeling met differentiatie voor alle plaatsen met min of meer abnormale duurte te ontwerpen. Zijn op de eene plaats de huishuren abnormaal hoog, elders heeft men te kampen met drink- en badkameschaarsechte, waardoor buitengewone transportkosten worden veroorzaakt.

In verband hiermede lijkt het gewenscht de standplaatstoelagen te beperken tot de werkelijk dure plaatsen als bijv. Batavia, Bandoeng, Semarang, Soerabaja en Medan.

Batavia en Bandoeng worden hier in de eerste plaats genoemd, aangezien op deze plaatsen groote ambtenaren-corpsen werkzaam zijn, die daar het grootste gedeelte van hun diensttijd of permanent geplaatst blijven, zoodat zij doorlopend van de duurte te lijden hebben. De ambtenaren op de kleinere — als regel goedkoopere — plaatsen, worden veel minder door de duurte getroffen en zijn bovendien meer aan overplaatsing onderhevig; voor hen zijn de standplaatstoelagen dus niet of niet in die mate noodig.

Bij de vaststelling eener standplaatstoelage-regeling dient er evenwel rekening mede te worden gehouden, dat een duurdere (meestal ook grootere) standplaats voordeelen biedt, welke in de binnenlanden wordt ontbeerd, als bijv. onderwijsinrichtingen.

Overigens kan niet uit het oog worden verloren, dat standplaatstoelagen het karakter dragen van eene tegemoetkoming en dat de salarissen aanmerkelijk zijn of zullen worden verhoogd.

Rekening houdende met bedoelde factoren wordt de volgende regeling voor opvolging aanbevolen.

Bezoldiging:

De 1ste f 50	40%
„ 2de „ 50	30%
de daarop volgende:	
f 100	20%
„ 200	10%
„ 200	5%.

De maximum toeslag bedraagt volgens deze regeling f 85 of ongeveer de helft van den tegenwoordigen duurtetoelag.

Evenals ten aanzien van de duurtetoelagen is geschied, ware bij de toekenning van standplaatstoelagen geen onderscheid te maken tussehen inheemschen en import-krachten.

Ten slotte dient te worden opgemerkt, dat de standplaatstoelagen — zooals van zelf spreekt — niet voor pensioen of verlofsbezoldiging in aanmerking kunnen komen.

§ 5. De voorgestelde nieuwe wedden laten zich als volgt samenvatten (de wedden inclusief standplaatstoelagen zijn naar boven afgerond).

Betrekking.

Wedderegeling.

I. Hulp-schrijver bij den Inlandschen bestuursdienst of daarmede overeenkomende betrekking, waarvoor slechts plaatstoelagen f 28 tot f 70. een schoolverklaring eener Inlandsche school der 2de klasse is vereischt (laagste loonklasse).

Betrekking.

Wedderegeling.

- II. Volksonderwijzers. *f* 30 tot een maximum van *f* 60 's maands.
Een schoolhoofd ontvangt doorlopend *f* 10 meer tot een maximum derhalve van *f* 70 's maands.
Wedde inclusief standplaatstoelage *f* 42 tot *f* 83, schoolhoofd van *f* 56 tot *f* 96.
- III. Inlandsche leerkrachten in het bezit van eindexamen normaalschool (geen Nederlandsch). *f* 60 tot een maximum van *f* 135. Bij bevordering tot hoofd eener Inlandsche 2de klasse school ontvangt de betrokkene doorlopend *f* 15 meer tot een maximum derhalve van *f* 150.
Wedde inclusief standplaatstoelage *f* 83 tot *f* 177. Hoofd Inlandsche 2de klasse school *f* 103 tot *f* 195.
- IV. Inlandsche leerkrachten opgeleid aan een gewone kweekschool = Mulo. *f* 120 tot een maximum van *f* 250. De hoofden van Inlandsche 2de klasse scholen en hunne tijdgenooten bij de H. I. S. ontvangen doorlopend *f* 15 meer tot een maximum derhalve van *f* 265. Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 150 tot *f* 310. Voor de hoofden van Inlandsche 2de klasse scholen en hun tijdgenooten bij de H. I. S. *f* 177 tot *f* 327.
- V. a. Leerkrachten in het bezit van een diploma Hogere Kweekschool, K. A. L. (laagste bevoegdheid) of van een daaraan gelijkwaardig getuigschrift ⁽¹⁾. *f* 200 tot een maximum van *f* 450.
Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 255 tot *f* 528.
- b. Gediplomeerd ambtenaar bij den Inlandschen bestuursdienst beneden den rang van districtshoofd.
- c. Inlandsche rechtskundigen beneden den rang van ondervoorzitter van een landraad.
- VI. a. Districtshoofden. Worden bezoldigd als bedoeld onder V met dien verstande, dat de wedde doorlopend *f* 100 meer bedraagt, tot een maximum derhalve van *f* 550. Wedde inclusief standplaatstoelage: maximum *f* 633.
- b. Ondervoorzitters van den landraad.
- VII. Aspirant Inlandsch landbouwleeraar. *f* 200 inclusief standplaatstoelage *f* 255.
- VIII. a. Adjunct-gouvernements-veeartsen. *f* 225 tot een maximum van *f* 450. Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 283 tot *f* 528.
- b. Inlandsche landbouwleeraren.
- IX. Bezitters diploma K. A. L. (hoogste bevoegdheid). *f* 250 tot een maximum van *f* 600. Wedde inclusief standplaatstoelage *f* 310 tot *f* 685. Schoolhoofden ontvangen doorlopend *f* 50 meer tot een maximum dus van *f* 650; inclusief standplaatstoelage: *f* 735.
- X. Inlandsche rechtskundigen, die voorzitter van een landraad zijn. Worden bezoldigd als bedoeld onder V, met dien verstande dat de wedde doorlopend *f* 200 meer bedraagt, tot een maximum derhalve van *f* 650. Wedde inclusief standplaatstoelage: maximum *f* 735.
- XI. Indisch arts. *f* 300 tot een maximum van *f* 700. Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 365 tot *f* 785.
- XII. Patih. *f* 650 met een verhooging na drie jaar van *f* 100 tot een maximum van *f* 750. Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 750 tot *f* 835.
- XIII. Regent. *f* 1600. Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 1685.

(1) Eindexamen H. B. S. 5. of A. M. S

Betrekking.

Wedderegeling.

XIV. Inheemsche ingenieurs.

f 300 tot een maximum van *f* 800. Wedde inclusief standplaatstoelage: *f* 365 tot *f* 885.

Voor een ingenieur, gepromoveerd aan een Nederlandsche of Indische hoogeschool, wordt bij de bepaling van het bedrag der bezoldiging een jaar meer dan de werkelijke diensttijd vergolden.

Indien aan de indiensttreding eene werkzaamstelling in het belang van de voorbereiding tot den wachtenden werkkring voorafgaat, wordt de tijd dier werkzaamstelling ten volle in rekening gebracht als diensttijd, geldig voor weddeverhoogingen.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 4.

Verslag der bezoldigingscommissie, benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

NADERE NOTA.

Als vaststaande mag wel worden vooropgesteld dat de aard van het Indisch bezoldigingsvraagstuk zelf meebrengt dat een naar alle zijden bevredigende oplossing daarvan niet te vinden is. Intusschen heeft de veelzijdige overweging der zaak er toe geleid dat over de volgende drie hoofdpunten thans weinig of geen verschil van meening meer bestaat.

I. Bezoldiging ⁽¹⁾ van de inheemsche landsdienaren op gelijken voet als de geïmporteerde moet op den duur tot gevolg hebben dat de Indische financiën worden ontwricht en de ontwikkeling van het Land wordt tegengehouden. Dat deze gelijkstelling ook voor een eenigszins langdurig overgangstijdperk onaannemelijk is, zal straks nader in het licht worden gesteld.

II. Als oplossing van het bezoldigingsvraagstuk kan niet worden aanvaard een stelsel van primaire en secundaire betrekkingen, respectievelijk vervuld door buiten en in Indië opgeleiden. Deze weg is trouwens reeds voor goed verlaten o. m. door de stichting van de Algemeene Middelbare School (volledig voorbereidend hooger onderwijs) en door de aanvaarding van het geschenk der Technische Hoogeschool.

III. Nog minder aannemelijk is een stelsel van verschillende bezoldiging met inachtneming van de staatsrechtelijke onderscheiding der bevolkingsgroepen (rascriterium).

Uit deze vooropstellingen volgt met onverbidelijke noodwendigheid dat geen andere keuze overblijft dan de vaststelling van verschillende dienstvoorwaarden voor „inheemsche” en „uitheemsche” landsdienaren. Aan de eene zijde derhalve zij die in Indië thuis behooren, daar hun vaderland hebben (ongeacht ras of landaard), aan de andere zijde degenen, wier vaderland buiten Indië ligt.

Nu is de vraag: hoe onderscheidt men de eene groep van de andere?

Ging het alleen om een begripsonderscheiding, dan zou de lijn aan de hand van eenige uit de begrippen zelve af te leiden criteria wel getrokken kunnen worden, zij het niet zonder onvermijdelijke gevallen van willekeurige oplossing van grenskwesties.

(¹) Bezoldiging hier te beschouwen als het geheel der dienstvoorwaarden. De mogelijkheid en wenschelijkheid om de zoogenaamde tropentoelage in anderen vorm dan als bezoldiging in engeren zin uit te keeren, komen verderop ter sprake.

Men moet echter ook rekening houden met eenige andere overwegingen, deels van opportunistischen aard, en hierin vooral ligt de moeilijkheid.

Zoo betoogt de Commissie terecht dat de scheidingslijn niet mag leiden tot de op bladzijde 2 van het gedrukt rapport genoemde gevolgen:

- a. eenigszins aanzienlijke vermindering in aanbod van werkkrachten;
- b. depreciatie der Indische onderwijsinrichtingen;
- c. ondermijning van het gezinsleven.

Uit hoofde van b en c is het verwerpelijk als criterium aan te nemen het land waar men is opgeleid of het grootste gedeelte van zijn jeugd heeft doorgebracht. Ook het geboorteland kan geen criterium zijn, al ware het alleen wegens de al te groote willekeur van het toeval.

Het onder a omschreven gevolg is verbonden aan het op bladz. 9 van het gedrukt verslag aanbevolen criterium, hetwelk dan ook door de Commissie alleen in een verdere toekomst praktisch uitvoerbaar wordt geacht. Dat criterium komt in hoofdzaak hierop neer, dat als inheemsche krachten worden beschouwd de landsdienaren, die gedurende het grootste gedeelte hunner minderjarigheid ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn geweest, c. q. omdat dit gedurende die periode met hun ouders het geval was (vergelijk bladz. 6). Wat er verder in de definitie voorkomt in verband met de mogelijkheid om de vereischte getuigschriften in Indië te behalen, kan duidelijkheidshalve gevoegelijk worden weggedacht, aangezien die definitie toch eerst bestemd is om te werken, wanneer voor vrijwel alle betrekkingen in Indië zelf opleiding kan worden genoten. Casuïstische gevallen, als bijvoorbeeld dat van bladz. 6 van het verslag, zijn eventueel gemakkelijker afzonderlijk te regelen.

Voor goed begrip van de zaak is het noodzakelijk te trachten na te gaan, langs welken gedachtengang de Commissie tot voormeld criterium is gekomen.

Op bladz. 7 noemt zij het een cardinaal punt „dat alle definities op uiteenlopende manieren trachten te benaderen het doorslag gevende criterium, namelijk of iemand zich in Indië als in een vreemd land gevoelt of niet”. Behoudens de te subjectieve inkleeding (men vrage liever of iemand in Indië al dan niet thuis behoort), kan de hier weergegeven gedachte volkomen worden beaamd.

Deze gedachte verder uitwerkende, meent de Commissie reeds het kind van den zuiveren immigrant onder de inheemschen te moeten rangschikken. Op de vraag of men „zich in Indië als in een vreemd land gevoelt of niet”, dicteert zij namelijk een ontkenkend antwoord aan „allen die het grootste gedeelte hunner minderjarigheid in Indië hebben doorgebracht”. Ter voorkoming van ontduiking amendeert zij voorts deze uitspraak in dien zin, dat niet het land van verblijf van den betrokkene gedurende het grootste gedeelte der minderjarigheid, maar dat zijner ouders gedurende dat grootste gedeelte als criterium moet worden aangenomen.

Tot deze feitelijke onjuistheid — immers in tal van gevallen behoort het kind van den zuiveren immigrant in werkelijkheid nòch subjectief, nòch objectief tot de groep der inheemsche — is de Commissie gekomen om een reden, die alle aandacht verdient. Een meer reëel criterium ter aanduiding van in Indië thuis behoorenden, een criterium waarbij men zich niet enkel tot den status der ouders

zou hebben te bepalen, wil zij niet aanvaarden, omdat een daarop gebouwd stelsel zich in een voor den Indischen Europeaan verwerpelijken vorm zou uiten (bladz. 5). Ook als overgangsmaatregel acht de Commissie blijkens bladz. van het verslag zulk een stelsel principieel onaanvaardbaar.

Hoewel de Commissie het niet uitspreekt, mag wel worden aangenomen dat zij zich heeft laten leiden door dezen gedachtengang: de onvermijdelijke indeeling bij de inheemsche groep van Europeanen, die blijvend, van geslacht op geslacht, in Indië gevestigd zijn, is voor velen hunner onaannemelijk, omdat zij daardoor onderscheiden worden van eigenlijk gezegde uitheemsche Europeanen, met wie zij tot dusver op één lijn stonden; die indeeling wordt echter gemakkelijker aanvaard, naarmate het aantal in uitzonderingspositie blijvende Europeanen beperkt wordt.

Deze gedachtengang is alleszins te billijken. Een goede politiek — ook, maar niet uitsluitend tegenover de blijvend hier gevestigde Europeanen — eischt ongetwijfeld de groep der onvermijdelijk bevoorrechte uitheemsche Europeanen zóó eng te begrenzen als met 's Lands belang, het belang der personeelsvoorziening, verenigbaar is.

Op dien grond zou de scheidingslijn der Commissie in beginsel door de Regeering aanvaard kunnen worden als de eindoplossing van het bezoldigingsvraagstuk.

De Commissie heeft echter terecht ingezien dat haar stelsel voorloopig nog niet practisch toe te passen is. Niet alleen is het, zooals zij zelf zegt, noodig vooraf het aantal onderwijsinrichtingen in Indië dusdanig uit te breiden dat voor nagenoeg alle betrekkingen hier te lande kan worden opgeleid, maar ook — en dit is van nog meer beteekenis — dat door de productie dier inrichtingen, voor zoover noodig aangevuld door geïmporteerden, wier ouders niet in Indië gevestigd zijn of waren, in de Indische personeelsbehoefte kan worden voorzien.

Er kan echter niet genoeg de nadruk op worden gelegd dat dit tijdstip naar alle waarschijnlijkheid nog tientallen jaren verwijderd is. De benodigde onderwijsinrichtingen kunnen binnen betrekkelijk korten tijd worden opgericht, doch de bevolking dier scholen zal nog langen tijd naar verhouding zwak zijn. Inmiddels zal de personeelsbehoefte in de naaste toekomst eerder toe- dan afnemen. Nog jaren lang zal daarom Indië, om de zaken gaande te kunnen houden, moeten putten uit de groepen, die de grensbevolking tusschen de inheemschen en de uitheemschen vormen, en dit is alleen mogelijk indien aan de daaruit te betrekken werkkrachten, die zich of de normale voorwaarden niet voor den Indischen dienst beschikbaar stellen, een lokpremie boven die voorwaarden wordt aangeboden.

Gedurende een niet te ramen reeks van jaren zal dus de scheidingslijn der Commissie practisch niet kunnen worden toegepast en dit geeft aan de vraag, hoe de zaak voor het overgangstijdperk moet worden geregeld, een ver strekkende beteekenis.

De Commissie is wel zeer euphemistisch, waar zij op blz. 13 zegt, zich de bezwaren niet te ontveinzen van haar aanbeveling om in het overgangstijdperk het stelsel van 1913 te handhaven. Er zijn verschillende redenen om die bezwaren onoverkomelijk te achten.

Vooreerst zouden de directe en indirecte financiële gevolgen van een beslissing in dien zin weinig minder dan een calamiteit voor de schatkist beteekenen. De oplossing der Commissie voor het overgangstijdperk komt hierop neer,

dat in de gemengde betrekkingen, dat zijn die welke zoewel door geïmporteerde als door inheemsche werkkrachten worden vervuld, ook door de laatsten het hooge importtraktament zou worden genoten, terwijl de salarisregelingen voor betrekkingen, waarin alleen inheemsche werkkrachten worden geplaatst, op normaal peil zouden moeten blijven.

Welke consequenties hierin opgesloten liggen, is het best te demonstreeren aan de gemengde betrekkingen bij het onderwijs, welke vervuld worden door onderwijzers met hoofd- en hulpakte of daarmede gelijkwaardige bevoegdheden.

Ieder is het er over eens, dat zulke leerkrachten op zoo groot mogelijke schaal in Indië moeten worden opgeleid. Volgens de Commissie zouden zij gedurende het overgangstijdperk even hoog bezoldigd moeten worden als de uitgezonden onderwijskrachten. Worden de nivelleeringsvoorstellen aanvaard, dan zullen hoofdakbezitters een aanvangstraktament genieten van f 400 's maands en als schoolhoofd een eindtraktament van f 1000 's maands. Voor uitgezonden hulponderwijzers (essen), voor de herziening van wier bezoldiging nog voorstellen zullen volgen, moge veronderstellenderwijs een oogenblik worden aangenomen, dat aanvangs- en eindtraktament om en bij de f 300 en f 750 's maands zullen bedragen.

Als direct financieel gevolg van het overgangsstelsel der Commissie, moet al dadelijk worden genoteerd, dat de kweekscholen voor alle landaarden jarenlang veel te dure werkkrachten zullen afleveren (1). Hetzelfde geldt voor de Technische Hoogeschool en andere nog te stichten onderwijsinrichtingen (o.a. de binnenkort ter hand te nemen opleiding van ambachtsonderwijzers).

Maar daartoe kan de schade niet beperkt blijven, aangezien niet aan te nemen is, dat de Regeering lang weerstand zal kunnen bieden aan de optrekkende werking van die te hooge salarissen ten opzichte van alle groepen van hier te lande opgeleide ambtenaren.

De kweekscholen voor alle landaarden, waarin de hogere kweekscholen moeten worden opgelost, zullen evenals deze laatste haar leerlingen ten deele betrekken uit de voorlaatste klasse der gewone kweekscholen, welke abiturienten volgens de aanhangige nivelleeringsvoorstellen voor inheemsche werkkrachten een automatisch eindtraktament zullen genieten van f 250 's maands (hoofden van 2de klasse scholen en met hen gelijkgestelden f 275 's maands). Hoelang meent men die bedragen te kunnen handhaven, wanneer dezelfde personen, 2 of 4 jaren langer opgeleid aan een kweekschool voor alle landaarden, respectievelijk tot f 750 en f 1000 's maands kunnen komen? Kan men van Inlandsche bestuursambtenaren en rechtskundigen, Indische veeartsen en landbouwleeraren vergen, dat zij genoegen nemen met een automatisch eindtraktament van f 450 's maands, wanneer de omstreeks even lang opgeleide onderwijzer met het laagste diploma der kweekschool voor alle landaarden het tot f 750 brengt? En hoelang zal men het volhouden tegenover de Indische artsen, wier moeilijke opleiding vier jaar duurt en die volgens de nivelleeringsvoorstellen een eindtraktament van f 700 's maands zullen genieten?

(1) Volgens een in de Locomotief verschenen opstel van twee deelnemers aan de onlangs door een aantal onderwijs deskundigen ondernomen reis naar de Philippijnen, genieten van de inheemsche onderwijzers aldaar (die met het Engelsch als voertaal les geven) slechts 8% meer dan 50 pesos (= f 75.—) 's maands traktament.

Zulke wanverhoudingen zijn desnoods gedurende enkele jaren aan te zien, wanneer een zeer korte overgangstoestand ze onvermijdelijk maakt, maar niet gedurende het overgangstijdperk van niet te ramen duur (zeker meer dan 20 jaren), waarvoor de Commissie haar „tijdelijke” oplossing aanbeveelt. De daardoor ontstaande chaos zou onvermijdelijk eindigen met een even algemeene als noodeloze opdrijving van alle traktementen voor inheemsche landsdienaren.

De Commissie heeft zich voorts in het geheel geen rekenschap gegeven van de zeer ernstige moeilijkheden, welke bij opvolging van haar voorstel gedurende het overgangstijdperk zich zouden voordoen bij de verdeling van leerlingen over de verschillende vakscholen. Een ware wedloop zou ontstaan naar de kweekscholen voor alle landaarden, waar natuurlijk, gezien de groote aandrang tot uitbreiding van het onderwijs, zooveel mogelijk kandidaten aangenomen en de beste uitgezocht zouden worden. Andere vakscholen (opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren, artsenscholen enz.) zouden achter het net vissen of zich met den afval tevreden moeten stellen. Men denke ook niet licht over de verbittering, welke zich meester zou maken van de kandidaten, die wegens plaatsgebrek niet toegelaten zouden kunnen worden tot de genoemde kweekscholen en zich zouden moeten vergenoegen met een andere opleiding van gelijke omvang en beteekenis, doch beloond met eenige honderden guldens per maand minder. Het zou waarlijk niet bevorderlijk zijn aan de gemoedsrust van de studeerende Indische jongelingschap.

Aan al deze onaannemelijkheden is alleen te ontkomen door voor het overgangstijdperk de oplossing te zoeken in een andere richting, een oplossing, welke in een verdere toekomst plaats zal moeten maken voor het in beginsel door de Commissie aanbevolen stelsel, doch die voorshands — zoolang niet de personeelsvoorziening voor Indië in de normale banen van selfhelp is geleid — wel onvermijdelijk schijnt.

De beoogde voorloopige oplossing komt hierop neer, dat alle sollicitaties voor den Indischen dienst van personen, die aanspraak maken op de voor importkrachten vastgestelde dienstvoorwaarden, in handen worden gesteld van een schiftingscommissie, die in elk afzonderlijk geval uitmaakt, of de candidaat tot de inheemsche- of tot de uitheemsche groep behoort en zich daartoe rekenschap moet geven van de vraag of hij in werkelijkheid zijn vaderland in Indië heeft of elders. Aan die Commissie moet voor haar beslissingen een leidraad gegeven worden, die ruimte laat om alle factoren te laten gelden welke van invloed zijn op de vraag of belanghebbenden al dan niet werkelijk in Indië thuis hooren. Wanneer bijv. — als regel aangenomen wordt dat als inheemsch wordt beschouwd het kind (A) van een ingezetene of voormalig ingezetene van Indië (B), tenzij de vader van den laatste (C) ingezetene van een land in Europa was ⁽¹⁾, moeten naar beide zijden uitzonderingen op dien regel mogelijk zijn. Wanneer ook C in Indië gevestigd is of geweest is, zal dus in den regel A tot de inheemsche groep moeten worden gerekend. Het kan echter zijn, dat duidelijk sprekende feiten

(1) Door deze laatste toevoeging wijkt de regel af van de in beginsel door de commissie aanbevolen scheidingslijn.

Mocht in de mogelijkheid van uitzonderingen op dien regel overwegend bezwaar worden gezien, dan zou deze desnoods als vaste regel aangenomen kunnen worden.

— bijv. dat B voor of na zijn Indische loopbaan een betrekking in Nederland bekleed heeft of bekleedt — de conclusie, dat Indië het vaderland van A is, in strijd doen zijn met de werkelijkheid. Omgekeerd kan het voorkomen dat A, hoewel C nooit in Indië is geweest, feitelijk tot de inheemsche groep behoort, doordat zijn gerepatrieerde vader hem in Indië achtergelaten en aan de zorgen van anderen toevertrouwd heeft.

De taak van de schiftingscommissie zal stellig geen gemakkelijke zijn en ook overigens spreekt het wel van zelf, dat de hier aangegeven oplossing niet in allen deele bevredigend is. Een ander stelsel voor het overgangstijdperk, waaraan minder groote bezwaren verbonden zijn, zal echter wel niet te vinden zijn.

Overigens moeten de bezwaren, welke de hier aanbevolen oplossing oplevert, ook niet worden overdreven. Zij brengt natuurlijk geen verandering in de positie der thans in dienst zijnde ambtenaren, voor wie in ieder geval het stelsel-1913 onverkort gehandhaafd zal blijven. Te hunnen aanzien blijft derhalve de regel gelden, dat bij het bekleeden van gelijke betrekkingen en het voldoen aan gelijke voorwaarden, allen zonder onderscheid aan gelijke dienstvoorwaarden onderworpen zijn ⁽¹⁾. De handhaving van dien regel zou voorts uitgestrekt moeten worden tot hen die bij de invoering van de scheidingslijn voor bepaalde betrekkingen in opleiding zijn, b.v. de studenten aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng.

Het nadeel voor de inheemsche groep — meer *lucrum cessans* dan *damnum emergens* — komt dus hierop neer, dat de daarbij ingedeelden in de toekomst enkel op normale Indische voorwaarden in Indischen dienst kunnen treden. Zij komen dus voor de keuze te staan of die dienst aannemelijk voor hen is of niet. Worden nu de traktementen voor de inheemsche landsdienaren zoo geregeld, dat daardoor een behoorlijk bestaan gewaarborgd is, dat zal die vraag al dadelijk door zeer velen bevestigend beantwoord kunnen worden. Dit geldt ook voor tal van blijvend hier gevestigde Europeanen, van wie een niet gering deel geplaatst is in betrekkingen waarvoor thans reeds salarisregelingen van kracht zijn, die geacht kunnen worden op inheemsche basis te staan. De zoon van een lageren kantoorambtenaar, die gebruik maakt van de gunstige opleidingsvoorwaarden om het hoogste diploma der kweekschool voor alle landaarden te behalen, waarmee hij het ten minste tot schoolhoofd kan brengen (voorgesteld eindtraktement f 650 's maands), heeft geen trojentoelage noodig om in betere conditie te komen dan zijn vader. En zoo zijn er zeer velen voor wie de invoering van het nieuwe stelsel geen maatschappelijke schade behoeft te beteekenen. Het aantal gevallen, dat iemand den Indischen staatsdienst op de voor de inheemsche groep vastgestelde voorwaarden onaannemelijk moet achten omdat hij daardoor in vergelijking met de positie van zijn vader een stap terug zou doen op den maatschappelijken ladder, kan betrekkelijk niet groot zijn. En dat de staatsdienst zoo iemand geen begeerlijke plaats biedt — wat toch ook in andere landen wel voorkomt —, beteekent ten slotte niet meer dan dat hij zijn heil zal moeten zoeken in het particuliere.

De bezwaren waarover heengestapt moet worden om de hiervoren aangegeven oplossing te aanvaarden, worden

(1) Dit vereischt nog regeling voor pensioenen, buitenlandsche verloven enz.

daarmede natuurlijk niet weggecijferd, maar het gaat hier om de vraag of zij de balans moeten doen doorslaan, waar de toekomst van Indië op de andere schaal ligt.

Ten slotte moge nog worden stilgestaan bij de vraag in welken vorm de tropentoeelage moet worden toegakend. Het is meer dan eens gebleken dat velen, die het stelsel zelf in beginsel als redelijk en noodzakelijk beschouwen, daarmede geen vrede hebben indien de tropentoeelage gegeven zou worden in den vorm van bezoldiging in de technische beteekenis des woords. Dezulken aanvaardden zonder moeite dat geïmporteerde werkkrachten bepaalde voordeelen zullen genieten welke de inheemsche mist, maar zeggen zij: de bezoldiging moet gelijk zijn, geen verschil op de bezoldigingsstaten.

Voor deze opvatting is veel te zeggen en er kan wel geen overwegend bezwaar tegen zijn de tropentoeelage afzonderlijk te doen administreeren, bij voorkeur door een lijfrente-maatschappij met welke de Regeering daartoe een overeenkomst aangaat. De betrokken ambtenaren zouden dan over de hun uit dien hoofde toekomende bedragen op verschillende wijze moeten kunnen beschikken, hetzij door uitbetaling per maand, hetzij over langere tijdvakken. Ook zou de mogelijkheid moeten bestaan de geheele tropentoeelage als crediet te boeken met de vrijheid om daarover telkens naar gelang van behoefte per chèque te beschikken.

Aan zulk een regeling is tweëerlei voordeel verbonden. Vooreerst zal het verschil tusschen ambtenaren met en zonder tropentoeelage zich op minder hatelijke wijze uiten; de eersten zullen meer vergelijkbaar zijn met de ambtenaren, die eigen kapitaal bezitten.

Belangrijker echter is het voordeel, dat door zulk een regeling een prikkel geschapen wordt om te sparen en eenvoudiger te leven. Daarvan zou een gunstige invloed kunnen uitgaan op den juist door geïmporteerde ambtenaren zoo opgedreven levensstandaard hier te lande.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records and the role of the auditor in ensuring the integrity of the financial statements. It highlights the need for transparency and accountability in the reporting process, particularly in the context of public companies and government entities. The text emphasizes the significance of the auditor's independence and the potential consequences of a lack thereof. It also touches upon the various methods and techniques used in auditing to detect and prevent fraud and errors. The second part of the document delves into the specific responsibilities of the auditor, including the planning and execution of the audit, the evaluation of internal controls, and the communication of findings to the management and the board of directors. It discusses the importance of the auditor's report and the implications of different types of audit opinions. The document concludes by reiterating the vital role of the auditor in the financial reporting ecosystem and the need for continuous improvement and professional development in the auditing profession.

The second part of the document continues the discussion on the auditor's role and responsibilities, focusing on the practical aspects of the audit process. It details the steps involved in the audit, from the initial engagement and planning to the final reporting and follow-up. It addresses the challenges faced by auditors, such as the complexity of the business environment, the pressure to complete the audit on time, and the need to maintain objectivity and impartiality. The text also discusses the importance of the auditor's communication skills and the need to work effectively with the client's management and other stakeholders. It highlights the role of the auditor in providing assurance to the users of the financial statements and the need to maintain a high level of professional skepticism throughout the audit process. The document concludes by emphasizing the importance of the auditor's ethical standards and the need to adhere to the highest standards of professional conduct.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 5.

Verslag der bezoldigingscommissie benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door den heer Vreede.

Ingezonden 13 April 1921.

De Volksraad,
van oordeel, dat behoort te worden vastgehouden aan het beginsel van gelijkheid in geldelijke dienstvoorwaarden bij gelijke betrekking en gelijke bevoegdheid; noodigt de Regeering uit met dat beginsel bij de verdere uitwerking van bezoldigingsregelingen ten volle rekening te houden
en gaat over tot de orde van den dag.

Toelichting.

Bij de langjarige overweging van de beginselen, die aan een Indisch bezoldigingsstelsel ten grondslag behooren te worden gelegd, is steeds duidelijker geworden, dat ten slotte zal moeten worden gekozen tusschen twee alternatieven, die beide zeer groote beteekenis hebben, maar van tegengestelde strekking zijn.

Van de toepassing van het in de motie gestelde beginsel, wordt door vele adviseurs gevreesd eene economische ontwrichting der Indische maatschappij.

Van de loslating van dat beginsel wordt door de voorstanders daarvan verwacht eene politieke ontwrichting van den Indischen Staat.

In de stukken, die tot nog toe over het vraagstuk gewisseld werden, kwamen bijna uitsluitend de eerstgenoemde adviseurs aan het woord. In de hoofdbeginselen, opgesteld door den eersten Voorzitter van de Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel, den heer D. de Jong, (Tweede gewone zitting 1919, Ond. I, stuk 1, bijlage II), werd onder No. 10 gesteld, dat „de draagkracht van het land niet voldoende zal zijn om den last te dragen van de bezoldiging der landsdienaren, indien het stelsel 1913 blijft gehandhaafd”. Hetzelfde denkbeeld kwam tot uitdrukking in het door de Regeering opgestelde en bij den Volksraad in de tweede gewone zitting 1919 ter sprake gebrachte beginsel No. 3. Ook de Nota, welke den Voorzitter van den Volksraad met den brief van den Algemeenen Secretaris dd. 7 April 1921 No. 1138 werd aangeboden, gaat uit van het „vaststaande” beginsel, dat „bezoldiging van inheemsche landsdienaren op gelijken voet als de geïmporteerde op den duur tot gevolg moet hebben, dat de Indische financiën worden ontwricht”.

Ondergeteekende meent er de aandacht op te moeten

vestigen, dat een bewijs van bovenaangeduide stelling nog nimmer is geleverd. Als toelichting tot het hoofdbeginsel No. 10, opgesteld door den heer de Jong vobrnöemd, werd dienaangaande het volgende opgemerkt: „Op de eerste vergadering der Commissie werd besloten een raming op te maken van de geldelijke gevolgen, welke handhaving van het stelsel-1913 in de naaste toekomst zou hebben. Eenige pogingen om tot een dergelijke raming te komen, wezen uit, dat de daaraan verbonden arbeid zeer omvangrijk zou zijn niet alleen, maar ook dat de uitkomsten van dien arbeid zeer aanvechtbaar en van twijfelachtige waarde zouden zijn”. Het mag een raadsel genoemd worden, hoe een zoo slecht gefundeerde stelling een zoo onbetwist uitgangspunt heeft kunnen vormen bij de pogingen tot oplossing van een zoo belangrijk vraagstuk.

Het geven van volle ruimte aan de argumenten van deze adviseurs heeft intusschen tot het op zichzelf gewenschte gevolg geleid, dat de politieke gevolgen, welke verwacht mogen worden van de door hen voorgestane oplossing, duidelijker zijn gaan spreken, dan anders het geval geweest zoude zijn. Van deze gevolgen geeft het „Verslag nopens de scheidingslijn tusschen inheemsche en geïmporteerde krachten” duidelijke blijken. Er blijkt toch uit dat verslag niet alleen, dat een spoedige invoering van de door vorenbedoelde Regeeringsadviseurs gewenschte „scheidingslijn” niet alleen den Staatsdienst zoude ontwrichten, maar ook welke zeer nadeelige politieke gevolgen verwacht moeten worden voor den Indo-Europeaan, die zou worden weggedrukt naar de andere zijde van de scheidingslijn, dan waarop hij zich thans bevindt. De door de Commissie terecht gestelde eisch om ontoelaatbare politieke gevolgen te vermijden, leidde haar ten slotte tot de formuleering van eene scheidingslijn, die in afzienbaren tijd niet ingevoerd kan worden en derhalve praktisch onbruikbaar is. Aanvaarding dier formule „in beginsel”, zooals de Nota wil, zoude waardeloos zijn. De nieuwe poging tot formuleering van eene scheidingslijn, welke in de Nota wordt gedaan, maakt de zaak niet beter.

Onder deze omstandigheden is er aanleiding, om evenals ten aanzien van de politieke gevolgen eener oplossing met scheidingslijn geschied is, ook ten aanzien van de economische gevolgen eener oplossing zonder scheidingslijn een meer nauwkeurig onderzoek in te stellen, dan tot nog toe geschied, althans openbaar gemaakt is. Ondergeteekende veroorlooft zich dienaangaande het volgende op te merken.

Bij de bekendmaking van de beginselen-1913 in de Javasehe Courant van 22 Augustus No. 67, werd tevens aangekondigd, dat het in de bedoeling lag die beginselen geleidelijk tot praktische toepassing te brengen. Tegenover de voorstelling, die somwijlen gegeven wordt, alsof deze beginselen thans nog pas in een eerste stadium van toepassing zouden zijn, past de opmerking, dat unificatie van bezoldigingen geheel of grotendeels werden doorgevoerd bij de belangrijkste diensttakken van de Departementen van Financiën, Landbouw, Nijverheid en Handel, Burgerlijke Openbare Werken, Gouvernementsbedrijven, Oorlog en Marine. Voor verdere unificatie komen dan ook in hoofdzaak alleen nog de Departementen van Justitie, Binnenlandsch Bestuur, Onderwijs en Eeredienst in aanmerking. Ofschoon geene statistieken tot zijne beschikking staan, meent ondergeteekende wel te mogen aannemen, dat meer dan de helft van het totale aantal landsdienaren thans reeds

staat, op wat men een „geunificeerde” basis zoude kunnen noemen. Dat van eene verder voortgezette en zoo spoedig mogelijk ingevoerde unificatie over de geheele linie een onmiddellijke ontwrichting van 's Lands financiën verwacht zou moeten worden, mag op goede gronden worden betwijfeld. Dit is trouwens ook niet hetgeen de tegenstanders eener verder voortgezette unificatie verwachten. Zij vreezen meer eene toekomstige, dan eene onmiddellijke ontwrichting, „een toestand waarbij alle beschikbare volkskracht door de administratie wordt weggezogen, zoodat niets beschikbaar blijft voor vooruitgang en verbetering” (nota-de Iong, bijlage van het Verslag der bezoldigingscommissie).

In dit vraagstuk kan een inzicht verkregen worden aan de hand van het Voorloopig ontwerp tot regeling van eenige groepen van inheemsche landsdienaren (Stuk 3).

In § 2 van dit ontwerp worden de inheemsche landsdienaren onderscheiden in 3 groepen t.w. *a*, die een specifiek inheemsche opleiding genoten; *b* die een opleiding op westerschen grondslag ontvingen en *c* die dienen in betrekkingen waarvoor het vereischte getuigschrift zoowel in Indië als in Nederland kan worden verworven. Uit de bij het ontwerp gegeven toelichtingen blijkt, dat de voor de groepen *a* en *b* voorgestelde bezoldigingen de kwestie van het al of niet trekken eener scheidingslijn zonder invloed is gebleven. Slechts bij de voorshands volkomen onbeteekenende groepen *c* (Bandoengsche Ingenieurs) zal de scheidingslijn effect sorteeren. Afgezien van de kwestie, dat de scheidingslijn juist met het oog op de positie der Bandoengsche Hoogeschool zoowel door den Rector-Magnificus dier school als door de Bezoldigingscommissie als volstrekt ontoelaatbaar wordt beschouwd, kan uit het bovenstaande redelijkerwijze niet anders geconcludeerd worden, dan dat de scheidingslijn op de schalen van het ontwerp geen of weinig invloed uitgeoefend heeft. Dat de scheidingslijn eene ontwrichting zoude kunnen voorkomen, die anders onvermijdelijk zoude wezen, is dan ook, op zijn minst genomen uiterst twijfelachtig.

Blijkens de Nota wordt door den steller daarvan bovenal gevreesd voor de optrekkende werking van de abnormaal hooge salarissen der geïmporteerde krachten. Aan die optrekkende werking behoort naar de meening van ondergeteekende weerstand te worden geboden, niet door de invoering van een politiek-onverdedigbare scheidingslijn, maar door het aantal plaatsen in de rangen der importkrachten zooveel doenlijk te beperken en daartoe voor inheemsche krachten alleen toegang te geven door de nauwe poorten van vergelijkende examens.

Op welke wijze de ondergeteekende zich eene zoover mogelijk gaande beperking van het aantal importkrachten denkt, zette hij uiteen in de vergadering van den Volksraad van 8 Januari 1920 (Tweede gewone zitting 1919, Handelingen blz. 632—634). Vergelijkende examens denkt hij zich in 't bijzonder voor de zgn. Kweekscholen voor alle landaarden, waarin inheemsche jongelieden zullen worden opgeleid en na verwerving van de hulp- en hoofdakte zullen worden toegelaten tot de bezoldigingen, die volgens de nivelleeringsvoorstellen aan geïmporteerde houders dier akten zullen worden toegekend. Hij ontveinst zich niet, dat naar die vergelijkende examens een geweldige toeloop van leerlingen zal gaan stroomen en dat de afgewezenen in hunne verwachtingen zeer zullen worden gedupeerd, maar meent dit kwade gevolg te

moeten en te mogen aanvaarden. Hij stelt daartegenover bovendien het goede gevolg, dat alleen de allerbesten tot de hogere rangen zullen worden toegelaten.

Wordt met het vorenstaande ingestemd, dan is er niet alleen voor de naaste, maar ook voor de verdere toekomst geen voldoende aanleiding voor de vrees voor economische ontwrichting als gevolg van een volledige doorvoering van het unificatie-beginsel op het gebied der bezoldigingen.

Ondergeteekende, die ten volle heeft kunnen instemmen met de zeer groote bezwaren van politieke aard, die in het Verslag der bezoldigingscommissie werden aangevoerd tegen eene spoedige invoering eener scheidingslijn, meent dat bij de uiteindelijke beslissing in het zoo gewichtige bezoldigingsvraagstuk aan economische motieven geen overwegende beteekenis mag en moet worden toegekend en dat derhalve vastgehouden behoort te worden aan het in 1913 gestelde, zoo rechtvaardige beginsel: gelijke monniken, gelijke kappen.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 6.

Verslag der bezoldigingscommissie, benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Van Hinloopen Labberton.

Ingezonden 21 April 1921.

De Volksraad,
van oordeel, dat eene billijke traktementsverbetering allereerst ook voor de groepen van landsdienaren niet begrepen in de reeds vastgestelde ontwerp-begrooting voor 1921 (Nivelleeringsvoorstellen, 2de gewone zitting 1920, onderwerp 5 — stuk 3) dringend noodzakelijk is te achten,

het betreurend, dat de spoedige doorvoering van het nivelleeringsstelsel ten aanzien van deze landsdienaren vertraging zal ondergaan,

noodigt de Regeering uit, in afwachting van de verdere doorvoering dier nivelleering, al dadelijk de vereischte voorstellen te doen tot omzetting in voor pensioen geldig te maken bezoldiging van de aan bedoelde landsdienaren toegekende duurte-toeslagen, bedoeld in het gouvernementsbesluit van 5 Augustus 1920 No. 2a, en zulks vanaf den datum van inwerkingtreding der bovenbedoelde ontwerp-begrooting, zijnde 1 Januari 1921,

met dien verstande dat, in afwijking in zoover van de bij het gouvernementsbesluit van 1 Maart jl. No. 35 genomen beschikking, de duurtetoeslag voor gehuwden, die beiden in 's Lands dienst zijn, voor deze omzetting worde berekend naar het bedrag der inkomsten van ieder hunner afzonderlijk,

en gaat over tot de orde van den dag.

Toelichting.

Bij de aanvaarding van de verhooging van de begrooting voor het dienstjaar 1921 met vijf millioen gulden ten einde van af 1 Januari 1921 uitvoering te kunnen geven aan de door de Regeering voorgestelde traktementsherzieningen ten behoeve van de zg. importkrachten, heeft bij de meerderheid van den Volksraad de gedachte voor-

gezeten, dat zulk eene verhooving voor de verzekering van den onontbeerlijken toevloed van uit Nederland aan te werven krachten een dringende eisch des tijds mocht worden geacht. Daarbij werd niet voorbijgezien, dat bij niet verhooving van de bezoldigingen der hier te lande aan te werven krachten eene zoodanige wanverhouding in de traktementsschaal zou worden veroorzaakt, dat ook daarvan nadeelige gevolgen voor 's Lands dienst zouden zijn te voorzien, doch genoeg werd genomen met de namens de Regeering gedane toezegging, dat in elk geval de aan andere landsdienaren dan de in meerbedoelde ontwerp-begrooting begrepen categorieën van gegradueerde ambtenaren toe te kennen nieuwe traktementen zouden ingaan op denzelfden datum als de voor laatstbedoelden uitgetrokken genivelleerde salarissen.

Het is te voorzien, dat de uitwerking van de nivelleeringsbeginselen als grondslag voor de vaststelling van traktementsschalen over de geheele linie nog zeer veel voeten in de aarde hebben zal, en daarmede althans nog zeer veel tijd gemoeid zal zijn.

In afwachting daarvan schijnt het dringend noodig om in den nog steeds, en vooral in de breede lagere lagen der ambtenaarswereld gevoelden dringenden nood der tijden en verhooving van de kosten van een eenvoudig leven, te blijven voorzien op de wijze althans waarop dit door den bij het besluit van 5 Augustus 1920 No. 2a ingestelden tijdelijken maatregel geschiedde. Aan den evengenoemden maatregel ware een meer permanent karakter te verleen — zulks in afwachting van de uitwerking der bezoldigingschalen — door de daarbij bedoelde duurte-toeslagen als voor pensioen geldig te maken bezoldiging te doen medetellen, onder inhouding derhalve, waar noodig, van bijdrage voor pensioen- en weduwen- en weezenfonds. Als datum van ingang ware, evenals in het geval van de op de begrooting gebrachte genivelleerde traktementen, de eerste Januari van het ingetreden jaar te stellen.

De vraag rijst vanzelf of van deze verhooving van het voor pensioen geldig te maken traktement de bezoldigingen boven een zeker bedrag, bijv. van f 1000 per maand, niet behooren te worden uitgesloten. Hiervan wordt afgezien uit overweging, dat de meeste hoogere bezoldigingen reeds zullen behooren tot die, voorkomende in de reeds genivelleerde groepen, voor welke, bij toekenning van de nieuwe bezoldiging, de duurte-toeslag geheel komt te vervallen, terwijl het onbillijk zou zijn ten aanzien van de daarin niet begrepen beter bezoldigde ambtenaren hen bij hunne in de gereedgekomen voorstellen wél voorkomende lotgenooten ten achter te stellen.

Het spreekt wel vanzelf, dat bij omzetting van den duurte-toeslag in traktement daarbij ten aanzien van den gehuwden en den ongehuwden ambtenaar op gelijkmatige wijze dient te werk te worden gegaan, zoodat ook in geval uit éénzelfde gezin man en vrouw beiden een landsbetrokking bekleeden overeenkomstig de tot dusver altijd geldig geweest zijnde beginselen, elk hunner op het volle bedrag der aan het ambt verbonden bezoldiging aanspraak zal kunnen doen gelden. Wanneer wij de motiveering van het hieraan te kort doende bij het kopiëlijk hieraangehecht gouvernementsbesluit van 1 Maart jl. No. 35 uitgesproken beginsel van accumulatie van de bezoldiging van gehuwde landsdienaren tot een soort van gezinsbezoldiging, wat nader beschouwen, dan treffen daarbij de navolgende overwegingen als strijdig met de billijkheid en met de wet.

Vooreerst wordt daarin toegegeven, dat de waardevermindering van het geld aanleiding is geweest tot het treffen van de bestaande duurte-toeslageregeling. Inderdaad is dit ook het uitgangspunt geweest van de voorstellers van het amendement Vierhout c. s. terzake. Ook met de overweging, dat niet beoogd behoeft te worden aan die waardevermindering volledig tegemoet te komen, doch volstaan moest worden hulp te bieden bij de bestrijding van uitgaven noodzakelijk voor levensonderhoud, kan gereedelijk worden ingestemd. Indien het echter juist ware, gelijk in de daaropvolgende zinsnede wordt aangegeven, dat de grens van uitgaven voor noodzakelijk levensonderhoud op f 800 per maand kan worden gesteld, dan zou daaruit alleszins te verklaren zijn een voorstel om de toekenning van duurte-toeslagen boven dit bedrag te staken, maar toch zeker niet om zich te bepalen tot geaccumuleerden in stede van dubbelen duurte-toeslag in die gevallen dat in één gezin man en vrouw beiden kostwinner zijn. Het ligt toch voor de hand aan te nemen, dat welke omstandigheden ook voor de echtelieden oorzaak zijn om beiden als kostwinner op te treden (uitgaven voor studeerende kinderen, voor in minder gunstige omstandigheden verkeerende familieleden, enz.) toch zeker de financiële positie van een gezin, waar man en vrouw tezamen dat levensonderhoud-maximum moeten verdienen, minder gunstig is dan in die gevallen waar één der echtgenooten alleen een, soms ver boven die som uitgaand bedrag aan salaris te huis brengt. Nog gezwezen van de omstandigheid, dat leden van éénzelfde gezin, welke bezoldiging van den lande genieten, volstrekt niet door den huwelijksband alleen verbonden behoeven te zijn (men denke bv. aan twee of meer samenwonende broeders, vader en zoons of dochters, die elk een duurte-toeslag thuisbrengen), grijpt het besluit van den 1sten Maart dezes jaars op een tot dusver niet gekende wijze in het vraagstuk van het gezinsleven in.

De uitkeering ten slotte van den over het gezamenlijk inkomen van gehuwden berekenden duurte-toeslag aan den mannelijken echtgenoot „uitsluitend om redenen van administratieve aard” is, voor zoover zich de vrouw bij huwelijksche voorwaarden het beheer van hare goederen heeft voorbehouden, in strijd met de wet, en zou de Regeering aan navordering van de zijde der echtgenooten kunnen blootstellen, die zich bij eene uitkeering aan het „hoofd van het gezin” niet behoeft neder te leggen, terwijl in het algemeen ook de constante oeconomische praktijk ten aanzien van de werkende vrouw hare aanspraak op het persoonlijk ontvangen van door haar verdiende inkomsten als zeer gewenscht heeft doen kennen.

Ook indien de Regeering onverhoopt tot herziening van Hare beslissing van 1 Maart jl. No. 35 geene aanleiding mocht vinden, wordt althans gemeend, dat bij omzetting in bezoldiging van den duurte-toeslag deze ook voor de gehuwde vrouw zelfstandig becijferd zal worden.

Boven elk ander stelsel ten slotte beveelt de in deze motie voorgestelde traktementsherziening zich aan door de omstandigheid, dat behoudens dan de voldoening aan het laatstaangehaalde punt, de becijferingen ten aanzien van alle traktementen reeds hebben plaats gehad, zoodat de omzetting met weinig arbeid zal gepaard gaan, en bovendien eenerzijds de Regeering weet welke kosten er uit den maatregel voortvloeien, anderzijds ook de betrokken ambtenaren daarmede reeds geheel bekend zijn.

Bijlage.

UITTREKSEL uit het Register der Besluiten van de
Gouverneur-Generaal van Nederlandsch
Indië.

Buitenzorg, den 1sten Maart 1921.

Gelet enz.;

Gelezen het verzoekschrift, gedagteekend Weltevreden
27 Augustus 1920, van Mevrouw M. Kim—Roijers e. a.
daartoe strekkende, dat voor gehuwden die beiden in
's Lands dienst zijn, de toeslag bedoeld in het besluit van
5 Augustus 1920 No. 2a worde berekend naar het bedrag
der inkomsten van ieder hunner afzonderlijk;

Overwegende:

dat hoewel de waardevermindering van het geld aanle-
ding is geweest tot het treffen van de thans bestaande
duurtetoeslagregelingen, deze regelingen niet beoogen aan
die waardevermindering volledig tegemoet te komen, doch
ten doel hebben hulp te bieden bij de bestrijding van uit-
gaven noodzakelijk voor levensonderhoud;

dat het niet ongerijmd is in 's Lands dienst zijnde echte-
lieden die samenwonen voor de toepassing van bedoelde
regelingen als een te beschouwen, omdat ook voor een ge-
zin de grens van uitgaven en voor noodzakelijk levens-
onderhoud op f 800 per maand kan worden gesteld en
derhalve ook voor een gezin kan worden volstaan met een
toeslag die ten hoogste f 160 per maand bedraagt;

dat bij regelingen als de onderwerpelijke geen rekening
kan worden gehouden met inkomsten die niet uit 's Lands
kas worden getrokken en daarbij dus ook niet van invloed
kan zijn dat gehuwden, waarvan de een in particulier
dienst is, in sommige omstandigheden meer aan duurtetoe-
slag ontvangen dan echtelieden die beiden in 's Lands
dienst zijn;

dat de meening, als zoude de gehuwde vrouw bij de
bestaande duurtetoeslagregelingen worden achtergesteld,
onjuist is, omdat man en vrouw samen een over het ge-
zamenlijk inkomen berekend duurtetoeslag ontvangen,
die uitsluitend om redenen van administratieve aard aan
het hoofd van het gezin wordt uitgekeerd.

Is goedgevonden en verstaan:

Aan de verzoeksters te kennen te geven, dat geen termen
zijn gevonden om haar voorschreven verzoek in te willigen.

Uittreksel dezès zal worden verleend aan de verzoeksters
tot inlichting.

Stemt overeen met voorz. Register:
De Gouvernements-Secretaris,
(wg.) E. VERSLUYS.

In de vergadering van 27 April werd besloten deze motie
niet in behandeling te nemen.

VOLKSRAAD

EERSTE BUITENGEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 7.

Verslag der bezoldigingscommissie, benevens eene voorloopige proeve van eene bezoldigingsregeling voor inheemsche werkkrachten.

AFDEELINGSVERSLAG ⁽¹⁾ (betreffende de motie-Vreede, stuk 5).

§ 1. Door zeer vele leden werd gemeend, dat waar slechts weinig leden deel namen aan de beraadslagingen in de afdeelingen, weinig waarde aan het afdeelingsverslag zou zijn toe te kennen, te meer waar de zaak niet meer in openbare behandeling zou komen. In een der afdeelingen meende men zelfs zich van het in behandeling nemen van de voorstellen geheel te moeten onthouden. Noch voor de Regeering, noch voor de Staten-Generaal of voor het publiek achtten de eerstbedoelde leden het van belang de meening van slechts eenige leden te vernemen.

Een lid weersprak deze beoordeelingen. Z. i. was de zaak al zeer lang aan de orde, en was het alleen aan den loop der omstandigheden te wijten, dat zoo weinig leden aanwezig waren. Het is toch ook voldoende als slechts het noodige aantal leden aanwezig is, om de tegenover elkaar staande meeningen uiteen te zetten. Uit de afwezigheid van de andere leden mag worden geconcludeerd, dat zij zich bij een dier meeningen kunnen aansluiten. Bovendien komt het meer op de waarde der meeningsuiting, dan op de veelheid er van aan.

§ 2. Enkele leden wezen op de urgentie eener spoedige beslissing in de eene of de andere richting. Zij betoogden, dat de motie een beginsel belichaamt, waaromtrent zekerheid moet worden verkregen, vóór dat aan de salarisregeling der lagere landsdienaren kan worden voortgewerkt. In verband met de verklaring, die de Regeerings-gemachtigde in de vergaderingen van den Volksraad van 3 en 4 Februari jl. (Handelingen, tweede gewone zitting 1920; bladz. 749, 783) aflegde, kunnen de nieuwe salarisregelingen der uitheemsche landsdienaren niet ingevoerd worden voordat die voor de inheemschen door den Volksraad zijn behandeld.

De geheele salarisregeling, die volgens verklaring der Regeering sedert geruimen tijd in chaotischen toestand verkeert, wacht derhalve op eene beslissing inzake de zgn. scheidingslijn. De urgentie van de motie noemden deze leden dan ook evident.

Hoewel deze leden verklaarden in te zien, dat de Regeering, door het bezoldigingsvraagstuk reeds aan het oordeel van den Volksraad te onderwerpen, alvorens de bezoldigingscommissie zich had uitgesproken, den arbeid dezer commissie niet vergemakkelijkt heeft, achtten zij het toch

(¹) Een der afdeelingen heeft zich van behandeling van het onderwerp onthouden en ook geen rapporteur aangewezen.

in de commissie te laken, dat deze niet geadviseerd heeft over de vraag, hoe het stelsel eruit zal dienen te zien als het in deze motie neergelegde beginsel wordt aangenomen.

§ 3. Verschillende leden gaven te kennen, dat zij zich met de strekking der motie volkomen konden vereenigen. Zij noemden het daarin neergelegde beginsel het eenig logische beginsel, waarop een bezoldigingsstelsel moet en kan steunen. Waar op alle gebied werd gestreefd naar unificatie, daar gaat het naar de meening dezer leden niet aan, eene unificatie van bezoldigingen terug te wijzen.

Enkele leden gaven als hunne meening te kennen, dat de kern van den tegenstand tegen het h. i. juiste en rechtvaardige beginsel, dat in de motie is beliehaamd, gezocht moet worden in de kwestie of de Inlander zal worden toegelaten tot het Europeesche lager onderwijs. Het behalen van de hulp- en hoofdaeten voor lager onderwijs staat voor den Inlander thans wel theoretisch open, maar is practisch gesloten. Dit komt, zoo betoogde de hier aan het woord zijnde leden, voort uit de bezwaren, die de meeste Europeanen hebben tegen het denkbeeld, dat aan hunne kinderen onderwijs zoude worden gegeven door Inlandsche onderwijzers. Hun verzet kleeedde zich thans in de economische motieven, die tegen het gelijkstellings-beginsel der motie worden aangevoerd. Dit verzet kwalificeerden deze leden als een vasthouding aan het rascriterium, bedekt door den sluier van economische motieven.

Tegen de motie werden door sommige leden bezwaren aangevoerd van 3-erlei aard:

- 1e. de bewering, dat aan economische motieven geen overwegende beteekenis mag en moet worden toegekend, had men zeker niet van den voorsteller verwacht. Zijn waarschuwing, dat een politieke ontwrichting dreigt, geldt niet minder bij aanvaarding van zijn motie, omdat het dan onvermijdelijk zal zijn, dat Indië's ontwikkeling tengevolge der opvoering van tractementen enorm vertraagd, ja vrijwel stopgezet zal worden;
- 2e. het middel door den voorsteller aan de hand gedaan, om vergelijkende examens in te stellen, getuigt van zoo'n examenverheerlijking en zoo'n miskenning van de groote moeilijkheden die daaruit voortvloeien, dat reeds alleen op dien grond de motie onaannemelijk is. Het is trouwens niet anders dan een schijnvertooning, omdat voor de overgrootste meerderheid alleen importkrachten aan de te stellen eischen zullen voldoen en de beoordeeling aan voortdurende, verdachtmakende kritiek zal zijn blootgesteld. De voorsteller geeft geen oplossing van de moeilijkheden, want ook hij zegt, dat aan de optrekkende werking weerstand behoort geboden te worden en wel door vergelijkende examens. Als er van politieke ontwrichting sprake zal zijn, dan werkt zeker een dergelijke regeling daartoe mee;
- 3e. de gratuite bewering, dat de schatkist de hoogere lasten voorloopig wel dragen kan, is niet te aanvaarden. Ook al is nooit met cijfers aangegeven hoeveel de uitgaven voor de bezoldigingen zouden stijgen door het wegvallen van een demareatielijn, het ligt voor de hand, dat de optrekkende werking tot in de laagste rangen zou doorwerken en voor de schatkist niet te dragen lasten zou met zich brengen.

Tegen deze bezwaren werd aangevoerd, dat de kosten in de huidige omstandigheden niet zoo hoog zouden stijgen, omdat reeds bij de begrooting gerekend is op de hooge bezoldigingen van de bestaande corpsen van import-ambtenaren en het onverschillig is of deze salarissen aan import- of inheemsche krachten zullen worden uitgekeerd. Ten gevolge van de wet van vraag en aanbod zal bij stijging der bezoldigingen het aanbod zoozeer stijgen — er zal dan een zoodanige „run” komen van de zijde der Indiërs naar deze te zwaar betaalde ambten —, dat spoedig in het tekort aan personeel zal voorzien worden mits maar de noodige studiegelegenheid geboden wordt en zoodra dit tekort is aangevuld zal tot verlaging der bezoldigingen kunnen worden overgegaan.

Juist het feit, dat er een wanverhouding bestaat tusschen de traktementen der importeoursen en die der inheemsche corpsen (bijv. de bezitters van de Europ. onderwijsbevoegdheid en de onderwijzers met Kweekschooldiploma) zal t. z. t., als er maar genoeg inheemsche krachten voor de importeoursen zijn gekweekt, een neertrekkende werking op de eerste uitoefenen.

Door op ruime schaal opleidingsgelegenheden te openen zal dit proces versneld worden, maar ook thans reeds staat aan ieder inheemsche langs den weg van zelfstudie de gelegenheid tot opklimming open, zoodat er van geen onbillijkheid gesproken kan worden indien de bezitter van het Inlandsche Kweekschooldiploma minder krijgt dan de landgenoot, die de Eur. akte verwierf. Dwaze tusschenvormen als het Poerworedjo-diploma dienen te vervallen. Zulk een tusschen-diploma met te lage salarisnoteering is een onding. Men make van de „Hoogere” kweekschool een volwaardige opleiding voor de Europeesche akten. Het verschil in bezoldiging dient derhalve niet-individueel maar corpsgewijze geregeld te worden. Door de wet van vraag en aanbod zal spoedig een verlaging van het erkend te hooge bezoldigingspeil der z.g. importeoursen mogelijk blijken. Tevens komt men het doel nader, dat ook de Regeering voorgeeft te willen bereiken, dat n.l. Indië zichzelf van de noodige krachten voorziet voor alle ambtenaarscorpsen. Dat verlaging van voor geheele corpsen vastgestelde bezoldigingen ondenkbaar is, behoeft niet te worden toegegeven. In dit opzicht hebben de Philippijnen een leerzaam voorbeeld gegeven. Daar zijn de onderwijzerstraktementen eerst eenige jaren buitengewoon hoog geweest (om goede importkrachten te lokken op kort dienstverband). Zoodra deze Yankee-onderwijzers genoeg Filipino's hadden klaar gemaakt voor volledige en gelijkwaardige bevoegdheid, zijn de traktementen ineens tot een zeer laag niveau teruggebracht, zonder eenig bezwaar. Zoo moet het ook hier gaan. De Hollandsche onderwijzer moet leerkrachten opleiden, niet zelf lager onderwijs aan Inlanders geven.

Het voorbeeld van de Philippijnen noemden enkele leden onnavolgbaar, omdat de toestanden geheel verschillend zijn, met name omdat de tusschengroep der Indo-Europeanen, waardoor het probleem alhier zoo uiterst ingewikkeld wordt, daar in het geheel niet bestaat. Daartegenover werd gesteld, dat juist het bestaan van de Indo-klasse hier een individueele demarcatielijn onmogelijk maakt.

Een lid kon zich met de strekking der motie wel vereenigen, mits zij los van de toelichting beschouwd werd. Hij kwam n.l. op andere motieven tot dezelfde in de motie uitgesproken beginselen, welke trouwens ook in de uitge-

stelde, maar nog steeds ter behandeling liggende motie-Labberton terzake (2de gew. zitting 1920, Ond. 5 — stuk 11) zijn aanbevolen.

§ 4. Door verschillende leden werd wederom er op gewezen hoezeer het vraagstuk soepeler en eenvoudiger zou worden, indien groote uitbreiding werd gegeven aan het kort dienstverband, al dan niet met uitgesteld pensioen.

Een der leden wees op het in de 2e gewone zitting 1919 ter sprake gebrachte stelsel van Indische toelagen. (Tweede gewone zitting 1919, Ond. 1 — stuk 3). Door een dergelijk stelsel wordt tegemoetgekomen aan bezwaren van tegenstanders der motie, daar volgens dit stelsel het verlagen van salarisregelingen, die te hoog worden geacht, mogelijk is, zonder gevaar voor ontwrichting door personeelsgebrek.

§ 5. Enkele leden betoogden, dat het bezoldigingsvraagstuk alleen kan worden opgelost door den Indischen staatsdienst en de Indische bedrijven te schoeien op meer specifiek Indischen leest. Op die wijze zoude men het spoediger zonder hulp van buiten kunnen stellen, dan mogelijk zal zijn, wanneer staatsdienst en staatsbedrijven zooals thans, steeds naar Nederlandsch, d. i. uitheemsch model worden opgezet. Groot voordeel verwachtten deze leden van eene specifiek Indische opleiding tot specifiek Indische betrekkingen. Zij meenden te mogen verwachten, dat de daartoe opgeleiden niet hetzelfde salaris zullen erlangen als gelijkwaardige krachten, die eene uitheemsche opleiding hadden genoten. Zoo zullen b.v. de Indische artsen, ondanks hunne met de opleiding voor doctor in de medicijnen nagenoeg gelijkwaardige opleiding, toch nimmer een salaris bedingen, dat even hoog is als dat der Europeesche doktoren. Aan het stelsel eener zoogenaamd secundaire opleiding tot secundaire betrekkingen meenden deze leden dan ook te moeten vasthouden.

De hier aan het woord zijnde leden bevalen in verband met de bij de ingediende nadere nota (stuk 4) op den voorgrond gestelde onderwijsbelangen nog aan om vooral ook het onderwijs op meer specifiek Indische basis te stellen dan tot nog toe geschied is. Het geheele lagere onderwijs wordt thans afgemeten naar den standaard van het Europeesche lagere onderwijs. Waar de Europeesche bevolkingsgroep niet meer dan een kleine fractie van de geheele Indische bevolking uitmaakt, is het rationeel de belangen dezer groep niet langer te beschouwen als te zijn van algemeen, doch alleen van bijzonder belang. In dien gedachtengang past het, het Europeesche onderwijs in den vervolge zooveel mogelijk aan het particulier initiatief over te laten. Als eerste maatregel in die richting zoude aanbeveling verdienen om geen nieuwe Europeesche lagere scholen te openen en om op de kleinere plaatsen te beginnen met Europeesche lagere scholen in Hollandsch-Indische om te zetten. Op die wijze zal het mogelijk zijn, het benodigde aantal Europeesche onderwijzers te beperken en zal spoediger het moment bereikt worden, waarop de productie van onderwijzers de behoefte overtreft en waarop dus uitzending van Europeesche onderwijzers kan worden stopgezet.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 3den Mei 1921.

VAN HINLOOPEN LABBERTON
VREEDE.

Verbeteringen.

Ond. 3 — stuk 2, blz. 13, 2de regel v. b. lees: „onaanvaardbaar” in pl. v. „onaanvechtbaar”.

Ond. 3 — stuk 4, blz. 3, 5de regel v. b. lees: „blz. 13 van het verslag”.

Ond. 3 — stuk 4, blz. 4, 8ste regel v. o. lees: „langer duurt” in pl. v. „duurt”.

VOLKSRaad

OP HANDELINGEN EN BIJLAGEN BETREFFENDE DE EERSTE BUITENGEWONE ZITTING VAN DEN VOLKSRAAD 1921.

1. INLEIDING.

Alle stukken betreffende de eerste buitengewone zitting van den Volksraad 1921 zijn te onderscheiden in:

- A. Handelingen.
- B. Bijlagen der Handelingen.
- C. Index.

A. HANDELINGEN. De Handelingen bevatten:

- I. Een chronologisch overzicht van het behandelde in de eerste buitengewone zitting van den Volksraad 1921, blz. I.
- II. De Handelingen van de eerste buitengewone zitting van den Volksraad in het jaar 1921, loopende van 4 April 1921 tot 29 April 1921, blz. 1—139.
- III. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad gedurende de eerste buitengewone zitting 1921 (vragen door de leden van den Volksraad gedaan met de antwoorden van de Regeering, deze laatste voor zoover zij vóór 17 Mei 1921 zijn ingekomen), blz. 1—10.

B. BIJLAGEN DER HANDELINGEN. De bijlagen zijn van elkaar onderscheiden door een onderwerp- en een stuk-nummer in den derden regel van het hoofd. De onderwerpen, die in deze zitting zijn behandeld, zijn doorlopend genummerd; ook die onderwerpen, welke bij de voorgaande zittingen reeds van een ander nummer voorzien waren.

Zijn er meer stukken, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, dan worden deze van elkaar onderscheiden door het stuk-nummer; stuk 2, enz. Zoo behoren bij Ond. 1. 8 stukken.

De volgorde der vellen is:

- Ond. 1: stuk 1; stuk 2; stuk 3; stuk 4 (3 blz.); stuk 5 (4 blz.); stuk 6 (2 blz.); stuk 7; stuk 8 (2 blz.).
- Ond. 2: stuk 1 (3 blz.); stuk 2 (9 blz.); stuk 3 (2 blz.); stuk 4; stuk 5; stuk 6; stuk 7 (7 blz.); stuk 8; stuk 9; stuk 10.
- Ond. 3: stuk 1; stuk 2 (30 blz.); stuk 3 (15 blz.); stuk 4 (7 blz.); stuk 5 (4 blz.); stuk 6 (4 blz.); stuk 7 (4 blz.).

C. DE INDEX. De index bevat: inleiding, naamlijsten, lijst van commissies uit den Volksraad, lijsten van door de Regeering om advies aangeboden ontwerpen, van door leden ingediende voorstellen, van amendementen, moties en verzoekschriften, namen-, zaken- en departementsgewijs zakenregister (zie de inhoudsopgave van den Index).

Afkortingen: een H met een cijfer verwijst naar de bladzijde van de Handelingen.

2. LIJST DER LEDEN VAN DEN VOLKSRAAD.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap (1).	Bijzonderheden.
ABDOEL MOEIS,	Journalist.	Batavia.	17 Jan. 1918.	
* BERGMELJER, (P.)	Onderwijzer aan de Paul Krugerschool.	Batavia.	23 Febr. 1918.	
* CRAMER, (Ch. G.)	Landbouwindustrieel.	Batavia.	23 Febr. 1918.	
DELPRAT, (Mr. D. A.)	Hoofdingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken.	Batavia.	4 April 1921.	Vacature C. van der Linde, die met ingang van 22 Februari 1921 ontslag heeft genomen. De heer Van der Linde werd indertijd benoemd in de vacature M. C. Koning.
DJAJADININGRAT, (R. A. A. A.)	Regent.	Serang.	17 Jan. 1918.	
* DWIDJOSEWOJO, (M. W.)	Particulier secretaris van den Sultan van Djokjakarta.	Djokjakarta.	23 Febr. 1918.	
* GALESTIN, (Mr. A. A.)	Advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof.	Batavia.	14 Mei 1920.	Vacature L. Coster van Voorhout, die met ingang van 31 Januari 1920 wegens afwezigheid uit Ned.-Indië gedurende meer dan acht maanden, opgehouden heeft lid te zijn.
HIRSCH, (Mr. S. J.)	Voorzitter van het Suikersyndicaat.	Soerabaja.	15 Mei 1920.	Vacature Mr. J. Gerritzen, die met ingang van 28 April 1920 ontslag genomen heeft.
* HOUTSMA, (G. J.)	Directeur der Bank voor Indië.	Batavia.	4 April 1921.	Vacature D. Birnie, die met ingang van 27 December 1920 ontslag heeft genomen.
's JACOB, (Mr. H.)	Chef Firma Reijnst & Vinju, Voorzitter Kamer van Koophandel.	Batavia.	17 Jan. 1918.	
JAGT, (M. B. VAN DER)	Assistent-Resident.	Modjokerto.	17 Jan. 1918.	
KAMIL, (R.)	Adjunct-Inspecteur Inlandsch Onderwijs.	Djokjakarta.	17 Jan. 1918.	
* KAN, (H. H.)	Landeigenaar.	Batavia.	23 Febr. 1918.	
KOESOEMO JOEDO, (P. T. A.)	Regent.	Ponorogo.	17 Jan. 1918.	
KOESOEMO OETOYO, (R. M. A. A.)	Regent.	Japara.	17 Jan. 1918.	
* KHOUW KIM AN,	Oud-Majoor der Chineez.	Batavia.	1 Febr. 1921.	Vacature Said Ismail Bin Abdullah Alatas, die met ingang van 23 October 1920 ontslag genomen heeft.
LABBERTON, (D. VAN HIN-LOOPEN)	Ambtenaar ter beschikking van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.	Batavia.	17 Jan. 1918.	
LANDJOEMIN GELAR SOE-TAN TOEMENGGOENG,	Tijd. Ambt. ter beschikking van den wd. adviseur voor Inlandsche zaken met den rang en titel van Wedana.	Batavia.	19 Jan. 1921.	Vacature R. Sastrowidjono, die met ingang van 15 October 1920 ontslag genomen heeft.
* LAOH, (F.)	Geëmployeerde bij de Koninklijke Paketvaart Maatschappij.	Batavia.	23 Febr. 1918.	

(1) De leden treden ingevolge art. 2 van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1917 No. 69 (Stbl. 441) af op den derden Dinsdag van Mei 1921.

* Benoemde leden.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap (1).	Bijzonderheden.
* LIM A PAT,	Oud-Majoor der Chineez.	Muntok.	23 Febr. 1918.	
* LINDE, (C. VAN DER)	President-Directeur der Koninklijke Paketvaart Maatschappij.	Batavia.	6 Mei 1919.	Heeft met ingang van 22 Februari 1921 ontslag genomen.
* MANGOENKOESOEMO, (TJIPTO)	Arts.	Bandoeng.	23 Febr. 1918.	
* OPPERMANN, (J. V. L.)	Luitenant-Kolonel der Infanterie.	Mr. Cornelis.	31 Maart 1920.	Vacature J. C. Pabst, die met ingang van 8 Maart 1920 zijn ontslag genomen heeft.
OTTOLANDER, (T.)	Landbouwindustriël.	Banjoewangi.	15 Juli 1920.	Vacature C. Westenk, die met ingang van 19 Mei 1920 ontslag heeft genomen.
* PONTO, (Ch.)	Zelfbestuurder van Kandhar Taroena (Sangi-eilanden).	Sangi-eil.	Beëdiging heeft nog niet plaats gevonden.	Vacature T. T. Mohamad Thajeb, die met ingang van 20 Mei 1920 ontslag heeft genomen.
* PRANGWADONO, (P. A. A. P.)	Hoofd Mangkoenegorische Huis.	Soerakarta.	23 Febr. 1918.	
QUELJOE, (R. P. DE)	Regent van Porto.	Saparoea.	15 Mei 1920.	Vacature Dr. Abdul Rivali, die met ingang van 3 Mei 1920 wegens afwezigheid uit Ned-Indië gedurende meer dan acht maanden, opgehouden heeft lid te zijn.
* SCHMUTZER, (Dr. J.)	Landbouwindustriël.	Djakjakarta.	23 Febr. 1918.	
* SCHUMANN, (Mr. Dr. W. M. G.)	Voorzitter van den Volksraad.	Batavia.	3 Sept. 1919.	Vacature Dr. J. C. Koningsberger, die met ingang van 3 September 1919 ontslag genomen heeft.
SOEJONO, (R. T.)	Regent.	Pasoeroean.	5 Aug. 1920.	Vacature Mas A. Atmodirono, die 23 Juli 1920 is overleden.
* SOSELISA, (J. A.)	Ambt. ter besch. van den Directeur van Gouvernementsbedrijven.	Batavia.	23 Febr. 1918.	
* STOKVIS, (Z.)	Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs.	Semarang.	23 Febr. 1918.	
SUYS, (J. M. I.)	Leeraar aan de H. B. S.	Bandoeng.	3 Oct. 1919.	Vacature W. A. C. Whitlau, die met ingang van 30 September 1919 ontslag genomen heeft.
* TEEUWEN, (J. J. E.)	Hoofdcornities bij de Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij.	Semarang.	23 Febr. 1918.	
* TJOKROAMINOTO, (R. OEMAR SAID)	Voorzitter van de Centrale Sarikat Islam.	Soerabaja.	23 Febr. 1918.	
VALKENBURG, (A. M.)	Hoofdingenieur bij den Waterstaat.	Semarang.	19 Mei 1919.	Vacature H. Ketner, die met ingang van 1 Mei 1919 ontslag genomen heeft.

(1) De leden treden ingevolge art. 2 van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1917 No. 69 (Stbl. 441) af op den derden Dinsdag van Mei 1921.

* Benoemde leden

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap (1).	Bijzonderheden.
VIERHOUT, (M.)	Hoofdredacteur van de „Sumatra Post”.	Medan.	25 Maart 1920.	Vacature K. A. I. R. Bosscha, die met ingang van 9 Maart 1920 ontslag genomen heeft.
VREEDE, (Th. F.)	Ingenieur.	Semarang.	18 Oct. 1919.	Vacature Mr. Dr. W. M. G. Schumann, die met ingang van 3 September 1919 tot Voorzitter van den Volksraad is benoemd.
WAWOROENTOE, (A. L.)	Oud-Majoor.	Menado.	17 Jan. 1918.	
WEDIODIPOERO, (Dr. R. Ng. RADJIMAN, alias)	Arts.	Soerakarta.	17 Jan. 1918.	

Secretaris (met verlof): Mr. A. B. COHEN STUART.

Wd. Secretaris: Mr. W. H. VAN HELSDINGEN.

Wd. Adjunct-Secretaris: A. C. ULJEE.

Ambt ter besch. met den persoonlijken titel van Referendaris: J. R. FALK.

GEMACHTIGDEN VAN DE REGEERING.

Naam.	Ambt.
JANSSEN, (G. J. J.)	Directeur van Financiën.
MUURLING, (W.)	Regeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

(1) De leden treden ingevolge art. 2 van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1917 No. 69 (Staatsblad 441) af op den derden Dinsdag van Mei 1921.

(*) Benoemde leden.

3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD.

Volgnummer.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Verslag en verdere verrichtingen.
1	Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden (1e gew. zitting 1920 H 12).	De taak is in hoofdzaak omschreven in art. 7 van het Reglement van Orde.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Cramer en Kan.	
2	Centrale afdeling.	Overleg ter regeling van de werkzaamheden.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de voorzitters der tweede en derde afdeling.	
3	Schakelcommissie (2e gew. zitting 1918 H 608; 1e gew. zitting 1920 H 667).	1o. Het onderhouden van het contact tusschen de Regeering en den Volksraad. 2o. Het overwegen van de vraag of het voorstel-Van Hinloopen Labberton in zake Grondwetswijziging in behandeling behoort te worden genomen. Bij een bevestigend antwoord zal bovendien advies nopens het voorstel worden uitgebracht.	De 3 afdelingsvoorzitters nl. de heeren Schumann, Djajadiningrat, Bergmeijer en de heeren Abdoel Moeis, Cramer, Schmutzer, Teeuwen en Galestin.	ad 2o. Verslag uitgebracht.
4	Heerendienstcommissie (2e gew. zitting 1918 H 148—154, 608; 1e gew. zitting 1920 H 667).	Bestudeering van het heerendienstvraagstuk.	Voorzitter: Leden: de heeren Laoh, Vreede en Waworoentoe.	Verslag uitgebracht tijdens de 2e gewone zitting 1920. Ond. 6 — stukken 1 t/m 4; H 799—824.
5	Commissie voor de verzoekschriften (1e gew. zitting 1920 H 12; 2e gew. zitting 1920 H 7).	Verslag doen over de verzoekschriften welke bij den Volksraad inkomen.	Leden: de heeren Dwidjosewojo, Kan en Waworoentoe. Plaatsvervangende leden: de heeren Kamil en Vreede.	Verslag uitgebracht H 22—24.
6	Commissie van rapporteurs voor de aanvullingsbegroting 1921 in verband met de verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan.	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Kan, Vreede en Valkenburg.	Verslag uitgebracht. Ond. 1 — stuk 4.
7	— voor het ontwerp inzake de herziening der Grondwet.	Idem.	Leden: de heeren Galestin, Van Hinloopen Labberton en 's Jacob.	Verslag uitgebracht. Ond. 2 — stuk 2.
8	— voor de motie-Vreede inzake de scheidingslijn tusschen inheemsche en import werkkrachten.	Idem.	Leden: de heeren Van Hinloopen Labberton en Vreede.	Verslag uitgebracht. Ond. 3 — stuk 7.

4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN.

Volgnummer.	Onderwerp.	Ingediend.	Waar te vinden.	Uitspraak van den Volksraad.	Besluit van den Gouverneur-Generaal.
1	Arbeidsregeling. Ontwerp van ordonnantie tot vaststelling van een — voor Banjoewangi.	18 Nov. 1918.	2de gew. zitting 1918—1919, Onderwerp 25.	(Door de Regeering werd op de behandeling van het ontwerp nog steeds geen prijs gesteld).	
2	Begrooting. Aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1921 (verhooging uitvoerrecht aardolie).	18 Maart 1921.	Onderwerp 1.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp-besluit, zooals het door de aanneming van het amendement-Vreede is geamendeerd, kunnen vereenigen (H 21).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld. G. B. 15 April 1921 No. 30 (Ond. 1 — st. 8) Jav. Crt. van 22 April 1921 No. 32.
3	Grondwet. Voorstel tot herziening der Grondwet.	3 April 1921.	Onderwerp 2.	De Volksraad heeft zich met het voorstel, zooals het in de vergadering van 29 April 1921 door de aanneming van verschillende amendementen is gewijzigd, kunnen vereenigen (H 134).	
4	Voorstel tot herziening der Grondwet.			Bestuur van de dienstverzekering.	Herendienstencommissie (2e gew. zitting 1918 H 148—154, 608; 1e gew. zitting 1920 H 667).
5	Voorstel tot herziening der Grondwet.			Voorstel tot herziening der Grondwet. De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Commissie voor de verzoekschriften (1e gew. zitting 1920 H 12; 2e gew. zitting 1920 H 7).
6	Voorstel tot herziening der Grondwet.			Idem.	Commissie van rapporteurs voor de aanvullingsbegroting 1921 in verband met de verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan.
7	Voorstel tot herziening der Grondwet.			Idem.	— voor het ontwerp inzake de herziening der Grondwet.
8	Voorstel tot herziening der Grondwet.			Idem.	— voor de motie-Vreede inzake de scheidingstijl tusschen inhuur en import werkschieten.

5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN, (1)

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde.

Volgnummer.	Korte inhoud:	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
1	Grondwet. Wijziging en aanvulling van de —.	Van Hinloopen Labberton.	Tweede gew. zitting 1920, Ond. 13 — stuk 1.	Ingetrokken H 7.
2	Koelie-ordonnantie. Wijziging van de — voor de buitengewesten.	Thajeb, Teeuwen, Tjokroaminoto, Moeis, Waworoentoe, Van Hinloopen Labberton.	Tweede gew. zitting 1918—1919, Ond. 32 — stuk 1. Eerste gew. zitting, Ond. 19 — stuk 1. (Afdelingsverslag). Tweede gew. zitting 1919, Ond. 16 — stuk 1. (Brief van de Regeering). Eerste gew. zitting 1920, Ond. 7 — stuk 1. (Amendement).	De behandeling is in de vergadering van 16 Juli 1920 uitgesteld, 1e gew. zitt. 1920 H 775. Aan de Regeering is gevraagd of op behandeling prijs wordt gesteld, (2e gew. zitting 1920, H 882).

(1) Hier onder ook vermeld de voorstellen tijdens vorige zittingen ingediend en waarvan de behandeling in de 2e zitting 1920 werd beëindigd of opgeschort.

Ingetrokken H 136	Ond. 2 — stuk 3.	Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vrede.	4 Artikel 2 der Grondwet.
Aangenomen H 128	Ond. 2 — stuk 8.	Van Hinloopen Labberton, Vrede, Koeseemo Joedo.	5 Artikel 6 der Grondwet.
Verworpen H 128	Ond. 2 — stuk 9.	Van Hinloopen Labberton, Vrede, Abdoel Moeis.	6 Artikel 8 der Grondwet.

6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
A. Ingediend bij de behandeling der aanvullingsbegroting voor het dienstjaar 1921.					
1	Tarief voor de te heffen uitvoerrechten op aardolie en de bijproducten daarvan.	Verhooging van het door de Regeering voorgesteld tarief.	Vreede, Cramer, Soejono, Djajadiningrat.	Ond. 1 — stuk 6.	Aangenomen H 21.
B. Ingediend bij de behandeling van het voorstel tot herziening der Grondwet.					
2	Artikelen 1 en 164 der Grondwet.	In de ter zijde vermelde artt. (nieuw) de woorden „Nederlandsch-Indië” te vervangen door „Indonesia”.	Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.	Ond. 2 — stuk 3.	Verworpen H 124.
3	Artikel 1 der Grondwet.	In artikel 1 (nieuw) de tweede alinea te vervangen door de volgende alinea's: Waar in deze Grondwet het woord „Staat” wordt gebezigd, wordt daarmede het Koninkrijk bedoeld. Waar in deze Grondwet het woord „Rijk” wordt gebezigd, wordt daarmede alleen het Rijk in Europa bedoeld. Wetten, alleen geldig voor het rijk in Europa, dragen den naam van Rijkswet, die, welke voor het geheele Koninkrijk van kracht zijn, den naam van Staatswet.	Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.	Ond. 2 — stuk 3.	Verworpen H 125.
4	Artikel 2 der Grondwet.	In het ter zijde bedoeld artikel de tweede alinea te laten vervallen.	Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.	Ond. 2 — stuk 3.	Ingetrokken H 126.
5	Artikel 6 der Grondwet.	De eerste alinea van het ter zijde bedoeld artikel te doen luiden: De wet verklaart met uitsluiting van andere onderscheidingen wie Nederlanders en ingezetenen in het Koninkrijk zijn.	's Jacob, Galestin, Koesoemo Joedo.	Ond. 2 — stuk 8.	Aangenomen H 128.
6	Artikel 6 der Grondwet.	In het ter zijde bedoeld artikel zooals het voorgesteld is door de heeren 's Jacob c. s. (Ond. 2 — stuk 8) het woord Nederlanders te vervangen door Nederlandsche Staatsburgers.	Van Hinloopen Labberton, Vreede, Abdoel Moeis.	Ond. 2 — stuk 9.	Verworpen H 128.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
7	Artikel 61 der Grondwet.	<p>Het ter zijde bedoeld artikel te doen luiden: De Koning heeft het Opperbestuur over Indonesia, Suriname en Curaçao. Hij doet jaarlijks aan de Staten-Generaal eene omstandige mededeeling toekomen omtrent den staat, waarin deze Staatsdeelen zich bevinden.</p>	<p>Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.</p>	<p>Ond. 2 — stuk 3.</p>	<p>De eerste alinea van het amendement is komen te vervallen als gevolg van den uitslag der stemming over amendement sub 2. De tweede alinea van het amendement is ingetrokken.</p>
8	Artikel 62 der Grondwet.	<p>Het ter zijde bedoeld artikel te doen luiden: Het uitvoerend gezag wordt in naam des Konings in Indonesia door den Gouverneur-Generaal en in Suriname en Curaçao door de Gouverneurs uitgeoefend op de wijze door de Staatswet te regelen, die tevens de beginselen van de staatsinrichting vaststelt. De vaststelling en eventuele wijziging van de in het vorig lid bedoelde beginselenwetten en van verdere op die staatsdeelen betrekking hebbende staatswetten heeft niet plaats alvorens het betrokken vertegenwoordigend of aan een vertegenwoordiging nabijkomend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad. De regeling van de inwendige aangelegenheden der in het eerste lid genoemde staatsdeelen wordt overgelaten aan de aldaar gevestigde overheden. Voor regeling door staatswet blijven voorbehouden al zoodanige onderwerpen, waarbij de belangen van het Koninkrijk zijn betrokken. De staatswet kan die regeling geheel of gedeeltelijk aan de in het derde lid bedoelde overheden overlaten.</p>	<p>Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.</p>	<p>Ond. 2 — stuk 3.</p>	<p>Vervallen beschouwd als gevolg van de aanvaarding van art. 61 van het voorstel H 129.</p>

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
	Ond. 2 — stuk 3.	De bij Landswet of bij ordon- nantie vastgestelde wette- lijke regelingen kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang van het Koninkrijk bij Staatswet worden vernie- tigd. Zoodanige wettelijke regelen kunnen, nadat de vernie- ting bij de Staten-Generaal is voorgesteld, door den Koning worden geschorst. Indien bij de vaststelling van de landsbegrooting van een	Het ter zijde bedoeld te doen luiden: De Koning heeft bestuur over rijname en Hij doet jaarlijks ter-Generaal dige medebest omtrek den sta deze Staatsde vinden.	Artikel 61 der Grondwet.	7 Aangenomen H 121.
9	Artikel 62 der Grondwet.	van de in het eerste lid ge- noemde gebiedsdeelen be- zwaren zijn gerezen, waar- op krachtens de beginselen wet voor dat gebiedsdeel de beslissing van den Staats- wetgever wordt gevraagd, draagt de Koning, onder overlegging van de desbe- treffende bescheiden, bij de Staten-Generaal een ont- werp van wet voor, waarbij eene beslissing omtrent de gemaakte bezwaren wordt voorgesteld.	Het ter zijde bedoeld te doen luiden: Het nitverend in naam des K donesis door neu-Generaal ne en C verneus nite wijze door de regelen die ginselen van richting vast De vaststelli wijziging van vorig lid bed lenwetten en Bergmeijer, Valkenburg, Soselisa, Laoh.	Artikel 62 der Grondwet.	8 Verworpen H 124.
10	Artikel 75 der Grondwet.	Aan het ter zijde bedoeld ar- tikel toe te voegen: ont- werpen van wet Neder- landsch-Indië betreffende, worden niet in stemming gebracht alvorens het ver- tegenwoordigend lichaam in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te die- nen van raad.	Bergmeijer, Valkenburg, Soselisa, Laoh.	Ond. 2 — stuk 10.	Aangenomen H 131.
11	Artikel 81 der Grondwet.	In de eerste alinea van het ter zijde bedoeld artikel de woorden „en van zijne Ko- loniën en bezittingen in an- dere werelddelen” te laten vervallen.	Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.	Ond. 2 — stuk 3.	Vervallen be- schouwd als gevolg van de schrapping van alinea 2 van art. 1 H 131.
11	Artikel 81 der Grondwet.	Aan het ter zijde bedoeld artikel toe te voegen de vol- gende alinea: Door den Volksraad van In- donesia kunnen voorts, het zij voor een bepaald onder-	Van Hinloopen Labberton, Moeis, Soetan Toemeng- goeng.	Ond. 2 — stuk 4.	Verworpen H 132.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
		<p>werp van behandeling of voor een bepaald aan te geven tijdvak, gedeputeerde leden tot een maximum-getal van twintig worden aangewezen. Zij hebben dezelfde rechten en plichten als de verkozen leden, doch onthouden zich van stemmen bij aangelegenheden buiten hunne opdracht of, naar het oordeel der Kamer, uitsluitend het Rijk in Europa betreffende:</p>			
12	Artikel 82 der Grondwet.	<p>Aan het ter zijde bedoeld artikel toe te voegen de volgende alinea:</p> <p>Door den Volksraad van Indonesia kunnen voorts, hetzij voor een bepaald onderwerp van behandeling of voor een bepaald aan te wijzen tijdvak, gedeputeerde leden tot een maximum getal van tien worden aangewezen. Zij hebben dezelfde rechten en plichten als de verkozen leden, doch onthouden zich van stemmen bij aangelegenheden buiten hunne opdracht, of, naar het oordeel der Kamer uitsluitend het Rijk in Europa betreffende.</p>	Van Hinloopen Labberton, Moeis, Soetan Toemeng-goeng	Ond. 2 — stuk 4.	Verworpen H 132.
13	Artikel 93 der Grondwet.	<p>Aan het ter zijde bedoeld artikel toe te voegen de volgende alinea:</p> <p>Deze bepalingen gelden niet ten aanzien van de in de artikelen 81 en 82 bedoelde gedeputeerde leden.</p>	Van Hinloopen Labberton, Moeis, Soetan Toemeng-goeng.	Ond. 2 — stuk 4.	Verworpen H 132.
14	Artikel 94 der Grondwet.	<p>Aan het ter zijde bedoeld artikel toe te voegen de volgende alinea:</p> <p>Het vertegenwoordigend lichaam in Nederlandsch-Indië, is bevoegd het voorstaan van de belangen van Nederlandsch-Indië bij de Staten-Generaal op te dragen aan tijdelijke afgevaardigden en dezen te voorzien van zoodanige opdrachten als het noodig zal oor-</p>	Cramer, Vrede, Teeuwen.	Ond. 2 — stuk 6.	Aangenomen H 132.

Volgnr.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
15	Artikel 122 der Grondwet.	In het ter zijde vermeld artikel de woorden „Koloniën en bezittingen” te vervangen door „Zelfstandige staatsdeelen”.	Van Hinloopen Labberton, Cramer, Vreede.	Ond. 2 — stuk 3.	Vervallen b schouwd a gevolg va de schrappin van alinea van art. H 132.
16	Artikel 183 der Grondwet.	In het ter zijde bedoeld artikel de woorden „de Koloniën en bezittingen in” te laten vervallen.	Idem.	Ond. 2 — stuk 3.	Verworpen H 133.
17	Artikel 184 der Grondwet.	Het ter zijde bedoeld artikel te doen luiden: De in een deel des Koninkrijks opgeroepen dienstplichtigen te land mogen niet dan met hunne toestemming naar een in een ander werelddeel gelegen deel des Koninkrijks worden gezonden.	Van Hinloopen Labberton, Vreede, Dwidjosewojo.	Ond. 2 — stuk 5.	Verworpen H 133.

7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (1).

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
1	Aardolie. Uitnoodiging aan de Regeering om gegevens te verstrekken omtrent de hoeveelheden aardolieproducten in 1920 h. t. l. geproduceerd benevens over de verkoopprijzen dier producten.	Vreede, Soejono, Oppermann, Djajadiningrat.	Ond. 1 — stuk 7.	Aangenomen H 21.
2	Bezoldiging. Als hoofdbeginsel bij de verdere uitwerking der bezoldigingsvoorstellen zal moeten gelden, dat gelijke bezoldiging wordt verleend bij gelijke praestatie.	Vreede.	Ond. 3 — stukken 5 en 7.	Niet in openbare vergadering behandeld.
3	Bezoldiging. Omzetting van den duurtetoeslag toegekend aan de inheemsche werkkrachten in vast traktement.	Van Hinloopen Labberton.	Ond. 3 — stuk 6.	Afgevoerd van de agenda H 135.
4	Bezoldiging. Als hoofdbeginsel bij de verdere uitwerking der bezoldigingsvoorstellen zal moeten gelden, dat gelijke bezoldiging wordt verleend bij gelijke praestatie.	Van Hinloopen Labberton, Soetan Toemeng- goeng, De Queljoe.	Tweede gew. zitting 1920. Ond. 5 — stuk 11.	Aangehouden. Tweede gewone zitting 1920. H 790.
5	Decentralisatie. Uitbreiding kiesrecht voor Inlanders.	Abdoel Moeis, Tjokroaminoto, Van Hinloopen Labberton, Thajeb, Teeuwen, Sastrowidjono, Dwidjosewojo.	1e gew. zitting 1918. Ond. 1 , No. 63 ^{1b} .	Nog niet behandeld. (Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting).
6	Pensioenen. Toekenning van de nieuwe bedragen der pensioenen en gagementen ook aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde landsdienaren.	Oppermann, Bergmeijer, Laoh, Soselisa.	Tweede gew. zitting 1920. Ond. 1 — stukken 11, 16 en 24.	Aangehouden. 2e gew. zitting 1920. H 672.
7	Regeeringsverklaring. Hervorming van het bestuursstelsel hier te lande gepaard gaande met de instelling van een parlement met volledige wetgevende bevoegdheid en van eene aan dat parlement verantwoordelijke Regeering.	Tjokroaminoto, Sastrowidjono, Dwidjosewojo, Cramer, Tjipto Mangoen- koesoemo, Radjiman, Teeuwen, Abdoel Moeis, Thajeb.	2e gew. zitting 1918—1919. Ond. 27 , Nos. 2 en 3. H 443.	Nog niet in openbare vergadering behandeld. (Verdere behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening, der staatsinrichting).

(1) Hieronder ook vermeld de moties tijdens vorige zittingen ingediend en waarvan de behandeling in de 1e buitengewone zitting 1920 werd beëindigd of opgeschort.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
8	<p>Regeringsverklaring. Omschrijving der noodzakelijk geachte hervormingen in het bestuursstelsel.</p>	<p>Djajadiningrat, Schumann, Waworoentoe, Van Hinloopen Labberton, Kan, 's Jacob.</p>	<p>2e gew. zitting 1918—1919. Ond. 27, No. 4.</p>	<p>Nog niet behandeld. (Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting).</p>
9	<p>Volksraad. Toekenning van het recht van enquête.</p>	<p>Tjipto Mangoenkoesoemo, Van Hinloopen Labberton, Sastrowidjono, Thajeb, Teeuwen, Cramer, Waworoentoe, Rivai, Kamil.</p>	<p>2e gew. zitting 1918—1919. Ond. 13, Nos. 1 en 2. 1e gew. zitting 1919. H 90.</p>	<p>(Verdere behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting).</p>
10	<p>Zelfbesturen. Raadpleging van den Volksraad over vaststelling en wijziging van de z.g.n. politieke contracten.</p>	<p>Van Hinloopen Labberton,</p>	<p>Tweede gew. zitting 1920. Ond. 11 — stuk 1.</p>	<p>Nog niet behandeld.</p>

8. LIJST VAN VERZOEKSCRIFTEN.

VERZOEKSCRIFTEN IN HANDEN GESTELD VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN
BESTAANDE UIT DE LEDEN DWIDJOSEWOJO, KAN EN WAWOROENTOE
EN DE PLAATSTVERVANGENDE LEDEN KAMIL EN VREEDE.

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
1	<p>Ambtsgronden. Verzoek van Pa Riwan e. a. desahoofden in het district Tordjoen, res. Madoera, om vaststelling van hun rechten op nader aangeduide gronden en om weder kemitgelden te mogen innen (Index 1e gewone zitting 1920, lijst 8, No. 2).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 16 December 1920 No. 4125/IIIB heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie kan zich met het Regeeringsantwoord vereenigen en stelt voor de conclusie van dat antwoord ter kennis van adressanten te brengen.</p>	<p>Conform Commissie H 23.</p>
2	<p>Declaraties. Verzoek met bijlagen van den dirigeerend officier van gezondheid der 1ste klasse D. H. Arends te Weltevreden, om een einde te maken aan heerschende misstanden bij terugbetalingen van gedeclareerde uitgaven.</p>	<p>De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	<p>Conform Commissie H 23.</p>
3	<p>Duurtetoeslag. Verzoek van het Comité voor duurtetoeslag te Negara, afd. Djembrana, res. Bali en Lombok, om „de duurtetoeslagregeeling buitengewosten” mede van toepassing te verklaren voor het gewest Bali en Lombok (Index 2e gewone zitting 1920, lijst 8, No. 6).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 23 December 1920 No. 4197/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij besluit van den G. G. van 20 September '20 No. 18 op een van verzoeker tot de Regeering gericht verzoekschrift van gelijke strekking afwijzend werd beschikt en de gronden, waarop deze afwijzing berustte der Commissie afdoende voorkomen, stelt de Commissie voor adressant te berichten, dat geen aanleiding bestaat aan het verzoek tegemoet te komen.</p>	<p>Conform Commissie H 23.</p>
4	<p>Duurtetoeslag. Verzoek van E. J. W. Simons te Bandoeng om uitbetaling van hem nog toekomende duurtetoeslag en van de hem onthouden extra-uitkeering.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressant in overweging te geven zich eerst met zijn verzoek tot den G. G. te wenden.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>
5	<p>Grondbezit. Verzoek van Raden Oemar Soerowidigdo van de kampoeng Salijan, district en afd. Pati, res. Semarang, betreffende vaststelling van het bezitsrecht op sawahgronden.</p>	<p>De Commissie stelt voor de Regeering ter zake om inlichtingen te vragen en op een spoedig antwoord aan te dringen. Adressant ware van een en ander mededeeling te doen.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>
6	<p>Klachten. Verzoek van eene gecombineerde vergadering van enkele Inlandsche Vereenigingen, gehouden te Maospati op 18 Augustus 1920, inzake het op last van den wedana van Maospati, afd. Magetan, res. Madioen doen beëindigen van eene vergadering der P. F. B. en P. K. B. O. (Index 2e gewone zitting 1920, lijst 8, No. 32).</p>	<p>De Commissie stelt voor, dat de Volksraad der Regeering als zijn zienswijze te kennen geeft, dat het College zich niet kan aansluiten bij de opvatting, dat i. c. eene openlucht vergadering zou</p>	<p>Instemmende met de overwegingen der Commissie besloot het College de Regeering te verzoeken de desbetreffende bepalingen in dien zin te wijzigen, dat voortaan verschil van opvatting over</p>

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
	Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 11 Januari 1921 No. 24X heeft op dit verzoek betrekking.	zijn gehouden. Voor zoover de toehoorders onder de pendoppo hadden plaats genomen moeten zij naar het oordeel der Commissie geacht worden niet aanwezig te zijn geweest in eene openlucht vergadering. In overweging wordt gegeven der Regeering te verzoeken nader hare zienswijze ter zake te willen mededeelen en adressanten met een en ander in kennis te stellen.	wat verstaan moet worden onder eene openlucht vergadering uitgesloten mag worden geacht (H 22).
7	Klachten. Verzoek van het bestuur der Sarekat Tani te Besoeki, betreffende verhuur van sawahs aan de s.f. „de Maas” (ongezegeld).	Voorgesteld wordt dit ongezegeld rekest ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 23.
8	Klachten. Verzoek van een aantal Balische Hindoe's van district Soekasada, afd. Boeeleng, res. Bali en Lombok, houdende klachten tegen het districtshoofd (Poenggawa) Goesti Bagoes Soerja.	De Commissie stelt voor aan de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 23.
9	Klachten. Verzoek van J. Macalew, niet Europeesch detachementscommandant te Djapoe (Flores), in verband met de brand a/b s.s. Maetsuycker op 22 Juni 1920.	Als voren.	Conform Commissie H 23.
10	Klachten. Verzoek van E. Philipp te Klakah, om het instellen van een onderzoek naar het beheer der subsidiegelden van de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja door Mr. G. N. Bouma.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.	Conform Commissie H 24.
11	Oorlogswinstbelasting. Verzoek van 27 Inlandsche handelaren te Padang inzake heffing der oorlogswinstbelasting.	De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 24.
12	Pasars. Verzoek van den gemeenteraad te Fort de Kock, betreffende het aan de Regeering gedane voorstel tot overdracht aan de gemeente van den passer te Fort de Kock.	De Commissie stelt voor bij de Regeering op een spoedige afdoening dezer zaak aan te dringen en adressanten daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 24.
13	Pensioenen. Verzoek van W. M. de Virieu Brouwer, oud-assistent-resident, te 's Gravenhage om verhooging van de pensioenen der bestuursambtenaren, die voor de totstandkoming der huidige bezoldigingsregeling den dienst verlieten, een en ander in verband met het genot van vrije woning.	De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 24.
14	Positieverbetering. Verzoek van Mas Mintodimoeljo, hulppostcommies te Lemahabang, ter erlanging van positieverbetering voor de hulppostcommiezen in Ned.-Indië (Index 1e gewone zitting 1919, lijst 8, No. 57).	De Commissie acht het antwoord der Regeering, waaruit blijkt, dat aan de verlangens van adressanten voor een groot deel is tege-	Conform Commissie H 23.

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
	Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 14 December 1920 No. 4098/III AI heeft op dit verzoekschrift betrekking.	moet gekomen, voldoende; zij stelt voor adressant uitreksel uit den regeeringsbrief te doen toekomen.	
15	Positieverbetering. Verzoek van een zestal hulppostcommiezen te Brebes om positieverbetering (Index 2e gewone zitting 1919, lijst 8, No. 49). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 14 December 1920 No. 4098/III AI heeft op dit verzoek betrekking.	Als voren.	Conform Commissie H 23.
16	Positieverbetering. Verzoek van Z. Moaspaitella c. s., goeroe-bantoe's in de onderafdeeling Saparoea, om eene nadere financieele regeling der positie van de volksonderwijzers.	De Commissie stelt voor adressanten te berichten dat het door hen gedaan verzoek reeds eerder een onderwerp van gedachtenwisseling uitmaakte in den Volksraad en dat de Regeering daarbij heeft toegezegd (H 437, 2e gew. zitting 1920) dat bij de komende bezoldigingsherziening voor de inheemsche ambtenaren — aan welke bezoldiging terugwerkende kracht tot 1 Januari 1921 zal worden verleend — met de wenschen van rekestranten rekening zal worden gehouden en overigens ten overvloede het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.	Conform Commissie H 23.
17	Positieverbetering. Verzoek van de hoofdmantri's en mantri's van het volksredietwezen in de afdeeling Bandoeng om positieverbetering.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressanten daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 23.
18	Positieverbetering. Verzoek van de mantri's van het Volksredietwezen in de residentie Madoera om positieverbetering.	Als voren.	Conform Commissie H 23.
19	Positieverbetering. Verzoek van eenige machinisten bij den Gouvernements radiodienst, in het bezit van het einddiploma der ambachtschool voor Inlanders op Java, om positieverbetering.	De Commissie stelt voor adressanten in overweging te geven zich eerst met hun verzoek tot den G. G. te wenden.	Conform Commissie H 24.
20	Positieverbetering. Verzoek van hoofden schoolopzieners der Inlandsche volksscholen in Ned.-Indië om positieverbetering.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift voorloopig aan te houden, in afwachting van de komende salarisherziening der inheemsche ambtenaren en adressanten daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 24.

Volnum- mer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
21	<p>Positieverbetering. Verzoek van Djojohastro, desa en district Lengkong, afd. Berbek, res. Kediri, om te willen bevorderen, dat aan zijn preventieve hechtenis spoedig een einde wordt gemaakt.</p>	<p>De Commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>
22	<p>Rechtspraak. Verzoek van Roessilah Hadisoebroto te Solo, om spoedige berechting van haar echtgenoot te bevorderen.</p>	<p>Aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verleenen, stelt de Commissie voor het verzoekschrift te deponeeren en adressante hiervan mededeeling te doen.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>
23	<p>Schutterijen. Verzoek van het Inlandsch personeel bij het schutterij-kantoor te Soerabaja ter erlanging eener hoogere uitkeering (Index le gewone zitting 1920, lijst 8, No. 74). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 16 December 1920 No. 4116/IIID heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie acht het van de Regeering ontvangen antwoord afdoende; zij stelt voor adressant een afschrift daarvan toe te zenden.</p>	<p>Conform Commissie H 23.</p>
17	<p>Positieverbetering. Verzoek van de hoofdmantri's en mandria's van de afdeeling Bandong om positieverbetering.</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en de adressanten daarvan mededeeling te doen.</p>	<p>Conform Commissie H 23.</p>
18	<p>Positieverbetering. Verzoek van de mandria's van het Volwassenen in de rechtsafdeeling.</p>	<p>De Commissie stelt voor de Regeering te vragen.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>
19	<p>Positieverbetering. Verzoek van eenige mandria's bij den Gouvernements radicaal school voor J. anders op Java om positieverbetering.</p>	<p>De Commissie stelt voor de Regeering te vragen.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>
20	<p>Positieverbetering. Verzoek van hoofd- en schoolmeesters der Inlandsche volkscholen in Ned-Indië om positieverbetering.</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift voortloopig aan te houden in afwachting van de komende salarisverhoging der inlandsche schoolmeesters en schoolmeesters der volkscholen.</p>	<p>Conform Commissie H 24.</p>

9. NAMENREGISTER.

ABDOEL MOEIS.

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot grondwetsherziening over: gelijkwaardigheid van Nederland en Indië H 35—37, bezwaren tegen het woord koloniën H 36—37, instelling van een bondstaat H 36—37, onderdaanschap H 37.

BERGMEIJER (P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de verhooging van het uitvoerrecht op aardolie H 14—16, 20—21.

— het voorstel tot grondwetsherziening over: critiek op de wijze van behandeling H 54—56, 106, gelijkwaardigheid van Nederland en Indië H 57—58, bezwaren tegen het woord koloniën H 59—61, 107—108, vertegenwoordiging en voorlichting van Indië in de Staten-Generaal H 61—62, 129, 132, onderdaanschap H 62, 127, voorstellen der herzieningscommissie H 61, 107.

— de prealabele vraag omtrent de moties-Vreede (Indisch bezoldigingsstelsel) en Van Hinlopen Labberton (duurtetoeslag) H 27—28, 73, 75, 78, 135.

CRAMER (Ch. G.).

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot grondwetsherziening over: critiek op de wijze van behandeling H 49—50, 105, voorstellen der herzieningscommissie H 49—51, 104, kiesrecht H 51, 104—105, vertegenwoordiging en voorlichting van Indië in de Staten-Generaal H 52—53, 105—106.

— de prealabele vraag omtrent de moties-Vreede (Indisch bezoldigingsstelsel) en Van Hinlopen Labberton (duurtetoeslag) H 78.

DWIDJOSEWOJO (M. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot grondwetsherziening over: onderdaanschap H 127.

GALESTIN (Mr. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot grondwetsherziening over: voorstellen der herzieningscommissie H 28, critiek op de wijze van behandeling H 28, bezwaren tegen het woord koloniën H 29, 90—91, 124, muntstelsel H 29—31, 91, 129, 130, vertegenwoordiging en voorlichting van Indië in de Staten-Generaal H 32—33.

's JACOB (Mr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot grondwetsherziening over: voorstellen der herzieningscommissie H 37—38, 94, beginselenwet H 38, 93—94, muntstelsel H 39, 94, onderdaanschap H 39, 92—93, 127—128, functie van den Gouverneur-Generaal H 40, bezwaren tegen het woord koloniën H 92.

— de prealabele vraag omtrent de moties-Vreede (Indisch bezoldigingsstelsel en Van Hinlopen Labberton (duurtetoeslag) H 74, 76, 78.

JAGT (M. B. VAN DER).

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot

grondwetsherziening over: critiek op de wijze van behandeling H 66—67, voorstellen der herzieningscommissie H 67, onderdaanschap H 68, vertegenwoordiging en voorlichting van Indië in de Staten-Generaal H 68—69, bezwaren tegen het woord koloniën H 69, 125.

— de prealabele vraag omtrent de moties-Vreede (Indisch bezoldigingsstelsel) en Van Hinlopen Labberton (duurtetoeslag) H 74, 75, 76, 135.

JANSSEN (G. J. J.).

Directeur van Financiën.

Beantwoordt de sprekers over de verhooging van het uitvoerrecht op aardolie H 18—19.

KAN (H. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over het verzoekschrift, betreffende het op last van het Bestuur beëindigen eener vergadering van Inlandsche vereenigen te Maospati H 22.

KHOUW KIM AN.

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot grondwetsherziening over: onderdaanschap H 126.

LABBERTON (D. VAN HINLOOPEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de verhooging van het uitvoerrecht op aardolie H 16—18.

— het voorstel tot grondwetsherziening over: critiek op de wijze van behandeling H 40—41, 95—97, beginselenwet H 42—43, 46, 117, voorstellen der herzieningscommissie H 43—44, 98—99, 100, 116, instelling van een bondstaat H 44, 99—100, vertegenwoordiging en voorlichting van Indië in de Staten-Generaal H 45—46, 103, 132, onderdaanschap H 46—47, 128, kiesrecht H 99, dienstplichtigen H 100—102, 133.

— de prealabele vraag omtrent de moties-Vreede (Indisch bezoldigingsstelsel) en Van Hinlopen Labberton (duurtetoeslag) H 73, 74, 77, 78.

— het verzoekschrift, betreffende het op last van het Bestuur beëindigen eener vergadering van Inlandsche vereenigen te Maospati H 22.

MUURLING (W.).

Regeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

Beantwoordt de sprekers over het voorstel tot grondwetsherziening over: critiek op de wijze van behandeling H 79—80, 81—83, gelijkwaardigheid van Nederland en Indië H 80—81, 114, voorstellen der herzieningscommissie H 81—83, 84—76, 87, 115—116, kiesrecht H 85, 115, beginselenwet H 86, dienstplichtigen H 87, 132, bezwaren tegen het woord koloniën H 88, 113, onderdaanschap H 89, vertegenwoordiging en voorlichting van Indië in de Staten-Generaal H 89—90, 129, muntstelsel H 130—131.

— de prealabele vraag omtrent de moties-Vreede (Indisch bezoldigingsstelsel) en Van Hinlopen Labberton (duurtetoeslag) H 76.

Houdt een toespraak tot den heengaanden Volksraad H 136—137.